

TEZKİRETÜ'L-EVLİYÂ
(İnceleme-Metin-Dizin)
(1b-50b)

(Yüksek Lisans Tezi)

Zehra AYDOĞAN

Kütahya - 2018

T.C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

TEZKİRETÜ'L-EVLİYÂ
(İnceleme-Metin-Dizin)
(1b-50b)

Danışman:
Prof. Dr. Bilal AKTAN

Hazırlayan:
Zehra AYDOĞAN

Kütahya - 2018

Kabul ve Onay

Zehra AYDOĞAN'ın hazırladığı “Tezkiretü'l-Evliyâ (İnceleme-Metin-Dizin)” (1b-50b) başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

.....//2018

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Red
Prof. Dr. Bilal AKTAN (Danışman)		
Prof. Dr. Ahmet AKÇATAŞ		
Doç. Dr. Ersen ERSOY		

Doç. Dr. Ayhan KAHRAMAN
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Tezkiretü'l-Evliyâ (İnceleme-Metin-Dizin)” (1b-50b) adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.....//2018

Zehra AYDOĞAN

Özgeçmiş

26.09.1984 yılında Ankara'nın Mamak ilçesinde dünyaya geldi. İlköğrenimini 1990-1998 yılları arasında Nedim İnal İlköğretim Okulu'nda tamamladı. 2001 yılında Mamak Yunus Emre Ticaret Meslek Lisesi'nden mezun oldu. Bir süre muhasebe sektöründe çalıştıktan sonra 2011 yılında üniversite eğitime başladı ve 2015 yılında Dumlupınar Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Yine aynı yıl Dumlupınar Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Tezli Yüksek Lisans Eğitimine başladı.

Tez konusunun belirlenmesinde ve çalışma sürecinin her aşamasında bilgilerini, tecrübelerini ve değerli zamanlarını esirgemeyerek bana her aşamada yardımcı olan saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Bilal AKTAN'a, üzerinde çalıştığım nüsha hakkında engin bilgisine başvurduğum ve tüm samimiyetiyle bana yardımcı olan, sorduğum bütün sorulara özverili bir şekilde yanıt veren çok değerli hocam Prof. Dr. Abdülbaki ÇETİN'e, eğitim hayatım boyunca maddi manevi desteğini üzerimden hiç eksik etmeyen, geçirdiğim bu meşakkatli süreçte her zaman yanımda olan aileme sonsuz teşekkürler.

ÖZET

TEZKİRETÜ'L-EVLİYÂ (İnceleme-Metin-Dizin) (1b-50b)

AYDOĞAN, Zehra

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bilal AKTAN

Ocak, 2018, 309 sayfa

Tez çalışmamızın konusu, Feridüddîn Attar tarafından Farsça yazılmış Tezkiretü'l-Evliyâ adlı eserin aynı ad ile Türkçeye tercümesi yapılan, 1528 tarihinde Muhammed Herevi/Hirevi tarafından istinsah edilen, Amerika Kongre Kütüphanesi Mansuri Koleksiyonu No. 3 de kayıtlı bulunan nüshasının dil özelliklerini incelemidir. Tamamı 325 varaktan oluşan bu nüshanın 1b-50b varakları arası, çalışmamız kapsamını oluşturmaktadır.

16. yüzyılda istinsah edilen ve Eski Anadolu Türkçesinin gramer özelliklerini taşıyan Tezkiretü'l-Evliyâ'nın giriş bölümünde; tezkirecilik ve biyografi yazma geleneği üzerinde durulmuş daha sonra Türk Edebiyatındaki evliya tezkireleri, Feridüddîn Attar'ın hayatı, eserleri ve edebî kişiliğine değinilmiştir. Ayrıca eserin çalışmamızla ilgili nüshalarına da yer verilmiştir. Eserin gramer özelliklerinden dikkat çekici bazı unsurlar maddeler halinde sıralanmış ve son olarak çalışmanın önemi ve izlenen yöntem açıklanmaya çalışılmıştır.

Birinci bölümünde, Tezkiretü'l-Evliyâ'nın ses bilgisi ve şekil bilgisi hususiyetlerini içeren inceleme kısmı yer almaktadır. Bu bölümde metinde geçen kelimelerin uğradığı fonetik hadiseler ve kelime yapıları metinden örnekler verilerek açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde, Tezkiretü'l-Evliyâ'nın çeviri metni yer almaktadır. Çeviri aşamasında nüshada tespit edilen yazım hataları düzeltilmiş ve dipnotta gösterilmiştir. Üçüncü bölüm metnin dizinini ve sözlüğünü oluşturan kısmı içerir. Bu bölümde metinde geçen bütün kelimeler anlam farklılıkları da ayırt edilerek maddeler halinde verilmiştir. Kelimelerin hangi dile ait olduğu parantez içerisinde belirtilmiştir. Çalışmanın sonunda; sonuç bölümüne, çalışmada yararlanılan kaynaklara ve eserin tıpkıbasımına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tezkiretü'l-Evliyâ, Eski Anadolu Türkçesi, Feridüddîn Attar, Kongre Kütüphanesi Nüshası, Muhammed Hirevi/Herevi.

ABSTRACT

TEZKİRETU'L-EVLİYÂ (Analysis-Text-Index) (1b-50b)

AYDOĞAN, Zehra

Master Thesis, The Branch of Education Turkish Language and Literature

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Bilal AKTAN

January, 2018, 309 pages

Feridüddîn Attar's Persian-Language is the subject of our thesis. It was translated with the same name into Turkish by Muhammad Hirwi (or Hirawi), it's imputed by Hirwi in 1528. The American Congress Library Mansuri Collection Turkish Manuscript No. 3 examines the characteristics of the language of the enrolled copy. Between 1b-50b foils of this reproduction, which is made up of 325 folios, constitutes the scope of our work.

In the introductory section of the Tezkiretül-Evliyâ, which was imputed in the 16th century and carries the tradition of writing biography and biographies and then the life, works and the literary character of Feridüddîn Attar, the primary thesis of Turkish literature. In addition, copies of our work are also included. Some notable elements of the gramatical features of the work are listed in a from of items and the final aim of the study tried to explain the method.

In the first section, there is a part of the Tezkiretu'l-Evliyâ's examination which includes the characteristics of the phonogical and morphological information. In this chapter, the phonetic theories and the word structure in which the words in the following text are trying to explain by giving examples. In the second part of the study, the translation text of the tezkiretu'l is included. During the translation phase, the spelling mistakes discovered in the manuscript were corrected and displayed in the footnote. The third section contains a part of the text which forms the index and the dictionary. İn this chapter, all the words in the text are given in a form of materials by distinguishing the meaning differences. The language that the words belong to is given in parentheses. At the end of the study; the conclusion section, the resources used in the study and the way that the work is depicted.

Key words: Tezkiretu'l-Evliyâ, Old Anatolian Turkish, Feridüddîn Attar, The Library of The Congress Libraries, Muhammad Hirwi/Hirawi

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR VE İŞARETLER.....	xi
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM İNCELEME

1.1. TEZKİRETÜ’L-EVLİYÂ’NIN SES BİLGİSİ VE ŞEKİL BİLGİSİ ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ.....	24
1.2. SES BİLGİSİ (FONETİK).....	24
1.2.1. Ünlüler	24
1.2.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu	24
1.2.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu	25
1.2.1.2.1. Yuvarlaklık Uyumu Dışında Kalan Kelimeler	25
1.2.1.2.2. Ses Olayına Bağlı Yuvarlaklıklar	26
1.2.1.2.3. Eski Türkçeden Devam Eden Yuvarlaklıklar	26
1.2.1.2.4. Yuvarlak Ünlülü Ekler	27
1.2.1.2.5. Düz Ünlülü Kelimeler	30
1.2.1.2.6. Düz Ünlülü Ekler.....	31
1.2.1.2.7. Ünlü Değişmeleri.....	33
1.2.1.2.7.1. /e ~ i/ durumu	33
1.2.1.2.8. Ünlü Düşmesi	35
1.2.1.2.9. Ünlü Birleşmesi	36
1.2.1.2.10. Türeme.....	36
1.2.2. Ünsüzler	37
1.2.2.1. Ünsüz Benzeşmesi	37
1.2.2.2. Ünsüz Değişmeleri.....	39
1.2.2.2.1. Ötümlüleşme.....	39
1.2.2.2.2. Ötümsüzleşme	41
1.2.2.2.3. Süreklileşme	41
1.2.2.2.4. Dudaksılaşma	42
1.2.2.3. Ünsüz Düşmesi	42
1.2.2.4. Hece Düşmesi	43
1.2.2.5. Ünsüz Kaynaşması.....	43
1.2.2.6. Ünsüz Ayırışması	43
1.2.2.7. Sessiz İkizleşmesi	44
1.2.2.8. Benzeşme	44
1.3. ŞEKİL BİLGİSİ (MORFOLOJİ)	44
1.3.1. İsim	44

1.3.1.1. İsim Çekim Ekleri	44
1.3.1.1.1. Çokluk Eki : {-lAr}	44
1.3.1.1.2. İyelik Ekleri	44
1.3.1.1.3. Aitlik eki : {-ki}	46
1.3.1.1.4. Hâl Ekleri.....	46
1.3.1.1.4.1. Yalın hâl : {ø}	46
1.3.1.1.4.2. Yükleme hâli : {-(y)I}, {- (I)n}, {-n}, {-nI}	47
1.3.1.1.4.3. Yönelme hâli : {- (y)A}	47
1.3.1.1.4.4. Yön gösterme hâli : {-rA}, {-rU}	48
1.3.1.1.4.5. Bulunma hâli : {-dA}	48
1.3.1.1.4.6. Ayrılma hâli : {-dAn}	48
1.3.1.1.4.7. İlgi hâli : {-Uñ}, {-nUñ}	49
1.3.1.1.4.8. Vasıta hâli : {- (I)n}, birle, ile	49
1.3.1.1.4.9. Eşitlik hâli : {-cA}.....	50
1.3.1.1.5. Soru eki : {mI}, {mU}	51
1.3.1.2. Yapım Ekleri.....	51
1.3.1.2.1. İsim Yapım Ekleri	51
1.3.1.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler	52
1.3.1.2.1.2. Fiilden İsim Yapan Ekler	53
1.3.2. Sıfatlar.....	53
1.3.2.1. Niteleme Sıfatları	54
1.3.2.2. Belirtme Sıfatları.....	54
1.3.2.3. Sayı Sıfatları.....	54
1.3.2.3.1. Asıl Sayı Sıfatları	54
1.3.2.3.2. Sıra Sayı Sıfatları.....	55
1.3.2.3.3. Kesirli Sayı Sıfatları	55
1.3.2.4. İşaret Sıfatları.....	55
1.3.2.5. Belirsizlik Sıfatları	55
1.3.2.6. Soru Sıfatları	56
1.3.3. Zarf.....	56
1.3.3.1. Zaman Zarfları	56
1.3.3.2. Yer Yön Zarfları	58
1.3.3.3. Miktar Zarfları	59
1.3.3.4. Nitelik Zarfları	59
1.3.3.5. Soru Zarfları.....	60
1.3.4. Zamir.....	60
1.3.4.1. Şahıs Zamirleri.....	61
1.3.4.2. İşaret Zamirleri.....	62
1.3.4.2.1. İşaret Zamirlerinin Edatlara Bağlanması.....	62
1.3.4.3. Belirsizlik Zamirleri.....	62
1.3.4.4. Soru Zamirleri.....	63
1.3.4.5. Bağlama Zamirleri	64
1.3.4.6. Dönüşlülük Zamirleri.....	64
1.3.5. Edat	64
1.3.5.1. Bağlama Edatları.....	64
1.3.5.2. Kuvvetlendirme Edatları	66
1.3.5.3. Çekim Edatları	66
1.3.5.4. Ünlem Edatları	67
1.3.5.5. Soru Edatı.....	68

1.3.6. Fiil.....	68
1.3.6.1. Yapım Ekleri.....	68
1.3.6.1.1. İsimden Fiil Yapan Ekler.....	68
1.3.6.1.2. Fiilden Fiil Yapan Ekler.....	68
1.3.6.2. Şahıs Ekleri.....	69
1.3.6.2.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri.....	69
1.3.6.2.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri.....	70
1.3.6.3. Şekil ve Zaman Ekleri.....	71
1.3.6.3.1. Bildirme Kipleri.....	71
1.3.6.3.1.1. Görülen geçmiş zaman.....	71
1.3.6.3.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman.....	72
1.3.6.3.1.3. Geniş Zaman.....	72
1.3.6.3.1.4. Şimdiki Zaman.....	73
1.3.6.3.1.5. Gelecek Zaman.....	74
1.3.6.3.2. Tasarlama Kipleri.....	74
1.3.6.3.2.1. Emir Kipi.....	74
1.3.6.3.2.2. Şart Kipi.....	75
1.3.6.3.2.3. İstek Kipi.....	76
1.3.6.3.2.4. Gereklilik Kipi.....	76
1.3.6.3.2.5. Soru Eki.....	77
1.3.7. Ek-Fiil.....	77
1.3.7.1. Ek-fiilin hikâyesi.....	77
1.3.7.1.1. Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi.....	77
1.3.7.1.2. Görülen geçmiş zamanın hikâyesi.....	77
1.3.7.1.3. Geniş zamanın hikâyesi.....	78
1.3.7.1.4. Şartın hikâyesi : {-sAyIdI}.....	78
1.3.7.1.5. İsteğin hikâyesi : {-AydI}.....	78
1.3.8. Birleşik Fiiller.....	78
1.3.8.1. İsim + Yardımcı Fiil Kuruluşunda Olanlar.....	78
1.3.8.2. Tezlik Fiili.....	79
1.3.8.3. Yeterlilik Fiili.....	79
1.3.8.4. Süreklilik Fiili.....	80
1.3.9. Fiilimsiler.....	80
1.3.9.1. İsim-Fiiller.....	80
1.3.9.2. Sıfat-Fiiller.....	80
1.3.9.3. Zarf-Fiiller.....	81

İKİNCİ BÖLÜM METİN

2.1. METİN.....	84
-----------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM DİZİN

3.1. DİZİN.....	122
3.2. ÖZEL ADLAR DİZİNİ.....	198

SONUÇ	202
EKLER.....	204
KAYNAKÇA.....	304
DİZİN.....	309

KISALTMALAR VE İŞARETLER

A.	Arapça
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
a.g.t.	Adı geçen tez
a.y.	Aynı yer
EAT	Eski Anadolu Türkçesi
bkz.	Bakınız
Böl.	Bölümü
c.	Cilt
DTCF	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
F.	Farsça
H.	Hicrî
Haz.	Hazırlayan
krş.	Karşılaştırınız
Ktp.	Kütüphanesi
M.	Milâdî
öz. a.	Özel ad
S	Sayı
s.	sayfa
ss.	sayfadan sayfaya (sayfalar arası)
TDAY	Türk Dilleri Araştırmaları Yıllığı
TDK	Türk Dil Kurumu
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TKAE	Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü
TTK	Türk Tarih Kurumu

v.b	ve benzeri
v.d	ve diğlerleri
Yay.	Yayınları
–	Fiile bağlanmayı gösterir.
+	İsme bağlanmayı gösterir.
<	Okun içi ilk biçimi gösterir.
>	Okun ucu son biçimi gösterir.

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

ا (ā)	a, ā	ص	ş
ا (ā)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, đ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	ṯ	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	ẓ, ḏ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	’

TEZ METNĚ

GİRİŞ

TEZKİRECİLİK VE BİYOGRAFİ GELENEĞİ

Feridüddîn Attar'ın (ö. 618/1221) *Tezkiretü'l- Evliyâ* ismiyle H. 617 (M.1220) yılında Farsça olarak kaleme aldığı eser yazıldığı günden itibaren hayranlık uyandırmış ve geniş bir coğrafyada yankı bulmuştur. Eserin yurt içinde ve yurt dışında birçok tercümesi yapılmıştır. Tezkire türünde yazılmış eserler içinde Attar'ın eseri muhtevası ve sadeliği ile kendinden sonraki tezkire yazarlarına örnek olmuştur. Tezkirenin önemi ve muhtevası üzerinde daha sonra ayrıntılı bir şekilde durulacak olup, şimdi tezkirecilik tarihine kısa bir göz atmamız konunun gereğini ve önemini daha anlamlı kılacaktır.

Bir toplumu millet yapan, içinde bulunduğu dinî, ahlakî ve kültürel değerlerdir. Âlim, arif ve sanatkârların değerli eser ve görüşleri her zaman için yol gösterici, ışık tutucu bir vazife görmüştür. Tezkire türünde yazılan biyografik kaynaklı eserler de İslam tarihinde çok eski bir geçmişe dayanır. Hz. Peygamber'in hayatının incelenmesiyle başlayan bu gelenek giderek genişlemiş ve İslam tarihinin önemli şahsiyetleri topluma örnek olarak tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu duruma etken olan sebeplerden biri ise Araplar'daki soy sople övünme alışkanlığı olmuştur.

Zamanla biyografi çalışmaları şairleri, dil bilimcileri, hekimleri ve diğer meslek gruplarını da kapsayan bir duruma gelmiştir. Bu meslek gruplarıyla alakalı ilk eserler mutasavvıflarla ilgili olarak kaleme alınmıştır. XII. yüzyıl sonlarına kadar Arapça olarak devam eden bu gelenek, sonraki yüzyıldan itibaren yerini Farsça örneklerle bırakmaya başlamıştır. Dil farkı dışında, izlenen yöntem Arapça yazılmış biyografilerden farksızdır.

XV. yüzyıldan itibaren siyasi gelişmeler ışığında yazılan Türkçe biyografi kitaplarıyla karşılaşılır. Bu kitapların öncülüğünü yapan ve Türkçedeki birçok çalışmanın da ilk sahiplerinden olan isim Ali Şîr Nevâî'dir. (1441-1501). Nevâî ilk olarak Molla Câmi'nin, erenlerin hayatını anlatan *Nefâhatü'l-üns* adlı eserini Çağatay Türkçesine çevirir ve ardından yine Câmi'den etkilenerek ilk Türkçe şairler tezkiresi olan *Mecâlisü'n-Nefâisi* (1491) kaleme alır. Bu eser Çağatay Edebiyatı ve İran Edebiyatı için çok önemli bir kaynak olmakla beraber asıl önemi Anadolu'da meydana gelen şair biyografilerine modellik yapmış olmasıdır.

Çağatay Edebiyatında Ali Şir Nevâî ile başlayan biyografi geleneği çok kısa bir süre sonra Osmanlıya da geçmiştir. Tarih kitapları dışında Osmanlı'da müstakil olarak kaleme alınan ilk biyografi kitabı Lâmiî'nin *Nefahâtü'l-Ünsün* tercüme ve zeyli olan *Fütûhu'l-Mücâhidîn li Tervîhi Kulûbü'l-Müşâhidîn* (1520) adını taşıyan eseridir. Şairler tezkiresi olarak yazılan ilk eser ise Sehî Bey tarafından 1538 tarihinde kaleme alınmıştır. Sehî Bey'den sonra Latîfî ve Âşık Çelebi şair biyografileri üzerine çok değerli çalışmalar meydana getirmişlerdir. Latîfî Osmanlı'da ilk kez *tezkire* adını kullanan yazardır.

Biyografi geleneği XVI. yüzyılda Osmanlı'da ilk örneklerini verdikten sonra *Şakâyıku'n-Nu'mâniyye* telif ve zeyilleri ile bilginlerin biyografilerinin derlenip sunulmasında, *Nefahâtü'l-Ünsü* izleyen çok sayıda eserle erenlerin hayatlarının yazılıp derlenmesinde, öte yandan da sultanların, vezirlerin, şeyhülislamın, defterdarların, hekimlerin, hattatların, musiki ustalarının ve bunlara eklenecek olan diğer sosyal sınıfların bütününe kuşatacak şekilde XX. yüzyılın başlarına kadar devam etmiştir (bkz. İsen, 1997: 1-27).

Tezkirenin kelime anlamı Arapçada zikredilen, zikri geçen demektir. Biyografik künye niteliği taşıyan bu eserler, içinde bulunduğu toplumun maddi ve manevi kültürüne de ışık tutarlar. Tezkireler, belirli bir meslekte tanınmış kişilerin, evliyaların, hattatların, musiki ustalarının, mimarların hatta usta bir çiçek yetiştiricisinin hayat ve sanatı hakkında yazılabilen edebî bir türün adı olmuştur. Görüldüğü gibi çok farklı meslek dalları hakkında kaleme alınabilen bu tür, anlattıkları çevrenin veya mesleğin adıyla adlandırılmışlardır. Şairlerin hâl tercümelerinden bahseden ve şiirlerden örnekler nakleden eserlere *Tezkiretü's-Suarâ*, hattatların biyografileri ve eserleri hakkında bilgiler veren eserlere *Tezkiretü'l-Hattâtîn* denilmiştir. Allah dostlarının biyografi ve olağanüstü hâllerini anlatan eserlere de *Tezkiretü'l-Evliyâ* adı verilmiştir.

Tezkireler genel olarak mensur şekilde yazılan fakat içerisinde manzum parçalara da yer veren eserlerdir. Tezkirelerin temeli Arap edebiyatındaki *tabakat* kitaplarına dayanmaktadır. Bu eserler, teşkilatların silsilelerini ve evliyaların biyografilerini anlatmakla beraber, yer yer menkıbelere de yer vermişlerdir. Evliya kerâmetlerinin anlatılmasında herhangi bir edebî kaygı güdülmemiştir (Güzel, 2009: 328).

Türk Edebiyatında tezkire denilince akla ilk olarak şua tezkireleri gelmiş ve genel olarak bu eserler üzerinde durulmuştur. Fakat tercüme bile olsalar evliya tezkirelerinin geçmişi, şua tezkirelerinden yaklaşık olarak bir, bir buçuk asır önceye dayanmaktadır (Yavuz, 1986: XII). Durumun tarihi seyri doğrultusunda baktığımızda tezkirecilik ve biyografi yazma geleneğinin köklü ve çok eski bir geçmişe dayandığını görmekteyiz. Her ne kadar günümüzde biyografiye olan önem ve bu yönde yapılan çalışmalar azalmış olsa da teknolojinin yetersiz olduğu devirlerde bir milletin kültürüne sahip çıkıp onu geleceğe taşıması, unutmaması ve unutturmaması tarihî ve kültürel açıdan önemli bir durumdur.

TÜRK EDEBİYATINDA EVLİYA TEZKİRELERİ

Türk Edebiyatında 13. yüzyıldan itibaren görülmeye başlayan *Tezkiretü'l-Evliyâ* adlı eserlerin büyük bir kısmı Feridüddîn Attar'ın eserinin tercümeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tercümeler dışında yine İran Edebiyatı'nın mahsulleri olan *Nefahâtü'l-Üns Min Hazaratü'l-Kuds*, *Nesâyimü'l-Mahabbe Min Şemâyimü'l Fütüvve*, *Reşahât Aynü'l Hayât*, Ebu'l-Leys Semerkandî'nin *Tezkiretü'l-Evliyâ* Tercümesi gibi eserlerin Türkçeye tercüme edildiği görülmektedir (Yavuz, 1986: XVIII). Bu eserler hakkında ayrıntılı bilgilere yer vermeye çalışacağız. Ayrıca adı geçen eserler dışında, Âşık Ahmed'in "*Câmiü'l-Ahbar*" adlı Manzum *Tezkiretü'l-Evliyâ'sı* ve Sinan Paşa'nın telif olarak kabul edeceğimiz *Tezkiretü'l-Evliyâ'sına* da değinmemiz faydalı olacaktır.

1. Nefahâtü'l-Üns Min Hazaratü'l-Kuds

Abdurrahman-ı Camî'nin H.883 (M.1478) yılında tamamladığı Ali Şîr Nevaî'nin isteği üzerine kaleme aldığı eserin aslı Muhammed b. Hüseyin es-Sülemî'nin ilk sûfî tabakat kitaplarından olan *Tabakâtü's-Sûfiyye'sine* dayanmaktadır. Herevî aynı adı taşıyan kitabını bu eseri tercüme edip yeni biyografiler ekleyerek oluşturmuş, Camî'de bu tercümeyi sadeleştirerek kendi dönemine kadar yetişen sûfilerin biyografilerini de ekleyerek yeniden telif etmiştir. Camî eserini yazarken Kuşeyrî'nin *er-Risâlesi* 'nden, Hücûrî'nin *Keşfü'l-mahcûb*undan, Şehâbeddîn es-Sühreverdî'nin *'Avârifü'l-ma'ârif* 'inden, İzzeddin el-Kâşî'nin *Misbâhu'l-hidâye'sinden*, Fahreddin er-Râzî'nin *Mefâtihu'l-gayb*ından, Müstağfirî'nin *Delâ'ilü'n-nübüvve'sinden* yararlanmış fakat Attar'ın *Tezkiretü'l-Evliyâ'sından* yararlanmamıştır. Sülemî, *Tabakât'ında* 103 sûfinin biyografisini beş bölüm halinde anlatmış, Herevî bunlara 120 kadar sûfinin biyografisini eklemiştir. *Nefahâtü'l-Üns'te* ise bu sayı 600'den fazladır. Ali Şîr Nevâî

170 kadar Türk ve Hint kökenli sūfinin biyografisini ekleyerek H. 901'de (M. 1495) *Nesâyimü'l-Mahabbe Min Şemâyimi'l-Fütüvve* adıyla Çağatay Türkçesi'ne tercüme etmiştir. Aynı eser Lâmiî Çelebi tarafından Anadolu sahasına ait 48 sūfî eklenerek *Fütûhu'l-Mücâhidîn li Tervîhi Kulûbi'l-Müşâhidîn* adıyla Anadolu Türkçesi'ne tercüme edilmiştir. Bu eser *Terceme-i Nefahât* adıyla meşhur olmuştur (Uludağ, 2006: 521).

2. Nesâyimü'l-Mahabbe Min Şemâyimi'l-Fütüvve

Bu eser Câmî'nin *Nefahâtü'l-Üns* adlı eserinin Ali Şîr Nevâî tarafından Çağataycaya yapılmış tercümesidir. Nevâî eserinde *Nefahâtü'l-Üns*'deki 601 sūfiden 596'sını tercüme etmiş, 170 kadar Türk ve Hint sūfinin biyografilerini de eserine kendisi ekleyerek H. 901'de (M.1495) eserini meydana getirmiştir. Bu eser evliya tezkiresi olmasına rağmen Attar'ın *Tezkiretü'l-Evliyâ*'sından birçok yönden ayrılmaktadır. *Nesâyimü'l-Mahabbe* daha çok biyografi niteliği taşımaktadır. Veliler Attar'ın anlattığı gibi uzun uzun anlatılmaz ve kısa ifadelerle yer verilir. Evliya sayısı *Nesâyimü'l-Mahabbe*'de 770, Attar'ın eserinde ise ilavelerle birlikte 97'dir (Eraslan, 1979: 39).

3. Reşahât Ayn'ül Hayât

Ali b. Hüseyin es-Sâfî tarafından H. 909'da yazılan ve aslı Farsça olan bir eserdir. Muhyî-i Gülşenî tarafından bazı bölümleri özetlenip, bazı bölümlerine ise ilaveler yapılarak H. 977 (M.1569) yılında Türkçe'ye tercüme edilmiştir. İkinci tercüme ise Mehmed ibn-i Mehmed Şerîf El Abbâsî tarafından H. 993 (M.1585) yılında yapılmıştır (Tosun, 2008: 8-9). Ayrıca Necip Fazıl Kısakürek tarafından özetlenip sadeleştirilerek *Reşahât Can Damlaları* adıyla yayımlanmıştır (bkz. Safiüddîn, 1995). Eser geniş ölçüde Nakşibendiyye tarikatının hâl tercümelerinden bahsetmektedir. Eserin özellikle Türklerle meskun olan bir yerde yazılmış olması, zamanla Anadolu'ya doğru yönelen Türk toplumunun terbiyesinde önemli bir yer oynadığını söylemek mümkündür (Yavuz, 1986: XIX).

4. Ebu'l-Leys Semerkandî-Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi

Tahminen 15. yüzyılın sonlarına doğru Farsça'dan tercüme edilmiş olan bu eser, H. 985 (M.1577) tarihinde istinsah edilmiştir. Müellifin adı bilinmemekle beraber Selahattin Olcay, kitapta mütercim tarafından Ebu'l-Leys Semerkandî'ye ait olduğu kaydedildiği için Semerkandî'ye atfedilmiş olsa da bunun düşük bir ihtimal olduğunu ve eserin aslen Afîfüddîn b. Es'ad b. Alî b. Süleyman el-Yâfiî'nin (ö. 768/1367) bir eserine

dayanıyor olabileceğini belirtip bunun sebeplerini de zikreder (Olçay, 1965: 9-11). Bu kitabın bir tezkiretü'l-evliyâ olduğu da şüphelidir. Eserin kendisinde ismine dair bir ifade olmaması yanında, gerek bâb başlıkları ve onlara uygun düşen muhtevası ve gerekse eserin mukaddime bölümündeki ifadeler eserin daha çok nasihatnâme özelliklerine sahip olduğunu ortaya koymaktadır (bkz. Olçay, 1965: 89-90). Eser 20 bâb üzerine kurulmuş olup her bâb'da on hikâyeye yer almaktadır (Olçay, 1965: 7). Eserin toplamda 200 hikâyeden oluştuğu yazılmış olsa da bazı bâblardaki eksikliklerden dolayı 177 hikâyeyi içermektedir.

5. Âşık Ahmed'in "Câmiü'l-Ahbâr" adlı Manzum Tezkiretü'l-Evliyâsı

Câmiü'l-Ahbâr'ın müellifi bir gün evinde kitap okurken eline Deşt, Moğol (Kıpçak) dilinde yazılmış bir eser geçer. Yazar bu dile hâkim olduğu için zevkle okur ve geride bir yadigâr bırakmak için Türkçeye çevirmeye karar verir. Aslı Tezkiretü'l-Evliyâ nev'inden ve mensur olan bu eseri, *Câmîü'l-Ahbâr* ismiyle manzum şekilde Türkçeye tercüme etmiştir (Küçük, 2011: 10). 12.239 beyitten oluşan eser hacimli bir mesnevîdir. Eser klasik tertip hususiyetine uygundur ve fâilâtün fâilâtün fâilün vezni ile yazılmıştır (Küçük, 2011: 11).

6. Sinan Paşa'nın Tezkiretü'l-Evliyâsı

Sinan Paşa'nın eseri 28 velinin menâkıbından meydana gelmiş Türkçe bir eserdir. Sinan Paşa, Attar'ın *Tezkiretü'l-Evliyâ*'sına *Ma'arif-nâme*'yi yazmakta olduğu sırada başlamış fakat tamamlayamamıştır. XV. yüzyılın edebî tercüme anlayışına uygun olarak Sinan Paşa'nın eseri kelimesi kelimesine bir tercüme mahiyetinde değildir. Attar'ın eseri 72 veliyi, ilavelerle 97 veliyi ihtiva ederken, Sinan Paşa sadece baştan 28 veliyi kaleme almış, eser üzerine ekleme yapmadığı gibi de eksik bir tercüme meydana getirmiştir. Eser 1481-1486 yılları arasında telif edilmiştir.

Sinan Paşa'nın tezkiresinde gerek Attar'dan alınan bazı rivayetlerin ifadesinde gerek Sinan Paşa'nın kendi eklediği açıklamalarda Sinan Paşa'nın üslubu nazmı andıran nesir tarzındadır (Uludağ, 2002: 28). Bu eser üzerine Emine Gürsoy Naskali çalışma yapmış, dil ve lehçe yönünden inceleyip Latin alfabesine aktarmıştır. Eser özgün metin ve Latin alfabesine aktarılan şekliyle yayımlanmıştır (Gürsoy-Naskali 1987).

Nüshaları (Küçük, 2011: 15):

1. İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Şeriye Nu. 1231, 1066, 1113
2. İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Kısmı Nu. 4549/2, 4577
3. İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Kısmı Nu. 2784
4. İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Laleli Kısmı Nu. 1789
5. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 854, TY 2654, TY 2607

FERİDÜDDİN ATTAR'IN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBİ KİŞİLİĞİ

Hayatı

İran'ın meşhur şair ve mutasavvıfı Feridüddîn Attar'ın asıl adı Ebû Hâmid Muhammed b. Ebî Bekr İbrâhîm-i Nişâbûrî'dir. Doğum ve ölüm tarihleri hakkında elimizde kesin bir bilgi olmasa da çeşitli rivayetler vardır. Devletşâh, *Tezkiretü's-Şuarâ* 'sında Attar'ın doğumunu 6 Şaban H. 513 (M. 1119-1120) olarak kaydeder (Devletşah, 1338: 187). *İslam Ansiklopesi* "Attâr, Ferîdüddîn" maddesinde ise; Horasan Selçukluları'nın son zamanlarında, büyük ihtimalle H. 537-540 (M. 1142-1145) yılları arasında Nişabur'da dünyaya geldiğinden bahseder (Şahinoğlu, 1991: 95-98). Genel olarak Attar'ın doğum tarihi H. 540 olarak kabul görmüştür.

Attar, itriyat alışverişi yapan attarlık yapan zat demektir. Attar köken olarak güzel koku manasına gelen "itr" kelimesinden gelmektedir. Attar yalnızca güzel kokuları satan değil şifalı bitkiler satan, bunlardan yapılmış ilaçları da satan kimselere verilen bir addır. Attarlık İslam dünyasında Hz. Peygamber döneminden beri bilinen bir meslektir (Sarı, 1991: 94-95). Feridüddîn Attar da bu meslekle uğraştığı için bu lakabı kullanmayı uygun görmüş ve bu lakapla tanınmıştır. Attar'ın babası Ebû Bekir İbrahim uzun yıllar yaşamış ve attarlık mesleğiyle uğraşmıştır. Attarlık mesleği ona babasından miras kalmıştır (Uludağ, 1984: 9).

Çocukluk ve gençlik yılları hakkında kaynaklardaki bilgiler yetersizdir. "Ancak eserlerinden gençliğinde bir taraftan attarlıkla uğraştığı diğer taraftan da ilim tahsil ettiği, tasavvufi bilgiler edindiği ve çeşitli şeyhlere hizmet ettiği anlaşılmaktadır." (Sarı, 1991: 95-98). Anne ve babasını genç yaşta kaybetmiştir. Bunun dışında ailesi ve yakın çevresi hakkındaki bilgiler de yok denecek kadar azdır. *Muhtar-nâme*'sinde yer alan iki

rubaisinden otuz iki yaşında bir oğlunu kaybettiği ve doğal olarak da evlenmiş olduğunu anlıyoruz.

Hakkında yazılan kaynaklarda Mısır, Şam, Mekke, Medine, Hindistan, Türkistan, Irak gibi ülkelere çok fazla seyahat ettiği söylene de hayatının sonlarına doğru yazdığı *Esrarnâme*'sinde Ka'be'ye gitmeyi arzuladığından bahseder (Uludağ, 1984: 10). Attar'ın ölüm tarihi de kesin olarak bilinmemekle beraber genel olarak H. 618 M.1221 tarihi kabul görmüştür. Attar'ın ölümü hakkında Süleyman Uludağ şu bilgileri verir;

"Nişabur'u kuşatan Moğol askerleriyle Nişabur halkı arasında çıkan çatışmada, Cengizhan'ın damadı Emir Toğoçar katlolunmuştur. Moğol ordusu, onun intikamını almak için Nişabur'u baştanbaşa harap etmiş, taş üstünde taş bırakmamış, şehrin yerini ziraata müsait dümdüz bir saha haline getirmiş, kedi ve köpeğe varıncaya kadar şehir sakinlerini kılıçtan geçirmiş, sahraya sürdükleri ihtiyaçları, kadın ve çocukları da katletmişlerdi. Büyük ihtişam ve debdebe ile şehre giren maktul komutanın karısı ve Cengiz'in kızı kılıç artıklarını da idam ettirmiş, bu katliamdan kurtulan kırk kadar sanatkâr da Türkistan'a götürülmüştü. Attar işte bu hengâmede şehit edilmişti (Uludağ, 1984: 16)".

Attar'ın ölümüyle ilgili diğer kaynaklarda da Moğol istilasında katledildiğine dair fikir birliği bulunmaktadır.

Edebî Kişiliği ve Tasavvuf Anlayışı

Kendini tasavvufa ve ilme adanmış, hayatı boyunca da bu yolda ilerlemiştir. Peygamberler ve veliler hakkında 1000 kitap okuduğunu 39 yıl sûfî şiir ve hikâyelerini topladığını söyler (Gölpınarlı, 1962: Önsöz). Eserlerinden de anlaşıldığı üzere Attar engin bir ilme, insancıl bir felsefeye sahiptir. Olayların dış görünüşüne değil öz ve içindeki cevheri görmeyi amaçlayan, bütün insanları Allah katında bir tutan, yardımseverlik ve iyi niyetli olmanın önemini vurgulayan, kendini kimseden üstün görmemeyi, mütevazi olmayı öğütleyen, mistik duyuş ve düşünüşe sahip olan bir yazardır. Eserlerinde sık sık bu düşüncelerini ortaya koymaya çalışmış ve insanları doğru ve hak yola iletmeyi amaçlamıştır.

Attar'ın mezhebi tartışma konusu olmuştur. Attar ne bir sünni ne de bir şiî olarak tanımlanır. Bazılarına göre Attar şiî'dir ve ehl-i beyte düşkünlüğü ile bilinir. Tezkiresine ilk olarak Cafer-i Sadıkla başlamış olması onun şiî olduğunu düşündürmüştür. Fakat Süleyman Uludağ, Attar'ın apaçık sünni olduğunu iddia etmektedir. *Musibet-nâme* ve *Hüsrev-nâme*'de Hz. Ebû Bekir'i, Hz. Ömer'i ve Hz.

Osman'ı methetmiş olması; Tezkire'de de Ebû Hanife, Şafii ve Ahmed b. Hanbel gibi sünnî imamları büyük bir hayranlık ve sevgiyle yâd etmesi onun tam bir sünnî sofî olduğunun delilidir (Uludağ, 1984: 18) diyerek Attar'ın kesinlikle şîî olmadığının altını çizer.

Attar, şîî veya sünnî ayırt etmeden bütün din büyüklerine eserinde yer vermeye çalışmıştır. Onun bütün insanlara bir gözle bakan İslam anlayışı ve eserinin her kesimden insana hitap ediyor olması, mezhebi hususiyetinde herhangi bir kanıya varmamızı güçleştirmektedir. Mezhepler İslam inancına göre insanları Allah'a götüren yollardır. Attar'ın hakka giden yolda yürürken hangi yolu takip ettiğini veya belli bir mezhebe bağlı olup olmadığını eserlerinden yola çıkarak tayin etmemiz zor bir ihtimaldir. Onun şu sözleri aslında İslam'a dair felsefi görüşünü ortaya koymaktadır. *Dünya bir sırdan ve sembolden ibarettir. Hak her şeydir ve görünen şeyler sembol ve dillerden kuruludur. Görünen dünya da görünmeyen dünya da hep o'dur.* Attar'ın bu sözlerinden yola çıkacak olursak panteist eğilimler gösterdiğini söylememiz yanlış olmaz. Yine de yukarıda izah etmeye çalıştığımız gibi onun herhangi bir mezhebe tabii olup olmadığını söylememiz ve onu eserleriyle dar bir çerçeveye sığdırmamız bizi bu konuda yanıltabilir.

Eserlerinde süssüz, yalın ve akıcı bir anlatımı tercih eden Attar, daha çok sûfî vâizlerin anlattıkları ve kökeni daha çok eski Yunan'a kadar giden hikâyelere yer vermiştir (Turan, 2014: 991-1009). Hikâyecilik konusunda usta bir yazar olduğunu söylememiz yanlış bir tespit olmayacaktır. Vermek istediği mesajı edebi kaygı gütmeyen, zihinlerde canlanacak bir üslupla hikâye etmektedir. *Tezkiretü'l-Evliyâ* hakkında bilgi verilirken Attar'ın dili üzerinde daha ayrıntılı olarak durulacaktır.

Eserleri

Attar'ın eserleri incelendiğinde onun hayatı üç döneme ayrılır. Bu dönemlerde telif ettiği eserler arasında farklar vardır. Birinci devrede kaleme aldığı eserlerde şiire ve edebî sanatlara hâkim üstat bir hikâyeci olarak görünür. Eserin esas konusunu çok geniş bir çerçeve oluşturur. Bu çerçevenin içine birçok küçük hikâye planlı ve düzgün bir şekilde yerleştirilir. Gerek çerçeve gerekse küçük hikâyelerin tasavvufî mana ve telakkilerle olan münasebetleri dikkatli ve itinalı bir şekilde göz önünde tutulur. İkinci devrede eser ve mesnevîlerindeki tertip ve düzen zayıflıyor, çerçeve ve küçük hikâyeler arasındaki bağlar gevşiyor, aynı kelimeler sık sık tekrar ediliyor. Üçüncü yani son

dönem Attar'ın yaşlılık dönemine tekabül ediyor ve eserlerde bir zayıflama, tertip ve düzende bir gerileme meydana geliyor. Tezkire, Attar'ın bu son dönemde kaleme aldığı eserlerindendir (Uludağ, 1984: 20).

Aşağıda yer alan eserler kesin olarak Attar'a ait olan eserlerdir. Bunlar dışında birçok eserin de Attar'a ait olduğu ileri sürülmüştür. Fakat bu eserlerin Attar'a ait olduğuna dair kesin kayıtlar olmadığı için burada o eserlere yer verilmeyecektir.

1. Mantıku't-Tayr : Attar'ın en sevilen eserlerinden biridir. Tasavvuf sahasında *Mantıku't-Tayr* ifadesi, kuşdili terimi ile karşılanmış ve vahdet-i vücud fikrini dile getiren eserlerde konu edilmiştir. Tasavvuf ıstılahında ruh, bedendeki haliyle, kafesteki kuşa benzetilir. Tasavvufî sulûk (seçmeli ölüm) veya tabîî ölümle (zorunlu ölüm) ruh, bedenî kayıtlardan, bağlardan kurtulur ve yüze âlemlere doğru kanat açıp uçar gider (Cebecioğlu, 2011: 446). Kuşdili kelimesi Kur'an-ı Kerim'de şu şekilde geçer: "*Ve Süleyman aleyhisselam Dâvud aleyhisselam'a varis olup dedi ki: Ey insanlar! Kuşdili bize öğretildi. Bize her şeyden (nasip) verildi. Muhakkak ki bu apaçık bir lutuftur* (Kur'an, Neml Sûresi: Ayet 16)." *Makâmât-ı Tuyûr, Makâlâtü't-Tuyûr ve Tuyûrnâme* isimleriyle de bilinen *Mantıku't-Tayr*, Attar'ın 1187 tarihinde yazdığı tasavvufî mesnevîsidir (Kartal, 2004: 299-315). 4725 beyitlik bu eser hem yazıldığı devirde hem de sonraki devirlerde revaç bulmuştur. Kendinden sonraki şair ve eserleri etkileyen bu eserin Mevlâna üzerinde tesiri büyük olmuştur. 16. yüzyılda Şem'î Şem'ullah tarafından neşredilmiştir (Turan, 2014: Giriş). *Mantıku't-Tayr'da* ana tema olarak kuşların seyr-i sülûk yolunda aşmaları gereken yedi vadi anlatılmaktadır. Eseri nasihat üslubuyla kaleme alan Attar içerik olarak dünyanın geçiciliği, insan-ı kâmil olmak, nefsini bilip arzularını yenmek gibi konuları işlemiştir.

2. Esrâr-nâme : Attar'ın ilk tasavvufî mesnevîsidir. 26 makaleden oluşmaktadır. Çerçeve hikâye yoktur. Küçük hikâyelerden oluşmaktadır. Doğu klasikleri arasında yer alan *Esrâr-nâme* (sırlar kitabı), yazıldığı günden itibaren birçok Fars ve Türk şairini etkilemiştir. Mevlâna'nın çocuk yaşta edindiği bu kitabın onda bıraktığı izler Mesnevî'ye aynen yansımıştır. Daha önce aynı tarzda yazılan ve İranlı şair Senâî-i Gaznevî'ye ait *Hadîkatü'l-hakikat* (gerçeğin bahçesi) da bu eserin kaleme alınmasında etkili olmuştur. İşlenen bazı konularda Hayyam etkisi açıkça görülmektedir. Attar'ın hayatının en verimli olduğu birinci dönemde kaleme alınan bu tasavvufî mesnevî

sembollerle, üstü kapalı ibarelerle doludur (Kantar, 2013: 11). Bu eser XV. yüzyılda Ahmedî Akkoyunlu isminde bir zat tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir.

3. Musîbet-nâme : Mesnevînin konusu Allah'ı dış âlemde arayan sâlikin onu iç âlemde bulmasıdır. Sâlik şeyhinin emriyle Allah'ı bulmak için yerleri, gökleri, peygamberleri, melekleri en aşağı varlıktan en yukarı varlığa kadar hepsini dolaşır. Fakat bu varlıklar mazeretler sunarak onu başından savıyorlar. Allah'ı dış âlemde bulmaktan ümidini kesen sâlik, nihayet aradığını kendinde buluyor. Bu çerçeve hikâyenin arasında bir sürü küçük ve ara temsiller, hikâyeler yerleştirilmiştir. Bu eser, *Tarîkat-nâme* adıyla Türkçeye de tercüme edilmiştir (Uludağ, 1984: 21).

4. Hüsrev-nâme : Gül ü Hüsrev veya Gül ü Hüzmüz de denen bu eser hakkında Nazif Şahinoğlu DİA'daki maddesinde "Attar'ın tasavvufî olmayan tek mesnevîsi (Şahinoğlu, 1991: 97)" olduğunu yazarken, Süleyman Uludağ, bu eser için "meselenin tamamen ahlaki ve tasavvufî bir mahiyette tasvir edildiği (Uludağ, 1984: 21)" kaydedilmiştir. Ayrıca bu eserin İbn-i Arabî'de görülen bir tarzda vahdet-i vücuttan bahsedildiğini ileri sürerek bu mesnevînin Attar'a ait olduğunun şüpheli olduğunu belirtmiştir. Mesnevînin konusu farklı kaynaklarda şu şekilde geçer. Rum Kayseri'nin bir cariyeden doğan oğlu Hüsrev ile Hüzistân şahının kızı Gül'ün maceralarının anlatıldığı, 8364 beyitten meydana gelen ve araya küçük hikâyelerin girmediği bir çerçeve hikâyeden oluşan dünyevî bir aşk hikâyesidir.

5. Muhtar-nâme: Konulara göre tertip edilmiş bir rubâiler mecmuâsıdır. 50 bâbdan meydana gelmiştir. II. Selim adına Türkçe'ye tercüme edilmiştir.

6. İlâhi-nâme : 6500 beyitten meydana gelmiştir. Bir çerçeve hikâye ve birçok küçük hikâyeden meydana gelen bir mesnevîdir. Çerçeve hikâyenin konusunu özetleyecek olursak şu şekildedir: "Bir padişah altı oğluna dünyada en çok arzuladıkları şeyi söylemelerini emreder. Birinci çocuk periler padişahının kızını, ikincisi sihirbazlık, üçüncüsü şarabı, dördüncüsü âb-ı hayatı, beşincisi Süleyman'ın yüzüğünü ve altıncısı el-kimyası ister. Babaları onları sırayla bu dünyevî arzulardan vazgeçirmeye ve kendilerine daha yüksek gayeler göstermeye çalışır." Bu çerçeveye sığdırılmış olan küçük hikâyelerde birçok zühdi ve tasavvufî mevzulardan bahsedilir. Bu eserde Attar'ın hikâyeci yönü dikkat çekmektedir. *İlâhî-nâme* ilk olarak Şemseddin Sivâsî tarafından manzum olarak Anadolu Türkçesi'ne, A. Gölpınarlı tarafından da düz yazı halinde

günümüz Türkçe'sine çevrilmiştir. Eser H. Ritter (Leipzig-İstanbul 1940) ve F. Rûhânî (Tahran 1339/1960) tarafından neşredilmiştir.

7. **Divan** : 10.000 beyitlik bir eserdir. Attar'ın mesnevîsindeki tasavvufî fikirlerinin lirik bir ifadesidir. Eser üzerinde çalışma yapılmamıştır.

8. **Tezkiretü'l-Evliyâ** : Attar'ın tek mensur eseridir. Eser üzerinde ayrıntılı bilgi daha sonra hususi olarak verilecektir.

TEZKİRETÜ'L-EVLİYÂ'NIN MUHTEVÂSİ VE KAYNAKLARI

Tezkiretü'l-Evliyâ'nın Muhtevâsı

Attar'ın tek mensur eseri olup H. 617 (M. 1220) yılında, şehit edilmeden bir yıl önce telif edilmiştir (Uludağ, 1984: 23). Dinî-tasavvufî ve aynı zamanda biyografik bir tür olan evliya tezkireleri, Allah yolunda yürüyen, herkese iyilikte bulunan, düşmüşleri koruyan, kimsesizlere yardımda bulunan, seven ve sevilen Allah dostları hakkında manzum veya mensur olarak yazılan eserlerdir (Güzel, 2009: 331). Tabakat kitapları tarzında sufilerin biyografilerini ele alan ilk kitap Attar'ın eseri değildir; ancak *Tezkiretü'l-Evliyâ* 'yı kendinden önce yazılan eserlerden ayırt eden bazı farklılıklar vardır.

Bu konu üzerine Süleyman Uludağ, Sülemî'nin (ö. 412/1021) *Tabâkatu's-Sûfiyye*'si (Uludağ, 2010: 53-54) ve Ebû Nuaym'ın (ö. 430/1038) *Hilyetü'l-Evliyâ'sı* ile Attar'ın eserini karşılaştırarak temel farklara işaret etmiştir. Bu iki eser Attar'dan önce sufilerin hâl tercümeleriyle ilgili yazılan ve Attar'ın bu eserlerden faydalanmış olma ihtimali bulunan başlıca eserlerdir. Attar'ın eseri ile bu iki eser arasında benzerlikler bulunduğu kadar farklılarında olduğuna dikkat çeken Uludağ, Sülemî'nin eserinde menkıbelerin az olduğunu ve daha çok sufilerin sözlerine yer verildiğini, Ebû Nuaym'da ise menkıbeler artsa da ana hatlarıyla Sülemî'nin yolunu takip ettiğini ileri sürer. Attar'ın eserinde ise bu iki eserde bulunmayan pek çok menkıbe ve tasavvufî vecize yer almaktadır. Esasen dikkat çekilmesi gereken konu bu menkıbelerin yer alış şeklidir. Tezkireyi farklı yapan önemli nokta burasıdır.

Uludağ, Attar'ın güçlü panteist eğilimler taşıdığını ve daha sonraki dönemlerde tasavvuf hareketinin panteist cereyanlara kapılması neticesinde *Tezkiretü'l-Evliyâ*'ya ilginin büsbütün arttığını ifade eder. Sülemî ve Ebû Nuaym çevrenin tepkisini göz önünde bulundurarak tasavvufî sözleri açık ve net olarak ifade edememişlerdir. Fakat

Attar gerek karakteristik özelliği gerekse çevredeki tepkilerin yumuşaması doğrultusunda tasavvufî sözlerini üstü kapalı değil açık seçik ifade etmiştir. Bu durum sonucunda da tasavvufî çevrenin his ve düşünce dünyasına daha çok hitap etmiş ve esere rağbeti arttırmıştır (Uludağ, 1984: 23-24).

Eserin aslı 72 veliyi ihtiva etmektedir. Fakat *Zikr-i Mûtaahirân ez-Meşâyih-i Kibar* başlığı altında 25 veli daha esere ilave edilmiştir. Çok eski nüshalara dayanmayan bu baskı çok güvenilir değildir. Mirza Muhammed Kazvinî'nin düzeltmeleriyle İran'da bir kaç defa basılan tezkirede hata sayısı oldukça fazladır. Mevcut baskılardan yararlanan Muhammed İstilâmî H. 692 tarihli tezkirenin İstanbul Pîr Hüdâî Kütüphanesindeki yazması ile H. 701 tarihli Tahran Millî Kütüphanedeki yazmayı esas alarak tezkireyi yeniden neşretmiştir. Bu nüshadan yararlanarak eseri günümüz Türkçesiyle yayımlayan Süleyman Uludağ'da metindeki noksanlıklardan ve hatalardan bahsetmiştir (Uludağ, 2002). *Tezkiretü'l-Evliyâ* 'nın Nicholson ve İstilâmî neşirlerinde 97 veli anlatılmış, Türkçe tercümelerde ise Attar'ın eserinde görülen ilk 72 veli anlatılmıştır (Yavuz, 1986: 32).

Hicretin 617. yılında telif edilen Tezkire ilk defa tenkitli olarak 1905-1907 yıllarında R. Nicholson tarafından, *The Tadhkiratü'l-Awliya of Shaykh Faridu'd-Din Attar* (Persian Historical Texts, 3-5) London-Leyden'de basılmıştır.

Attar'ın tezkiresi bir bakıma tasavvufî ve ahlaki bilgiler ansiklopedisi niteliği taşımaktadır. İslam'a dair tasavvuf ve tasavvufî ahlakın temel meseleleri üzerinde itinalı bir şekilde durulmuş, menkıbeler halinde birçok yerde hemen hemen aynı konular tekrarlarla kesin bir biçimde ortaya konulmaya çalışılmıştır. İnsanlara doğru yolu ve hakikati göstermeye çalışan Attar, eserinde edebî kaygı gütmemiş, sade, süssüz bir anlatımla menkıbeleri hikâye üslubunda kaleme almıştır. Her kesimden insanın kolaylıkla okuyup anlayabileceği tarzı eserinin bu kadar büyük bir ilgi görmesinin sebeplerinden biri olmuştur.

Ülkemizde menâkıbnâmeler üzerine çalışma yapmış olan Ahmet Ocak'ın eserle ilgili değerlendirmesi şu şekildedir:

"XIII. yüzyılın büyük İranlı mutasavvıflarından Ferîdüddîn-i Attar'ın Tezkiretü'l-Evliya adıyla tanınmış eseri, daha yazıldığı devirden itibaren Türk tasavvuf çevrelerinde, özellikle Anadolu'da çok sevilen ve tutulan bir el kitabı haline gelmiştir. O kadar ki erkenden Türkçe'ye çevrildiği ve birden fazla tercümenin bulunduğu biliyoruz. Bu

sebeple Anadolu'da XIII. yüzyıldan beri yazılan menâkıbnâmelerde bu eserin hayli etkisi olmuştur. (Ocak, 1992: 83)"

Tezkiretü'l-Evliyâ'nın Kaynakları

Attar Tezkiresi'nin giriş kısmında, sufilere ait menkıbe ve vecizelerin çok fazla olduğundan ve eseri yazarken bunlardan seçmeler yaptığından bahseder. Daha fazla bilgi isteyenlere ise *Şerhu'l-Kalb*, *Keşfu'l-Esrar* ve *Marifetu'n-Nefs* adlı eserlere başvurmaları gerektiğini ve bu eserleri okumaları halinde tasavvufla ilgili hiçbir bilginin gizli kalmayacağını belirtir (Uludağ, 1984: 24-25). Attar'ın sözünü ettiği eserlerin içeriğine aşağıda kısaca yer vereceğiz.

1. **Şerhu'l-Kalb** : Attar, Tezkire'nin Hakîm-i Tirmizî bölümünün sonunda bu eserin kendisine ait olduğunu söylemektedir. *Hüsrev-nâme*'nin giriş kısmında eserlerinden bahsederken de bu eserin ismini dile getirir. Fakat bu eserin günümüze kadar gelmiş olabileceğine dair herhangi bir iz ve kayıt bulunmamaktadır (Uludağ, 1984: 24-25).

2. **Keşfu'l-Esrar** : *Keşfu'z-Zunûn*'da bu isimde yirmiden fazla eserin ismi kaydedilmiştir. Fakat Attar'ın ismini zikrettiği bu eserin müellifinin kim olduğuna dair herhangi bir kayıt ve bilgi yoktur.

3. **Marifetu'n-Nefs** : Müellifi hakkında hiç bir bilgi yoktur.

Attar, tezkiresinin en önemli kaynaklarının bu eserler olduğundan söz etse de bugün elimizde bulunmayan bu eserler, tezkirenin kaynakları hakkında kesin bir bilgiye sahip olmamızı engellemektedir. Ancak yapılan araştırmalar ve karşılaştırmalar neticesinde Tezkirede yer alan bilgilerden bir kısmının elde mevcut olan Risale gibi kaynaklarda da yaklaşık olarak aynı şekilde olduğu görülmüştür. Ancak bu bilgilerin, sufi tabakat kitaplarından doğrudan doğruya mı, yoksa diğer bir takım eserler aracılığı ile dolaylı olarak mı alındığına dair kesin ve net bir şeyler söylemek mümkün gözükmemektedir (Uludağ, 1984: 24-25).

Ancak Attar *Tezkiretü'l-Evliyâ'yı* kaleme alırken başka kaynaklardan da faydalanmış olabilir. Kazvinî, Attar'ın mukaddimesinde bahsi geçen bu üç eserden istifade etmiş olduğu kaynakları Nicholson neşrinde yer verilen mukaddimesinde zikretmiştir (Nicholson, 1905: 2). Bu kaynak eserler, *Tabakatü's-Sûfiyye*, *Hilyetü'l-Evliyâ*, *Menâkıbu'l-Ebrâr*, *Mehâsinü'l-Ahyâr* ve *Sıfatü's-Safve'dir*.

Muhammed İsti'lâmî çalışmasında, *Tezkiretü'l-Evliyâ'ya* kaynak teşkil ettiği söz konusu olan Kazvinî'nin zikrettiği eserlerle tezkireyi mukayese etmiş ve bu eserlerin hangisinden Attar'ın istifade ettiğini delilleriyle göstermeye çalışmıştır (İstilâmî, 1346: 14-18). Muhammed İstilâmî, ayrıca *Tezkiretü'l-Evliyâ* ile *Risâle-i Kuşeyrîye* ve *Keşfü'l-Mahcûb'u* karşılaştırmış ve aralarında benzer yerlerin olduğuna işaret ederek tezkireye kaynak olabileceğini yazmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda Attar'ın *Tezkiretü'l-Evliyâ'sını* yazarken kendinden önceki kaynaklardan yararlandığını görmekteyiz.

TEZKİRETÜ'L-EVLİYÂ'NIN NÜSHALARI MESELESİ

Tezkiretü'l-Evliyâ'nın, yurt içinde ve yurt dışında birçok nüshası bulunmaktadır. Ülkemizde ve yurt dışında bu esere olan ilginin sonucunda pek çok araştırmacı tarafından tezkire hakkında çalışmalar yapılmış olsa da bu çalışmaların kapsamı yetersiz görünmektedir. Çok farklı kütüphanelerde ve şahısların özel kataloglarında bulunan bu nüshalar, detaylı bir çalışma yapılmasını hem gerekli kılmakta hem de nüshaların bu kadar dağınık olması sebebiyle araştırmacıları kısıtlamaktadır.

Nüshalar üzerine tam anlamıyla yeterli bir çalışma henüz yapılmamış olsa da Nesibe Kaplander'in yüksek lisans tez çalışması, (bkz. Kaplander, 2015) üzerinde çalıştığımız nüsha hakkında bize bazı ipuçları vermiştir. Ayrıca tezimizi yakından ilgilendiren Abdülbaki Çetin'in, *Aydınoglu Mehmet Bey'e sunulan Tezkiretü'l-Evliyâ ve Kıyasu'l-Enbiyâ Tercümeleri üzerine* (bkz. Çetin, 2016: 59-92) adlı makalesi incelemiş olduğumuz nüsha üzerinde önemli bir kaynak olmuştur. Burada *Tezkiretü'l-Evliyâ'nın* bütün nüshaları üzerinde değil, tez konumuzla alakalı olabilecek nüshalar üzerinde durmaya çalışacağız.

İncelemiş olduğumuz nüsha Aydınoglu Mehmet Bey adına tercüme edilmiş bir nüshadır. Aydınogulları Beyliği, Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılmasından sonra Batı Anadolu'da kurulan beyliklerden biridir. Beyliğin kurucusu Mehmet Bey (ö. 1334), önceleri Germiyanogullarına tabi bir subaşıdır (Akın, 1968: 15). "Germiyan hükümdarı I. Yakup Bey'in emriyle Ege denizine inerek elde ettiği yerlerde babası adına bir beylik kurmuştur (Uzunçarşılı, 1988: 104)." Aydınogulları Beyliği (1308-1390/1402-1425). Beylikler döneminde sanata ve sanatçıya olan ilgi artmış, Aydınogulları beyleri âlim, şair ve edipleri himaye edip onları sanata teşvik etmişlerdir. Bu şekilde de kendi adlarına bazı eserlerin kaleme alınmaları sağlanmıştır. Aydınoglu Mehmet Bey adına

tercüme edilen eserlerin başında Sa'lebî'nin *Kıyasu'l-Enbiyâsı* ve Feridüddîn Attar'ın *Tezkiretü'l-Evliyâsı* gelmektedir (Çetin, 2008: 2).

Nesibe Kaplander, *Tezkiretü'l-Evliyâ'nın* Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait olan nüshalarını üç grup altında toplamıştır. Bunun dışında iki grubun özelliklerini yansıtanlar ve baş tarafındaki eksikliğin başka gruptan bir nüshayla tamamlandığı açık olan bir nüsha örneğini de ayrı bir başlık altında göstermiştir (Kaplander, 2015: 322). B, T ve K başlıklarıyla gruplara ayırdığı nüshalardan K grubu incelemiş olduğumuz nüshayla büyük oranda benzerlik göstermektedir. Aşağıda yer alan maddeler K grubunun mahiyeti hakkında bize aşağı yukarı bilgiler vermektedir.

Bu gruptaki nüshalar Aydınoğlu Mehmet Bey adına yapılmış olan tercümeyle ait nüshalardır. Grubun temsilcisi olarak tercümeyle ait en eski tarihli olan ve Konya Bölge Yazma Eser Ktp./ 3400 numarada kayıtlı bulunan nüsha seçilmiştir (Kaplander, 2015: 328). Nüshanın müstensihi Veli bin Ali'dir.

Kaplander'in söz konusu ettiği K grubunun bazı hususiyetleri ise şunlardır (Kaplander, 2015: 329):

1. Tercüme, besmeleden sonra Arapça olarak kaydedilmiş olan kısa bir hamd u senâ ifadesiyle başlar.

"Bismi'llâhi-r Raḥmāni-r Raḥīm. El-ḥamdu li'llâhi rabbi'l-âlemîn. Ve's-şalātu ve's-selāmu 'alā seyyidînā Muḥammedin ḥatemî'n-nebiyyîn. Ve 'alā âlihî ve şaḥbihî ecma'în.

Ammā ba'de Kır'ân ve ḥadîşden sonra (...)"

2. Nüshaların genelinin mukaddime kısmında Aydınoğlu Mehmet Bey'in isteği üzerine tercüme edildiği kayıtlıdır; fakat mütercimim kimliğine dair herhangi bir bilgi mevcut değildir. Mütercimle ilgili net olan tek bilgi, mukaddime kısmında kendisinin ifade ettiği *Tezkiretü'l-Evliyâ'dan* önce *Kıyas-ı Enbiyâ* adlı Arapça eseri Türkçeye tercüme ettiğiidir.

3. Bu gruptaki nüshalarda takdimler tek şekilli olup "ol" biçiminde Türkçe zamir yapısındadır.

Nesibe Kaplander'in tespit ettiği K grubuna ait hususlar, üzerinde çalıştığımız nüshayla büyük oranda benzerlikler göstermektedir. İstinsah tarihi H. 858 (M. 1454)

olan ve 42 Kon 3400'de kayıtlı bulunan nüsha tez konumuz olan nüshanın ilk temsilcisi olabilir. Fakat yukarıda da zikrettiğimiz gibi nüshaların tamamını kapsayan detaylı bir çalışma olmaması bu konu hakkında net bilgiler vermemizin önüne geçmektedir. Bizden sonra yapılacak çalışmalar, verdiğimiz bilgilerin yönünü ve mahiyetini değiştirebilir.

K grubuna girdiği tespit edilen nüshalara da aşağıda yer verip, bunlar üzerine birkaç bilgi vermemiz konunun mahiyetini biraz daha ortaya koyacaktır.

1. Konya Bölge Yazma Eserler Ktp./42 Kon 3400
2. Atatürk Kitaplığı/OE/0026A
3. Beyazıt Yazma Eser Ktp., Veliyyüddin Efendi Bölümü/1643
4. Beyazıt Yazma Eser Ktp., Umûmî/3286
5. Beyazıt Yazma Eser Ktp., Umûmî/3653-1
6. Milli Kütüphane Eskişehir İl Halk Ktp. Koleksiyonu (26 Hk) 326
7. MÜ İlâhiyat Fak. Ktp./Y068
8. Süleymâniye Ktp., Mihrişah Sultan Bölümü/166
9. Süleymâniye Ktp., Reşid Efendi Bölümü/00476

Yukarıda sıraladığımız bu tercümelerin (Mihrişah 166, Veliyyüddin 1643, Beyazıt 3286) nüshalarını tespit eden Hellmut Ritter, üçüncü nüshanın (Beyazıt Umûmî 3286) bir başka beye, Umur Bey b. Ali Han'a sunulduğuna dikkat çekerek önemli bir konuya parmak basmıştır (Ritter, 1958: 71). Aydınoglu Mehmet Bey'e sunulan *Tezkiretü'l-Evliyâ* tercümesine değinen araştırmacılar, bu eseri anonim/mütercimi meçhul olarak nitelendirmektedirler. M. Esad Coşan ise ilk defa -herhangi bir nüsha işaret edilmeksizin- Aydınoglu Mehmet Bey'e sunulan tercümenin Muslihuddin Mustafa b. Muhammed'e ait olduğunu ileri sürmüştür (Coşan, 1981: 104).

Kaynaklardaki çelişkilerden de anlaşılacağı üzere Aydınoglu Mehmet Bey'e sunulan tercümenin ilk olarak kimin elinden çıktığı ya da bu gruptaki nüshaların tamamının gerçekten Aydınoglu Mehmet Bey adına mı istinsah edildiği belirsiz bir durumdur. Araştırmacılar tarafından henüz bir fikir birliğinin oluşmamış olması meseleyi net olarak burada aktarmamıza engel olmaktadır. Bu bilgi karmaşası

5. Baştan ilk iki sayfa pembe renkli, diğer dört sayfa krem renklidir. Bu sayfalar tamir görmüş ve sonradan eklenmiş olabilir. Nüshanın diğer sayfaları nohudi-açık sarı renkli ve filigransızdır.

6. 1b'den 2b'ye kadar evliyaların isimlerinin yer aldığı bir fihrist kısmı bulunmaktadır ve buradaki sıralama sayıları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bunun dışında; "nakldür kim" , "ayet ve hadislerin" yazımında, "duraklarda", bazı yerlerde "ve dahi" ifadesinde, evliyaların takdimi sırasında da kırmızı mürekkep kullanılmıştır.

7. 1b'nin ilk satırında çerçeve içerisinde *Kitab-ı Tezkiretü'l-Evliyâ* yazmaktadır. Fihrist kısmından sonra 2b'nin sonunda besmele ve altında hamd ü sena yer almaktadır. 3a'da "ammâ ba'de Kur'an'dan ve hadisten sonra (...)" ifadeleri yer alır. 3a'nın sonlarına doğru bu eserin Muhammed bin Aydın Gazi'ye ithaf edildiği zikredilmektedir. 3b'de mütercimle ilgili net olan tek bilgi, Tezkiretü'l-Evliyâ'dan önce Kısas-ı Enbiyâ (Kasasü'l-Enbiyâ) kitabını Arap dilinden Türk diline tercüme ettiğini söyleyen ifadesidir. Bunun dışında eserin herhangi bir yerinde mütercimle ilgili bilgi geçmez.

8. Bu nüshada takdimler "ol" biçiminde Türkçe zamir yapısındadır.

9. Nüsha 70 veliyi ihtiva etmektedir. İsmi geçen veliler şunlardır: Ca'fer-i Sâdık, Üveys-i Karnî, Hasan-ı Basrî, Mâlik-i Dînâr, Muhammed-i Vâsi', Habîb-i 'Acemî, Ebû Hâzim-i Medenî, 'Utbetü'l Gulâm, Füzayl b. 'Iyâz, Râbi'atü'l 'Adeviyye, İbrâhîm Edhem, Zünnûn-i Mısırî, Bîşr-i Hâfî, Bâyezîd-i Bestâmî, 'Abdu'llâh-ı Mübârek, Süfyân-ı Sevrî, Ebû 'Alî Şakîk, Ebû Hanîfe-i Kûfî, İmâm Şâfi'î, Ahmed-i Hanbel, Dâvud-ı Tâî, Hâris-i Muhâsibi, Ebû Süleymân-ı Dârânî, Muhammed b. Semmâk, Muhammed b. Eslem Tûsî, Ahmed-i Harb, Hâtem-i Esam, Sehl b. 'Abdu'llâh-ı Tüsterî, Ma'rûf-i Kerhî, Serî-i Sakatî, Feth-i Mevsilî, Ahmed-i Havvârî, Ahmed-i Hadreviyye Belhî, Ebû Tûrâb Nahşebî, Yahya b. Mu'âz, Şâh Şücâ'-ı Kirmânî, Yûsuf-ı Hüseyin, Ebû Haddâd, Hamdûn Kassâb, Mansûr-ı 'Ammâr, Ahmed b. 'Âsım El'Antâkî, 'Abdu'llâh-ı Hubeyk, Cüneyd-i Bagdâdî, Ebû Osmân Mekkî, Ebû Sa'îd-i Harrâz, Ebu'l- Hasan Nûri, Osmân Hayrî, Ebû 'Abdu'llâh b. Cellâ, Ebû Muhammed-i Rûmî, İbn-i Atâ, İbrâhîm b. Dâvud, Yusûf-ı Esbât, Ebû Ya'kûb, Semnûn-i Mecnûn, Ebû Muhammed-i Mürte'îş, Ebû 'Abdu'llâh Muhammed-i Fadl, Şeyh Ebu'l- Hasan Poşnehî, Hakîm-i Tirmidî, Ebû Bekr-i Varrâk, 'Abdu'llâh-i Menâzil, 'Alî b. Sehl-i İsfahânî, Şeyh Hayr-i Nessâc, Ebû Hamza-i

Horasânî, Ahmed-i Mesrûk, 'Abdu'llâh-ı Magribî, Ebû 'Alî Cürcânî, Şeyh Ebû Bekr-i Kettânî, 'Abdu'llâh-ı Hafîf, Ebû Muhammed-i Cerîri, Mansûr-ı Hallâc.

Tezkiretü'l-Evliyâ'nın en eski nüshalarında bile evliya sayısı 72 olarak tespit edilmiştir. Fakat incelediğimiz nüsha 70 veliyi ihtiva etmektedir. Diğer nüshaların genelinde de veliler Ca'fer-i Sâdık'la başlayıp Mansûr-ı Hallâc ile sona ermektedir. Bu konuda aynı düzene sahip olsa da evliya sayısındaki eksiklik dikkat çekici ve ayırt edici bir özelliktir.

Eserin Dil Bilgisi Özellikleri

16. yüzyılda istinsah edilmiş olan bu eser, Eski Anadolu Türkçesi'nin ses ve şekil bilgisi özelliklerini taşımaktadır. Metnin ses bilgisi ve şekil bilgisinden yola çıkarak dönemin dil bilgisi üzerine bize bilgi verecek bazı özelliklerine aşağıda yer vermemiz uygun olacaktır.

1. Metnimizde kalınlık-incelik uyumu tamdır. Aidiyet eki de uyuma girmiştir: *katındağı* (5b/2), *taşradağı* (7a/11).

2. Düzlük-yuvarlaklık uyumu sağlam değildir. EAT'nin önemli özelliklerinden biri düzlük-yuvarlaklık uyumunun olmamasıdır: *yazuğ* (38b/11), *gedük* (41b/1).

3. Bildirme 3. tekil şahıs eki metnimizde {-dUr} şeklinde kullanılmıştır: *yokdur* (3a/2), *virmişdür* (3a/5).

4. Zarf-fiil eki {-Up} ve {-UbAn} kullanılmıştır: *dileyüp* (4a/9), *diyüben* (33b/5).

5. İstek kipi 1. çoğul şahıs eki {- (v)Uz} kullanılmıştır: *bulavuz* (6b/6), *almayavuz* (8a/5).

6. Emir kipi 3. tekil şahıs eki {-sUn}'dur: *olsun* (10b/1), *kılsun* (19a/9).

7. İstek kipi 1. çoğul şahıs eki olarak {(y)AlUm} kullanılmıştır: *virelüm* (11a/11), *kılalum* (23a/7).

8. Eskiden beri düz ünlü ile kullanılan *oğır*- fiili metnimizde sadece iki yerde düz, diğer yerlerde yuvarlak şekilde kullanılmıştır: *oğır* (15b/10), *oğıya* (17a/1).

9. Gelecek zaman eki {- (y)IsAr} metnimizde tek bir yerde görülmektedir: *kılısarlar* (35b/13).

10. Soru eki hem {mI} şeklinde düz ünlü ile hem de {mU} şeklinde yuvarlak ünlü ile kullanılmıştır: *ķaranlu kimse var mı* (11b/1), *seni görmüş müdür* (18b/8).

11. Emir 2. tekil şahıs eki {-gII} kullanılmıştır: *aldanmağıl* (28a/11).

12. Yazımından ve makalelerden hareketle incelemiş olduğumuz metinde kapalı /é/ kullanılmamıştır. Halen bir netliğe kavuşmamış olan *e ~ i* meselesi üzerine Eski Türkçe'de ve metnimizde geçen /i/ 'li ve /e/ 'li şekillere yer verilmiştir. *gice* (26b/12), *yimek girek* (46a/9), *ol er* (9a/4), *evine girdi* (21a/12) gibi.

13. Yön gösterme eki olarak metnimizde {-rA} ve {-rU} şekilleri kullanılmıştır: *taşra* (6b/11), *yukaru* (9a/12).

14. İşaret sıfatı olarak *ol*, *bu*, *uşbu*, ve *şol* kullanılmıştır: *ol yigit* (44a/3), *bu kitâbı* (4a/6), *uşbu ton* (7a/7), *şol sâ'at* (8a/9).

Çalışmanın Amacı

Tez çalışmamızın amacı, 16. yüzyılda istinsah edilmiş olan ve Eski Anadolu Türkçesinin gramer özelliklerini taşıyan, Feridüddîn Attar'ın *Tezkiretü'l-Evliyâ* isimli eserini günümüz alfabesine transkripsiyonlu olarak aktarmak, ses bilgisi ve şekil bilgisi yönlerinden incelemek, eserde geçen kelimelerin dizinini oluşturarak eserin söz varlığını bilim dünyasına sunmaktır.

Çalışmanın Önemi

Feridüddîn Attar'ın tezkiresinin Farsça'dan tercüme edilmiş birçok nüshası bulunmakta ve pek çoğunun mütercimi/müstensihi ve istinsah tarihi hakkında bilgi bulunmamaktadır. Bizim için bu çalışmanın en önemli yanı yeni bir nüshayı istinsah tarihi ve müstensihi ile birlikte bilim dünyasına duyurmak, dil özellikleriyle birlikte ortaya koymaktır. Ayrıca bizden sonraki araştırmacılar için de kaynak olabilecek bir çalışma meydana getirmektir.

Çalışmanın Kapsamı

İncelemiş olduğumuz nüsha Kongre Kütüphanesi, Mansuri Koleksiyonu Turkish Manuscript No. 3'de kayıtlı olan nüshadır. Nüshanın tamamı 325 varaktan oluşmaktadır. Tez konumuzu oluşturan kısımlar 1b-50b varakları arasındır.

Çalışmanın Yöntemi

16. yüzyılda istinsah edilmiş olan ve Kongre Kütüphanesi No. 3'de kayıtlı bulunan nüsha üzerinde herhangi bir çalışma yapıp yapılmadığı YÖK Tez Tarama Merkezi'nden araştırılmış ve bu nüsha üzerinde herhangi bir çalışmanın yapılmamış olmasına kanaat getirdikten sonra üzerinde çalışılmaya karar verilmiştir. Ayrıca incelediğimiz nüsha dışında başka araştırmacıların Feridüddîn Attar'ın *Tezkiretü'l-Evliyâ'sı* üzerinde yapılmış çalışmaları bulunmaktadır. Yurt içinde ve yurt dışında pek çok nüshası bulunan eser üzerinde biz de çalışmayı uygun gördük ve bu konuda yeni bir nüshayı bilim dünyasına tanıtmayı hedefledik.

Çalışmamız Giriş, İnceleme, Metin ve Dizin başlıkları altında toplanmaktadır. Giriş bölümünde tezkire ve biyografi geleneği üzerine genel bilgiler verilmiş, daha sonra Türk Edebiyatındaki Evliyâ Tezkireleri, *Tezkiretü'l-Evliyâ'nın* muhtevası ve metni üzerine bilgiler verilerek Tezkire'nin kaynakları üzerinde durulmuştur. Eserin gramer özellikleri hakkında bazı önemli noktalara işaret edildikten sonra eserin yazarı olan Feridüddîn Attar'ın hayatı, eserleri ve edebi kişiliği üzerinde durulmuştur.

Metnin inceleme bölümünde, eserin ses bilgisi ve şekil bilgisi ele alınarak incelenmiş, metinde geçen sayfa ve satır numarasıyla birlikte örnekler verilmiştir. İnceleme yapılırken Eski Anadolu Türkçesi grameri ile ilgili yapılmış çalışmalardan yararlanılmıştır. Ağırlıklı olarak Mustafa ÖZKAN, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Faruk Kadri TİMURTAŞ, *Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl (Gramer-Metin-Sözlük)*, Zeynep KORKMAZ, *Türkçede Ek Yığılması Olaylarının Meydana Gelişi Üzerine*, Leyla KARAHAN, *Eski Anadolu Türkçesinin Kuruluşunda Yazı Dili-Ağız İlişkisi* gibi eserler ve daha fazlası metni incelerken yararlandığım kaynaklar olmuştur. Gönderme ve alıntı yapılan kaynaklar dipnotlarda belirtilmiştir.

Metnin çeviri bölümünde, eser günümüz alfabesine transkripsiyonlu olarak aktarılmıştır. Müelliften kaynaklandığını düşündüğümüz yazım hataları sözlüklerden yararlanılarak düzeltilmiş ve dipnot olarak gösterilmiştir. Metinde yer yer Arapça ayet ve hadislerden yararlanılmıştır. Bu ayet ve hadisler Arap harfleriyle, olduğu gibi yazıya aktarılmış, Türkçe mealleri de dipnotlarda açıklanmıştır. Her sayfa ve satır numaralandırılmıştır.

Dizin ve sözlük oluşturulurken Mehmet Bozuyla'nın "Türksözdiz" isimli dizin programından yararlanılmıştır. Dizin oluşturulmadan önce kelimeler ek ve köklerine

ayrıştırılmış, isim kökünden sonra + (artı) fiil kökünden sonra - (kısa çizgi) işareti konulmuş, yardımcı fiillerin yazımında araya * (yıldız) işareti konulmuştur. Ayrıca Arapça isim terkiplerinde _ (alt tire) işareti kullanılmıştır. Eş sesli kelimeler önceden tespit edilip dizin ayrıştırma esnasında ayırt edici bir işaret veya numarayla belirlenmiştir. Daha sonra alfabetik sıraya göre dizinleme işlemi gerçekleştirilmiştir.

Sözlük oluşturulurken bütün kelimelerin anlamları verilmiş, sözlükte geçen kelimelerin hepsi geçtiği sayfa ve satır numarasıyla birlikte belirtilmiştir. Ayrıca özel isimler için ayrı bir başlık altında dizin oluşturulmuştur. Aynı anlama gelen sözcükler, satırın son kısmında gösterilmiştir. Ayrıca kelimenin kökeni tespit edilip Arapça, Farsça, Türkçe ve Arapça+Türkçe, Farsça+Türkçe, Farsça+Arapça olarak kelimenin yanında parantez içerisinde kısaltma yapılarak belirtilmiştir.

Tez çalışmamızın sonuna incelemiş olduğumuz nüshanın Tıpkıbasımı konulmuştur.

Tez çalışmamız süresinde; *Tezkiretü'l-Evliyâ* üzerine yapılmış olan tezlerden, Eski Anadolu Türkçesi dönemi üzerine yazılmış kitap, makale ve diğer kaynaklardan yararlanılmıştır. Metnin transkript edilmesi aşamasında *Tarama Sözlük*, *Derleme Sözlüğü* ve *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat* 'tan ayrıca *TDK Türkçe Sözlük* ve *Türkçe Yazım Kılavuzundan* yararlanılmıştır. Yine de okunmayan ve yazıda çıkarılamayan bazı yerlerde *Tezkiretü'l-Evliyâ* üzerine çalışılmış diğer tezlerden yardım alınarak edisyon kritik yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İNCELEME

1.1. TEZKİRETÜ'L-EVLİYÂ'NIN SES BİLGİSİ VE ŞEKİL BİLGİSİ ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Çalışmamızın bu bölümünde *Tezkiretü'l-Evliyā*'nın dil özellikleri üzerinde durulacaktır. Daha önce Eski Anadolu Türkçesi dönemi dil incelemesi alanında çok fazla çalışma yapıldığı için tekrara düşmemek amacıyla eserin bütün özellikleri üzerinde durulmayacak, incelediğimiz metnin özel ve dikkat çekici yönleri üzerinde durulacaktır.

İnceleme yapılırken dilde meydana gelen değişiklikler metnin içerisinde geçen sayfa ve satır numarası ile birlikte (1b/1) verilmiştir.

1.2. SES BİLGİSİ (FONETİK)

"Bir dilin seslerini; oluşumları, sıralanışları ve çeşitli ses değişimleri açısından inceleyen gramer dalına *ses bilgisi* denir (Korkmaz, 2007: 183)." Ses bilgisinin en temel konusu ünlü ve ünsüzlerdir.

1.2.1. Ünlüler

"Ses aygıtının art damaktan çene ve dudaklara uzanan kısmında ünlüler boğumlanır. Ünlüler boğumlanırken dil çene ve dudaklar çeşitli şekiller alarak ağızda bir boşluk bırakırlar. Bu boşlukların tınlanmasında ünlüler oluşur (Erdem vd., 2015: 332)."

Metnimizde geçen ünlüler diğer Arap harfli metinlerden farklı değildir. Bu ünlüleri ancak şu şekilde guruplara ayırabiliriz; düz-geniş (/a/, /e/), düz-dar (/ı/, /i/), yuvarlak (/o/, /ö/) ve dar-yuvarlak (/u/, /ü/) olarak belirlenebilir. Ünlülerle ilgili ses olayları aşağıda ayrıntılı olarak incelenmiştir.

1.2.1.1. Kalınlık-İncelik Uyum

"Bir kelimenin birinci hecesinde kalın bir ünlü (a, ı, o, u) bulunuyorsa diğer hecelerdeki ünlüler de kalın; ince bir ünlü (e, i, ö, ü) bulunuyorsa diğer hecelerdeki ünlüler de ince olur (Yazım Kılavuzu, 2012: 6)."

Eski Türkçeden beri devam eden kalınlık-incelik uyumu metnimizde de tam bir uyum içinde görülmektedir. Bugün ünlü uyumu dışında kalan ve her zaman ince şekilde yazılan aidiyet eki {-ki}'nin de Eski Türkçede olduğu gibi kalın şekli bulunmaktadır.

katındağı (5b/2), taşradağı (7a/11).

Kalınlık-incelelik uyumundan kaçınan {-ken} ve {-iken} zarf-fiil ekleri, metinde daima ince şekilleriyle yazılmışlardır. Günümüz Türkiye Türkçesi'nin yazı dilindeki kullanımına benzemektedir.

görmüş-iken (14a/2), tartar-iken (47a/7), giderken (44a/1), ulu iken (49b/9).

Türkçe ve yabancı kelimelere yanaşarak imlâda bitişik yazılan *ile* edatı ile *i-* yardımcı fiilinin hikâye ve rivâyet çekimleri de kalın sıradan kelimelerde uyuma girerek *-ıla, -ıdı, -ımış* vb. olmuştur (Aktan, 2002: 38).

yoğ-ıdı (4b/7), düşmân-ıdı (5a/3), oturmuş-ıdı (6b/4), şaklar-ıdı (12a/2), ağrımış-ıdı (20b/5), oğlan-ıdı (21a/3), varmamış-ıdı (29b/9), oynarlar-ıdı (39a/4), selâmatlıg-ıla (14b/2), anuñ-ıla (16b/9), kazuğlar-ıla (22a/3), şart-ıla (28b/10), oruc-ıla (46b/2), namâz-ıla (46b/1), az-ımış (29a/11), yığar-ımış (9a/8).

1.2.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Metnimizde Eski Türkçede de olduğu gibi düzlük-yuvarlaklık uyumu sağlam değildir. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin fonetik bakımdan gösterdiği en önemli özellik, düzlük-yuvarlaklık bakımından vokal uyumunun zayıf olması ve genellikle vokallerde bir yuvarlaklaşma eğiliminin bulunmasıdır (Timurtaş, 1997: 255). Dudak uyumunun bu dönemde çok zayıf olduğunu söylemek mümkündür. Bu yuvarlaklaşma ayrıca Eski Anadolu Türkçesi'nin önemli bir karakteristik özelliğini de yansıtmaktadır.

Yuvarlaklaşmanın birçok sebebi vardır. "Bir kısım kelimeler /b/, /m/, /v/, /p/ gibi dudak ünsüzlerinin etkisiyle yuvarlaklaşmıştır (Özkan, 2000: 102)." Bir kısmında ise /ğ/ ve /g/ ünsüzlerinin düşmesi sonucu yuvarlaklaşma meydana gelmiştir. Bazı kelime ve eklerdeki yuvarlaklaşmanın sebebi ise belli değildir. Bu konu hakkında daha ayrıntılı bilgi aşağıda gösterilecektir.

1.2.1.2.1. Yuvarlaklık Uyumu Dışında Kalan Kelimeler

Yuvarlaklık uyumuna aykırılığın sebeplerinden bir kısmı, yapım eklerindeki aslı ünlülerin eskiden beri hep yuvarlak gelmesidir. Metnimizde bu duruma ait örnekler şunlardır:

ayruḡ (14b/8), azuḡ (15a/1), eksük (16a/11), artuḡ (24a/8), ṭanuḡ (38a/7), yazuḡ (38b/11), gedük (41b/1).

1.2.1.2.2. Ses Olayına Bağlı Yuvarlaklıklar

Eski Türkçe döneminde birden fazla heceli kelimelerde mevcut olan /ğ/ ve /g/ ünsüzlerinin Batı Türkçesine geçerken düşmesi, kendinden önceki ünlü harfleri yuvarlaklaştırmıştır (Özkan, 2000: 102). Bu durum sonucunda metnimizde yuvarlak ünlü taşıyan kelimeler şunlardır:

ḡamu < ḡamağ (4b/10), *ḡamu perdeler (9a/7), ḡamumuz tañrı ḡulıyuz (12a/7), ḡamu ḡalāyık (24a/6), ḡamusı unudıldı (29b/11), ḡamu gicelerde (48a/3), ḡamu ḡaḡuñ.*

ḡapu < ḡapığ (28b/4), *ḡadır ḡapusında (22a/5), ḡapusına urdum (28b/7), ḡapusına geldi (31/1), ḡökler ḡapusı (39b/13).*

ṣatu < ṣatığ (31b/1).

Yukarıdaki örneklerde ses düşmesi ve ardından meydana gelen yuvarlaklaşma olayının her zaman gerçekleşmediği durumlar da söz konusudur. Metnimizde dudak uyumunun bozulmadığı ve yuvarlaklaşmanın gerçekleşmediği örnekler şunlardır:

aṣşı < aṣığ (5a/9), *aṣşıñ dileye (9b/12), aṣşı varmissa (10a/10), hiç aṣşı degmedi (10a/12).*

ıṣşı < ıṣığ (24b/13).

diri < tiriğ (17b/5), *diri ölem (14b/12).*

çeri < çerig (22b/9), *ağır çeri getürdüm (23b/3), bunca çeri (23b/7).*

ḡarı < ḡarığ (18b/13).

1.2.1.2.3. Eski Türkçeden Devam Eden Yuvarlaklıklar

Bazı kelimelerde yuvarlak ünlünün bulunmasını belli bir sebebe bağlayarak açıklamak güçtür. Eski Türkçe devresinde de bu ünlüler yuvarlak şekilde kullanılmıştır. Bunların ünlü uyumuna girmesi sonraki yüzyıllarda olmuştur. Metnimizde yer alan bu kelimeler şunlardır:

eyü : *eyü (3b/12), eyüyi (7b/7), iki eyünün yigregi (7b/11), eyüler (36a/3), ṣol eyü (36a/7), eyüliklerün (36b/1) ol eyülerün (40a/5).*

kendü : *kendü (6a/5), kendü sarāyına (8a/3), kendü nefsiyle (9b/5), kendü dişlerini (14a/8), kendü hālūme (16a/1), kendü kavmün (16b/4), kendü hücreinde (16b/3), kendü oğlın (50b/12).*

altun : *altunı (7b/13), bir altun (18/8), altun tabak (22a/9), ol altun (29b/2).*

yetmiş : *yetmiş yıldan berü (32b/3).*

girü : *girü dönün (15a/1), girüden (15a/2), girü (16b/4).*

degül : *degül (13b/7), degüldür (20b/5), degülven (25b/2), degüldür (34a/4), fikretten degüldür (36b/3), ma'lūm degül (39a/6), yiyesi degülven (46a/8).*

demür : *demürden (48b/3), demürden bir 'aşā (48b/4), demür na'lin (48b/6).*

yazuk : *yazugun niceligine bakma (16a/6).*

incü : *incü ve cevherler (22a/10), incüler ve cevherler (23a/8).*

delü : *delü kişidir (11b/7).*

şayru : *şayru (22b/6), şayru oldum (43a/5).*

1.2.1.2.4. Yuvarlak Ünlülü Ekler

Metnimizde her zaman yuvarlak ünlü ile kullanılan ekler şunlardır:

İyelik 1.t.ş. eki : {- (U)m}

hācet-üm (5b/3), gönül-üm (6a/4), ümmet-üm (12a/11), iş-üm (12a/13), nişān-um (30b/9), cān-um (33a/9), düşman-um (45b/3), niyet-üm (41b/8), tā'at-üm (43a/9), ten-üm (45b/2), 'aql-um (45b/11), çalab-um (47a/1), zıkr-üm (49a/6), günāh-um (49b/4).

İyelik 2.t.ş. eki : {- (U)n}

söz-ün (3b/12), hācet-ün (5b/3), nefis-ün (6b/13), zāhidlig-ün (7a/12), kerāmet-ün (7a/13), altun-un (8a/2), şādık-un (8a/10), üveys-ün (12a/9), peygamber-ün (12b/9), kavm-ün (16b/4), kayser-ün (22b/3), mescid-ün (41a/10), 'izzet-ün (41b/10), yigid-ün (43b/12), el-ün (33a/10), yüz-ün (38a/9), şeytan-un (48a/9), mālīk-ün (49b/11), halk-un (50b/4).

İyelik 1.ç.ş. eki : {-(U)mUz}

kanķı-muz (6b/5), kamu-muz (12a/7), çāre-müz (23a/13), ulu-muz (24a/5), göñl-ümüz (25a/1), yüreg-ümüz (25a/6), iki-müz (32b/4).

İyelik 2.ç.ş. eki : {-(U)ñuz}

fāzl-uñuz (6a/7), naşîhāt-iñüz (6a/7), nāz-uñuz (6a/8), ara-ñuzda (11b/1), dişler-iñüz-i (14a/6), evvel-iñüz (27b/6), āhîr-iñüz (27b/6), ikrār-uñuz (29a/11), saķāl-uñuz (35a/12), ‘amel-üñüz (35a/12), hiç bir-iñüz-e (35b/2).

İlgi eki : {-(n)Uñ}

enbiyā-nuñ (3a/6), tañrı-nuñ (3b/2), ulu-nuñ (3b/8), söz-i-nüñ (3b/12), millet-i-nüñ (4a/12), ciger-i-nüñ (4b/1), hānedān-uñ (7a/13), kabīle-si-nüñ (13b/4), seleme-nüñ (21a/1), a-nuñ (22b/9), dünyā-nuñ (27b/2), tāife-nüñ (40a/6), gemi-nüñ (34b/4), ehl-i-nüñ (48a/11).

İsimden isim yapma eki : {-sUz}

namāz-suz (19a/3), hācet-süz (36b/7), yazuķ-suz (47a/2).

Bildirme 3.t.ş. eki : {- dUr}

Eski Türkçe döneminde bildirme "isim + erür + şahıs zamiri" ya da isim + şahıs zamiri" kalıbıyla yapılmıştır. Eski Türkçeden sonra ikinci şahıslarda er- fiilinin geniş zamanı yerine *tur-* fiilinin geniş zamanı *turur* kullanılmıştır. *turur*, {+dur}, {+dür} şeklinde ekleşmiştir (Çeri, 2010: 80).

Metnimizde *turur* şekli kullanılmamış olup sadece {-dUr} şekli kullanılmıştır.

yok-dur (3a/2), virmiş-dür (3a/5), öğretmiş-dür (3a/5), vācib-dür (6a/7), getürmüş-dür (9b/3), berāber-dür (13b/3), gelmiş-dür (19/2), olası-dur (20a/3), ‘āciz-dür (23b/b), ma‘lūm-dur (34/4), gözgü-dür (36b/1), kerem-dür (39b/2), ni‘met-dür (49a/7), sözi-dür (50a/12).

Ettirgenlik eki : {-dUr}

bil-dür- (28b/9), öl-dür- (46a/7), yi-dür- (46a/11).

Fiilden isim yapma eki : {-Uķ}

aç-uķ (13a/7), çat-uķ (14a/1), ayr-uķ (14b/8), böl-ük (22a/6), art-uķ (38a/8).

İsimden isim yapma eki : {-IU}

nāz-lu (6a/10), giz-lü (10b/4), karan-lu (11b/2), uş-lu (23a/2), örtü-lü (24a/12), tat-lu (28a/11), bağ-lu (28b/4), kaygu-lu (30a/3), heybet-lü (30a/10), ziyān-lu (31a/6), māl-lu (40b/9), şabır-lu (48b/8).

Fiilden isim yapma eki : {-mUr}

Metnimizde tek örneği bulunmaktadır.

yağ-mur (26b/3).

Geniş zaman eki : {-Ur}

kıl-ur (3b/10), göster-ür (7a/2), gel-ür (7b/3), bil-ür (7b/9), buyur-ur (9b/1), tur-ur (17a/8), gel-ür (20a/13), gözüük-ür (36b/1), var-ur (37a/5), katlan-ur (38a/12), çağır-ur (49b/5), gökçeklen-ür (50b/12).

Zarf-fiil eki : {-(y)Up}, {-UbAn}

dile-(y)-üp (4a/9), al-up (5a/13), tut-up (9a/3), kıl-up (14a/13), yat-up (17a/2), var-up (22b/9), in-üp (26a/9), tur-up (30b/3), çıkar-up (34b/5), çık-up (40b/7), gir-üp (42a/üp), düş-üp (47b/8), gel-üp (50a/11), kığır-up (50b/12).

{-UbAn} şeklinin metnimizde sadece bir yerde örneği vardır.

di-(y)-üben (33b/5).

Görülen geçmiş zaman 1.ç.ş. eki : {-dUk}

gör-dük (13b/13), kıl-duğ (28b/8), git-dük (29a/3), ir-dük (29a/4), iç-dük (29a/12), dile-dük (34b/11), şına-duğ (34b/12), gel-dük (41b/5).

Görülen geçmiş zaman 1.t.ş. eki : {-dUm}

başla-dum (4a/10), kıl-dum (9a/8), sığın-dum (9a/9), bağışla-dum (13a/1), işit-düm (15a/7), diñle-düm (17a/3), bul-dum (20a/6), gel-düm (22b/2), gir-düm (28b/7), var-dum (30a/11), vir-düm (33b/5), gör-düm (38a/8), uyan-dum (42b/4), kork-dum (47b/9), oku-dum (48b/13), al-dum (50b/9).

Görülen geçmiş zaman 2.t.ş. eki : {-dUñ}

uğurla-duñ (8a/1), işitme-düñ (8b/3), eyle-düñ (10b/2), gelme-düñ (13b/11), görme-düñ (19b/6), alma-duñ (39a/13), kılma-duñ (39b/1), gülme-düñ (39b/6), gör-düñ (30b/13), döndür-düñ (32a/5), uyuma-duñ (48a/5), gey-düñ (50b/7).

Sıfat-fiil eki : {-dUk}

iç-düg-i ne otdur (4a/4), vir-düg-i altını gine Şadıka getürdi (8a/4), vir-düg-ümüzi girü almayavuz (8a/5), iste-düg-ümi ol deriçeden aşğa bakup gördüm (9a/10), dile-düg-i kişilere bildüre (11a/3), di-düg-i kişi ben olayım (12b/2), olma-duğ-ı içün (24a/12), şataş-duğ-ın şerh eyledi (31a/8), iste-düg-üm yokdur (32b/4), tap-duğ-um Tañrınıñ kudretini göresin (32b/6), bağlama-duğ-ına kayğu yir gider (37a/6), işit-düg-i āvāzı yigite diyevirdi (44a/6), incin-düg-in zāhir itmedi (44b/7), sev-düg-ümden ötürü kılurven (45b/5).

Geniş zaman 1.ç.ş. eki : {-Uz}

bulmaz-uz (11a/6), bilmez-üz (11b/3), virür-üz (11b/10), eylemiş-üz (24b/1), kılmaz-uz (27a/6), kalmış-uz (35b/4), tapar-uz (47b/13), diler-üz (48a/1), ister-üz (48a/2).

İstek kipi 1.ç.ş. eki : {-(v)Uz}

bula-vuz (6b/6), almaya-vuz (8a/5), göre-vüz (32a/11), işlemeye-vüz (35b/8), tuta-vuz (40b/2), bırağa-vuz (40b/3), eyde-vüz (43b/7), diye-vüz (43b/9).

Emir kipi 3.t.ş. eki : {-sUn}

ol-sun (10b/1), kıl-sun (19a/9).

İstek 1.ç.ş. eki : {-(y)AlUm}

vir-elüm (11a/11), kıl-alum (23a/7), eyle-(y)-elüm (30b/11), yırt-alum (30b/12), gel-elüm (32b/4), ur-alum (32b/5).

1.2.1.2.5. Düz Ünlülü Kelimeler

Eskiden beri düz ünlü ile söylenen "oķı-" fiili metnimizde sadece iki yerde düz ünlülü olarak kullanılmıştır. Diğerleri yuvarlak ünlü ile yazılmıştır: *oķı < oķı (15b/10), oķumaķ (3b/2), oķudı (7a/3), oķıya (17a/1), oķudılar (29b/7).*

1.2.1.2.6. Düz Ünlülü Ekler

Eklerde görülen düzlükler:

İyelik 3.t.ş. eki : {+(s)I}

söz-i (3a/3), ma'nāsı-ndan (4a/2), boyn-ı-na (17b/11), kul-ı (18b/1), göz-i (18b/13), deve-si (20a/2), tövbe-si (21b/7), kapu-sı (22a/10), ata-sı-na (37b/4), uş-sı (40b/1), tañrı-sı-na (41a/12), ana-sı (46b/6), koğu-sı (48a/12), bilü-si (48b/1).

Yükleme hâli eki : {-(y)I}

şu-yı yoğrulmuşdur (6b/1), eyü-yi yavuzdan hayvānlar ve ılķılar daķı fark ider (7b/7), tañrı-yı baña göster (8b/2), deriçe-i şaklagil (9a/11), süñü-yi anuñ eyegüsine uralar (17b/3), vezir-i katına vardı (21b/10), çadır-ı yörendiler (22a/10), şatu-yı girü döndürür ala (31b/7), biregü-yi ihtiyār kılsın (38a/11), belā-yı baña dāim kılmaduñ (39b/1), etmeg-i ve başları bir dervīşe virdi (45b/1), şof-ı ne çün geydün (50b/7).

Vasıta hâli eki : {-(I)n}

gündüz-in (46a/12), dün-in (46b/1).

Zarf fiil eki : {-IcAķ}

gice ol-ıcaķ (11b/10), di-(y)-icek (30a/3), ayrıl-ıcaķ (37a/3), böyle ol-ıcaķ (50b/4).

Zarf fiil eki : {-(y)IncA}

bağışlama-(y)-ınca (12b/9), olma-(y)-ınca (23b/13), tağıl-ınca (30a/7), virme-(y)-ince (33a/3), dileme-(y)-ince (13a/6).

Aitlik eki : {-ki}

katında-ğı-lar (5b/2), taşrada-ğı (7a/11).

Fiilden fiil yapma eki (edilgen) : {-(I)l}

karıl- (16a/9), yazıl- (36b/6), ay(ı)r-ıl (37a/3), viril- (42a/5), eksil- (46a/2).

Yardımcı ünlülünün yuvarlaklaştığı durumlarda vardır.

kurtul- (37a/9), tutul- (42b/1).

İsimden isim yapma eki : {-Ilķ}

konşulık (25a/13), selāmetlik (25b/2), müstecāblık (29a/1), şādlik (30b/7).

{-Ilk} eki metnimizde yuvarlak ünlü ile de kullanılmıştır.

hoşnûdluk (40a/1), kulluk (50a/4), yoksülluk (50b/10), döstluk (14a/7).

Gelecek zaman eki : {-(y)IsAr}

Metnimizde tek bir örneği vardır.

kıl-ısar-lar (35b/13).

Görülen geçmiş zaman 3.t.ş. eki : {-dİ}

kıl-dı (3b/6), tut-dı (3b/9), var-dı (5a/9), ditre-di (5b/6), bul-dı (8a/4), ur-dı (12b/8), kaç-dı (15a/5), gel-di (17a/3), düş-di (18a/6), gör-di (22a/4), yaz-dı (28a/2), bak-dı (30b/6), göster-di (33b/11), öl-di (42a/1), işit-di (44a/1), eyt-di (49b/2), vir-di (49b/12), dile-di (50b/1).

Görülen geçmiş zaman 3.ç.ş. eki : {-dİlAr}

şor-dılar (4a/1), kal-dılar (5b/2), gör-diler (7a/6), vir-diler (12b/5), bağışla-dılar (13b/6), ilet-diler (15a/13), git-diler (22a/1), çık-dılar (26b/2), işit-diler (30b/1), yaz-dılar (33a/7), düş-diler (40b/6), di-diler (42b/8), ol-dılar (47a/10).

Fiillerde 2.t.ş. eki : {-sIn}

kılur-sın (7b/1), görür-sin (16b/6), katlanur-sın (17a/11), kalmış-sın (18a/4), ister-sin (19b/4), sevinür-sin (24b/7), korçar-sın (28a/3), tapar-sın (32b/3), yuya-sın (33a/9), söyler-sin (35a/7), evlenür-sin (38a/13).

İsimden isim yapma eki : {-ncİ}

toğuz-(u)-ncı (1b/4), üç-(ü)-nci (2a/5).

Öğrenilen geçmiş zaman eki : {-mİş}

vir-miş (3a/5), inan-mış (4b/9), yoğrul-mış (6b/1), getir-miş (9b/3).

Soru eki : {-mİ/-mU}

karanlu kimse var mı (11b/1), döstü mısız (14a/4), çatuk mıydı (14a/1).

Bu ek genel olarak düz ünlü ile kullanılmış olsa da metnimizde birkaç yerde yuvarlak ünlü ile kullanıldığı da görülmüştür.

seni görmiş müdür (18b/8), ister müsiz (26b/3).

Emir eki : {-gII}

aldanmağıl (28a/11), işlemegil (28a/8), virgil (33a/10), dimegil (37a/7).

1.2.1.2.7. Ünlü Değişimleri

1.2.1.2.7.1. /e ~ i/ durumu

Türk dilinin tarihi boyunca i/e, e/i değişimi söz konusu olmuştur. Türk dili tarihinin ilk yüzyıllarından itibaren ön, iç ses durumundaki /i/ 'lerin /e/ sesine dönüştüğü metinlerle takip edilebilmektedir (Duman, 1995: 174). Ancak, i/e değişimi olayı Türk dili tarihi metinlerinde karışık bir şekilde karşımıza çıkmaktadır.

Reşit Rahmeti Arat *Türkçe metinlerde e/i meselesine dair* adlı makalesinde kapalı /é/ 'ye şüpheyle bakmamızı e/i değişimini kapalı /é/ ile açıklayanların bunu ispat edemediklerini ifade etmektedir. Konunun aydınlığa kavuşması için Türkçe'nin tüm dönem eserlerinin ayrıntılı olarak incelenmesi gerektiğini şive çalışmalarının da hızlandırılması gerektiğini savunmaktadır (Arat, 1987: 335).

Üzerinde çalıştığımız metinde kapalı /é/ sesine rastlamadık. Müellif tarafından genel olarak ya /i/ ya da /e/ şekilleri kullanılmıştır. Hem Eski Türkçe'de hem de çalıştığımız metinde /e/ ve /i/ ler şu kelimelerde kullanılmıştır.

Hem Eski Türkçede hem de metnimizde değişmeyen /e/ 'li şekiller şunlardır:

er "erkek, yigit" : *ol er (9a/4), bir er vardur (20a/1), erlik (22b/4).*

deñiz < teñiz : *deñizine (35a/3), deñizde (38b/13), deñiz ortasına (40a/10), deñiz üzerine (40b/8).*

ev < eb : *evine girdi (21a/12), evüñdeven (38a/7), bir ev (44a/13).*

sevin- < sebin- : *sevinürsin (24b/7), sevinmezin (24b/8), sevinürven (24b/9), sevinürdi (50a/12).*

gey- < ked- : *geymiş-idi (7a/6), geydi (8a/10), geymiş (22a/5), geydüm (38a/8), geydün (50b/7).*

eyü < edgü : *eyü (3b/12), iki eyünün (7b/11), eyüler (36a/3), şol eyü (36a/7), eyülerün (40a/5).*

Hem eski Türkçede hem de metnimizde değişmeyen /i/ li şekiller:

bil- : *bilici* (4b/1), *bilür* (7b/9), *bileler* (9b/4), *bilürven* (10b/12), *bildürdi* (15b/5), *bilmez* (19b/1), *bildi* (26a/9), *bilüsi* (48b/1).

siz : *siz* (5a/11, 11b/5, 13b/12, 14a/4, 14a/6, 14b/1, 25a/7, 32a/8, 35a/11, 48b/11, 49a/2).

biz : *biz* (11b/3, 19a/5, 24b/8, 29a/2, 30b/11, 34b/11, 43b/7).

dil < til : *Türk diline* (3b/6), *dilüme* (27a/3), *dillü* (43b/5).

dir- < tir- : *direr-idi* (20a/7).

gice < kiçe : *giceye degin* (11b/10), *üç gice* (17a/2), *gice* (26b/12), *gicelerde* (37b/1).

gir- < kir- : *girdi* (5b/10).

vir- < bir- : *virdi* (5b/5), *virdüm* (6a/1), *vir* (6a/4), *virmışdür* (11b/4), *virgil* (16a/12), *virdük* (29b/3), *virmeyince* (33a/3), *virme* (36b/8), *vireler* (41b/7), *virilmiş* (42a/5).

ir- : *ire* (9b/9), *irdi* (16b/10), *irdiler* (22a/2), *irdük* (29a/4), *irdiñiz* (40a/10).

ir : *irte namāzında* (16b/12), *irte namāzını kılduk* (28b/8).

it- : *itmişdür* (12b/10), *şabr itmek* (13a/6), *itdi* (21b/3), *itmedi* (44b/7), *itmiş* (50b/11).

yi- : *yimez* (11b/11), *yiince* (14b/12), *yimedi* (18a/7), *yidük* (29b/1), *yidüre* (37b/5), *yidüñ* (42b/3), *yimedüm* (45b/11), *yimeyesin* (46a/13), *yidürem* (46b/1), *yirven* (48/9).

yir : *yirlerde* (7b/8), *yirine* (12b/1), *yirde* (16a/7), *yirden* (18a/10), *yire* (21b/11), *yire* (22a/3), *yir* (26a/11).

yit- : *yiter* (17a/6), *yiterse* (25b/10), *yitmezse* (25b/12).

yitiş- : *yitişe-y-idi* (45b/13).

yitmiş : *yitmiş yıldan berü* (32b/3), *yitmiş yıldur* (32b/10).

biş : *biş kişiyle oturmağdan şağın* (9b/10).

Eski Türkçede /a/, /e/, fakat metnimizde /i/'li şekiller:

işit < eşit : *işitdüm (15a/7), işitdiler (30b/1), işitdi (41a/6), işidüp (44a/2), işitdügi (44a/6).*

imdi < amtı : *imdi iy şādık tañrıyı baña göster (8b/8), imdi o dericei şaklagil (9a/11), imdi saña qalmışdur (12b/11), imdi varğıl (16b/6), imdi sañ selām olsun (23b/8).*

nice < neçe : *nice kim (3b/13), nice qavm eytdiler (11a/5), işi nicedür (17b/6), nice ‘ilm ve ‘amel (21a/5), nice yigrek ola (34b/1), nice yıllar geçdi (45a/2).*

nite < neteg : *nite eşer eyler (4a/4), nite göresin (8b/4), nite rāst gele (10b/9), nite ola (17b/6), ululuq nite olur (24a/8), nite tutam (33b/4), nite oldı (44a/4).*

1.2.1.2.8. Ünlü Düşmesi

"Türkçede orta heceler vurgusuz olduğundan, kelime ortasında vokal düşmesi örneği pek fazladır (Timurtaş, 1977: 40)." Metnimizde de ünlü düşmesi hadisesinin kelime başındaki örnekleri az olsa da kelime ortasında sıklıkla görülmektedir.

Ön seste

Türkçede ön seste ünlü düşmesi örnekleri çok az görülmektedir.

şimdi < uş + imdi : *şimdi yüzü böyle göster (7a/2), şimdi kimse vardur (8b/5), şimdi (32b/12).*

şol < uş + ol : *şol kadar (27a/8), şol ‘ālem (27b/4), şol tapduğıñ od (32b/5), şol eyü niyetle bulur (36a/7), şol kişiye (38b/10), şol bāzār (48a/12).*

İç seste

Ünlü düşmesi olayı iç seslerde daha fazla görülmektedir.

gögsini < göğüsini (3b/11), gönline < gönüline (4a/6), ağzında < ağızında (9a/3), burnından < burunından (9a/3), uykuludur < uyukuludur (17a/5), boynına < boyunına (17b/11), ağzında < ağızında (18a/11), oğlanlar < oğulanlar (20b/2), bağrum < bağırurum (23b/2), ayrılcaq < ayırılcaq (37a/3), üzre < üzere (43b/11), buyruğın < buyuruğın (48a/9), oğlın < oğulın (50b/12).

Metnimizde *ile* ve *içün* edatları ile *i-* yardımcı fiilinin zaman zaman eklediği, çoğu zamanda i'lerin korunduğu görülmektedir.

selāmatlīg-ıla (14b/2), haqq-ıla (17a/3), savaşla (22b/11), kamusı-y-la (23b/5), ayağı-y-la (34b/7), haqqı-içün (35a/9), āhiret-çün (49a/12), yoğ-ıdı (4b/7), āvāzı-y-ıdı (28b/13).

1.2.1.2.9. Ünlü Birleşmesi

Ünlü ile biten bir kelimeden sonra ünlü ile başlayan bir kelimenin gelmesi halinde yan yana gelen ünlülerden biri düşer ve kaynaşma meydana gelir. Metnimizde bu hadiseye örnek olan kelimeler şunlardır:

kendüzi < kendü özi : *kendüzine (5b/7), kendüzinden (13a/9), kendüzin (19a/1), kendüzini (23b/13), kendüzi (41a/7).*

nesne < ne ise ne : *bu nesne kim (13a/13), nesne getüreyin (14b/9), üç nesne (17b/7), nesne arasında (20a/13), ol nesnelerden (35b/7), nesneleri (35b/8), bir nesne (43a/7), nesne eksilmedi (46a/2), nesneñüz (46a/3).*

şöyle < şu + öyle : *şöyle eşer eyler (4a/5), şöyle kim (5b/2), şöyle kār kıldı (23b/10), şöyle bırağdı (24a/1), şöyle oldı (35a/4), şöyledür (39a/9), şöyle idi (50a/5).*

böyle < bu + ile : *böyle olduñ (5b/9), böyle didi (6a/12), böyle varayın (16b/9), böyle dirler (23b/9), böyle diyicek (30a/3), böyledür (44a/8).*

n'ol- < ne ol- : *n'oldı (41a/5).*

niçün < ne içün : *niçün gelmedüñ (13b/11), niçün eytmezsin (24a/12).*

anuñ-çün : *anuñ-çün kim (15a/10), anuñ-çün geldüm (17a/11).*

nidelüm : *hiç fâide yok nidelüm (23a/1).*

1.2.1.2.10. Türeme

"Eski Anadolu Türkçesi'nde Türkçe kelimelerde ünlü türemesinin örnekleri pek fazla değildir. Ancak kelime ortasında birkaç kelimedede rastlanan bir ses hadisesidir (Özkan, 2000: 105)."

Ortada : Metnimizde kelime ortasında ünlü türemesi sadece bir kelimedede tespit edilmiştir.

azacuk < azcuğ (17a/3).

Sonda : Metnimizde kelime sonunda ünlü türemesi sadece sıra sayılarında tespit edilmiştir.

bir-inci < birinç (3a/6).

iki-nci < ikinç (28a/10).

üç-inci < üçünç (28a/10).

dörd-ünci < dördünç (10a/1).

beş-inci < beşinç (10a/3).

1.2.2. Ünsüzler

Metnimizde ünsüzler karışık bir durum göstermektedir. 13. yüzyıla ait ağız malzemesinin olmayışı eş zamanlı bir karşılaştırma yapmayı imkânsız hale getirmektedir. 13. yüzyıla ait yazılı belgelerin de telaffuzu ne derece yansıttığı konusunda şüpheler vardır. Ayrıca Arap alfabesinin bazı sesleri yansıtmadaki yetersizliği bilinen bir durumdur. /ç/ sesinin cim ve çim, /p/ sesinin be veya pe ile gösterilmesi, /g/ ve /ğ/'nin ise kef ve gayın harfleri ile gösterilmesi ve ayrıca Uygur imlasının etkisi, gerçek fonetik unsurların tespitinde tereddütlere sebep olmuştur (Karahana, 2006: 10-18). /h/ ve /ñ/ ünsüzleri de bugün yazı dilinde kullanılmamaktadır.

Metnimizde geçen ünsüzler şunlardır: /b/, /c/, /ç/, /d/, /ḍ/, /f/, /g/, /ğ/, /h/, /ḥ/, /ḫ/, /k/, /ḳ/, /l/, /m/, /n/, /p/, /r/, /s/, /ṣ/, /ṣ̣/, /t/, /ṭ/, /v/, /y/, /z/, /ẓ/, /ẓ̣/.

1.2.2.1. Ünsüz Benzeşmesi

"Eski Anadolu Türkçesi'nde kök-ek birleşmesi hadisesinde eklerin tek şekilli oldukları görülmektedir (Özkan, 2000: 109)." Metnimizde her zaman ötümlü ünsüzle başlayan eklere aşağıda yer verilmiştir.

Bulunma eki : {-dA}

Ḳur'ān-da (9a/13), vaktin-de (10a/2), arasın-da (11a/1), altın-da (13a/8), şām-da (16a/8), ḳaran-da (18b/7), zamānuñ-da (19a/5), ḳapusın-da (22a/5), meclis-de (24a/9), gönülller-de (24b/2), başra-da (26a/11), miḥrāb-da (30a/6), çemen-de (33b/8), ḳabaḳ-da (34b/11), arḳasın-da (35b/4), giceler-de (37b/1), deñiz-de (38b/13), düşün-de

(39b/12), şehrin-de (40b/10), bucağın-da (40b/12), mekke-de (44a/10), uyku-da (48a/7), dünyā-da (49a/6), āhiret-de (49a/7).

Ayrılma eki : {-dAn}

ululanmağ-dan (7b/2), halk-dan (9a/1), ‘ibādet-den (9a/13), ahmağ-dan (9b/12), heybet-den (14a/3), ağlamak-dan (18a/1), cemā‘at-den (24a/4), sevmek-den (28b/1), iş-den (29b/12), şādlık-dan (30b/7), ayruğ-dan (31a/5), şırāt-dan (35a/7), yigit-den (43b/3), gök-den (48b/12), zāhidlik-den (50b/9).

Görülen geçmiş zaman eki : {-dI}

it-di (5a/9), yapuş-dı (8a/1), eyt-di (20a/6), iç-di (21a/7), bırak-dı (24a/1), git-di (26a/7), düş-di (26a/9), öğret-di (26a/13), bırak-dı (29b/6), yırt-dı (30b/12), geç-di (34a/12), çık-dı (41b/11), tut-dı (42a/10), işit-di (44a/8).

Görülen geçmiş zaman 3.ç.ş. eki : {-dIlaR}

eyt-diler (6b/6), ilet-diler (17b/13), git-diler (22a/11), çık-dılar (22a/12), işit-diler (30b/1), düş-diler (40b/6), şok-dılar (42b/9).

Bildirme 3.t.ş. eki : {-dUr}

yok-dur (3a/2), ot-dur (4a/4), hācet-dür (6a/5), gerek -dür (10a/7), çok-dur (10a/13), sünnet-dür (17b/1), yigrek-dür (25a/7).

Görülen geçmiş zaman 1.t.ş. eki : {-dUm}

işit-düm (15a/7), eyt-düm (15b/3), git-düm (17a/6), uzat-dum (18b/2),öp-düm (30b/8), düş-düm (30b/8), yat-dum (42a/11), kork-dum (47b/9).

Sıfat fiil eki : {-dUk}

iç-dügi ne otdur (4a/4), şol tap-duguñ (32b/5), tap-dugum tañrınıñ (32b/6), ol işit-dügi (44a/6).

Fiilden fiil yapma eki : {-dUr}

tol-dur- (3b/11), ulaş-dur- (33a/3).

1.2.2.2. Ünsüz Değişmeleri

1.2.2.2.1. Ötümlüleşme

Başta :

ķ- > ħ

Türkçe kelimelerde ön seste /ħ/ sesi bulunmaz (Özkan, 2000: 107). Bu ses Eski Türkçede meydana gelen bir ses değişimiyle ortaya çıkmıştır. Metnimizde kelime başında bu ses olayının örneği bulunmamaktadır. Kelime başında bu ses değişikliği her zaman görülmediğinden bazı kelimeler Eski Türkçedeki /ķ/'lı şekilleriyle kullanılmıştır (Özalan, 2009: 51).

Metnimizde kelime başında /ķ/'lı şekliyle kullanılan kelimeler şunlardır:

ķanda (18b/7), ķanķı (39b/4), ķoķu (48a/12).

t > d

Eski Türkçede kalın ve ince sıradan bütün kelimelerin başında t / d ayrımı yapılmadan hepsi /t/ 'li şekilde yazılmıştır. Aslı /t/ olan bu sesin /d/ şeklinde gelişmesi Eski Türkçenin sonlarında başlamıştır. Ancak bu değişimin gösterdiği seyir pek açık değildir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde ise /t/'yi devam ettirme veya /d/'ye dönüştürme bakımından karışık bir durum görülmektedir (Özkan, 2000: 106).

Metnimizde genel olarak ince sıradan kelimelerdeki /t/'lerin /d/'ye dönüştüğü, kalın sıradan kelimelerde ise korunduğu görülmüştür.

di- (6b/6), diñle- (17a/3), deġin (8b/13), deg- (10a/8), degür (19a/9), degül (19b/9), delü (11b/7), demür (48b/3), deñiz (38b/13), depren- (39a/9), depred- (25a/3), deve (11a/7), dik- (20a/12), dil (27a/3), dile- (33b/12), diñleñ- (16a/3), dip (29a/9), dir- (35a/12), diri (14b/12), dirlik (16a/8), diş (14a/6), ditre- (5b/6), diz (5b/1), dön (15a/1), dört (31a/9), dördünci (1b/6), döşeg (28a/9), dükeli (12b/13), dün (17a/11), dürlü (35b/6), düş- (18a/6), düz- (49a/13).

taġ (16b/10), taġıl- (30a/7), tal- (8b/11), tañ (18a/8), taş (20b/2), toġru (41a/11), toķuzuncı (1b/4), tolu (22a/10), ton (27a/10).

k > g

Kelime başında meydana gelen bu değişiklik Eski Türkçeden Batı Türkçesine geçince ortaya çıkmıştır. Bu ses değişimi her zaman görülmez zira /k/'nin değişmediği durumlar da mevcuttur (Özkan, 2000: 107).

/k/'nin değiştiği durumlara ait örnekler şunlardır:

gerek < kergek (10a/10), gice < kiçe (50a/13), gel- < kel- (16a/2), getür- < keltür- (5a/12), gey- < keğ- (38a/8), gibi < kipi (17a/2), gir- < kir- (5b/10), giz < kız (20a/5), gör- < kör- (15a/8), git- < kit- (43b/11).

/k/'nin değişmediği durumlara ait örnekler aşağıda verilmiştir.

kendü (49b/4), kendüzine (5b/7), kişi (8b/2), kimse (8b/5).

b > m

Metnimizde tek bir örneği mevcuttur.

baña > maña (5b/8).

Ortada :**ķ > ħ**

Metnimizde kelime ortasında ķ > ħ değişimine ait örnek sadece "daħı" kelimesinde tespit edilmiştir.

daħı (47a/10).

p > b

gibi < kipi (11b/11).

ç > c

avucında (34a/2), gice < kiç-e (11b/10), gicelerde (37b/1), gücün (25b/10), gücüm (43a/8), ucına (45b/7).

ğ > v

Yuvarlak ünlülerin tesiriyle meydana gelen bu ses değişikliği ile meydana gelen ses değişmesi Eski Türkçe döneminde başlamıştır (Ergin, 1997: 423). Bu ses değişimi metnimizde bir kelimedede tespit edilmiştir.

ķulavuz (40a/4).

Metnimizde /ğ/ sesi taşıyan, fakat bugün /v/ ile kullanılan bir kelime mevcuttur.

koğa (29a/4).

t > d

oduñ < *ot-uñ* (32b/5), *yigidüñ* < *yigit-üñ* (43b/12), *ögüdüñi* < *ögüt-üñi* (16b/5), *yaşduğuñ* < *yaşduğ-uñ* (16a/5), *iledüñ* < *ilet-üñ* (17b/12).

k / k̄ > -g / ğ

ayruğa < *ayruk-a* (9a/6), *yazuğuñ* < *yazuk-uñ* (16a/6), *ayağına* < *ayağ-ına* (30b/8), *dōstluğından* < *dōstluk-undan* (15b/1), *hoşnūdliğına* < *hoşnūdlik-ına* (27a/4), *toprağı* < *toprak-ı* (27b/1), *çoğı* < *çok-ı* (9b/4), *aqlığı* < *aqlık-ı* (12a/9), *kılduğuñuñ* < *kılduk-ınuñ* (3b/13), *ululuğına* < *ululuk-ına* (16a/6), *oturmağuñ* < *oturmak-uñ* (10a/7), *dudağınuñ* < *dudağ-ını* (5b/10), *balçığı* < *balçık-ı* (6b/1) *yalñuzlığı* < *yalñuzlık-ı* (7a/1), *ağlamağından* < *ağlamak-ından* (16b/9).

içdügi < *içdük-i* (4a/4), *yüregi* < *yürek-i* (4b/2), *sevdicegi* < *sevdicek-i* (4b/3), *halīfeligi* < *halīfelik-i* (13a/10), *niceligine* < *nicelik-ine* (16a/6), *virdügi* < *virdük-i* (18b/1), *istedüğüm* < *istedük-üm* (32b/4), *sevdüğüm* < *sevdük-üm* (45b/5), *anuñ ögmekligi* < *ögmeklik-i* (10b/8), *işitdügi* < *işitdük-i* (44a/6).

Sonda :

t > d

süd < *süt* (21a/3).

1.2.2.2.2. Ötümsüzleşme

iste- < *izde* (32b/4).

1.2.2.2.3. Süreklileşme

b > v

Başta :

vir- < *bir-* (17a/6), *teşviş virmedüm*

var < *bar* (31b/6), *çardağlar var*

var- < bar- (11a/12), kûfeye vardılar

Ortada :

yavuz < yabız (36a/3), yavuz gönüllüden (10a/2).

ev < eb (44a/13), evine girdi (21a/12).

işlemeyevüz < işlemeye biz (35b/8).

d > y

ayağ < adağ (8b/9), ayağını bağlañ

giy- < ked- (50b/7), şof tön giyip

ayruğ < adrık 14b/8), tañrıdan ayruğ

1.2.2.2.4. Dudaksılaşma

beniñ > benüñ > benüm (12a/13), benüm işüm

1.2.2.3. Ünsüz Düşmesi

Metnimizde ünsüz düşmesi başlıca şu şekillerde kendini göstermektedir.

Başta :

incü < yinçü (22a/10), incü ve cevherler

ırağ < yırağ (12b/7)

ağla- < yığla- (18a/1), ağlamakdan

ol- < bol- (34b/4), ol geminüñ

aru, erü < ğaru, -gerü yöneltme ekinde bulunan ğ ve g'ler düşmüştür:

yuğaru < yok-ğaru (9a/2), yuğaru getürdi

ilerü < il-gerü (12a/4), ilerü geldi

içerü < iç-gerü (28b/7), içerü girdüm

Ortada :

getür- < keltür- (23b/3), getürdüm

otur- < oltur- (5b/1), oturdı

bile < birle (31a/12)

gerek < kergek (48b/9)

ķulaķ < ķulķaķ (9a/3), ķulaķından

Sonda :

ŗu < ŗuw < ŗub (21a/7), ŗu iķdi

ķuru < ķuruĝ (50a/6), ķuru itmegi ŗuya ıŗladup yirdi

ķatı < ķatıĝ (43/5), ķatı ŗayru oldum

dŗrlŗ < tŗrlŗĝ (22b/6), dŗrlŗ ‘ilm iķinde

1.2.2.4. Hece Dŗŗmesi

"Bir gramer birliĝinde ses olarak birbirine benzeyen iki heceden birinin dŗŗmesi olayına hece dŗŗmesi denir (Erdem vd., 2015: 356)." Metnimizde geķen hece dŗŗmesi hadisesi {-dUr} bildirme ekinin geniŗ zaman ŗekli olan *ŗurur'un* hecelerinden birini dŗŗmesi neticesinde {-dUr} ŗeklinde ekleŗmiŗtir. Bu ek ŗnlŗ uyumuna tabidir.

ŗurur > -dur : gŗsterici-dŗr (4b/11), raŗmet-dŗr (9b/4), dŗnden-dŗr (14a/11), gelmiŗ-dŗr (19b/2), uyumiŗ-dur (25a/2), annem-dŗr (34b/11), yolum-dur (42b/4), kŗr-dŗr (48b/2).

1.2.2.5. Űnsŗz Kaynaŗması

baŗa < ben-ge (12b/4), saŗa < sen-ge (13a/1).

1.2.2.6. Űnsŗz Ayrıŗması

ng > ű > g

Ayrıŗma olayı, birleŗik bir sesin zamanla farklı seslere ayrıŗması durumudur. Bu farklı sesler metnimizde tek bir iŗarete dŗnŗŗerek sadece /g/ ŗeklinde kullanılmıŗtır. Bu ses olayının metnimizde tek bir ŗrneĝi vardır.

egninde < engininde (33b/8).

1.2.2.7. Sessiz İkizleşmesi

Metnimizde sessiz ikizleşmesi genellikle "ss" olarak birkaç kelimedede kendini göstermektedir.

assı (5a/9), ıssı (sahibi) (24b/13), issi (27a/11), usşum (47b/10).

1.2.2.8. Benzeşme

Metnimizde geçen benzeşme olayına ait örnekler şunlardır :

varmissa (10a/10), olurmissa (23a/4), gelürmisse (23a/10).

1.3. ŞEKİL BİLGİSİ (MORFOLOJİ)

1.3.1. İsim

1.3.1.1. İsim Çekim Ekleri

1.3.1.1.1. Çokluk Eki : {-lAr}

Çokluk eki {-lAr} Eski Anadolu Türkçesi ve bugünkü yazı dilinden farklı değildir (Timurtaş, 1977: 64). Metnimizde örneği çoktur.

edeb-ler-i (3a/4), kul-lar-ına (5a/10), ‘avrat-lar-ı (10a/11), söz-ler-i (10a/13), diş-ler-iñüzi (14a/6), cān-lar-umuzu (22b/12), incü-ler (23a/8), cevher-ler (23a/8), minber-ler-i (26a/3), muḳām-lar (31b/6), eyülik-ler-üñ (36b/1), ol kişi-ler (37a/12), gök-ler (39b/13), yüklü-ler (47a/9), cezā-lar-umuñ (49a/9), zāhid-ler-üñ (50a/1).

Bu ek metnimizde çokluk bildiren bazı yabancı asıllı kelimelerde de kullanılmıştır.

yāren-ler-imüzden (29a/8), meşāyiḥ-ler (4b/3), müsülmān-lar (31b/1).

1.3.1.1.2. İyelik Ekleri

Metnimizde iyelik ekleri için net olarak ifade edebileceğimiz bazı ekler dışında diğerleri hem düz hem de yuvarlak şekillerde kullanılmıştır. 1. tekil şahıs eki daima yuvarlak kullanılmış, 3. tekil ve 3. çoğul şahıs ekleri düz ünlü ile kullanılmıştır. Diğerleri ise bahsettiğimiz gibi hem düz hem de yuvarlak şekillerde kullanılmıştır.

1.t.ş. eki : {-(U)m}

el-üm-i (5a/11), dede-m-ün (6b/10), göz-üm-i (9a/7), çalab-um (14b/1), iş-üm (15b/9), vaşıyyet-üm (16b/2), ümmet-üm (19a/9), ‘ilm-üm (21a/10), göñl-üm (23b/2), nişān-um (30b/9), cān-um (33a/9), hāl-üm (39a/3), güc-üm (43a/8), ten-üm (45b/2).

2.t.ş. eki : {-(U)ñ}

velīler-ün (3a/12), halk-uñ 6b/8), şādık-uñ (10a/13), üveys-ün (12a/9), kavm-ün (16b/4), zāhid-ün (20b/11), göñl-ün (24b/6), söz-ün (25a/11), kadem-ün (28a/9), müezzınler-ün (29b/3), yüz-ün (38a/9), uşs-uñ (47b/8), ata-ñ (50b/13).

2. tekil şahıs eki metnimizde düz ünlü ile de kullanılmıştır.

sırr-ın (41a/11), yüz-in (41b/11).

3.t.ş. eki : {-(s)I}

ma‘nā-sı-ndan (4a/2), fāide-si (4a/2), yaқа-sı-ndan (7a/8), boyn-ı-na (17b/11), göz-i (18b/13), deve-si (20a/2), tövbe-si (21b/7), ata-sı-na (37b/4), uş-sı (40b/1), ana-sı (46b/6), koku-sı (48a/12), kapu-sı (22a/10), bilü-si (48b/1), tañrı-sı-na (41a/12) söz-i (3a/3), kul-ı (18b/1).

1.ç.ş. eki : {+mUz}

Metnimizde bu ekin yardımcı ünlüsü hem düz hem de yuvarlak şekilde kullanılmıştır.

beg-(i)müz (22b/10), melīk-(i)müz (23a/9), çāre-müz (23a/13), ulu-muz (24a/5), göñl-(ü)müz (25a/1), yüreg-(i)müz (25a/6), perde-müz-i (30b/11), iki-müz (32b/4), maḥalle-müz-de (46b/10).

2.ç.ş. eki : {+ñUz}, {+(U)ñUz}, {+(I)ñUz}

Çokluk ikinci şahıs ekinin yardımcı ünlüsünün de hem düz hem de yuvarlak şekilleri metnimizde görülmektedir.

fāzl-(i)ñuz (6a/7), kadem-(i)ñüz (11a/8), ara-ñuz-da (11b/1), iki-ñüz (19a/6), şaḳal-(u)ñuz (35a/12), evvel-(i)ñüz (27b/6), āḫır-(i)ñüz (27b/6), ikrār-(u)ñuz (29a/11), ‘amel-(ü)ñüz (35a/12).

3.ç.ş. eki : {+lArI}

edeb-leri (3a/4), olduk-ları-nı (3b/1), oğlan-ları-na (4b/8), kirāmet-leri-ni (9b/8), söz-leri (10a/13), imān-ları (14b/1), hākīm-leri (23a/6), dānā-ları (23a/6), göz-leri-ndendür (24b/6), ayruḡ-ları (24b/10), ḡardaş-ları-nı (25b/6), gözyaş-ları (27b/9), yāren-leri (28b/6), köşk-leri (31b/5), vaşıyyet-leri-ni (33a/11), ulu-ları-ndan (40a/6), balıḡ-ları-ndan (40b/5), gedük-leri (41b/1), tābi‘-leri-nden (50a/4).

1.3.1.1.3. Aitlik eki : {-ki}

Aitlik eki günümüz Türkçesinde kalınlık-incelik uyumuna girmez ve sadece ince şekildedir fakat incelediğimiz Eski Anadolu Türkçesi metninde kalın şekilleri de kullanılmıştır.

ḡatında-ḡı-lar (5b/2), taşrada-ḡı (7a/11).

1.3.1.1.4. Hâl Ekleri

"Bir ismin cümle içinde başka bir kelimeyle ilgi kurmak üzere veya ek alarak girdiği durum. Türkçede ismin yalın hâl, araç, bulunma, çıkma, eşitlik, ilgi, yönelme ve yükleme hâli olmak üzere sekiz hâli vardır (Topaloğlu, 1989: 81)." Eski Anadolu Türkçesi gibi özellikle, sadece bıraktığı eserlerle takip edilebilen tarihi bir lehçenin hâl eklerinin (bütün fonksiyon ve kullanışları ile) tespiti önemlidir. Çünkü bir hâl eki, belli bir devirde belli morfolojik şartlarda özel birtakım kuruluşlar gösterebilmektedir (Gülsevin, 1997: 16). Metnimizde bu ekler şu şekillerde kullanılmıştır.

1.3.1.1.4.1. Yalın hâl : {ø}

Yalın hâl kelimenin ek almamış hâlidir. Metnimizde yalın hâlde bulunan kelimeler şunlardır:

ata (3a/5), ejdehā (5b/13), ḡayvanlar (7b/7), Dicle (8b/9), şu (9a/1), söz (9a/12), dünyā (10a/4), güneş (10b/4), deve (11a/7), furāt (15a/9), göz (17b/11), cān (18a/6), ḡalk (18a/11), taş (20b/2), incü (22a/10), cevher (22a/10), rūm (22a/11), pīl (24a/13), minber (26b/2), er (26b/10), gönlek (27b/10), peri (30a/6), tāt (33b/8), gemi (34b/3), ḡuşlar (35b/3), ev (44a/13).

1.3.1.1.4.2. Yükleme hâli : {- (y)I}, {- (I)n}, {- n}, {- nI}

Metnimizde yükleme hâli eki her zaman düz şekildedir ve ünlü uyumuna girmez.

beni zahmet virmeysin (5b/4), başını bürüyüp düşdi (5b/6), balçığı peygamberlik şuyı yoğrulmuşdur (6b/1), elini tutdı (7a/8), eyüyi yavuzdan hayvânlar ve ılkılar dağı fark ider (7b/7), kişiyi alup kendü sarâyına iletđi (8a/2), tañrıyı baña göster (8b/2), ayağını bağlañ (8b/9), deriçeı şaqlagil (9a/11), yigregi ihtiyâr eyleye (7b/11), yüzünü yemenden yaña tutardı (10b/9), tonını yurıdı (15a/10), haberini ayruqlardan işitdüm (15b/7), süñüyi anuñ eyegüsine uralar (17b/3), işi kıosa (19a/3), kirāyesini virürlerdi (20a/9), şuyı kim içdi (21a/8), atını geymiş (22a/5), ħasedi gönülde çıkaracak (25b/7), biregüyi ihtiyâr kılursın (38a/11), sözi eydürler (45b/9), yāreni tamu odına göyünmeysin (45b/6).

3. şahıs iyelik eklerinden sonra {-n} yükleme hâli eki kullanılmıştır.

dizin çöküp karşıısına oturdı (5b/1), koğusun yemenden yañadan bilürven (10b/11), namāzın kışa eyledi (12a/3), elin öpem (15a/12), sözün Tañrı te‘ālā kendü üzerine bağlamadı (25b/3), kaşın çatdı (44a/4), ħisābın virdi (49b/12), oğlın gördi (50b/12), yolın tutarsın (50b/3).

Eski Türkçede kullanılan yükleme hâli eki; {+nI} bazı zamirlerde de kullanılmıştır.

anı (9a/2), uşbunı (25b/9).

1.3.1.1.4.3. Yönelme hâli : {- (y)A}

"Ekin aslı Eski Türkçedeki {-gA}'dır. Ek başındaki ğ/g sesi Batı Türkçesinde daha sonra düşmüştür. Şahıs zamirlerinin teklik şekillerinde ise {-ña} olarak kalıplaşmıştır (Aktan, 2007: 25)."

tañrı-(y)-a (9b/9), ol ara-(y)-a vardılar (11b/13), kaçıcıuğlar-a eydürdi (13b/10), kūfe-(y)-e vardum (15a/9), tā irte-(y)-e dek (17a/12), yol-a çıktı (18a/8), yazı-(y)-a (22a/1), çadır kapusun-a (22b/10), başra şehrin-e girdi (26a/2), secde-(y)-e vardı (27a/7), ħasan bir cenāze-(y)-e vardı (27a/13), mescid kapusun-a geldüm (28b/3), ben ki namāz-a başlayam (29a/6), medīne-(y)-e geldük (29b/1), katın-a vardum (30b/3), anuñ

cenāzesin-e hazır oldılar (33a/13), gāzā-(y)-a varmak ārzūsında idüm (42a/9), dōstumuz-a varduk (44a/12), düzici-(y)-e koğıl (49a/13).

1.3.1.1.4.4. Yön gösterme hâli : {-rA}, {-rU}

Eski Türkçedeki {-gArU} ekinin devamı olup daha çok yuvarlak şekilleri kullanılmıştır. Uyuma girerek düzleştiği durumlarda olmuştur (Karahana, 1994: 78). Fakat metnimizde uyuma girmeyip, yuvarlak şekillerde kullanılmıştır.

şoñra (3a/1), taşra (6b/11), üzre (18a/8), içre (33b/2).

yuğaru (9a/2), ilerü (13b/7), girü (16b/4), içerü (28b/7).

1.3.1.1.4.5. Bulunma hâli : {-dA}

Eski Türkçede bulunma hâli eki olarak {+dA}, {+tA} şekilleri kullanılmıştır. Fakat metnimiz Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait bir metin olduğu için sadece {+dA} şekli kullanılmıştır.

kur‘ān-da (9a/13), kıyām-da (17a/8), elim-de (18b/3), hücresin-de (19b/3), kapusın-da (22a/5), meclis-de (24a/9), başra-da (26a/11), yağasın-da (27b/11), mihrāb-da (30a/6), düşün-de (31a/10), çemen-de (33b/8), deñiz-de (38b/13), ağzın-da (40b/3), şehrin-de (40b/10), çārşū-da (43a/12), namāz-da (46a/13), dünyā-da (49a/6), vaktın-da (50a/3), āhīret-de (50b/2).

1.3.1.1.4.6. Ayrılma hâli : {-dAn}

Ayrılma hâli eki sürekli tonlu şekillere sahiptir. Bu ek Eski Türkçede {+dIn}, {+tIn} şekilleriyle görülmektedir. Ayrıca ayrılma hâli eki bulunma hâli eki yerine de kullanılmıştır.

‘arab dilin-den (3b/5), ‘illeti ara-dan getürmişdür (9b/2), yavuz gönüllü-den şağın (10a/2), peygamber vefātın-dan (11a/11), bunlar-dan üveys haberin şordı (11b/3), katın-dan ırağ gitti (12b/7), halifeligin-den gönül götürdi (13a/9), ömer derecesin-den ilerü (13b/7), karan-dan kaçtı (15a/5), kimse-den düşmiş (18a/9), yatsu namāzın-dan soñra (20b/1), bardağın-dan şu içdi (21a/7), vezir-den şordum (22b/2), kamu-dan ulu olmuş-ıdı (24a/3), ‘ālem-den nite korkmazsın (27b/5), bir sâ‘at-den soñra (30a/11), yitmiş yıl-dan berü (32b/3), elüm-den gelmişdür (32b/11), uyku-dan uyandı (34a/1), şu-

dan taşra çıkardı (34b/8), ol nesneler-den (35b/7), hasūdlik-dan el götürdü (36b/9), deñiz-den çıkup (40b/7), kendüzüm-den gitdümidi (43a/6), biraz müddet-den sonra (44a/10), bişesin-den sordum (47b/3), dünyā-dan naql eyledi (49b/1), zāhidlik-den ötürü geydüm (50b/9).

1.3.1.1.4.7. İlgi hâli : {-Uñ}, {-nUñ}

enbiyā-nuñ vereşeleridür (3a/6), tañrı-nuñ rahmeti (3b/2), muştafā milleti-nüñ sultānı (4a/12), kendü zamān-uñ zāhidisin (6a/5), kendüzü-nüñ yaķasından (7a/8), ‘alī-nüñ şabrı ķalmadı (13a/3), mużar kabilesi-nüñ devesi (13b/4), kendü-nüñ boyun tamarından (17b/8), a-nuñ sözidür (20a/5), ķayser-üñ vezirleri (21b/9), ‘ālem-üñ ĥakīmleri (23a/6), söyleyüci-nüñ sözün (25b/3), ‘āsiler-üñ gözi yaşıdur (27a/12), ķuyu-nuñ dibine indi (29a/9), hindū-nuñ eline ayağına düşdi (34b/13), tāife-nüñ ulularından (40a/6), şeytān-uñ buyruğın tutarven (48a/9).

1.3.1.1.4.8. Vasıta hâli : {-(I)n}, birle, ile

Vasıta hâli, ismin belirttiğı nesnenin vasıta olarak kullanıldığını, fiile vasıta olduğunu belirtmek için kullanılan bir ektir (Korkmaz, 2007: 164).

Türkiye Türkçesinde vasıta hâli için, araç, bağlama, aletlik, araçlı, ile, birle, birlikte, kimle hâli / durumu, instrumental ifadeleri kullanılmaktadır. Türkçenin asıl vasıta hâli eki {+n}'dir. Fakat bu ek, bugün kullanımdan düşmüştür. Bazı kelimelerde kalıplaşmış bir hâlde yaşamaktadır. Bu ek, *yazın, kışın, yayan, öğlen, gündüzün, ilkin* gibi kelimelerde görülmektedir (İpek, 2008: 63-97).

Metnimizde birkaç kelimedenden başka örneğine rastlanmamıştır. Bu kelimeler de şu şekilde geçmektedir.

dünün namāzıla gündüzün orucıla geçürdi (46b/1).

gündüzün nesne yimeyesin (46a/12).

Eski Anadolu Türkçesi'nde vasıta hâli {+n}, {+lAyIn} ekleriyle yapılmıştır. Bunların yanı sıra *ile, birle* edatları da çok fazla kullanılmıştır.

birle edatı metnimizde ve dolasıyla Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde vasıta hâli olarak kullanılmıştır. *ile* vasıta edatıyla aynı anlama gelmektedir.

du‘ā birle añalar (4a/9), nūḥ ve lūt birle (10a/12), taş birle urarlar-ıdı (20b/2), gönül birle (22b/5), māl ve cemāl birle (23a/10), gözü korgı birle bir kez göge bağıdı (30b/6), tañrı kudreti birle (32b/7), zārılık birle ağladı (33a/8), fazlu ve keremi birle (33b/11), anuñ birle ‘amel girek (35b/12), ‘amel birle rāst gelmez (36a/7), halk birle (48b/1), dürüşmek birle (48b/9).

ile son çekim edatıdır. İsimden ayrı kullanıldığı zaman edattır. Vasıta ve beraberlik bildirir. İsme {+IA} şeklinde bitişik yazılınca vasıta hâli eki adını alır. Ayrı yazılınca vasıta hâli görevinde bulunan edat adını alır. Eski Anadolu Türkçesinde {+IIA}, {+IA} şekilleri görülmektedir (Timurtaş, 1992: 138). Metnimizde geçen örnekleri aşağıda yer almaktadır.

edeb-ile (5b/1), anuñ-ıla (5b/10), dil-ile (10b/8), selāmatlğ-ıla (14b/2), haḡk-ıla (17a/3), ḡasd-ıla (44b/2), namāz-ıla (46b/1), oruc-ıla (46b/2), mālīk-ile (47b/5).

taḡtuñla (5b/12), dōstlarla (10a/10), ādemle (11b/8), birbirile (15b/6), baylarla (17b/9), bizümle (25a/5), ferāsetle (26a/9), ḡasanla (27b/8), başı örtülülerle (28a/10), tañla (28b/2), benümle (33a/10), ‘illetle (34a/4), ‘avratla (34b/2), zıkrümle (49a/6), senüñle (49b/2) gibi kelimelerde kalıplaşmış halde bulunmaktadır.

ol sebeb ile (4a/8), senüñ ile (8a/12), vezīrleri ile (21b/9), bir ḡavm ile (25a/8). Bu kelimelerde müstakil halde yazılmıştır.

Sonu ünlüyle biten kelimelere eklendiğinde ilk hecedeki /i/ düşer /y/ sesi türer.

kişi(y)le (9b/10), düşmanları(y)la (10a/7), tābiri(y)le (23b/9), eli(y)le (34b/7), ayağı(y)la (34b/7), ḡamusı(y)la (38a/10).

1.3.1.1.4.9. Eşitlik hâli : {-cA}

Eski Anadolu Türkçesinde bu ek {-IAyIn} şeklinde eşitlik eki olarak kullanılmıştır (Ergin, 2005: 241). Günümüz Türkiye Türkçesinde eşitlik eki {-cA}, {-çA}, şeklinde kullanılmaktadır. Bu ek metnimizde eşitlik dışında kelimeye farklı anlamlar da katmaktadır. Aşağıdaki cümlelerde kalıplaşmış olarak zarf görevinde kullanılmıştır.

nice kim (3b/13), altunuñ niceydi (8a/2), ardınca giderdi (8a/8), sağışınca (13b/5), ḡaşı nice idi (14a/3), azuḡ ve yaraḡ idinmek ardıncayın (15a/2), beni nice bildüñ (15b/3), şıḡırı ve ḡoyunu sağışınca (20a/2), nice ‘ilm ve ‘amel (21a/5),

selāmetlik ʔama‘ı ardınca (25b/2), benden nice yigrek ola (34b/1), anuñ yolunca (43a/4), nice yıldur kim (42a/8), anuñ ardınca gönderdi (45a/10), bir nice kitāblardan (49a/8).

Aşağıdaki örneklerde ise ... kadar görevinde kullanılmıştır.

biñ anca eṣeri ola (3b/13), bunca biñ müsülmānlaruñ işini nite terk kılersin (13b/1), bunca ögüt saña virdüm (16a/10), bunca kār ve bād (23b/7), bunca ḥocalar ve muḥteṣemler bu meclisde oturmuşlardur (24a/11), bunca ulu arasında (39a/9).

1.3.1.1.5. Soru eki : {mI}, {mU}

İncelediğimiz metnin bize ait olan bölümlerinde soru eki genel olarak {mI} şeklinde kullanılmıştır; fakat aşağıda örneklerini vereceğimiz cümlelerde {mU} şekliyle de kullanıldığını görmekteyiz.

tañrı bilür misin (14b/5), seni bilür mi (14b/7), sen zamān olur mısın (14b/11), biz anı görevüz mi (19a/5), sen ‘ālim misin (26a/5), gözlü misin gözsüz misin (34b/12), vaqtüñ ḥōṣ olduğı var mı (38a/5), evüñe akmaz mı (44b/9), ḥışmuñ gelmez mi (44b/11), düşmanum mısın (45b/3), hiç bilür misin (50b/13).

bu şu arı mudur (27a/11), ol seni görmiş müdür (18b/8), ister müsiz kim yağmur yağa (26b/3).

1.3.1.2. Yapım Ekleri

1.3.1.2.1. İsim Yapım Ekleri

Türkçe sondan eklemeli bir dildir. Kelime teşkilinde kullanılan eklerle yeni kelimeler oluşturulur. Bu eklerin bir kısmı Türkçenin her döneminde var olduğu gibi sadece belli bir dönemde kullanılıp bugüne kadar gelemeyen eklerde vardır. Bazı ekler ise tarihî metinlerde bugünkü kullanımından farklı bir fonksiyona sahiptir (Altuğ, 2014: 2014-2019). Metnimizde geçen bazı isim yapma ekleri bugün kullanımdan düşmüş olup, bazıları ise bugünkünden farklı olarak düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanılmıştır.

1.3.1.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler

{+An} : *oğ(u)lan* (50b/12).

{+Aru} : *berü < bu+erü* (32b/3).

{+cA} : *yolunca* (43a/4), *türkice* (3b/7), (45a/2).

{+cI} : *yalancıdan* (9b/10), *aşçı* (45a/8), *gemiciler* (40b/6).

{+dAş} : *karındaşum* (15b/2), *kardeşlerini* (25b/6), *yoldaş* (42a/3), *kardeş* (48a/9).

{+II} : *kızıl* (8a/3).

{+In} : *uzun* (43b/5), *yağın* (11a/10).

{+mIş} : *yitmiş* (32b/3).

{+ncI} : *birincisi* (3a/6), *ikinci* (28a/10), *üçüncü* (28a/10), *dördüncü* (10a/1), *beşinci* (10a/3).

{+IIk} : *bilmeklik* (3b/1), *üç günlük* (5b/7), *tekebbürlük* (7b/1), *aklık* (19a/8), *yükseklik* (20a/6), *alçaklık* (20a/6), *gerçeklik* (20a/7), *râhatlık* (20a/8), *zâhidlik* (20a/8), *konşuluk* (25a/13), *şusuzluk* (29a/3), *kulluk* (50a/4), *baylık* (50b/4), *pâdişâhlık* (50b/4).

{+IU} : *nâzlu* (6a/10), *bahâlu* (7a/6), *gizlü* (10b/4), *karanlı* (11b/1), *göklü* (17b/9), *dürlü* (22b/4), *uşlu* (23a/2), *örtülü* (24a/12), *tatlu* (28a/11), *bağlu* (28b/4), *kaygulu* (30a/3), *heybetlü* (30a/10), *yüzlü* (30/12), *ziyânlu* (31a/6), *gümânlu* (36a/4), *mâllu* (40b/9), *şabırlu* (48b/8).

{+rA} : *taşra* (6b/11), *üzre* (18a/8), *şoñra* (20b/1), *içre* (33b/2).

{+rAk} : *katırağı* (28a/13), *dōstrağ* (36a/5), *yağınrağdur* (37b/7), *yigrek* (41a/9), *hōşrek* (43a/6).

{+sul} : *yoksulluğdandır* (50b/10).

{+sUz} : *namâzsuz* (19a/3), *bensüz* (19b/12), *sensüz* (19b/13), *gözsüz* (34b/12), *hâcetsüz* (36b/7), *yazuksuz* (47a/2).

{+gü} : *bergü* (4a/1), *gözgüdür* (36b/1).

{+cUk} : *azacuk* (17a/3), *oğlançuk* (46b/3).

{+cAk} : *gökçeklenür* (33b/8).

{+egü} : *biregüyi* (38a/11).

{+Uz} : *yaluñuz* (8a/7).

{+düz} : *gündüzin* (46a/12).

1.3.1.2.1.2. Fiilden İsim Yapan Ekler

{-ğU}; {-kU} : *kaygu* (11b/11), *sevgülüreki* (19a/10).

{-mur} : *yagmur* (26b/3).

{-sI /-sU} : *yatsu* (20b/1).

{-(y)IcI} : *bilici* (4b/1), *göstericilerdür* (4b/11), *öğücüsi* (10b/7), *deve güdicidür* (11a/7), *yalvarıcı* (12b/10), *bildürücü* (15b/5), *şatıcı* (21b/8), *geleci* (21b/11), *şefā‘at idiciler* (23b/4), *tapucu* (34a/5), *sevici* (40b/9), *düziciye* (49a/13).

{-mAk} : *ulaşdurmak* (3a/13), *kurtulmak* (6b/5), *ululanmak* (7b/2), *uçmak* (19b/2), *çıkarlamak* (25b/11), *çıgırmak* (25b/13), *tapmağdan* (32a/3).

{-K / -(U)k} : *açuk* (13a/7), *çatuk* (14a/1), *ayruk* (14b/8), *buyruğın* (18b/11), *artuk* (19b/1), *alçaklıkda* (20a/6), *kazuklarla* (22a/3), *bölük* (22a/13), *tanuk* (33a/7), *şavuk* (38a/8), *sınıklığu* (34a/9), *eksük* (38a/9).

{-Ak} : *ölçek* (47b/4).

{-I / -U} : *koğusun* (10b/11), *kapusunda* (22a/5), *tolu* (22a/10), *örtülü* (24a/12), *korğudur* (25a/6), *karşu* (30a/13), *tapuña* (18b/9).

{-n} : *şatun* (50b/13).

{-Iş} : *sağışınca* (13b/5), *bilişler* (32a/12).

{-ge} : *süpürge* (44b/10).

1.3.2. Sıfatlar

Varlıkları renk, şekil, durum, sayı gibi yönlerden niteleyerek veya belirterek ifade eden kelimelere sıfat denir (Erdem vd., 2015: 383). Sıfatlar niteleme ve belirtme olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Aşağıda metnimizde geçen niteleme ve belirtme sıfatlarına örnekler verilmiştir.

1.3.2.1. Niteleme Sıfatları

Varlık isimlerinden önce gelerek onların durumlarını, biçimlerini, renklerini özelliklerini kısaca nasıl olduklarını bildiren sözcüklerdir (Erdem vd., 2015: 384).

ağır bahālu ton (7a/6), iri palās (7a/9), laṭīf ton (8a/10), yeñi ton (8a/12), eski hırkai (8b/1), delü kişidür (11b/7), toğrı yolu (16b/3), bir ulu çadır (22a/2), altun kazuklar (22a/3), aḳ saḳal nūrānī pīrler (22a/6), ay yüzlü qaravaşlar (22a/8), altun tabaḳ (22a/9), çok māl (23/11), ulu vezīrleri (23b/1), ay yüzlüler (23b/4), yalın kılıç (26b/5), altun çekirdek (29b/1), heybetlü pīr (30a/10), aḳ tonlu (30a/12), görklü yüzlü (30a/12), kara hindī (34/11), ağır gemi (34b/3), çok mālлу er (40b/9) uzun dillü (43b/5), yaş ḥurmā (45b/13), gökden inmiş kitāblar (48b/12).

1.3.2.2. Belirtme Sıfatları

Varlıkları işaret, sayı, yer, soru ve belirsizlik gibi yönlerden belirten sözcüklerdir (Erdem vd., 2015: 385). Belirtme sıfatları dört gruba ayrılmaktadır. Bunlar; sayı sıfatları, işaret sıfatları, belirsizlik sıfatları ve soru sıfatlarıdır.

1.3.2.3. Sayı Sıfatları

Eski Anadolu Türkçesinde de belirtme sıfatı olarak kullanılan sayı isimleri günümüz Türkçesinden farklı değildir. Metnimizde geçen belirtme sayı sıfatlarına aşağıda yer verilmiştir.

1.3.2.3.1. Asıl Sayı Sıfatları

Asıl sayı sıfatları aşağıda da görüleceği gibi sıfat tamlaması şeklinde ve sayı grupları halinde de görülmektedir. Metnimizde geçen asıl sayı sıfatları şunlardır:

üç günlük namāzı (5b/7), bir dudagını şuffa altında ḳodı (5b/10), iki beyt şi'iri oḳudı (7a/2), iki eyünün yigregi (7b/11), biñ kıızıl virdi (8a/3), yitmiş biñ ferişte (10b/13), on sekiz biñ 'ālemi (13a/8), iki aḳça (14b/10), bir sā'at (16b/8), üç gün (17a/1), üç gice (17a/2), üç nesne (17b/7), otuz yıldur (17b/11), yüz otuz kişi (21b/6), yüz biñ gönül (22b/5), on menzil (25b/13), yidi kıraet ḳamusı unuduldu (29b/11), yitmiş yıl (34a/7), altı yıl (37b/8), yigirmi kişi (41b/9), üç ṭalāḳ (42a/5), on gün (45a/7), kırk gün (45b/9), bir hafta (46b/1), iki gönleklü (49b/12).

1.3.2.3.2. Sıra Sayı Sıfatları

Sıra sayı sıfatları nesnelerin sırasını ve derecesini belirten kelimelerdir. Metnimizde geçen örnekleri aşağıda yer almaktadır.

ikinci hâlife (5a/3), üçüncü bahil kişiyle oturmağdan şakın (9b/13), dördüncü yavuz gönüllüden şakın (10a/2), beşinci fâsık kişiyle oturmağdan şakın (10a/3), dördüncü gice (17a/2), dördüncü gün (18a/7).

1.3.2.3.3. Kesirli Sayı Sıfatları

Metnimizde örneği yoktur.

1.3.2.4. İşaret Sıfatları

İşaret sıfatları isimlerden önce gelerek varlıkları işaret yoluyla belirtirler. Metnimizde görülen işaret sıfatları *ol, bu, uşbu* ve *şol'dur*.

ol söyleyeni (3b/10), ol Kur'ānuñ (4a/2), ol ot (4a/4), ol sebeb (4a/8), ol 'ārif-i 'āşık (4b/2), ol kişi (4b/9), ol vakt (5b/9), ol kişinin (7a/7), ol er (9a/4), ol ziyān (10a/8), ol yaña (16b/8), ol koyun (18a/13), ol çıkarmak (25b/11), ol toprak (27b/12), ol kâfir (31b/11), ol kara hindî (34b/5), ol kopuzdan (41a/4), ol yigit (44a/3).

bu kitābı (4a/6), bu kere (9a/2), bu nesne (13a/13), bu yaña (16b/8), bu hāl (23a/5), bu t̃āifenüñ (40a/6), bu sözi (42a/4).

uşbu evliyā ve meşāyih sözi (4a/5), uşbu hayrānlık (6b/2), uşbu ton (7a/7), uşbu hasan (24a/5), uşbu yigit (26a/8), uşbu şu (27a/11), uşbu dünyā (28a/6), uşbu 'avrat (34b/10), uşbu gāzilikden (42a/12), uş dōstumuza (44a/12), uşbu dīvāruñ (44b/9), uşbu āyet (47b/12), uşbu şofi (50b/7).

şol sâ'at (8a/9), şol kişinin (18a/13), şol kadar (27a/8), şol 'ālem (27b/4), şol günü (28a/5), şol şem'ūnuñ (31b/13), şol bāzār (48a/12).

1.3.2.5. Belirsizlik Sıfatları

Belirsizlik sıfatları bir diğer adıyla belgisiz sıfatlar, isimlerin sayılarını ve miktarını kesin olarak değil, yaklaşık, aşağı yukarı, belli belirsiz bildiren sıfatlardır. Hangi varlıktan bahsedildiğine dair net bir bilgi vermeyen sıfatlardır. Metnimizde kullanılan belirsizlik sıfatları şunlardır:

ḳamu : *ḳamu yārenleri (4b/10), ḳamu ḥalāyık (6a/6), ḳamu ḥalḳuñ (6b/8), ḳamu vücdı (8b/13), ḳamu perdeler (9a/7), ḳamu ‘ömrüñ (32b/1), ḳamu işlerden (44a/8), ḳamu gicelerde (48a/3).*

nice : *nice ḳavm (11a/5), nice yıllar (45a/2).*

her : *her gün (14a/12), her vakt (25b/8), her yirde (26b/5), her ne kişiye (34a/9).*

cümle : *cümle ‘ālemüñ işini (49a/12).*

bir : *bir köşede (5a/5), bir gün (6b/3), bir kişi (7a/11), bir āyet (15b/10), bir at (21b/13), bir yılan (42a/7).*

bir kaç : *bir kaç ḳatre süd (21a/5), bir kaç gelecı söylendiler (22a/6).*

ayruḳ : *tañrıdan ayruḳ (14b/8), seni ayruḳ kişi göre (38b/2).*

fülān : *fülān cān tartar (37a/7).*

1.3.2.6. Soru Sıfatları

ḳanḳı : *ḳanḳı yazuḳdur (39b/11).*

ne : *ne ḳadar sa‘y itdi aşsı ḳalmadı (5a/9), ne ḳadar kim söylersin hıç sözüñ eşer ḳılmaz (25a/2).*

1.3.3. Zarf

Fiillerin ve sıfatların önüne gelerek anlattıkları kılış, oluş veya vasıfları açıklayan ya da değiştiren kelimelere zarf diyoruz (Banguoğlu, 1995: 371). Zarflar, sözdiziminde *yüklem* ve *özne* gibi aslî öge olmasalar bile cümleyi anlam bakımından tamamlayan önemli unsurlardır (Karahana, 1995: 57).

Metnimizde zarflar; zaman zarfları, yer yön zarfları, miktar zarfları, nitelik zarfları, soru zarfları alt başlıkları altında incelenmiştir.

1.3.3.1. Zaman Zarfları

henüz : *henüz şimdi ‘ömer diridür (16a/13).*

yarın : *yarın ḳıyāmet gün (10b/13), yarın ḳorḳuya şataşasız (25a/9).*

bugün : *gelün bugün sizün-ile bir kavı idelüm (6b/4), bugün bir kavm ile oturmak size yigrekdür (25a/7).*

derhāl : *siz derhāl anuñ başını kesesiz (5a/11), derhāl üveys aña eytdi (18a/1), derhāl girü dönmek tedbirini kıldı (23b/11), derhāl ol oğlanuñ anası geldi (46b/5).*

bir lahzā : *sen bir lahzā uyumaduñ (48a/5).*

tiz : *tiz yoldan şavul (43a/9).*

çok müddet : *çok müddet ol kuyu üzerine oturdılar (44b/5).*

gündüz : *gündüzin oruc-ıla geçürdi (46b/1), gündüzin nesne yimeyesin (46a/12).*

şoñra : *türk diline döndürdüğümünden şoñra (3b/6), şahâbelerden şoñra (8a/3), yatsu namâzından şoñra gelürdi (20b/1), uçmağa şoñra girdi (49b/9).*

şimdi : *şimdi yüzü böyle göster (7a/2), şimdi ben tedbir eyleyem (32b/12), şimdi cân tartmağdan kurtılur (37a/8).*

hemîşe : *hemîşe mâlik andan incinirdi (43b/1).*

imdi : *imdi iy şadık tañrıyı baña göster (8b/8), imdi ol derîcei şağlagil (9a/11), imdi saña qalmışdur (12b/11), imdi vargıl (16b/6), imdi ikimüz oda berâber gelelüm (32b/4).*

evvel : *evvel sen kendüzünü öğütler (24b/11).*

evvel âhir : *sizün evvelinüz ve âhirinüz gürdur (27b/6).*

irte : *irte namâzı vaktında çığardı (20a/13), irte namâzını kılduk (28b/8).*

her gün : *her gün öğle namâzını başrada kılar (31a/2), her gün namâz içinde du‘â kılar (14a/12).*

bir dem : *bir dem gelecı kıldılar (21b/11).*

dün ve gün : *dün ve gün dünyalık istemekde dürüşürsüz (32a/9), ve ağlar dün ve gün (17b/12).*

yarımdası : *yarımdası bâzâra vardum (43a/11).*

dâyım : *dâyım zıkr eylemek (3b/1).*

âkıbet : *işün âkıbeti belli olmayınca (23b/12).*

şoñ : *oğlanı şoñ kodı (29b/8).*

tañla : *tañla aç tura (50a/12), dördüncü gün tañla yola çıkdı (18a/8).*

gice : *gice aç yata (50a/13).*

vaqt vaqt : *vaqt vaqt muhammed muştafâ yüzini yemenden yaña tutardı (10b/9).*

şubh : *tā şubh oldı (28b/6).*

bir sâ'at : *bir sâ'at oturup didiler (30b/1).*

1.3.3.2. Yer Yön Zarfları

aşağa : *yağasından aşağı iletdi (7a/8), ol dericeden aşağı bakup gördüm (9a/10), murakka'aşağa kodı (12b/7).*

arada : *ol aradan giçerdi (27a/9).*

ardınca : *dört kulan ardınca bile yürür (31a/11).*

ardına : *ol nāmei okudı ardına yazdı (28a/2).*

berü : *yitmiş yıldan berü oda taparsın (32b/3).*

ilerü : *ömer ilerü geldi (12a/4), benden on menzil ilerü geçmişsin didi (26b/1).*

girü : *girü çağırdı (8b/12), girü kendü qavmüñ katına varasın (16b/4), uşlu pırler girü gelürler (23a/2), başraya girü vardı (23b/11), 'aqlı girü geldi (40b/1).*

ırağ : *katından ırağ gitdi (12b/7).*

içerü : *sādıq içerü geldi (5b/9), içerü girdüm (28b/7).*

içre : *göñlüm içre endişe kılp eytdi (33b/2).*

karşu : *aña karşı varup (30a/13).*

öte : *öteye geçmezven (26a/7).*

öñ : *pes üveys öñine kodı (18a/12).*

öñi şoñı : *dünyānuñ öñi şoñı gürdur (27b/3), āhıretüñ öñi şoñı gürdur (27b/3).*

taşra : *hiç taşra çıkmadı (6b/11), kendü hücreinde taşra çıka (19b/3), şudan taşra çıkardı (34b/8).*

üzre : *bir gün tam üzre oturdum (38a/6).*

yakın : *boyın tamarından yakın ola (17b/8).*

yukarı : *anı yukarı getürdi (9a/2).*

yaña : *sen ol yaña git ben bu yaña gideyin (16b/8), bir yaña turu vardı (22a/3).*

1.3.3.3. Miktar Zarfları

key : *iy şu key taldurgıl (8b/11).*

zerre : *zerre fâidesi yokdur (32b/2).*

bir kez : *bir kez çağırdı (16a/1), haftada bir kez va‘az eydürdi (24a/8).*

üç kez : *üç kez eytmek hōd sünnetdür (17b/1).*

artuḵ : *üç günden artuḵ (26a/2).*

biraz : *biraz hōşrek oldum (43a/6).*

ne kadar : *ne kadar kim söylersin hiç sözün eşer kılmaz (25a/2), ne kadar kim depredürven uyanmaz (25a/4).*

ol kadar : *ol kadar urdılar ki ‘aḳlı zāil oldu (40a/12).*

şol kadar : *şol kadar ağladı (27a/8).*

çok : *çok māl vireydük (23a/11), çok günāhum bulundu (49b/4).*

katı : *katı sayru oldum (43a/5), ölmek hāli aña katı geldi (39b/3).*

key : *iy şu key taldurgıl (8b/11).*

nice : *bir nice kavm eytdiler (11a/5), nice ‘ilm ve ‘amel ḥasana zāhir oldu (21a/5), nice yıllar geçdi (45a/2).*

1.3.3.4. Nitelik Zarfları

ayrı : *kendüzinden ayrı tā kim selāmet bulasın (36b/7).*

ayruḵ : *ayruḵ dünyā içinde gülmeye (23b/12), seni ayruḵ kişi göre (38b/2).*

birle : *ḥayr du‘ā birle añalar (4a/9), oğlanlar anı taş birle urarlar-ıdı (20b/2), kayser rüm vezîrleri birle ol içine girdiler (22a/12), şem‘ün zārîlık birle ağladı (33a/8).*

bir kez : *bir kez çağırdı (16a/1), haftada bir kez va‘az eydürdi (24a/8).*

böyle : *anuñ-ıla böyle varayın (16b/9), böyle dirler giderler (23a/1), mü‘minler böyle iderse iderler (32a/13).*

eyle : *eyle kıldılar (8b/10).*

hergiz : *hergiz kimse anı güler görmedi (26b/6), hegiz katık yimezdi (45a/5).*

hiç : *hiç aşşı degmedi (10a/12), hiç yaradılmış bilmeye (11a/2), hiç gâfil olma (16a/5), hiç nesneñüz artmadı (46a/3).*

şöyle : *şöyle kār kıldı (23b/10), şöyle bıraķdı (24a/1), andan soñra şöyle oldu (35a/4).*

şöyle kim : *şöyle kim katındağılar ‘acebe kıldılar (5b/2), şöyle kim bir kuyı isteye (19b/3).*

tiz : *tiz yoldan savul (43a/9).*

yarındası : *pes yarındası hasan ol kişiyi istedi (31b/8), yarındası bāzāra vardum (43a/12).*

yaluñuz : *şādık bir gün yaluñuz giderdi (8a/7).*

yine : *yine hitāb geldi (12b/13).*

1.3.3.5. Soru Zarfları

ķankı : *muḥammed muştafāya ulaşanlaruñ ķankısı uludur (4b/12).*

nice : *ķaşı nice idi (14a/3), beni nice bildüñ (15b/3), benden nice yigrek ola (34b/1).*

nite : *atam adını nite bildüñ (15b/3), nite ķorkmazsın (27b/5).*

ne : *tañrı te‘ālā senüñle ne işledi (49b/2).*

1.3.4. Zamir

"İsimlerin, isim gruplarının ya da cümlelerin yerlerini tutarak isim gibi kullanılan kelimelere zamir (adıl) denilmektedir (Erdem vd., 2015: 391)." Metnimizde yer alan zamirler ses, yapı ve kullanım açısından Eski Türkçeden ve günümüz Türkiye Türçesinden çok büyük farklılık göstermez.

1.3.4.1. Şahıs Zamirleri

Metnimizde geçen şahıs zamirleri günümüz Türkçesinden çok farklı değildir. Üçüncü tekil şahıs ve çoğul şahıslarda *o* yerine *ol*, *onlar* yerine *anlar* şeklinde kullanılmıştır. Ayrıca yönelme hâli eki alan bazı zamirlerde /n/ yerine nazal /ñ/ kullanılmıştır.

1.tekil şahıs / çoğul şahıs 2.tekil şahıs /çoğul şahıs 3.tekil şahıs /çoğul şahıs

yalın hâl	ben / biz	sen / siz	ol / anlar
ilgi hâli	benüm / bizüm	senüñ	anuñ / anlaruñ
yükleme hâli	beni	seni / sizi	anı / anları
yönelme hâli	baña, maña / bize	saña / size	oña, aña / anlara
ayrılma hâli	benden	senden	andan / anlardan
bulunma hâli	bende	sende	anda / anlarda
vasıta hâli	benüm-ile	senüñle	anuñ-ıla / anlaruñla

Şahıs zamirlerinin metnimizde geçen örnekleri şunlardır:

Yalın hâl : *ben anı isterven (11b/8), ben bunu yiyince diri ölem (14b/12), biz anı bilmezüz (11b/3), du‘ā kılmaga sen yigreksin (12a/12), sen dirlik aḥvālını şorarsın (16a/11), siz benüm sözümi diñleñ (24b/12), ol bir delü kişidür (11b/7).*

İlgi hâli : *benüm cānum senüñ cānını bildi (15b/5), bizüm yüregümüz pāre pāre olur (25a/6), senüñ bir gün ‘adlūñ biñ yılluḡ ‘ibādete berāberdür (13b/2), sizüñ gönñlūñüz ölmişdür (25a/4), anuñ ululuḡına baḡ (16a/6), anlaruñ arasında ululuḡı ve hürmeti āşikāre oldı (15a/3).*

Yükleme hâli : *beni gördüğün yoḡ (15b/4), bizi yıḡdı (35b/8), sizi emīn eyleye (25a/9), anı kendü zamānuñda görmeyesin (19a/5).*

Yönelme hâli : *baña baḡdı (15a/12), bize şusuzluḡ ḡālib oldı (29a/4), saña ḡalmışdur (12b/11), bunca öḡüt saña virdüm (16a/10), ‘amelümüñ size hiç ziyānı yoḡdur (24b/13), aña degmez kişidür (11b/6), ‘ömer aña eytdi (12a/5), aña deve güddürmegi revā görmediler (15a/4), anlara öḡüt viresin (16b/4).*

Ayrılma hâli : *benden on menzil ilerü geçmişsin (25b/13), senden gelür (25b/13), sizden ilerü idi (37a/13), andan nişân virmediler (14a/2), andan suâl kıldılar (24b/9).*

Bulunma hâli : *ṭā'at ve 'ibādet kim sende var (26b/13), sizde varmissa (14a/5), anda gördi (22a/4).*

Vasıta hâli : *bir kavm bizüm-ile oturur (25a/5), tañrı senüñle degüldür (28a/4), sizüñ-ile bir kavı idelüm (6b/5), anuñ-ıla böyle varayın (16b/9).*

1.3.4.2. İşaret Zamirleri

İsimlerin yerini işaret yoluyla tutan zamirlerdir. Metinde tespit ettiğimiz işaret zamirleri şunlardır:

bu, şol, ol, bular, bunlar, olar, anlar'dır. Metinde geçen işaret zamirlerine aşağıda yer verilmiştir.

ol irte nâzında idi (16b/12), anlara öğüt viresin (16b/4), mü'min oldur kim (9b/5), bunlara hiç aşşı degmedi (10a/12), bunlaruñ arasında 'araşāta gele (11a/2), bunlar şamusu kendü işini işledi (12b/10), ben bunı yiyince diri ölem (14b/12), işüm şunuñ gibidür (15b/9), bunı işitdüm (38b/5), şol kadar ağladı kim (27a/8), anı söylerem (26a/7), olara kulluk itmişdi (50a/4).

1.3.4.2.1. İşaret Zamirlerinin Edatlara Bağlanması

Zamirleri isimlerden ayıran önemli bir özellik de edatlara bağlanırken ek almalarıdır. *ile, için, gibi, kadar* edatlarına ilgi hali ile bağlanırlar. Aşağıda bu konuyla ilgili metnimizde geçen örneklerle yer verilmiştir.

anuñ-ıla (5b/10), anuñ-çün (15a/10), şunuñ gibidür (15b/9), şunuñ-çün (25a/11), bunuñ gibi (26b/13), şol kadar (27b/1), bunlar dağı (22a/7), bundan artuğ (38b/11), ol kadar (40a/12), bunuñ gibi (50b/5).

1.3.4.3. Belirsizlik Zamirleri

İsimleri veya nesneleri belirsiz bir biçimde karşılayan kelimelerdir.

ayruğ : *anuñ haberini ayruğlardan işitdüm (15b/7).*

ba' zı : *ba' zılar eydürler ki (40a/9).*

birisi : *birisi çağırıp eydür kim (8b/6), birisi eytdi (11b/5).*

birbiri : *iki yaçası bir birinden fark eyleye (7b/11), mü'min bir birine hased kılur mı (25b/5).*

her biri : *her biri altun tabağ elinde dutar (22a/9).*

her birisi : *her birisi ağzında iki dīnār götürüp (40b/3).*

her kim : *her kim ki nefisine cezā kıla (9b/8), her kim ki o mescide gire (40b/13), her kim ki muḥammed muṣṭafāya inana (4b/7).*

hiç kimse : *hiç kimse görmedi (15a/5), kimse baña bakmadı (41b/8).*

hiç kimesne : *hiç kimesneden tama' uñ olmaya (50b/3).*

ķamu, ķamusı : *ķamusı unudıldı (29b/10), ķamusını dilemeyince (13a/6), ķamumuz tañrı ķulıyuz (12a/7).*

kimi : *kimi dilersem raḥmetüme lāyık idem (9b/3), kimi istersin (9b/4).*

kimse : *şimdi kimse vardur kim (8b/5), kimse gümān itmese (13b/6), kimseden düşmiş ola didi (18a/9), kimse anı güler görmedi (26b/6).*

kimesne : *kimesneye senden kile kılmadum (38a/10).*

nesne : *biraz vaķt eglen tā nesne getüreyin (14b/9).*

1.3.4.4. Soru Zamirleri

Soru zamirleri nesneleri soru şeklinde temsil eden, onların soru şeklindeki karşılıkları olan zamirlerdir. Günümüz Türkçesinde *kim* ve *ne* sözcükleri ve bunların çoğullarıyla karşılanan soru zamirinin metnimizde geçen örnekleri aşağıdaki gibidir.

kim : *senüñ қаtuñda 'āķil kimdür (7b/10), muraķķa' tonuñı kime virelüm (11a/11), kimi istersin (19b/4), saña benüm nişānum kim virdi (30b/9), uşbu muķamlar kimüñdür (31b/6), hiç bilür misin ki sen kimsin (50b/13).*

ne : *ne sözdür (46b/8), ne kim böyle olduñ (5b/8), bu ne kişidür (8a/5).*

ķanda : *eytdiler ki ķanda olur (18b/7), ilāhī ol ķandadur (19b/7).*

ķankı : *ķankısı uludur (4b/12).*

1.3.4.5. Bağlama Zamirleri

Metnimizde bağlama (ilgi) zamiri olarak *kim* ve *ki* kullanılmıştır.

ki : *baḥīl kişiyle oturmağdan şaşın ki yigrek devleti senden gidere (10a/1), kimse gümān itmese ki üveys derecesi ‘ömer derecesinden ilerü ola (13b/7), pes anı furāt kenārında gördüm ki tonını yurdu (15a/10).*

kim : *ögüt vir kim gönlüm kararımışdur (6a/4), şimdi yüzü böyle göster kim zamāne ayruksıdı didi (7a/2), mü’min oldur kim kendü nefsiyle tırımışdur (9b/5), zinhār cehd idüñ kim qademiñüz anuñ qademi yerine başasız (11a/8), muraqqā‘ tonını baña virüñ kim du‘ā kılam (12b/4).*

1.3.4.6. Dönüşlülük Zamirleri

Metnimizde geçen dönüşlülük zamirleri *kendü* ve *kendüz*’dür.

kendü : *kendü edeb-ile dizin çöküp karşısına oturdu (5b/1), kendü dişlerini gösterdi (14a/8) , kendü hālūme geldüm (16a/1), kendü elümde gördüm (18b/3), kendü hücreinde taşra çıka (19b/3).*

kendüz : *kendüzine geldi (5b/7), kendüzünüñ yaqasından aşğa ilette (7a/8), evvel sen kendüzüñi ögütte (24b/11), kendüzüme imām kılayın (28a/1), kendüzüm kığırdum (48b/11).*

1.3.5. Edat

"Tek başlarına anlamları olmayan ancak görevleri olan kelimelerdir. Tek başlarına hiçbir nesne, kavram veya hareketi ifade etmeyen edatlar anlamlı kelimelerle birlikte kullanılarak çeşitli anlam ilgileri kurarlar (Erdem vd., 2015: 396)."

Metnimizde beş alt başlık altında topladığımız bağlama, kuvvetlendirme, çekim, ünlem ve soru edatlarına aşağıda yer verdik.

1.3.5.1. Bağlama Edatları

ammā : *peygamber ḥānedānuñ nūrisın ammā tekebbürlik kılırsın (7b/1).*

belki : *belki peygamber didügi kişi ben olayım (12b/2).*

belkim : *belkim sultāndan ve qāzīden yardım isterüz (48a/2).*

çün : mü'minler çün du'ā kılmāğa sen yigreksin (12a/12).

çünki : nicāt bulasız çünki muḥammed muṣṭafānuñ vefâtı yakın geldi (11a/9).

çünkim : çünkim bu mescidüñ mütevelliligini baña vireler (41b/6).

daḥı : kalan ḥalk daḥı gıtdiler (30b/3), birini daḥı sen kırtar (34b/10).

eger : eger işi kıosa baña gelse anası aç kıalur-ıdı (19a/2).

el-ḥāşıl : el-ḥāşıl üç gün üç gice fāriğ olmadı (17a/1).

hem...hem... : hem 'ābidlerüñ muḳaddemiydi ve hem zāhidlerüñ mükerreremiydi (4b/5).

kaçan ki : 'aḳlı zāil oldu kaçan ki 'aḳlı girü geldi (40a/12).

ki : benüm ḥācetüm oldur ki beni zaḥmet virmeyesin (5b/4).

kim : nişān virmediler kim anuñ kaşı nice idi (14a/3).

lācerem : lācerem ol girü kıarārına indi (29a/12).

līkin : işüm ḥōd oldur līkin sen peyḡamber vaşıyyetini yirine getür (12a/13).

meger : meger anuñ cübbesini gördüñüz (13b/13).

meger ki : üveys kıaşıdır meger ki tañrı diledügi kışilere bildüre (11a/3).

n'ola : n'ola eger bu gice uyusañ (48a/5).

ne...ne... : ne sen beni görürsin ne ben seni (16b/6).

nite kim : nitekim imām abdurrahmān-ı ekkāfdan şordılar (4a/1).

'āḳıbet : 'āḳıbet öldi (22b/8), tā işüñ 'āḳıbeti ma'lūm olmayınca (23b/12).

pes : pes bir kez daḥı kıaldurdı (8b/12), yalnūz gördüm pes ḥayrān oldum (28b/8).

şakın : biş kışıyle oturmaḳdan şakın (9b/10).

şöyle kim : kıarşısına oturdı şöyle kim kıatındağılar 'acebe kıaldılar (5b/2).

tā : biraz vaḳt eglen tā nesne getüreyin (14b/9).

tā ki : ḥasan mescidinde tā ki ḥasanla namāz kıılam (28b/3).

tā kim : fark eyleye tā kim iki eyünüñ yigregi ihtiyār eyleye (7b/11).

u, ü : *ķīl ü ķal dışı degüldür (3a/3), zār u zār aĝlar-ıdı (47b/11).*

ve : *ata ve üstād öĝretmiřdür (3a/5).*

ve lākin : *senüñ ařřıñ dileye ve lākin ziyān ola (9b/12).*

velikin : *anı görmedüm ve likin anuñ ģaberini ayruķlardan işitdüm (15b/7).*

velikin : *ben anı görmedüm ve likin anuñ ģaberini ayruķlardan işitdüm (15b/7).*

veyāhūd : *tañrı senüñledür kimden ķorķarsın veyāhūd ĉün tañrı senüñle degüldür (28a/3).*

yā...yā... : *yā bir ķadem ģaķā ile basmış olam yā bir ĝirekmez söz dilüme gelmiş ola (27a/3).*

ya‘nī : *şol kişiye kim tañrıya şirk getüre ya‘nī iki tañrı şutmış ola (38b/11).*

zīrā ki : *‘ömer ve ‘alī anı işteye zīrā ki ol bir delü kişidür (11b/7).*

1.3.5.2. Kuvvetlendirme Edatları

bile : *dört ķulan ardınca bile yürür (31a/12), vezīr ile bile bindiler gitdiler (22a/1).*

daĥı : *Ķur‘ān daĥı şöyle eşer eyler (4a/5).*

herĝiz : *herĝiz ķatık yimezdi (45a/5).*

hīĉ : *hīĉ ģalīfeye andan zarar gelmez (5a/7).*

ĥöd : *işüm ĥöd oldur (12a/13), ben ĥöd ĝarķ olmişam (33b/4).*

zinhār : *zinhār cehd idüñ (11a/8).*

1.3.5.3. Çekim Edatları

artuķ : *saña bundan artuķ degmez (45b/1).*

ayruķ : *bugün seni ayruķ kişi göre (38b/2).*

berāber : *ikimüz oda berāber geledüm (32b/4).*

bile : *ĝazāya bile vardı (20b/6).*

birle : *ĉoķ kişiler yüksek āvāz birle āmīn dirler (28b/5).*

degin : *bu gice sücüd gicesidür irteye degin secdeye tururdu (17a/10).*

dek : *tā irteye dek bir hāl üzerinde turursın (17a/12).*

ğayrı : *kim ğayrı haberlerde gelmişdür (19b/1).*

gibi : *ādemiler gibi yidügin yimez (11b/11) tañrının nefesi uşbunun gibi nesne arasında gelür (20a/13).*

içün : *benüm ümmetüm içün du‘ā itsün (12a/11).*

ile : *‘ākil oldur kim eyü ile yavuz arasında fark eyleye (7b/6).*

karşu : *aña karşu varup (30a/13).*

öñ : *öyle namāzından soñra geldi öñ gitdi (31a/1).*

yaña : *yüzini yemenden yaña tutar-ıdı (10b/10).*

ziyāde : *şusuzluk bize ziyāde oldı (29b/5).*

1.3.5.4. Ünlem Edatları

Ünlemler, "Konuşanın korku, sevinç, acıma, şaşkınlık gibi her türlü duygu ve heyecanını etkili ve kısa bir biçimde anlatmaya, seslenmeye, çağırmaya yarayan kelime veya kelimelerdir (Korkmaz, 2007: 157)." Genel olarak baktığımız zaman ünlemin tanımı üzerinde dil bilimciler tarafından birlik bulunmaktadır.

Metinde geçen ünlem edatları şunlardır:

āh : *karındaşum ‘ömer öldi āh ‘ömer için eytdüm (16a/13).*

kāşkī : *kāşkī uyumuş olaydı (25a/3).*

zihi : *zihi münāfiķ ki benven dir-idi (41a/1).*

vāy : *vāy ol gönüllere kim şirk karılmışdur (16a/9).*

iy : *iy muḥammed seni niçün görelerdi (19b/10), iy tañrı dostı baña ögüt vir (6a/3), iy vāy bize bār hüdāyā (6a/13).*

yā : *yā ebā süleymān (6a/9) yā şu daḡı taldurgıl (8b/13), yā üveys benüm-içün daḡı du‘ā kıl (14a/11).*

tā : *tā āzāde olasın (36b/8).*

hāy : *hāy tañrıdan korkııl (32a/3), hāy benden yig da' vāsı kılan (34b/8).*

ilāhī : *ilāhī yitmiş yıldur kim yoluñda kadem ururven (42b/12), ilāhī feryād didi (9a/6).*

1.3.5.5. Soru Edatı

Metnimizde {mI} soru edatı genel olarak düz ünlü ile yazılmıştır; fakat birkaç cümlede yuvarlak ünlü ile {mU} de yazıldığını görmekteyiz.

{mI}

ķarañlu kimse var mı (11b/1), seni bilür mi (14b/7), biz anı görevüz mi (19a/5), hışmuñ gelmez mi (44b/9).

{mU}

bu şu arı mudur (27a/11), görmiş müdür (18b/8), ister müsiz (26b/3).

1.3.6. Fiil

1.3.6.1. Yapım Ekleri

1.3.6.1.1. İsimden Fiil Yapan Ekler

{+lA-} : *ağla- (47b/11), añla- (3a/12), bağla- (8b/9).*

{+A-} : *boşa- (42a/5), oyna- (39a/4), beñze- (<beñize-) (35a/12), dile- (35a/1), yarlığa- (14b/1).*

{+dA- / +tA-} : *aldan- (9b/11) (<al: hile), iste- (9a/7) (<iz+de).*

1.3.6.1.2. Fiilden Fiil Yapan Ekler

{-mA} : Günümüz Türkçesinde de kullanıldığı gibi fiillerin olumsuz şekillerini ifade eder.

çık-ma- (6b/11), al-ma- (8a/5), bil-me- (11a/2), gör-me- (15a/5), bak-ma (16a/6), ye-me- (17a/2), uyu-ma- (17a/2), gör-me- (19a/6), bulaş-ma- (20b/3), ol-ma- (50b/3).

{-(I)n- / (U)n} : Dönüşlü ve edilgen fiil çatılarının kurulmasında kullanılmıştır.

gör-(ü)-n- (18b/3), söyle-n- (22a/6), yöre-n- (22a/7), sev-(i)-n- (24b/7), bul-(u)-n- (41b/2), uza-n- (42b/5).

{-(I)l-} : Edilgen ve dönüşlü fiil çatıları kurmaya yarar.

dök-(ü)-l- (9a/4), aç-(ı)-l- (15a/8), unud-(u)-l- (29b/11), yaz-(ı)-l- (36b/6), götür-(ü)-l- (29b/12).

{-dUr} : Ettirgen ve oldurgan fiiller türetir. Çok işlek bir ektir. Ekin ünlüsü daima yuvarlak yazılmıştır.

dön-dür- (18a/9), bil-dür- (28b/9), ulaş-dur- (33a/3), kaz-dur- (44b/3), öl-dür- (46a/7), yi-dür- (46a/11).

{-Ar-} : Ettirgenlik ekidir.

çık-ar- (45a/13).

{-(I)ş-} : İşteşlik kuran bir ektir.

kar-uş- (11b/8).

1.3.6.2. Şahıs Ekleri

Metnimizde fiil çekiminde kullanılan şahıs ekleri "zamir kökenli" ve "iyelik kökenli" olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır.

1.3.6.2.1. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri

Öğrenilen geçmiş zaman, geniş zaman, gelecek zaman ve istek kipi çekiminde kullanılan şahıs ekleridir.

1. tekil şahıs eki : {-m}, {(yA)m}, {(y)In}

kıl-(a)-m (12b/4), iste-(ye)-m (15a/9), ata-m (15b/3), ol-(a)-m (15b/8), gör-(e)-m (16b/12), götür-(e)-m (18b/2), ister-(e)-m (19b/5), söyler-(e)-m (26a/7), tutar-(a)-m (38b/4), utan-(a)-m (41a/10), alma-(ya)-m (41b/9), gide-(y)-in (16b/8), var-(ay)-ın (16b/9), korkar-ın (48a/6).

1. çoğul şahıs eki : {-Uz}, {-vUz}

1. çoğul şahsın $b > v$ değişikliği ile ortaya çıkan şekli {-vUz} Eski Anadolu Türkçesi döneminden sonra kullanımdan kalkmıştır. Sadece şart ve istek çekiminde kendini göstermiştir.

bulmaz-uz (11a/6), virür-üz (11b/10), kalmış-uz (35b/4), diler-üz (48a/1), ister-üz (48a/2),

bul-avuz (6b/6), gör-evüz (32a/11), kıl-avuz (35b/8), tut-avuz (40b/2), di-(y)-evüz (43b/9).

2. tekil şahıs eki : {-sIn}

kılur-sın (7b/1), görür-sin (16b/6), sevinür-sin (24b/7), tapar-sın (32b/3), geçmiş-sin (26a/1), evlenür-sin (38a/13).

2. çoğul şahıs eki : {-sIz}

emîn ola-sız (25a/8), kılmaz-sız (27b/7).

3. çoğul şahıs eki : {-lAr}

âdemî-ler (6b/13), hayvân-lar (7b/7), gördi-ler (12a/1), virmedi-ler (14a/2), gider-ler (23a/1), pîr-ler (23a/2), gelür-ler (23a/8).

1.3.6.2.2. İyelik Kökenli Şahıs Ekleri

Görülen geçmiş zaman ve şart çekiminde kullanılan eklerdir.

1. tekil şahıs eki : {-m}

şıgındı-m (9a/9), kıldı-m (14a/12), bildü-m (15a/10), bakama-m (6b/10).

2. çoğul şahıs eki : {-ñ}

bildü-ñ (15b/3), verse-ñ (42b/1), atma-ñ (20b/3), dilese-ñ (25b/12), olursa-ñ (33a/1), yigse-ñ (34b/9), ana-ñ (16a/12).

3. tekil şahıs eki : {ø}

içmedi (17a/2), uyanmaz (25a/5), cān haqqā ısmarladı (39b/5), didi (39b/4).

1. çoğul şahıs eki : {-k /-k}

gördü-k (13b/13), kıldu-k (28b/8), gitdü-k (29a/3), içdü-k (29a/8), virdü-k (29b/3).

2. çoğul şahıs eki : {-ñuz}

görürse-ñüz (7b/2), iki-ñüz (19a/6), gelmedü-ñüz (48b/12) nesne-ñüz (46a/3).

1.3.6.3. Şekil ve Zaman Ekleri

1.3.6.3.1. Bildirme Kipleri

1.3.6.3.1.1. Görülen geçmiş zaman

Görülen geçmiş zaman eki teklik ve çokluk birinci ve ikinci şahıslarda {-dU} üçüncü şahıslarda ise {-dI} şeklinde kullanılmıştır. Çekimde iyelik kökenli şahıs ekleri kullanılır.

1. tekil şahıs : {-dUm}

başla-dum (4a/10), kıldum (9a/8), al-dum (14b/12), getir-düm (23b/3), di-düm (30b/4).

2. tekil şahıs : {-dUñ}

işitme-düñ (8b/3), gelme-düñ (13b/11), görme-düñ (19b/6), alma-duñ (39a/13), vir-düñ (39a/13).

3. tekil şahıs : {-dI}

ol-dı (3b/1), kıldı (3b/6), di-di (5a/12), bul-dı (8a/4), gel-di (15a/5), ağla-dı (27b/1).

1. çoğul şahıs : {-dUk}

gör-dük (13b/13), kılduk (28b/8), git-dük (29a/3), vir-dük (29b/3), gel-dük (41b/5).

2. çoğul şahıs : {-dUñUz}

gör-düñüz (7b/4), gel-düñüz (13a/5), unut-duñuz (25b/6), gizle-düñüz (29a/11).

3. çoğul şahıs : {-dIlAr}

şor-dılar (4a/1), kal-dılar (5b/2), di-diler (8b/4), virme-diler (14a/2), ilet-diler (17b/13).

1.3.6.3.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zaman kipi metnimizde {-mİş} 'dır. Bu ek sürekli olarak düz ünlü ile kullanılmıştır.

1. tekil şahıs : {-mİşAm}

ğarķ ol-mışam (33b/4), hāzır kıl-mışam (44b/10).

2. tekil şahıs : {-mİşsin}

ilerü geķ-mişsin (26a/1).

3. tekil şahıs : {-mİş(dUr)}

beñzi şarar-mış (17b/13), incil-mışdür (20b/3), yazıl-mışdur (36b/6), düş-miş (18a/9), in-miş (48b/12).

1. çoğul şahıs eki : {-mİşUz}

arķasında kal-mışuz (35b/4).

2. çoğul şahıs eki : {-mİşsIz}

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

3. çoğuş şahıs eki : {-mİş(dUr)lAr}

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

1.3.6.3.1.3. Geniş Zaman

Geniş zaman kipi {-r}, {-Ar}, {-Ur} ekleriyle kurulmuştur. Çekimde zamir kökenli iyelik ekleri kullanılmıştır.

1. tekil şahıs : {-rAm}, {-ArAm}, {-UrAm}

iste-rem (19b/5), söyle-rem (26a/7), işle-rem (43b/8), çık-aram (49a/11), utan-uram (6b/9), kork-arın (48a/6).

2. tekil şahıs : {-rsIn}, {-ArsIn}, {-UrsIn}

kıl-ursın (7b/1), şor-arsın (16a/11), gör-ürsin (16b/6), nāzlan-ursın (27b/4), sevin-ürsin (24b/7), söyle-rsın (35a/7), evlen-ürsin (38a/12).

3. tekil şahıs : {-r}, {-Ar}, {-Ur}

ağla-r (11b/12), gül-er (11b/12), tur-ur (17a/8), ol-ur (17a/13), gel-ür (20a/13), dut-ar (22a/10), uyan-ur (25a/4), gözüük-ür (36b/1), kurtıl-ur (37a/9), ak-ar (44b/10).

1. çoğul şahıs : {-rUz}, {-ArUz}, {-UrUz}

vir-ürüz (11b/10), arıd-aruz (44b/10), eyd-ürüz (47b/13), tap-aruz (47b/13), iste-rüz (48a/2).

2. çoğul şahıs : {-UrsIz}

yürü-rsız (6a/9), dürüş-ürsüz (32a/9), eyd-ürsüz (32a/10).

3. çoğul şahıs : {-rIAr}, {-ArIAr}, {-UrIAr}

var-urlar (22b/9), gir-ürler (23b/1), gel-ürler (23a/2), otur-urlar (24b/7), gülüş-ürler (39a/5).

Geniş zaman kipinin olumsuzluğu {-mAz} ile yapılır. Metnimizde geçen örnekleri şunlardır:

yi-mez (11b/11), gey-mezin (12b/6), bil-mez (19b/1), sevin-mezin (24b/8), uyan-maz (25a/5), bula-maz (25b/3), kıl-mazsız (32a/12), gel-mez (33b/12), vir-mezsin (50b/8).

1.3.6.3.1.4. Şimdiki Zaman

"Eski Anadolu Türkçesinde şimdiki zaman için özel bir ek yoktur. Bugün kullanılan *-yor* < *yorır* eki henüz Eski Anadolu Türkçesi'nde kullanılmamaktadır. Bu kip genellikle geniş zaman ekleri ile bazen de *-a/-e* istek ekiyle karşılanmıştır (Özkan, 2000: 138)." Metnimizde geçen örnek kelimeler şunlardır:

sorarsın (16a/11), güderdi (19a/1).

1.3.6.3.1.5. Gelecek Zaman

Metnimizde gelecek zaman eki {-IsAr}'dır ve metnimizde tek örneği vardır.

şoñra anuñ-ıla kıl-ısar-lar (35b/13).

Bugün kullanılan {-acak/-ecek} 15. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanmıştır. (Gülsevin, 1997: 103). Metnimizde bir kelimedede {-acak} şekli kullanılmıştır.

çıkar-acaķ (25b/7).

1.3.6.3.2. Tasarlama Kipleri

1.3.6.3.2.1. Emir Kipi

Şahıslara göre değişkenlik gösteren emir kipinde her şahıs için ayrı ekler kullanılmıştır. 1. tekil şahıs eki için {-AyIn}, {-AyIm} şekilleri kullanılmıştır (Özkan, 2000: 143).

1. tekil şahıs : {-AyIm}, {-AyUm}

Eski Türkçede {-ayın/-eyin} şeklinde olan ek Batı Türkçesine de o şekilde geçmiştir; fakat /m/ dudak ünsüzünün tesiriyle {-ayım/-eyim} şekline dönüştüğü düşünülmektedir. Metnimizde iki şekilde de görülmektedir.

haber vir-eyim (44a/6), kıl-ayın (28a/1), yu(y)-ayım (27a/11), ezber id-eyin (28a/1), tut-ayın (16b/6), bu yaña gid-eyin (16b/8).

2. tekil şahıs : {-ğIl} ve {ø}

taldur-ğıl (8b/11), şakla-ğıl (9a/11), gey-gil (12b/12), bırak-ğıl (13a/12), vir-gil (16a/12), yığma-ğıl (16b/5), yu-ğıl (27a/12), koma-ğıl (28a/9), işleme-gil (28a/8), aldanma-ğıl (28a/11), yaz-ğıl (33a/5).

du'ā kıl- (14a/11).

3. tekil şahıs : {-sUn}

bünyād ol-sun (10b/1), du'ā kıl-sun (19a/9), selām ol-sun (23b/8), kığır gel-sün (5a/4), du'ā it-sün (12a/11).

1. çoğul şahıs eki : {-AlUm}

vir-elüm (11a/11), kıl-alum (23a/7), eyle(y)-elüm (30b/11), yırt-alum (30b/12), gel-elüm (32b/4), ur-alum (32b/5).

2. tekil şahın : {-Uñ}

gürü dön-üñ (15a/1), o ak taş atma-ñ (20b/3), hasan diyü ad vir-üñ (21b/2).

3. çoğul şahıs : {-sUnlAr}

aña uy-sunlar (21b/6).

1.3.6.3.2.2. Şart Kipi

Metnimizde şart kipi {-sA} ile kurulmuştur.

1. tekil şahıs : {-sAm}

dir-sem (50b/9), giçemez-sem (35a/8).

2. tekil şahıs : {-sAñ}

ver-señ (42b/1), uyu-sañ (48a/5), depredür-señ (25a/3), dile-señ (25b/12), dileme-señ (25b/10).

3. tekil şahıs : {-sA}

gümān itme-se (13b/6), bilmez-se (14b/8), ko-sa (19a/3), gel-se (19a/3), da^c vet kıl-sa (36a/5), virürler-se (41a/10), göyündürme-se (43a/4), yaramaz-sa (43b/9), kanā^c at ider-se (50a/6).

1. çoğul şahıs : {-sAvUz}

Metnimizde örneği yoktur.

2. çoğul şahıs : {-sAñUz}

Metnimizde örneği yoktur.

3. çoğul şahıs : {-sAlAr}

Metnimizde örneği yoktur.

1.3.6.3.2.3. İstek Kipi

Eski Türkiye Türkçesinde ve bugün istek kipi {-a/-e} şeklindedir. Bu ekin aslı {-ğay/-gey} ve daha sonra ortaya çıkan {-ğa/-ge} gelecek zaman ekinden meydana gelmiş olsa da anlam bakımından gelecek ve şimdiki zamanla bir alakası yoktur (Timurtaş, 1977: 126).

1. tekil şahıs : {-Am}

du‘ā kıl-am (12b/4), gör-em (15a/8), iste(y)-em (15a/9), müzekkir ol-am (15b/8), götür-em (18b/2), ister-em (19b/5), bir iş işlemiş ol-am (27a/2), utan-am (41a/9), diri öl-em (14b/12).

2. tekil şahıs : {-AsIn}

aldan-asın (9b/11), ol-asın (9b/11), koy-asın (10a/6), gör-esin (30a/6), var-asın (16b/4), kurtıl-asın (49a/13), yu(y)-asın (33a/9), zahmet virme(y)-esin (5b/4).

3. tekil şahıs : {-A}

gel-e (10b/9), var-a (11a/2), bilme(y)-e (11a/2), bildür-e (11a/4), gül-e (11b/11), çık-a (19b/3), bağla(y)-a (25b/4), yakın ol-a (17b/8), gir-e (5a/10), inan-a (4b/7).

1. çoğul şahıs : {-AvUz}

alma(y)-avuz (8a/5), di(y)-evüz (43b/9), bul-avuz (6b/6).

2. çoğul şahıs : {-Asİz}

emîn ol-asız (25a/8).

3. çoğuş şahıs : {-AlAr}

gör-eler (13a/4), añ-alar (4a/9).

1.3.6.3.2.4. Gereklilik Kipi

Bugün {-mAlI} şeklinde kullanılan bu kip metnimizde *gerek* kelimesi kullanılarak yapılmıştır.

-mAk gerek : *du‘ā kılmağ gerek (14b/2), yimek gerek (46a/9), dürüşmek birle gerek (48b/9).*

-sA gerek : *varmissa gerek (10a/10).*

1.3.6.3.2.5. Soru Eki

Metide soru şekli genel olarak {mI} ve bazı yerlerde {mU} olarak kullanılmıştır.

tañrı bilür misin (14b/5), seni bilür mi (14b/7), sen zamān olur mısın (14b/11), sen ‘ālim misin (26a/5), evüñe akmaz mı (44b/9), hışmuñ gelmez mi (44b/11).

görmüş müdür (18b/8), ister müsiz (26b/3).

1.3.7. Ek-Fiil

Ek fiil denilen *er-* yardımcı fiilinin, önceden Eski Türkçe ve Orta Türkçede hemen hemen her kipi bulunuyordu. Batı Türkçesine geçişte aynı fiilin /r/ sesinin düşmesi ve *e->i-* değişimi sonucu *i-* şekli ortaya çıkmıştır (Ergin, 2005: 316).

Birleşik zamanlı fiiller *i-* yardımcı fiiliyle kurularak ismi yüklem durumuna getirirler. Metnimizde geçen örneklerine aşağıda yer verilmiştir.

1.3.7.1. Ek-fiilin hikâyesi

1.3.7.1.1. Duyulan geçmiş zamanın hikâyesi

2. tekil şahıs : {-mIş+IdUñ}

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

3. tekil şahıs : {-mIş+IdI}

geymiş-idi (7a/6), virmiş-idi (14a/4), ağrımış-ıdı (20b/5), almış-ıdı (20b/13), uyumış-ıdı (42a/7), yapmış-ıdı (40b/10), eylemiş-idi (40b/11), düşmüş-idi (47a/6), itmiş-idi (50a/4).

1.3.7.1.2. Görülen geçmiş zamanın hikâyesi

1. tekil şahıs : {-dUm+IdI}

işitdüm-idi (15a/11), gördüm-idi (31b/3), gitdüm-idi (43a/6).

1. çoğul şahıs : {-dUķ+IdI}

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

1.3.7.1.3. Geniş zamanın hikāyesi

2. tekil şahıs : {- (U)rdUñ}, {- (A)rdUñ}, {-rdUñ}

yi-rdūñ (42b/3), ol-urduñ (42b/3).

3. tekil şahıs : {- (A)rdI}, {- (U)rdI}

gid-erdi (8a/8), ʔur-urdi (17a/8), eyd-ürdi (17a/8), kıl-urdi (19a/2), vir-ürdi (20a/10), dir-erdi (20a/11), var-urdi (20b/1), ur-urdi (25b/9).

1.3.7.1.4. Şartın hikāyesi : {-sAyIdI}

3. tekil şahıs

sizi gör-seyidi (35b/1).

1.3.7.1.5. İsteğin hikāyesi : {-AydI}

uyumış ol-aydı (25a/3).

1.3.8. Birleşik Fiiller

1.3.8.1. İsim + Yardımcı Fiil Kuruluşunda Olanlar

İsim ve yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiiller için *it-*, *eyle-*, *kıl-*, *ol-* yardımcı fiillerinden yararlanılır. "Bunlardan *it-*, *kıl-*, *eyle-* ile yapılanlar geçişli; *ol-* ile yapılanlar geçişsiz anlamı taşırlar (Aktan, 2007: 52). Metnimizdeki örnekleri aşağıdaki gibidir.

it- : *sa'y it- (5a/9), havāle it- (12b/10), şabr it- (13a/6), gümān it- (13b/6), şefkat it- (21b/3), fiyād it- (30b/4), kulluk it- (50a/4).*

kıl- : *du'ā kıl- (14a/12), vaşıyyet kıl- (14b/4), eşer kıl- (25a/2), şükr kıl- (42b/4), 'afv kıl- (46b/12), endişe kıl- (33b/2), 'ibādet kıl- (40b/13), cezā kıl- (9b/7), imām kıl- (28a/1).*

eyle- : *kısa eyle- (12a/3), zıkr eyle- (3b/1), kaşd eyle- (47b/2), firyād eyle- (8b/12), hatm eyle- (10b/1).*

ol- : *işlemiş ol- (27a/2), gālib ol- (33b/6), hayrān ol- (28b/8), ziyāde ol- (29a/5), emīn ol- (25a/8).*

Aşağıdaki fiiller de esas fiil olarak kullanıldıkları gibi, yukarıda sıraladığımız dört yardımcı fiilin üstlendiği göreve benzer görev ile kullanılırlar. Genellikle bunların çoğu deyimleşmiş ve mecazî anlama sahip olmuştur (Aktan, 2007: 53). Metnimizde geçen örneklerine aşağıda yer verilmiştir.

al- : *selāmını al-* (12a/5), *aşağa al-* (20b/13), *girü al-* (22b/12).

di- : *allāh di-* (8a/11).

düş- : *içine düş-* (18a/6), *ardına düş-* (26a/9), *ayağına düş-* (30b/8), *ölüm yastuğına düş-* (31b/12).

dile- : *tañrıdan dile-* (13a/3), *‘özür dile-* (35a/1).

bul- : *nicāt bul-* (11a/9), *berekātında bul-* (21b/1), *‘ayb bul-* (25a/12).

vir- : *destūr vir-* (6a/1), *öğüt vir-* (6a/4), *haber vir-* (11b/4), *itmek vir-* (11b/10), *selām vir-* (12a/5), *elin vir-* (15a/12), *şadağa vir-* (20a/10).

ur- : *toprağa ur-* (12b/8), *eyegüsine ur-* (17b/3), *yire ur-* (25b/9), *kapısına ur-* (28b/7).

gel- : *rāst gel-* (9a/12), *tura gel-* (11a/13), *başa gel-* (24a/4).

gör- : *tañrıyı gör-* (9a/5), *ni‘metlerini gör-* (9b/8), *beli gör-* (13b/13), *üveysi gör-* (13a/7), *revā gör-* (15a/4).

bağla- : *ayağını bağla-* (8b/9).

1.3.8.2. Tezlik Fiili

deriçe aç vir- (9a/10), *eydi vir-* (30b/5), *şunu vir-* (34a/1), *diye vir-* (44a/7).

1.3.8.3. Yeterlilik Fiili

Yeterlilik fiilinin olumlu ifadelerde kullanılan yardımcı fiili -a/-e + bil- 'dir. Bu yardımcı fiil ile meydana gelen cümleler bazen iktidar bazen de imkan gösterir (Korkmaz, 1988: 108). Ayrıca "gücü yetme, yeterli olma, başarabilme; izin isteme, izin verme ve olasılık" " anlamları da katar. Metindeki örnekleri aşağıdaki gibidir.

iletebilirseñüz (14b/2), *giçebilirsem* (35a/7).

1.3.8.4. Süreklilik Fiili

Süreklilik fiili *gel-*, *git-*, *gör-*, *tur-*, *kal-*, *koy-* ile yapılmaktadır.

tura gel- (11a/13), *yürüyü git-* (40b/8), *tañla tur-* (28b/2), *bağa kal-* (16b/10), *ötece gör-* (12b/1).

1.3.9. Fiilimsiler

Fiilimsiler fiillerden türeyen sözcükler olmalarına rağmen fiillerin aldığı şahıs ekleri, haber ve dilek kiplerini alamazlar. Yalnızca fiillere gelen olumsuzluk eki olan {-mA} ve {-mAz} eklerini alırlar. Fiilimsiler fiillere gelen bazı ekler ile yapılırlar. Bu ekler metnimizde geçen örnekleriyle birlikte aşağıda verilmiştir.

1.3.9.1. İsim-Fiiller

İsim-fiiller bir eylemin, oluşun, kılışın adı olan sözcüklerdir. Diğer fiilimsilerde olduğu gibi isim-fiiller de fiile getirilen bazı eklerle oluşturulurlar. Metnimizde geçen isim-fiil ekleri şunlardır:

{-mAk}

ulaşdurmak (3a/13), *eylemek* (3b/1), *okumak* (3b/2), *getürmek* (3b/8), *ululanmak* (7b/4), *kılmak* (14a/7), *uçmak* (19b/2).

Metnimizde bu ekin {+IIk} yapım eki aldığı da görülmektedir.

lâyık olduklarını bilmeklik (3b/1), *inanmaklığı yok* (39a/10).

{-ış /-iş}

bilışdür (15b/6), *alış* (21b/9), *viriş* (21b/9).

1.3.9.2. Sıfat-Fiiller

Bir fiilin cümlede sıfat olarak kullanılan şekli sıfat-fiildir. Sıfat-fiiller, fiile gelen bazı eklerle yapılırlar. Metnimizde geçen sıfat-fiil ekleri şunlardır:

{-An}

ol söyleyeni (3b/10), *bu kitābı okuyanların* (4a/6), *yazuğ işleyenlere* (38b/11), *kalın halk* (30b/3), *yaradan* (25b/2).

{-AcAk}

gönülden çıkaracak ziyân yoktur (25b/7).

{-(A)r}, {-(U)r}

olurdu (15a/10), şorarsın (16a/11), katlanursın (17a/11), güder-idi (19a/1).

{-dUk}

Virdügi altını (8a/4), diledügi kişilere (11a/3), didügi kişi (12b/2), hoş olduğu (38a/5), işitdügi âvâzı (44a/6).

{-mAz}

görünmez (18b/3), söylemez (11b/5), gelmez (5a/7), eşer kılmaz (25a/2), değmez (45b/1), uyanmaz (25a/5), bulamaz (25b/3), gerekmez (27a/3).

{-mİş}

açılmış (15a/8), şararmış (17b/13), düşmüş (18a/9), gelmiş (47a/11), işlemiş olan (27a/2), yaradılmış (11a/2), gökden inmiş (48b/12).

1.3.9.3. Zarf-Fiiller

Zarf-fiiller de isim-fiil ve sıfat-fiil gibi fiile eklenen bazı eklerle türetilirler. Cümlede zarf tümleci olarak kullanılan ve genellikle yüklemi zaman ve durum yönünden niteleyen fiilimsilerdir. Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

{-dUkça}

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

{-dUkdA}

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

{-dUğIncA}

Metnimizde örneği yoktur.

{-IcAk}

gice ol-ıcağ (11b/10), di-(y)-icek (30a/3), ayrıl-ıcağ (37a/3), böyle ol-ıcağ (50b/4).

{-(y)IncA}

Tagıl-ınca (30a/7), ard-ınca (31a/11), virme-(y)-ince (33a/3), yol-unca (43a/4).

{-(i)ken}

Görmüş-iken (14a/2), ulu-iken (49b/9), dimiş-iken (34a/13), tartar-iken (47a/7).

{-mAzdAn}

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

{-A}

yile yile irdi (26a/10), hitāb ide (19b/4).

{-ArAk}, {-(y)UrAk}

Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

{-mAdIn}

dimedin (17a/13), yimedın (47a/1).

{-(y)U}

diyü (47b/9), yüriyü gitdi (40b/8), ağlayu girü geldi (45a/11).

{-(U)p}

dileyüp (4a/9), tevekkül kılp (4a/10), götürüp (5a/8), alup (8a/2), kılp (21b/2), turup (29b/13), varup (30a/13), hayrān olup (41a/7), girüp (42a/11), işidüp (44a/2), düşüp (47b/8), gelüp (50a/11).

{-(U)bAn}

virdüm diyüben (33b/5).

İKİNCİ BÖLÜM

METİN

2.1. METİN

KİTÂB-I TEZKİRETÜ'L EVLİYÂ

[1b]

1. Raḥmetullāhi ‘aleym ecma‘in evliyālaruñ esmālarını zıkr ider. 2. Evvel Ca‘fer-i Şādık ikinci Üveys-i Ḳarnī üçüncü Ḥasan-ı Başrī 3. dördüncü Mālik-i Dīnār beşinci Muḥammed-i Vāsī‘ altıncı Ḥabīb-i ‘Acemī 4. yidinci Ebū Ḥāzim-i Medenī sekizinci ‘Utbetü’l Ğulām toközuncü Füzayl 5. bin ‘İyāz onuncü Rābi‘ atü’l- ‘Adeviyye on birinci İbrāhīm Edhem 6. on ikinci Zünnūn-i Mısrī on üçüncü Bısr-i Ḥāfī on dördüncü 7. Bāyezīd-i Bestāmī on beşinci ‘Abdu'llāh-i Mübārek on altıncı Süfyān-i 8. Ḳadī¹ on yidinci Ebū ‘Alī Şaḳīḳ on sekizinci Ebū Ḥanīfe-i Kūfī 9. on toközuncü İmām Şāfi‘i yigirminci Aḥmed-i Ḥanbel yigirmi birinci

[2a]

1. Dāvūd-ı Ṭāyī yigirmi ikinci Ḥāriş-i Muḥāsibī² yigirmi üçüncü Ebū Süleymān-ı Dārānī 2. yigirmi dördüncü Muḥammed bin Semmāk yigirmi bişinci Muḥammed bin Eslem Ṭūsī yigirmi altıncı 3. Aḥmed-i Ḥarb yigirmi yidinci Ḥātem-i Eşam yigirmi sekizinci Sehl bin ‘Abdu'llāh-ı 4. Tüsterī yigirmi toközuncü Ma‘rūf-i Kerḫī otuzuncü Serī-i Saḳatī 5. otuz birinci Feth-i Muşulī otuz ikinci Aḥmed-i Ḥavvārī otuz üçüncü 6. Aḥmed-i Ḥaḍreviyye Belḫī otuz dördüncü Ebū Tūrāb Naḥşebī otuz beşinci Yahya 7. bin Mu‘āz otuz altıncı Şāh Şücā‘-ı Kirmānī otuz yidinci Yūsuf-ı Ḥüseyn 8. otuz sekizinci Ebū Ḥafz Ḥaddād otuz toközuncü Ḥamdūn Ḳaşşāb kırkıncı 9. Mañşūr-ı ‘Ammār kırk birinci Aḥmed bin ‘Āsım El’Anṭākī kırk ikinci ‘Abdu'llāh-ı 10. Hubeyḳ kırk üçüncü Cüneyd-i Bağdādī kırk dördüncü Ebū Oşmān Mekkī 11. kırk beşinci Ebū Sa‘īd-i Ḥarrāz kırk altıncı Ebū’l Ḥasan Nūri 12. kırk yidinci ‘Oşmān Ḥayrī kırk sekizinci Ebū ‘Abdu'llāh bin Cellā 13. kırk toközuncü Ebū Muḥammed-i Rūmī ellinci İbn-i ‘Aṭā elli birinci İbrāhīm

¹ Süfyān-Sevrī: Süfyān-i Ḳadī 1b/8

²Ḥāriş-i Muḥāsibī: Ḥāriş-i Meḥāsibī 2a/1

[2b]

1. bin Dāvud elli ikinci Yūsuf-ı Esbāt elli üçüncü Ebū Ya‘kūb 2. elli dördüncü Semnūn-i Mecnūn elli beşinci Ebū Muḥammed-i Mürte’iş 3. elli altıncı Ebū ‘Abdu’llāh Muḥammed-i Faḍl elli yidinci Şeyḥ Ebu'l Ḥasan Poşneḥī 4. elli sekizinci Ḥakīm-i Tirmizī³ elli toktuzuncı Ebū Bekr-i Varrāk 5. altmışıncı ‘Abdu’llāh-i Menāzil altmış birinci ‘Alī bin Sehl-i İsfahānī 6. altmış ikinci Şeyḥ Ḥayr-i Nessāc altmış üçüncü Ebū Ḥamza-i Ḥorasānī 7. altmış dördüncü Aḥmed-i Mesrūk altmış beşinci ‘Abdu’llāh-i Mağribī 8. altmış altıncı Ebū ‘Alī Cürcānī altmış yidinci Şeyḥ Ebū Bekr-i Kettānī 9. altmış sekizinci ‘Abdu’llāh-i Ḥafif altmış toktuzuncı Ebū Muḥammed-i Cerīri 10. yetmişinci Manşūr-ı Hallāc⁴ 11. رَضَوَانُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ⁵ 12. بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ⁶ 13. نَتَوَكَّلُ وَنَعْتَمِدُ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ 13. نَتَوَكَّلُ وَنَعْتَمِدُ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ

[3a]

1. ammā ba‘de Qur’āndan ve ḥadīşden sonra evliyā ve meşāyih 2. sözinden yigrek hiç ‘ālī söz yokdur anuñ çün kim bunların 3. sözi ve işi ḥāl dilidür kıl ü kāl dışı degüldür ve hem 4. yakınmaqdandır murāyī ve punmaqdandır degüldür. Ya‘nī sözleri ve edebleri 5. Tañrı virmişdür ata ve üstād öğretmişdür. Ve hem veliler ve meşāyihler 6. ve müttakiler enbiyānuñ vereşeleridür. Velilerün birincisi Ādem peygamber 7. bedelidür ve birincisi İbrāhīm Peygamber bedelidür ve birincisi 8. Mūsā Peygamber bedelidür. Ve birincisi Muḥammed Muştafā şalla’llāhü ‘aleyhi vesellem 9. bedelidür. Ve çün العِرْفَانِ وَالْحَقَائِقِ مُبَارَرُ الدَّوْلَةِ 11. الْأَمْرَاءُ وَالْأَعَاظِمُ جَامِعُ الْمَكَارِمِ عَوْنُ الْخَلَائِقِ مَنبَعُ 10. خُذَاوَنَدَكَارَ عَظَمَ مَلِكِ Muḥammed bin Aydın Ġāzī 12. ol geçmiş velilerün ve ‘ālimlerün dirligin ve aḥvālın añlamak 13. ve Tañrıya ne sebep ile ulaşturmak ve Tañrı döstluğına ve kulluğınā

[3b]

1. lāyık olduklarını bilmeklik tamām rağbet oldu kim dāim zıkr eylemek 2. ve nebilerün hikāyetin ve sīretin okumak birle Tañrının rahmeti anuñ 3. üzerine ine. Nitekim peygamber ‘aleyhi’s-selām buyurur ki عِنْدَكَ 4. الصَّالِحِينَ تَنْزِلُ الرَّحْمَتِ⁶ ya‘nī şālihler zıkrını eytmek vaktında 5. gökden rahmet iner ammā Kāsasu’l Enbiyā kitābını ‘Arab

³ Tirmizī: Tirmidī 2b/4

⁴ "Allah onların hepsinden razı olsun." (dua)

⁵ "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla"

⁶ "Salihler zikredilince rahmet iner." (Hadis)

dilinden 6. Türk diline döndürdüğümünden sonra beni za‘ife işâret kıldı 7. kim Tezkiretü’l- Evliyâ kitabını Pârisi dilinden Türkîce döndürem. Pes 8. ol ulunuñ işâretini yirine getürmek vâciblığı beni bu iş üzerine 9. tutdı ve dağı oldur kim bir zâhir görürüz kim Kübri köye bir yavuz 10. söz söyleye söz aña şöyle eşer kılar kim ol söyleyeni 11. düşmen idinür ve anuñ üzeriñde gögsini kîne ile tıldurur. Pes bu 12. söz kişiye böyle eşer kılsa eyü sözüñ ve meşâyih ve evliyâ sözünüñ 13. biñ anca eşeri ola nice kim anuñ eşer kıldığınıñ senüñ haberüñ⁷ yoktur.

[4a]

1. Nitekim imām Abdu'r-raḥmān-ı Ekkāfdan şordılar kim bergü Qur‘ān okur ve anuñ 2. ma‘ nāsından hîç haberi yok. Ol Qur‘ānuñ aña fâidesi 3. ve eşeri var mı? Abdu'r-raḥmān eytdi kim ol kişi ot 4. içre ve içdüğü ne otdur haberi yokdur. Ol ot aña nite eşer 5. eyler. Qur‘ān dağı şöyle eşer eyler pes ümîd şöyledür kim uşbu 6. evliyâ ve meşâyih sözi bu kitabı okuyanların göñline eşer kılar 7. kim bunlar dağı ol velîlerüñ ve meşâyihlerüñ hüyünü ve âdetini 8. ve Tañrınuñ döstluğına lâıyık olalar ve ol sebep ile 9. beni za‘îfi hayr du‘ â birle añalar. Pes Tañrıdan tevfiķ dileyüp 10. ve aña tevekkül kılar başladım ki وَهُوَ الْوَكِيلُ الْأَوَّلُ مِنْهُمْ 11. حَسْبِيَ وَنِعْمَ ol velîlerüñ evvelkisi 12. ve ol Muştafâ milletinüñ sultānı ve ol peygamberlik 13. hüccetinüñ burhānı ol girçek ‘amel kılcı ve ol ḥaķıķat

[4b]

1. bilici ve ol velîlerüñ göñli çerāğı ve peygamberlerüñ cigerinüñ 2. yüregi yağı ol ‘ârif-i ‘âşık İmām Ebü Muḥammed Ca‘fer-i Şâdıķ 3. rağıya'llāhü ‘anhü kim cümle meşâyihlerüñ sevdicegi oldu 4. ve şevķ ehlinüñ peşreviydi ve ‘ışķ ehlinüñ öğredicisiydi. 5. Hem ‘âbidlerüñ muķaddemiydi ve hem zâhidlerüñ mükerremiydi 6. ve hem ḥaķıķat taşnîf issi-idi ve tefsîr-i Qur‘ān bilmekte 7. nazarı yoğ-ıdı ve ol Hüseyin oğlanlarındandı. Pes her 8. kim ki Muḥammed Muştafâya inana ve anuñ oğlanlarına ve aşḥâblarına 9. inanmaya ol kişi Muḥammede dağı inanmış olmaz kim Muḥammedüñ 10. kamu yârenleri ve aña ulaşanlar dükeli uludur ve Tañrı 11. yolunu göstericilerdür. Nitekim Ebü Ḥanîfe rağıya'llāhü ‘anhü mürîdlere 12. kim Muḥammed Muştafâya ulaşanların ḳanķısı uludur ve yigrekdür. 13. Eytdi kim pîrlerde Ebü Bekir ve ‘Ömer ve yigitlerde ‘Alî ve ‘Oşmān

⁷ haberüñ: haberi 3b/13

[5a]

1. ⁸ رَضَوْنَ اللَّهَ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ ve 'avratlarda 'Āiše ve 2. kızlarda Fâtıma radıya'llāhü 'anhā. Nakldür kim Manşūr ḥalīfe peygamber 3. şahābelerden soñra ikinci ḥalīfe idi ve Yezīde düşmān-ıdı. 4. Vezīrini kığırdı eytdi kim var Ca'fer-i Şādıkı kığır gelsün 5. tā kim anı depeleyem didi. Vezīr eytdi ol bir köşede oturmuşdur 6. ve yalnuzlığı ihtiyād itmişdür ve Tañrı te'ālā 'ibādetine meşğul 7. olmuşdur ve elini dünyā mülkinden çekmişdür. Hiç ḥalīfeye 8. andan zarar gelmez. Anı getirüp depelemekden ne fāide 9. ne kadar sa'y itdi aşşı kılmadı. Pes vardı vezīr Ca'fer-i Şādıkı 10. getürmege ḥalīfe kıllarına eytdi kim kaçan kim Şādık içerü 11. sarāya gire ben elümi tākuma koyam siz derḥāl anuñ başını 12. kesesiz didi. Kaçan ki vezīr Şādıkı getürdi içerü sarāya 13. Manşūr ta'zīm eyledi ve karşı çıkdı elini alup tahtına

[5b]

1. geçürdi ve kendü bile dizin çöküp karşıasına oturdı. 2. Şöyle kim katındağılar 'acebe kıldılar. Manşūr Şādıkı 3. eytdi kim ne ḥācetüñ var benden dile. Şādık benüm ḥācetüm oldur 4. ki beni zahmet virmeyesin beni vaqtüme kıoyasın. Manşūr 5. Şādıkı destür virdi a'zāzile gönderdi ve ol sā'at 6. Mānşūr ditredi başını bürüyüp düşdi 'aqlı zāyil oldı. 7. Tā kim üç günlük namāzı fevt oldı. Çünkü girü kendüzine 8. geldi. Vezīr eytdi: İy ḥalīfe n'oldı maña ne 9. kim böyle olduñ? didi. Eytdi ol vaqt kim Şādık içerü 10. geldi anuñ-ıla ejdehā bile girdi. Bir dudağını şuffe 11. altında kıodı ve bir dudağını üstünde kıodı ve baña 12. eytdi kim Şādıkı ziyān iderseñ sarāyuñı tahtuñla seni 13. bile yudarın didi. Ben ol ejdehā kıorkusından aña

[6a]

1. ziyān kılası vehmüm kıalmadı. Şādıkı 'özü diledüm deştür virdüm. 2. Nakldür kim: Dāvūd-ı Tāyī radıya'llāhü 'anhü Ca'fer-i Şādık 3. kıatına geldi eytdi: İy Tañrı dōstı baña ögüt 4. vir kim göñlüm kıararmışdur. Şādık eytdi: Yā Ebā Süleymān sen 5. kendü zamānuñ zāhidisin saña benüm ögüdüm ne ḥācetdür. 6. Dāvūd-ı Tāyī eytdi: İy peygamber 'ayālī sizüñ kıamu ḥalāyık 7. üzre fażluñuz var ve sizüñ naşihātiñüz kıamularda vācibdür 8. ve sizüñ Tañrı te'ālā kıatında nāzuñuz var ve sen Muḥammed bilinden siz 9. yürürsüz Şādık eytdi kim: Yā Ebā Süleymān Tañrı kıatında 10. nāzlu olmaķ ve Tañrı dōstı olmaķ aşı ululuğına 11. ve neseb şerifliğine ta'alluķ dutmaz.

⁸ "Allah onların hepsinden razı olsun." (dua)

Kimüñ kim Tañrı hazretine 12. lâıyık mu‘âmileleri var-ısa bu iş anuñdur böyle didi. 13. Dāvūd-ı Tāyī eytdi ki: İy vāy bize iy bār hūdāyā ol

[6b]

1. kişinüñ kim balçığı peygamberlik şuyı yoğrulmuşdur ve anuñ dedesi 2. Muhammed Muştafā ola ve anası Fāṭıma Zehrā ol uşbu hayrānlık içinde 3. Dāvūd-ı Tāyī kim ola tā kim ‘ameline göre naıldür kim bir gün kendü 4. dōstlarıyla oturmuş-ıdı. Pes bunlara eytdi kim gelüñ bugün 5. sizüñ-ile bir qavıl idelüm ‘ahd bağlayalım kim bizlerden qanqımız kim qurtulmaq 6. bulavuz qamumuzu şefā‘ ate dilesün didi. Aña eytdiler ki yā ibn-i 7. resūlullāh senüñ bizüm şefā‘ atümüze ne hācetüñ var 8. kim senüñ dedeñ kamu hākuñ şefā‘ at idicisidür. Pes Ca‘fer-i Şādık 9. eytdi kim ben kendü ‘amelümden utanuram kim kıyāmet 10. güninde dedemüñ yüzine baqamam didi. Naıldür kim Ca‘fer-i Şādık bir 11. müddet hālvat eyledi ve hıç taşra çıkmadı. Süfyān-ı Sevrī 12. raḍıya'llāhü ‘anhü anuñ evi qapusına geldi ve eytdi ki 13. yā ibn-i resūlullāh ādemiler senüñ nefsiñ fāidelerin maḥrūm

[7a]

1. oldılar niçün böyle yalnızlığı ihtiyār kılduñ. Ca‘fer-i Şādık eytdi 2. şimdi yüzü böyle gösterür kim zamāne ayruksıdı didi. Uşbu iki 3. beyt şi‘iri okıdı beyt ذَهَبَ الْوَفَاءُ ذَهَابُ 4. الْأَمْسِ الرَّاهِبِ وَالنَّاسُ بَيْنَ مَخَاتِلٍ وَمَأْرَبٍ يَعْشَوْنَ بَيْنَهُمُ الْمَوَدَّةَ وَالْوَفَا 5. وَقُلُوبُهُمْ مَحْشَوَةٌ بِعَقَارِبٍ naıldür kim bir gün Ca‘fer-i Şādıkı 6. gördiler kim bir ağır bahālu ṭon geymiş-idi. Pes eytdiler ki yā ibn-i resūlullāh 7. uşbu ṭon senüñ ehl-i beytüñ ṭonı degüldür. Şādık ol kişinüñ 8. elini ṭutdı. Kendüzünüñ yaqasından aşığa iletıdi. Ol ağır ṭonuñ 9. altında bir iri palās geymiş-idi şöyle kim anuñ iriligi ol kişinüñ 10. elini dırmaladı. Pes Şādık eytdi هَرَا لِلْحَقِّ 11. يَا نَبِيَّ الْخَلْقِ وَهَرَا لِلْخَلْقِ 12. Ya‘nī içerüğüsi haqq içündür ve taşradağı hālk-ıçündür. Naıldür kim bir kişi 13. Şādıkı eytdi kim senüñ kamu hūnerüñ var āşikār zāhidligüñ 13. var ve gizlü çok kerāmetüñ var ve peygamber hānedānuñ

[7b]

1. nūrısın ammā tekebbürlik kılırsın. Şādık eytdi ki mütekebbir degilven 2. ammā eger benden ululanmaq görürseñüz ol andandur kim çün ben küllī ululanmaqdan 3. ṭurdum. Tañrınuñ ululuğı gelür ve benüm ululuğum birisine 4. oturur. Pes gördüñüz ululanmaq andandur. Naıldür kim Şādık 5. Ebū Ḥanīfeden raḍıya'llāhü anhü suāl kıldı kim ‘āqıl kimdür? 6. Ebū Ḥanīfe eytdi kim: "‘āqıl oldur kim eyü ile yavuz arasında fark 7.

eyleye". Şādık eytdi kim: Eyüyi yavuzdan hayvānlar ve ılqılar dağı fark ider. 8. Muḥātara yirlerde varmazlar ve otlak yirlerde sigirdürler ve aña 'alef 9. vireni bilür ve urmağa geleni bilür fark eyler. Ebū Ḥanīfe eytdi: 10. Yā imām senün kaçuñda 'ākil kimdür? Eytdi oldur kim iki yaķası 11. birbirinden fark eyleye tā kim iki eyünün yigregi ihtiyār eyleye ve 12. iki yavuzuñ arasında fark eyleye. Naḳldür kim bir gün bir kişinün 13. bir hemyān altunı uğurlandı. Ol kişi geldi Şādık eytdi ki

[8a]

1. sen uğurladuñ diyü Ca' fer-i Şādık yapışdı ve kim idügin bilmez-idi. Şādık aña 2. eytdi kim altunun nice-ydi ol eytdi kim biñ kızıldur. Pes Şādık ol kişiyi alup 3. kendü sarāyna iletdi ve biñ kızıl virdi. Andan sonra ol kişi ol hemyān 4. altunı ğayrı yerde gine buldı. Pes Şādık virdügi altunı gine Şādık getürdi 5. Şādık almadı ve eytdi ki biz virdüğümüzi girü almayavuz. Pes ol kişi şordı ki bu ne 6. kişidür? Eytdiler ki: "Ca' fer-i Şādıkdur. Ol kişi ziyāde hacil oldı." Naḳldür 7. kim Şādık bir gün yaluñuz giderdi ve eydürdi ki Allāh Allāh Allāh. Pes bir derviş 8. ardınca giderdi. Muvāfaķat⁹ idüp ol dağı Allāh Allāh Allāh dirdi. Şādık 9. eytdi kim Allāh Allāh Allāh cübbem ve tonum yokdur şol sā'at 'ālem-i ğaybden bir deste 10. laṭif ton geldi tā kim Ca' fer-i Şādık geydi ve Şādıkun bir eski 11. hırķası var-ıdı pes ol derviş eytdi iy Şādık aḫir şol Allāh demekde 12. senün ile ortağıdum Tañrı te'ālā saña yeñi ton virdi. İmdi 13. sen dağı ol eskiyi baña vir didi. Ol söz Şādık 'azim hoş

[8b]

1. geldi ve ol eski hırķa aña virdi. Naḳldür kim bir gün 2. bir kişi Ca' fer-i Şādık katına geldi ve eytdi ki Tañrıy baña 3. göster. Şādık eytdi ki işitmedün mi Mūsā 'aleyhi's-selām kişiy "len-terānı" 4. didiler. Sen Tañrıy nite göresin. Ol kişi eytdi ki uşbu millet 5. Muḥammed milletidür ve anuñ ümmetinden şimdi kimse vardur kim dāimī ḳalbı 6. Rabbı diyü fıryād kılur. Ya'nı göñlüm Tañrıy gördi ve dağı birisi 7. çağırup eydür kim رَهْ أَعْبُدْ بِاللَّهِ ya'nı ben ol görmedüğümüz 8. Tañrıy tapmazın. İmdi iy Şādık Tañrıy baña göster. Şādık 9. buyurdi ki tutuñ elini ayağını bağlañ ve uşbu Dicle ırmağına¹⁰ atuñ. 10. Pes eyle kıldılar. Kaçan kim şuya tepdi fıryād iy Şādık diyü çağırdı. 11. Şādık eytdi ki يَأْمَاءُ أَعْمِسِيه ya'nı iy şu key taldurğıl. 12. Pes bir kez dağı taldurdi girü çağırdı.

⁹ muvāfaķat: mevāfıķat 8a/8

¹⁰ ırmağına: armağına 8b/9

Yâ Şâdık firyâd eyledi. Şâdık 13. eytdi: Yâ şu dağı taldurgıl tã vakta degin tã kim anuñ kamu vücûdı

[9a]

1. Dicle içinde garķ oldu ve halkdan ümîdi kesildi. Kaçan şu bu kez 2. anı yukarı getürdi bu kerre çağırdı ki ilâhî feryâd didi. Şâdık eytdi ki 3. çıkaruñ şimdi. Pes tutup çıkardılar ağızından ve burnından ve kulağından 4. şu revân olup döküldi. Çünkü ol er kendüzine geldi. 5. Şâdık aña eytdi kim: Tañrıyı gördüñ mi? Ol er eytdi: Tã kim 6. gözümde ağıyar hıyâli var-ıdı ve elümi Tañrıdan ayruğa şunar-ıdum 7. ve feryâd senden ister-idüm. Ol kamu perdeler imiş kim gözümi 8. Halkdan yıgar-ımış. Çünkü küllî yüzümi Tañrıya kıldum ve aña 9. şıgındum ve feryâd andan istedim. Göñlüm içinde deriçe 10. aç a viridi istediğümü ol deriçeden aşağı bakup gördüm. 11. Şâdık eytdi imdi ol deriçi şaklagil. Nağldür 12. kim eytdi Tañrıya tövbe söz ‘ibâdet râst gelmez anuñ-çün kim 13. Tañrı te‘âlâ ‘ibâdetden tövbe muğaddem kılmışdur. Nitekim Qur’anda

[9b]

1. buyurur ki التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ ve dağı eytdi uşbu 2. âyet ma‘nâsında ¹¹ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ¹¹ ya‘nî Allāhu te‘âlâ eydür 3. kimi dilersem rahmetüme lâyıķ idem. Pes sebebi ve ‘illeti aradan getürmişdür. 4. Tã kim bileler ki Tañrının işi çoğı bahşış ve rahmetdür ve dağı 5. eytdi kim mü’mîn oldur kim kendü nefsiyle tırmışdur şavâş kılar. 6. ‘Ârif oldur kim kendü Tañrısıyla tırmışdur. Ve dağı 7. eytdi kim her ki dürişe nefesine cezâ kıla uçmak tãma‘ı için 8. ol kişi Tañrı kirâmetlerini ve ni‘metlerini göre ve her kim ki 9. nefesine cezâ kıla Tañrı-çün ol kişi Tañrıya ire. Nağldür kim 10. dimişdür biş kişiyle oturmağdan şaķın. Evvel yalancıdan 11. kim anuñ sözine aldanasın ve günâh içinde olasın. İkinci 12. ahmağdan şaķın. Ol vaķt kim senüñ aşşıñ dileye ve lâkin 13. ziyân ola ki anı bilmeye. Üçünci baķıl kişiyle oturmağdan

[10a]

1. şaķın ki yigrek devleti senden gidere. Dördüncü 2. yavuz gönüllüden şaķın kim hâcet vaķtında seni zâyî 3. kılar. Beşinci fâşık kişiyle oturmağdan şaķın kim senüñle 4. bir loķma şuna ve dağı eytdi ki Tañrının bu dünyâ içinde 5. uçmak ve tãması uçmağı oldur kim işüñi Tañrıya koyasın ve 6. tãması oldur kim işüñi nefsüne koyasın. Nağldür kim

¹¹ "Ve Allah dilediği kimselere rahmetini tahsis eder." (Âli İmrân/74)

eytdi ki 7. eger düşmanlarıyla oturmağın ziyānı varmıssa pes girekdür 8. kim ol ziyān dōstlara dege idi velikin degmedi. 9. Nitekim Fir‘avn ‘avratı Āsiye hātun Fir‘avna hīç ziyān 10. degmedi ve eger dōstlarla oturmak aşsı varmıssa girekdür 11. ki ve degeyidi nitekim Nūh ve Lūt ‘avratları kāfire idi. Düşmānlara 12. Nūh ve Lūt birle olmağın bunlara hīç aşsı degmedi. 13. Pes Ca‘fer-i Şādıkuñ ‘azīm sözleri çokdur ve kerāmātı

[10b]

1. çok velikin bu sözleri bünyād olsun diyü birkaç 2. bir sebīl-i ihtisār hātın eyledüñ **zıkr-i Üveys Karnī** 3. rahmetullāhi ‘aleyhi el āhirü ol tābi‘ lerüñ kıblesi 4. ve ol kırklarüñ üründüsü ve ol gizlü güneş Tañrının hem nefesi 5. ol Süheyl-i Yemeni Üveys-i Karni rahmetullāhi ‘aleyhi Muhammed Muştafā 6. şallal'lāhü ‘aleyhi ve sellem eytdi ki Üveys baña uyanların yigregü 7. ve ol kişinüñ ki ögücüsü rahmeten lil ‘ālemindür ve Muhammed emindür 8. ve anuñ nefesi nefse rabbü'l-‘ālemindür. Anuñ ögmekliği dile 9. nite rāst gele. Vakt vakt Muhammed Muştafā yüzini yemenden 10. yaña tutardı ve eydürdi ki اِنِّى الْاَجْدُ نَفْسُ الرَّحْمٰنِ 11. ¹² مِنْ قَبْلِ الْيَمَنِ dirdi. Ya‘nī kokusun Yemenden yañadan 12. bilürven ve dahı hōca enbiyā Muhammed Muştafā ‘aleyhi's-selām 13. eytdi ki yarın kıyāmet gün haq sübhānehü ve te‘ālā yitmiş biñ

[11a]

1. ferişte yarada Üveys-i Karni şüreti üzerine. Pes bunların arasında 2. ‘araşāta gele ve uçmağa vara ve hīç yaradılmış bilmeye ki 3. bunların arasında Üveys kanķısıdır. Meger ki Tañrı diledügi 4. kişilere bildüre anuñ-çün ki dünyā sarāyında ‘ibādeti Tañrıya gizlü 5. kılmışdır. Bir nice kavm eytdiler ki yā resūlullāh bu didüğün 6. kişi bizüm aramızda hīç bulmazuz. Peygamber ‘aleyhi's-selām 7. eytdi: Ol bir deve güdiciüdür. Yemende aña Üveys dirler. 8. Zinhār cehd idün kim kademiniñüz anuñ kademine yerine başasız. 9. Tā kim nicāt bulasız. Çünki Muhammed Muştafā’nuñ vefātı 10. yakın geldi. Eytdiler ki yā resūlullāh senün muraķķa‘ tonuñı 11. kime virelüm? Eytdi: Üveyse virün. Pes peygamber vefātından 12. sonra ‘Ömer ve ‘Alī Kūfeye vardılar. Pes ‘Ömer hutbe okudu. 13. Andan sonra eytdi ki iy ehl-i necd tūruñ pes tūra geldiler.

¹² "Rahman'ın kokusu bana Yemen yönünden gelmektedir." (Hadis)

[11b]

1. ‘Ömer eytdi sizün arañuzda hiç Qaranlu kimse var mı? 2. Eytdiler ki ne qadar Qaranlu var-ısa ‘Ömer qatına cem‘ oldılar. 3. Bunlardan Üveys haberin şordı eytdiler ki biz anı bilmezüz. ‘Ömer 4. eytdi ki baña şerī‘at issi Muḥammed Muştafā haber virmişdür 5. ve ol hergiz güzāf söylemez meger anı siz bilmezsiniz. Birisi 6. eytdi ki ol aña degmez kişidür kim emīre’l- mü’minin ‘Ömer 7. ve ‘Alī anı isteye zīrā ki ol bir delü kişidür aḥmaḳ 8. ḥalka karuşmaz ve ādemle oturmaz. ‘Ömer eytdi ki: Ben anı isterven 9. ol qandadır? eytdiler ki: ‘Arane deresinde deve güder 10. giceye degin gice olıcaḳ itmek virürüz. Bir şūrīde ādemiler 11. gibi yidügin yimez qayḡu şādlıḳ bilmez. Çünkü ādemiler güle ol 12. aḡlar qaḳan ki ādemiler aḡlasa ol güler. ‘Ömer eytdi ki: 13. Ben anı isterven. ‘Ömer ve ‘Alī ol araya vardılar. Üveys namāz

[12a]

1. üstünde gördiler. Allāhu te‘ālā bir ferişte muşallaḳ kılmışdur. 2. Tā kim ol develeri güder-idi şaḳlar-ıdı. Çünkü Üveys 3. bunların ḥarekātını bildi namāzın qışa eyledi. Qaḳan ki 4. iki yanına selām virdi. ‘Ömer ilerü geldi Üveyse 5. selām virdi Üveys anuñ selāmını aldı. Pes ‘Ömer aña 6. eytdi ki aduñ nedür? Eytdi ki Tañrı kılı. Eytdi ki ‘Ömer 7. qamumuz Tañrı kılıyuz ḥāş aduñ nedür? Eytdi ki: Üveys 8. ‘Ömer eytdi ki: Şaḡ elüñi göster. Üveys şaḡ elüñi gösterdi. 9. ‘Ömer Üveysün elüñi¹³ öpdı qaḳan ki ol aḳlıḡı eli üzerine gördi. 10. Peyḡamber nişānını bildi. Eytdi ki: Tañrı resūli 11. vaşıyyet kıldı ve eytdi ki benüm ümmetüm içün du‘ā itsün. Üveys 12. eytdi ki mü’minler-çün du‘ā kılmāḡa sen yigreksin. 13. ‘Ömer eytdi ki benüm işüm ḡod oldur līkin sen peyḡamber vaşıyyetini

[12b]

1. yirine getür. Üveys eytdi ki ötece görüñ belki 2. peyḡamber didüḡi kişi ben olayım. ‘Ömer eytdi ki peyḡamber senüñ 3. nişānını virmişdür. Üveys eytdi ki şimdi peyḡamberüñ 4. muraḳḳa‘ ṭonını baña virüñ kim du‘ā kılam. Pes muraḳḳa‘ ṭonını aña 5. virdiler ve eytdiler ki geygil ve du‘ā kııl. Üveys eytdi ki 6. şabr idüñ tā ḥācet dilemeyince geymezin. Pes Üveys bunların 7. qatından ıraḡ gitdi ve muraḳḳa‘ aşāḡa ḳodı ve yüzini ṭopraḡa 8. urdı ve eytdi ki: Bu muraḳḳa‘ı geymezin tā ki cümle Muḥammed 9. ümmetini baña baḡışlamayınca kim senüñ peyḡamberüñ baña 10. ḥavāle

¹³ elüñi: elini 12a/9

itmişdür ve yalvarıcı ‘Ömer ve ‘Alī’dür. Bunlar kâmusı kendü 11. işini işledi imdi saña kalmışdur. Allāhu te‘ālādan 12. hitāb geldi kim: Bunca bunca saña bağışladum muraḳḳa‘ geygil. 13. Üveys eytdi ki dükelisini dilerven yine hitāb geldi kim:

[13a]

1. Bnca bunca saña bağışladum. İmdi muraḳḳa‘ geygil. Üveys 2. eytdi: Kâmusını dilerven Üveys münâcât kılurdi ve Tañrıdan 3. dilerdi tā kim ‘Ömer ve ‘Alī’nün şabrı kalmadı. Üveysün 4. yakınına vardılar. Tā kim ne işdedür göreler. Kaçan ki Üveys bunları gördi. 5. Āh niçün geldüñüz didi. Bu gelmeñüz degülmissen bu muraḳḳa‘ ı giyesi degül-idüm. 6. Tā kim Muḥammed ümmetinün kâmusını dilemeyince şabr itmek gerekdi. Pes 7. ‘Ömer Üveysi gördi kim bir deve kelimini geymiş başı açuk yalın ayağ 8. çünkü ‘Ömer gördi on sekiz biñ ‘ālemi ol kelim altında. 9. Pes kendüzinden ve ḫalifeliginden gönül götürdi ve eytdi 10. kim kimdür bugün bu ḫalifeligi benden bir girdeye şatun ala? 11. Üveys eytdi kim ol nesnenün ki ‘aklı yokdur ne şatarsın 12. bırakgıl kim girekse ala şatmağun almağun bu arada ne işi var. 13. Pes şaḫābeler feryād kıldılar ve eytdiler ki bu nesne kim Ebū Bekir

[13b]

1. Şiddīkdan kabül kılduñ ve bunca biñ Müsülmānlaruñ işini nite 2. terk kılursın kim senün bir gün ‘adlün biñ yılluḳ ‘ibādeten 3. berāberdür. Pes Üveys raḍıya’llāhü ‘anhü en muraḳḳa‘ ı geydi ve 4. eytdi ki: Rabī‘a ve Muẓar kabilesinün devesi şıgırı 5. ve koyunu tüyi sağışınca Muḥammed ümmetinün günāhlusını baña 6. bağışladılar. Bu muraḳḳa‘ berakātına ve bundan kimse gümān itmese 7. ki Üveys derecesi Ömer derecesinden ilerü ola eyle degül 8. ammā Üveysün ḫaşıyyeti tecrīd idi ve ‘Ömerde bu dükeli vardı. 9. Ammā tecrīdi daḫı diledi nitekim ḥōca enbiyā ‘aleyhi’s-selām 10. ḳādīcuğlara eydürdi ki Muḥammede du‘āda anuñ. Pes 11. ‘Ömer raḍıyallāhu ‘anhü eytdi: Yā Üveys niçün gelmedüñ tā kim Muḥammed 12. Muştafāyı göre idüñ. Üveys eytdi siz gördüñüz mi? Eytdiler: 13. Belī gördük. Üveys eytdi: Meger anuñ cübbesini gördüñüz

[14a]

1. anı gördüñüz ise eydüñ kim anuñ kaşı çatuk mıydı veyā açuk mıydı? 2. Zihī ‘aceb ki bunca anı görmiş-iken andan nişān virmediler 3. kim anuñ kaşı nice idi ol heybetden ötürü kim Tañrı aña 4. Üveys virmiş-idi. Pes eytdi ki siz Muḥammed döstü mısınız? Eytdiler 5. "Belī". Eytdi eger anuñ döstlüğü sizde varmissa anuñ 6. dişi şıduḳlarında siz

dağı muvāfaḳat¹⁴ kılup dişleriñüzi 7. şıya idüñüz kim muvāfaḳat kılmaḳ dōstluḳ şartındandır. Pes Üveys 8. kendü dişlerini gösterdi. Birkaç dişini şımış-ıdı ‘aceb tā 9. ḳanḳısı ola ve eytdi ki şūretā ben anı görmedüm aña 10. muvāfaḳat idüp kendü dişlerümi şıdum kim muvāfaḳat itmek 11. dīndendür. Andan ‘Ömer eytdi ki: Yā Üveys benüm-içün dağı du‘ā 12. ḳıl eytdi. Öñden du‘ā ḳıldum ve her gün namāz içinde du‘ā 13. ḳılup eydürem ki ¹⁵ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ

[14b]

1. ya‘nī iy ḳalabum mü‘minleri yarlıḡa dirven. İmdi eger siz imānları 2. selāmatlıḡ-ıla göre iletebilürseñüz siziñ içün du‘ā ḳılmaḳ gerek 3. yoksa ben du‘āmı hīç yire zāyi‘ ḳılmazven böyle didi. ‘Ömer 4. eytdi baña bir vaşıyyet ḳıl. Üveys eytdi yā ‘Ömer Tañrı 5. bilür misin? Eytdi ki bilürven eytdi ki eger Tañrıdan 6. ḡayrı kimse bilmezseñ saña yig ‘Ömer eytdi ki dağı artur. 7. ‘Ömer eytdi bilür. Üveys eytdi ki yā ‘Ömer Tañrı seni bilür mi? Üveys eytdi ki 8. eger Tañrıdan ayruḳ seni hīç kimse bilmezse saña 9. yig ve dağı ‘Ömer eytdi biraz vaḳt eglen tā nesne getüreyin. 10. Üveys elini ḳoynına soḡdı iki aḳça çıḡardı ve eytdi 11. uşbunı deve güdüp aldum imdi sen zamān olur mısın 12. kim ben bunı yiyince diri ölem kim dağı nesne getüreyin dirsın. 13. Pes Üveys eytdi ki emek gördüñüz ve incindüñüz imdi

[15a]

1. girü dönüñ kim ḳıyāmet yaḳındur ve ben āḫiret yolu-çün azuḳ ve yaraḳ 2. idinmek ardıncayın. Pes ḳaçan ki Ḳaran ehli Ḳarana girüden 3. vardılar. Üveysüñ anlaruñ arasında ululuḡı ve ḥürmeti āşikāre 4. oldu ve aña deve güddürmegi revā görmediler. Çünki böyle oldu. 5. Üveys Ḳarandan ḳaçdı Kūfeye geldi andan soñra anı hīç 6. kimse görmedi. İllā Hirem İbni Ḥayyān raḡıya’llāhü ‘anhü gördi. Pes 7. Hirem eytdi çünki işitdüm kim şefā‘ at derecesi Üveys üzerine 8. ne ḳadar açılmış. Pes ārzü baña ḡālib oldu kim anı görem. 9. Ṭurdum Kūfeye vardum tā kim anı isteyem pes anı Furāt kenārında 10. gördüm ki ṭonını yur-ıdı ve ābdest alır-ıdı. Bildüm anuñ-çün kim 11. vaşfını işitdüm. Üveyse selām virdüm selāmum aldı 12. ve baña baḡdı. Diledüm ki elin öpem baña elin virmedi. 13. Pes eytdüm ki Tañrı saña raḥmet ḳılsun yā Üveys nitesin

¹⁴ muvāfaḳat: mevāfiḳat 14a/6

¹⁵ "Ya rabbi beni af ve maḡfiret eyle, anne babamı affet, ne kadar müslüman varsa onları da affet." (dua)

[15b]

1. ve beni ağlamak tutdı anuñ dōstluğundan ve anuñ hāli za'ifliğinden 2. ötürü Üveys dağı ağladı ve eytdi ki: Qarındaşum Hirem İbn-i Hayyān 3. nitesin? Ben eytdüm ki: Beni nice bildüñ ve atam adını nite bildüñ 4. kim hergiz sen beni gördüğün yok. Eytdi نَبَّأَنِي الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ 5. ya' nī beni ol bildürücü bildürdi ve benüm cānum senüñ cānuñı bildi 6. kim mü'minlerüñ cānı birbirile bilişdür. Eytdüm ki: Yā Üveys baña 7. eytdi ki ben anı görmedüm velikin anuñ haberini ayruqlardan işitdüm 8. ve dilemezven kim andan hadīs rivāyet kılam ve müftī ve müzekkir olam kim 9. işüm şunuñ gibidür kim ol işe hiç ferāgatüm yokdur. Böyle 10. didi. Ben eytdüm ki bir āyet okı kim işidem. Elüm tutdı ve eytdi: 11. E'üzü billāhi-mineşşeytānirracīm ve zārī kıldı ve ağladı. 12. Andan eytdi ki: Tañrı te'ālā buyurur ki وَمَا خَلَقْنَا 13. bu āyeti okıdı 16 السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا لَا عِيبَ لَهُ 16

[16a]

1. ve bir kez çağırdı ki 'aqlum zāyil oldı çünkü kendü hālūme geldüm. 2. Eytdüm ki: Uş bunda anuñ-çün geldüm ki senüñle işirgenüm ve böyle olam 3. ve diñlenem Üveys eytdi ki hiç bilmezem ki bir kişi Tañrı bile ve andan 4. ayruğıyla işrigene ve diñlene Hirem eytdi ki: Baña bir vaşıyyet kııl. 5. Üveys eytdi: Ölümü yaşduğun altında bil ve hiç gāfil olma ve dağı 6. yazuğun niceligine bakma ve anuñ ululuğuna bak kim kime 'āşī 7. olursun. Andan Hirem eytdi kim yā Üveys ne yirde muķām tutayın 8. egleneyim? Üveys eytdi Şāmda Hirem eytdi ki anda dirlik niden 9. ideyim? Üveys eytdi ki vāy ol gōñüllere kim şirk qarılışdur. 10. Aña hiç ögüt issi kılmaz. Bunca ögüt saña virdüm ki rızık 11. eksük olmaz dağı sen dirlik aḥvālını şorarsın. Hirem eytdi ki baña 12. bir vaşıyyet dağı virgil. Üveys eytdi ki atañ anañ öldi 13. ve qarındaşum 'Ömer öldi āh 'Ömer üçün eytdüm ki henüz şimdi 'Ömer diridür.

[16b]

1. Üveys eytdi ki Tañrı baña anuñ ölümünden haber virdi. Andan 2. şalavāt virdi ve du'ā kıldı ve eytdi. Vaşıyyetüm oldur kim Tañrı kitābın 3. ve toğrı yolu ögüt tutasın ve bir şā' at olmadan gāfil olmağıl 4. ve çünkü girü kendü qavmüñ qatına varasın anlara ögüt viresin 5. ve kendü ögüdünü Tañrı ḥalkından yığmağıl. Andan birkaç du'ā kıldı 6. ve eytdi ki: İy Hirem imdi varğıl kim ne sen beni görürsin 7. ve ne ben seni ve beni du'ā'dan unutmağıl kim ben seni du'ā'dan unutmazın 8. ve sen ol yaña git ben bu yaña

¹⁶ "Biz gökleri, yeri ve her ikisi arasında bulunanları gereğince yarattık." (Hicr/85)

gideyin. Hirem eytdi diledüm ki bir 9. sâ' at anuñ-ıla böyle varayın komadı ağladı. Anuñ ağlamağından ben 10. dağı ağladum ardından bağa qaldum. Şol sa' at bir tağa irdi 11. andan soñra hiç anuñ qandalığını bilmedüm. Naqldür Rabî' bin 12. Hüşem eytdi bir gün vardum ki Üveysi görem ve ol irtte namāzında 13. idi çünkü namāzdan fāriğ oldu. Eytdüm ki şabr kılayın tā kim

[17a]

1. tesbîhlerini dağı okıya añlandum ol aradan deprenmedüm. El- hāşıl üç gün 2. üç gice fāriğ olmadı yemedi ve içmedi ve yatup uyumadı. Dördüncü 3. gice anı diñledüm azacuk uyku gözine geldi. Derhāl Üveys haqq-ıla 4. münācāt eyledi ve eytdi kim iy çalabum saña şıgınrven. Ol gözedeni kim 5. çok uykuludur ve ol qarında ne kim çok yücedür. Pes eytdüm ki baña 6. bu ögüt yiter aña teşvîş virmedüm girü gitdüm. Rivāyetdür kim Üveys 7. rağıya'llāhü' anhu hergiz 'ömri içinde gice uyumadı ve eydürdi ki 8. bu gice kıyām gicesidür irtteye degin kıyāmda tıururdu ve bir gice eydürdi 9. bu gice rükū' gicesidür irtteye degin rükū' a tıur dıdı. Bir gice 10. eydürdi ki bu gice sücüd gicesidür irtteye degin secdeye tıururdu. 11. Pes aña eytdiler ki yā Üveys uşbu dün uzunında nite qatlanursın 12. kim tā irtteye dek bir hāl üzerine tıurursın. Üveys eytdi ki ben 13. sücüd içinde bir kez sübhāne rabbiyel a' lā dimedin irtte olur. Ol

[17b]

1. tesbîhi üç kez eytmek hod sünnetdür ve bunı anuñ çün işlerven tā kim gönülller 2. ehli gibi 'ibādet kılam. Naqldür kim Üveysden şorıdalar kim huşū' nedür? 3. Eytdi: Oldur kim eger namāz içinde bir sünüyi anuñ eyegüsine uralar 4. anuñ haberi olmaya ve dağı aña eytdiler nitesin? Eytdi ol 5. kişi kim irtte tıura ve giceye degin diri olasını bilmeye. Ol 6. nite ola ve aña eytdiler kim işi nicedür eytdi ki vāy azuk 7. azlığından vāy yol uzaklığından ve dağı her kim üç nesne 8. tamu aña kendünün boyun tamarından yakın ola evvel hōş 9. ta'ām yimek ikinci görklü tıon giymek üçüncü baylarla oturmaq. 10. Naqldür kim Üveyse eytdiler kim uşbu yırde bir kişi var kim tamām 11. otuz yıldur kim kefenin boynına bağlamışdur bir göz içinde sarqmışdur 12. ve ağlar dün ve gün. Üveys eytdi beni anda iledün tā kim anı görem. 13. Pes Üveysi ol er qatına ilettdiler gördi ki beñzi şararmış

[18a]

1. ve arakq olmış ve gözleri ağlamaqdan aşğa gitmiş. Derhāl 2. Üveys aña eytdi yā fülān شَعْلَكَ لَقَبْرٍ عَنْ اللَّهِ تَعَالَى 3. ya' nī bu gūr ve kefen otuz yıldan birü saña unutdurmuş 4. ve

bu iniye almışsın. Ol er Üveys nrı-yla ol ftı **5.** kendüzinden gördi. Hl aa keşf oldu. Pes bir na‘ra **6.** urdı ol gr içine düşdi ve cn ışmarladı. **7.** Naldr kim Üveys  gün ta‘m yimedi dördünci **8.** gün tala yola ıķdı. Yol üzre bir altun yaturdı. **9.** Üveys eytdi kimseden düşmiş ola didi. Pes yüzini **10.** döndürdi t kim yirden ot ala ve yiye gördi ki **11.** bir oyun gelür bir issi girde ağzında ttmış pes Üveys **12.** ine odı. Üveys yüzini döndürdi ve eytdi kim kimseden **13.** apmış ola ol oyun söyledi eytdi kim ben şol kişin

[18b]

1. ulıyam kim sen anı ulı sen alıl şu Tarı virdügi rızķı. **2.** Tarı ulından veys eytdi elmi uzatdum kim ol girde gtrem **3.** girde kend elümde gördüm ve oyun görünmez oldu. Naldr kim **4.** Muammed Muştafa şallal‘lh ‘aleyhi vesellem eytdi ki: Ol Tarı **5.** ullarından bir uldur. şaabeler eytdiler ki: amumuz Tarı **6.** ulıyuz anu adı nedr? Peyamber ‘aleyhi's-selm eytdi ki: **7.** veysdr. Eytdiler ki anda olur? Eytdi: aranda. Eytdiler ki: **8.** Ol seni grmış mdr? Eytdi zhir gzle görmedi. Eytdiler **9.** ki: ‘ařıķdı sen taua ol nite gelmedi? **10.** Peyamber ‘aleyhi's-selm eytdi ki: İki sebebden **11.** tr evvel ol kim hl aa glib olmışdur. İkinici şer‘ atm buyruın **12.** ululamadan baa gelmezdi ve ol eyle idi kim anu baa **13.** İmn getürmiş bir ar anası vardı gzi görmezdi

[19a]

1. ve eli dutmaz-ıdı ve ayağı başmaz-ıdı. Pes kendüzin deve güder-idi **2.** ve anu kiryesini kendüye ve anasına nafaa ılurdı. Eger **3.** işi osa baa gelse anası a alurdı ve namzsuz alurdı. **4.** Ol sebebden baa gelmezdi andan şaabeler eytdiler ki **5.** biz anı görevüz mi? Eb Bekire eytdi sen anı kendü zamnuda **6.** görmeyesin ‘Ömer ve ‘Alıye eytdi siz ikiz anı gresiz **7.** ol bir delü erdr şol eyegsinde ve şa elin ayasında **8.** bir derem mıķdr alıķ vardır. Anı bulu ve benden aa **9.** selm degr ve eyd kim benüm ümmetüm n du‘ ılsun. **10.** Naldr kim Muammed Muştafa eytdi ullar Tarıya sevglreki **11.** saınulardur kim gizl olalar t airinde ve daı halk **12.** gözinden gizl olalar. Nitekim eytdi: **13.** اِنَّ اَوْلِيَّايِ تَحْتَ ya‘n dştlarum ubbelerm altındadır.

[19b]

1. Benden artuğ bunları hîç kimse bilmez. Nağldür kim ğayrı 2. haberlerde gelmişdür kim Muhammed Muştafâ şallallāhu ‘aleyhi vesellem 3. uçmak içinde kendü hücrelerinde taşra çıka şöyle kim 4. bir kuyı isteye Tañrı te‘ālā hitāb ide kim kimi istersin? 5. Muhammed Muştafâ ‘aleyhi's-selām Üveysi isterem nidā gele kim 6. emek çekme sen anı dünyāda görmedüñ bunda dağı göresi 7. degülsen. Muhammed Muştafâ eyde ilāhî ol kandanadur? Fermān gele kim 8. *فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِكٍ مُّقْتَدِرٍ* ya‘nî gerçek muķāmındadır. 9. Muhammed Muştafâ ‘aleyhi's-selām ol beni göresi degül mi? Fermān 10. gele kim yā Muhammed ol kişi kim beni görür seni niçün görür? İy 11. Muhammed seni niçün görelerdi ol kişinüñ ki güci beni görmege 12. yiter seni ne göre seni görmegüñ bensüz ne issi var ve beni görmege 13. sensüz ne ziyānı vardır. Nağldür kim Muhammed Muştafâ ‘aleyhi's-selām

[20a]

1. eytdi ki: Benüm ümmetümde bir er vardır kim Rabî‘a ve Mużar kabîlesi 2. devesi ve şıǵırı ve koyunu sağışınca benüm ümmetüme şefā‘ at 3. olasıdur. Nağldür kim Üveys sözidür kim eytdi: *عَرَفَ اللَّهُ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ* 4. *مَنْ* ya‘nî her kim ki Tañrı 5. bildi hîç nesne andan gizlü olmaya ve dağı anuñ sözidür 6. kim eytdi yükseklik istedüm alçaqlıkda buldum ululuk istedüm 7. halka öğüt virmek içinde buldum ve mürüvveti gerçeklik 8. içinde buldum ve rāhatlık istedüm zāhidlik içinde buldum ve 9. eytmışlerdür kim Üveys hurmā direrdi ve anuñ kirāyesini virürlerdi 10. ve anuñ-ıla orucın şırdı ve kıalanın şadaķa virürdi 11. ve anuñ tonı bir eski hırķa idi kim çöplüklerden direrdi 12. ve arı yuyup birbirine diküp geymiş-idi. Zihî ‘aceb iş kim Tañrınuñ 13. nefesi uşbunuñ gibi nesne arasında gelür irta namāzı vaķtında

[20b]

1. çıǵardı ve yatsu namāzından şoñra gelürdi ve her maħalleye kim varur-ıdı. 2. Oğlanlar anı taş birle urarlar-ıdı. Üveys eydürdi kim incüklerüm 3. yavlaķ incinmişdür. O aķ taş atmañ tā kim ayağum şınmaya ve ķan bulaşmaya 4. tā kim namāzdan kıalmayam kim baña namāz kıayusıdur ayak kıayusı 5. degüldür. Ve eytmışlerdür kim āħir-i ‘ömrinde ağırmış-ıdı ol vaķt 6. emire’l mü’miñin ‘aleyh muvāfaķat kııldı ğazāya bile vardı anda 7. şehid oldu. Pes Üveysüñ muķāmı yavlaķ yüksek muķāmdur. 8. *ذَلِكَ فَضْلٌ*

179. **Zikri Hasan-ı Başrî** rahmetu'llāhi 'aleyhi 10. ol nübüvvete dirliklü ve ol fütüvvet hūylu ol 'amelüñ ve 'ilmüñ 11. ka'besi ol zāhidüñ ve hilmüñ kıblesi ol ulularuñ 12. şadı Hāsan-ı Başrî rahmetu'llāhi 'aleyh 'ilm ve 'amel issi idi. 13. Hemîşe Tañrı kokuşu anı aşğa almış-ıdı ve anuñ

[21a]

1. anası Muhammed Muştafā 'aleyhi's-selām 'avratı Ümm-i Selemenüñ 2. qaravaşıydı çün Ümm-i Seleme aña iş buyurur idi 3. Hāsan süd emer oğlan-ıdı pes ağlar-ıdı ve Ümm-i Seleme gögsünü 4. anuñ ağzına virürdi. Tā kim Hāsan emer-ıdı. Pes ol birkaç 5. katre süd berekātında nice 'ilm ve 'amel Hāsana zāhir 6. oldı ve dağı Hāsan tıfıl oğlan-ıdı. Bir gün 7. peygamber 'aleyhi's-selām bardağından şu içdi. Peygamber 8. 'aleyhi's-selām eytdi ki: Uşbu şuyı kim içdi? Eytdiler ki: 9. Hāsan içdi. Peygamber 'aleyhi's-selām eytdi: Ne kadar kim 10. bu şudan içdi benüm 'ilmüm aña 'ayān olasıdur ve dağı 11. rivāyetdür kim bir gün peygamber 'aleyhi's-selām Ümm-i Seleme 12. evine girdi. Pes Hāsani peygamber katına getürdiler. Peygamber 13. 'aleyhi's-selām aña du'ā kıldı ne kim buldı ol du'ā

[21b]

1. berekātında buldı ve dağı çün ol vücūda geldi. Anı 2. 'Ömer öñine getürdiler. 'Ömer eytdi ki aña Hāsan diyü ad virüñ. 3. Pes Ümm-i Seleme aña tīmār kıldı ve şefkat itdi. Şöyle 4. kim hemîşe anuñ çün du'ā kılop eydürdi kim اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ ya'nī iy Çalabum anı dīn içinde bir 6. imām kılgıl kim aña uysunlar. Pes Hāsan şahābelerden yüz 7. otuz kişi görmiş-ıdı ve anuñ evvel tövbesi sebebi bu oldı kim 8. ol bir güher şatıcı bāzargāndı Rūma gelürdi. 9. Kayşerüñ vezīrleri ile alış viriş kılurdı. Pes bir vakt 10. Rūma geldi ve Kayşerüñ vezīri katına vardı 11. bir dem gelecı kıldılar. Pes vezīr Hāsana eytdi ki bir yire varuñ 12. eger muvāfaqat kılop gelürseñ fermān senüñdür. Hāsan eytdi 13. muvāfaqat kılurven. Pes buyurdi ki Hāsan üçün bir at

[22a]

1. eyerlediler. Hāsan vezīr ile bile bindiler gitdiler. Kaçan ki yazıya 2. irdiler. Hāsan bir ulu çadır gördi rümī atlasdan ebrişüm 3. tanābeler ile ve altun kazuklar-ıla yire bir gitmiş. Pes bir yaña 4. tūru vardı. Anda gördi kim bir ağır çeri kamusı savaş 5. atını geymiş hāzır geldiler ol çadırı yörendiler. Çadır kapusunda 6. birkaç gelecı söylendiler

¹⁷ "İşte bu Allah'ın fazlıdır, onu dilediğine verir. Allah büyük lütuf sahibidir." (Cuma/4)

gıtdiler. Andan bir bölük aķ saķal 7. nūrānī pīrler geldiler. Bunlar daķı ol adır yōrendiler birķaķ 8. sōz didiler ve gıtdiler. Bunlardan sōnra ay yūzlū 9. ķaravaşlar iki yūzden artuķ her biri altun abaķ elinde 10. dutar olu incū ve cevher geldiler ve adırı yōrendiler ve ķapusı 11. ūzerine birķaķ nesne didiler gıtdiler. Andan ayşer Rūm vezīrleri 12. birle ol iine girdiler ve bir sā‘at urdılar girū ıķdılar. 13. asan eydūr ki: Ben bu işe ayrān oldum ve ‘acebe

[22b]

1. ķaldum. Kendūzüme eytdūm ‘aceb uşbu ne āldūr kim gōreven 2. ūnki girū geldūm vezīrden şordum. Vezīr eytdi: Melīkūmuz 3. ayşerūñ bir oĝlı var-ıdı anuñ şūreti ve cemālī gibi hīķ 4. ādemde yoĝ-ıdı ve dūrlū ‘ilm iinde tamām-ıdı ve erlik 5. meydānı iinde bekdaşı yoĝ-ıdı ve yūz biñ gōñūl birle 6. atası ve anası anı şorar-ıdı. Nāĝāh ol oĝlan şayru 7. oldı. abībler aña tīmār ve ‘ilāc ķılmaķdan ‘āciz ķaldılar. 8. ‘Āķıbet¹⁸ öldi ve şol adır iinde ķabre ķodılar ve yılda 9. bir kerre anuñ ziyāretine varurlar. Evvel ol eri kim varup 10. ol adır ķapusına gelūp eydūrler iy bizūm begimūz oĝlı 11. bu āl kim saña gelmişdür. Eger savaşla rāst gelūrmisse 12. biz cānlarumuzu senūñ iūn fidā ķılayduķ tā kim seni girū alayduķ 13. ammā bu āl bir ķişiden gelmişdür kim anuñ-ıla savaş ve

[23a]

1. mūbārızlık ķılmaĝa hīķ fāide yok nidelūm böyle dirler giderler. 2. Andan ‘ālimler ve ulular ve uşlu pīrler girū gelūrler ve eydūrler ki 3. bizūm ūdāvendigārumuz oĝlı bu āl kim saña gelmişdür eger 4. ‘İlm ve ikmet ve tedbīr birle rāst olurmissa biz daķı seni 5. girū alayduķ velīkin saña bu āl bir ķişiden olmişdur 6. kim ‘ālemūñ akīmleri ve dānāları anuñ altında ‘ācizdür. İmdi 7. ne ķılalum dirler ve giderler. Andan ay yūzlū ķaravaşlar gelūrler 8. ellerinde altun tabaklarla incüler ve cevherler ilerū gelūrler 9. ve eydūrler ki iy bizūm melīkūmuz oĝlı bu āl kim saña 10. gelmişdür eger māl ve cemāl birle rāst gelūrmisse biz kendūmizi 11. saña fidā ķılayduķ ve oķ māl vireydūķ. Velīkin bu āl saña 12. bir ķişiden gelmişdür kim anuñ atında māl ve cemāl adri yokdur 13. ne āremūz var. Pes böyle dirler giderler. Andan melik ayşer

¹⁸ āķıbet: āķubet 22b/8, 23b/12

[23b]

1. kendünün ulu vezirleri birle ol çadır içine girürler. Kayşer 2. eydür: İy gözüm çerāğı ve gönüm işi ve bağrum pāresi benüm elümde 3. ne var uş senün çün ağır çeri getürdüm ve pīrler ve şefā^c at 4. idiciler ve ay yüzlüler ve dürlü māl ve cevher getürdüm. Eger 5. bu kamosı-yla senün işün¹⁹ rāst gelürmisse bu kamosını 6. yoluñda fidā kılaydum. Velikin saña bu hāl bir kişiden 7. gelmişdür kim bunca kār ve bād ve bunca çeri ve ni^c met ve hāzīne anuñ 8. hükmi altında ^cācizdür. İmdi saña selām olsun 9. tābiri-yle degin pes böyle dirler giderler. Bu söz Hāsanuñ gönline 10. şöyle kār kıldı kim küllī gönli dünyā işinden²⁰ kaldı. 11. Derhāl girü dönmek tedbīrini kıldı. Pes Başraya girü vardı 12. ve and içdi kim ayruķ dünyā içinde gülmeye tā işün ^cākıbeti 13. ma^c lūm olmayınca ve terk-i dünyā eyledi ve kendüzini dürlü

[24a]

1. riyāzete ve ^cibādete şöyle bıraķdı kim anuñ zamānında andan yigrek 2. riyāzet kalmış kimse yoğ-ıdı ve halkdan ayrılmış-ıdı ve ümīdi 3. halkdan kesilmiş-ıdı. Lā-cerem kamudan ulu olmuş-ıdı. Tā ki 4. başa gelmiş-ıdı. Şöyle kim bir gün bir kişi cemā^c atden turu geldi 5. ve eytdi ki uşbu Hāsan bizüm niçün ulumuz oldı bir ulu anda 6. hāzırdı. Eytdi andan ötürü kim bugün kamu hālāyık dīn içinde 7. anuñ ^cilmine muhtāçdur ve ol dünyā içinde halkdan tama^c ı yoķdur. 8. Artuķ ululuk nite olur ve Hāsan-ı Başrī haftada bir kez va^c az 9. eydürdi her vaķt kim minbere çıkardı ve Rābi^c a ol meclisde 10. görmezse va^c az eytmezdi inerdi. Aña eydürlerdi: İy dīn 11. ulusu bunca hōcalar ve muhteşemler bu meclisde oturmuşlardır 12. bir başı örtülü ^cavrat bunda olmaduğı çün va^c az niçün eytmezsın? 13. Hāsan eydürdi: Ol şerbeti kim biz pīl kör kusağ-ıçün

[24b]

1. eylemişüz karıncalar kusağına nite virelüm ve her vaķt kim ol 2. va^c za varurdi meclis germ olur-ıdı ve gönüllerde 3. od düşer-ıdı ve gözlerden yaş revān olur-ıdı. Pes yüzünü 4. Rābi^c adan yaña tutar-ıdı ve eydürdi ki هَرَّامُنْ 5. حَمَرَاتِ قُلُوبِكَ يَا سَيِّدَ ya^c nī bu meclis issiligi senün 6. gönlüñ odı gözlerindendir. Hāсандan suāl kıldılar kim 7. bunca çok cemā^c at kim senün meclisünde oturlar sen sevinürsin. 8. Hāsan eytdi kim camā^c at çokluğına sevinmezin velikin biz 9. hāzır gönül bu arada varsa sevinürven ve dağı andan 10. suāl kıldılar kim ol tabīb kim şayru ola ol ayruķları 11. nite otlaya evvel sen

¹⁹ işün: işi 23b/5

²⁰ işinden: işden 23b/10

kendüzünü öğütü andan ayruqları 12. öğütleyesin. Hasan eytdi: Siz benüm sözümü diñleñ kim benüm 13. ‘ilmüñ size ıssı vardur, ‘amelümüñ size hiç ziyānı yokdur.

[25a]

1. Naḳldür kim andan suāl kıldılar kim yā şeyḥ bizüm göñlümüz 2. uyumışdur ne kadar kim söylersin hiç sözün eşer kılmaz. 3. Hasan eytdi: Kāşki uyumış olaydı kim uyumış depredürseñ 4. uyanur belki sizün göñlünüz ölmüşdür. Ne kadar kim depredürven 5. uyanmaz ve daḥı andan suāl kıldılar kim: Bir ḳavm bizüm-ile oturur 6. ve bizi ol ḳorḳudur kim bizüm yüregümüz pāre pāre olur. Hasan 7. eytdi: Bugün bir ḳavm ile oturmaḳ size yigrekdür kim bizi 8. bugün ḳorḳudur yarın emīn olasız andan kim bugün bir ḳavm ile 9. oturasız ki sizi emīn eyleye ve yarın ḳorḳuya 10. şataşasız ve daḥı Hasana eytdiler ki: Bunca ḳamu ki 11. senün meclisüne gelür ve sözün şunuñ-çün diñler kim 12. saña bir ‘ayb bulalar soñra sözünü söyleşeler. Hasan eytdi ki: 13. Ben va‘az eytmekde kendüzümü görmişven Tañrıya ḳonşulıḳ

[25b]

1. kılrven ve yüksek uçmaḳ ṭama‘ını kılrven. Kişiler aḡzından 2. selāmatlıḳ ṭama‘ı ardınca degülven. Bunları yaradan 3. bulardan selāmatlıḳ bulamaz iy dōst yüze söyleyücinün sözün 4. Tañrı te‘ālā kendü üzerine bağlamadı ādemiler nite bağlaya 5. ve daḥı aña eytdiler ki: Hiç mü’mīn birbirine ḥased kılr mı? 6. Eytdi: Yūsuf ḳardaşlarını unutduñuz mı velīkin soñra ol 7. ḥasedi göñülde çıkaracaḳ ziyān yokdur ve Hasanun 8. bir mürīdi var-ıdı her vaḳt kim kur‘ān işide idi kendüzün 9. yire ururdu ve ḥayḳıurdu. Pes aña eytdi ki uşbunı kim 10. kılrırsın eger işlemege gücün yiterse işlemeḡil kim 11. ol çıkarmaḳ şeyṭāndandır. Nitekim buyurmuşlardır ki الصَّعْقَةُ 12. مِنَ الشَّيْطَانِ ve eger anı işlemege gücün yitmezse dileseñ dilemeseñ 13. ol çıkırmaḳ senden gelür. Ol raḥmāndandır ve benden on

[26a]

1. menzil ilerü geçmişsin didi ‘Alī kerrema’llāhü vechehü. 2. Başra şehrine girdi üç günden artuḳ eglenmedi. Cümle 3. minberleri şıdı va‘az idicilerine yañlış eydürsüz 4. didi. Eytmekden yıḡdı. Tā kim Hasan meclisine geldi ve Hasan 5. va‘az eydürdi. Pes Hasana eytdi: Sen ‘ālim misin yā müte‘allim? 6. Hasan eytdi: Ol söz kim peygamberden baña degmişdür 7. anı söylerem öteye geçmezven. Pes ‘Alī anı yıḡmadı ve eytdi 8. uşbu yigit söz söylemege lāyıḳdur. Pes ‘Alī gitdi 9. ve Hasan ferāset-ile bildi

minberden inüp ardına düşdi. 10. Pes yile yile irdi ve etegine yapuşdı ve eytdi ki: 11. Tañrı-içün baña âbdest almak öğret. Başrada bir yir var 12. ki aña bâbü't-taşd dirler. Pes ol taştda geldiler. 13. Ol taşd içinde Hāsana ‘Alī âbdest almağı öğretti.

[26b]

1. Andan gitdi ve bir kez dağı Başra'da kurağ oldı. İki yüzi biñ 2. halāyık çıqdılar minber urdılar Hāsana getürdiler. Tā kim minbere çıka 3. du‘ā kıla eytdi kim: İster müsiz kim yağmur yağa beni Başra 4. şehrinden sürüñ ki Tañrı korkusu aña şöyle gālib 5. olmış-ıdı ve her yirde kim oturur-ıdı. Bir yalın kılıç elinde dutmış 6. kişi cellād öñünde oturur gibi idi ve hergiz kimse anı 7. güler görmedi. ‘Azīm ulu derdi var-ıdı. Şöyle kim bir gün 8. bu hadīsi okur-ıdı kim *يَقَالُ النَّارُ مَنْ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ رَجُلٌ يُقَالُ* 9. *أَجْرُ مَنْ يَخْرُجُ مِنْ النَّارِ لَهُ هَذَا* ya‘nī tamudan eñ soñra çıkan bir er ola 10. kim anuñ adı Hennād ola. Hāsan eytdi: Kāşki ol er 11. ben-imişsem ve Hāsan yārenlerinden birisi eytdi ki: Dün 12. gice Hāsan benüm evümde-yidi pes zār zār iniledi. Eytdüm 13. ki bunuñ gibi tā‘at ve ‘ibādet kim sende var uşbu

[27a]

1. inlemek ve ağlamak saña nidendür? Hāsan eytdi: Andan ötürü 2. inlerven ve ağlarven kim olmaya bilmedüm bir iş işlemiş olam 3. yā bir qadem haṭā ile başmış olam yā bir girekmez söz dilüme gelmiş 4. ola kim Tañrının hoşnūdlığına yaramaya. Pes baña eydiler 5. var git kim bizüm dergāhumuzda senüñ qadrüñ qalmadı 6. ayruq hīç nesne senden qabūl kılmazuz diyeler. Naqldür 7. kim bir gün Hāsan kendü şavma‘ası üzere namāz kılurdı. Secdeye 8. vardı. Şol qadar ağladı kim gözyaşı revān oldı 9. ve ol tamdan aşığa aqdı. Pes bir kişi ol aradan 10. giçeridi ol yaş anuñ tonına tamladı. Ol kişi eytdi: 11. İy tam issi uşbu şu arı mudur yoksa ton mı yuyayım 12. eytdi. Hāsan yuğıl kim ‘aşilerüñ gözi yaşıdur ve dağı bir 13. kez Hāsan bir cenāzeyeye vardı. Pes ol cömerd²¹ idi göre

[27b]

1. qodılar ve Hāsan anuñ toprağı üzere oturdı. Şol qadar ağladı kim 2. ol toprak balçık oldı. Andan eytdi iy ādemiler dünyānuñ 3. ve öñi soñı gürdur ve āhīretüñ öñi gürdur. Nitekim eytdi *أَوَّلُ مَنْزِلٍ مِنْ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ* 4. *الْقَبْرِ* imdi şol ‘ālem ile nere nāzlanursın 5. kim anuñ āhīri gürdur ve ol ‘ālemden nite qorqmazsın ki 6. evveli gürdur ve çün sizüñ

²¹ cömerd: çömerd 27a/13

evveliñüz ve āhiriñüz gürdur iy ğaflet 7. ehli pes evvel ve āhir göz-içün nite yaraķ kılmazsız. Pes ol 8. cemā'at ki anda Ḥasan-ıla bileydi. Şol kadar ağladılar ki 9. gözyaşları revān olup aķdı. Naķldür kim Ḥasan oĝlanlıkda 10. bir ma'şıyyet işlemiş-idi. Her vaķt kim yiñi gönlek giyer-idi. 11. Ol ma'şıyyetini yaķasında yazar-ıdı ve şol kadar ağlar-ıdı kim 'aķlı 12. zāyil olur-ıdı. Naķldür kim 'Ömer bin 'Abdul'aziz Ḥasana bir nāme 13. yazdı ve ol nāme içinde eytdi ki baña bir kışşa vaşıyyet

[28a]

1. kıl şöyle kim anı ezber ideyin ve anı kendüzüme imām kılayın. 2. Ḥasan ol nāmei oķudı ardına yazdı kim yā emīre'l-mü'min'in 3. çün Tañrı senüñiledür kimden qorķarsın veyāñūd 4. çün Tañrı senüñile degüldür imdi kime dutarsın 5. ve daķı bir vaķt Ḥasan aña nāme yazdı eytdi ki şol günü 6. gelmiş dut kim uşbu dünyā hergiz yoĝ-ıdı ve āhiret hemişe 7. var-ıdı. Naķldür kim Ḥasan-ı Başrı Şeyḫ Ebū Sa'ide 8. öĝüt virdi. Eytdi ki üç işi işlemegil. Evvel 9. ol kim kademüñ sultānlar ve begler döşegi üzerine qomaĝıl. 10. İkinci hergiz başı örtülülerle oturmaĝıl. Üçünci beglerle 11. rāzudār olmaĝıl ve bunların tatlu sözine aldanmaĝıl 12. ki 'aķıbet peşimān olasın. Naķldür kim eytdi ki Ḥasandan 13. şordum ki cezāların qatıraĝı nedür? Eytdi ki: Göñül

[28b]

1. ölmek. Eytdüm göñül ölmek nidendür? Eytdi ki: Dünyā sevmekden. 2. Naķldür kim 'Abdu'llāh eytdi tañla tırdum kim varam Ḥasan 3. mescidinde tā ki Ḥasanla namāz kılam mescid qapusına geldüm. Mescid 4. qapusını baĝlu buldum ve Ḥasan mescid içinde du'ā kılırdı ve çok 5. kişiler yüksek āvāz birle āmīn dirler. Eytdüm ki bu qavm Ḥasanın 6. yārenleri ola pes şabr eyledüm tā kim şubḥ oldı. Elümi mescid 7. qapusına urdum açıldı. İçerü girdüm Ḥasanı anda yalnız 8. gördüm pes ḥayrān oldum. Kaçan ki irta namāzını kılduķ Ḥasana 9. eytdüm: Tañrı üçün uşbu işi niteligini baña bildür. 10. Ḥasan eytdi: Ol şart-ıla bildürem ki kimseye eytmeyesiz her 11. ādine gicesi naşbīn perileri benüm qatuma gelürler ve ben bunlara 12. du'ā kılırven bunlar āmīn dirler. Şol işiddüĝün bunların 13. āvāzı-yıdı ve daķı kaçan ki Ḥasan-ı Başrı du'ā kılsa Celb-i

[29a]

1. 'Acemī rağıya'llāhü 'anhü etegini açardı ve eydürdi müstecāblık 2. göreven daķı dīn ululardan birisi eytdi ki: Biz birkaç 3. kişiydük Ḥasan-ıla bile ḥacca gitdük. Pes bize susuzluķ 4. ğālib oldı bir kıyu üzere irdük ve anın ipi ve qoĝası 5. yoĝ-ıdı pes eytdük

şusuzluk bize ziyāde oldu. Hasan 6. eytdi ben ki namāza başlayam siz şu içesiz. Pes kaçan ki 7. Hasan namāza tırdı şu kıyunuñ ağzına geldi. Şöyle 8. ki kamumuz şuvı içdük bizüm yārenlerimizden bir kişi bir maḥara 9. şu aldı kim gizleye pes şu girü kıyunuñ dibine indi. 10. Hasan çünkü namāzdan fāriğ oldu. Pes eytdi ki: 11. Tañrıya ikrāruñuz az-ımsı ol maḥara ile şu alup gizledüñüz 12. lā-cerem ol şu girü kararına indi. Pes ol yirden gitdük. 13. Hasan yolda bir ḥurmā buldı alup bize virdi. Pes üleşüp
[29b]

1. yidük anuñ içinden bir altun çekirdek²² çıkdı. Medīneye 2. geldük ve ol altun çekirdegi ta‘ām şatun aldük 3. dervişlere virdük. Ebū ‘Ömer müezzınlerüñ ulusı-ydı 4. ve çok kişilere Qur‘ān öğredür-idi. Bir gün bir görklü yalñuzlu 5. oğlan geldi kim Qur‘ān öğrene Ebū ‘Ömer anı gördi. 6. İblīs anuñ gönline vesvese bıraḳdı. Tā kim ādemiler 7. kamusı Qur‘ān okudılar ve gitdiler. Ebū ‘Ömer ol oğlanı 8. soñ kodı tā kim ḥalvet oldu. Pes kaşdı eyledi kim 9. oña iltifāt ide henüz daḫı yakın varmamış-ıdı 10. kim el baḳaranuñ evvelinden tā kıl e‘üzü bi rabbinnāsı āḫirine 11. degin yidi kıraet kamusı unutuldı ve gönünden 12. götürüldi. Ebū ‘Ömer ol işden peşimān oldu ve içine 13. od düşdi. Turup Hasan-ı Başıḫatına geldi. Zār
[30a]

1. zār ağladı ve eytdi: İy ḥōca bir du‘ā kılsañ kim baña 2. bir ulu vākı‘a geldi ki ol sebebdan Tañrı te‘ālā 3. Qur‘ānı gönümünden götürdi. Böyle diyicek Hasan yavlaḳ kayḡulu 4. oldu ve eytdi ki ḥāliyā hac vaḳtidür varḡıl hac kılgıl. 5. Kaçan ki hacdan fāriğ olasañ andan Mescid-i Hayfa varḡıl anda 6. bir peri göresin miḥrābda oturmuş anuñ vaḳtine teşvīş 7. virmegil şabr eylegil. Tā cemā‘at taḡılınca andan aḥvālünü aña 8. eyitgil kim ol senüñ-içün du‘ā kıla. Ebū ‘Ömer tıru geldi. 9. Gitdi varup hac kıldı. Andan Mescid-i Hayfa geldi. 10. Gördi kim heybetlü pır oturur ve çok ḥalk anuñ yöresinde 11. oturmuş. Vardum ben daḫı mescid bucaḡında oturdum. Bir sā‘atden 12. soñra bir aḳ ṭonlu ve görklü yüzlü kişi girüp geldi. Ol 13. pır ve ol ḥalk kamusı tıru geldiler. Aña karşı varup
[30b]

1. selām virüp pes bir sā‘at oturup didiler işitdiler. Çünkü 2. namāz vaḳti oldu ol ṭonlu kişi tırdı gitdi ve kalan ḥalk 3. daḫı gitdiler. Ol pır ḥalvet kıldı pes tırup katına vardum 4. selām virdüm ve eytdüm ki Allāh Allāh baña fıryād idgil didüm 5. ve ḥālümü eydi

²² çekirdek: çikirdek 19b/22

virdüm. Pes ol pîr kaygulu oldu ve gözi korgı 6. birle bir kez göge bakdı henüz gözünü girü döndürmemişdi 7. kim Qur'an tamām gönlüme girü geldi. Ol şadlıktan 8. vardum anuñ elini öpdüm ve ayağına düşdüm ayağını öpdüm. Pes 9. ol pîr eytdi: Saña benüm nişānum kim virdi? Eytdüm ki: 10. Hōca Hasan-ı Başrî. Ol güldi ve eytdi ki: Ol bizi 11. rüsvā kıldı biz dağı anı rüsvā eyleyelüm. Ol bizi perdemüzi 12. yırttı biz dağı anuñ perdesini yırtalum. Andan eytdi: 13. Ol kişi gördüñ mi kim öyle namāzından soñra geldi [31a]

1. öñ gitti. Eytdüm ki: Gördüm. Eytdi: Ol Hasan-ı Başrî-yidi 2. hergün ögle namāzını Başra'da kılar andan bizüm katumuza gelür 3. bir sâ'at gelecı kılar andan gider ikindü namāzını girü Başra'da 4. kılar. Andan ol pîr baña eytdi ol kişinin kim Hasan-ı Başrî gibi 5. imāmı ola ayruktan ne du'ā ister. Naıldür kim Hasan zamānında 6. bir kişinin atı 'ayblu ve ziyānlu oldu o kişi 'azīm guşşalandı 7. 'aciz ve hayrān olup Hasan-ı Başrî katına geldi ve 8. kendünün hālin ve ziyāna şataşduğın şerh eyledi. Pes 9. Hasan ol 'ayblu atı dört yüz akçeye andan şatun aldı 10. ve akçeı aña virdi. Ol er ol gice düşinde gördi kim 11. uçmak içinde bir çemende ol at yürür ve dört kulan ardınca 12. bile yürür. Şordı kim bu at kimündür? Eytdiler senüñ idi 13. şimdi Hasan adına oldu. Ol uyandı yüğürdi Hasan [31b]

1. kapusına geldi. Eytdi ki iy Müsülmānlar imāmı ol şatuya 2. peşimān oldum atımı girü vir. Hasan cevāb virdi kim ol 3. düş kim sen bu gice gördüñ ben anı dün gice gördüm-idi. 4. Pes ol er kaygulu olup girü döndi dağı bir gice Hasan 5. düşinde gördi kim uçmak içinde yüksek köşkleri 6. ve çardaqlar var. Pes şordı kim uşbu muķāmlar kimündür? Eytdiler 7. ki: Ol kişinin kim peşimān olmuş şatuyı girü döndürür ala. 8. Pes yarındası Hasan ol kişiyi istedi ve ol atı girü virdi. 9. Naıldür kim Hasan-ı Başrînün rağıya'llāhü'anhü bir koñşısı var-ıdı 10. kāfir-idi yitmiş yıldan berü ve 'ömrini oda tapmak içinde 11. geçürdi ve anuñ adı Şem'un-ıdı. Bir gün ol kāfir ölüm 12. yastuğına düşdi. Vaķti gāyet tar oldu. Bir kişi Hasan 13. katına geldi eytdi ki: İy Müsülmānlar imāmı şol Şem'unuñ

[32a]

1. bir hālini görseñ senüñ üzerüne anuñ koñşulığı haķķı vardır. 2. Pes Hasan tırdı anuñ yastuğı üzere geldi gördi kim oda 3. tapmaktan ve düdünden kararmış. Hasan eytdi: Hāy Tañrıdan 4. koŗķıl kim kendü 'ömrünü od ve düdünden arasında yile virdüñ 5. ve Tañrı

hoşnûdluğundan yüz döndürdün gel Müsülmân olgıl. 6. Ola kim uşbunuñ vaqt gibi Allāhu te‘ālā seni esirgeye ve rahmet 7. kıla. Ol kâfir eytdi ki: Beni Müsülmân olmağdan üç nesne 8. yıgar. Evvel ol kim siz Müsülmânlar siz dünyalık sevmez hōrlarsız 9. ve dün ve gün dünyalık istemekde dürüşürsiz. İkinci eydür siz 10. ki ölüm hağdur ve hiç anuñ çün yarağ idinmezsiniz. Üçünci eydür siz 11. kim Tañrının dīdārını görevüz ve hiç anuñ hoşnûdluğuna lāyık 12. ‘amel kılmazsınız. Hasan eytdi ki bu bilişler sözidür. 13. Andan Hasan eytdi: Eger mü’minler böyle iderse iderler velikin

[32b]

1. Tañrının birliğine ikrār eylemişlerdür ve sen kamu ‘ömrün oda tapmakta 2. şarf eyledün kim ol oduñ saña bir zerre fāidesi yoğdur. 3. Ve sen kim yitmiş yıldan berü oda taparsın ve ben hergiz oda yakınlık 4. istedüğüm yoğdur. İmdi ikimüz oda berāber geledüm ikimüz 5. elümüzi oda uralum. Tā kim sen şol tapduğün oduñ za‘ifliğini 6. ve ben tapduğum Tañrının kudretini göresin pes böyle didi. 7. Hasan-ı Başrī elini od üzerine kodı. Tañrı kudreti birle od 8. hiç kār kılmadı aña ol kâfir çün şeyhün elini gördi kim 9. hiç od aña ziyān kılmadı pes hayrān oldı ve Hasana eytdi kim 10. yitmiş yıldur kim oda taparın ve şimdi kim ‘ömrümden birkaç nefes 11. kalmışdur ve Tañrıya yaramaz çok işler elümden gelmişdür. 12. Şimdi ben ne tedbīr eyleyem kim anuñ hāzretine lāyık olam. 13. Hasan eytdi ki tedbīrün oldur kim Müsülmân olasın.

[33a]

1. Şem‘ün eytdi kim: Biti virürseñ ve pāyendān olursañ kim Hağ 2. te‘ālā baña cezā kılmaya ve kendü fazlı birle beni rahmetine 3. ulaşdura velikin evvel dest ü hağtı virmeyince imān getürmezven. 4. Pes Hasan biti yazdı ve anuñ eline virdi. Şem‘ün eytdi kim 5. dilerven kim Başra ululardan kamosını ol bitide yazğıl 6. kim benüm işümi ‘azīm korkudadur. Pes buyurdı kim Başra uluların 7. anuñ içinde tanuğ yazdılar ve ol biti Şem‘ün eline virdiler. 8. Pes Şem‘ün zārılık birle ağladı ve imān getürdi ve Hasana 9. vaşyyet kılop eytdi kim: Kaçan cānum çıka ve beni yuyasın. 10. Bu biti kendü elün birle elüme virgil tā ki gūrda benüm-ile bile 11. olsun. Pes vaşyyetlerini kıldı ve kelime-i şehādet eytdi 12. ve cān ısmarladı. Pes Hasan gūr ve kefen rāst kıldı ve 13. çok hağ anuñ cenāzesine hāzır oldılar ve anı hağkına

[33b]

1. kodılar ve Hasan ol gice hiç uyumadı ve namāza meşğül 2. oldı. Andan göñli içre endişe kılop eytdi kim uşbu 3. ben yañıldum bilemedüm nesnei hüccet virdüm ve yavlağ

cāhillik 4. kıldum. Ben hōd ġarķ olmışam daķı bir ġarķ olmuşuñ elini nite 5. tutam. Tañrı işine hūkm kıldum ve biti virdūm diyūben 6. endiše kılurdı nāgāh Ḥasana uyķu ġālib oldu. 7. Pes düşinde Şem‘ūnı ġördi bir çerāġ gibi nūr virūr. Güneş 8. gibi başı üzere tāc egininde hulle uçmak içre bir çemende gökçeklenūr. 9. Pes Ḥasan eytdi: İy Şem‘ūn nitesin? Şem‘ūn eytdi: 10. Āķir ġörürsin Tañrı te‘ālā kendü fażl ve keremi 11. birle uçmaġa ġirürdi ve dīdārını ġösterdi ve ol luţflar 12. kim benüm ḥaķķumda kıldı hīç dile gelmez. İmdi sen pāyendānlıkdan 13. çıķduñ ol virdüġüñ ḥücceti ġirü al. Biti Ḥasana

[34a]

1. şunu virdi. Kaçan uyķudan uyandı ol biti kendü 2. elinde avucında buldı. Pes şol kadar aġladı kim anuñ ṭonı 3. ġözyaşından ıslandı. Andan Ḥasan eytdi: İy bār hūdāya 4. ma‘lūmdur kim senüñ işüñ ‘illetle degüldür belkim 5. çoġı fażl ve keremdür. Yitmiş yıllık oda ṭapucı kāfiri 6. āķirü’l-emr kendü yakınlıġına yol virdüñ ve kabūl eyledüñ. 7. Ol mü’mın kim yitmiş yıl senüñ tevḥidüñ içinde ‘ömrin geçüre 8. anı nite maḥrūm kılasın. Naķldür kim Ḥasanuñ şol kadar 9. sınıķluġı var-ıdı kim her ne kişıye kim baķsa ol kişı kendüzünden 10. yig ġörürdi. Bir ġün Dicle Irmaġı qarāñından ġiçerdi ġördi kim 11. bir kara hindī bir ‘avratla oturur bir kabaķ önlerinde 12. içerler. Ḥasanuñ ġöñlinden geçdi kim uşbu daķı benden 13. yigrekdür. Böyle dimiş-iken şerī‘at Ḥasana ḥamle kıldı.

[34b]

1. Pes Ḥasan eytdi ki bu benden nice yigrek ola kim yol 2. üzere oturup yād ‘avratla süci içer didi. Pes bu endiše 3. içinde idi. ġördi ki bir ağır gemi geldi ve Dicle 4. içinde ġarķ oldu ve yidi kişı ol geminüñ içinde 5. idi. Pes ol kara hindī derḥāl ṭonını çıkarup Dicle 6. Irmaġına düşdi. Ol yidi kişinüñ ikisini bir eliyle 7. ve ikisini daķı bir eliyle ve ikisini daķı iki ayaġıyla tutup 8. şudan taşra çıkardı. Andan Ḥasana eytdi: Hāy 9. benden yig da‘vāsı kılan eger benden yigseñ altısın ben 10. kırtardum birini daķı sen kırtar. İy Ḥasan uşbu ‘avrat 11. benüm annemdür ve kabaķda daķı süci degüldür şudur. Biz diledük 12. kim seni şınduk kim ġözlü misin ya ġözsüz misin? Pes 13. Ḥasan ol hindūnuñ eline ayaġına düşdi ve ‘özr

[35a]

1. diledi ve bildi kim anı Allāhu te‘ālā virmiş. Pes Ḥasan-ı Başrī 2. eytdi: Yā kişı nitekim ol kavmi ġarķ olmaķdan kırtarduñ 3. beni daķı ġümān deñizine ġarķ olmaķdan kırtarġıl didi. Pes 4. Ḥasan-ı Başrī andan soñra şöyle oldu kim hīç kişı kendüzin 5. yig

bilmedi. Tā şol cecdi kim bir gün bir it gördi eytdi kim 6. İlāhī uşbu itle beni berāber kılğıl didi. Ḥasana eytdiler kim 7. bu ne sözdür kim söylersin. Ḥasan eytdi eger şırātdan giçebilürsem 8. ol itden yigven ve eger giçemezsem Tañrının izzeti 9. Ḥaqqı-ıçün ol it yüz benim gibiden yigrekdür didi. Nağldür 10. kim Ḥasan-ı Başrī yārenlerine eytdi kim مَا أَشْبَهَكُمْ بِأَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ 11. ya‘nī iy yārenler siz Tañrı resūlinüñ şaḥābelerine 12. beñzemezsiz meger yüz göz ve saḳāluñuz beñzer dirven ‘amelünüz 13. dimezven kim eger ol ḳavmi görsedünüz bunlar sizün göz göze

[35b]

1. göre neydi ve eger ol ḳavm sizi görseydi sizlerden 2. hiç biriñüze Müsülmān dimeyedi kim bunlar muḳaddimlerdi. 3. Tañrıdan yāña yügürüp at üzere kuşlar gibi gittiler 4. ve biz yağır eşek arḳasında kalmışuz. Bir ‘Arab 5. Ḥasan ḳatına geldi ve şabrdan şordı. Ḥasan eytdi: 6. Şabr iki dürlüdür. Biri oldur kim muşibetlere ve belālara 7. şabr kıla. İkinci oldur kim ol nesnelerden kim Tañrı te‘ālā 8. bizi yıgdı şabr kılavuz ve ol nesneleri işlemeyevüz 9. böyle didi. Ol ‘Arab eytdi ki: مَا رَأَيْتُ أَصْبِرُ مِنْكَ 10. ya‘nī senden şaburlu görmedüm. Ve daḫı Ḥasan-ı Başrī raḍıya'llāhü‘anhü 11. eytdi: Kişiye bir ‘ilm girek uşlu ve anuñ 12. birle ‘amel girek. Toḡru ve iḥlāş ve ḳanā‘at²³ ve şabr girek. 13. Andan şoñra anuñ-ıla ḳılısarlar bilmezven ve daḫı eytdi ki

[36a]

1. koyun ādemīlerden yigrekdür anuñ-ıçün ki çobān anı otlamağdan 2. yıḡar ve Tañrı sizi ādemīlerden kendü murādlarından yıgmaz 3. ve daḫı eytdi ki yavuz iş ve yavuz kişiyle oturmak kişi eyüler 4. üzerine yavuz gümānlu kılar ve daḫı eytdi eger bir kişi beni süci içmege 5. da‘vet kılsa dōstraḳ tutarven kim beni dünyā talebine 6. da‘vet kıla ve daḫı eytdi ki ol ebedī uçmak 7. uşbu birkaç günlük ‘amel birle rāst gelmez. Şol eyü 8. niyyetle bulur ve daḫı eytdi ki Allāh te‘ālā uçmak 9. ehli uçmaḳda baḳalar sekiz biñ yıl cūḥūd²⁴ olalar. 10. Andan ötürü kim Tañrı te‘ālā bunlara tecellī ḳılmış ola eger 11. anuñ ululuḡına baḳarlarsa anuñ heybetinden mest 12. olalar ve eger anuñ görklüḡine baḳarlarsa anuñ 13. birliḡi içinde ḡarḳ olalar. Ve daḫı eytdi fıkr kılmak

²³ ḳanā‘at: ḳınā‘at 35b/12, 36b/6, 50a/6, 50b/3

²⁴ cūḥūd: çūḥūd 36a/9

[36b]

1. bir gözgüdür eyüliklerüñ ve yazuklarıñ anuñ içinde gözüdür 2. ve dağı eytdi her kimüñ ki sözi hikmetden degül anuñ 3. sözi kamusı iffetdendür ve kimüñ kim işi fikretten degüldür 4. ol kamusı gafletdendür ve her kimüñ kim nazarı ‘ibretten 5. degüldür ol kamusı haṭā ve zilletdendür. Ve dağı eytdi 6. Tevrat içinde yazılmışdur kim iy Ādem oğlanı ḵanā‘at eyle 7. tā kim ḥācetsüz olasın ve kendüzinden ayrı tā kim selāmet 8. bulasın ve kendü nefesine murād virme tā āzāde olasın 9. ve çün ḥasūdlikdan el götürdi mürüvvetlü oldı 10. ve çün birkaç gün dünyā içinde şabr eyledi berḥürdārlik 11. buldı. Ve dağı eytdi ki üç dürlü kişinüñ ḡaybetine 12. söylemek ḡaybet olmaz. Bir fāsık kim fışkını söyleyeler. Biri 13. bid‘at issi. Biri zālīm pādīşāh ve dağı eytdi kim miskīn

[37a]

1. Ādem oğlanı bir sarāya ḥoşnūd olmışdur kim ḥalālinüñ ḥisābı 2. var ve ḥarāmınüñ ‘azābı var. Ve dağı eytdi: Ādem oğlanınüñ 3. cānı tenden ayrılacak üç ḥasretle ayrılır. Evveldür kim ol 4. māl cem‘ eyledi gine ṭoymadın gider. İkinci oldur kim ümīdine 5. degmedin varur ve üçünci oldur kim öğündüğü yol 6. üçün azuk bağlamadığına ḵayḡu yir gider ve dağı bir kişi Ḥasana 7. eytdi kim fülān cān ṭartar. Eytdi eyle dimegil kim ol 8. yitmiş yıldan birü cān ṭartmak içinde idi şimdi cān 9. ṭartmaḡdan ḵurtılır. Ve dağı eytdi: Yeyni yüklüler ḵurtuldı 10. ve ağır yüklüler helāk oldı. Ve dağı eytdi kim bilici 11. vezīrūñ mü‘min oldur kim dünyāsını ḥarāb kıla ve anuñ-ıla 12. āḡiret bünyādını öre ve dağı eytdi ol kişiler 13. kim sizden ilerü idi Ḵur‘ānı fermān bilürler-idi kim Tañrıdan

[37b]

1. bulara gelmiş gicelerde anı oḡurlar-ıdı ve kendüzin anuñ buyruğı 2. birle ‘amel ḵılurlar-ıdı ve şimdi siz Ḵur‘ānı ālet idindüñüz ve anuñ-ıla 3. ‘amel ḵılmağı terk idindüñüz ve dünyā ḵazanmaḡa anı sebep idindüñüz 4. ve dağı eytdi ki: Kişi kendüzine ve atasına ve anasına ve ḥelālden 5. nafaḡa kıla ve ṭa‘ām yidüre anuñ ḥisābını virmeye ve dağı 6. eytdi her namāz anuñ içinde ḡöñül ḥāzır olmaya ‘azāba 7. yakınraḡdur ve Ḥasana eytdiler kim uş bunda bir er var kim 8. altı yıl vardur kim cemā‘at gelmemişdür ve ḥiç ḥalka 9. ḵarışmaz bir buḡaḡda oturmuşdur. Ḥasan ṭuru geldi ve anuñ 10. ḵatına vardı ve eytdi ki: İy fülān niçün namāza gelmezsin 11. ve ḥalka ḵarışmazsın? Eytdi beni ma‘zūr ṭutḡıl kim benüm meşḡullıḡum 12. vardur ki beni yıḡar. Ḥasan eytdi neye meşḡulsın? Eytdi 13. her nefes kim benden gelür anuñ içinde Tañrıdan baña ni‘met

[38a]

1. degir ve benden aña ma‘şiyet degir. Pes ol ni‘metüñ şükrine 2. ödemege ve ol ma‘şiyetüñ ‘özüni dilemege meşgülün. 3. Hasan eytdi ki: Uşbu yola varursañ becid olğıl kim 4. sen benden yigreksin ve dağı bir kez Hasan-ı Başrîye eytdiler: İy 5. hoca hiç senüñ vaqtüñ hoş olduğu var mı? Hasan 6. eytdi: Bir gün tam üzre oturur-ıdum konşu ‘avratı eydür kim elli 7. yıla yakındur ki senüñ evüñdeven ve yeñi eski bulduğum 8. geydüm ve issi şavuk zağmetin gördüm ve ne kim getürdün artuk 9. eksük istemedüm. Senüñ aduñ ve yüzüñ şuyın sakladum ve 10. kimesneye senden kile kılmadum ve bu kamusı-yla saña 11. boyun virdüm. Ammā bir nesne işitdüm ki benüm üstüme biregüyü 12. ihtiyār kılırsın ve evlenürsin. Bu işe katlanur degülven 13. ve şabr kılmazven. Ol düşvārılıkları anuñ-çün tutardum.

[38b]

1. Tā kim neyümdeñ seni göreydüm ve senüñ dīdāruña bakaydum şundan 2. ötürü tartmazdum ki bugün seni ayruķ kişi göre ve seni ayruğa 3. nazar kılasın. Uş varurven Müsülmānlar imāmı Hasan-ı Başrî 4. itegini tutaram ve senden şikāyet kılıurven. Hasan 5. eydür: Bunı işitdüm vaqtüm hoş oldu gönlüm gözi açıldı 6. gözlerümden yaş revān oldu. Eytdüm ki: ‘aceb Qur’ānda 7. bu sözüñ hiç bekdaşı var mı diyü ben istedüm bu atı 8. buldum ki Allāhu te‘ālā buyurur ki: ²⁵إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ 9. أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَ يَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ²⁵ 10. Tañrı te‘ālā yarlıgāmıza şol kişiye kim Tañrıya şirk getüre 11. ya‘nī iki Tañrı tutmuş ola bundan artuk yazuk işleyenlere 12. kamusını yarlıga kimi dilerse naķldür bir kişi Hasana 13. şordı kim nitesin Hasan eytdi ki bir kişi ki deñizde

[39a]

1. ola andan gemi şına pāre pāre ola her bir kişi bir tahta üzre 2. kıala anuñ hāli nite ola? Eytdiler ki düşvār Hasan 3. eytdi ki benüm hālüm şöyledür ve Hasan bayrām günde bir cemā‘at 4. katından geçerdı kim oynarlar-ıdı ve gülüşürler-ıdı. Hasan eytdi 5. ‘aceblerven ben şol kişilere kim gülüşürler ve bunlaruñ hāli 6. ne olası ma‘lūm degül. Ve dağı bir gün bir kişi gördi kim 7. sinīler arasında oturur itmek yir. Hasan eytdi ki şol 8. er münāfıķdur. Eytdiler ki nite Hasan eytdi: Ol kişinüñ 9. kim bunca ölü arasında ta‘ām ārzūsı deprene şöyledür 10. kim ölüme ve kıyāmete inanmaķlıgı yok gibidür. Pes bu 11. münāfıķlar nişānidur. Naķldür kim Hasan münācāt içinde 12. eydürdi İlāhī baña

²⁵ "Şüphe yok ki Allah, kendisine eş tanıyanı bağışlamaz, bunun dışında dilediği kişinin bütün suçlarını örter." (Nisa/116)

ni‘ met virdüñ şükr kılmadum. Sen ol ni‘ meti 13. benden girü almaduñ ve belā virdüñ şabr kılmadum ve andan

[39b]

1. ötürü kim şabr kılmadum ol belāyı baña dāim kılmaduñ. İlāhī 2. senüñ işüñ fazl ve keremdür ve Hasanı bir kişi güler görmiş 3. degüldi. Pes çün ölmek hāli aña irdi. Pes katı 4. geldi ve eytdi ki: Kankı yazuk kankı yazuk didi ve cān 5. haḫḫa ısmarladı. Bir pīr anı düşinde gördi. Pes eytdi ki: 6. Hergiz diriligüñde gülmedüñ ve eytdüñ kankı yazuk kankı 7. yazuk anuñ ma‘nāsı neydi? Hasan eytdi: Ol hālde 8. bir ün işitdüm ki Tañrı te‘ālā eytdi: Yā Mālik 9. الْمَوْتُ شَدِيدٌ عَلَيْهِ ذَنْبُ يَمَلِّكَ الْمَوْتُ katı dutıl 10. anı kim bir yazuğı daḫı kalmışdur. Beni gülmek tutdı ve 11. eytdüm ki: Kankı yazukdur anı didüm ve cān virdüm. Ve daḫı 12. bir dīn ulusu anı ol gice düşinde gördi kim 13. gökler ḫapusu açılmış ve kığırdurlar kim Hasan kendü

[40a]

1. Tañrısına irdi ve Tañrıdan hoşnūdluk buldı. Raḫmetu'llāhi ‘aleyhi 2. rızḫ raḫmeten vāsi‘ aten **zıkr-i Mālik İbn-i Dīnār** raḫmetu'llāhi 3. ‘aleyhi raḫmeten vāsi‘ aten ve’l- āḫirü ol mütemekkin-i hidāyet 4. ol mütevekkil-i vilāyet ol toḡru yoluñ ḫulavuzı ol 5. ol eyülerüñ muḫaddimi ol sāliki ṭayyār Māliki İbn-i Dīnār 6. raḫıya'llāhü ‘anhü Hasan-ı Baṣrīnüñ yarı-yıdı ve bu ṭāifenüñ ulularından 7. idi ve anuñ kerāmetleri meṣhūr-ıdı ve dīnār anuñ 8. atası-ydı ve bir kişinüñ ḫulı-ydı. Baḫma kim Mālik ḫul oḡlı-ydı 9. velikin iki cihāndan āzād-ıdı ve ba‘zılar eydürler ki Mālik 10. gemiye girdi çünki deñiz ortasına irdiñiz gemi issi Mālikden 11. iki dīnār kiri diledi Mālik eytdi ki altunum yokdur. Pes Māliki 12. ol ḫadar urdılar ki ‘aḫlı zāyil oldu. Ḳaçan ki ‘aḫlı girü 13. geldi eytdiler ki getür gemi kirāyesini. Eytdi ki yokdur yama

[40b]

1. dögdiler kim uşşı gitdi. Ḳaçan ki ‘aḫlı girü geldi gemi girsin 2. dilediler. Mālik eytdi yokdur. Eytdiler ki ayaḡundan tutavuz deñize 3. bıraḡavuz böyle diseler ne kim andan balıḫ var-ıdı her birisi aḡzında 4. iki dīnār götürüp şu üstine geldiler. Mālik elini şundu 5. ol balıḫlarından birisini iki dīnār aldı bunlara virdi. Ḳaçan kim 6. gemiciler eyle gördiler Mālīkūñ eline ayaḡına düşdiler. Pes aña 7. bu sebebdan Mālīk-i Dīnār didiler. Andan Mālīk deñizden çıkup 8. deñiz üzerine yüriyü gitdi tā kim ḡāyb oldu ve anuñ tövbesine 9. sebep bu oldu kim ol bir dūnyā sevice ve çok mālлу er-idi. Dımışḫ 10. şehrinde olur-ıdı ve Dımışḫ mescidini Mu‘āviye yapmış-ıdı ve aña çok 11. vaḫf

eylemiş-idi. Pes Mâlik tama^ç kıldı kim ol mescidüñ 12. mütevellîliğini aña vireler. Pes ol mescidüñ bucâğında namâzlağı bırağdı. 13. Bir yıl tamâm ^çibâdet kıldı ve her kim ki ol mescide gire anı namâz içinde

[41a]

1. gördi ammâ Mâlik kendüzine eydürdi ki zihî münâfık ki benven 2. dir-idi. Kaçan gice olsa mescidden çıkar-ıdı ve temâşâya gider-idi. 3. Pes bir gice ^çişrete meşğûl idi. Kaçan ki yârenleri uyudı ol kôpuz 4. çalar-ıdı. Pes ol kôpuzdan bir avâz geldi kim 5. تَنُوبُ أَنْ لَا ya^ç nî iy Mâlik n'oldı saña kim tövbe kılmazsın 6. çünkü bu avâzı işitdi. Pes ol yavuz işlerden el götürdi 7. ve hayrân olup girü mescide vardı ve kendüzi ile endişe 8. kıldı ve eytdi ki: Bir yıldur kim riyâ ve münâfıklık birle ^çibâdet kıılırven. 9. Yigrek oldur kim Tañrıdan utanam girçeklik birle ^çibâdet 10. kıılam ve bu mescidüñ mütevellîliğin baña virürlerse almayam. Pes bu 11. niyyet kıldı ve sırrın Tañrıya toğru kıldı ve ol gice şâfî 12. gönül birle Tañrısına ^çibâdet kıldı. Pes yarındası Dımışk 13. şehrinüñ re'isi ve dağı kişiler birle mescide girdiler ve didiler ki:

[41b]

1. Bu mescidüñ gedükleri ve haleli var buña bir mütevellî girekdür 2. diyüp ittifâkı Mâlik üzerine kııldılar kim andan yigrek kişi bulunmaya 3. didiler. Pes Mâlik katına vardılar ve Mâlik namâz üstünde idi 4. şabr eylediler tâ kim namâzdan fâriğ oldı. Pes didiler ki biz kâumumuz 5. şefâ^ç ate geldük tâ ki sen bu mescidüñ mütevellîliğini kabûl kılasın. 6. Pes Mâlik eytdi ki İlâhî bir yıl ^çibâdet kıldum riyâ çün kim 7. bu mescidüñ mütevellîliğini baña vireler ol bir yıl içinde hîç 8. kimse baña bakmadı. Şimdi kim gönülümü saña virdüm ve niyyetüm dürüst 9. kıldum kim ol mütevellîliğini almayam yigirmi kişi viribidüñ kim bu işi 10. benüm boynuma şaralar. Senüñ ^çizzetüñ haqqı-çün kim kabûl kılası degülven. 11. Pes ol mescidden çıkdı yüzini Tañrıya tutdı ve 12. ^çibâdete ve riyâzete meşğûl oldı. Tâ kim rûzgâr içinde 13. mu^çteber oldı ve ulu oldı. Şöyle kim Başra şehrinde bir bay

[42a]

1. kişi var-ıdı öldi. Çok mâlı kaldı ve anuñ bir görklü ^çavratı var-ıdı. 2. Ol ^çavrat Şâbit-i Binnân katına geldi ve eytdi iy hōca dilerven 3. kim Mâliküñ ^çavratı olam tâ kim beni dîne gitmege yoldaş kıla. 4. Şâbit bu sözi Mâlike didi. Mâlik eytdi: Ben bu dünyâyı üç talağ 5. boşamışven ve ol ^çavrat dağı dünyâdandır. Pes üç talağ virilmiş 6. nikâh kıılmağ olmaz. Nağldür kim Mâlik bir vağt bir divâr günlüğe 7. uyumış-ıdı bir yılan

gelmiş ve bir nergis budasını²⁶ ağzına alup Mâliküñ 8. sakālın korur-ıdı ve yıl kılar-ıdı. Nakldür Mâlik eytdi nice yıldur kim 9. ğazāya varmağ arzūsında idüm kaçan ittifāk düşdi kim vardum. Ol 10. çün baña ısıtma tutdı savaş kılmadum ‘âciz oldum. Pes vardum 11. çadıra girüp yatdum ol ğuşşa ile kim kendüzüme eytdüm eger benüm Tañrı 12. katına menziletüm varmıssa bu ısıtma baña gelmez-idi ve uşbu ğāzilikden 13. mahrûm kalmaz-ıdum. Bu endişe üzere uyudum uyukum içre hâtifden bir ün
[42b]

1. geldi kim yâ Mâlik eger bugün sen savaşa verseñ tutulup esir 2. olasıduñ ve kaçan ki esir olayduñ seni²⁷ toñuz etin virseler-idi 3. yirdüñ ve kâfir olurduñ. Pes bu ısıtma saña ulu armağān oldı. 4. Mâlik eytdi uyukudan uyandum ve Tañrıya çok şükr kıldum. Nağldür 5. kim Mâlik bir gün bir dehr ile bahş eyledi ve söz uzandı. Her birisi 6. eydürdi kim haqq yol ve toğrı yol benüm yolumdur. Āhirü’l-emr ittifāk şöyle 7. kıldılar kim dehr elini Mâlik elini bağlayalar andan od üzerine koyalar 8. kanķısınıñ kim eli göyüne anuñ yolu bātil ola didiler. Pes ikisinüñ dağı 9. elin oda soğdılar od kaçdı. İkisinüñ dağı eli göyünmedi. Pes 10. eytdiler ki ikisinüñ yolu haqqmış böyle olsa Mâlik gönli tar 11. ve kaygulu oldı evine geldi ve yüzini yire kodı ve münâcât 12. kırup eytdi kim: İlähî yitmiş yıldur kim yoluñda kadem ururven āhir 13. bir dehr ile berāber oldum. Mâlik eytdi ki bir āvāz işitdüm ki eytdi:

[43a]

1. Yâ Mâlik bilmez misin ki senüñ elüñ anuñ elin şakladı. Anuñ elin oda 2. yalnız komağ girek-idi. Tâ kim göyünmegi göre-yidüñ. İmdi kişi kim Mâlik 3. eline elin urdı göyünmedi ve ol kişi kim kadem²⁸ Muhammed Muştafâ kademi 4. yirine kıya ya‘nî anuñ yolunca vara tamu od anı göyündürmese ‘aceb 5. olmaya. Nağldür kim Mâlik eytdi: Bir vaqt katı şayru oldum ve 6. bekledüm şöyle ki kendüzümden gitdüm-idi kaçan ki biraz hoşrek oldum. 7. Bir nesne hâcetüm oldı yüz biñ hamiyyetle tırdum bāzāra geldüm 8. ve gücüm yoğ-ıdı kim ol elimi götürem. Bāzār içindeyken şehrüñ bigi 9. görüb geldi. Kullar baña çağırdı kim tiz yoldan şavul. Benüm tã‘atüm 10. yoğ-ıdı kim şavulam. Pes bunlaruñ birisi geldi kamçıyla beni arķura 11. urdı. Eytdüm: قَطُّ اَللّٰهُ يَدَكَ Tañrı elüñ kessün didüm. Pes yarındası 12. bāzāra vardum gördüm ki ol eri elini

²⁶ budasını: budasına 42a/7

²⁷ Metinde "sana" şeklinde yazılması gereken kelime "seni" şeklinde yazılmıştır. Bu kelime metinde korunmuştur.

²⁸ kadem: kadimin 43a/3

kesmişler çārşūda bırakmışlar. 13. Nağldür kim Mālikūñ konşulıgunda bir yavuz işlü fāsık ve müfsid yigit

[43b]

1. Var-ıdı. Hemîşe Mālik andan incinirdi anuñ fisādından ötürü ammā şabr 2. eylerdi. Tā kim aña bir gayri kişi söyleye diyü el kışsa ayruklar dağı ol 3. yigitden Mālike kileye geldiler. Pes turu geldi Mālik ol yigite vardı. 4. Tā kim anı ol yavuz iş için edebleye ve ol yigit yavlağ cabbārılığda 5. idi ve uzun dillü idi. Pes Mālike eytdi beni sultān kişi gibi siver 6. kimūñ dehresi var ki beni bu işden yıga. Mālik eytdi ki: 7. Sultāna biz seni eydevüz. Yigit eytdi: Sultān benüm gönümü şağlar ve ne kim 8. işlerem sultān aña rāzidür. Mālik eytdi: Eger sultāna demek 9. yaramazsa rahmāna diyevüz. Pes Mālik göge işāret eyledi. 10. Pes ol yigit eytdi: Tañrının fazl ve keremi çokdur. Mālik 11. ‘āciz kaldı ol yigid-ile söyleşmedi kodi gitdi. Pes bunun üzere 12. birkaç gün geçdi ol yigidiñ fisadı yavlağ çoğaldı. Pes 13. Ādemiler anuñ elinden yine Mālike kileye geldiler Mālik bin Dīnār turu

[44a]

1. geldi kim vara ol yigite edebleye giderken bir ün işitdi kim 2. yā Mālik bizüm dōstumuzdan elūñ götür. Beni işidüp Mālik ‘acebe 3. kaldı varup yigit katına geldi. Çünkü ol yigit Māliki 4. gördi kaşın çatdı ve eytdi kim nite oldı kim yine geldüñ? 5. Mālik eytdi ki bu kez anuñ-çün geldüm ki seni zecr eyleyem ve bir dağı 6. anuñ-çün geldüm kim saña haber vireyim. Mālik ol işitdügi 7. āvāzı yigite diye virdi. Çünkü yigit ol haberi andan 8. işitdi. Eytdi çün iş böyledür imdi ben kamu işlerden 9. bīzār oldum ve tövbe kıldum diyüben ‘ışk ‘ālemine yüz tutdı. 10. Mālik eytdi biraz müddetden soñra Mekke de gördüm ki bir 11. hilāl gibi olmuş ve cān dudağına gelmiş. Eydür kim ol 12. Tañrı bizüm dōstumuz didi. Uş dōstumuza varduğ. Nağldür 13. kim bir vaqt Mālik bir ev kirāya tutmuş-ıdı ve anuñ berāberinde

[44b]

1. bir cühūduñ sarāyı var-ıdı ve Mālikūñ yolu ol sarāyuñ önünde 2. giçer-idi. Pes ol sebebdan diler-idi ki ol cühūd kaşd-ıla Māliki incid 3. ve ol aradan yayındura. Pes ol cühūd bir kuyu kazdurdı müsterāh 4. için ve anuñ içinden yol eyledi. Mālikūñ mihrāb dīvārına 5. degin pes çok müddet ol kuyu üzerine oturdılar. Tā kim çirk 6. ve necāset aqup Mālik evine girdi. Çok zamān geçdi hergiz 7. Mālik incindüğün zāhir itmedi. Pes cühūduñ Mālik incinmedüğine 8. gönli tar oldı. Pes bir gün Mālike eytdi: İy cüvānmerd

9. uşbu dīvāruñ mihrābından nicāset geçüp evüñe akmaz mı? Mālik 10. eytdi ki: Açar velikin bir gözgi ve süpürge hāzır kılmışam arıdaruz. 11. Cühūd eytdi ki: Kaşıyup hışmuñ gelmez mi? Mālik eytdi: Hışmum 12. gelür velikin yudarun kim Tañrı fermān eyledür. Nitekim kelām 13. kādīmīnde buyurur ²⁹وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنْ

[45a]

1. النَّاسُ pes ol cühūd şol sā‘at Müsülmān oldı. 2. Naqlıdür kim nice yıllar geçdi yiñe Mālik ekşiden tatlıdan 3. nesne yimez-idi. Her gice bāzāra varur-ıdı. Bir girde şatun alur-ıdı 4. ve anuñ-ıla orucunı açar-ıdı. Ol vaqt kim ıışşı itmek iline 5. girer-idi anı katuğ yirine tutar-ıdı hergiz katuğ yimez-idi. Bir vaqt 6. yāreni hasta oldı göñline et ārzūsı düşdi. 7. Pes anuñ arzunı tamām on gün şabr eyledi çün iş hadden 8. geçdi. Bir aşcı dükkānına vardı iki üç koyun başı 9. şatun aldı yiñine koydı gitdi başcıya ol gāyet 10. ‘aceb geldi şākirdi anuñ ardınca gönderdi eytdi 11. gör kim anı neyler pes bir sā‘atden soñra ol şākird ağlayu 12. girü geldi ve eytdi kim bir hālvat yire vardı ve ol başları 13. yiñiden çıkardı ve iki üç kez yiledi ve eytdi ki iy nefis

[45b]

1. Saña bundan artuğ degmez. Andan ol etmegi ve başları bir dervīşe 2. virdi ve eytdi: İy benüm za‘īf tenüm uşbu renc ve meşakḳat kim 3. ben saña kılrven andan ötürü degüldür kim sen benüm düşmānum mısın 4. kim dünyā içre benüm senden yigrek ‘aziz kimsem yokdur velikin 5. bunca rencleri saña sevdüğümde ötürü kılrven. Tā ki 6. yāreni tamu odına göyünmeyesin. Birkaç gün bu dünyā içre şabr 7. eylegil kim bu miḥnetüñ ucına çıkasın ve bir ni‘mete şataşasın 8. kim hergiz anuñ zevāli olmaya ve daḥı eytdi ki bilmezven 9. ne ma‘nīdür kim uşbu sözi eydürler kim: Her kim kırk gün 10. et yimezse anuñ ‘aqlından kim ola ve ben yigirmi yıldur kim 11. et yimedüm ve ‘aqlum hergün artmaḳlıḳ içindedür. Naqlıdür 12. kim Mālik kırk yıl Başra içinde idi. Hergiz yaş ḥurmā 13. yimiş degül-idi ve ol vaqt kim yaş ḥurmā yitişeydi

[46a]

1. şabr kılrurdu nefesine virmez-idi ve eydürdi iy Başra ehli ruṭab 2. yimekten benüm ḳarnumdan nesne eksilmedi ve siz anı yimekten 3. hīç nesneñüz artmadı. Pes kırk yıl oldı ki Mālik 4. yaş ḥurmā ārzūsından bī-ḳarār oldı. Ne ḳadar kim dürüşürdi nefsin 5. ol ārzūdan yıḡmazdı. ‘āḳıbet çünki birkaç gün geçdi. 6. Arzūsı hergün ziyāde olur-ıdı.

²⁹ "(Kızdıkları zaman) öfkelerini yutanlar insanları affedenlerdir." (Hadis)

Mâlik nefis elinden ‘âciz kaldı 7. ve eytdi ki girekse kendüzünü depele girekse öldür elbette ben yaş hurmâ 8. yiyesi degülven. İttifâken şöyle düşdi kim Mâlik uyudu. Uykusı 9. içinde bir hâtif âvâz kıldı kim yaş hurmâ yimek gerek ve nefsin zindândan 10. çıkarmak gerek çün bu düşi gördi anuñ nefsi zafer buldı. Pes 11. Baña ruṭab yidür didi ve firyâd eyledi. Mâlik eytdi ki: İy nefis 12. eger ruṭab yimek dilersen bir hafta tamâm aç ol. Şöyle kim gündüzün 13. nesne yimeyesin ve gice irteye degin namâzda olasın tâ kim saña

[46b]

1. hurmâ yidürem nefis aña râzî oldu. Tamâm bir hafta dünin namâz-ıla 2. ve gündüzün oruç-ıla geçürdi. Andan bâzâra vardı ve ruṭab şatun aldı 3. ve mescide vardı. Tâ kim otura yiye bir oğlançuk tam üstinden atasına 4. anasına çağırur eydür kim: İy ata bir cühüd yaş hurmâ şatun almış 5. uş mescide varur kim yiye cühüduñ mescide ne işi vardır? Derhâl 6. ol oğlanuñ anası geldi gördi kim oğlançuk cühûda 7. didi ki Mâlik bin Dînâr imiş. Pes ayağına düşdi. Mâlik 8. eytdi ki: Uşbu ne sözdür kim bu oğlançuk didi. Oğlanuñ atası 9. eytdi: Yâ Mâlik anı ma‘zûr tutğıl kim ol tıfıldur nesne bilmez. 10. Bizüm maḥallemüzde cühüdler vardır ve biz görür kim hemîşe cühüdler 11. oruç güninde nesne yirler ve her kim kendüzün ta‘âm yirse cühüddur 12. dirler. Anuñ sözi bilmezlikdendür anı ‘afv kılgıl. Mâlik çün 13. bu sözi işitdi cânına od düşdi ve bildi kim oğlançuk

[47a]

1. gayb diliyle söyledi. Pes Mâlik eytdi: İy çalabum ruṭab yimedim 2. yazuksuz nâreside dilinden adım cühüd çıkarduñ. Eger ruṭab yirsem 3. adımı küfre çığarasın. Senüñ ‘izzetüñ ḥaqqı-çün kim hergiz ruṭab yimeyem. 4. Naḳldür kim bir kez Başra şehrine od düşdi. Mâlik ‘aşâsın 5. ve na‘lînni getürdi bir yüksek yire çıkıdı ve naẓar kılurdi kim 6. her kişi kumâş derdine düşmiş-idi. Bir bölügi kumâş erdir-idi ve bir nicesi 7. kumâş tartar-iken oda göyündi ve bir nicesi oğlanı kızını kurtarmak 8. ardınca idi. pes Mâlik eytdi: نَجَا الْمُحْفَقُونَ 9. وَهَلَكَ ya‘nî yeyni yüklüler kurtuldı ve ağır yüklüler helâk 10. oldılar. Kıyâmet güninde dahı böyle olasıdur kim görürsin. Naḳldür bir gün 11. Mâlik sayrı şormağa vardı eytdi gördüm ki ḥâli yakın gelmiş. 12. Pes şehâdet kelimesin aña ‘arz eyledüm hiç eytmedi. Pes becid tutdum 13. ki eytgil lâ ilâhe illallâh. Ol eytdi kim onın on bire on

[47b]

1. on ikiye andan eytdi kim yā şeyḥ benüm öñümde oddan bir tağ 2. vardur. Kaçan ki şehâdet kelimesini eytmege kaçd eylerven ol od 3. baña hamle kıılır. Mâlik eytdi ki ol kişinüñ bişesinden şordum 4. eytdiler mālın onın on bire ıssıya virürdi ve kile ve ölçek 5. eksük tutardı ve daḥı Ca'fer bin Süleymân eytdi: Bir kez Mâlik-ile 6. Ka'be ye vardum kaçan ki allâhümme lebbeyk dimege başladı düşdi 7. uşşı gitdi. Çün kendüzine geldi. Eytdüm: Yā Mâlik uşbu 8. düşüp uşşuñ gitdi ki ne sebeb dendir? Mâlik eytdi: Çünkü 9. lebbeyk didüm korğdum ki nidâ gele lâ lebbeyk diyü. Pes ol korğudan 10. düşdüm uşşum gitdi. Naḳldür çünki Mâlik ³⁰إِيَّاكَ نَعْبُدُ 11. ³¹وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ dir-idi. Zār u zār ağlar-ıdı ve eydürdi ki eger 12. uşbu âyet Tañrı kitâbından degülmissen hergiz ben okumaya idüm 13. dir-idi. Anuñ çün kim eydürüz ³²إِيَّاكَ نَعْبُدُ ya' nî sen Tañrıya taparuz

[48a]

1. ve eydürüz ve ya' nî sen Tañrıdan yardım dilerüz. 2. Belkim sultândan ve ³³وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ kâzîdan yardım isterüz ve her kişiden 3. şükr ve şikâyet kıılır. Naḳldür kim Mâlik kamu gicelerde uyanuḳ 4. olurdu ve anuñ bir kıızı var-ıdı. Eytdi: Yā baba 'ömrünüñ ... 5. geçdi ve sen bir laḥz uyumaduñ nola eger bu gice uyusañ? 6. Mâlik eytdi: Aḳıncıdan korğarın. Olmaya kim baña bir devlet 7. yüz dutmuş ola ve gele beni uyukuda bula kıoya gide. Naḳldür 8. kim Mâlike eytdiler nitesin? Eytdi: Ne şorarsız kim Tañrınıñ itmegini 9. yirven ve şeyṭānuñ buyruḡın tutarven ve daḥı ol kıardaş 10. ve yār ve döst kim saña andan dîn fâidesi degmeye anuñ-ıla 11. oturmak olmaz ve daḥı eytdi kim: Bu zamân ehlinüñ döstluḡı 12. şol bâzâr aşına beñzer. Kıoḳusu ḥōş ve tadı nâḥōş 13. ve daḥı eytdi her kim Tañrı ile söyleşüp münâcât kıılmaḡı

[48b]

1. ḥalḳ birle söyleşmekden sıvgülü kıutmazsa anuñ bilüsi azdur 2. ve göñli kördür ve 'ömri zârîdür ve daḥı eytdi: Tañrı tebâreke 3. ve te'âlâ Mūsāya 'aleyhi's-selâm vahy kııldı kim demürden 4. na' lîn idin ve demürden bir 'aşâ idin. Andan yir üzerinde yürü 5. ve eşerler ve 'ibretler iste ve bizüm ḥikmetlerümüzi ve ni' metlerümüzi tefrîḥ 6. eyle. Ol vaḳta degin kim ol demür na' lîn yaprana ve ol 'aşâ 7. eşene. Ya' nî bu sözüñ ma' nâsı

³⁰ "Yalnız sana kulluk eder..." (Fatiha/5)

³¹ "ve yalnız senden yardım dileriz." (Fatiha/5)

³² "Yalnız sana kulluk eder..." (Fatiha/5)

³³ "ve yalnız senden yardım dileriz." (Fatiha/5)

oldur kim girekdür kim kişi 8. şabrlu ola. Nitekim Qur'ānda buyurur إِنَّ الزَّيْنَ مَتْنٌ فَأَوْعِلْ ۙ 9. ya' nī dīn bir berk kal'adur aña katlanmağ ve dürüşmek birle girek 10. ve dağı eytdi kim: Tevrat içinde gelmişdür kim Hakk te'ālā 11. eydür ben size müştāk oldum siz müştāk olmaduñuz ve kendüzüm 12. kığırdum gelmeduñuz ve dağı eytdi ki: Gökden inmiş kitāblar içinde 13. okudum ki Tañrı te'ālā Muhammed ümmetine iki nesne virmişdür

[49a]

1. kim anı Cebra'ile virdi ve ne Mikā'ile virdi. Birisi oldur kim 2. eytdi: فَانْكُرُونِي أَنْكُرْكُم³⁴ ya' nī siz ben Tañrıyı añasız 3. ben dağı sizi aña³⁵ ve bir dağı oldur kim eytdi: ادْعُونِي³⁶ 4. evrat : Teytdi kim 5. āb kılayın ve dağı ya' nī du'ā kıluñ tā kim müstec اسْتَجِبْ لَكُمْ³⁷ içinde okudum kim Hakk te'ālā eydür iy şiddiklar 6. dünyāda benüm zikrüm-ile tena'um kıluñ kim benüm zikrüm dünyāda 'azım 7. ni'metdür ve āhıretde ulu 'ivāzdur ve dağı eytdi kim gökden 8. inmiş bir nice kitāblardan ma' nī şöyle gelmişdür kim Hakk 9. te'ālā eydür: Ol 'ālim kim dünyā sive aña kılası cezālarumuñ 10. kemter ol ola kim benüm zikrümüñ tadından anuñ gönünden 11. çıkaram ve dağı bir kişi Mālike eytdi ki baña bir vaşıyyet kııl 12. āhıretçün. Mālik eytdi kamu işüñi ve cümle 'ālemüñ işini 13. düziciye koğıl ve anuñ düzdüğine rāzī olğıl tā kim kırtılasın

[49b]

1. ve çün Mālik dünyādan naql eyledi. Bir ulu anı düşünde 2. gördi. Pes ol kişi eytdi ki: Tañrı te'ālā senüñle ne 3. işledi? Mālik eytdi ki: Tañrı te'ālā celle celālühü gördüm ve benüm 4. çok günāhum bulundı. Ammā kendü lutfından kamasını yudı 5. ve dağı bir ulu kıyāmeti düşünde gördi kim bir münādī çağırur kim 6. Mālik bin Dinār ve Muhammed Vāsi' uçağa göreler. Ol ulu eytdi 7. göreyin kanķısı öñden gider. Pes gördüm kim Mālik öñden 8. girdi. Ben eytdüm: Zihī 'aceb budur kim Muhammed Vāsi' 'ālim ve fāzıl 9. ve ulu iken Mālikden uçağa soñra girdi. Eytdiler ki: 10. Eyledür velikin Muhammed Vāsi' üñ dünyālıkda iki gönlegi 11. var-ıdı ve Māliküñ bu tefāvüt andan ötürü oldı. Pes 12. bir gönlek hisābın virdi uçağa girdi. İki gönleklü 13. hisābın virmege eglendi. **Zikr-i Muhammed Vāsi'** rahmetu'llāhi

³⁴ "Beni zikredin ben de sizi zikredeyim." (Bakara/152)

³⁵ aña: ikām 49a/3

³⁶ "Bana dua edin..." (Mü'min/60))

³⁷ "Ben de size icabet edeyim." (Mü'min/60)

[50a]

1. ‘aleyh rahmeten vāsi‘aten ve’l āhīrū ol zāhidlerūñ muḳaddemi ve ol 2. ‘ābidlerūñ mu‘azzamı ve ol ‘ālim ‘āmil ve ‘ārif-i kāmīl ol 3. ḡanī kānī‘ Muḥammed Vāsi‘ raḏıya’llāhū ‘anhū kendü vaḳtında ve ‘ilm içinde mānendi 4. yoḡ-ıdı ve peygāmbere tābi‘ lerinden çok olara ḳulluḳ itmiş-idi. Şerī‘at 5. ve tarīḳat içinde tamām naşīb var-ıdı ve riyāzet içinde şöyle idi kim 6. ḳuru itmegi şuya ısladup yirdi ve eydür her kim ki buña ḳanā‘at 7. iderse ḥalka muḥtāc olmaya dirdi ve eydürdi ki: İllāhī beni aç 8. ḳoduñ şöyle kim dōstlar ki aç ve yalıñ tıtarısın. Āhīr bu muḳāmından buldum 9. kim ḥālim senūñ dōstlarūñ ḥālī gibi oldı ve bir vaḳt olurdı kim Muḥammed 10. ḡāyet açluḡından kendü yārānların alup Ḥasan-ı Başrī evine varurlar-ıdı 11. ve ne kim bulduḳların yirler-idi. Çünki Ḥasan gelüp bunları evinde bulur-ıdı 12. sevinür-idi ve daḡı anuñ sözidür kim eytdi devlet anuñdur kim tañla 13. aç tura ve gice aç yata ve bu ḥāl üzre Tañrıdan rāzī ola ve bir kişi

[50b]

1. andan vaşıyyet diledi. Pes ol eytdi ki vaşıyyet anı ḳılurun kim dünyā 2. ve āhīretde pādīşāh olasın. Ol kişi eytdi ki bu nite ola Muḥammed Vāsi‘ eytdi: 3. Eger dünyāda zāhidlik ve ḳanā‘at yolın tıtarısın ki hiç kimesneden ṭama‘uñ 4. olmaya ḳamu ḥalkuñ kendüzüñe muḥtāc göresin. Böyle olıcaḳ baylıḳ ve pādīşāhlıḳ 5. oldur ve her kim dünyāda bunuñ gibi pādīşāh ola āhīretde daḡı ziyāde 6. pādīşāh olur. Naḳldür kim bir gün Ḳuteybe bin Müslim ḳatına Muḥammed Vāsi‘ 7. bir şof ṭon giyip vardı. Ol eytdi ki: Uşbu şofi ne çün geydüñ? 8. Muḥammed Vāsi‘ epsem oldı. Ḳuteybe eytdi ki ne-çün cevāb virmezsin? Muḥammed 9. Vāsi‘ eytdi ki: Eger dirsem kim zāhidlikden ötürü geydüm kendüzümi 10. ögmiş gibi olam ve eger eydürsem kim yoḳsulluḡdandır ve ṭon bulamamaḳdandır Tañrıdan 11. kile itmiş gibi olam. Pes ol sebebdan cevāb virmedüm. Naḳldür kim bir gün Muḥammed 12. Vāsi‘ kendü oḡlın gördi kim göḳçeklenür. Pes ḳıḡırup eytdi ki ḥāy oḡlan 13. hiç bilür misin ki sen kimsin senūñ anañu iki yüz aḳçe şatun aldum ve atañ ḥōd

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİZİN

3.1. DİZİN

A, Ā, ‘A, ‘Ā

ābdest (F.) : Abdest

ā. *al-* 15a/10, 26a/11, 26a/13

‘ābid (A.) : İbâdet (kulluk) eden, tapınan

‘ā.+ lerüñ 4b/5, 50a/2

‘aceb (A.) : Tuhaf, garip, şaşılacak şey

‘a. 14a/2, 14a/8, 20a/12, 22b/1, 38b/6, 43a/4, 45a/10, 49b/8

‘a.+ lerven 39a/5

‘a. *+e kal-* : Hayrette kalmak, şaşakalmak

5b/2, 22a/13, 44a/2

‘āciz (A.) : Zayıf, güçsüz

‘ā. 31a/7

‘ā.+ dür 23a/6, 23b/8

‘ā. *kal-* : gücü yetmemek

22b/7, 43b/11, 46a/6

‘ā. *ol-* : çaresiz kalmak
42a/10

aç- : Bir şeyi kapalı durumdan kurtarmak, açmak

a.- ardı 29a/1

a.- arıdı 45a/4

a.- *a vîr-* : bir şeyi hızlıca açmak
9a/10

aç : Tok karşıtı, aç

a. 19a/3, 46a/12, 50a/7, 50a/8, 50a/13

açıl- : Açılmak

a.- dı 28b/7, 38b/5

a.- mış 15a/8, 39b/13

açluk : Aç olma durumu, açlık

a.+ ından [açluğundan] 50a/10

açuk : Açılmış, kapalı olmayan, açık

a. 13a/7, 14a/1

ad : Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim

a. 21b/2

a.+ ı 18b/6, 26b/10, 31b/11

a.+ ına 31a/13

a.+ ını 15b/3

a.+ um 47a/2

a.+ umı 47a/3

a.+ uñ 12a/6, 12a/7, 38a/9

Ādem (A.) : İnsan, kişi

ā. 36b/6, 37a/1, 37a/2

ā.+ de 22b/4

ā.+ le 11b/8

ādemî (A.) : Âdemoğlu

ā.+ ler 6b/13, 11b/10, 11b/11, 11b/12, 25b/4, 27b/2, 29b/6, 43b/13

ā.+ lerdan 36a/1, 36a/2

‘ādet (A.) : Görenek, usul, tabiat, alışkanlık

ā.+ ini 4a/7

ādîne (A.) : Cuma günü

ā. 28b/11

‘adl (A.) : Doğruluk

‘a.+ üñ 13b/2

āfât (A.) : Belâlar, musîbetler

ā.+ ı 18a/4

‘afv (A.) : Suçunu bağışlama, af

‘a. *kal-* : affetmek 46b/12

ağır : 1. Bir tartıda çok çeken, hafif karşıtı

a. 37a/10, 47a/9

2. Değeri çok olan, gösterişli

a. 7a/6, 7a/8, 22a/4, 23b/3

3. Çapı, boyutları büyük

a. 34b/3

ağla- : Ağlamak

a.- dı 15b/11, 15b/2, 16b/9, 27a/8, 27b/1, 30a/1, 33a/8, 34a/2

a.- dılar 27b/8

a.- dum 16b/10

a.- mağından 16b/9

a.- r 11b/12, 17b/12

a.- rıdı 21a/3, 27b/11, 47b/11

a.- rven 27a/2

a.- sa 11b/12

a.- yu 45a/11

ağlamak : Gözyaşı dökmek

a. 15b/1, 27a/1

a. +dan 18a/1

ağrı : Vücudun herhangi bir yerinde duyulan sürekli ve şiddetli acı.

a.+ mışdı 20b/5

ağyār (A.) : Gayrılar, başkalar, yabancılar

a. 9a/6

ağız : Ağız

- a.+ ina [ağzına] 21a/4, 29a/7, 42a/7
a.+ ında [ağzında] 18a/11, 40b/3
a.+ ından [ağzından] 25b/1, 9a/3
- āh** : Ah, yazık
ā. 13a/5, 16a/13
- ‘ahd (A.)** : Söz verme, yemin
‘a. *bağla-* : yemin etmek, söz vermek
‘a. 6b/5
- āhir (A.)** : Son, sonraki, en son
ā. 27b/7, 33b/10, 42b/12, 50a/8, 8a/11
ā.+ i 27b/5
ā.+ inde 19a/11
ā.+ ine 29b/10
ā.+ iñüz 27b/6
- āhir-i ‘ömr (A.)** : Hayatın son dönemi
ā.+ inde 20b/5
- āhiret (A.)** : Öbür dünya, öteki dünya
ā. 28a/6, 37a/12
ā.+ çün 49a/12
ā.+ de 49a/7, 50b/2, 50b/5
ā.+ üñ 27b/3
ā. *yolı* : dünyada ahiret için yapılan hazırlık 15a/1
- āhirü’l-emr (A.)** : En nihâyet, sonunda
ā. 34a/6, 42b/6
- aḥmak (A.)** : Pek akılsız, sersem, şaşkın
a. 11b/7
a.+ dan 9b/12
- aḥvāl (A.)** : Durumlar, konumlar
a.+ in 3a/12
a.+ ini 16a/11
a.+ üñi 30a/7
- aḳ** : Beyaz, kara ve siyah karşıtı
a. 20b/3, 22a/6, 30a/12
- aḳ-** : Akmak
a.- ar 44b/10
a.- dı 27a/9, 27b/9
a.- maz 44b/9
a.- up 44b/6
- aḳçe** : Küçük gümüş para
a. 14b/10, 50b/13
a.+ i 31a/10
a.+ ye 31a/9
- ‘aḳıbet (A.)** : Nihâyet, son
‘ā. 22b/8, 28a/12, 46a/5
‘ā.+ i 23b/12
- aḳıncı** : Düşman ülkesine akın yapan savaşçı
a.+ dan 48a/6
- ‘aḳıl (A.)** : Akıllı
‘ā. 7b/5, 7b/6, 7b/10
- ‘aḳıl (A.)** : Akıl, us
‘a.+ ı [‘aḳlı] 13a/11, 27b/11, 40a/12, 40b/1
‘a.+ ından [‘aḳlından] 45b/10
‘a.+ um [‘aḳlum] 16a/1, 45b/11
‘a. + *zāyil ol-* : aklını yitirmek; bayılmak 5b/6
- aḳlık** : Ak olma durumu
a. 19a/8
a.+ ı [aḳlığı] 12a/9
- al-** : Almak
a. 33b/13
a.- a 13a/12, 18a/10, 31b/7
a.- ayduḳ 22b/12, 23a/5
a.- dı 12a/5, 15a/11, 29a/9, 40b/5
a.- dum 14b/11
a.- ğıl 18b/1
a.- madı 8a/5
a.- maduñ 39a/13
a.- mayam 41a/10, 41b/9
a.- mayavuz 8a/5
a.- mışdı 20b/13
a.- up 5a/13, 8a/2, 29a/11, 29a/13, 42a/7, 50a/10
ṣatun al- : bir şeyi para karşılığı almak 13a/10, 29b/2, 31a/9, 45a/3, 45a/9, 46b/2, 46b/4, 50b/13
- almaq** : Satın almak
a. +uñ [almağuş] 13a/12
- alçaḳlık** : Alçak gönüllülük
a.+ da 20a/6
- aldan-** : Aldanmak
a.- asın 9b/11
a.- mağıl 28a/11
- ‘alef (A.)** : Hayvan yemi, saman
‘a. 7b/8
- ‘ālem (A.)** : Dünyâ, cihan
‘ā. 27b/4
‘ā.+ den 27b/5
‘ā.+ i 13a/8
‘ā.+ ine 44a/9
‘ā.+ üñ 23a/6, 49a/12
- ‘ālem-i ḡayb (A.)** : İslam inancına göre

görünmez, anlaşılmaz yani akıl
ve beş duyu organıyla
algılanamaz âlem.
‘ā.+ den 8a/9

âlet (A.) : Bir el işini veya mekanik bir
işini gerçekleştirmek için özel
olarak yapılmış nesne.
ā. 37b/2

‘**aleyh (A.)** : Karşı
‘a. 20b/6

‘**aleyhi’s-selām (A.)** : Ona selam olsun
‘a. 3b/3, 8b/3, 10b/12, 11a/6,
13b/9, 18b/10, 18b/6, 19b/13,
19b/5, 19b/9, 21a/1, 21a/7,
21a/11, 21a/13, 21a/8, 21a/9,
48b/3

alış-veriş : Alım satım işi
krş. alış-veriş
a. *kıl-* : alışveriş yapmak 21b/9

‘**ālī (A.)** : Yüce, yüksek
‘ā. 3a/2

‘**ālim (A.)** : Çok okumuş, bilgin
‘ā. 26a/5, 49a/9, 49b/8, 50a/2
‘ā.+ ler 23a/2
‘ā.+ lerüñ 3a/12

Allāh (A.) : Allah, Tanrı
krş. Allāhu te‘ālā
A. 8a/7, 8a/8, 8a/9, 8a/11, 36a/8,
30b/4

Allāhu te‘ālā (A.) : Allah, Tanrı
krş. Allāh
A. 9b/2, 12a/1, 12b/11, 32a/6,
35a/1, 38b/8

allāhümme lebbeyk (A.) : Ey Allāh’ım
hizmetine geldim.
a. 47b/6

alt : Bir şeyin yere bakan yanı, üst
karşıtı
a.+ ında 13a/8, 23a/6, 23b/8,
5b/11, 7a/9
a.+ ındadır 19a/13
a.+ ında *bil-* 16a/5

altı : Altı
a. 37b/8
a.+ sın 34b/9

altıncı : Altıncı
a. 1b/3

altmış : Altmış
a. 2b/8

a. altıncı 2b/8
a. beşinci 2b/7
a. birinci 2b/5
a. dördüncü 2b/7
a. ikinci 2b/6
a. sekizinci 2b/9
a. toktuzuncu 2b/9
a. üçüncü 2b/6

altmışıncı : Altmışıncı
a. 2b/5

altun : Altın
a. 18a/8, 22a/3, 22a/9, 23a/8,
29b/1, 29b/2
a.+ ı 7b/13, 8a/4
a.+ um 40a/11
a.+ uñ 8a/2

‘**amel (A.)** : Davranış, niyet
‘a. 20b/12, 21a/5, 35b/12, 36a/7
‘a.+ ine 6b/3
‘a.+ ümden 6b/9
‘a.+ ümüñ 24b/13
‘a.+ üñ 20b/10
‘a.+ üñüz 35a/12
‘a. *kıl-* : İbadet etmek
‘a. 4a/13, 32a/12, 37b/2, 37b/3

‘**āmil (A.)** : İş yapan
‘ā. 50a/2

āmīn (A.) : “Yâ Rab duâmızı kabûl
eyle” manasında bir dua sözüdür.
ā. 28b/12, 28b/5

ammā (A.) : Ama, fakat, lâkin
a. 13b/8, 13b/9, 22b/13, 38a/11,
3a/1, 3b/5, 41a/1, 43b/1, 49b/4,
7b/1, 7b/2

añ- : Hatırlamak, anmak
a.- alar 4a/9
a.- am 49a/3
a.- asız 49a/2
a.- uñ 13b/10

ana : Anne krş. anne
a.+ ñ 16a/12
a.+ ñu 50b/13
a.+ sı 6b/2, 18b/13, 19a/3, 21a/1,
22b/6, 46b/6
a.+ sına 19a/2, 37b/4, 46b/4

anca : Ancak
a. 3b/13

and : Yemin, ahit, söz verme
a. *iç-* : yemin etmek, söz vermek

- 23b/12
 ‘**anhü (A.)** : Ondan
 ‘a. 4b/3, 4b/11, 6a/2, 6b/12,
 7b/5, 13b/11, 15a/6, 17a/7, 29a/1,
 31b/9, 35b/10, 40a/6, 50a/3
 ‘a. en 13b/3
añlamak : Anlamak
 a. 3a/12
añlan- : Anlaşılmak
 a.- dum 17a/1
anne : Anne krş. ana
 a.+ mdür 34b/11
ara : İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık,
 aralık, mesafe
 a.+ da 13a/12, 24b/9
 a.+ dan 17a/1, 27a/9, 44b/3, 9b/3
 a.+ muzda 11a/6
 a.+ ñuzda 11b/1
 a.+ sında 7b/12, 7b/6, 11a/1,
 11a/3, 15a/3, 20a/13, 32a/4,
 39a/7, 39a/9
 a.+ ya 11b/13
 ‘**Arab (A.)** : Arap
 ‘A. 35b/4, 35b/9, 3b/5
arakķ (A.) : İnce
 a. ol- : incelmek, zayıflamak
 18a/1
 ‘**arařāt (A.)** : Mahşer yeri
 ‘a.+ a 11a/2
ard : Arka, geri
 a.+ ına 28a/2
 a.+ inca 8a/8, 25b/2, 31a/11,
 45a/10, 47a/8
 a.+ incayın 15a/2
 a.+ ından 16b/10
 a.+ ına düş- : peşinden gitmek
 26a/9
arı : Temiz, münezzeh
 a. 20a/12, 27a/11
arıt- : Arıtmak, temizlemek
 a.- aruz 44b/10
 ‘**ārif (A.)** : Bilen, bilgili, irfan sahibi
 ‘ā. 9b/6
 ‘ā-i *kāmīl* : Kamillerin arifi
 ‘ā. 50a/2
 ‘ā-i ‘*āřık* : Allah dostu, kalbi
 Allah aşkıyla dolu olan
 ‘ā. 4b/2
arķa : Arka, geri
 a.+ sında 35b/4
arķura : Eğri, yan üstü, yanlamasına
 krş. arķuru
 a. 43a/10
armağān (F.) : Hediye
 a. 42b/3
art- : Çoğalmak, artmak
 a.- madı 46a/3
 a.- ur 14b/6
artmaklık : Çoğalmak, artmak
 a. 45b/11
artuķ : Fazla, ziyade
 a. 19b/1, 24a/8, 38a/8, 38b/11
 bundan a. 45b/1
 iki yüzden a. 22a/9
 üç günden a. 26a/2
 ‘**arz (A.)** : Bir büyüğe sunma, gösterme,
 bildirme, önüne koyma
 ‘a. *eyle-* : bildirmek, söylemek
 47a/12
ārzū (F.) : İstek, heves
 ā. 15a/8
 ā.+ dan 46a/5
 ā.+ nı 45a/7
 ā.+ sı 39a/9, 45a/6, 46a/6
 ā.+ sında idüm 42a/9
 ā.+ sından 46a/4
 ‘**ařā (A.)** : Değnek, sopa
 ‘a. 48b/6
 ‘a.+ sın 47a/4
 ‘a. *idin-* 48b/4
ařhāb (A.) : Peygamberimizi görmek ve
 sohbetine ermek şerefini
 kazanmış kimseler
 a.+ larına 4b/8
 ‘**āřī (A.)** : Karşı gelen
 ‘ā. 16a/6
 ‘ā.+ lerüñ 27a/12
aşl (A.) : Asıl, temel, esas
 a.+ ı 6a/10
aşşı : Yarar, çıkar, kazanç, kâr
 a. 10a/10, 10a/12, 24b/13
 a.+ ñ 9b/12
 a. *ķıl-* : yarar sağlamak 5a/9
aş (F.) : Yemek, aş
 a.+ ına 48a/12
aşağa : Aşağı
 a. 7a/8, 9a/10, 12b/7, 18a/1,
 20b/13, 27a/9

- aşçı** : Yemek pişiren kimse, aşçı
a. 45a/8
- ‘āşık (A.)** : Birine, bir şeye tutkun
‘ā.+ dı 18b/9
- āşikār (F.)** : Belli, açık, meydanda
krş. āşikāre
ā. 7a/12
- āşikāre (F.)** : Belli, açık, meydanda
krş. āşikār
ā. 15a/3
- at-** : Atmak
a.- mañ 20b/3
a.- uñ 8b/9
- at** : Bir hayvan, at
a. 21b/13, 31a/11, 31a/12, 35b/3
a.+ ı 31a/6, 31a/9, 31b/8, 38b/7
a.+ ını 22a/5
a.+ umı 31b/2
- ata** : Baba
a. 3a/5, 46b/4
a.+ m 15b/3
a.+ ñ 16a/12, 50b/13
a.+ sı 22b/6, 46b/8
a.+ sına 37b/4, 46b/3
a.+ sıydı 40a/8
- aṭlas (A.)** : Üstü ipek, altı pamuk kumaş
a.+ dan 22a/2
- āvāz (F.)** : Ses, seda
ā. 28b/5, 41a/4, 42b/13
ā.+ ı 41a/6, 44a/7
ā.+ ıydı 28b/13
ā. kıl- : seslenmek 46a/9
- ‘avrat (A.)** : Kadın, zevce
‘a. 24a/12, 34b/10, 42a/2, 42a/5
‘a.+ ı 10a/9, 21a/1, 38a/6, 42a/1, 42a/3
‘a.+ la 34a/11, 34b/2
‘a.+ larda 5a/1
‘a.+ ları 10a/11
- avuç** : Avuç
a.+ ında 34a/2
- aya** : Avuç içi
a.+ sında 19a/7
- ayağ** : Ayak
a. 13a/7, 20b/4
a.+ ı [ayağı] 19a/1
a.+ ını [ayağını] 8b/9, 30b/8
a.+ ıyla [ayağıyla] 34b/7
a.+ um [ayağum] 20b/3
- a.+ undan [ayağundan] 40b/2
a.+ ina [ayağına] düş- : çok yalvarmak 30b/8, 34b/13, 40b/6, 46b/7
- ‘ayāl (A.)** : Bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler
krş. ‘ıyāl
‘a.+ i 6a/6
- ‘ayān (A.)** : Belli, açık, meydanda
‘a. ol- : açık olmak 21a/10
- ‘ayb (A.)** : Utanılacak şey, kusur, ayıp, leke
‘a. 25a/12
- ‘ayblu (A.+T.)** : Hatalı, kusurlu
‘a. 31a/6, 31a/9
- āyet (A.)** : Kur’ân’ın herhangi bir cümlesi
ā. 15b/10, 47b/12, 9b/2
ā.+ i 15b/13
- ayrı** : Ayır
a. 36b/7
- ayrıl-** : Ayrılmak
a.- ıcağ 37a/3
a.- mışdı 24a/2
a.- ur 37a/3
- ayruğ** : Başka, öteki
a. 14b/8, 23b/12, 27a/6, 38b/2
a.+ a [ayruğa] 38b/2, 9a/6
a.+ dan 31a/5
a.+ ıyla [ayruğıyla] 16a/4
a.+ lar 43b/2
a.+ lardan 15b/7
a.+ ları 24b/10, 24b/11
- ayruğsı** : Başka, başka türlü, farklı
a. - dı 7a/2
- ay yüzlü** : Yüzü ay gibi parlak olan
a. 22a/8, 23a/7
a. + ler 23b/4
- az** : Çok karşıtı, az
a.+ dur 48b/1
a.+ ımış 29a/11
- azlık** : Az olma durumu
a.+ (ğ)ından 17b/7
- ‘azāb (A.)** : İşkence, keder
‘a.+ a 37b/6
‘a.+ ı 37a/2
- azacuk** : Azıcık
a. 17a/3
- āzād (F.)** : Kurtulmuş, serbest olan,

kimsenin kölesi olmayıp istediği
gibi hareket eden

ā.+ ıdı 40a/9

āzāde (F.) : Hür, serbest

ā. 36b/8

a' zāzil (A.) : İblisin (şeytan'ın) melek
bulunduğu sıradaki esas adı

a.+ e 5b/5

'azīm (A.) : Büyük, ulu, iri

'a. 8a/13, 10a/13, 26b/7, 31a/6,
33a/6, 49a/6,

'aziz (A.) : Muhterem, sayın

'a. 45b/4

azuk : Azık

a. 15a/1, 17b/6, 37a/6

B

baba : Baba

b. 48a/4

bābū't-ṭašt (F.) : Abdest alma yeri

bkz. ṭašt

b. 26a/12

bād : En çok ilkbaharda yapılan ve
dolma içine benzeyen bir çeşit
yiyecek

b. 23b/7

ba'de (A.) : Sonra

b. 3a/1

bağışla- : Bağışlamak, affetmek, af, hibe
etmek

b.- dılar 13b/6

b.- dum 12b/12, 13a/1

b.- mayınca 12b/9

bağla- : 1. Bağ ya da benzeri başka bir
şeyle tutturmak

b.- mışdur 17b/11

b.- ñ 8b/9

b.- yalar 42b/7

2. Uyulması zorunlu olmak

b.- madı 25b/4

b.- maduğına 37a/6

b.- ya 25b/4

bağlu : Kapalı, bağlı

b. 28b/4

bağır : Bağır

b.+ um [bağrum] 23b/2

bahālu (F.+T.) : Kıymetli, değerli

b. 7a/6

baḥl (A.) : Hasis, cimri, tamahkâr

b. 9b/13

baḥş (A.) : Konuşulan şey, söz,
iddialaşma

b. *ey/e-* : iddialaşmak 42b/5

baḥşiş (F.) : Bağış olarak verilen para

b. 9b/4

baḳ- : Bakmak

b. 16a/6

b.- alar 36a/9

b.- amam 6b/10

b.- arlarsa 36a/11, 36a/12

b.- aydum 38b/1

b.- dı 15a/12, 30b/6

b.- ma 16a/6, 40a/8

b.- madı 41b/8

b.- sa 34a/9

b.- up 9a/10

b.-a *ḳal-* : şaşkınlığa uğrayıp, ne
yapacağını bilmez durumda
kalma

b.- dum 16b/10

balçık : Balçık, bataklık

b. 27b/2

b.+ ı [balçığı] 6b/1

balık : Balık

b. 40b/3

b.+ larından 40b/5

baña : Bana

b. 5b/11, 6a/3, 8a/13, 8b/2, 8b/8,
10b/6, 11b/4, 12b/4, 12b/9, 13b/5,
14b/4, 15a/12, 15a/8, 15b/6,
16a/11, 16a/4, 16b/1, 17a/5,
18b/12, 19a/3, 19a/4, 20b/4,
26a/11, 26a/6, 27a/4, 27b/13,
28b/9, 30a/1, 30b/4, 31a/4, 33a/2,
37b/13, 39a/12, 39b/1, 41a/10,
41b/7, 41b/8, 42a/10, 42a/12,
43a/9, 46a/11, 47b/3, 48a/6,
49a/11

bār-Hüdā (F.) : Allah, Tanrı

b. 34a/3, 6a/13

b.+ ya 34a/3

b.+ yā 6a/13

bardağ : Bardak

b.+ ından 21a/7

baş- : Basmak

b.- asız 11a/8

b.- mazdı 19a/1

b.- mış 27a/3
baş : Kafa, ser
 b.+ a 24a/4
 b.+ ı 13a/7, 24a/12, 28a/10,
 33b/8, 45a/8
 b.+ ını 5a/11, 5b/6
 b.+ ları 45a/12, 45b/1
başcı : Çiğ veya pişmiş koyun, kuzu,
 sığır başı satan kimse
 b.+ ya 45a/9
başla- : Başlamak
 b.- dı 47b/6
 b.- dum 4a/10
 b.- yam 29a/6
bāṭıl (A.) : Boş, beyhude, yalan
 b. 42b/8
bay : Zengin, ulu, kibar
 b. 41b/13
 b.+ larla 17b/9
baylık : Zenginlik
 b. 50b/4
bayrâm : Millî veya dinî bakımdan
 önemli olan ve kutlanan gün veya
 günler
 b. 39a/3
bāzār (F.) : Pazar, çarşı
 b. 43a/8, 48a/12
 b.+ a 43a/12, 43a/7, 45a/3, 46b/2
bāzargān (F.) : Bezirgân, tâcir
 b.+ dı 21b/8
ba'zı (A.) : Birazı, bir kısmı
 b.+ lar 40a/9
becid (F.) : Çabuk, acele, derhal
 b. o/- : acele etmek 38a/3
 b. tüt- 47a/12
bedeli : Bir şeyin veya kimsenin yerine
 geçen
 b.+ dür 3a/7, 3a/8, 3a/9
beg : Küçük devlet başkanı krş. big
 b.+ imüz 22b/10
 b.+ ler 28a/9
 b.+ lerle 28a/10
bekdaş : Eş, benzer, emsal
 b.+ i 22b/5, 38b/7
bekle- : Beklemek
 b.- düm 43a/6
belā (A.) : Gam, keder, musîbet, âfet,
 cezâ
 b. 39a/13

b.+ lara 35b/6
 b.+ yı 39b/1
belî (F.) : Evet
 b. 13b/13, 14a/5
belki (F.) : Muhtemel olarak, olabilir ki
 krş. belkim
 b. 12b/1, 25a/4
belkim (F.) : Muhtemel olarak, olabilir
 ki krş. belki
 b. 34a/4, 48a/2
ben : Ben (zamir)
 b. 5a/11, 5b/13, 6b/9, 7b/2, 8b/7,
 11b/13, 11b/8, 12b/2, 14a/9,
 14b/12, 14b/3, 15a/1, 15b/10,
 15b/3, 15b/7, 16b/7, 16b/8, 16b/9,
 17a/12, 18a/13, 22a/13, 25a/13,
 28b/11, 29a/6, 30a/11, 31b/3,
 32b/12, 32b/3, 32b/6, 33b/3,
 33b/4, 34b/9, 38b/7, 39a/5, 42a/4,
 44a/8, 45b/10, 45b/3, 46a/7,
 47b/12, 48b/11, 49a/2, 49a/3,
 49b/8
 b.+ den 5b/3, 7b/2, 13a/10, 19a/8,
 19b/1, 25b/13, 34a/12, 34b/1,
 34b/9, 37b/13, 38a/1, 38a/4,
 39a/13
 b.+ i 4a/9, 5b/4, 15b/1, 15b/3,
 15b/4, 15b/5, 16b/6, 16b/7,
 17b/12, 19b/10, 19b/11, 19b/12,
 19b/9, 26b/3, 32a/7, 33a/2, 33a/9,
 35a/3, 35a/6, 36a/4, 36a/5,
 37b/11, 37b/12, 39b/10, 3b/6,
 3b/8, 42a/3, 43a/10, 43b/5, 43b/6,
 44a/2, 48a/7, 50a/7
 b.+ imişsem 26b/11
 b.+ üm 5b/3, 6a/5, 7b/3, 12a/11,
 12a/13, 15b/5, 19a/9, 20a/1,
 20a/2, 21a/10, 23b/2, 24b/12,
 26b/12, 28b/11, 30b/9, 33a/6,
 33b/12, 34b/11, 35a/9, 37b/11,
 38a/11, 39a/3, 41b/10, 42a/11,
 42b/6, 43a/9, 43b/7, 45b/2, 45b/3,
 45b/4, 46a/2, 47b/1, 49a/10,
 49a/6, 49b/3
 b.+ üm için 14a/11
 b.+ ümle 33a/10
 b.+ ven 41a/1
beñiz : Beniz, yüz
 b.+ i [beñzi] 17b/13

beñsüz : Bensiz

b. 19b/12

beñze- : Benzemek

b.- mezsiz 35a/12

b.- r 35a/12, 48a/12

berāber (F.) : Birlikte bulunan, bir arada

b. 32b/4, 42b/13

b.+ dūr 13b/3

b.+ inde 44a/13

b. *kıl*- 35a/6

berekāt (A.) : Bereketler, bolluklar

b.+ ina 13b/6

b.+ ında 21a/5, 21b/1

ber-hūrdārlik (F.+T) : Berhurdār olmak,

mesut olmak

b. 36b/10

berk : Sağlam, sıkı, katı, sert

b. 48b/9

berü : Beri, bu tarafa, buraya krş. birü

b. 31b/10, 32b/3

beşinci : Beşinci

b. 10a/3, 1b/3

beyt (A.) : Anlam bakımından birbirine

bağlı iki dizeden oluşmuş şiir

parçası

b. 7a/3

bırak- : Bırakmak

b.- dı 24a/1, 29b/6, 40b/12

b.- (ğ)avuz 40b/3

b.- ğıl 13a/12

b.- mışlar 43a/12

bid'at (A.) : Peygamber zamanından

sonra dinde meydana çıkan şey

b. 36b/13

big : Küçük devlet başkanı krş. beg

b.+ i 43a/8

bī-ḳarār (F.) : Kararsız

b. *o/-* : kararsız olmak 46a/4

bil- : 1. Farkında olmak, haberdar olmak

b.- di 12a/10, 12a/3, 15b/5, 20a/5,

26a/9, 35a/1, 46b/13

b.- düm 15a/10

b.- düñ 15b/3

b.- e 16a/3

b.- eler 9b/4

b.- emedüm 33b/3

b.- ici 37a/10

b.- medi 35a/5

b.- medüm 16b/11, 27a/2

b.- meye 11a/2, 17b/5, 9b/13

b.- mez 11b/11, 19b/1, 43a/1, 46b/9

b.- mezem 16a/3

b.- mezidi 8a/1

b.- mezse 14b/8

b.- mezseñ 14b/6

b.- mezsiz 11b/5

b.- mezüz 11b/3

b.- mezven 35b/13, 45b/8

b.- ür 14b/5, 14b/7, 50b/13, 7b/9

b.- ürleridi 37a/13

b.- ürven 10b/12, 14b/5

2. Yardımcı fiil olarak

kullanılmıştır.

altında bil- 16a/5

ḥaḳīkat bil- 4b/1

ilete bil- 14b/2

bil : Bel

b.+ inden 6a/8

bildür- : Bildirmek, haberdar etmek

b. 28b/9

b.- di 15b/5

b.- e 11a/4

b.- em 28b/10

bildürücü : Bildiren, haber veren

b. 15b/5

bile : İle (çekim edatı)

b. 20b/6, 22a/1, 29a/3, 31a/12,

33a/10, 5b/10, 5b/13

b.+ ydi 27b/8

bilış : Bildik, tanıdık, dost, aşına

b. +ler 32a/12

b. +dūr 15b/6

bilmek : Bilmek

b.+ de 4b/6

bilmeklik : Bilme, anlama

b. 3b/1

bilmezlik : Bilmeme, cehalet

b. +dendūr 46b/12

bilü : Bilgi, ilim, irfan, idrak, malumat

b.+ si 48b/1

bin- : Binmek

b.- diler 22a/1

biñ : Bin sayısı (1000)

b. 8a/2, 8a/3, 13b/1, 26b/1, 3b/13

b. yılluḳ 13b/2

bir : Bir, herhangi bir

b. 5a/5, 5b/10, 5b/11, 6b/5,

7a/11, 7a/6, 7a/9, 7b/12, 7b/13,
 8a/10, 8a/7, 8a/9, 8b/2, 10a/4,
 10b/2, 11a/5, 11a/7, 11b/10,
 11b/7, 12a/1, 13a/10, 13a/7,
 14b/4, 15b/10, 16a/12, 16a/3,
 16a/4, 16b/10, 17a/12, 17b/10,
 17b/11, 17b/3, 18a/11, 18a/5,
 18a/8, 18b/13, 18b/5, 19a/7,
 19a/8, 19b/4, 20a/1, 20a/11,
 21b/11, 21b/13, 21b/5, 21b/8,
 22a/2, 22a/3, 22a/4, 22a/6,
 22b/13, 22b/3, 23a/12, 23a/5,
 23b/6, 24a/12, 24a/4, 24a/5,
 25a/12, 25a/5, 25a/7, 25a/8,
 25b/8, 26a/11, 26b/5, 26b/9,
 27a/13, 27a/2, 27a/3, 27a/9,
 27b/10, 27b/12, 27b/13, 29a/13,
 29a/4, 29a/8, 29b/1, 29b/4, 30a/1,
 30a/12, 30a/2, 30a/6, 31a/11,
 31a/6, 31b/12, 31b/4, 31b/9,
 32a/1, 33b/4, 33b/7, 33b/8,
 34a/11, 34b/3, 34b/6, 34b/7,
 35a/5, 35b/11, 35b/4, 36b/1,
 36b/12, 37a/1, 37b/7, 37b/9,
 39a/1, 39a/3, 39a/6, 39b/10,
 39b/12, 39b/5, 39b/8, 3b/9, 40a/8,
 40b/13, 40b/9, 41a/4, 41a/8,
 41b/1, 41b/13, 41b/6, 41b/7,
 42a/1, 42a/13, 42a/6, 42a/7,
 42b/13, 42b/5, 43a/13, 43b/2,
 44a/1, 44a/10, 44a/13, 44b/1,
 44b/10, 44b/3, 45a/12, 45a/3,
 45a/8, 45b/1, 45b/7, 46a/9, 46b/3,
 46b/4, 47a/5, 47a/6, 47b/1, 48a/4,
 48a/6, 48b/4, 48b/9, 49a/11,
 49b/1, 49b/12, 49b/5, 50a/13,
 50b/7
 b.+ i 35b/6, 36b/12, 36b/13
 b.+ ini 34b/10
 b.+ iñüze 35b/2
 b.+ isi 8b/6, 11b/5, 26b/11, 29a/2,
 43a/10, 49a/1
 b.+ isine 7b/3
 b.+ isini 40b/5
 b. dağı 44a/5, 49a/3
 b. dem 21b/11
 b. gice 17a/8, 17a/9, 41a/3
 b. gün 6b/3, 7a/5, 7b/12, 8a/7,
 8b/1, 13b/2, 16b/12, 21a/11,

21a/6, 24a/4, 26b/7, 27a/7, 29b/4,
 31b/11, 34a/10, 35a/5, 38a/6,
 39a/6, 42b/5, 44b/8, 47a/10,
 50b/11, 50b/6
 b. hafta 46a/12, 46b/1
 b. kerre 22b/9
 b. kez 8b/12, 16a/1, 17a/13,
 24a/8, 26b/1, 27a/12, 30b/6,
 38a/4, 47a/4, 47b/5
 b. kişi 36a/4, 37a/6, 38b/12,
 38b/13, 39b/2
 b. lahız 48a/5
 b. müddet 6b/10
 b. nesne 38a/11, 43a/7
 b. nice 49a/8
 b. nicesi 47a/6, 47a/7
 b. sâ' at 16b/3, 16b/8, 22a/12,
 30b/1, 31a/3
 b. sâ' atden 30a/11, 45a/11
 b. vakt 21b/9, 28a/5, 42a/6, 43a/5,
 44a/13, 45a/5, 50a/9
 b. zerre 32b/2

biraz : Biraz

b. 14b/9, 43a/6, 44a/10

birbiri : Birbiri

b.+ le 15b/6
 b.+ nden 7b/11
 b.+ ne 20a/12, 25b/5

biregü : Bir kimse, başkası

b.+ yi 38a/11

birinci : Birinci

b.+ si 3a/6, 3a/7, 3a/8
 (altmış) b. 2b/5
 (elli) b. 2a/13
 (kırk) b. 2a/9
 (on) b. 1b/5
 (otuz) b. 2a/5
 (yigirmi) b. 1b/9

birkaç : Az sayıda kimse ya da şey

b. 10b/1, 14a/8, 16b/5, 21a/4,
 22a/6, 22a/7, 22a/11, 29a/2,
 32b/10
 b. + gün 36b/10, 43b/12, 45b/6,
 46a/5
 b. + günlük 36a/7

birle : İle, birlikte

b. 4a/9, 10a/12, 20b/2, 22a/12,
 22b/5, 23a/10, 23a/4, 23b/1,
 28b/5, 30b/6, 32b/7, 33a/10,

33a/2, 33b/11, 35b/12, 36a/7,
37b/2, 3b/2, 41a/12, 41a/13,
41a/8, 41a/9, 48b/1, 48b/9

birlik : Bir olma hâli, vahdaniyet,
ahadiyet
b.+ i [birliği] 36a/13
b.+ ine [birliğine] 32b/1

birü : Beri, bu tarafa, buraya krş. berü
b. 18a/3, 37a/8

biş : Beş
b. 9b/10

bîşe (F.) : Orman, meşelik, sazlık
b.+ sinden 47b/3

bişinci : Beşinci
(yigirmi) b. 2a/2

biti : Yazılmış şey, mektup
b. 33a/1, 33a/10, 33a/4, 33a/7,
33b/13, 33b/5, 34a/1
b.+ de 33a/5

biz : Biz (zamir)
b. 8a/5, 11b/3, 19a/5, 22b/12,
23a/4, 23a/10, 24a/13, 24b/8,
29a/2, 30b/11, 30b/12, 34b/11,
35b/4, 41b/4, 43b/7, 46b/10
b.+ e 29a/13, 29a/3, 29a/5, 6a/13
b.+ i 25a/6, 25a/7, 30b/10,
30b/11, 35b/8
b.+ lerden 6b/5
b.+ üm 11a/6, 22b/10, 23a/3,
23a/9, 24a/5, 25a/1, 25a/6, 27a/5,
29a/8,
31a/2, 44a/12, 44a/2, 46b/10,
48b/5, 6b/7
b.+ ümile 25a/5

bî-zâr (F.) : Rahatsız, bıkmış, usanmış,
küskün
b. *o/-* : el çekmek, bırakmak
44a/9

boşa- : Boşamak
b.- mişven 42a/5

boyın : Boyun
b.+ ina 17b/11
b.+ uma 41b/10
b. *vir-* : itaat etmek, boyun eğmek
b. - düm 38a/11
b. *tamarı* : şah damarı
b. + ndan 17b/8

bölük : Parça, kısım
b. 22a/6

b.+ i [bölüğü] 47a/6

böyle : Bunun gibi, buna benzer
b. 3b/12, 5b/9, 6a/12, 7a/1, 7a/2,
14b/3, 15a/4, 15b/9, 16a/2, 16b/9,
23a/1, 23a/13, 23b/9, 30a/3,
32a/13, 32b/6, 34a/13, 35b/9,
40b/3, 42b/10, 47a/10, 50b/4
b.+ dür 44a/8

bu : 1. Bu (zamir)
b. 21b/7, 32a/12, 34b/1, 40b/9,
50b/2
b.+ dur 49b/8
b.+ lara 37b/1
b.+ lardan 25b/3
b.+ ña 41b/1, 50a/6
b.+ nca 12b/12, 13a/1, 13b/1,
14a/2, 16a/10, 23b/7, 24a/11,
24b/7, 25a/10,
39a/9, 45b/5
b.+ nda 19b/6, 24a/12
b.+ ndan 13b/6, 38b/11
b.+ ndan artuk 45b/1
b.+ nı 14b/12, 17b/1, 38b/5
b.+ nlar 12b/10, 22a/7, 28b/12,
35a/13, 35b/2, 4a/7
b.+ nlara 10a/12, 28b/11, 36a/10,
40b/5, 6b/4
b.+ nlardan 11b/3, 22a/8
b.+ nları 13a/4, 19b/1, 25b/2,
50a/11
b.+ nların 11a/1, 11a/3, 12a/3,
12b/6, 28a/11, 28b/12, 39a/5,
3a/2, 43a/10
b.+ nuñ 43b/11
b.+ nuñ gibi 26b/13, 50b/5

2. Bu (sıfat)
b. 3b/8, 3b/11, 4a/6, 6a/12, 8a/5,
10a/4, 10b/1, 11a/5, 12b/8,
13a/10, 13a/12, 13a/1, 13a/5,
13b/6, 13b/8, 15b/13, 16b/8,
17a/10, 17a/6, 17a/8, 17a/9,
18a/3, 18a/4, 21a/10, 22a/13,
22b/11, 22b/13, 23a/11, 23a/3,
23a/5, 23a/9, 23b/5, 23b/6, 23b/9,
24a/11, 24b/5, 24b/9, 26b/8,
28b/5, 31a/12, 31b/3, 33a/10,
34b/2, 35a/7, 38a/10, 38a/12,
38b/7, 39a/10, 40a/6, 40b/7,
41a/10, 41a/6, 41b/1, 41b/5,

41b/7, 41b/9, 42a/12, 42a/13,
42a/4, 42b/3, 43b/6, 45b/6, 45b/7,
46a/10, 46b/13, 46b/8, 48a/11,
48a/5, 48b/7, 49b/11, 50a/8,
50a/13
b.+ gün 6b/4, 13a/10, 24a/6,
25a/7, 25a/8, 38b/2, 42b/1
b. kerre 9a/2
b. kez 9a/1, 44a/5

bucağ : Köşe

b.+ da 37b/9

b.+ (ğ)ında 30a/11, 40b/12

budağ : Dal

b.+ (ğ)ını 42a/7

bul- : Bulmak

b.- a 48a/7

b.- alar 25a/12

b.- amaz 25b/3

b.- asın 36b/8

b.- asız 11a/9

b.- avuz 6b/6

b.- dı 21a/13, 21b/1, 29a/13,
34a/2, 36b/11, 40a/1, 46a/10, 8a/4

b.- duğum 38a/7

b.- duğların 50a/11

b.- dum 20a/6, 20a/7, 20a/8,
28b/4, 38b/8, 50a/8

b.- mazuz 11a/6

b.- uñ 19a/8

b.- ur 36a/8

b.- urıdı 50a/11

bulamamak : Bulamamak

b. +dandır 50b/10

bulaş- : Bulaşmak

b.- maya 20b/3

bulun- : Bulunmak

b.- dı 49b/4

b.- maya 41b/2

burhān (A.) : Kanıt

b.+ ı 4a/13

burun : Bir organ, burun

b.+ ından [burnından] 9a/3

buyruğ : Emir, ferman

b.+ ı [buyruğı] 37b/1

b.+ ın [buyruğın] 18b/11, 48a/9

buyur- : Buyurmak, emretmek

b.- dı 21b/13, 33a/6, 8b/9

b.- mışlardır 25b/11

b.- ur 15b/12, 38b/8, 3b/3,

44b/13, 48b/8, 9b/1

b.- ur idi 21a/2

bünyād (F.) : Asıl, esas, temel

b.+ ını 37a/12

b. ol- : temel sözleri

söylemek 10b/1

bürü- : Bürümek, örtmek, sarmak

b.- yüp 5b/6

C

cabbārlik (A.+T.) : Zorbalık, zâlimlik

c.+ da idi 43b/4

cāhillik (A.+ T.) : Cahil olma durumu,
bilgisizlik

c. 33b/3

cān (F.) : Can, ruh

c. 33a/12, 37a/7, 37a/8, 39b/4,
44a/11

c.+ ı 15b/6, 37a/3

c.+ ına 46b/13

c.+ larumuzu 22b/12

c.+ um 15b/5, 33a/9

c.+ uñı 15b/5

c. *ismarla-* : ruhunu teslim etmek,
ölmek 18a/6

c. *vir-* 39b/11

cedd (A.) : Dede, büyük baba, ananın
veya babanın babası

c.+ i 35a/5

cehd (A.) : Çalışma, çabalama

c. *it-* : çalışmak, çabalamak 11a/8

cellād (A.) : İnsanı kesen, asan kimse

c. 26b/6

celle celālühū (A.) : “Onun şanı,
yüksekliği, büyüklüğü artsın.”
anlamına gelen Tanrı için
kullanılan saygı sözü.

c. 49b/3

cem^c (A.) : Toplama, yığma

cem^c eyle- : toplamak

c.- di 37a/4

c. ol- : toplanmak

c.- dılar 11b/2

cemā^c at (A.) : İnsan topluluğu

c. 24b/7, 27b/8, 30a/7, 37b/8,
39a/3

c.+ den 24a/4

cemāl (A.) : Yüz güzelliği

- c. 23a/10, 23a/12
c.+ i 22b/3
cenāze (A.) : İnsan ölüsü
c.+ sine 33a/13
c.+ ye 27a/13
cevāb (A.) : Sorulan şeye verilen karşılık
c. *vîr-* : cevap vermek, karşılık vermek
c.- di 31b/2
c.- medüm 50b/11
c.- mezsın 50b/8
cevher (A.) : Elmas, değerli taş
c. 22a/10, 23b/4
c.+ ler 23a/8
cezā (A.) : Karşılık, azap
c.+ larumuñ 49a/9
c.+ laruñ 28a/13
c. *kıl-* : cezalandırmak 9b/7, 9b/9, 33a/2
ciger (F.) : Ciğer
c.+ inüñ 4b/1
cihān (F.) : Dünya, alem
c.+ dan 40a/9
cömerd (F.) : Para ve malını esirgemededen veren
c. idi 27a/13
cübbe (A.) : Sarıklı din adamlarıyla bazı yaşlı kimselerin giydikleri uzun üstlük
c.+ m 8a/9
c.+ sini 13b/13
cühūd (A.) : Yahudi, cıfıt krş. cehūd
c. 36a/9, 44b/11, 44b/2, 44b/3, 45a/1, 46b/4, 47a/2
c.+ a 46b/6
c.+ dur 46b/11
c.+ lar 46b/10
c.+ uñ 44b/1, 44b/7, 46b/5
cümle (A.) : Bütün, hep
c. 12b/8, 26a/2, 49a/12, 4b/3
cüvān-merd (F.) : Cömert, eli açık
c. 44b/8

Ç

- çadır** : Keçe, deri, kıl dokuma veya sık dokunmuş kalın bezden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir

- barınak
ç. 22a/2, 22a/5, 22a/7, 22b/10, 22b/8, 23b/1
ç.+ a 42a/11
ç.+ ı 22a/10, 22a/5
çağır- : Çağırmak, seslenmek
ç.- dı 8b/10, 8b/12, 9a/2, 16a/1, 43a/9
ç.- up 8b/7
ç.- ur 46b/4, 49b/5
çal- : Çalmak işi
ç.- arıdı 41a/4
çalab : Tanrı, Allah
ç.+ um 14b/1, 17a/4, 21b/5, 47a/1
çardak (F.) : Tarla, bahçe gibi yerlerde ağaç dallarından örülmüş barınak
ç.+ lar 31b/6
çäre (F.) : Yol, yardım, ilaç, tedbir
ç.+ müz 23a/13
çārşū (F.) : Çarşı, pazar
ç.+ da 43a/12
çat- : (kaş, yüz için) sertlik, öfke bildiren bir duruma sokmak
ç.- dı 44a/4
çatuk : Çatık
ç. 14a/1
çek- : Alıştığı ya da sık sık yapmakta olduğu bir işi artık yapmaz olmak, yapmaktan vazgeçmek
ç.- mişdür 5a/7
çekirdek : Çekirdek
ç. 29b/1
ç.+ i [çekirdegi] 29b/2
çemen : Çimen
ç.+ de 31a/11, 33b/8
çerāg (F.) : Fitol, mum
ç. 33b/7
ç.+ ı 23b/2, 4b/1
çeri : Asker
ç. 22b/9, 23b/7
çığırmaç : Bağırmaç, haykırmak
ç. 25b/13
çık- : Görünmek, ortaya çıkmak
ç.- a 19b/3, 26b/2, 33a/9
ç.- an 26b/9
ç.- aram 49a/11
ç.- ardı 20b/1, 24a/9, 45a/13
ç.- arıdı 41a/2
ç.- asın 45b/7

ç.- dı 18a/8, 29b/1, 41b/11, 47a/5
 ç.- dılar 22a/12, 26b/2
 ç.- duñ 33b/13
 ç.- madı 6b/11
 ç.- up 40b/7
çıkar- : Çıkarmak
 ç.- acağ 25b/7
 ç.- asın 47a/3
 ç.- dı 14b/10, 34b/8
 ç.- dılar 9a/3
 ç.- duñ 47a/2
 ç.- uñ 9a/3
 ç.- up 34b/5
çıkarmağ : Çıkmasına yol açmak,
 çıkmasını sağlamak
 ç. 46a/10
çıkarmağ : bkz. çıkırmak
 ç. 25b/11
çirk (F.) : Kir, pas, pis
 ç. 44b/5
çobān (F.) : Davar, koyun, keçi, sığır,
 manda sürülerini güdüp otlatan
 kimse
 ç. 36a/1
çoğal- : Çok duruma gelme, artma
 ç.- dı 43b/12
çok : Çok
 ç. 7a/13, 10b/1, 17a/5, 23a/11,
 24b/7, 28b/4, 29b/4, 30a/10,
 32b/11, 33a/13, 40b/10, 40b/9,
 42a/1, 42b/4, 44b/5, 44b/6, 49b/4,
 50a/4
 ç.+ dur 10a/13, 43b/10
 ç. + ı [çoğı] 9b/4, 34a/5
 ç.+ luğına 24b/8
çök- : Çökmek
 ç.- üp 5b/1
çöplük : Çöplerin atıldığı yer
 ç.+ lerden 20a/11
çün (< çün F.) : Mademki, vakta ki, o
 hâlde, çünkü
 ç. 3a/9, 7b/2, 9a/12, 9b/9, 11a/4,
 12a/12, 15a/1, 21a/2, 21b/1,
 21b/4, 27b/6, 28a/3, 28a/4, 32b/8,
 36b/10, 36b/9, 39b/3, 41b/6,
 42a/10, 44a/8, 45a/7, 46a/10,
 46b/12, 47b/7, 49b/1
 (anuñ) ç. 15a/10, 16a/2, 17b/1,
 3a/2, 47b/13

(halk) ç.+ dır 7a/11
 (ne) ç. 50b/7

çünkü (F.) : Çünkü, zira, madem ki
 ç. 5b/7, 9a/4, 9a/8, 11a/9, 11b/11,
 12a/2, 13a/8, 15a/4, 15a/7, 16a/1,
 16b/13, 16b/4, 22b/2, 29a/10,
 30b/1, 40a/10, 41a/6, 44a/3,
 44a/7, 46a/5, 47b/10, 47b/8,
 50a/11

D

dahı : Dahi, da, de, daha
 d. 4a/5, 4a/7, 4b/9, 7b/7, 8a/13,
 8a/8, 8b/12, 8b/13, 8b/6, 9b/1,
 9b/4, 9b/6, 10a/4, 10b/12, 13b/9,
 14a/11, 14a/6, 14b/12, 14b/6,
 14b/9, 15b/2, 16a/11, 16a/12,
 16a/5, 16b/10, 17a/1, 17b/4,
 17b/7, 19a/11, 19b/6, 20a/5,
 21a/10, 21a/6, 21b/1, 22a/7,
 23a/4, 24b/9, 25a/10, 25a/5,
 25b/5, 26b/1, 27a/12, 28a/5,
 28b/13, 29a/2, 29b/9, 30a/11,
 30b/11, 30b/12, 30b/3, 31b/4,
 33b/4, 34a/12, 34b/10, 34b/11,
 34b/7, 35a/3, 35b/10, 35b/13,
 36a/13, 36a/3, 36a/4, 36a/6,
 36a/8, 36b/11, 36b/13, 36b/2,
 36b/5, 37a/10, 37a/12, 37a/2,
 37a/6, 37a/9, 37b/4, 37b/5, 38a/4,
 39a/6, 39b/10, 39b/11, 3b/9,
 41a/13, 42a/5, 42b/8, 42b/9,
 43b/2, 45b/8, 47a/10, 47b/5,
 48a/11, 48a/13, 48a/9, 48b/10,
 48b/12, 48b/2, 49a/11, 49a/3,
 49a/4, 49a/7, 49b/5, 50a/12,
 50b/5

dāim (A.) : Devamlı, sürekli
 d. 3b/1

d. kıl- : daim eylemek

d. k- maduñ 39b/1

dāimī (A.) : Sürekli, kalıcı, temelli
 d. 8b/5

dānā (F.) : Bilen, bilici, bilgiç
 d.+ ları 23a/6

da'vā (A.) : Mesele
 d.+ sı 34b/9

da'vet (A.) : Çağırma, çağrı; ziyâfet;

- duâ
d. kı/- : davet etmek
d. -a 36a/6
d. -sa 36a/5
- dede** : Babanın veya ananın babası, büyük baba
d.+ müñ 6b/10
d.+ ñ 6b/8
d.+ si 6b/1
- deg-** : Değmek
d.- e idi 10a/8
d.- eyidi 10a/11
d.- medi 10a/10, 10a/12, 10a/8
d.- medin 37a/5
d.- meye 48a/10
d.- mez 11b/6, 45b/1
d.- mişdür 26a/6
- degil** : Değil krş. degül
d.+ ven 7b/1
- degin** : Kadar, dek, denli krş. dek
d. 11b/10, 17b/5, 23b/9, 29b/11, 44b/5
- değir-** : Eriştirmek, yetiştirmek, ulaştırmak, bildirmek
d. 38a/1
- degül** : Değil krş. degil
d. 13b/7, 19b/9, 36b/2, 39a/6
d.+ di 39b/3
d.+ dür 3a/3, 3a/4, 7a/7, 20b/5, 28a/4, 34a/4, 34b/11, 36b/3, 36b/5, 45b/3
d.+ idi 45b/13
d.+ i-düm 13a/5
d.+ misse 13a/5, 47b/12
d.+ sen 19b/7
d.+ ven 25b/2, 38a/12, 41b/10, 46a/8
- dehr (A.)** : Dünyanın sonsuzluğuna inanıp öteki dünyayı inkâr eden; ruhun da cesetle birlikte öldüğüne inanan kimse. krş. dehrî
d. 42b/13, 42b/5
d.+ i 42b/7
- dehre (F.)** : Tahra, destere gibi dişli ve bağ budamaya mahsus bıçak
d.+ si 43b/6
- dek** : Kadar, değin krş. degin
d. 17a/12
- delü** : Deli
- d. 11b/7, 19a/7*
- demür** : Demir
d. 48b/6
d.+ den 48b/3, 48b/4
- deñiz** : Deniz
d. 40a/10, 40b/8
d.+ de 38b/13
d.+ den 40b/7
d.+ e 40b/2
d.+ ine 35a/3
- depele-** : Çiğnemek, ezmek, öldürmek
d. 46a/7
d.- mekten 5a/8
d.- yem 5a/5
- depret-** : Kımıldatmak, sarsmak, harekete geçirmek
d.- ürseñ 25a/3
d.- ürven 25a/4
- depren-** : Hareket etmek, harekete gelmek, kımıldanmak, sarsılmak
d.- e 39a/9
d.- medüm 17a/1
- derd (F.)** : Dert, gam, keder, tasa, kaygı
d.+ i 26b/7
d.+ ine düş- : yapılması gereken bir işin yollarını aramak 47a/6
- derece (A.)** : Basamak, rütbe
d.+ si 13b/7, 15a/7
d.+ sinden 13b/7
- derem (F.) (< dirhem)** : Para, akçe
d. 19a/8
- dergâh (F.)** : Tekke
d.+ umuzda 27a/5
- derhâl (F.)** : Hemen, o anda, şimdi
d. 17a/3, 18a/1, 23b/11, 34b/5, 46b/5, 5a/11
- deriçe (F.)** : Pencere; küçük kapı, oyma kapı
d. 9a/9
d.+ den 9a/10
d.+ i 9a/11
- derviş (F.)** : Allah için alçak gönüllüğü ve fıkârâlığı kabul eden veya bir tarikata bağlı bulunan kimse
d. 8a/11, 8a/7
d.+ e 45b/1
d.+ lere 29b/3
- dest ü hatt (F.)** : El yazısı, name, mektup
d.+1 33a/3

deste : Kat, takım
d. 8a/9

destür (F.) : İzin, müsaade, ruhsat
d. *vîr-* : izin vermek
d. -di 5b/5
d. -düm 6a/1

deve : Deve
d. 11a/7, 11b/9, 13a/7, 14b/11, 15a/4, 19a/1
d.+ leri 12a/2
d.+ si 13b/4, 20a/2

devlet (A.) : Devlet
d. 48a/6, 50a/12
d.+ i 10a/1

dırmala- : Tırmalamak
d.- dı 7a/10

dış : İç karşıtı, dış
d.+ ı 3a/3

di- : Demek, söylemek
d.- di 5a/12, 5a/5, 5b/13, 5b/9, 6a/12, 6b/10, 6b/6, 7a/2, 8a/13, 9a/2, 13a/5, 14b/3, 15b/10, 17a/9, 18a/9, 26a/1, 26a/4, 32b/6, 34b/2, 35a/3, 35a/6, 35a/9, 35b/9, 39b/4, 42a/4, 44a/12, 46a/11, 46b/7, 46b/8
d.- diler 8b/4, 22a/11, 22a/8, 30b/1, 40b/7, 41a/13, 41b/3, 41b/4, 42b/8
d.- dügi 12b/2
d.- düğün 11a/5
d.- düm 30b/4, 39b/11, 43a/11, 47b/9
d.- medin 17a/13
d.- mege 47b/6
d.- megil 37a/7
d.- meydi 35b/2
d.- mezven 35a/13
d.- mişdür 9b/10
d.- mişiken 34a/13
d.- rdi 50a/7
d.- ridi 10b/11, 41a/2, 47b/11, 47b/13, 8a/8
d.- rler 11a/7, 23a/1, 23a/13, 23a/7, 23b/9, 26a/12, 28b/12, 28b/5, 46b/12
d.- rsem 50b/9
d.- rsin 14b/12
d.- rven 35a/12

d.- seler 40b/3
d.- ye virdi 44a/7
d.- yeler 27a/6
d.- yevüz 43b/9
d.- yicek 30a/3
d.- yü 8a/1, 8b/10, 8b/6, 10b/1, 21b/2, 38b/7, 43b/2, 47b/9
d.- yüben 33b/5, 44a/9
d.- yüp 41b/2

dib : Dip
d.+ ine 29a/9

dîdâr (F.) : Yüz, çehre
d.+ ını 32a/11, 33b/11
d.+ uña 38b/1

dik- : Dikmek
d.- üp 20a/12

dil : Dil
d.+ e 10b/8, 33b/12
d.+ idür 3a/3
d.+ inden 3b/5, 3b/7, 47a/2
d.+ ine 3b/6
d.+ iyle 47a/1
d.+ üme 27a/3

dile- : Dilemek
d. 5b/3
d.- di 13b/9, 40a/11, 50b/1
d.- diler 40b/2
d.- dügi 11a/3
d.- dük 34b/11
d.- düm 15a/12, 16b/8
d.- meseñ 25b/12
d.- meyince 12b/6, 13a/6
d.- mezven 15b/8
d.- rdi 13a/3
d.- ridi 44b/2
d.- rse 38b/12
d.- rsem 9b/3
d.- rsen 46a/12
d.- rüz 48a/1
d.- rven 12b/13, 13a/2, 33a/5, 42a/2
d.- señ 25b/12
d.- sün 6b/6
d.- ye 9b/12

dimek : (bir şey, söz) Söylemek
d. 43b/8
d. +de 8a/11

dîn (A.) : Din
d. 21b/5, 24a/10, 24a/6, 29a/2,

- 39b/12, 48a/10, 48b/9
d.+ dendür 14a/11
d.+ e 42a/3
- dīnār (A.)** : Eski zamanın çeyrek lirası
değerinde bulunan bir nevi altın
para
d. 40a/11, 40a/7, 40b/4, 40b/5
- diñle-** : Dinlemek
d.- düm 17a/3
d.- ñ 24b/12
d.- r 25a/11
- diñlen-** : Dinlenmek
d.- e 16a/4
d.- em 16a/3
- dir-** : Dermek, toplamak, biriktirmek
d.- erdi 20a/11, 20a/9
- diri** : Canlı, hayatta
d. 14b/12, 17b/5
d.+ dūr 16a/13
- dirilik** : Dirilik, hayatta olma hâli
d.+ üñde [diriligüñde] 39b/6
- dirlik** : Sağlık, geçim
d. 16a/11, 16a/8
d.+ in [diriligin] 3a/12
d.+ lü 20b/10
- diş** : Diş
d.+ i 14a/6
d.+ ini 14a/8
d.+ lerini 14a/8
d.+ leriñüzi 14a/6
d.+ lerümi 14a/10
- ditre-** : Titremek
d.- di 5b/6
- dīvār (F.)** : Duvar
d. 42a/6
d.+ ına 44b/4
d.+ uñ 44b/9
- diz** : Diz
d.+ in 5b/1
- dōst (F.)** : Dost
d. 25b/3, 48a/10
d.+ ı 14a/4, 6a/10, 6a/3
d.+ lar 50a/8
d.+ lara 10a/8
d.+ larıyla 6b/4
d.+ larla 10a/10
d.+ larum 19a/13
d.+ laruñ 50a/9
d.+ umuz 44a/12
- d.+ umuza 44a/12
d.+ umuzdan 44a/2
- dōstluk (F.+T.)** : Dost olma durumu ya
da dostça davranış
d. 14a/7
d.+ lığı [dōstlığı] 14a/5
d.+ luğı [dōstluğı] 48a/11
d.+ luğına [dōstluğına] 3a/13,
4a/8
d.+ luğından [dōstluğından]
15b/1
- dōstrak (F.+T.)** : Yakın dost, en iyi
arkadaş
d. 36a/5
- dög-** : Dövmek, vurarak canını acıtmak
d.- diler 40b/1
- dökül-** : Dökülmek
d.- di 9a/4
- dön-** : Dönmek
d.- di 31b/4
d.- üñ 15a/1
- döndür-** : Döndürmek, çevirmek
d.- di 18a/10, 18a/12
d.- düğümden 3b/6
d.- düñ 32a/5
d.- em 3b/7
d.- memişdi 30b/6
d.- ür 31b/7
- dönmek** : Dönme işi
d. 23b/11
- dördüncü** : Dördüncü
d. 10a/1, 17a/2, 1b/3
d. gün 18a/7
- dört** : Dört
d. 31a/11
d. yüz 31a/9
- döşek** : Döşek, yatak
d.+ i [döşegi] 28a/9
- du‘ ā (A.)** : Allah’a yalvarma, niyaz
d. 21a/13, 31a/5, 4a/9
d.+ da 13b/10
d.+ dan 16b/7
d.+ mı 14b/3
d. it- 12a/11
d. kıl- 12b/4, 12b/5, 12a/12,
14a/11, 14a/12, 14a/12, 14b/2,
16b/2, 16b/5, 19a/9, 21a/13,
21b/4, 26b/3, 28b/4, 28b/12,
28b/13, 30a/1, 30a/8, 49a/4

dudak : Dudak

d.+ ina [dudağına] 44a/11

d.+ ını [dudağını] 5b/10, 5b/11

dut- : Tutmak

d.- ar 22a/10

d.- arsin 28a/4

d.- maz 6a/11 ve

d.- mazdı 19a/1

d.- mış 26b/5

d. kim 28a/6

dükeli : Hep, hepsi, bütün, cümle, herkes

d. 13b/8, 4b/10

d.+ sini 12b/13

dükkān (A.) : İçinde öteberi satılan oda, yer

d.+ ina 45a/8

dün : Gece

d. 17a/11, 17b/12, 26b/11, 31b/3, 32a/9

d.+ in 46b/1

dünyā (A.) : İçinde yaşadığımız âlem, yer yuvarlağı

d. 5a/7, 10a/4, 11a/4, 23b/10,

23b/12, 24a/7, 28a/6, 28b/1,

36a/5, 36b/10, 37b/3, 40b/9,

45b/4, 45b/6, 49a/9, 50b/1

d.+ da 19b/6, 49a/6, 50b/3, 50b/5

d.+ dan 49b/1

d.+ dandur 42a/5

d.+ nuñ 27b/2

d.+ sını 37a/11

d.+ yı 42a/4

dünyālīk (A.+T.) : Para, mal ve zenginlik

d. 32a/8, 32a/9

d.+ da 49b/10

dürüş- : Çalışmak, çabalamak, sebat etmek

krş. dürüş-

d.- e 9b/7

dürlü : Türlü

d. 22b/4, 23b/13, 23b/4, 36b/11

d.+ dür 35b/6

dürüst (F.) : Doğru, düzgün, sağlam

d. 41b/8

dürüş- : Çalışmak, çabalamak, sebat etmek

krş. dürüş-

d.- ürdi 46a/4

d.- ürsiz 32a/9

dürüşmek : Çalışma, çabalama, sebat etme

d. 48b/9

düş- : 1. Yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek

d.- di 5b/6, 18a/6, 34b/6, 47b/6

d.- düm 47b/10

d.- miş 18a/9

d.- üp 47b/8

2. Çok yalvarmak

ayağına düş- 30b/8, 34b/13, 40b/6, 46b/7

3. Yürümek, birlikte gelmek *ardına düş-* 26a/9

4. Olmak, olumsuz bir duruma düşmek

yastuğına düş- 31b/12

5. Yapılması gereken bir işin yollarını aramak

derdine düş- 47a/6

6. Kalbin rızasını ona meyletmek d. 45a/6

7. Yüreği yanmak, belli bir sebep sonucu büyük bir acı duymak *od düş-* 24b/3, 29b/13, 46b/13, 47a/4

8. Anlaşma, uygun düşme d. 42a/9, 46a/8

düş : Rüya

d. 31b/3

d.+ i 46a/10

d.+ inde 31a/10, 31b/5, 33b/7, 39b/12, 39b/5, 49b/5

d.+ ünde 49b/1

düşmān (F.) : Düşman, yağı

krş. düşmen

d.+ ıdı 5a/3

d.+ lara 10a/11

d.+ larıyla 10a/7

d.+ um 45b/3

düşmen (F.) : Düşman, yağı

krş. düşmān

d. 3b/11

düşvār (F.) : Güç, zor

d. 39a/2

düşvārlik (F.+T.) : Zorluk, zahmet

d.+ ları 38a/13

dütün : Duman

d.+ den 32a/3, 32a/4
düz- : Yapmak, düzenlemek
 d.- düğine 49a/13
düzici : Düzenleyici, tertip eden
 d.+ ye 49a/13

E

ebedî (A.) : Sonu olmayan
 e. 36a/6
ebrîşüm (F.) : Bükülmüş ipek
 e. 22a/2
ecma'ın (A.) : Hepsî, cümlesi, topu
 e. 3a/1
edeb (A.) : İyi terbiye, nazîklik, usluluk, zarîflik
 e.+ ile 5b/1
 e.+ leri 3a/4
edible- (A.+T.) : Terbiye etmek
 e.- ye 43b/4, 44a/1
eger (F.) : Şart edatıdır; “eğer şayet” manasındadır. krş. eğer
 e. 7b/2, 10a/10, 10a/7, 14a/5, 14b/1, 14b/5, 14b/8, 17b/3, 19a/2, 21b/12, 22b/11, 23a/10, 23a/3, 23b/4, 25b/10, 25b/12, 32a/13, 34b/9, 35a/13, 35a/7, 35a/8, 35b/1, 36a/10, 36a/12, 36a/4, 42a/11, 42b/1, 43b/8, 46a/12, 47a/2, 47b/11, 48a/5, 50b/10, 50b/3, 50b/9
egin : Sırt, arka
 e.+ inde 33b/8
eglen- : Vakit geçirmek, oyalanmak
 e. 14b/9
 e.- di 49b/13
 e.- eyim 16a/8
 e.- medi 26a/2
ehl (A.) : Bir yerde oturan topluluk, ahali
 e.+ i 15a/2, 27b/7, 36a/9, 46a/1
 e.+ i gibi 17b/2
 e.+ inün 48a/11, 4b/4
 e.-i necd 11a/13
ehl-i beyt (A.) : Hane halkı, Hz. peygamberin yakın akrabaları
 e.+ ün 7a/7
ejdehâ (F.) : Ejderha
 e. 5b/10, 5b/13

eksil- : Eksilmek, azalmak
 e.- medi 46a/2
eksük : Eksik, noksan
 e. 16a/11, 38a/9, 47b/5
ekşi : Ekşi
 e.+ den 45a/2
el : El
 e. 41a/6
 e.+ i 12a/9, 19a/1, 42b/8, 42b/9
 e.+ in 15a/12, 42b/9, 43a/1, 43a/3
 e.+ inde 22a/9, 26b/5, 34a/2
 e.+ inden 43b/13, 46a/6
 e.+ ine 33a/4, 33a/7, 34b/13, 40b/6, 43a/3
 e.+ ini 12a/8, 12a/9, 14b/10, 30b/8, 32b/7, 32b/8, 33b/4, 40b/4, 42b/7, 43a/12, 5a/13, 5a/7, 7a/10, 7a/8, 8b/9
 e.+ inün 19a/7
 e.+ iyle 34b/6, 34b/7
 e.+ lerinde 23a/8
 e.+ üm 15b/10
 e.+ ümde 18b/3, 23b/2
 e.+ ümden 32b/11
 e.+ üme 33a/10
 e.+ ümi 5a/11, 9a/6, 18b/2, 28b/6, 43a/8
 e.+ ümüzi 32b/5
 e.+ ün 33a/10, 43a/1, 43a/11, 44a/2
 e. *götür-* : el çekmek, vazgeçmek
 e. 36b/9
el-âhirü (A.) : Her şey yok olduktan sonra baki olan (Allah'ın isimlerindendir.)
 e. 10b/3
el-Bakara (A.) : Bakara suresi
 e.+ nuñ 29b/10
elbette (A.) : Kesin olarak, mutlaka
 e. 46a/7
el-hâşıl (A.) : Hâsılı, netice itibarıyla, sözün kıyası
 e. 17a/1
el-kıssa (A.) : Hâsılı, sözün kıyası, sözden anlaşıldığına göre
 e. 43b/2
elli : Elli
 e. 38a/6

- e. altıncı 2b/3
e. beşinci 2b/2
e. birinci 2a/13
e. dördüncü 2b/2
e. ikinci 2b/1
e. sekizinci 2b/4
e. toközuncü 2b/4
e. üçüncü 2b/1
e. yidinci 2b/3
- ellinci** : Ellinci
e. 2a/13
- em-** : Emmek
e.- er 21a/3
e.- eridi 21a/4
- emek** : Harcanan beden ve kafa gücü
e. 14b/13
e. çek- : sıkıntı çekmek
e. 19b/6
- emîn (A.)** : 1. Kendisine güvenilen
e.+ dūr 10b/7
2. Emin olmak, inanmak,
güvenmek
e. ey/e- 25a/9
e. ol- 25a/8
- emîre'l mü'minîn (A.)** : Mü'minlerin
emiri
e. 11b/6, 20b/6, 28a/2
- eñ** : En (zarf)
e. 26b/9
- enbiyâ (A.)** : Müstakil şariat sahibi
olmayan peygamberler
e. 10b/12, 13b/9
e.+ nuñ 3a/6
- endişe (F.)** : Düşünce; vesvese, merak,
kaygı
e. 34b/2, 42a/13
e. kıl/- : endişelenmek 33b/2,
33b/6, 41a/7
- epsem** : Sessiz, ses çıkarmayan, susan
e. ol- : susmak 50b/8
- er** : Erkek kişi, adam
e. 9a/4, 9a/5, 17b/13, 18a/4,
20a/1, 26b/10, 26b/9, 31a/10,
31b/4, 37b/7, 39a/8
e.+ dūr 19a/7
e.+ i 43a/12
e.+ idi 40b/9
- erlik** : Erlik, yiğitlik
erlik meydanı : güreş meydanı
- e. 22b/4
- eşer (A.)** : Tesir, iz
e.+ i 3b/13, 4a/3
e.+ ler 48b/5
e. ey/e- 4a/4, 4a/5
e. kıl/- 3b/10, 3b/12, 3b/13, 4a/6,
25a/2
- esîr (A.)** : Savaşta düşman eline düşen
kimse
e. 42b/1, 42b/2
- esirge-** : Korumak, himaye etmek
e.- ye 32a/6
- eski** : Eski; önceki
e. 20a/11, 38a/7, 8a/10, 8b/1
e.+ yi 8a/13
- esmâ (A.)** : Adlar, isimler
e.+ larını 1b/1
- eşek** : Eşek
e. 35b/4
- eşen-** : Eskimek; aşınmak
e.- e 48b/7
- et** : Et
e. 45a/6, 45b/10, 45b/11
e.+ in 42b/2
- etek** : Etek krş. itek
e.+ ine [eteğine] 26a/10
e.+ ini [etegini] 29a/1
- etmek** : Ekmek
e.+ i [etmegi] 45b/1
- e'üzü billâhi mineş-şeytânirracîm (A.)** :
“Kovulmuş şeytanın şerrinden
Allah'a sığınırım.”
e. 15b/11
- ev** : Ev, hane
e. 44a/13
e.+ i 6b/12
e.+ inde 50a/11
e.+ ine 21a/12, 42b/11, 44b/6,
50a/10
e.+ ümdeydi 26b/12
e.+ üñdeven 38a/7
e.+ üñe 44b/9
- evlen-** : Evlenmek
e.- ürsin 38a/12
- evliyâ (A.)** : Kerâmet sahibi olanlar,
erenler
e. 3a/1, 3b/12, 4a/6
e.+ laruñ 1b/1
- evvel (A.)** : Önce, ilk, birinci

e. 17b/8, 18b/11, 1b/2, 21b/7,
22b/9, 24b/11, 27b/7, 28a/8,
32a/8,
33a/3, 9b/10
e.+ dūr 37a/3
e.+ i 27b/6
e.+ inden 29b/10
e.+ iñüz 27b/6
e.+ kisi 4a/11

eyegü : Kaburga kemiği

e.+ sine 17b/3
e.+ sinde 19a/7

eyerle- : Eyer vurmak, eyerlemek
e.- diler 22a/1

eyit- (>eyt-) : Söylemek, demek,
anlatmak

e.- di 4a/3, 4b/13, 5a/4, 5a/5,
5b/3, 5b/8, 5b/9, 5b/12, 6a/3,
6a/4, 6a/6, 6a/9, 6a/13, 6b/4,
6b/12, 7a/1, 7a/10, 7a/12, 7b/1,
7b/6, 7b/7, 7b/9, 7b/10, 7b/13,
8a/2, 8a/5, 8a/9, 8a/11, 8b/2,
8b/3, 8b/4, 8b/11, 8b/13, 9a/2,
9a/5, 9a/11, 9a/12, 9b/1, 9b/5,
9b/7, 10a/4, 10a/6, 10b/13, 10b/6,
11a/11, 11a/13, 11a/7, 11b/1,
11b/12, 11b/4, 11b/6, 11b/8,
12a/10, 12a/11, 12a/12, 12a/13,
12a/6, 12a/7, 12a/8, 12b/1,
12b/13, 12b/2, 12b/3, 12b/5,
12b/8, 13a/11, 13a/2, 13a/9,
13b/11, 13b/12, 13b/13, 13b/4,
14a/11, 14a/12, 14a/4, 14a/5,
14a/9, 14b/10, 14b/13, 14b/4,
14b/5, 14b/6, 14b/7, 14b/9, 15a/7,
15b/10, 15b/12, 15b/2, 15b/4,
15b/7, 16a/11, 16a/12, 16a/3,
16a/4, 16a/5, 16a/7, 16a/8, 16a/9,
16b/1, 16b/12, 16b/2, 16b/6,
16b/8, 17a/12, 17a/4, 17b/12,
17b/3, 17b/4, 17b/6, 18a/12,
18a/13, 18a/2, 18a/9, 18b/10,
18b/2, 18b/4, 18b/6, 18b/7, 18b/8,
19a/10, 19a/12, 19a/5, 19a/6,
20a/1, 20a/3, 20a/6, 21a/8, 21a/9,
21b/11, 21b/12, 21b/2, 22b/2,
24a/5, 24a/6, 24b/12, 24b/8,
25a/12, 25a/3, 25a/7, 25b/6,
25b/9, 26a/10, 26a/5, 26a/6,

26a/7, 26b/10, 26b/11, 26b/3,
27a/1, 27a/10, 27a/12, 27b/13,
27b/2, 27b/3, 28a/12, 28a/13,
28a/5, 28a/8, 28b/1, 28b/10,
28b/2, 29a/10, 29a/2, 29a/6,
30a/1, 30a/4, 30b/10, 30b/12,
30b/9, 31a/1, 31a/4, 31b/1,
31b/13, 32a/12, 32a/13, 32a/3,
32a/7, 32b/13, 32b/9, 33a/1,
33a/11, 33a/4, 33a/9, 33b/2,
33b/9, 34a/3, 34b/1, 34b/8,
35a/10, 35a/2, 35a/5, 35a/7,
35b/11, 35b/13, 35b/5, 35b/9,
36a/13, 36a/3, 36a/4, 36a/6,
36a/8, 36b/11, 36b/13, 36b/2,
36b/5, 37a/10, 37a/12, 37a/2,
37a/7, 37a/9, 37b/10, 37b/11,
37b/12, 37b/4, 37b/6, 38a/3,
38a/6, 38b/13, 39a/3, 39a/4,
39a/7, 39a/8, 39b/4, 39b/5, 39b/7,
39b/8, 40a/11, 40a/13, 40b/2,
41a/8, 41b/6, 42a/2, 42a/4, 42a/8,
42b/12, 42b/13, 42b/4, 43a/5,
43b/10, 43b/5, 43b/6, 43b/7,
43b/8, 44a/10, 44a/4, 44a/5,
44a/8, 44b/10, 44b/11, 44b/8,
45a/10, 45a/12, 45a/13, 45b/2,
45b/8, 46a/11, 46a/7, 46b/8,
46b/9, 47a/1, 47a/11, 47a/13,
47a/8, 47b/1, 47b/3, 47b/5, 47b/8,
48a/4, 48a/6, 48a/8, 48a/11,
48a/13, 48b/10, 48b/12, 48b/2,
49a/11, 49a/12, 49a/2, 49a/3,
49a/5, 49a/7, 49b/2, 49b/3, 49b/6,
50a/12, 50b/1, 50b/2, 50b/7,
50b/8, 50b/9, 5a/10, 50b/12
e.- di 6b/9

e.- diler 6b/6, 7a/6, 8a/6, 11a/10,
11a/5, 11b/2, 11b/3, 11b/9, 12b/5,
13a/13, 13b/12, 14a/4, 17a/11,
17b/10, 17b/4, 17b/6, 18b/5,
18b/7, 18b/8, 19a/4, 21a/8,
25a/10, 25b/5, 31a/12, 31b/6,
35a/6, 37b/7, 38a/4, 39a/2, 39a/8,
40a/13, 40b/2, 42b/10, 47b/4,
48a/8, 49b/9
e.- dük 29a/5
e.- düm 15a/13, 15b/10, 15b/3,
15b/6, 16a/13, 16a/2, 16b/13,

17a/5, 22b/1, 26b/12, 28b/1,
28b/5, 28b/9, 30b/4, 30b/9, 31a/1,
38b/6, 39b/11, 42a/11, 43a/11,
47b/7, 49b/8
e.- dñ 39b/6
e.- gil 30a/8, 47a/13
e.- medi 47a/12
e.- meyesiz 28b/10
e.- mezdi 24a/10
e.- mezsın 24a/12
e.- mişlerdür 20a/9, 20b/5
e.- e [eyde] 19b/7
e.- evüz [eydevüz] 43b/7
e.- iler [eydiler] 27a/4
e.- irüz [eydirüz] 47b/13
e.- üñ [eydüñ] 14a/1, 19a/9
e.- ür [eydür] 8b/7, 9b/2, 22a/13,
23b/2, 32a/10, 32a/9, 38a/6,
38b/5, 44a/11, 46b/4, 48b/11,
49a/5, 49a/9, 50a/6
e.- ürdi [eydürdi] 8a/7, 10b/10,
13b/10, 17a/10, 17a/7, 17a/8,
20b/2, 21b/4, 24a/13, 24a/9,
24b/4, 26a/5, 29a/1, 39a/12,
41a/1, 42b/6, 46a/1, 47b/11,
50a/7
e.- ürem [eydürem] 14a/13
e.- ürlər [eydürler] 22b/10, 23a/2,
23a/9, 40a/9, 45b/9
e.- ürlərđi [eydürlerđi] 24a/10
e.- ürsem [eydürsem] 50b/10
e.- ürsiz [eydürsiz] 26a/3
e.- ürüz [eydürüz] 48a/1
e.- ivir- [eydivir-] 30b/5

eyitmek (> eytmek) : Söyleme, anlatma

e. 17b/1, 3b/4
e. +de 25a/13
e. +den 26a/4
e. +e [eytmege] 47b/2

eyle- : 1. Yapmak, inşa etmek, imal etmek

e.- mişüz 24b/1
2. Yardımcı fiil olarak kullanılmıştır.

baḥş eyle- 42b/5

cem^c eyle- 37a/4

emîn eyle- 25a/9

eşer eyle- 4a/5

fark eyle- 7b/7, 7b/9, 7b/11,

7b/12

firyād eyle- 8b/12, 46a/11

ḥalvet eyle- 6b/11

ḥatm eyle- 10b/2

iḥtiyār eyle- 7b/11

ikrār eyle- 32b/1

işāret eyle- 43b/9

ḳabūl eyle- 34a/6

ḳaşd eyle- 29b/8, 47b/2

ḳınā^c at eyle- 36b/6

ḳıṣa eyle- 12a/3

münācāt eyle- 17a/4

naql eyle- 49b/1

‘arz eyle- 47a/12

rüsvā eyle- 30b/11

şabr eyle- 28b/6, 30a/7, 36b/10,

41b/4, 43b/2, 45a/7, 45b/7

şarf eyle- 32b/2

şerḥ eyle- 31a/8

ta^c zīm eyle- 5a/13

tedbīr eyle- 32b/12

tefrīḥ eyle- 48b/6

terk-i dünyā eyle- 23b/13

vaḳf eyle- 40b/11

yol eyle- 44b/4

zacr eyle- 44a/5

zıkr eyle- 3b/1

eyle : Öyle

e. 13b/7, 37a/7, 40b/6, 8b/10

e.+ dñ 44b/12, 49b/10

e. idi 18b/12

eyü : İyi

e. 36a/7, 3b/12, 7b/6

e.+ ler 36a/3

e.+ lerñ 40a/5

e.+ nñ 7b/11

e.+ yi 7b/7

eyülik : İyilik

e.+ lerñ 36b/1

ezber : Ezberlemek

e. *it-* : ezberlemek 28a/1

F

fāide (A.) : Fayda, kâr, kazanç

f. 5a/8, 23a/1

f.+ lerin 6b/13

f.+ si 4a/2, 32b/2, 48a/10

fāriğ (A.) : Uzak kalmak, çekilmiş

- f. ol-* : çekilmek, sona erdirmek,
bitirmek 16b/13, 17a/2, 29a/10,
30a/5, 41b/4
- farḳ (A.)** : Ayrı, başka
f. eyle- 7b/6, 7b/9, 7b/11, 7b/12,
f. it- 7b/7
- fāsıḳ (A.)** : Allah'ın emirlerini
tanımayan, sapkın, günah işleyen
f. 10a/3, 36b/12, 43a/13
- fāzıl (A.)** : Faziletli, fazilet sahibi,
erdemli
f. 49b/8
- fazıl (A.)** : İyilik, fazilet, erdem
f. 33b/10, 34a/5, 39b/2, 43b/10
f.+ ı 33a/2
f.+ uñuz 6a/7
- ferāḡat (A.)** : Vazgeçme, el çekme
f.+ üm 15b/9
- ferāset (A.)** : Anlayışlılık, çabuk seziş
f.+ ile 26a/9
- feriṣte (F.)** : Melek
f. 11a/1, 12a/1
- fermān (F.)** : Emir, buyruk
f. 19b/7, 19b/9, 21b/12, 37a/13,
44b/12
- feryād (F.)** : Yardım istemek için
çıkarılan yüksek ses
krş. firyād
f. 9a/2, 9a/7, 9a/9
f. kııl- : feryat etmek 13a/13
- fevt (A.)** : Bir daha ele geçmemek üzere
kaybetme, elden çıkarma
f. ol- : kaybetmek, elden
kaçırmak 5b/7
- fıṣḳ (A.)** : Allah'a karşı isyan etme,
dinsizlik, ahlaksızlık
f.+ ını 36b/12
- fidā (A.)** : Gözden çıkarma, uğruna
verme
f. kııl- : feda etmek 22b/12,
23a/11, 23b/6
- fıkr (A.)** : Fikir, düşünce
f. kııl- : düşünmek 36a/13
- fikret (A.)** : Zihin, akıl
f.+ den 36b/3
- fır'avn (A.)** : Eski zamanlarda Mısır
hükümdarlarına verilen unvan
f. 10a/9
F.+ a 10a/9

- firyād (F.)** : Yardım istemek için
çıkarılan yüksek ses
krş. feryād
f. 8b/10
f. eyle- 46a/11, 8b/12
f. it- 30b/4
f. kııl- 8b/6
- fisād (A.)** : Fesat, bozukluk,
bozgunculuk
f.+ ı 43b/12
f.+ ından 43b/1
- fülān (A.)** : Herhangi bir şahıs, biri
f. 18a/2, 37a/7, 37b/10
- fütüvvet (A.)** : Mertlik, cömertlik, el
açıklığı
f. 20b/10

G, Ğ

- ḡafil (A.)** : Gaflette bulunan , ilerisini iyi
düşünmeyen
ḡ. ol- : gaflette bulunmak 16a/5,
16b/3
- ḡaflet (A.)** : Gafillik, boş bulunma
ḡ. ol- : boş bulunma 27b/6
ḡ. + dendür 36b/4
- ḡālib (A.)** : Üstün gelen, yenen
ḡ. ol- : 26b/4
ḡ. ol- 15a/8, 18b/11, 29a/4, 33b/6
- ḡanī (A.)** : Zengin, varlıklı, bol, doyun
ḡ. ol- : 50a/3
- ḡarḳ (A.)** : Suyu batma; batırma
ḡ. ol- : 33b/4, 35a/2, 35a/3
ḡ. ol- : suya batmak 9a/1, 33b/4,
34b/4, 36a/13
- ḡayb (A.)** : Gizli olan, göze görünmeyen
şey, kayıp
ḡ. ol- : 47a/1
ḡ. ol- : kaybolmak 40b/8
- ḡaybet (A.)** : Aleyhinde bulunma,
arkasından söyleme, gıybet
ḡ. ol- : 36b/12
ḡ. + ine 36b/11
- ḡāyet (A.)** : Çok fazla, son derece
ḡ. ol- : 31b/12, 45a/9, 50a/10
- ḡayrı (A.)** : Başka, diğer
ḡ. ol- : 14b/6, 19b/1, 8a/4, 43b/2
- ḡazā (A.)** : Din uğruna savaş
ḡ. + ya 20b/6, 42a/9

ġāzilik (A.+T.) : Gazi olma durumu
ğ.+ den 42a/12

geç- : 1. Bir yerin yakınından veya içinden geçmek
g.- erdi 39a/4
g.- üp 44b/9
2. Zaman bakımından geride kalmak, geride bırakmak
g.- di 43b/12, 44b/6, 45a/2, 46a/5, 48a/5
3. Haddini aşmamak
g.- mezven 26a/7
4. Geride bırakmak aşmak
g.- mişsin 26a/1
5. Akıldan geçirmek
g.- di 34a/12
6. Haddi aşmak, çığırdan çıkmak
g.- di 45a/8

geçmiş : Zaman bakımından geride kalmış
g. 3a/12

geçür- : 1. Zamanını geçirmek
g.- di 31b/11, 46b/2
g.- e 34a/7
2. Bir şeyi eliyle tutmak
g.- di 5b/1

gedük : Eksik, noksan, ihtiyaç
g.+ leri 41b/1

gel- : 1. Bir yere gelmek
g.- di 5b/10, 7b/13, 8a/10, 12a/4, 17a/3, 29b/5, 30a/9, 30a/12, 30b/13, 34b/3, 41a/4, 42b/1, 43a/9, 43a/10, 46b/6
g.- diler 22a/5, 22a/7, 22a/10, 40b/4, 43b/3, 43b/13
g.- dük 41b/5
g.- düñüz 13a/5
g.- e 48a/7
g.- eni 7b/9
g.- medi 18b/9
g.- medüñ 13b/11
g.- medüñüz 48b/12
g.- memişdür 37b/8
g.- meñüz 13a/5
g.- mezdi 18b/12, 19a/4
g.- mezidi 42a/12
g.- mezsın 37b/10
g.- miş 28a/6, 42a/7
g.- se 19a/3

g.- sün 5a/4
g.- üp 50a/11
g.- ür 18a/11, 20a/13, 25a/11, 25b/13, 31a/2, 37b/13
g.- ürdi 20b/1, 21b/8
g.- ürler 23a/7, 23a/8, 28b/11
g.- ürseñ 21b/12
2. Varmak, ulaşmak
g.- di 6b/12, 15a/5, 21b/10, 26a/4, 29a/7, 31b/1, 32a/2, 42b/11
g.- diler 26a/12
g.- düm 16a/2, 28b/3, 43a/7, 44a/5, 44a/6
g.- dük 29b/2
g.- düñ 44a/4
g.- e 11a/2
g.- elüm 32b/4
g.- üp 22b/10
3. Huzuruna çıkmak
g.- di 6a/3, 8b/2, 29b/13, 31a/7, 31b/13, 35b/5, 42a/2, 44a/3
4. Rast gelmek
rāst gel- 9a/12, 10b/9, 22b/11, 23b/5, 36a/7
5. Nâzil olmak, söylenmek
g.- di 12b/12, 12b/13, 30b/7
g.- e 19b/7, 19b/10, 47b/9
g.- miş 37b/1
g.- mişdür 19b/2, 19b/5, 48b/10, 49a/8
g.- ür 7b/3
6. Etkisini bir biçimde göstermek
katı gel- 39b/4
7. Dönmek, geri gelmek
g.- di 40a/13, 40b/1, 45a/12
g.- düm 22b/2
g.- ürler 23a/2
8. Yardımcı fiil olarak kullanılır.
başa gel- 24a/4
dile gel- 33b/12
dilüme gel- 27a/3
elümden gel- 32b/11
hışmum gel- 44b/12
hışmuñ gel- 44b/11
hōş gel- 8b/1
tura gel- 11a/13
turu gel- 44a/1
vücūda gel- 21b/1
zarar gel- 5a/8

9. Kendisine gelmek, aklı başına gelmek
 g.- di 5b/8, 9a/4, 47b/7
 g.- düm 16a/1
 10. Çağrı, davet
 g. 32a/5
 g.- üñ 6b/4
 11. Allah tarafından ölüm hâlinin gelmesi
 g.- di 30a/2
 g.- mişdür 22b/11, 22b/13, 23a/3, 23a/10, 23a/12, 23b/7
 g.- ürmissse 23a/10
 12. Ölüm vaktinin yaklaşmış olması
 g.- di 11a/10
 g.- miş 44a/11, 47a/11
 13. Tuhaf gelmek, şaşırmaq
 ‘*aceb gel-*’ 45a/10
geleci : Söz, laf, lakırdı
 g. 22a/6, 31a/3
 g. *kıl-* : konuşmak, sohbet etmek
 21b/11
gemi : Gemi
 g. 34b/3, 39a/1, 40a/10, 40a/13, 40b/1
 g.+ nüñ 34b/4
 g.+ ye 40a/10
gemici : Gemi kullanan kişi, gemi sahibi
 g.+ ler 40b/6
gerçek : Doğru, dürüst, hakiki
 krş. girçek
 g. 19b/8
gerçeklik : Gerçek olma durumu
 krş. girçeklik
 g. 20a/7
gerek : Gerek, gerekli krş. girek
 g.+ di 13a/6
germ (F.) : Sıcak
 g. 24b/2
getür- : Gelmesini sağlamak, getirmek, ulaştırmak
 g. 12b/1, 40a/13
 g.- di 33a/8, 47a/5, 5a/12, 8a/4, 9a/2
 g.- diler 21a/12, 21b/2, 26b/2
 g.- düm 23b/3, 23b/4
 g.- düñ 38a/8
 g.- e 38b/10

g.- eyin 14b/12, 14b/9
 g.- mezven 33a/3
 g.- miş 18b/13
 g.- mişdür 9b/3
 g.- üp 5a/8
getürmek : Getirmek
 g. 3b/8
 g. +e [getürmege] 5a/10
gey- : Giymek krş. giy-
 g.- di 13b/3, 8a/10
 g.- düm 38a/8, 50b/9
 g.- düñ 50b/7
 g.- gil 12b/12, 12b/5, 13a/1
 g.- mezin 12b/6, 12b/8
 g.- miş 13a/7, 22a/5
 g.- mişidi 7a/6, 7a/9, 20a/12
gibi : Gibi
 g. 11b/11, 17b/2, 20a/13, 22b/3, 26b/13, 31a/4, 32a/6, 33b/7, 33b/8, 35b/3, 43b/5, 44a/11, 50a/9, 50b/5, 50b/10, 50b/11
 g.+ den 35a/9
 g.+ dür 15b/9, 39a/10
 g. idi 26b/6
gice : Gece
 g. 11b/10, 17a/10, 17a/3, 17a/7, 17a/8, 17a/9, 26b/12, 31a/10, 31b/3, 31b/4, 33b/1, 39b/12, 41a/11, 41a/2, 46a/13, 48a/5, 50a/13
 g.+ lerde 37b/1, 48a/3
 g.+ si 28b/11
 g.+ sidür 17a/10, 17a/8, 17a/9
 g.+ ye 11b/10, 17b/5
giç- : Geçmek
 g.- e bilürsem 35a/7
 g.- emezsem 35a/8
 g.- eridi 27a/10, 34a/10, 44b/2
git- : Bir yerden ayrılıp bir yere varmak, ulaşmak
 g.- e [gide] 48a/7
 g.- er [gider] 31a/3, 37a/4, 37a/6, 49b/7
 g.- erdi [giderdi] 8a/7, 8a/8
 g.- eridi [gideridi] 41a/2
 g.- erken [giderken] 44a/1
 g.- erler [giderler] 23a/1, 23a/13, 23a/7, 23b/9
 g.- eyin [gideyin] 16b/8

gider- : Yok etmek ortadan kaldırmak
g.- e 10a/1

gine : Yine, tekrar
g. 37a/4, 8a/4

gir- : Dışarıdan içeri girmek, dahil olmak, girmek
g.- di 21a/12, 26a/2, 40a/10, 44b/6, 49b/12, 49b/8, 49b/9, 5b/10

g.- diler 22a/12, 41a/13

g.- düm 28b/7

g.- e 40b/13, 5a/11

g.- eridi 45a/5

g.- sin 40b/1

g.- üp 30a/12, 42a/11

g.- ürdi 33b/11

g.- ürleri 23b/1

girçek : Doğru, dürüst, hakiki
krş. gerçek

g. 4a/13

girçeklik : Gerçek olma durumu
krş. gerçeklik

g. 41a/9

girde (F.) : Tandır ekmeği, pide
g. 18a/11, 18b/2, 18b/3, 45a/3
g.+ ye 13a/10

girek : Gerek, gerekli krş. gerek
g. 14b/2, 35b/11, 35b/12, 46a/10, 46a/9, 48b/9
g.+ dür 10a/10, 10a/7, 41b/1, 48b/7

g.+ idi 43a/2

g.+ mez 27a/3

g.+ se 13a/12, 46a/7

girü : Yine, tekrar, bir daha
g. 5b/7, 8a/5, 8b/12, 16b/4, 17a/6, 22a/12, 22b/2, 22b/12, 23a/2, 23a/5, 29a/12, 29a/9, 30b/7, 31a/3, 31b/2, 31b/8, 33b/13, 39a/13, 40a/12, 40b/1, 41a/7, 45a/12

g.+ den 15a/2

g. *dön-* : geri dönmek

g. 15a/1, 23b/11, 30b/6, 31b/4, 31b/7

git- : Gitmek
g. 16b/8, 27a/5
g.- di 12b/7, 26a/8, 26b/1, 30a/9, 30b/2, 31a/1, 40b/1, 40b/8,

43b/11, 45a/9, 47b/10, 47b/7, 47b/8

g.- diler 22a/1, 22a/11, 22a/6, 22a/8, 29b/7, 30b/3, 35b/3

g.- dük 29a/12, 29a/3

g.- düm 17a/6

g.- dümidi 43a/6

g.- miş 18a/1, 22a/3

gitmek : Gitme eylemi
g. +e 42a/3 [gitmege]

giy- : Giymek krş. gey-
g.- eridi 27b/10

g.- ip 50b/7

g.- esi [degülven] 13a/5

giymek : Dış etkilere korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek, örtmek
g. 17b/9

gizle- : Gizlemek, saklamak, ortaya çıkarmamak
g.- düñüz 29a/11
g.- ye 29a/9

gizlü : Gizli
g. 10b/4, 20a/5, 7a/13
g. *kıl-* 11a/4
g. *ol-* 19a/11, 19a/12

gögüs : Göğüs, sine
g.+ ini [gögsini] 3b/11
g.+ üni [gögsüni] 21a/3

gök : Gök yüzü, sema
g.+ den 3b/5, 48b/12, 49a/7
g.+ e [göge] 30b/6, 43b/9
g.+ ler 39b/13

gökçeklen- : Böbürlenmek, tefahhur etmek
g.- ür 33b/8, 50b/12

gönder- : Göndermek
g.- di 45a/10, 5b/5

göñül : Gönül, yürek
g. 22b/5, 24b/9, 28a/13, 28b/1, 37b/6, 41a/12
g.+ den 25b/7
g.+ i [göñli] 23b/10, 33b/2, 42b/10, 44b/8, 48b/2, 4b/1
g.+ inden [göñlinden] 29b/11, 34a/12, 49a/10
g.+ ine [göñline] 4a/6, 23b/9, 29b/6, 45a/6
g.+ ler 17b/1

g.+ lerde 24b/2
 g.+ lere 16a/9
 g.+ lüden 10a/2
 g.+ üm [gönlüm] 6a/4, 8b/6, 9a/9, 23b/2, 38b/5
 g.+ ümden [gönlümden] 30a/3
 g.+ üme [gönlüme] 30b/7
 g.+ ümi [gönlümi] 41b/8, 43b/7
 g.+ ümüz [gönlümüz] 25a/1
 g.+ üñ [göñlün] 24b/6
 g. *götür-* : feragat etmek, vazgeçmek 13a/9
 g.+ *üñüz öl-* [göñlüñüz öl-] : kalbi kararmak 25a/4

göñlek : Gömlek

g. 27b/10, 49b/12
 g.+ i [göñlegi] 49b/10
 g.+ lü 49b/12

gör- : 1. Gözlerle ve ışık yardımıyla bir şeyin varlığını hissetmek, görmek
 g. 45a/11
 g- di 8b/6, 12a/9, 13a/4, 13a/7, 13a/8, 15a/6, 17b/13, 18a/10, 18a/5, 22a/2, 22a/4, 29b/5, 30a/10, 31a/10, 31b/5, 32a/2, 32b/8, 33b/7, 34a/10, 34b/3, 35a/5, 39a/6, 39b/12, 39b/5, 41a/1, 44a/4, 46a/10, 46b/6, 49b/2, 49b/5, 50b/12
 g.- diler 7a/6, 12a/1, 40b/6
 g.- düğün 15b/4
 g.- dük 13b/13
 g.- düm 9a/10, 15a/10, 18b/3, 28b/8, 31a/1, 38a/8, 43a/12, 44a/10, 47a/11, 49b/3, 49b/7
 g.- dümidi 31b/3
 g.- dün 30b/13, 31b/3, 9a/5
 g.- dünüz 7b/4, 13b/12, 13b/13, 14a/1, 14b/13
 g.- e 9b/8, 19b/12, 35b/1, 38b/2
 g.- e idün 13b/12
 g.- eler 13a/4, 49b/6
 g.- elerdi 19b/11
 g.- em 15a/8, 16b/12, 17b/12
 g.- esi [degülse] 19b/6, 19b/9
 g.- esin 30a/6, 32b/6, 50b/4, 8b/4
 g.- esiz 19a/6
 g.- even 22b/1, 29a/2

g.- evüz 19a/5, 32a/11
 g.- eydüm 38b/1
 g.- eydün 43a/2
 g.- eyin 49b/7
 g.- medi 15a/6, 18b/8, 26b/7
 g.- medügümüz 8b/7
 g.- medüm 14a/9, 15b/7, 35b/10
 g.- medün 19b/6
 g.- meyesin 19a/6
 g.- mezdi 18b/13
 g.- mezse 24a/10
 g.- miş 18b/8, 39b/2
 g.- mişidi 21b/7
 g.- mişiken 14a/2
 g.- mişven 25a/13
 g.- sedünüz 35a/13
 g.- señ 32a/1
 g.- seydi 35b/1
 g.- ün 12b/1
 g.- üp 43a/9
 g.- ür 19b/10, 46b/10
 g.- ürdi 34a/10
 g.- ürseñüz 7b/2
 g.- ürsin 16b/6, 33b/10, 47a/10
 g.- ürüz 3b/9
 2. (uygun) bulmak, karşılamak
revā gör- 15a/4

göre : Göre; sorulursa, bakılırsa
 g. 14b/2, 27a/13, 6b/3

görklü : Güzel, çekici, gösterişli
 g. 17b/9, 29b/4, 30a/12, 36a/12, 42a/1

görmek : Görmek

g. +e [görmege] 19b/11, 19b/12
 g. +ün [görmegün] 19b/12

görün- : Görünmek

görünmez ol- : ortadan kaybolmak 18b/3

göster- : Göstermek

g. 12a/8, 8b/3, 8b/8
 g.- di 12a/8, 14a/8, 33b/11
 g.- ür 7a/2

gösterici : Gösteren, gösterme işini yapan

g. +lerdür 4b/11

götür- : 1. El çekmek, vazgeçmek
el götür- 36b/9, 41a/6, 44a/2
 2. Yukarı kaldırmak
 g.- em 18b/2

3. Güçsüz, takatsiz olmak
g.- em 43a/8
4. Getirmek
g.- üp 40b/4
göyün- : Yanmak
g.- di 47a/7
g.- e 42b/8
g.- medi 42b/9, 43a/3
g.- meyesin 45b/6
göyündür- : Yakmak
g.- mese 43a/4
göz : Görme organı göz
g. 17b/11, 35a/12, 35a/13
g.+ e 35a/13
g.+ i 18b/13, 30b/5, 38b/5
g.+ i yaşıdur 27a/12
g.+ için 27b/7
g.+ inden 19a/12
g.+ ine 17a/3
g.+ le 18b/8
g.+ lerden 24b/3
g.+ leri 18a/1
g.+ lerindendir 24b/6
g.+ lerümden 38b/6
g.+ üm 23b/2
g.+ ümde 9a/6
g.+ ümi 9a/7
g.+ üni 30b/6
gözet- : Gözetmek, beklemek
g.+ eni [gözedeni] 17a/4
gözü : Ayna
g.+ dür 36b/1
gözlü : Kalp gözü gören, basiretli
g. 34b/12
gözsüz : Kör
g. 34b/12
gözük- : Görünmek
g.- ür 36b/1
gözyaşı : Gözyaşı
g. 27a/8
g.+ndan 34a/3
g.+ları 27b/9
gür (F.) : Mezar
g. 18a/3, 18a/6, 33a/12
g.+da 33a/10
g.+dur 27b/3, 27b/5, 27b/6
ğuşşa (A.) : Üzüntü, kaygı, keder
ğ. 42a/11
ğuşşalan- (A.+T.) : Üzüntü çekmek,

endişe etmek
ğ.-dı 31a/6
güç : Güç, kuvvet
g.+ i [güci] 19b/11
g.+ üm [gücüm] 43a/8
g.+ üñ [gücün] 25b/10, 25b/12
güddür- : Güttürmek
g.- megi 15a/4
güdici : Gütmeye işini yapan, hayvanları
güden
g.+ dür 11a/7
güher (F.) : (gevher'in hafifletilmiş)
Elmas, cevher
g. 21b/8
gül- : Gülmek
g.- di 30b/10
g.- e 11b/11
g.- er 11b/12, 26b/7, 39b/2
g.- medün 39b/6
g.- meye 23b/12
gülmek : Gülmek
g. 39b/10
gülüş- : Karşılıklı gülmek
g.- ürlər 39a/5
g.- ürlər idi 39a/4
gümān (F.) : Zan, sanma, kuşku
g. 35a/3
g. *it-* : kuşkulanmak, zannetmek
13b/6
gümānlu (F.+T.) : Kuşkulu
g. 36a/4
gün : 1.Yirmi dört saatlik zaman
dilimi
g. 6b/3, 7a/5, 7b/12, 8a/7, 8b/1,
13b/2, 14a/12, 16b/12, 17a/1,
18a/7, 18a/8, 21a/11, 21a/6,
24a/4, 26b/7, 27a/7, 29b/4,
31b/11, 34a/10, 35a/5, 36b/10,
38a/6, 39a/6, 42b/5, 43b/12,
44b/8, 45a/7, 45b/6, 45b/9,
45b/11, 46a/5, 46a/6, 47a/10,
50b/11, 50b/6
g.+ de 39a/3
g.+ den 26a/12
g.+ i 28a/5
g.+ inde 46b/11, 47a/10
2. Gündüz
g. 17b/12, 32a/9
günāh (F.) : Allah'ın emirlerine aykırı

olarak görülen iş
 g. 9b/11
 g.+ um 49b/4
günāhlu (F.+T.) : Günah işleyen, günahlı olan
 g.+ sını 13b/5
gündüz : Gündüz, gündüz vakti
 g.+ in 46a/12, 46b/2
güneş : Güneş
 g. 10b/4, 33b/7
günlük : Üzerinden belli sayıda gün geçmiş ya da geçecek olan
 g. 5b/7, 36a/7
günlük : Şemsiye, gölge yapmaya yarayan perde
 g.+ e 42a/6
güt- : Hayvan sürüsünü otlatarak gütmek
 g.- er 11b/9
 g.- eridi 12a/2, 19a/1
 g.- üp 14b/11
güzāf (F.) : Boş, anlamsız
 g. 11b/5

H, Ĥ, Ħ

haber (A.) : Haber, bilgi
 ĥ.+ i 17b/4, 44a/7, 4a/2, 4a/4
 ĥ.+ in 11b/3
 ĥ.+ ini 15b/7
 ĥ.+ lerde 19b/2
 ĥ.+ üñ 3b/13
 ĥ. *vir-* 11b/4, 16b/1, 44a/6
hacc (A.) : İslâm'ın beş şartından olan, beden ve malla yapılan dinî ibâdet
 ĥ. 30a/4
 ĥ.+a 29a/3
 ĥ.+ dan 30a/5
 ĥ. *kıl-* : hac ibadeti yapmak 30a/4, 30a/9
hâcet (A.) : Gereklilik, ihtiyaç, lüzum
 ĥ. 10a/2, 12b/6
 ĥ.+ dür 6a/5
 ĥ.+ süz 36b/7
 ĥ.+ üm 43a/7, 5b/3
 ĥ.+ üñ 5b/3, 6b/7
hacîl (A.) : Utanmış, utancından yüzü kızarmış

ĥ. *ol-* : utanmak 8a/6
hadd (A.) : Sınır
 ĥ. *+den geç-* : sınırı geçmek, aşırı gitmek
 ĥ. 45a/7
hadîş (A.) : Hz. Muhammed'in (s.a.v) kutsal sözleri
 ĥ. 15b/8
 ĥ.+ den 3a/1
 ĥ.+ i 26b/8
hafta : Yedi günlük zaman dilimi
 h. 46a/12, 46b/1
 h.+ da 24a/8
Hakk (A.) : 1. Allah, Tanrı
 H. 7a/11, 10b/13, 33a/1, 48b/10, 49a/5, 49a/8
 H.+ a 39b/5
 H.+ dan 9a/8
 H.+ ıla 17a/3
 2. Doğru, gerçek
 ĥ. 42b/6
 ĥ.+ dur 32a/10
 ĥ.+ mış 42b/10
 3. Bir kimsede, bir şeyde emeği bulunmak
 ĥ.+ ı 32a/1
 4. Allah'ın yarattığı kullar üzerindeki hakkı
 ĥ.+ ı. için 35a/9
 ĥ.+ ı. çün 41b/10, 47a/3
 5. İlgili olarak
 ĥ.+ umda 33b/12
 6. Defnetmek, toprağa vermek
 ĥ.+ ına 33a/13
hakikat (A.) : Bir şeyin aslı ve esası, doğrusu; gerçek
 ĥ. 4b/6
 ĥ. *bilici* : doğrusunu bilen 4a/13
hakîm (A.) : Âlim, bilgin
 ĥ.+ leri 23a/6
hâl (A.) : Durum, vaziyet
 ĥ. 3a/3, 17a/12, 18a/5, 18b/11, 22b/11, 22b/13, 23a/11, 23a/3, 23a/5, 23a/9, 23b/6, 50a/13
 ĥ.+ de 39b/7
 ĥ.+ dür 22b/1
 ĥ.+ i 15b/1, 39a/2, 39a/5, 39b/3, 47a/11, 50a/9
 ĥ.+ in 31a/8

- h.+ ini 32a/1
 h.+ üm 39a/3, 50a/9
 h.+ üme 16a/1
 h.+ ümi 30b/5
ḥalāl (A.) : Helal krş. ḥelāl
 h.+ inüñ 37a/1
ḥalāyık (A.) : Yaratılmışlar, mahlukat
 h. 24a/6, 26b/2, 6a/6
ḥalel (A.) : Kusur, bozukluk
 h.+ i 41b/1
ḥalife (A.) : Birinin yerine geçen kimse
 h. 5a/10, 5a/2, 5b/8
 h. idi 5a/3
 h.+ye 5a/7
ḥalifelik (A+T.) : Halife olma durumu
 h.+ i [ḥalifeligi] 13a/10
 h.+ inden [ḥalifeliginden] 13a/9
ḥālīyā (A.) : Şimdiki zamanda, şimdiki halde
 h. 30a/4
ḥalk (A.) : İnsanlar, insanlardan bir bölük
 h. 7a/11, 19a/11, 30a/10, 30a/13, 30b/2, 33a/13, 48b/1
 h.+ a 11b/8, 20a/7, 37b/11, 37b/8, 50a/7
 h.+ dan 24a/2, 24a/3, 24a/7, 9a/1
 h.+ indan 16b/5
 h.+ uñ 50b/4, 6b/8
ḥalvet (A.) : Yalnız, تنها kalma
 h. 45a/12
 h. eyle- 6b/11
 h. kal- 30b/3
 h. ol- 29b/8
ḥamiyyet (A.) : Onur ve haysiyet
 h.+ le 43a/7
ḥamle (A.) : Saldırma, atılma
 h. kıl- 34a/13, 47b/3
ḥānedān (F.) : Kökten asil ve büyük aile, ocak
 h.+ uñ 7a/13
ḥarāb (A.) : Yıkık, viran
 h. kıl- : viran etmek 37a/11
ḥarām (A.) : Yapılması dince yasaklanmış şey
 h.+ inuñ 37a/2
ḥarekāt (A.) : Hareket
 h.+ ını 12a/3
ḥāş (A.) : Mahsus, özel
 h. 12a/7
ḥased (A.) : Kıskanma, kıskançlık
 h.+ i 25b/7
 h. kıl- 25b/5
ḥāşıyyet (A.) : Özellik, nitelik
 h.+ i 13b/8
ḥasret (A.) : Özleme, hasret
 h.+ le 37a/3
ḥasta (F.) : Hasta
 h. 45a/6
ḥasūdlik (A.+T.) : Hasetlik, kıskançlık
 h.+ dan 36b/9
ḥātif (A.) : Görülmeyeni bildiren melek
 h. 46a/9
 h.+ den 42a/13
ḥatm (A.) : Sona erdirmе, bitirme
 h. eyle- : hatmetmek 10b/2
ḥātun : Kadın
 h. 10a/9
ḥatā (A.) : Yanlış; yanlışlık; yanılma
 h. 27a/3, 36b/5
ḥavāle (A.) : Bir işi veya bir şeyi başka birine bırakma, ısmarlama
 h. it- 12b/10
ḥāy : Hey!, ey!
 h. 32a/3, 34b/8, 50b/12
ḥaykır- : Haykırmak, yüksek sesle bağırma
 h.- urdı 25b/9
ḥayr (A.) : İyi, faydalı, hayırlı, yarar
 h. 4a/9
ḥayrān (A.) : Şaşmış, şaşakalmış
 h. ol- 22a/13, 28b/8, 31a/7, 32b/9, 41a/7
ḥayrānlik (A.+T.) : Hayran olma
 h. 6b/2
ḥayvān (A.) : Hayvan
 h.+ lar 7b/7
ḥāzır (A.) : Bulunan mevcut olan
 h. 22a/5, 24b/9, 37b/6, 44b/10
 h.+ dı 24a/6
 h. ol- : hazır olmak 33a/13
ḥazīne (A.) : Mülk, hazine
 h. 23b/7
ḥazret (A.) : Büyük zatlara saygı ifade etmek için verilen unvan
 h.+ ine 32b/12, 6a/11 ve
helāk (A.) : Ölmek, yok olmak
 helāk ol- 37a/10, 47a/9

helâl (A.) : Yapılması dînen sakıncasız olan, haram olmayan şey

krş. halâl

h.+ den 37b/4

hem (F.) : Aynı zamanda, bir de, şurası da var ki

h. 3a/3, 3a/5, 4b/5, 4b/6, 10b/4

hemîşe (F.) : Daima, her zaman

h. 20b/13, 21b/4, 28a/6, 43b/1, 46b/10

hemyân (F.) : Heybe, dağarcık, çanta, büyük kese

h. 7b/13, 8a/3

henüz (F.) : Şimdiye kadar, hâlâ, şimdi, daha

h. 16a/13, 29b/9, 30b/6

her (F.) : Her, bütün

h. 20b/1, 26b/5, 28b/10, 34a/9, 37b/13, 37b/6

h. gice 45a/3

h. gün 14a/12, 31a/2, 45b/11, 46a/6

h. ki 9b/7

h. kim 4b/7, 9b/8, 17b/7, 20a/4, 40b/13, 45b/9, 46b/11, 48a/13, 50a/6, 50b/5

h. kimün 36b/2, 36b/4

h. kişi 47a/6

h. kişiden 48a/2

h. vakt 24a/9, 24b/1, 25b/8, 27b/10

her bir (F.+T.) : Ayrı ayrı hepsi

h. 39a/1

h. +i 22a/9

h. +isi 40b/3, 42b/5

hergiz (F.) : Hiç bir zaman, asla, kesinlikle

h. 11b/5, 15b/4, 17a/7, 26b/6, 28a/10, 28a/6, 32b/3, 39b/6, 44b/6, 45a/5, 45b/8, 45b/12, 47a/3, 47b/12

heybet (A.) : Azamet, ululuk

h.+ den 14a/3

h.+ inden 36a/11

heybetlü (A.+T.) : Azametli, heybetli

h. 30a/10

hırka (A.) : Dervişlerin giydiği kalın kumaştan yapılan üst giyeceği

h.+ ı 8b/1

h. idi 20a/11

h.+ sı 8a/11

hışm (F.) : Kızgınlık, öfke

h.+ um 44b/11

h.+ uñ 44b/11

hıyâl (A.) : Hayal

h.+ i 9a/6

hiç (F.) : Hiç, asla; olumsuz cümleleri

anlam bakımından kuvvetlendirir

h. 3a/2, 4a/2, 5a/7, 6b/11, 10a/12, 10a/9, 11a/2, 11a/6, 11b/1, 14b/3, 15b/9, 16a/10, 16a/3, 16a/5, 16b/11, 22b/3, 23a/1, 24b/13, 25a/2, 25b/5, 27a/6, 32a/10, 32a/11, 32b/8, 32b/9, 33b/1, 33b/12, 35a/4, 35b/2, 37b/8, 38a/5, 38b/7, 46a/3, 47a/12, 50b/13

h. kimesneden 50b/3

h. kimse 14b/8, 15a/5, 19b/1, 41b/7

h. nesne 20a/5

hidâyet (A.) : Hak yoluna, doğru yola kılavuzlama

(mütemekkin-i) h. 40a/3

hikâyet (A.) : Olmuş bir hadise

h.+ in 3b/2

hikmet (A.) : Bilgelik, sır

h. 23a/4

h.+ den 36b/2

h.+ lerümüzi 48b/5

hilâl (A.) : Yeni ay

h. 44a/11

hilm (A.) : İnsanın tabiatında olan yavaşlık, yumuşaklık

h.+ üñ 20b/11

hindî (A.) : Hintli krş. hindü

h. 34a/11, 34b/5

hindü (F.) : Hintli krş. hindî

h.+ nuñ 34b/13

hisâb (A.) : Hesap

h.+ ı 37a/1

h.+ ın 49b/12, 49b/13

h.+ ını 37b/5

hitâb (A.) : Nida, hitap

h. 12b/12, 12b/13

h. it- 19b/4

hōca (F.) : Üstat, hoca

h. 10b/12, 13b/9, 30a/1, 30b/10,

38a/5, 42a/2
 h.+ lar 24a/11
hōd (F.) : Kendi, bizzat
 h. 12a/13, 17b/1, 33b/4, 50b/13
hōrla- (F.) : Aşağılamak
 h.- rsız 32a/8
hōş (F.) : Güzel, hoş
 h. 17b/8, 38a/5, 48a/12, 8a/13
 h. ol- 38b/5
hoşnūd (F.) : Razi, memnun
 h. 37a/1
hoşnūdluk (F.+T.) : Hoşnut olma durumu
 h. 40a/1
 h.+ına [hoşnūdlığına] 27a/4
 h.+ına [hoşnūdluğına] 32a/11
 h.+ından [hoşnūdluğından] 32a/5
hōşrek (F.+T.) : İyice, daha iyi
 h. 43a/6
hulle (A.) : Cennet elbisesi
 h. 33b/8
hurmā (A.) : Hurma ağacının yemişi
 h. 20a/9, 29a/13, 45b/12, 45b/13, 46a/4, 46a/7, 46a/9, 46b/1, 46b/4
huşū' (A.) : Tanrı huzurunda boyun eğme, nefsinin hor ve hakir görme
 h. 17b/2
hutbe (A.) : Cuma namazlarından evvel, bayram namazlarından sonra hatîbin minberde halka verdiği dinî öğüt
 h. 11a/12
hūy (F.) : Tabiat, mizaç, ahlak; âdet
 h.+ unı 4a/7
hūylu (F.+T.) : Huylu, mizaçlı
 h. 20b/10
huccet (A.) : Senet, vesika, delil
 h. 33b/3
 h.+ i 33b/13
 h.+ inüñ 4a/13
hücre (A.) : Göz, odacık
 h.+ sinde 19b/3
hüdāvendigār (F.) : Hükümdar, efendi, sahip, bey
 h.+ umuz 23a/3
hüküm (A.) : Buyruk, emir, hüküm
 h.+ i 23b/8
 h. kıl- : hüküm kılmak 33b/5
hüner (F.) : Marifet

h.+ üñ 7a/12
hürmet (A.) : Saygı, itibar
 h.+ i 15a/3

I

ilkı : At sürüsü
 1.+ lar 7b/7
ırak : Uzak
 1. 12b/7
ırmak : Irmak, akarsu
 1.+ ı 34a/10
 1.+ ına 8b/9
ısıtma : Sıtma
 1. 42a/10, 42a/12, 42b/3
ışlat- : İslatmak
 1.- up [ışladup] 50a/6
ıslan - : İslanmak
 1.- dı 34a/3
ışşı : 1. Akıl
 1. 45a/4
 2. Sahip
 1.+ ya 47b/4
ışk (A.) : Sevgi, aşk
 1. 44a/9, 4b/4

İ

i - : İmek fiili
 i.- di 5a/3, 10a/8, 10a/11, 13b/8, 14a/3, 16b/13, 18b/12, 20a/11, 20b/12, 21a/2, 25b/8, 26b/6, 27a/13, 31a/12, 34b/3, 34b/5, 37a/8, 37a/13, 40a/7, 41a/3, 41b/3, 43b/5, 43b/5, 45b/12, 47a/8, 50a/5
 i.- düm 42a/9, 47b/12
 i.- düñ 13b/12
 i.- düñüz 14a/7
ibādet (A.) : Allah'ın emirlerini yerine getirme, kulluk
 1. 26b/13, 9a/12
 1.+ den 9a/13
 1.+ e 13b/2, 24a/1, 41b/12
 1.+ i 11a/4
 1.+ ine 5a/6
 1. kıl- 17b/2, 40b/13, 41a/8, 41a/9, 41a/12, 41b/6
İblis (A.) : Şeytan

- İ. 29b/6
İbn (A.) : Oğul, oğlu
 İ.-i Dīnār 40a/2
 İ.-i Ḥayyān 15a/6, 15b/2
 İ.-i ‘Aṭā 2a/13
 i.-i resūlullāh 6b/13, 6b/6, 7a/6
‘ibret (A.) : İbret, ders
 ‘i.+ den 36b/4
 ‘i.+ ler 48b/5
iç- : İçmek
 i.- di 21a/10, 21a/7, 21a/8, 21a/9
 i.- düği 4a/4
 i.- dük 29a/8
 i.- er 34b/2, 4a/4
 i.- erler 34a/12
 i.- esiz 29a/6
 i.- medi 17a/2
iç : İçeri, iç
 i.+ inde 6b/2, 9a/1, 9a/9, 9b/11,
 10a/4, 14a/12, 17a/13, 17a/7,
 17b/11, 17b/3, 19b/3, 20a/7,
 20a/8, 21b/5, 22b/4, 22b/5, 22b/8,
 23b/12, 24a/6, 24a/7, 26a/13,
 27b/13, 28b/4, 31a/11, 31b/10,
 31b/5, 33a/7, 34a/7, 34b/4,
 36a/13, 36b/1, 36b/10, 36b/6,
 37b/13, 37b/6, 39a/11, 40b/13,
 41b/12, 41b/7, 46a/9, 48b/10,
 48b/12, 49a/5, 50a/3, 50a/5
 i.+ inde idi 34b/3, 34b/4, 37a/8,
 45b/12
 i.+ indedür 45b/11
 i.+ inden 29b/1, 44b/4
 i.+ indeyken 43a/8
 i.+ ine 18a/6, 22a/12, 23b/1,
 29b/12
içerü : İçeri
 i. 5a/10, 5a/12, 5b/9, 28b/7
 i.+ güsi 7a/11
içmek : İçme
 i. +e [içmege] 36a/4
içre : İçinde, arasında
 i. 33b/2, 33b/8, 42a/13, 45b/4,
 45b/6
içün : İçin
 i. 12a/11, 14a/11, 14b/2, 22b/12,
 24a/12, 44b/4
 i.+ dūr 7a/11
idin- : Kendini bir şeye sahip kılmak,
 edinmek
 i.- düñüz 37b/2, 37b/3
 i.- mezsiz 32a/10
 i.- ür 3b/11
 na‘līn i. 48b/4
 ‘aşā i. 48b/4
idinmek : Edinmek
 i. 15a/2
‘iffet (A.) : Namus
 ‘i.+ dendür 36b/3
iḥlāş (A.) : Samimiyet, doğruluk,
 bağlılık
 i. 35b/12
iḥtiyād (A.) : İlerisini düşünerek
 davranma, sakınma, tedbirli
 bulunma
 i. it- : ilerisini düşünmek 5a/6
iḥtiyār (A.) : Seçme, seçilme, seçkin
 kişi
 i. eyle- : seçim yapmak 7b/11
 i. kı/- : seçmek, tercih etmek 7a/1,
 38a/12
iki : İki
 i. 7a/2, 7b/10, 7b/11, 7b/12,
 12a/4, 14b/10, 18b/10, 26b/1,
 34b/7, 35b/6, 38b/11, 40a/11,
 40a/9, 40b/4, 40b/5, 45a/13,
 45a/8, 48b/13, 49b/10, 49b/12
 i.+ müz 32b/4
 i.+ ñüz 19a/6
 i.+ sini 34b/6, 34b/7
 i.+ sinüñ 42b/10, 42b/8, 42b/9
 i. yüz 50b/13
 i. yüzden artuḡ 22a/9
ikinci : İkinci
 i. 1b/2, 5a/3, 9b/11, 17b/9,
 18b/11, 28a/10, 32a/9, 35b/7,
 37a/4
ikindü : İkinci
 i. 31a/3
iḡrār (A.) : 1. Tasdik, kabul
 i. eyle- 32b/1
 2. İnanç, itikat
 i.+ uñuz 29a/11
il : Memleket, ülke
 i.+ ine 45a/4
‘ilāc (A.) : İlaç, çare
 ‘i. kı/- : çare bulmak 22b/7
ilāhī (A.) : Ey Tanrım!

i. 19b/7, 50a/7, 9a/2
i. 35a/6, 39a/12, 39b/1, 41b/6, 42b/12
ile : Vasıtasıyla, ile birlikte
i. 3a/13, 3b/11, 4a/8, 7b/6, 8a/12, 21b/9, 22a/1, 22a/3, 25a/7, 25a/8, 27a/3, 27b/4, 29a/11, 41a/7, 42a/11, 42b/13, 42b/5, 48a/13
ilet- : Götürmek, iletmek
i.- di 7a/8, 8a/3
i.- diler 17b/13
i.- üñ [iledüñ] 17b/12
i.- e bil- : ulaştırabilmek, iletebilmek 14b/2
ilerü : İleri, öteye
i. 12a/4, 13b/7, 23a/8, 26a/1
i. idi 37a/13
‘illet (A.) : 1. Sebep
‘i.+ i 9b/3
2. Kötü alışkanlık
‘i.+ le 34a/4
‘ilm (A.) : İlim
‘i. 20b/12, 21a/5, 22b/4, 35b/11, 50a/3
‘i. 23a/4
‘i.+ ine 24a/7
‘i.+ üm 21a/10
‘i.+ üñ 20b/10, 24b/13
iltifât (A.) : Hatır sorma, gönül alma
i. it- : hatır sormak 29b/9
imām (A.) : Bir mezhep kuran kimse
i. 4a/1, 4b/2, 7b/10, 21b/6
i.+ ı 31a/5, 31b/1, 31b/13, 38b/3
i. kı/- : yol göstermek 28a/1
īmān (A.) : Dinin esaslarını kabul etme
ī. 18b/13, 33a/3, 33a/8
ī.+ ları 14b/1
imdi : Şimdi, artık
i. 8a/12, 8b/8, 9a/11, 12b/11, 13a/1, 14b/1, 14b/11, 14b/13, 16b/6, 23a/6, 23b/8, 27b/4, 28a/4, 32b/4, 33b/12, 43a/2, 44a/8
in- : İnmek
i.- di 29a/12, 29a/9
i.- e 3b/3
i.- er 3b/5
i.- erdi 24a/10
i.- miş 48b/12, 49a/8
i.- üp 26a/9

inan- : İnanmak
i.- a 4b/8
i.- maya 4b/9
i.- miş 4b/9
inanmaklık : İnanma
i.+ ı [inanmaklığı] 39a/10
incit- : Kırmak, üzme, incitmek
i. 44b/2
incin- : Rahatsızlık duymak, incinmek
i.- düğün 44b/7
i.- düñüz 14b/13
i.- irdi 43b/1
i.- medüğine 44b/7
i.- mişdür 20b/3
incü : İnci
i. 22a/10
i.+ ler 23a/8
incük : Dizkapağı ile topuk arası, bunun topuğa yakın olan kısmı
i.+ lerüm 20b/2
iñi : İnilti
i.+ ye 18a/4
iñle- : İnlemek
i.- di 26b/12
i.- rven 27a/2
iñlemek : Acı, üzüntü belirten kesik, dokunaklı sesler çıkarmak
i. 27a/1
ip : İp
i.+ i 29a/4
ir- : Erişmek, ulaşmak, kavuşmak
i.- di 16b/10, 26a/10, 39b/3, 40a/1
i.- diler 22a/2
i.- diñiz 40a/10
i.- dük 29a/4
i.- e 9b/9
iri : Kaba, sert, katı, kalın
i. 7a/9
irilik : İri olma durumu
i.+ i [iriliği] 7a/9
irte : Ertesi, gelecek sabah
i. 17a/13, 17b/5
i.+ ye degin 17a/10, 17a/8, 17a/9, 46a/13
i.+ ye dek 17a/12
i. namāzı : sabah namazı 16b/12, 20a/13, 28b/8
issi : Sahibi
i. 11b/4, 16a/10, 18a/11, 19b/12,

- 27a/11, 36b/13, 38a/8, 40a/10
i.+ idi 4b/6, 20b/12
- issilik** : Sahiplik
i.+i [issiligi] 24b/5
- iste-** : İstemek
i. 48b/5
i.- di 31b/8
i.- düğüm 32b/4
i.- düğümü 9a/10
i.- düm 20a/6, 20a/8, 38b/7, 9a/9
i.- medüm 38a/9
i.- r 26b/3, 31a/5
i.- rem 19b/5
i.- ridüm 9a/7
i.- rsin 19b/4
i.- rüz 48a/2
i.- rven 11b/13, 11b/8
i.- ye 11b/7, 19b/4
i.- yem 15a/9
- istemek** : Birisinden bir istekte bulunmak
i. +de 32a/9
- iş** : İş
i. 3b/8, 6a/12, 20a/12, 21a/2, 27a/2, 36a/3, 43b/4, 44a/8, 45a/7
i.+ dedür 13a/4
i.+ den 29b/12, 43b/6
i.+ e 15b/9, 22a/13, 38a/12
i.+ i 3a/3, 9b/4, 13a/12, 17b/6, 19a/3, 23b/2, 28a/8, 28b/9, 36b/3, 41b/9, 46b/5
i.+ inden 23b/10
i.+ ine 33b/5
i.+ ini 12b/11, 13b/1, 49a/12
i.+ ler 32b/11
i.+ lerden 41a/6, 44a/8
i.+ üm 12a/13, 15b/9
i.+ ümi 33a/6
i.+ üñ 23b/5, 23b/12, 34a/4, 39b/2
i.+ üñi 10a/5, 10a/6, 49a/12
- işle-** : İşlemek
i.-di 12b/11
- işāret (A.)** : Bir şeyi kaş, göz ve elle gösterme
i. 43b/9
i.+ ini 3b/8
i. *kıl-* : göstermek, işaret etmek
3b/6
- işit-** : İşitmek, duymak
i.- di 41a/6, 44a/1, 44a/8, 46b/13
i.- diler 30b/1
i.- dügi 44a/6
i.- düğün [işiddüğün] 28b/12
i.- düm 15a/7, 15b/7, 38a/11, 38b/5, 39b/8, 42b/13
i.- dümdi 15a/11
i.- e idi [işide idi] 25b/8
i.- em [işidem] 15b/10
i.- medün 8b/3
i.- üp [işidüp] 44a/2
- işirgen** : Kendine eş tutan, arkadaşlık eden
i.+ e 16a/4
i.+ üm 16a/2
- işle-** : İşlemek, yapmak
i.- di 49b/3
i.- megil 25b/10, 28a/8
i.- memege 25b/10, 25b/12
i.- meyvüz 35b/8
i.- miş 27a/2
i.- mişidi 27b/10
i.- rem 43b/8
i.- rven 17b/1
i.- yenlere 38b/11
- işlü** : İşli olan
i. 43a/13
- ‘işret (A.)** : İçki içme
‘i.+ e 41a/3
- it-** : Etmek, yapmak
i.- erler [iderler] 32a/13
i.- erse [iderse] 32a/13, 50a/7
i.- eyim [ideyim] 16a/9
cehd it- 11a/8
du‘ā it- 12a/11
ezber it- 28a/1
farḳ it- 7b/7
firyād it- 30b/4
gümān it- 13b/6
havāle it- 12b/10
hitāb it- 19b/4
ihtiyād it- 5a/6
iltifāt it- 29b/9
ḳavl it- 6b/5
kile it- 50b/11
ḳulluḳ it- 50a/4
lāyīḳ it- 9b/3
muvāfaḳat it- 4a/10, 14a/10 , 18a/8

- şabr it-* 12b/6, 13a/6
sa'y it- 5a/9
şefā'at it- 6b/8, 23b/4
şefkat it- 21b/3
va'az it- 26a/3
zāhir it- 44b/7
zīkr it- 1b/1
ziyān it- 5b/12
it : Köpek, it
 i. 35a/5, 35a/9
 i.+ den 35a/8
 i.+ le 35a/6
itek : Etek krş. etek
 i.+ ini [itegini] 38b/4
itmek : Ekmek
 i. 11b/10, 39a/7, 45a/4
 i.+ i [itmegi] 50a/6
 i.+ ini [itmegini] 48a/8
ittifāk (A.) : Birleşme, uyuşma;
 sözleşme
 i. 42a/9, 42b/6
 i.+ ı 41b/2
ivāz (A.) : Bedel, karşılık olarak
 verilen şey
 i.+ dur 49a/7
iy : Ey!
 i. 5b/8, 6a/13, 6a/3, 6a/6, 8a/11,
 8b/8, 8b/10, 8b/11, 11a/13, 14b/1,
 16b/6, 17a/4, 19b/10, 21b/5,
 22b/10, 23a/9, 23b/2, 24a/10,
 25b/3, 27a/11, 27b/2, 27b/6,
 30a/1, 31b/1, 31b/13, 33b/9,
 34a/3, 34b/10, 35a/11, 36b/6,
 37b/10, 38a/4, 41a/5, 42a/2,
 44b/8, 45a/13, 45b/2, 46a/1,
 46a/11, 46b/4, 47a/1, 49a/5
izzet (A.) : Değer, kıymet; yücelik,
 ululuk
 i.+ i 35a/8
 i.+ üñ 41b/10, 47a/3

K, Q

- kabāk** : İçki kadehi, şarap tası
 k. 34a/11
 k.+ da 34b/11
ka'be (A.) : Müslümanlar için
 Mekke'deki kutsal yapı

- k.+ si 20b/11
 k.+ ye 47b/6
kabile (A.) : Aynı soydan sayılan ve bir
 başa itaat eden insan topluluğu,
 boy
 k.+ si 20a/1
 k.+ sinüñ 13b/4
kabr (A.) : Mezar, kabir
 k.+ e ko- : ölüyü mezara koymak
 22b/8
kabül (A.) : Razı olma
 k. ey/e- 34a/6
 k. kıl- 13b/1, 27a/6, 41b/5,
 41b/10
kaç- : Kaçmak, fırat etmek
 k.- dı 15a/5, 42b/9
kaçan : Ne zaman, ne zaman ki, nasıl
 k. 9a/1, 12a/3, 12a/9, 33a/9,
 34a/1, 41a/2, 42a/9
 k ki 5a/12, 11b/12, 13a/4, 15a/2,
 22a/1, 28b/13, 28b/8, 29a/6,
 30a/5, 40a/12, 40b/1, 41a/3,
 42b/2, 43a/6, 47b/2, 47b/6
 k. kim 5a/10, 8b/10, 40b/5
kadār (A.) : Mikdarında, derecesinde;
 denli
 k. (ne k.) 5a/9, 11b/2, 15a/8,
 21a/9, 25a/2, 25a/4, 46a/4
 k. (ol k.) 40a/12
 k. (şol k.) 27a/8, 27b/1, 27b/11,
 27b/8, 34a/2, 34a/8
kadem (A.) : Ayak
 k. 27a/3, 42b/12
 k.+ i 11a/8, 43a/3
 k.+ in 43a/3
 k.+ iñüz 11a/8
 k.+ üñ 28a/9
kādī (A.) : Yapan, yerine getiren
 k.+ cuğlara 13b/10
kadr (A.) : Değer, itibar
 k.+ i 23a/12
 k.+ üñ 27a/5
kāfir (A.) : Hakkı tanımayan bilmeyen,
 İslam inancını kabul etmeyen
 k. 31b/11, 32a/7, 32b/8, 42b/3
 k.+ i 34a/5
 k.+ idi 31b/10
kāfire (A.) : İslam inancını kabul
 etmeyen kadın

- k. idi 10a/11
ḳakı- : Öfkelenmek, kızmak
 ḳ.- yup 44b/11
ḳal- : 1. Geride kalmak, ertelemek
 ḳ.- dı 42a/1
 ḳ.- mayam 20b/4
 ḳ.- mişdur 39b/10
 ḳ.- mişuz 35b/4
 2. Bitmek, tükenmek
 ḳ.- madı 6a/1, 13a/3, 27a/5
 3. Terketmek, el çekmek
 ḳ.- dı 23b/10
 4. (zaman ve nicelik için)
 miktarda kalmak
 ḳ.- mişdur 32b/11
 5. Olmak, kalmak, herhangi bir
 durumda bulunmak anlamlarında
 yardımcı fiil olarak kullanılır
 ḳ.- a 39a/2
 ḳ.- miş 24a/2
 ḳ.- mişdur 12b/11
 ḳ.- mişsin 18a/4
 ḳ.- urdı 19a/3
 ‘acebe *ḳal-* 5b/2, 22b/1, 44a/3
 ‘āciz *ḳal-* 22b/7, 43b/11, 46a/6
 baḳa *ḳal-* 16b/10
 ḥalvet *ḳal-* 30b/3
 maḥrūm *ḳal-* 42a/13
ḳal‘a (A.) : Kale, hisar
 ḳ.+ dur 48b/9
ḳalan : Geride kalan; arta kalan
 ḳ. 30b/2
 ḳ.+ ın 20a/10
ḳalbī (A.) : Kalbe mensup, kalple ilgili
 ḳ. 8b/5
ḳamçı : Kısa kılıç
 ḳ.+ yla 43a/10
ḳamu : Bütün, hep, herkes
 ḳ. 4b/10, 6a/6, 6b/8, 7a/12, 8b/13,
 9a/7, 24a/6, 25a/10, 32b/1, 44a/8,
 48a/3, 49a/12, 50b/4
 ḳ.+ dan 24a/3
 ḳ.+ larda 6a/7
 ḳ.+ muz 12a/7, 18b/5, 29a/8,
 41b/4
 ḳ.+ muzı 6b/6
 ḳ.+ sı 12b/10, 22a/4, 29b/11,
 29b/7, 30a/13, 36b/3, 36b/4,
 36b/5
 ḳ.+ sını 13a/2, 13a/6, 23b/5,
 33a/5, 38b/12, 49b/4
 ḳ.+ sıyla 23b/5, 38a/10
ḳan : Kan
 ḳ. 20b/3
ḳanda : Nerede, nereye
 ḳ. 18b/7
 ḳ.+ dur 11b/9, 19b/7
ḳandalığı : Nerede olduğu
 ḳ.+ını 16b/11
ḳāni‘ (A.) : Kanaat eden
 ḳ. 50a/3
ḳanḳı : Hani, hangi
 ḳ. 39b/11, 39b/4, 39b/6
 ḳ.+ muz 6b/5
 ḳ.+ sı 14a/9, 49b/7, 4b/12
 ḳ.+ sıdur 11a/3
 ḳ.+ sınıñ 42b/8
ḳap- : Düşmek
 ḳ. -mıṣ 18a/13
ḳapu : Kapı, eşik
 ḳ.+ sı 22a/10, 39b/13
 ḳ.+ sına 6b/12, 22b/10, 28b/3,
 28b/7, 31b/1
 ḳ.+ sında 22a/5
 ḳ.+ sını 28b/4
ḳār (F.) : Kazanç
 k. 23b/7
 k. *ḳıl-* : fayda sağlamak 23b/10,
 32b/8
ḳara : Esmer, siyahî
 ḳ. 34a/11, 34b/5
ḳarāñ : Kenar, etraf, çevre
 ḳ.+ ından 34a/10
Ḳaranlu : Karan iline mensup
 Ḳ. 11b/1, 11b/2
ḳarar- : Kararmak
 ḳ.- miş 32a/3
 ḳ.- mişdur 6a/4
ḳarār : (su için) Geri çekilme
 ḳ.+ ına 29a/12
ḳaravaş : Cariye, hizmetçi kadın
 ḳ.+ ıydı 21a/2
 ḳ.+ lar 22a/9, 23a/7
ḳardaş : Kardeş
 ḳ. 48a/9
 ḳ.+ larını 25b/6
ḳarı : Yaşlı, ihtiyar
 ḳ. 18b/13

- karıl-** : Karıştırılmak
 kı.- mışdur 16a/9
- karın** : Göbek ve mide çevresi, karın
 kı.+ da 17a/5
 kı.+ umdan [karnumdan] 46a/2
- karınca** : Karınca
 kı.+ lar 24b/1
- karındaş** : Kardeş
 kı.+ um 15b/2, 16a/13
- karış-** : Karışmak
 kı.- maz 11b/8, 37b/9
 kı.- mazesin 37b/11
- karşu** : 1. Dışarıdan gelen kimseyi karşılamak
 kı. 30a/13
 2. Ön, huzur, kat, makam
 kı.+ sına 5b/1
 3. Bir düşünceye, davranışa katılmamak, onun karşısında olmak
 kı. çık- 5a/13
- kaşd (A.)** : Amaç, istek, maksat
 kı.+ ıla 44b/2
 kı. eyle- : istemek 29b/8, 47b/2
- kaş** : Gözün üstündeki kısa kıllar
 kı.+ ı 14a/1, 14a/3
 kı.+ ın 44a/4
- kāşki (F.)** : Keşke, ne olurdu
 k. 25a/3, 26b/10
- kat** : Huzur, makam, nezd
 kı.+ ına 6a/3, 8b/2, 11b/2, 16b/4, 17b/13, 21a/12, 21b/10, 29b/13, 30b/3, 31a/7, 31b/13, 35b/5, 37b/10, 41b/3, 42a/12, 44a/3, 50b/6
 kı.+ ına 42a/2
 kı.+ ında 23a/12, 6a/8, 6a/9
 kı.+ ındağılar 5b/2
 kı.+ ından 12b/7, 39a/4
 kı.+ uma 28b/11
 kı.+ umuza 31a/2
 kı.+ uında 7b/10
- katı** : 1. Çok, pek şiddetli
 kı. 43a/5
 2. Sertlik, sert
 kı. dut- 39b/9
 3. Ağır, acı
 kı. gel- 39b/3
- katırağ** : Zor, müşkül
 kı.+ ı 28a/13
- katlan-** : Katlanmak, dayanmak
 kı.- ur 38a/12
 kı.- ursın 17a/11
- katlanmak** : Dayanmak, tahammül etmek
 kı. 48b/9
- katuk** : Katık
 kı. 45a/5
- katre (A.)** : Damla, damlayan şey
 kı. 21a/5
- kavl (A.)** : Söz, ahit
 kı. it- : söz vermek 6b/5
- kavm (A.)** : İnsan topluluğu
 kı. 11a/5, 25a/5, 25a/7, 25a/8, 28b/5, 35b/1
 kı.+ i 35a/13, 35a/2
 kı.+ üñ 16b/4
- kaygu** : Tasa, endişe, kaygı
 kı. 11b/11
 kı. yi- : kaygılanmak 37a/6
- kaygulu** : Endişeli, kaygılı
 kı. 30a/3, 31b/4, 42b/11
 kı. ol- 30b/5
- kayşer(A.)** : Roma ve Doğu Roma (Bizans) imparatorlarına verilen Sezar unvanının İslam ülkelerinde kullanılan biçimidir.
 kı. 22a/11, 23a/13, 23b/1
 kı.+ üñ 21b/10, 21b/9, 22b/3
- kayusı** : Önemli, yararlı, gerekli
 kı. 20b/4
 kı.+ dur 20b/4
- kazanmak** : Kazanmak
 kı.+ a [kazanmağa] 37b/3
- kazdur-** : Kazdırmak
 kı.- dı 44b/3
- kāzī (A.)** : Fetva veren din bilginini, hâkim
 kı.+ dan 48a/2
- kazuk** : Kazık
 kı.+ larla 22a/3
- kefen (A.)** : Ölüyü sardıkları bez
 k. 18a/3, 33a/12
 k.+ in boynına bağla- : her an ölüme hazır olmak
 17b/11
- kelām-ı kadīm (A.)** : Kur'an
 k. 44b/12

kelīm (A.) : Kilim, çul

k. 13a/8

k.+ ini 13a/7

kelime (A.) : Söz, kelime

k.+ sin 47a/12

k.+ sini 47b/2

kelime-i şehadet (A.) : Müslümanlığın şartlarından biri olan: “eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlühû” cümlesi
k. 33a/11

kemter (F.) : Daha aşağı, aşağıda bulunan, hakir, itibarsız
k. 49a/10

kenār (F.) : Kıyı, çevre
k.+ ında 15a/9

kendü : Kendi
k. 5b/1, 6a/5, 6b/3, 6b/9, 8a/3, 9b/5, 9b/6, 12b/10, 14a/10, 14a/8, 16a/1, 16b/4, 16b/5, 18b/3, 19a/5, 19b/3, 25b/4, 27a/7, 32a/4, 33a/10, 33a/2, 33b/10, 34a/1, 34a/6, 36a/2, 36b/8, 39b/13, 49b/4, 50a/10, 50a/3, 50b/12
k.+ mizi 23a/10
k.+ nüñ 17b/8, 23b/1, 31a/8
k.+ ye 19a/2

kendüz : Kendisi
k.+ i 41a/7
k.+ in 19a/1, 25b/8, 37b/1, 46b/11
k.+ iñ 35a/4
k.+ inden 13a/9, 18a/5, 36b/7
k.+ ine 5b/7, 9a/4, 37b/4, 41a/1, 47b/7
k.+ ini 23b/13
k.+ üm 48b/11
k.+ ümden 43a/6
k.+ üme 22b/1, 28a/1, 42a/11
k.+ ümi 25a/13, 50b/9
k.+ ünden 34a/9
k.+ üñe 50b/4
k.+ üni 46a/7
k.+ üñi 24b/11
k.+ ünüñ 7a/8

kerāmāt (A.) : Olağanüstü haller
k.+ ı 10a/13

kerāmet (A.) : Velilerin lüzumu anında gösterdikleri fevkalade hal

k.+ leri 40a/7

k.+ lerini 9b/8

k.+ üñ 7a/13

kerem (A.) : Cömertlik, lütuf, bağış
k.+ dür 34a/5, 39b/2
k.+ i 33b/10, 43b/10

kere (A.) : Defa, kez
k. (bir k.) 22b/9
k. (bu k.) 9a/2

kerrema'llāhü-vechühü (A.) : Hz. Ali için kullanılan “Allah yüzünü ak etsin” anlamında bir dua ve saygı sözü
k. 26a/1

kes- : Bıçak veya kesici bir aletle bir şeyi ikiye ayırmak, koparmak, kesmek
k.- esiz 5a/12
k.- mişler 43a/12
k.- sün 43a/11

kesil- : Sona ermek, erdirilmek; bitmek
k.- di 9a/1
k.- mişidi 24a/3

keşf (A.) : Meydana çıkmak, belli olmak
k. ol- 18a/5

key : İyice, çok
k. 8b/11

kez : Defa, kere
k. (bir k.) 8b/12, 16a/1, 17a/13, 24a/8, 26b/1, 27a/13, 30b/6, 38a/4, 47a/4, 47b/5
k. (bu k.) 9a/1, 44a/5
k. (üç k.) 17b/1, 45a/13

kible (A.) : Müslümanların namaz kılarken yöneldiği kâbe tarafı
k.+ si 10b/3, 20b/11

kığır- : Çağırarak, seslenmek
k. 5a/4
k.- dı 5a/4
k.- dum 48b/12
k.- durlar 39b/13
k.- up 50b/12

kıl- : Yapmak, etmek, eylemek
k.- alum 23a/7
k.- an 34b/9
k.- ası 49a/9
k.- ayın 49a/4
k.- dı 33a/11, 33b/12, 41a/11
k.- dılar 8b/10 41b/2, 42b/7

.- dum 9a/8, 33b/4, 41b/9
 .- ıl 21b/6
 .- isarlar 35b/13
 .- madı 5a/9
 .- maz 16a/10
 .- mışam 44b/10
 .- uñ 49a/6
 .- up 42b/12
 .- ur 31a/2, 31a/3, 31a/4, 36a/4
 .- ursın 25b/10
 .- urven 25b/1, 45b/3, 45b/5, 50b/1
 ‘afv ıl- 46b/12
 alışviriş ıl- 21b/9
 ‘amel ıl- 4a/13, 32a/12, 37b/2, 37b/3
 āvāz ıl- 46a/9
 berāber ıl- 35a/6
 cezā ıl- 9b/7, 9b/9, 33a/2
 dāim ıl- 39b/1
 da‘vet ıl- 36a/5, 36a/6
 du‘ā ıl- 12a/12, 12b/4, 12b/5, 14a/12, 14a/13, 14b/2, 16b/2, 16b/5, 26b/3, 19a/9, 21a/13, 21b/4, 28b/4, 28b/12, 28b/13, 30a/1, 30a/8, 49a/4
 endişe ıl- 33b/2, 33b/6, 41a/8
 eşer ıl- 3b/10, 3b/12, 3b/13, 4a/6, 25a/2
 feryād ıl- 13a/13
 fidā ıl- 22b/12, 23a/11, 23b/6
 fīkr ıl- 36a/13
 fīryād ıl- 8b/6
 gelecı ıl- 21b/11
 gizlū ıl- 11a/5
 hac ıl- 30a/4, 30a/9
 hamle ıl- 34a/13, 47b/3
 harāb ıl- 37a/11
 hased ıl- 25b/5
 hūkm ıl- 33b/5
 ‘ibādet ıl- 17b/2, 40b/13, 41a/8, 41a/10, 41a/12, 41b/6
 iħtiyār ıl- 7a/1, 38a/12
 imām ıl- 28a/1
 iřāret ıl- 3b/6
 kabūl ıl- 13b/1, 27a/6, 41b/5, 41b/10
 kār ıl- 23b/10, 32b/8
 kile ıl- 38a/10

onřulıķ ıl- 25b/1
 mahrūm ıl- 34a/8
 muaddem ıl- 9a/13
 muşalla ıl- 12a/1
 muvāfaat ıl- 14a/6, 14a/7, 20b/6, 21b/12, 21b/13
 mūbārızlık ıl- 23a/1
 mūnācāt ıl- 13a/2
 nafāa ıl- 19a/2, 37b/5
 namāz ıl- 27a/7, 28b/3
 naar ıl- 38b/3, 47a/5
 niyyet ıl- 41a/11
 ‘ilāc ıl- 22b/7
 raħmet ıl- 15a/13, 32a/7
 rāst ıl- 33a/12
 rivāyet ıl- 15b/8
 rūsvā ıl- 30b/11
 şabr ıl- 16b/13, 35b/7, 35b/8, 38a/13, 39a/13, 39b/1, 46a/1
 savaş ıl- 9b/5, 42a/10
 suāl ıl- 7b/5, 24b/10, 24b/6, 25a/1, 25a/5
 řikāyet ıl- 38b/4, 48a/3
 řūkr ıl- 39a/12, 42b/4
 tecellī ıl- 36a/10
 tedbīrini ıl- 23b/11
 tekebbūrlık ıl- 7b/1
 terk ıl- 13b/2
 tevekkūl ıl- 4a/10
 tīmār ıl- 21b/3
 tōvbe ıl- 41a/5, 44a/9
 ama‘ ıl- 40b/11
 vaħy ıl- 48b/3
 vaşıyyet ıl- 12a/11, 14b/4, 16a/4, 28a/1, 33a/9, 49a/11
 yara ıl- 27b/7
 yoldāř ıl- 42a/3
 zārī ıl- 15b/11
 żāyi‘ ıl- 10a/3, 14b/3
 ziyān ıl- 6a/1, 32b/9

ılı : Kılı

. 26b/5

ılmak : Yapmak, yerine getirmek

. 42a/6

. +1 [ılmağı] 48a/13

anā‘at (A.) : Kısmete râzı olma, bir

şeyi yeter görüp fazlasını

istememe

. 35b/12, 50a/6, 50b/3

ķ. eyle- : kanaat etmek 36b/6
ķirāet (A.) : Namazda kıyamda iken
 okunan kısa sûre veya ayetler
 ķ. 29b/11

ķırķ : Kırk
 ķ. 45b/12, 46a/3
 ķ.+ laruñ 10b/4
 ķ. altıncı 2a/11
 ķ. birinci 2a/9
 ķ. dördüncü 2a/10
 ķ. gün 45b/9
 ķ. ikinci 2a/9
 ķ. sekizinci 2a/12
 ķ. toķuzuncı 2a/13
 ķ. üçüncü 2a/10
 ķ. yidinci 2a/12

ķırķıncı : Kırkıncı

ķ. 2a/8

ķışa : Kısa

ķ. eyle- : kısa tutmak 12a/3

ķışşa (A.) : Fıkra, hikâye, rivâyet
 ķ. 27b/13

ķiyām (A.) : Ayağa kalkma, ayakta
 durma

ķ. 17a/8

ķ.+ da 17a/8

ķiyāmet (A.) : Dünyanın sonu, bütün
 ölülerin dirilerek mahşerde
 toplanacakları zaman

ķ. 6b/9, 10b/13, 15a/1, 47a/10

ķ.+ e 39a/10

ķ.+ i 49b/5

ķız : Kız

ķ.+ ı 47a/7, 48a/4

ķ.+ larda 5a/2

ķızıl : Altın (para)

k. 8a/3

k. +dur 8a/2

ķi (F.) : Ki bağlaç krş. kim

k. 4a/10, 4b/8, 5b/4, 6a/13,
 6b/12, 6b/6, 7a/6, 7b/1, 7b/13,
 8a/5, 8a/6, 8a/7, 8b/11, 8b/2,
 8b/3, 8b/4, 8b/9, 9a/1, 9b/2, 9b/4,
 9b/8, 9b/13, 10a/1, 10a/11, 10a/4,
 10a/6, 10b/10, 10b/13, 10b/6,
 10b/7, 11a/10, 11a/13, 11a/2,
 11a/3, 11a/4, 11a/5, 11b/12,
 11b/2, 11b/3, 11b/4, 11b/6, 11b/7,
 11b/8, 11b/9, 12a/10, 12a/11,

12a/12, 12a/13, 12a/3, 12a/6,
 12a/7, 12a/8, 12a/9, 12b/1,
 12b/13, 12b/2, 12b/3, 12b/5,
 12b/8, 13a/11, 13a/13, 13b/10,
 13b/4, 13b/7, 14a/11, 14a/13,
 14a/2, 14a/4, 14a/9, 14b/13,
 14b/5, 14b/6, 14b/7, 15a/10,
 15a/12, 15a/13, 15b/10, 15b/12,
 15b/2, 15b/3, 15b/6, 15b/7, 16a/1,
 16a/10, 16a/11, 16a/12, 16a/13,
 16a/2, 16a/3, 16a/4, 16a/8, 16a/9,
 16b/1, 16b/12, 16b/13, 16b/6,
 16b/8, 17a/10, 17a/11, 17a/12,
 17a/5, 17a/7, 17b/13, 17b/6,
 18a/10, 18b/10, 18b/4, 18b/5,
 18b/6, 18b/7, 18b/9, 19a/4,
 19b/11, 20a/1, 20a/4, 21a/8,
 21b/11, 21b/13, 21b/2, 22a/13,
 23a/2, 23a/9, 24a/5, 24b/4,
 25a/10, 25a/12, 25a/9, 25b/11,
 25b/5, 25b/9, 26a/10, 26a/12,
 26b/11, 26b/13, 26b/4, 27b/13,
 27b/5, 27b/8, 28a/12, 28a/13,
 28a/5, 28a/8, 28b/1, 28b/10,
 28b/5, 29a/10, 29a/2, 29a/6,
 30a/2, 30a/4, 30b/10, 30b/4,
 30b/9, 31a/1, 31b/1, 31b/13,
 31b/7, 32a/10, 32a/12, 32a/7,
 32b/13, 34b/1, 34b/3, 35b/13,
 35b/9, 36a/1, 36a/3, 36a/6, 36a/8,
 36b/11, 36b/2, 37b/10, 37b/12,
 37b/4, 38a/11, 38a/3, 38a/7,
 38b/13, 38b/2, 38b/6, 38b/8,
 39a/2, 39a/3, 39a/7, 39a/8,
 39b/11, 39b/4, 39b/5, 39b/8, 3b/3,
 40a/11, 40a/12, 40a/13, 40a/9,
 40b/13, 40b/2, 41a/1, 41a/13,
 41a/8, 41b/4, 41b/6, 42b/10,
 42b/13, 43a/1, 43a/12, 43a/2,
 43b/6, 44a/10, 44a/5, 44b/10,
 44b/11, 44b/2, 45a/13, 45b/8,
 46a/11, 46a/3, 46a/7, 46b/7,
 46b/8, 47a/11, 47a/13, 47b/11,
 47b/3, 47b/8, 47b/9, 48b/12,
 48b/13, 49a/11, 49b/2, 49b/3,
 49b/9, 50a/6, 50a/7, 50a/8, 50b/1,
 50b/12, 50b/13, 50b/2, 50b/3,
 50b/7, 50b/8, 50b/9
 her k. 9b/7

kaçan k. 5a/12, 11b/12, 13a/4,
15a/2, 22a/1, 28b/13, 28b/8,
29a/6, 30a/5, 40a/12, 40b/1,
41a/3, 42b/2, 43a/6, 47b/2, 47b/6
şöyle k. 29a/8, 43a/6
tā k. 12b/8, 24a/3, 28b/3, 33a/10,
41b/5, 45b/5

kāl ü kāl (A.) : Dedikodu

k. 3a/3

kile (A.) : 1. Hububat, tahıl ölççeği

k. 47b/4

2. Şikâyet, yakınma*

k. 50b/11

k.+ ye 43b/13, 43b/3

k. *kıl-* : şikayet etmek, yakınmak
38a/10

kim : Ki bağlaç

krş. ki

k. 3a/2, 3b/1, 3b/10, 3b/7, 3b/9,
4a/1, 4a/3, 4a/5, 4a/7, 4b/3, 4b/9,
4b/12, 4b/13, 5a/4, 5a/10, 5b/3,
5b/9, 5b/12, 6a/4, 6a/9, 6a/11,
6b/1, 6b/4, 6b/5, 6b/8, 6b/9,
7a/12, 7a/2, 7a/6, 7b/10, 7b/2,
7b/5, 7b/6, 7b/7, 8a/2, 8a/9, 8b/5,
8b/7, 9a/12, 9a/5, 9a/7, 9b/11,
9b/12, 9b/5, 9b/6, 9b/7, 10a/2,
10a/3, 10a/5, 10a/6, 10a/8, 11a/8,
11b/6, 12b/12, 12b/13, 12b/4,
12b/9, 13a/10, 13a/11, 13a/12,
13a/13, 13a/7, 13b/2, 14a/1,
14a/10, 14a/3, 14a/7, 14b/12,
15a/1, 15a/10, 15a/7, 15a/8,
15b/10, 15b/4, 15b/6, 15b/8,
15b/9, 16a/6, 16a/7, 16a/9, 16b/2,
16b/6, 16b/7, 17a/12, 17a/4,
17b/10, 17b/11, 17b/2, 17b/3,
17b/5, 17b/6, 18a/12, 18a/13,
18b/1, 18b/11, 18b/12, 18b/2,
19a/11, 19a/9, 19b/10, 19b/2,
19b/4, 19b/5, 19b/7, 20a/1,
20a/11, 20a/12, 20a/3, 20a/6,
20a/9, 20b/1, 20b/2, 20b/4, 20b/5,
21a/11, 21a/9, 21b/4, 21b/6,
21b/7, 22a/4, 22b/1, 22b/11,
22b/13, 22b/9, 23a/12, 23a/3,
23a/6, 23a/9, 23b/10, 23b/12,
23b/7, 24a/1, 24a/13, 24a/6,
24a/9, 24b/1, 24b/10, 24b/12,
24b/6, 24b/7, 24b/8, 25a/1,

25a/11, 25a/2, 25a/3, 25a/4,
25a/5, 25a/6, 25a/7, 25a/8,
25b/10, 25b/8, 25b/9, 26a/6,
26b/10, 26b/13, 26b/3, 26b/5,
26b/8, 27a/12, 27a/2, 27a/4,
27a/5, 27a/8, 27b/1, 27b/10,
27b/11, 27b/5, 28a/2, 28b/2,
29a/9, 29b/10, 29b/5, 29b/8,
30a/1, 30a/10, 30a/8, 30b/13,
30b/7, 31a/10, 31a/12, 31a/4,
31b/2, 31b/3, 31b/5, 31b/6, 31b/7,
32a/11, 32a/2, 32a/4, 32a/6,
32b/10, 32b/12, 32b/13, 32b/2,
32b/3, 32b/8, 32b/9, 33a/1, 33a/4,
33a/5, 33a/6, 33a/9, 33b/12,
33b/2, 34a/10, 34a/12, 34a/2,
34a/4, 34a/7, 34a/9, 34b/1,
34b/12, 35a/1, 35a/10, 35a/13,
35a/4, 35a/5, 35a/6, 35a/7, 35b/2,
35b/6, 35b/7, 36a/10, 36a/5,
36b/12, 36b/13, 36b/3, 36b/4,
36b/6, 37a/1, 37a/10, 37a/11,
37a/13, 37a/3, 37a/4, 37a/5,
37a/7, 37b/11, 37b/13, 37b/7,
37b/8, 38a/3, 38a/6, 38b/10,
38b/13, 39a/10, 39a/4, 39a/5,
39a/6, 39a/9, 39b/1, 39b/10,
39b/12, 39b/13, 40a/8, 40b/1,
40b/11, 40b/9, 41a/4, 41a/5,
41a/8, 41a/9, 41b/10, 41b/2,
41b/6, 41b/8, 41b/9, 42a/11,
42a/3, 42a/8, 42a/9, 42b/1,
42b/12, 42b/6, 42b/7, 42b/8,
43a/10, 43a/2, 43a/3, 43a/8,
43a/9, 44a/1, 44a/11, 44a/4,
44a/6, 44b/12, 45a/11, 45a/12,
45a/4, 45b/10, 45b/13, 45b/2,
45b/3, 45b/4, 45b/7, 45b/8, 45b/9,
46a/4, 46a/8, 46a/9, 46b/10,
46b/13, 46b/4, 46b/5, 46b/6,
46b/8, 46b/9, 47a/10, 47a/13,
47a/3, 47a/5, 47b/1, 47b/13,
48a/10, 48a/11, 48a/6, 48a/8,
48b/10, 48b/3, 48b/6, 48b/7,
49a/1, 49a/10, 49a/3, 49a/5,
49a/6, 49a/7, 49a/8, 49a/9, 49b/5,
49b/7, 49b/8, 50a/12, 50a/5,
50a/9, 50b/1, 50b/10, 50b/12,
50b/9

dut k. 28a/6
 her k. 4b/8, 9b/8, 17b/7, 20a/4,
 40b/13, 45b/9, 46b/11, 48a/13,
 50a/6, 50b/5
 kaçan k. 5a/10, 8b/10, 40b/5
 nakıldür k. 5a/2, 6a/2, 6b/10,
 6b/3, 7a/5, 7a/11, 7b/4, 7b/12,
 8a/7, 8b/1, 9a/12, 9b/9, 10a/6,
 17b/10, 18a/7, 18b/3, 19a/10,
 19b/1, 19b/13, 20a/3, 25a/1,
 27a/7, 27b/12, 27b/9, 28a/12,
 28a/7, 28b/2, 31a/5, 31b/9, 34a/8,
 35a/10, 39a/11, 42a/6, 42b/5,
 43a/13, 43a/5, 44a/13, 45a/2,
 45b/12, 47a/4, 48a/3, 48a/8,
 50b/11, 50b/6
 ne k. 5b/9, 17a/5, 21a/13, 38a/8,
 40b/3, 43b/7, 50a/11
 nice k. 3b/13
 ol k. 28a/9, 32a/8
 rivāyetdür k. 17a/6
 şöyle k. 5b/2, 7a/9, 19b/3, 21b/4,
 24a/4, 26b/7, 28a/1, 41b/13,
 46a/12, 50a/8
 tā k. 5a/5, 5b/7, 6b/3, 7b/11,
 8a/10, 8b/13, 9a/5, 9b/4, 11a/9,
 12a/2, 13a/3, 13a/4, 13a/6,
 13b/11, 15a/9, 16b/13, 17b/1,
 17b/12, 18a/10, 20b/3, 20b/4,
 21a/4, 22b/12, 26a/4, 26b/2,
 28b/6, 29b/6, 29b/8, 32b/5, 36b/7,
 38b/1, 40b/8, 41b/12, 41b/4,
 42a/3, 43a/2, 43b/2, 43b/4, 44b/5,
 46a/13, 46b/3, 49a/13, 49a/4

kim : Kim (soru ve belirsizlik zamiri)

k. 6b/3, 21a/8, 30b/9
 k.+ den 28a/3
 k.+ dür 7b/10, 7b/5, 13a/10
 k.+ e 11a/11, 16a/6, 28a/4
 k.+ i 9b/3, 19b/4, 38b/12
 k. idüğün 8a/1
 k.+ sin 50b/13
 k.+ üñ 6a/11, 36b/3, 43a/2, 43b/6
 k. (her k.) + üñ 36b/2, 36b/4
 k.+ üñdür 31a/12, 31b/6

kimesne : Kimse krş. kimse

k. (hiç k.) + den 50b/3

k.+ ye 38a/10

kimse : Kimse krş. kimesne

k. 8b/5, 11b/1, 13b/6, 14b/6,
 24a/2, 26b/6
 k.+ den 18a/9, 18a/12
 k.+ m 45b/4
 k.+ ye 28b/10
 k. (hiç k.) 14b/8, 15a/6, 19b/1,
 41b/8

kıne (F.) : Gönülde gizlenen düşmanlık
 k. 3b/11

kirā (A.) : Bir şeyin kullanılmasına
 bedel olarak verilen ücret
 k.+ ya 44a/13

kirāye : Kira
 k.+ sini 19a/2, 20a/9, 40a/13

kiri : Ücret, karşılık; kira
 k. 40a/11

kişi : İnsan, kimse, şahıs
 k. 4a/3, 4b/9, 7a/11, 7b/13, 8a/3,
 8a/5, 8a/6, 8b/2, 8b/4, 9b/8, 9b/9,
 11a/6, 12b/2, 16a/3, 17b/10,
 17b/5, 19b/10, 21b/7, 24a/4,
 26b/6, 27a/10, 27a/9, 29a/8,
 30a/12, 30b/13, 30b/2, 31a/6,
 31b/12, 34a/9, 34b/4, 35a/2,
 35a/4, 36a/3, 37b/4, 38b/2, 39a/1,
 39a/6, 41b/2, 41b/9, 42a/1, 43a/2,
 43a/3, 43b/2, 43b/5, 48b/7,
 49a/11, 49b/2, 50a/13, 50b/2
 k.+ den 22b/13, 23a/12, 23a/5,
 23b/6
 k.+ dür 11b/6, 11b/7, 8a/6
 k.+ ler 25b/1, 28b/5, 37a/12,
 41a/13
 k.+ lere 11a/4, 29b/4, 39a/5
 k.+ nüñ 6b/1, 7a/7, 7a/9, 7b/12,
 10b/7, 18a/13, 19b/11, 31a/4,
 31a/6, 34b/6, 36b/11, 39a/8,
 40a/8, 47b/3
 k.+ nüñdür 31b/7
 k.+ ydük 29a/3
 k.+ ye 3b/12, 8b/3, 34a/9, 35b/11,
 38b/10
 k.+ yi 8a/2, 31b/8
 k.+ yle 9b/10, 9b/13, 10a/3, 36a/3
 k. (bir k.) 36a/4, 37a/6, 38b/12,
 38b/13, 39b/2
 k. (her k.) 47a/6
 k. (her k.) + den 48a/2

kitāb (A.) : Kitap

k.+ ı 4a/6
 k.+ ın 16b/2
 k.+ ından 47b/12
 k.+ ını 3b/5, 3b/7
 k.+ lar 48b/12
 k.+ lardan 49a/8
ko- : 1. Bir şeyi belli bir yere koymak
 krş. koy-
 k.- dı 5b/11, 12b/7, 18a/12, 32b/7, 42b/11
 k.- dılar 22b/8, 27b/1, 33b/1
 k.- mağıl 28a/9
 2. Bırakmak, terk etmek
 k.- dı 29b/8, 43b/11
 k.- duñ 50a/8
 k.- gıl 49a/13
 k.- sa 19a/3,
 3. İzin vermek, mücadele etmek
 k.- madı 16b/9
koğa : Kova
 k.+ sı 29a/4
koğu : Koku
 k.+ sı 20b/13, 48a/12
 k.+ sın 10b/11
komak : Koymak
 k. 43a/2
koñşı : Komşu krş. koñşu
 k.+ sı 31b/9
konşu : Komşu krş. koñşı
 k. 38a/6
konşuluk : Komşuluk
 k.+ ı 32a/1
 k.+ unda 43a/13
 k. kıl/- 25a/13
kopuz : Telli Türk sazı
 k. 41a/3
 k.+ dan 41a/4
kork- : Korkmak
 k.- arın 48a/6
 k.- arsin 28a/3
 k.- dum 47b/9
 k.- gıl 32a/4
 k.- mazin 27b/5
korku : Korku
 k. 30b/5
 k.+ dadur 33a/6
 k.+ dan 47b/9
 k.+ dur 25a/6, 25a/8
 k.+ sı 26b/4

k.+ sindan 5b/13
 k.+ ya 25a/9
koru- : Korumak, muhafaza etmek
 k.- rıdı 42a/8
koy- : 1. Bir şeyi belli bir yere koymak
 krş. ko-
 k.- a 43a/4
 k.- alar 42b/7
 k.- am 5a/11
 k.- dı 45a/9
 2. Bırakmak, terk etmek
 k.- a 48a/7
 k.- asın 5b/4, 10a/6
 3. İşini Allah'a bırakmak
 k.- asın 10a/5
koyun : Göğüs, bağır
 k.+ ına [koynına] 14b/10
koyun : Bir hayvan cinsi, koyun
 k. 18a/11, 18a/13, 18b/3, 36a/1, 45a/8
 k.+ ı 13b/5, 20a/2
kör : Kör
 k. 24a/13
 k.+ dür 48b/2
köşe (F.) : İnziva yeri
 k.+ de 5a/5
köşk (F.) : Köşk
 k.+ leri 31b/5
köy : Köy
 k.+ e 3b/9
kubbe (A.) : Yarım küre veya kümbetimsi yapılan bina damı
 k.+ lerüm 19a/13
kudret (A.) : Güç, kudret
 k.+ i 32b/7
 k.+ ini 32b/6
kul : Hizmetçi, köle
 k. 40a/8
 k.+ dur 18b/5
 k.+ ı 12a/6, 18b/1
 k.+ ından 18b/2
 k.+ ıyam 18b/1
 k.+ ıydı 40a/8
 k.+ ıyuz 12a/7, 18b/6
 k.+ lar 43a/9
 k.+ larına 5a/10
 k.+ larından 18b/5
 k.+ laruñ 19a/10
kulak : Kulak

k. + ından [kulağından] 9a/3
kulun : İki üç yaşında dişi tay
 k. 31a/11
kulavuz : Yol gösteren, kılavuz
 k. + ı 40a/4
kul e'üzü bi-rabbinnās (A.) : Nas suresi
 k. + ı 29b/10
kulluk : İbadet, kulluk
 k. + ına [kulluğına] 3a/13
 k. *it-* 50a/4
kumās (A.) : İpek, yün, keten vesaireden
 yapılan dokuma
 k. 47a/6, 47a/7
kurak : Kurak
 k. 26b/1
kursak : Kursak
 k. + ına [kursağına] 24b/1
 k. + için [kursağı için] 24a/13
kurtar- : Kurtarmak
 k. 34b/10
 k. - dum 34b/10
 k. - duñ 35a/2
 k. - ğıl 35a/3
kurtarmak : Kurtulmasını sağlamak
 k. 47a/7
kurtıl- : Kurtulmak krş. kurtul-
 k. - asın 49a/13
 k. - ur 37a/9
kurtul- : Kurtulmak krş. kurtıl-
 k. - dı 37a/9, 47a/9
 k. - mak 6b/5
kuru : Kuru
 k. 50a/6
kuş : Kuş
 k. + lar 35b/3
kuyı : Kuyu krş. kuyı
 k. 19b/4
kuyu : Kuyu krş. kuyı
 k. 29a/4, 44b/3, 44b/5
 k. + nuñ 29a/7, 29a/9
küfr (A.) : Dinsizlik, imansızlık
 k. + e 47a/3
küllî (A.) : Umumi, bütün
 k. 23b/10, 7b/2, 9a/8

L

lā-cerem (A.) : Şüphesiz; besbelli,
 elbette
 l. 24a/3, 29a/12

lahz (A.) : Zamanın bölünemeyecek
 kadar kısa parçası, an
 l. (bir l.) 48a/5
lā ilāhe illallāh (A.) : “Allah’tan başka
 ilah yoktur” manasında kullanılan
 bir zikirdir.
 l. 47a/13
lā-lebbeyk (A.) : Lebbeyk kelimesinin
 olumsuzudur.
 l. 47b/9
laṭif (A.) : Hoş, tatlı, güzel
 l. 8a/10
lāyık (A.) : Yakışan, yakışır
 l. 32a/11, 6a/12
 l. + dur 26a/8
 l. *it-* 9b/3
 l. *ol-* 3b/1, 4a/8, 32b/12
lebbeyk (A.) : “buyurunuz, emir
 sizindir.” manasında kullanılan
 bir kelime
 l. 47b/9
len-terānî (A.) : (sen) beni
 görmeyeceksin.
 l. 8b/3
lākin (F.) : Lâkin, ama, ancak
 l. 12a/13
loḳma (A.) : Yiyecek
 l. 10a/4
luṭf (A.) : İyilik, iyi muamele krş. luṭuf
 l. + ından 49b/4
 l. + lar 33b/11

M

maḥalle (A.) : Mahalle
 m. + müzde 46b/10
 m. + ye 20b/1
maḥrūm (A.) : İstedigini, diledigini elde
 edemeyen
 m. *ka/-* 42a/13
 m. *ki/-* 34a/8
 m. *ol-* 6b/13
māl (A.) : Varlık, servet, mal
 m. 23a/10, 23a/11, 23a/12,
 23b/4, 37a/4
 m. + ı 42a/1
 m. + ını 47b/4
māllu (A.+T.) : Mal sahibi olan, varlıklı
 m. 40b/9

ma' lūm (A.) : Bilinen, belli

m. 39a/6

m.+ dur 34a/4

m. ol- 23b/13

ma' nā (A.) : Mana, anlam bkz. ma' nī

m.+ sı 39b/7, 48b/7

m.+ sında 9b/2

m.+ sından 4a/2

maña : Bana

m. 5b/8

mānend (F.) : Benzer, eş

m.+ i 50a/3

ma' nī (A.) : bkz. ma' nā

m. 49a/8

m.+ dūr 45b/9

ma' şıyyet (A.) : Âsılık, isyan

m. 27b/10, 38a/1

m.+ ini 27b/11

m.+ üñ 38a/2

maṭhara (A.) : Matara, su kabı

m. 29a/11, 29a/8

ma' zūr (A.) : Özürlü, mazereti olan

m. *tut-* : mazeretli görmek

37b/11, 46b/9

meclis(A.) : Oturulacak, toplanacak yer

m. 24b/2, 24b/5

m.+ de 24a/11, 24a/9

m.+ ine 26a/4

m.+ üñde 24b/7

m.+ üñe 25a/11

meger (F.) : Oysaki, halbuki

m. 11a/3, 11b/5, 13b/13, 35a/12

melik (A.) : Padişah, hakan, hükümdar

krş. melik

m. 23a/13

melik (A.) : Padişah, hakan, hükümdar

krş. melik

m.+ ümüz 22b/2, 23a/9

menzil (A.) : Mesafe

m. 26a/1

menzilet (A.) : Derece, rütbe, yükseklik

derecesi

m.+ üm 42a/12

mescid (A.) : Namaz kılınan yer, küçük

camı

m. 28b/3, 28b/4, 28b/6, 30a/11

m.+ den 41a/2, 41b/11

m.+ e 40b/13, 41a/13, 41a/7,

46b/3, 46b/5

m.+ inde 28b/3

m.+ ini 40b/10

m.+ üñ 40b/11, 40b/12, 41a/10,

41b/1, 41b/5, 41b/7

mest (F.) : Sarhoş

m. ol- : hayran olmak 36a/11

meşakkat (A.) : Zahmet, sıkıntı, güçlük, zorluk

m. 45b/2

meşāyih (A.) : Şeyhler

m. 3a/1, 3b/12, 4a/6

m.+ ler 3a/5

m.+ lerüñ 4a/7, 4b/3

meşgūl (A.) : Bir işle uğraşan, iş

görmekte olan

m. idi 41a/3

m.+ sın 37b/12

m.+ ün 38a/2

m. ol- : meşgul olmak 5a/6,

33b/1, 41b/12

meşgūllık (A.+T.) : Meşgul olma

durumu

m.+um [meşgūllıgum] 37b/11

meşhūr (A.) : Şöhretli, şöhret kazanmış,

ün almış

m.+ ıdı 40a/7

mı : Soru edatı krş. mi, mu, mü

m. 4a/3, 11b/1, 25b/5, 25b/6,

27a/11, 38a/5, 38b/7, 44b/9

m.+ sın 14b/11, 45b/3

m.+ sız 14a/4

m.+ ydı 14a/1

mi : Soru edatı krş. mı, mu, mü

m. 8b/3, 9a/5, 13b/12, 14b/7,

19a/5, 19b/9, 30b/13, 44b/11

m.+ sin 14b/5, 26a/5, 34b/12,

43a/1, 50b/13

miḥnet (A.) : Zahmet, eziyet

m.+ üñ 45b/7

miḥrāb (A.) : Câmilerde, mescidlerde

yönelinen taraftaki duvarda

bulunan ve imamlık edene

ayrılmış olan oyuk, girintili yer.

m. 44b/4

m.+ da 30a/6

m.+ ından 44b/9

miḫdār (A.) : Parça, kısım, bölüm

m.+ ı 19a/8

millet (A.) : Bir dinde veya mezhepte

- bulunanların topu
m. 8b/4
m.+ idür 8b/5
m.+ inüñ 4a/12
- minber (A.)** : Câmilerde hatibin çıkıp hutbe okuduğu merdivenli yüksek yer
m.+ den 26a/9
m.+ e 24a/9, 26b/2
m.+ leri 26a/3
m. ur- : minberi hazırlamak 26b/2
- miskîn (A.)** : Aciz, zavallı
m. 36b/13
- mu** : Soru edatı krş. mü, mı, mi
m.+ dur 27a/11
- mu‘âmîle (A.)** : Davranma, davranış, muamele
m.+ si 6a/12
- mu‘azzam (A.)** : Ulu
m.+ ı 50a/2
- muḥāṭara (A.)** : Tehlike
m. 7b/8
- muḥtâc (A.)** : İhtiyacı olan, kendisine bir şey lazım olan
m. 50b/4
m.+ dur 24a/7
m. ol- 50a/7
- muḥteşem (A.)** : İhtişamlı, görkemli
m.+ ler 24a/11
- muḥaddem (A.)** : Değerli, üstün
bkz. muḥaddim
m.+ i 50a/1
m.+ iydi 4b/5
m. kıl- : üstün tutmak 9a/13
- muḥaddim (A.)** : bkz. muḥaddem
m.+ i 40a/5
m.+ lerdî 35b/2
- muḥām (A.)** : Kıyam edilen, durulan, durulacak yer, makam
m. 16a/7
m.+ dur 20b/7
m.+ ı 20b/7
m.+ ındadur 19b/8
m.+ ından 50a/8
m.+ lar 31b/6
- murāyî (A.)** : Riya eden
m. 3a/4
- murād (A.)** : Arzu, istek
m. 36b/8
- m.+ larından 36a/2
- murakka‘ (A.)** : Yamalı hırka
m. 11a/10, 12b/12, 12b/4, 12b/7, 13a/1, 13b/6
m.+ ı 12b/8, 13a/5, 13b/3
- muṣallaṭ (A.)** : Birinin üzerine düşmüş, sataşmış, ilişmiş
m. kıl- : musallat etmek 12a/1
- muṣîbet (A.)** : Felaket, ansızın gelen bela, sıkıntı
m.+ lere 35b/6
- mu‘teber (A.)** : İtibarlı, hatırı sayılır, saygın
m. ol- : itibarlı olmak 41b/13
- muṣāfaḳat (A.)** : Uzlaşma, razı olma
m. it- 8a/8, 14a/10
m. kıl- 14a/6, 14a/7, 20b/6, 21b/12, 21b/13
- mü** : Soru edatı krş. mu, mı, mi
m.+ dūr 18b/8
m.+ siz 26b/3
- mü’mîn (A.)** : İman etmiş, İslam dinine inanmış, Müslüman
m. 9b/5, 25b/5, 34a/7, 37a/11
m.+ ler 12a/12, 32a/13
m.+ leri 14b/1
m.+ lerüñ 15b/6
- mübârizlik (A.+T.)** : Dövüş, güreş, kalkışmak
m. kıl- : dövüşmek 23a/1
- müddet (A.)** : Zaman, vakit
m. 44b/5
m.+ den 44a/10
- müezzîn (A.)** : Ezan okuyan
m.+ lerüñ 29b/3
- müfsid (A.)** : Bozan, bozucu
m. 43a/13
- müftî (A.)** : Fetva veren
m. 15b/8
- mükerrem (A.)** : Muhterem, aziz, saygıdeğer
m.+ iydi 4b/5
- mülk (A.)** : Ev, dükkan, arazi gibi taşınmaz ve gelir getiren mal
m.+ inden 5a/7
- münâcât (A.)** : Allah’a dua etme yalvarma
m. 39a/11, 42b/11, 48a/13
m. eyle- 17a/4

m. kıl/- 13a/2
münādī (A.) : Nida eden; tellal
m. 49b/5
münāfık (A.) : Nifak sokan, iki yüzlülük eden
m. 41a/1
m.+ dur 39a/8
m.+ lar 39a/11
münāfıklık (A.+T.) : İki yüzlülük, arabozanlık
m. 41a/8
mürīd (A.) : Bir şeyhe bağlı olan kimse
m.+ i 25b/8
m.+ lere 4b/11
mürüvvet (A.) : İnsaniyetlik, mertlik, yiğitlik
m.+ i 20a/7
m.+ lü ol- : insaniyetli olmak 36b/9
müstecāb (A.) : Kabul olunmuş
m. 49a/4
müstecāblık (A.+T.) : Kabul olunmak
m. 29a/1
müsterāh (A.) : Rahat edecek yer
m. 44b/3
müşṭāk (A.) : Özleyen, göreceği gelen, can atan
m. ol- : özlemek 48b/11
müte‘allim (A.) : İlim, bilgi edinen, öğrenen
m. 26a/5
mütekebbir (A.) : Kibirlenen, kibirli, kendini beğenmiş
m. 7b/1
mütemekkin (A.) : Mekanlanan, yerleşen, yerleşmiş
m. 40a/3
mütevekkil (A.) : Tevekkül eden, işini Allah’a veya olurlarına bırakan
m. 40a/4
mütevelli (A.) : Bir vakfın idaresi, kendisine verilmiş olan
m. 41b/1
mütevellilik (A.+T.) : İdarecilik
m.+in [mütevelliligin] 41a/10
m.+ini [mütevelliligini] 40b/12, 41b/5, 41b/7, 41b/9
müttakī (A.) : Takva sahipleri
m.+ ler 3a/6

müzekkir (A.) : Zikreden, ibadet eden
m. ol- 15b/8

N

n’eyle - (<ne + eyle-) : Ne yapmak, ne etmek
n.- r 45a/11

n’id -(< ne + it-) : Nitmek
n.- elüm 23a/1

n’ol - (< ne + ol-) : Ne olmak
n.- a 48a/5
n.- dı 41a/5, 5b/8

naḥāḥa (A.) : Geçim için ayrılan ve harcanan para
n. kıl/- 19a/2, 37b/5

nāḡāh (F.) : Ansızın, birdenbire
n. 22b/6, 33b/6

nāḥōṣ (F.) : Hoşa gitmeyen, beğenilmeyen
n. 48a/12

naḥl (A.) : Rivayet, nakil
n.+ dūr 16b/11, 17b/2, 38b/12, 42a/8, 47a/10, 47b/10
n.+ dūr kim 5a/2, 6a/2, 6b/10, 6b/3, 7a/11, 7a/5, 7b/4, 7b/12, 8a/6, 8b/1, 9a/11, 9b/9, 10a/6, 17b/10, 18a/7, 18b/3, 19a/10, 19b/1, 19b/13, 20a/3, 25a/1, 27a/6, 27b/12, 27b/9, 28a/12, 28a/7, 28b/2, 31a/5, 31b/9, 34a/8, 35a/9, 39a/11, 42a/6, 42b/4, 43a/13, 43a/5, 44a/12, 45a/2, 45b/11, 47a/4, 48a/3, 48a/7, 50b/6, 50b/11
n. eyle- : nakletmek 49b/1

na‘līn (A.) : Ayakkabı
n. 48b/6
n.+ ni 47a/5
n. idin- 48b/4

namāz (F.) : Namaz
n. 11b/13, 14a/12, 17b/3, 20b/4, 30b/2, 37b/6, 40b/13, 41b/3
n.+ a 29a/6, 33b/1, 37b/10
n.+ da 46a/13
n.+ dan 16b/13, 20b/4, 29a/10, 41b/4
n.+ ı 20a/13, 5b/7
n.+ ıla 46b/1

- n.+ in 12a/3
n.+ ında idi 16b/12
n.+ ından 20b/1, 30b/13
n.+ ını 31a/2, 31a/3
n.+ suz 19a/3
n. + mı kıl- 28b/8
n. kıl- 27a/7, 28b/3
n. + a tur- 29a/7
- namāzlık (F.+T. > laḳ)** : Üzerinde namaz kılınan seccade
n.+ u [namāzlaḡu] 40b/12
- nāme (F.)** : Yazılı, yazılmış, küçük kitap
n. 27b/12, 27b/13, 28a/5
n.+ i 28a/2
- na'ra (A.)** : Nara, yüksek sesle bağırma
n. ur- : bağırma 18a/5
- nāresīde (F.)** : Büluḡa ermemiş
n. 47a/2
- naşīb (A.)** : Allah'ın kısmet ettiği şey;
pay
n. 50a/5
- naşīhāt (A.)** : Öğüt
n.+ iñüz 6a/7
- nāz (F.)** : Naz
n.+ uñuz 6a/8
- naẓar (A.)** : Bakma, göz atma
n.+ ı 36b/4, 4b/7
n. kıl- : bakmak 38b/3, 47a/5
- nāzlan- (F.+T.)** : Nazlanmak
n.- ursın 27b/4
- nāzlu (F.+T.)** : Nazlı
n. 6a/10
- ne** : 1. (zamir olarak) Ne
n. 3a/13, 4a/4, 5a/8, 5b/3, 6a/5,
6b/7, 8a/5, 13a/4, 13a/11, 13a/12,
19b/13, 22b/1, 23a/7, 23a/13,
23b/3, 31a/5, 32b/12, 35a/7,
39a/6, 45b/9, 46b/5, 46b/8, 47b/8,
49b/2
n.+ dūr 12a/6, 12a/7, 17b/2,
18b/6, 28a/13
n. kadar 5a/9, 11b/2, 15a/8, 21a/9,
25a/2, 25a/4, 46a/4
n. kim 17a/5, 21a/13, 38a/8,
40b/3, 43b/7, 50a/11
n.+ ydi 39b/7
n.+ ye 37b/12
n.+ yümdeñ 38b/1
2. Niçin, niye
n. 19b/12, 48a/8
n.+ çün 50b/7, 50b/8
n. kim 5b/8
n.+ re 27b/4
3. Olumsuzluk edatı
n. 49a/1
4. Hangi
n. 16a/7, 34a/9
5. Ne... Ne...
n. 16b/6, 16b/7
- nebī (A.)** : Peygamber
n.+ lerüñ 3b/2
- necāset (A.)** : Pislik, murdarlık
bkz. nicāset
n. 44b/6
- nefes (A.)** : Soluk
n. 32b/10, 37b/13
n.+ i 10b/4, 10b/8, 20a/13
- nefs (A.)** : Ruh, can, hayat
n. 45a/13, 46a/11, 46a/6, 46b/1
n.+ e 10b/8
n.+ i 46a/10
n.+ in 46a/4, 46a/9
n.+ ine 36b/8, 46a/1, 9b/7, 9b/9
n.+ iyle 9b/5
n.+ üñ 6b/13
n.+ üñe 10a/6
- nergis (F.)** : Bir çeşit süs çiçeği
n. 42a/7
- neseb (A.)** : Nesil, soy
n. 6a/11
- nesne** : Şey, bir şey, hiçbir şey
n. 13a/13, 14b/12, 14b/9, 20a/13,
22a/11, 27a/6, 45a/3, 46a/13,
46a/2, 46b/9, 46b/11, 48b/13
n. 38a/11, 43a/7
n. 20a/5
n. 17b/7, 32a/7
n.+ i 33b/3
n.+ lerden 35b/7
n.+ leri 35b/8
n.+ nüñ 13a/11
n.+ ñüz 46a/3
- nicāset (A.)** : bkz. necāset
n. 44b/9
- nicāt (A.)** : Kurtulma, kurtuluş, necat
n. bul- : kurtuluşa ermek 11a/9
- nice** : Nasıl; çok, birçok; hangi; ne zaman

n.11a/5, 15b/3, 21a/5, 34b/1,
42a/8, 45a/2
n. 49a/8
n.+ dūr 17b/6
n. idi 14a/3
n. kim 3b/13
n.+ si 47a/6, 47a/7
n.+ ydi 8a/2
nicelik : Durum, hal, mahiyet
n.+ine [niceligine] 16a/6
niçün (< **ne** + **çün**) : Niçün
n. 7a/1, 13a/5, 13b/11, 19b/10,
19b/11, 24a/12, 24a/5, 37b/10
nidā (A.) : Çağırma, bağırma, seslenme
n. 19b/5, 47b/9
niden : Neden
n. 16a/8
n.+ dūr 27a/1, 28b/1
nikāh (A.) : Kanuni evlenme töreni,
nikah
n. 42a/6
ni‘met (A.) : İyilik, lutuf, ihsan, bahşiş
n. 23b/7, 37b/13, 39a/12
n.+ dūr 49a/7
n.+ e 45b/7
n.+ i 39a/12
n.+ lerini 9b/8
n.+ lerümüzi 48b/5
n.+ üñ 38a/1
nişān (F.) : Nişan, iz, belirti
n.+ ıdur 39a/11
n.+ ını 12a/10, 12b/3
n.+ um 30b/9
n. *vîr-* : belirti göstermek 14a/2
nite : Nasıl
n. 8b/4, 10b/9, 13b/1, 15b/3,
17a/11, 17b/6, 18b/9, 24a/8,
24b/1, 24b/11, 25b/4, 27b/5,
27b/7, 33b/4, 34a/8, 39a/2, 39a/8,
44a/4, 4a/4, 50b/2
n.+ sin 15a/13, 15b/3, 17b/4,
33b/9, 38b/13, 48a/8
nitelik : Mahiyet, keyfiyet
n.+ini [niteligini] 28b/2
nitekim : Nasıl ki, nitekim
n. 4a/1, 4b/11, 9a/13, 10a/11,
10a/9, 13b/9, 19a/12, 25b/11,
27b/3, 35a/2, 3b/3, 44b/12, 48b/8
niyyet (A.) : Namaz, oruç gibi

ibadetlere başlamadan önce karar
verme
n.+ le 36a/8
n.+ üm 41b/8
n. *kıl-* : niyet etmek 41a/11
nūr (A.) : Aydınlık, parıltı
n. 33b/7
n.+ ısın 7b/1
n.+ ıyla 18a/4
nūrānī (A.) : Nurlu
n. 22a/7
nübüvvet (A.) : Peygamberlik
n.+ e 20b/10

O

o : : O krş. ol
1. (sıfat)
o. 20b/3, 31a/6
2. (zamir)
o.+ ña 29b/9
od : Ateş
o. 32a/4, 32b/7, 32b/9, 42b/7,
42b/9, 43a/4, 47b/2
o.+ a 31b/10, 32a/2, 32b/1,
32b/10, 32b/3, 32b/4, 32b/5,
34a/5, 42b/9, 43a/1, 47a/7
o.+ dan 47b/1
o.+ ı 24b/6
o.+ ına 45b/6
o.+ uñ 32b/2, 32b/5
o. *düş-* : (mecaz) içine ateş
düşmek, endişe etmek 24b/3,
29b/13, 46b/13, 47a/4
oğul : Oğul, erkek çocuk
o.+ ı [oğlı] 22b/10, 22b/3, 23a/3,
23a/9
o.+ ın [oğlın] 50b/12
o.+ ıydı [oğlıydı] 40a/8
oğlan : Çocuk; erkek çocuk
o. 22b/6, 29b/5, 50b/12
o.+ ı 29b/7, 36b/6, 37a/1, 47a/7
o.+ ıdı 21a/3, 21a/6
o.+ ınıñ 37a/2
o.+ lar 20b/2
o.+ larına 4b/8
o.+ larındandı 4b/7
o.+ uñ 46b/6, 46b/8
oğlançuk : Çocuk, küçük çocuk

o. 46b/13, 46b/3, 46b/6, 46b/8

oğlanlık : Çocukluk

o.+da 27b/9

oğurla- : Çalmak, hırsızlık yapmak

o.- duñ 8a/1

o.- ndı 7b/13

oķı- : Okumak, davet etmek krş. oķı

o. 15b/10

o.- ya 17a/1

oķu- : Okumak, davet etmek krş. oķı

o.- dı 15b/13, 28a/2, 7a/3

o.- dılar 29b/7

o.- du 11a/12

o.- dum 48b/13, 49a/5

o.- maya idüm 47b/12

o.- r 4a/1

o.- rdı 26b/8

o.- rlarıdı 37b/1

o.- yanlarıñ 4a/6

oķmak : Yazılı bir metnin içeriğini, iletmek istediği şeyleri öğrenmek

o. 3b/2

ol : 1. Sıfat krş. o

o. 4a/2, 4a/3, 4a/4, 4a/7, 4a/8, 4b/9, 5b/13, 5b/5, 5b/9, 6a/13, 7a/7, 7a/9, 7b/13, 8a/11, 8a/13, 8a/2, 8a/3, 8a/5, 8a/6, 8b/1, 8b/4, 8b/7, 9a/10, 9a/11, 9a/4, 9a/5, 9a/7, 9b/12, 9b/8, 9b/9, 10a/8, 10b/7, 11b/13, 12a/9, 13a/11, 13a/8, 14a/3, 15b/5, 15b/9, 16a/9, 16b/8, 17a/1, 17a/13, 17a/4, 17a/5, 17b/13, 17b/4, 18a/13, 18a/4, 18a/6, 18b/11, 18b/2, 19a/4, 19b/10, 19b/11, 20b/5, 21a/13, 21a/4, 22a/5, 22a/7, 22b/10, 22b/6, 22b/9, 23b/1, 24a/13, 24a/9, 24b/10, 25b/11, 25b/13, 25b/6, 26a/12, 26a/13, 26a/6, 26b/10, 27a/10, 27a/9, 27b/13, 27b/2, 27b/5, 27b/7, 28a/2, 28b/10, 29a/11, 29a/12, 29b/12, 29b/2, 29b/7, 30a/12, 30a/13, 30a/2, 30b/13, 30b/2, 30b/3, 30b/5, 30b/7, 30b/9, 31a/4, 31a/10, 31a/11, 31a/9, 31b/1, 31b/11, 31b/2, 31b/4, 31b/7, 31b/8, 32a/7, 32b/2, 32b/8, 33a/5, 33a/7, 33b/1, 33b/11, 33b/13,

34a/1, 34a/7, 34a/9, 34b/13, 34b/4, 34b/5, 34b/6, 35a/13, 35a/2, 35a/8, 35a/9, 35b/1, 35b/7, 35b/8, 35b/9, 36a/6, 36b/4, 36b/5, 37a/12, 37a/3, 38a/1, 38a/13, 38a/2, 39a/12, 39a/8, 39b/1, 39b/12, 39b/7, 3b/10, 3b/8, 40b/11, 40b/12, 40b/13, 40b/5, 41a/11, 41a/4, 41b/11, 41b/7, 41b/9, 42a/11, 42a/2, 42a/5, 42a/9, 43a/12, 43a/3, 43a/8, 43b/10, 43b/11, 43b/12, 43b/2, 43b/3, 43b/4, 44a/1, 44a/11, 44a/3, 44a/6, 44a/7, 44b/1, 44b/2, 44b/3, 44b/5, 45a/1, 45a/11, 45a/12, 45a/4, 45b/1, 45b/13, 46a/5, 46b/6, 47b/2, 47b/3, 47b/9, 48a/9, 48b/6, 49a/9, 49b/2, 49b/6, 50b/2, 50b/11

o. kim 32a/8

2. Zamir krş. o

o. 4a/11, 4a/12, 4a/13, 4b/1, 4b/2, 4b/7, 5a/5, 6b/2, 7a/8, 7b/2, 8a/2, 8a/8, 10b/3, 10b/4, 10b/5, 11a/7, 11b/11, 11b/12, 11b/5, 11b/6, 11b/7, 11b/9, 12a/2, 16b/12, 17b/5, 18b/12, 18b/4, 18b/8, 18b/9, 19a/7, 19b/7, 19b/9, 20b/10, 20b/11, 21b/1, 21b/8, 22a/12, 24a/7, 24b/1, 24b/10, 25a/6, 25b/13, 27a/13, 27b/11, 30a/8, 30b/10, 30b/11, 31a/1, 31a/13, 37a/7, 3a/12, 40a/3, 40a/4, 40a/5, 40b/9, 41a/3, 41a/6, 45a/9, 46b/9, 47a/13, 49a/10, 50a/1, 50a/2, 50b/1, 50b/7

o.+ dur 3b/9, 5b/3, 7b/6, 7b/10, 10a/5, 9b/5, 9b/6, 10a/6, 12a/13, 16b/2, 17b/3, 32b/13, 35b/6, 35b/7, 37a/11, 37a/4, 37a/5, 41a/9, 48b/7, 49a/1, 49a/3, 50b/5

o. kadar 40a/12

o. kim 28a/9

olar : Onlar

o. +a 50a/4

aña : Ona

a. 11a/7, 11b/6, 12a/5, 12b/4,

14a/3, 14a/9, 15a/4, 16a/10,

17a/11, 17a/6, 17b/4, 17b/6,

17b/8, 18a/2, 18a/5, 18b/11,
19a/8, 21a/10, 21a/13, 21a/2,
21b/2, 21b/3, 21b/6, 22b/7,
24a/10, 25b/5, 25b/9, 26a/12,
26b/4, 28a/5, 30a/13, 30a/7,
31a/10, 32b/8, 32b/9, 38a/1,
39b/3, 3b/10, 40b/10, 40b/12,
40b/6, 43b/2, 43b/8, 46b/1,
47a/12, 48b/9, 49a/9, 4a/10, 4a/2,
4a/4, 4b/10, 5b/13, 6b/6, 7b/8,
8a/1, 8b/1, 9a/5, 9a/8

anda : Orada, onda, o konuda, o hususta

a. 16a/8, 17b/12, 20b/6, 22a/4,
24a/5, 27b/8, 28b/7, 30a/5

andan : Ondan

a. 5a/8, 8a/3, 9a/9, 11a/13,
14a/11, 14a/2, 15a/5,
15b/12, 15b/8, 16a/3, 16a/7,
16b/1, 16b/11, 16b/5, 19a/4,
20a/5, 22a/11, 22a/6, 23a/13,
23a/2, 23a/7, 24a/1, 24a/6,
24b/11, 24b/9, 25a/1, 25a/5,
25a/8, 26b/1, 27a/1, 27b/2, 30a/5,
30a/7, 30a/9, 30b/12, 31a/2,
31a/3, 31a/4, 31a/9, 32a/13,
33b/2, 34a/3, 34b/8, 35a/4,
35b/13, 36a/10, 39a/1, 39a/13,
40b/3, 40b/7, 41b/2, 42b/7, 43b/1,
44a/7, 45b/1, 45b/3, 46b/2, 47b/1,
48a/10, 48b/4, 49b/11, 50b/1
a.+ dur 7b/2, 7b/4

anı : Onu

a. 5a/5, 5a/8, 9a/2, 9b/13, 11b/13,
11b/3, 11b/5, 11b/7, 11b/8, 14a/1,
14a/2, 14a/9, 15a/5, 15a/8, 15a/9,
15b/7, 17a/3, 17b/12, 18b/1,
19a/5, 19a/6, 19a/8, 19b/6,
20b/13, 20b/2, 21b/1, 21b/5,
22b/6, 25b/12, 26a/7, 26b/6,
28a/1, 29b/5, 30b/11, 31b/3,
33a/13, 34a/8, 35a/1, 36a/1,
37b/1, 37b/3, 39b/10, 39b/11,
39b/12, 39b/5, 40b/13, 43a/4,
43b/4, 45a/11, 45a/5, 46a/2,
46b/12, 46b/9, 49a/1, 49b/1,
50b/1

anlar : Onlar

a.+ a 16b/4
a.+ uñ 15a/3

anuñ : Onun

a. 4a/1, 4b/8, 5a/11, 6b/1, 6b/12,
7a/9, 8b/13, 8b/5, 9a/12, 9b/11,
10b/8, 11a/4, 11a/8, 12a/5,
13b/13, 14a/1, 14a/3, 14a/5,
15b/1, 15b/7, 16a/6, 16b/1,
16b/11, 16b/9, 17b/3, 17b/4,
18b/12, 18b/6, 19a/2, 20a/11,
20a/5, 20a/9, 20b/13, 21a/4,
21b/4, 21b/7, 22b/3, 22b/9,
23a/12, 23a/6, 23b/7, 24a/1,
24a/7, 26b/10, 27a/10, 27b/1,
27b/5, 29a/4, 29b/1, 29b/6,
30a/10, 30a/6, 30b/12, 30b/8,
31b/11, 32a/1, 32a/11, 32a/2,
32b/12, 33a/13, 33a/4, 33a/7,
34a/2, 35b/11, 36a/11, 36a/12,
36b/1, 36b/2, 37b/1, 37b/13,
37b/5, 37b/6, 37b/9, 39a/2, 39b/7,
3b/11, 3b/13, 3b/2, 40a/7, 40b/8,
42a/1, 42b/8, 43a/1, 43a/4, 43b/1,
43b/13, 44a/13, 44b/4, 45a/10,
45a/7, 45b/10, 45b/8, 46a/10,
46b/12, 48a/4, 48b/1, 49a/10,
49a/13, 50a/12

a.+ çün 3a/2, 15a/10, 16a/2,
17b/1, 32a/10, 36a/1, 38a/13,
44a/5, 44a/6, 47b/13

a.+ dur 50a/12, 6a/12

a.+ ıla 5b/10, 16b/9, 20a/10,
22b/13, 35b/13, 37a/11, 37b/2,
45a/4, 48a/10

ol- : 1. Meydana gelmek, vuku
bulmak; olmak, bulunmak

o.- a 3b/13, 6b/2, 6b/3, 13b/7,
26b/1, 28b/6, 28b/6, 36a/9,
36a/10, 38b/11, 39a/1, 42b/8,
45b/10, 48a/7

o.- am 27a/2, 27a/3, 50b/10,
50b/11

o.- asıdur 47a/10

o.- ayım 12b/2

o.- dı 4b/3, 21b/7, 24a/5, 30b/2,
31a/6, 31a/13, 35a/4, 40b/9,
43a/7, 44a/4, 46a/3, 49b/11, 50a/9

o.- duñ 5b/9

o.- ıcağ 11b/10, 50b/4

o.- madan 16b/3

o.- maduğı 24a/12

o.- maya 17b/4, 27a/2, 43a/5,
45b/8, 48a/6, 50b/4
o.- mış 18a/1, 44a/11
o.- mışdur 23a/5
o.- sa 42b/10
o.- sun 33a/11
o. - ur 17a/13
o.- urdı 50a/9
2. (yardımcı fiil olarak) ismin
veya sıfatın belirttiği hâli olmak,
(...) hâlini almak, olmak,
bulunmak, kalmak, yapılmak,
edilmek
aç ol- 46a/12
armağân ol- 42b/3
âşikâre ol- 15a/4
âzâde ol- 36b/8
balçık ol- 27b/2
becid ol- 38a/3
berâber ol- 42b/13
bîkarâr ol- 46a/4
bîzâr ol- 44a/9
bünyâd ol- 10b/1
cem' ol- 11b/2
cühûd ol- 36a/9
diri ol- 17b/5
eksük ol- 16a/11
emîn ol- 25a/8
epsem ol- 50b/8
er ol- 26b/9
esir ol- 42b/2
fâriğ ol- 16b/13, 17a/2, 29a/10,
30a/5 41b/4
fevt ol- 5b/7
gâfil ol- 16b/3, 16a/5
gâlib ol- 15a/8, 18b/11, 26b/5,
29a/4, 33b/6
garķ ol- 9a/1, 33b/4, 34b/4, 35a/2,
35a/3, 36a/13
gayb ol- 40b/8
gelmiş ol- 27a/4
germ ol- 24b/2
gice ol- 41a/2
gizlû ol- 19a/11, 19a/12, 20a/5
görünmez ol- 18b/3
hâcetsüz ol- 36b/7
hacil ol- 8a/6
halvet ol- 29b/8
hasta ol- 45a/6

hayrân ol- 22a/13, 28b/8, 31a/7,
32b/9, 41a/7
hâzır ol- 33a/13, 37b/6
helâk ol- 37a/10, 47a/10
Hennâd ol- 26b/10
hōş ol- 38a/5, 38b/5
hoşnûd ol- 37a/1
hōşrek ol- 43a/6
imâmı ol- 31a/5
kâfir ol- 42b/3
ķaygulu ol- 30a/5, 30b/4, 31b/4,
42b/11
keşf ol- 18a/5
lâyık ol- 3b/1, 4a/8, 32b/12
mahrûm ol- 7a/1
ma' lûm ol- 23b/13
mest ol- 36a/12
meşgûl ol- 5a/7, 33b/2, 41b/12
muhtâc ol- 50a/7
mu' teber ol- 41b/13
mürüvvetlû ol- 36b/9
Müsûlmân ol- 32a/5, 32a/7,
32b/13, 45a/1
müştaş ol- 48b/11
müzekkir ol- 15b/8
nâzlu ol- 6a/10
'âciz ol- 42a/10
'âşî ol- 16a/7
'ayân ol- 21a/10
pâdişâh ol- 50b/2, 50b/5, 50b/6
pâre pâre ol- 25a/6
pâyendân ol- 33a/1
peşimân ol- 28a/12, 29b/12,
31b/2, 31b/7
ragbet ol- 3b/1
râst ol- 23a/4
râzî ol- 46b/1, 49a/13, 50a/13
râzudâr ol- 28a/11
revân ol- 9a/4, 24b/3, 27a/8, 27b/
9, 38b/6
şabırlu ol- 48b/8
şayru ol- 22b/7, 24b/10, 43a/5
selâm ol- 23b/8
şefâ'at ol- 20a/3
şehid ol- 20b/7
tar ol- 31b/12, 44b/8
ulu ol- 24a/3, 41b/13
uyanuk ol- 48a/4
uyumiş ol- 25a/3

yakın ol- 17b/8

zāhir ol- 21a/6

zāil ol- 27b/12, 40a/12

zāyil ol- 5b/6, 16a/1

ziyāde ol- 29a/5, 46a/6

ziyān ol- 9b/13

3. “ne” zamiri ve “nice, nite” zarflarıyla birlikte bir ilgiyi sormak, ilgi bulunmadığını belirtmek için kullanılır.

o.- a 17b/6, 34b/1, 39a/2, 50b/2

o.- ası 39a/6

o.- ur 24a/8

4. Ekeylemin geniş zamanı olan -dır, -dir anlamında kullanılır.

o.- a 14a/9, 18a/9, 18a/13

5. Ulaşmak, bulunmak

o.- ur 18b/7

o.- urıdı 40b/10

namāzda ol- 46a/13

6. Kabul veya ret anlatır.

o.- am 16a/2,

o.- maz 4b/9, 36b/12, 42a/6, 48a/11

o.- ur 14b/11

7. Ait olmak

o.- am 42a/3

8. Yardımcı fiil olarak ihtimal ifade eder

o.- a kim 32a/6, 49a/10

olmak : Olmak, meydana gelmek

o. +uñ [olmağuş] 10a/12

on : On (10)

o. 47a/13

o. altıncı 1b/7

o. beşinci 1b/7

o. bire 47a/13, 47b/4

o. birinci 1b/5

o. dördüncü 1b/6

o. gün 45a/7

o.+ ın 47a/13, 47b/4

o. ikinci 1b/6

o. ikiye 47b/1

o. menzil 25b/13

o. sekiz biñ 13a/8

o. sekizinci 1b/8

o. toközuncü 1b/9

o. üçüncü 1b/6

o. yidinci 1b/8

onuncı : Onuncu

o. 1b/5

orta : Orta

o.+ sına 40a/10

ortak : Ortak

o.+ ıdum [ortagıdum] 8a/12

oruç (F.) : Oruç

o. 46b/11

o.+ ıla 46b/2

o.+ ın 20a/10

o.+ unı 45a/4

ot : Ot

o. 18a/10, 4a/3, 4a/4

o.+ dur 4a/4

otla - : Otlamak

o.- ya 24b/11

otlak : Mera, çayır

o. 7b/8

otlamak : Hayvana yem vermek

o. +dan [otlamağdan] 36a/1

otur- : Oturmak eylemi

o.- a 46b/3

o.- asız 25a/9

o.- dı 5b/1, 27b/1

o.- dılar 44b/5

o.- dum 30a/11

o.- mağıl 28a/10

o.- maz 11b/8

o.- mış 30a/11, 30a/6

o.- mışdur 37b/9, 5a/5

o.- mışdı 6b/4

o.- mışlardır 24a/11

o.- up 30b/1, 34b/2

o.- ur 7b/4, 25a/5, 26b/6, 30a/10,

34a/11, 39a/7

o.- urıdı 26b/5

o.- urıdum 38a/6

o.- urlar 24b/7

oturmak : Oturmak

o. 10a/10, 17b/9, 25a/7, 36a/3, 48a/11

o. +dan 9b/10, 9b/13 10a/3

o. +uñ [oturmağuş] 10a/7

otuz : Otuz

o. 18a/3

o. altıncı 2a/7

o. beşinci 2a/6

o. birinci 2a/5

o. dördüncü 2a/6

- o. ikinci 2a/5
- o. sekizinci 2a/8
- o. toktuzuncu 2a/8
- o. üçüncü 2a/5
- o. yidinci 2a/7

otuzuncu : Otuzuncu

- o. 2a/4

oyna- : Oynamak

- o.- rlarıdı 39a/4

Ö

ödemek: Ödemek

- ö. +e [ödemege] 38a/2

ög- : Methetmek, övmek

- ö.- miş 50b/10

ögmeklik : Methetme, övme, sena

- ö.+ i [ögmekligi] 10b/8

öğren- : Öğrenmek

- ö.- e 29b/5

öğret- : Öğretmek

- ö. 26a/11

- ö.- di 26a/13

- ö.- mişdür 3a/5

- ö.- üridi [öğredüridi] 29b/4

öğretici : Öğreten

- ö. +siydi [öğredicisiydi] 4b/4

öğücü : Öven, metheden

- ö.+ si 10b/7

öğün- : Övünmek

- ö.- dügi 37a/5

öğüt : Nasihat, öğüt

- ö. 16a/10, 16b/3, 17a/6, 20a/7

- ö.+ üm [öğüdü] 6a/5

- ö.+ üni [öğüdüni] 16b/5

- ö. *vır-* : öğüt vermek 6a/3, 16b/4, 28a/8

öğütle- : Öğüt vermek

- ö. 24b/11

- ö.- yesin 24b/12

öğle : Öğle

- ö. 31a/2

öl- : Ölmek

- ö.- di 16a/12, 16a/13, 22b/8, 42a/1

- ö.- em 14b/12

- ö.- mişdür 25a/4

öldür- : Öldürmek

- ö. 46a/7

ölmek : Herhangi bir nedenle yaşamını yitirmek, can vermek

- ö. 28b/1, 39b/3

ölçek : Birim olarak kabul edilmiş olan herhangi bir şeyin alabildiği kadar ölçü

- ö. 47b/4

ölü : Ölü

- ö. 39a/9

ölüm : Ölüm

- ö. 31b/11, 32a/10

- ö.+ e 39a/10

- ö.+ i 16a/5

- ö.+ inden 16b/1

‘ömr (A.) : Yaşama veya var olma süresi

- ‘ö.+ i 17a/7, 48b/2

- ‘ö.+ in 34a/7

- ‘ö.+ ini 31b/10

- ‘ö.+ ümden 32b/10

- ‘ö.+ üñ 32b/1

- ‘ö.+ üñi 32a/4

- ‘ö.+ ünüñ 48a/4

öñ : Önce, daha önce; ileri, üstün

- ö. 31a/1

- ö.+ den 14a/12, 49b/7

- ö.+ i 27b/3

- ö.+ ine 18a/12, 21b/2

- ö.+ lerinde 34a/11

- ö.+ ümde 47b/1

- ö.+ ünde 26b/6, 44b/1

öp- : Öpmek

- ö.- di 12a/9

- ö.- düm 30b/8

- ö.- em 15a/12

ör- : Yapmak, inşa etmek

- ö.- e 37a/12

örtülü : Örtülü, örtülmüş

- ö. 24a/12

- ö.+ lerile 28a/10

öte : İleri, öte

- ö.+ ye 26a/7

ötece : Sonra

- ö.+ ce 12b/1

ötürü : Dolayı, için, ötürü

- ö. 14a/3, 15b/2, 18b/11, 24a/6,

- 27a/1, 36a/10, 38b/2, 39b/1,

- 43b/1, 45b/3, 45b/5, 49b/11,

- 50b/9

öyle : Öğlen

ö. 30b/13

‘özr (A.) : Bir kusur veya suçun hoş görülmesini gerektiren sebep
 ‘*özr dile-* : yapılan bir yanlıştan ya da uygun olmayan bir durumdan dolayı suçun bağışlanmasını dilemek
 ‘ö. 6a/1, 34b/13
 ‘ö. -mege 38a/2

P

pādiṣāh (F.) : Hükümdar, melik
 p. 36b/13, 50b/2, 50b/5, 50b/6

pādiṣāhlık (F.+T.) : Hükümdarlık, padişahlık
 p. 50b/4

palās (F.) : Aba, çul
 p. 7a/9

pāre (F.) : Parça
 p. 25a/6
 p.+ si 23b/2

p. *pāre* : parça parça 39a/1

Pārisī (F.) : Farsça
 P. 3b/7

pāyendān (F.) : Teminat, güvence
 p. 33a/1

pāyendālık (F.+T.) : Teminat verme
 p.+ dan 33b/12

perde (F.) : Örtü
 p.+ lerimiş 9a/7
 p.+ müzi 30b/11
 p.+ sini 30b/12

perī (F.) : Cinlerin dışısına verilen ad
 p. 30a/6
 p.+ leri 28b/11

pes (F.) : Öyleyse, o hâlde, artık, sonra; yeter, yetiştir
 p. 4a/5, 4a/9, 4b/7, 5a/9, 6b/4, 6b/8, 7a/6, 7a/10, 7b/4, 8a/11, 8a/2, 8a/4, 8a/5, 8a/7, 8b/10, 8b/12, 9a/3, 9b/3, 10a/13, 10a/7, 11a/1, 11a/11, 11a/12, 11a/13, 12a/5, 12b/4, 12b/6, 13a/13, 13a/6, 13a/9, 13b/10, 13b/3, 14a/4, 14a/7, 14b/13, 15a/13, 15a/2, 15a/6, 15a/8, 15a/9, 17a/11, 17a/5, 17b/13, 18a/11,

18a/5, 18a/9, 19a/1, 20b/7, 21a/12, 21a/3, 21a/4, 21b/11, 21b/13, 21b/3, 21b/6, 21b/9, 22a/3, 23a/13, 23b/11, 23b/9, 24b/3, 25b/9, 26a/10, 26a/12, 26a/5, 26a/7, 26a/8, 26b/12, 27a/13, 27a/4, 27a/9, 27b/7, 28b/6, 28b/8, 29a/10, 29a/12, 29a/13, 29a/3, 29a/5, 29a/6, 29a/9, 29b/8, 30b/1, 30b/3, 30b/5, 30b/8, 31a/8, 31b/4, 31b/6, 31b/8, 32a/2, 32b/6, 32b/9, 33a/11, 33a/12, 33a/4, 33a/6, 33a/8, 33b/7, 33b/9, 34a/2, 34b/1, 34b/12, 34b/2, 34b/5, 35a/1, 35a/3, 38a/1, 39a/10, 39b/3, 39b/5, 3b/11, 3b/7, 40a/11, 40b/11, 40b/12, 40b/6, 41a/10, 41a/12, 41a/3, 41a/4, 41a/6, 41b/11, 41b/3, 41b/4, 41b/6, 42a/10, 42a/5, 42b/3, 42b/8, 42b/9, 43a/10, 43a/11, 43b/10, 43b/11, 43b/12, 43b/3, 43b/5, 43b/9, 44b/2, 44b/3, 44b/5, 44b/7, 44b/8, 45a/1, 45a/11, 45a/7, 46a/10, 46a/3, 46b/7, 47a/1, 47a/12, 47a/8, 47b/9, 49b/11, 49b/2, 49b/7, 50b/1, 50b/11, 50b/12

peşīmān (F.) : Pişman

p. *ol-* : pişman olmak 28a/12, 29b/12, 31b/2, 31b/7

peşrev (F.) : Önde giden
 p.+ iydi 4b/4

peygamber (F.) : Peygamber

p. 3a/6, 3a/7, 3a/8, 3b/3, 5a/2, 6a/6, 7a/13, 11a/11, 11a/6, 12a/10, 12a/13, 12b/2, 18b/10, 18b/6, 21a/7, 21a/9, 21a/11, 21a/12, 50a/4
 p.+ den 26a/6
 p.+ lerüñ 4b/1
 p.+ üñ 12b/3, 12b/9

peygamberlik (F.+T.) : Peygamber olma durumu
 p. 4a/12, 6b/1

pīl (F.) : Fil

p. 24a/13

pīr (F.) : Şeyh, pir

p. 30a/10, 30a/13, 30b/3, 30b/5,
30b/9, 31a/4, 39b/5
p.+ ler 22a/7, 23a/2, 23b/3
p.+ lerde 4b/13

R

rabbī (A.) : Rabbim

R. 8b/6

rabbü'l- 'ālemīn (A.) : “Alemlerin

Rabbi” , Allah

r.+ dür 10b/8

raḍīya'llāhü 'anhü (A.) : “Allah ondan
razı olsun” anlamına gelmektedir.
(Erkek için)

r. 4b/3, 4b/11, 6a/2, 6b/12, 7b/5,
13b/11, 13b/3, 15a/6, 17a/7,
29a/1, 31b/9, 35b/10, 40a/6,
50a/3

raḍīya'llāhü 'anhā (A.) : “Allah ondan
razı olsun” anlamına gelmektedir.
(Kadın için)

r. 5a/2

rağbet (A.) : İstekle karşılama; iyi kabul
edilme

r. ol- : iyi kabul etmek 3b/1

rāḥatlık (A.+T.) : Üzüntüsüz, tasasız,
kedersiz bir halde bulunmak

r. 20a/8

rahmān (A.) : Dünyada her canlıya,
mü'min, kâfir ayırt etmeksizin
herkese merhamet eden Allah

r.+ a 43b/9

r.+ dandur 25b/13

rahmet (A.) : Acıma, esirgeme, koruma,
yargılama

r. 3b/5

r.+ dür 9b/4

r.+ i 3b/2

r.+ ine 33a/2

r.+ üme 9b/3

r. kıl- : bağışlamak, affetmek
15a/13, 32a/6

rahmeten li'l- 'ālemīn (A.) : “Alemlere
rahmet olarak” manasındadır.

r.+ dür 10b/7

rahmetu'llāhi 'aleyh (A.) : “Allāhın
rahmeti onun üzerine olsun”
manasındadır.

r. 20b/12, 49b/13

rahmetu'llāhi 'aleyhi (A.) : “Allah’ın
rahmeti üzerine olsun.”
manasındadır.

r. 10b/3, 10b/5, 40a/1, 40a/2

rahmetu'llāhi 'aleyhim ecma'in (A.) :
“Allah onların hepsine rahmet
etsin” manasındadır.

r. 1b/1

**rahmetu'llāhi' aleyhi rızq rahmeten
vāsi' aten (A.)** : “Allah bol bol
rahmet etsin” masındadır.

r. 40a/2, 40a/3, 50a/1

rāst (F.) : Doğru

rāst gel- : isteğe uygun olmak

r. 23a/10

r. - e 10b/9

r. - mez 36a/7, 9a/12

r. - ürmisse 22b/11, 23b/5

rāst kıl- : temin etmek

r. -dı 33a/12

rāst ol- : yeterli olmak, kafi
gelmek

r. - urmıssa 23a/4

resül (A.) : Peygamber, Hz. Muhammed

r.+ i 12a/10

r.+ inüñ 35a/11

resülullāh (A.) : Allah’ın elçisi, Hz.
Muhammed

r. 11a/10, 11a/5

rāzī (A.) : Rıza gösteren, kabul eden

r.+ dür 43b/8

r. ol- : razı olmak 46b/1, 49a/13,
50a/13

rāz-dār (F.) : Sır tutan

r. ol- : sır vermek 28a/11

re'is (A.) : Baş, başkan

r.+ i 41a/13

renc (F.) : Sıkıntı, zahmet

r. 45b/2

r.+ leri 45b/5

revā (F.) : Uygun, yerinde, yakışır

r. gör- : uygun görmek 15a/4

revān (F.) : Yürüyen, giden, su gibi akıp
giden

r. 24b/3, 27b/9, 9a/4

r. ol- : su gibi akmak 27a/8, 38b/6

rızq (A.) : Allah’ın kullarına verdiği
nimet

- r. 16a/10, 40a/2
r.+ ı 18b/1
rivāyet (A.) : Söylenti, haber; anlatılan bir haber
r.+ dür 17a/6, 21a/11
r. *kıl-* : anlatmak, nakletmek
15b/8
riyā (A.) : İki yüzlülük
r. 41a/8, 41b/6
riyāzet (A.) : Dünya lezzetlerinden sakınma
r. 24a/2, 50a/5
r.+ e 24a/1, 41b/12
rūkūʿ (A.) : Namazda dizlere tutunarak vücudun belden yukarısını yere paralel gelecek şekilde eğme
r. 17a/9
r.+ a *tur-* : rükuya durmak 17a/9
Rūmī (A.) : Süslemede (tezhip) sitilize edilmiş yaprakları andıran ve umumiyetle zıd kıvrımlı iki parçacıktan, bazen tek parçadan ibaret olan motiflerle bir göbeğe bağlı olarak spiral kıvrımları halinde yapılan süsleme nev'i ve süslemedeki motiflerden her biri
r. 22a/2
ruṭab (A.) : Hurma, olgun hurma
r. 46a/1, 46a/11, 46a/12, 46b/2, 47a/1, 47a/2, 47a/3
rūzgār (F.) : Zaman, devir
r. 41b/12
rūsvā (F.) : Rezil, itibarsız
r. *eyle-* 30b/11
r. *kıl-* 30b/11

S, Ş, Ş

- sāʿ at (A.)** : Saat, vakit
s. 5b/5, 8a/9, 16b/10, 45a/1
s. (bir s.) 16b/3, 16b/9, 22a/12, 30b/1, 31a/3
s. (bir s.) +den 30a/11, 45a/11
şabırlı (A.+T.) : Sabreden, dayanan
ş. 35b/10
ş. *ol-* : sabırlı olmak, sabretmek
48b/8
şabr (A.) : Acı ve sıkıntılara katlanma, sabır

- ş. 35b/12, 35b/6
ş.+ dan 35b/5
ş.+ ı 13a/3
ş. *eyle-* 28b/6, 30a/7, 36b/10, 41b/4, 43b/1, 45a/7, 45b/6
ş. *it-* 12b/6, 13a/6
ş. *kıl-* 16b/13, 35b/7, 35b/8, 38a/13, 39a/13, 39b/1, 46a/1
şadaka (A.) : Sadaka
ş. *vır-* 20a/10
şadr (A.) : Baş, başkan
ş.+ ı 20b/12
şāfi (A.) : Samimi, saf
ş. 41a/11
şağ : Sağ, solun zıddı
ş. 12a/8, 19a/7
şağış : Sayı, miktar
s.- ınca 13b/5, 20a/2
şahābe (A.) : Peygamberimizi gören ve sohbetinde bulunan mü'min kimse
ş.+ ler 13a/13, 18b/5, 19a/4
ş.+ lerden 21b/6, 5a/3
ş.+ lerine 35a/11
şakal (A.) : Sakal
s. 22a/6
s.+ ın 42a/8
s.+ uñuz 35a/12
şakın- : Uzaklaşmak, kendini korumak, kaçınmak
ş. 10a/1, 10a/2, 10a/3, 9b/10, 9b/12
şakınuk : Tanrı'dan korkan, dinin buyruklarını yerine getiren
s.+ lardur 19a/11
şakla- : Gizlemek; korumak; gözetmek
ş.- dı 43a/1
ş.- dum 38a/9
ş.- gıl 9a/11
ş.- r 43b/7
ş.- rıdı 12a/2
şalavāt (A.) : Hz. Muhhammed'e ve onun soyundan gelenlere saygı bildirmek için okunan dua
ş. *vır-* : salavat getirmek 16b/2
şālih (A.) : Dinin emrettiği şeylere uygun harekette bulunan
ş.+ ler 3b/4
sālik (A.) : Bir tarikata girmiş bulunan

s.-i tayyār 40a/5
şalla'llāhü 'aleyhi vesellem (A.) :
 "Allah'ın salat ve selamı üzerine olsun." Peygamber efendimizin adı anılınca söylenen sözdür.
 ş. 3a/8, 10b/6, 18b/4, 19b/2
saña : Sana
 s. 6a/5, 8a/12, 12b/11, 12b/12, 13a/1, 14b/6, 14b/8, 15a/13, 16a/10, 17a/4, 18a/3, 22b/11, 23a/11, 23a/3, 23a/5, 23a/9, 23b/6, 23b/8, 25a/12, 27a/1, 30b/9, 32b/2, 38a/10, 41a/5, 41b/8, 42b/3, 44a/6, 45b/1, 45b/3, 45b/5, 46a/13, 48a/10
şar- : Sarmak, sarmalamak
 ş.- alar 41b/10
şarar- : Sararmak
 ş.- mış 17b/13
sarāy (F.) : Saray, büyük konak
 s.+ a 37a/1, 5a/11, 5a/12
 s.+ ı 44b/1
 s.+ ına 8a/3
 s.+ ında 11a/4
 s.+ uñ 44b/1
 s.+ uñı 5b/12
şarf (A.) : Harcama
 ş. ey/e- : harcamak 32b/2
sark- : Sarkmak
 s.- mışdur 17b/11
şat- : Satmak
 ş.- arsin 13a/11
 ş.- mağuñ 13a/12
şataş- : Hoşlanılmayan bir şeyle karşılaşmak, istenmeyen bir hale uğramak
 ş.- asın 45b/7
 ş.- asız 25a/10
 ş.- duğın 31a/8
şatıcı : Bir şey satan kimse
 ş. 21b/8
şatu : Satın alınacak şey
 ş.+ ya 31b/1
 ş.+ yı 31b/7
şatun : "fiyatını vererek bir şey almak" anlamında kullanılan satın almak deyiminde geçer.
 şatun al- : satın almak
 ş. -a 13a/10

ş. -dı 31a/9, 45a/9, 46b/2
 ş. -duk 29b/2
 ş. -dum 50b/13
 ş. -mış 46b/4
 ş. -urıdı 45a/3
savaş : Muharebe, mücadele
 s. 22a/4, 22b/13
 s.+ a 42b/1
 s.+ la 22b/11
 s. kıl- : mücadele etmek 9b/5, 42a/10
şavma'a (A.) : İbadet yeri, tekke
 ş.+ sı 27a/7
şavuk : Soğuk
 ş. 38a/8
şavul- : Uzaklaşmak
 ş. 43a/9
 ş.+ am 43a/10
sa'y (A.) : Çalışma, çabalama
 s. it- : çalışmak 5a/9
şayrı : Hasta krş. şayru
 ş. 47a/11
şayru : Hasta krş. şayrı
 ş. 43a/5
 şayru ol- : hasta olmak
 ş.- a 24b/10
 ş.- dı 22b/6
sebeb (A.) : Sebep
 s. 37b/3, 3a/13, 40b/9, 4a/8
 s.+ den 18b/10, 19a/4, 30a/2, 40b/7, 44b/2, 50b/11
 s.+ dendür 47b/8
 s.+ i 21b/7, 9b/3
sebîl (A.) : Yol
 s.-i ihtisār 10b/2
secde (A.) : Secde
 s.+ ye 17a/10, 27a/7
sekiz : Sekiz
 s. biñ 36a/9
sekizinci : Sekizinci
 s. 1b/4
selām (A.) : Biriyle karşılaşıldığında nezaketle esenlik dileme
 s.+ ını 12a/5
 s.+ um 15a/11
 s. degür- : selam götürmek 19a/9
 s. olsun : selam etmek 23b/8
 s. vîr- : selam vermek 12a/4, 12a/5, 15a/11, 30b/1, 30b/4

selāmatlık (A.+T) : Selametlik, emnlik,
esenlik

s. 25b/2, 25b/3

s.+ ıla [selāmatlıgıla] 14b/2

selāmet (A.) : Selamete çıkma, kurtulma
s. 36b/7

sen : Sen (şahıs zamiri)

s. 6a/4, 6a/8, 8a/1, 8a/13, 8b/4,
12a/12, 12a/13, 14b/11, 15b/4,
16a/11, 16b/6, 16b/8, 18b/1,
19a/5, 19b/6, 24b/11, 24b/7,
26a/5, 31b/3, 32b/1, 32b/3, 32b/5,
33b/12, 34b/10, 38a/4, 39a/12,
41b/5, 42b/1, 45b/3, 47b/13,
48a/1, 48a/5, 50b/13

s.+ de 26b/13

s.+ den 9a/7, 10a/1, 25b/13,
27a/6, 35b/10, 38a/10, 38b/4,
45b/4

s.+ i 5b/12, 10a/2, 14b/7, 14b/8,
16b/7, 18b/8, 19b/10, 19b/11,
19b/12, 22b/12, 23a/4, 32a/6,
34b/12, 38b/1, 38b/2, 42b/2,
43b/7, 44a/5

s.+ üñ 6b/7, 6b/8, 6b/13, 7a/12,
7a/7, 7b/10, 8a/12, 9b/12, 11a/10,
12b/2, 12b/9, 13b/2, 15b/5, 18b/9,
22b/12, 23b/3, 23b/5, 24b/5,
24b/7, 25a/11, 27a/5, 30a/8,
32a/1, 34a/4, 34a/7, 38a/5, 38a/7,
38a/9, 38b/1, 39b/2, 3b/13,
41b/10, 43a/1, 47a/3, 50a/9,
50b/13

s.+ üñ idi 31a/12

s.+ üñdür 21b/12

s.+ üñile 28a/4

s.+ üñiledür 28a/3

s.+ üñle 10a/3, 16a/2, 49b/2

sensüz : Sensiz

s. 19b/13

sev- : Sevmek krş. siv-

s.- dicegi 4b/3

s.- düğümden 45b/5

s.- mez 32a/8

sevgülük : En çok sevilen

s.+ i 19a/10

sevici : Seven

s.- ici 40b/9

sevin- : Sevinmek

s.- mezin 24b/8

s.- üridi 50a/12

s.- ürsin 24b/7

s.- ürven 24b/9

sevmek : Sevgi ve bağıllık duyumsamak
s. +den 28b/1

şı- : Kırmak; yıkmak

ş.- dı 26a/3

ş.- duqlarında 14a/6

ş.- dum 14a/10

ş.- mışıdı 14a/8

ş.- rdı 20a/10

ş.- ya idüñüz 14a/7

şıddık (A.) : Pek doğru, sözünün eri
(kimse)

ş.+ lar 49a/5

şığın- : Sığınmak

ş.- dum 9a/9

ş.- urven 17a/4

şığır : Boynuzlu, geviş getiren
hayvanların genel adı

ş.+ ı 13b/4, 20a/2

şın- : Kırılmak

ş.-a 39a/1

ş.-maya 20b/3

şına- : Sınamak, denemek

ş.- duş 34b/12

sınıklık : Zayıflık, düşkünlük

s.+ ı [sınıklığı] 34a/9

sırr (A.) : Sır

s.+ ın 41a/11

şırāt (A.) : Sırat köprüsü

ş.+ dan 35a/7

sigirt- : Hızlı adımlarla ya da sıçrayarak,
koşar gibi bir yere yürümek

s.- ürler [sigirdürler] 7b/8

sinī (F.) : Sini, büyük tepsi

s.+ ler 39a/7

siret (A.) : Bir kimsenin içi, hâli, tavrı,
gidişi, ahlâkı

s.+ in 3b/2

siv- : Sevmek krş. sev-

s.- e 49a/9

s.- er 43b/5

sivgölü : Sevgili, sevilen

s. 48b/1

siz : Siz (şahıs zamiri)

s. 5a/11, 6a/9, 11b/5, 13b/12,

14a/4, 14a/6, 14b/1, 19a/6,

24b/12, 29a/6, 32a/10, 32a/8,
32a/9, 35a/11, 37b/2, 46a/2,
48b/11, 49a/2
s.+ de 14a/5
s.+ den 37a/13
s.+ e 24b/13, 25a/7, 48b/11
s.+ i 25a/9, 35b/1, 36a/2, 49a/3
s.+ lerden 35b/1
s.+ üñ 6a/6, 6a/7, 6a/8, 11b/1,
14b/2, 25a/4, 27b/6, 35a/13
s.+ üñile 6b/5
şof (A.) : Ham ipekten yapılmış astarlık
kumaş
ş. 50b/7
ş.+ ı 50b/7
sok- : Sokmak
s.- dı 14b/10
s.- dılar 42b/9
şol : Sol, sağ zıddı
ş. 19a/7
şoñ : Son, sonra
ş. 29b/8
ş.+ ı 27b/3
şoñra : Sonra
ş. 3a/1, 3b/6, 5a/3, 8a/3, 11a/12,
11a/13, 15a/5, 16b/11, 20b/1,
22a/8, 25a/12, 25b/6, 26b/9,
30a/12, 30b/13, 35a/4, 35b/13,
44a/10, 45a/11, 49b/9
şor- : Herhangi bir konuda, birine soru
yönelterek bilgi istemek
ş. +a [şormağa] 47a/11
ş.- arıdı 22b/6
ş.- arsin 16a/11
ş.- arsız 48a/8
ş.- dı 8a/5, 11b/3, 31a/12, 31b/6,
35b/5 38b/13,
ş.- dılar 4a/1
ş.- dum 22b/2, 28a/13, 47b/3
söyle- : Söylemek
s.- di 18a/13, 47a/1
s.- mez 11b/5
s.- rem 26a/7
s.- rsin 25a/2, 35a/7
s.- ye 3b/10, 43b/2
s.- yeler 36b/12
s.- yeni 3b/10
söylemek : Düşüncelerini sözle ve
konuşmayla anlatmak

s. 36b/12
s. +e [söylemege] 26a/8
söylen- : Kendi kendine bir şeyler
söylemek, söylenmek
s.- diler 22a/6
söyleş- : Karşılıklı konuşmak
s.- eler 25a/12
s.- medi 43b/11
s.- üp 48a/13
söyleşmek : Söyleşmek
s. +den 48b/1
söyleyüci : Söyleyen
s.+ nüñ 25b/3
söz : Kelam, söz
s. 8a/13, 9a/12, 22a/8, 23b/9,
26a/6, 26a/8, 27a/3, 3a/2, 3b/10,
3b/12, 42b/5
s.+ dür 35a/7, 46b/8
s.+ i 3a/3, 4a/6, 36b/2, 36b/3,
42a/4, 45b/9, 46b/12, 46b/13
s.+ idür 20a/3, 20a/5, 32a/12,
50a/12
s.+ in 25b/3
s.+ inden 3a/2
s.+ ine 9b/11, 28a/11
s.+ inüñ 3b/12
s.+ leri 3a/4, 10a/13, 10b/1
s.+ ümi 24b/12
s.+ üñ 3b/12, 25a/11, 25a/2,
38b/7, 48b/7
s.+ üñi 25a/12
şu : Su
ş. 8b/11, 8b/13, 9a/1, 9a/4, 21a/7,
27a/11, 29a/11, 29a/12, 29a/6,
29a/7, 29a/9, 40b/4
ş.+ dan 21a/10, 34b/8
ş.+ dur 34b/11
ş.+ vı 29a/8
ş.+ ya 8b/10, 50a/6
ş.+ yı 6b/1, 21a/8
ş.+ yın 38a/9
suâl (A.) : Soru, sorma, sorulma
s. *kıl-* : soru sormak 7b/5, 24b/6,
24b/10, 25a/1, 25a/5
şubh (A.) : Sabah, sabah vakti
ş. 28b/6
şuffe (A.) : Sofa, üzeri örtülü geniş ve
yüksek yer
ş. 5b/10

sultān (A.) : Padişah, hükümdar
s. 43b/5, 43b/7, 43b/8

s.+ a 43b/7, 43b/8

s.+ ı 4a/12

s.+ lar 28a/9

şun- : Uzatmak, sunmak

ş.- a 10a/4

ş.- arıdum 9a/6

ş.- dı 40b/4

ş.- u vır- : hızlıca vermek 34a/1

şūret (A.) : Biçim, görünüş, kılık

ş.+ i 11a/1, 22b/3

şūretā (A.) : Görünüşte

ş. 14a/9

şusuzluk : Susuz olma durumu

ş. 29a/3, 29a/5

sūbhāne rabbiyel a' lā (A.) : “Ey büyük

Rabbim! seni bütün noksan

sıfatlardan tenzih ederim”

manasında bir tesbihat sözüdür.

s. 17a/13

sūbhānū ve te'ālā (A.) : “Yüce ve

noksan sıfatlardan uzak”

manasındadır.

s. 10b/13

sūcūd (A.) : Secde edenler, secde edip

yere kapananlar

s. 17a/10, 17a/13

sūt : Süt

s. 21a/3, 21a/5

sūnnet (A.) : Hz. Muhammed'in sözleri,

işleri ve tasvibleri

s.+ dūr 17b/1

sūñū : Süngü, kargı, mızrak

s.+ yi 17b/3

sūpūrge : Süpürge

s. 44b/10

sūr- : Kovmak, uzaklaştırmak

s.- ūñ 26b/4

Ş

şādlık (F.) : Sevinç, neşe

ş. 11b/11

ş.+ dan 30b/7

şāh (F.) : Padişah

ş. 2a/7

şākird (F.) : Çırak, yamak

ş. 45a/11

ş.+ i 45a/10

şart (A.) : Bir şeyin var olması için
mutlaka gerekli olan başka bir
şey

ş.+ ıla 28b/10

ş.+ indandur 14a/7

şefā' at (A.) : Birinin suçundan geçilmesi
veya dileğinin yerine getirilmesi
için edilen aracılık

ş. 15a/7, 20a/2

ş.+ e 41b/5, 6b/6

ş.+ ūmūze 6b/7

şefā' at it- : (günahın

bağışlanması için) aracılık etmek

6b/8, 23b/3

şefkat (A.) : Acıyarak ve esirgeyerek
sevme

ş. it- : acımak, esirgemek 21b/3

şehādet (A.) : Kelime-i şahādet

cümlesini söyleme

ş. 47a/12, 47b/2

şehīd (A.) : Din veya yüksek bir ūlkü

uğrunda ölen kimse; savaşta ölen

ş. ol- : şehit olmak 20b/7

şehr (A.) : Şehir

ş.+ inde 40b/10, 41b/13

ş.+ inden 26b/4

ş.+ ine 26a/2, 47a/4

ş.+ inūñ 41a/13

ş.+ ūñ 43a/8

şerbet (A.) : Şerbet, içilecek tatlı şey

ş.+ i 24a/13

şerh (A.) : Açıklama

ş. ey/e- : açıklamak 31a/8

şerī' at (A.) : Ayet, hadis ve icma-i
ūmmet esaslarına dayanan din
kaideleri

ş. 11b/4, 34a/13, 50a/4

ş.+ ūm 18b/11

şerīflik (A.+T.) : Soyluluk, temizlik

ş.+ine [şerīfligine] 6a/11

şevk (A.) : Şiddetli arzu; keyif, neşe,
sevinç

ş. 4b/4

şeyh (A.) : Bir tekke veya zaviyede
reislik eden ve müritleri bulunan
kimse

ş. 25a/1, 28a/7, 47b/1

ş.+ ūñ 32b/8

şeytân (A.) : Şeytan

ş.+ dandur 25b/11

ş.+ uñ 48a/9

şi'ir (A.) : Şiir

ş.+ i 7a/3

şikâyet (A.) : Sızlanma, yakınma

ş. *kıl-* : yakınmak 38b/4, 48a/3

şimdi : Şimdi

ş. 7a/2, 8b/5, 9a/3, 12b/3, 16a/13,
31a/13, 32b/10, 32b/12, 37a/8,
37b/2, 41b/8

şirk (A.) : Müşriklik, Allah'a ortak

koşma

ş. 16a/9, 38b/10

şol : Şu krş. şu

ş. 8a/11, 8a/9, 16b/10, 18a/13,
22b/8, 27b/4, 28a/5, 28b/12,
31b/13, 32b/5, 35a/5, 36a/7,
38b/10, 39a/5, 39a/7, 45a/1,
48a/12

ş. *ka*dar 27a/8, 27b/1, 27b/11,
27b/8, 34a/2, 34a/8

şöyle : Şöyle

ş. 3b/10, 4a/5, 23b/10, 24a/1,
26b/4, 35a/4, 42b/6, 46a/8, 49a/8
ş.+ *dür* 4a/5, 39a/3, 39a/9
ş. *idi* 50a/5
ş. *ki* 29a/7, 43a/6
ş. *kim* 5b/2, 7a/9, 19b/3, 21b/3,
24a/4, 26b/7, 28a/1, 41b/13,
46a/12, 50a/8

şu : Şu krş. şol

ş. 18b/1

ş.+ *ndan* 38b/1

ş.+ *nuñ* gibidür 15b/9

ş.+ *nuñçün* 25a/11

şūrīde (F.) : Karışık, perişan

ş. 11b/10

şükr (A.) : Görülen iyiliğe karşı

gösterilen memnunluk,
minnettarlık

ş. 48a/3

ş.+ *ine* 38a/1

ş. *kıl-* : şükretmek 39a/12, 42b/4

T, Ț

tā (F.) : Tā ki, yeter ki, ... -ıncaya kadar

t. 8b/13, 12b/6, 14a/8, 14b/9,

17a/12, 19a/11, 23b/12, 29b/10,

30a/7, 35a/5,

36b/8

t. *ki* 12b/8, 24a/3, 28b/3, 33a/10,

41b/5, 45b/5

t. *kim* 5a/5, 5b/7, 6b/3, 7b/11,

8a/10, 8b/13, 9a/5, 9b/4, 11a/9,

12a/2, 13a/3, 13a/4, 13a/6,

13b/11, 15a/9, 16b/13, 17b/1,

17b/12, 18a/10, 20b/3, 20b/4,

21a/4, 22b/12, 26a/4, 26b/2,

28b/6, 29b/6, 29b/8, 32b/5, 36b/7,

38b/1, 40b/8, 41b/12, 41b/4,

42a/3, 43a/2, 43b/2, 43b/4, 44b/5,

46a/13, 46b/3, 49a/13, 49a/4

ta'ām (A.) : Yemek, aş

Ț. 17b/9, 18a/7, 29b/2, 37b/5,

39a/9, 46b/11

ta'at (A.) : Allah'ın emirlerini yerine

getirme, ibadet

Ț. 26b/13

Ț.+ *üm* 43a/9

ta'alluḡ (A.) : Ait olma

t. 6a/11

tabaḡ (A.) : Tabak, kap

Ț. 22a/9

t.+ *larla* 23a/8

tābi' (A.) : Birinin peşi sıra giden, ona

uyan

t.+ *lerinden* 50a/4

t.+ *lerüñ* 10b/3

tabīb (A.) : Hekim, doktor

Ț. 24b/10

Ț.+ *ler* 22b/7

tābir (A.) : İfade, anlatma

t.+ *ıyle* 23b/9

tāc (A.) : Hükümdarların başlarına

giydikleri cevahirli başlık

t. 33b/8

t.+ *uma* 5a/11

tat : Tat

Ț.+ *ı* [Țadı] 48a/12

Ț.+ *ından* [Țadından] 49a/10

taḡ : Dağ

t. 47b/1

Ț.+ *a* 16b/10

taḡıl- : Dağılmak

Ț.- *ınca* 30a/7

taḡt (F.) : Hükümdarların oturduğu

büyük koltuk
 t.+ ina 5a/13
 t.+ uñla 5b/12
tahta (F.) : Tahta
 t. 39a/1
ṭāife (A.) : Kavim, kabile
 t.+ nūñ 40a/6
ṭalak (A.) : Nikah akdini bozma, boşama
 t. 42a/4, 42a/5
ṭaldur- : Daldırmak
 t.- dı 8b/12
 t.- ğıl 8b/11, 8b/13
ṭaleb (A.) : İstek
 t.+ ine 36a/5
ṭam : Dam
 t. 27a/11, 38a/6, 46b/3
 t.+ dan 27a/9
ṭama^c (A.) : Doymazlık; çok isteme; aç
 gözlülük
 t.+ ı 24a/7, 25b/2, 9b/7
 t.+ ını 25b/1
 t.+ uñ 50b/3
 t. *kıl-* : çok istemek 40b/11
tamām (A.) : Tamam, eksiksiz
 t. 17b/10, 30b/7, 3b/1, 40b/13,
 45a/7, 46a/12, 46b/1, 50a/5
 t.+ ıdı 22b/4
ṭamar : Damar
 t.+ ından 17b/8
ṭamla- : Damlamak
 t.- dı 27a/10
ṭamu : Cehennem
 t. 17b/8, 43a/4, 45b/6
 t.+ dan 26b/9
 t.+ sı 10a/5, 10a/6
ṭañ : Şafak vakti
 t.+ la 18a/8, 28b/2, 50a/12
ṭanābe (A.) : Çadır ipi
 t.+ ler 22a/3
ṭanuk : Tanık, kanıt, delil
 t. 33a/7
ṭap- : Tapmak
 t.- arın 32b/10
 t.- arsin 32b/3
 t.- aruz 47b/13
 t.- duğum 32b/6
 t.- duğun 32b/5
 t.- mazin 8b/8
ṭapmak : Tanrı olarak tanıyıp tapınmak

t. 31b/10
 t.+ da 32b/1
 t.+ dan 32a/3
ṭapu : Huzur, nezd
 t.+ ña 18b/9
ṭapucı : Tapan, tapma işini yapan
 t. 34a/5
ṭar : Geniş olmayan, dar
 t. 31b/12, 42b/10, 44b/8
ṭarīkat (A.) : Allah'a ulaşmak arzusuyla
 tutulan yol; tasavvufi meslek
 t. 50a/5
ṭart- : Tartmak
 t.- ar 37a/7
 t.- ariken 47a/7
 t.- mazdum 38b/2
ṭartmak : Tartma işi
 t. 37a/8
 t.+ dan 37a/9
ṭaşnīf (A.) : Sınıf sınıf ayırma; kitap
 haline getirme
 t. 4b/6
ṭaş : Taş
 t. 20b/2, 20b/3
ṭaşra : Dış, dışarı
 t. 19b/3, 34b/8, 6b/11
 t.+ dağı 7a/11
ṭaşt (F.) : bkz. bābü't ṭaşt
 t. 26a/13
 t.+ da 26a/12
ṭatlu : Tatlı
 t. 28a/11
 t.+ dan 45a/2
ta^c zīm (A.) : Büyükleme, ululama,
 büyük sayma
 t. *eyle-* : ululamak 5a/13
te^c ālā (A.) : “yüksek olsun!” manasına
 gelen bir söz olup Allah adıyla
 birlikte kullanılır.
 T. 5a/6, 6a/8, 8a/12, 9a/13, 9b/2,
 10b/13, 12a/1, 15b/12, 19b/4,
 25b/4, 30a/2, 32a/6, 33a/2,
 33b/10, 35a/1, 35b/7, 36a/10,
 36a/8, 38b/10, 38b/8, 39b/8,
 48b/3, 48b/10, 48b/13, 49a/5,
 49a/9, 49b/2, 49b/3
 T.+ dan 12b/11
tep- : Tepmek
 t.- di 8b/10

tebāreke (A.) : “yüceler yücesi”
anlamında bir sıfattır sadece
“Allah” için kullanılır.
t. 48b/2

tecellī (A.) : Allah’ın lutfuna nail olma
t. *kıl-* : lutfetmek 36a/10

tecrīd (A.) : Soyutlama, her şeyden el
ayak çekme
t.+ i 13b/9
t. idi 13b/8

tedbīr (A.) : Bir şeyi temin edecek veya
önleyecek yol, çare
t. 23a/4
t.+ üñ 32b/13
t. *eyle-* : çare bulmak 32b/12
t.+ *ini kıl-* 23b/11

tefāvūt (A.) : İki şeyin birbirinden farklı
olması
t. 49b/11

tefrīh (A.) : Ferahlandırma, gönül açma
t. *eyle-* : anmak, hatırlamak 48b/5

tefsīr-i Kūr’ān (A.) : Kur’an ayetlerinin
açıklanması
t. 4b/6

tekebbürlik (A.+T.) : Kibirliklik,
büyüklenmek
t. *kıl-* : kibirlenmek 7b/1

temāşā (F.) : Bakıp seyretme, gezme
t.+ ya 41a/2

ten (F.) : Gövde, vücut, beden
t.+ den 37a/3
t.+ üm 45b/2

tena‘‘um (A.) : Nimet içinde, bolluk
içinde bulunarak rahat etme
t. 49a/6

terk (A.) : Bırakma, terk etme
t. 37b/3
t. *kıl-* : terketmek 13b/2
terk-i dünyā eyle- : dünya
nimetlerinden elini çekmek
t. 23b/13

tesbīh (A.) : Allah’ı zikretme
t.+ i 17b/1
t.+ lerini 17a/1

teşvīş (A.) : Karıştırma, karmakarışık
t. *vir-* : karşılık vermek, cevap
vermek 17a/6, 30a/6

tevekkül (A.) : İşi Allah’a bırakıp
kadere razı olma

t. *kıl-* : tevekkül etmek 4a/10

tevfīk (A.) : Allah’ın yardımına kavuşma
t. *dile-* : Allah’tan yardım istemek
4a/9

tevḥīd (A.) : Allah’ın birliğine inanma
t.+ üñ 34a/7

tīmār (A.) : Bakma, ilgilenme
t. 22b/7

t. *kıl-* : ilgilenmek 21b/3

tīz (F.) : Tez, çabuk
t. 43a/9

tövbe (A.) : İşlediği bir günahı ya da
suçtan pişmanlık duyarak bir
daha yapmamaya karar verme.
t. 9a/12, 9a/13
t.+ si 21b/7

t.+ sine 40b/8

t. *kıl-* : tövbe etmek 41a/5, 44a/9

tüy : Tüy
t.+ i 13b/5

tıfıl (A.) : Küçük çocuk
t. 21a/6
t.+ dur 46b/9

toğrı : Doğru, gerçek krş. toğru
t. 16b/3, 42b/6

toğru : Doğru, gerçek krş. toğrı
t. 35b/12, 40a/4, 41a/11

toğuzuncı : Dokuzuncu
t. 1b/4

toğdur- : Daldırmak
t.- ur 3b/11

tolu : Dolu, boş olmayan
t. 22a/10

ton : Giysi, elbise; don
t. 7a/6, 7a/7, 8a/10, 8a/12, 17b/9,
27a/11, 50b/10, 50b/7
t.+ ı 20a/11, 34a/2, 7a/7
t.+ ına 27a/10
t.+ ını 12b/4, 15a/10, 34b/5
t.+ um 8a/9
t.+ uñ 7a/8
t.+ uñı 11a/10

tonlu : Giysisi olan
t. 30a/12, 30b/2

toñuz : Domuz
t. 42b/2

toprak : Toprak
t. 27b/2

t.+ a [toprağa] 12b/7

ı. + ı [toprağı] 27b/1
ıoy- : Doymak krş. doy-
 ı.- madın 37a/4
ıur- : Durmak krş. dur-
 ı.- a 17b/5, 50a/13
 ı.- dı 30b/2, 32a/2
 ı.- dılar 22a/12
 ı.- dum 15a/9, 28b/2, 43a/7, 7b/3
 ı.- mışdur 9b/5, 9b/6
 ı.- uñ 11a/13
 ı.- up 29b/13, 30b/3
 ı.- urdı 17a/10, 17a/8
 ı.- ursın 17a/12
namāza ıur- 29a/7
ruķū‘a ıur- 17a/9
ıura gel- : Kıyam etmek, ayağa kalkmak
 krş. ıuru gel-
 ı. - diler 11a/13
ıuru : Bir yöne doğru gitmek
 ı. 22a/4
ıuru gel- : Kıyam etmek, ayağa kalkmak
 krş. ıura gel-
 ı.- di 24a/4, 30a/8, 37b/9, 43b/3,
 43b/13
 ı.- diler 30a/13
ıut- : Tutmak
 ı.- am 33b/5
 ı.- aram 38b/4
 ı.- ardı 10b/10, 47b/5
 ı.- ardum 38a/13
 ı.- arıdı 24b/4, 45a/5
 ı.- arsin 50a/8, 50b/3
 ı.- arven 36a/5, 48a/9
 ı.- asın 16b/3
 ı.- avuz 40b/2
 ı.- ayın 16a/7
 ı.- dı 15b/1, 15b/10, 39b/10, 3b/9,
 41b/11, 42a/10, 7a/8
 ı.- mazsa 48b/1
 ı.- mış 18a/11, 38b/11
 ı.- mışıdı 44a/13
 ı.- uñ 8b/9
 ı.- up 34b/7, 9a/3
becid ıut- 47a/12
ma‘zūr ıut- 37b/11, 46b/9
yüz ıut- 44a/9
ıutul- : Ele geçirilmek, yakalanmak
 ı.- up 42b/1

U, Ū

u (A.) : “ve” bağlama edatı krş. ü
 u. 47b/11
uc : Uç
 u. + ına 45b/7
uçmak : Cennet
 u. 9b/7, 10a/5, 19b/3, 25b/1,
 31b/5, 33b/8, 36a/6, 36a/8
 u. + a [uçmağa] 11a/2, 33b/11,
 49b/12, 49b/6, 49b/9
 u. + da 36a/9
 u. + ı [uçmağı] 10a/5
ulaş- : Ulaşmak
 u.- anlar 4b/10
 u.- anlaruñ 4b/12
ulaşdur- : Ulaştırmak; erdirmek
 u.- a 33a/3
ulaşdurmak : Ulaştırmak
 u. 3a/13
ulu : Büyük, ulu
 u. 22a/2, 23b/1, 24a/3, 24a/5,
 26b/7, 30a/2, 41b/13, 42b/3,
 49a/7, 49b/1, 49b/5, 49b/6
 u. + dur 4b/10, 4b/12
 u. iken 49b/9
 u. + lar 23a/2
 u. + lardan 29a/2, 33a/5
 u. + ların 33a/6
 u. + larından idi 40a/6
 u. + laruñ 20b/11
 u. + muz 24a/5
 u. + nuñ 3b/8
 u. + sı 24a/11, 39b/12
 u. + sıydı 29b/3
ululamak : Yüceltmek
 u. + dan 18b/12
ululanmak : Kibirlenmek, kendini üstün
 görmek
 u. 7b/2, 7b/4
 u. + dan 7b/2
ululuk : Büyüklük, azamet
 u. 20a/6, 24a/8
 u. + ı [ululuğunu] 7b/3, 15a/3
 u. + ına [ululuğına] 6a/10, 16a/6,
 36a/11
 u. + um [ululuğum] 7b/3
unudul- : Unutmak eylemine konu
 olmak, unutulmak

u.- dı 29b/11
unut- : Unutmak
 u.- duñuz 25b/6
 u.- durmuş 18a/3
 u.- mağıl 16b/7
 u.- mazın 16b/7
ur- : 1. Vurmak; dövmek
 u.- alar 17b/3
 u.- arlarıdı 20b/2
 u.- dı 43a/11
 u.- dılar 40a/12
 u.- mağa 7b/9
 2. Ses çıkarmak için bir şeyi
 başka bir şey üzerine hızlıca
 çarpmak
 u.- dum 28b/7
 3. Bağırarak, haykırmak
na'ra ur- 18a/6
 4. Götürmek, uzatmak
oda ur- 32b/5
 5. Değmek, dokunmak
 u.- dı 43a/3
 6. Başını yere koymak
 u.- dı 12b/8
 7. Kendini yere atmak
 u.- urdı 25b/9
 8. Allah yolunda gitmek
ka'dem ur- 42b/12
uş : Akıl, zihin
 u.+ şı 40b/1, 47b/7
 u.+ şum 47b/10
 u.+ şuñ 47b/8
uşlu : Akıllı
 u. 23a/2, 35b/11
uş : İşte
 u. 23b/3, 38b/3, 44a/12, 46b/5
uşbu : İşte bu, şu
 u. 4a/5, 6b/2, 7a/2, 7a/7, 8b/4,
 8b/9, 9b/1, 17a/11, 17b/10, 21a/8,
 22b/1, 24a/5, 26a/8, 26b/13,
 27a/11, 28a/6, 28b/9, 31b/6,
 33b/2, 34a/12, 34b/10, 35a/6,
 36a/7, 38a/3, 42a/12, 44b/9,
 45b/2, 47b/7, 46b/8, 45b/9,
 47b/12, 50b/7
 u.+ nda 16a/2, 37b/7
 u.+ nı 14b/11, 25b/9
 u.+ nuñ 32a/6
 u.+ nuñ gibi 20a/13

utan- : Utanmak
 u.- am 41a/9
 u.- uram 6b/9
uy- : Uymak
 u.- anlaruñ 10b/6
 u.- sunlar 21b/6
uyan- : Uyanmak
 u.- dı 31a/13, 34a/1
 u.- dum 42b/4
 u.- maz 25a/5
 u.- ur 25a/4
uyanuk : Uyanık
 u. 48a/3
uyku : Uyku krş. uyku
 u. 17a/3, 33b/6
 u.+ dan 34a/1
 u.+ sı 46a/8
uykulu : Uykulu
 u.+ dur 17a/5
uyu- : Uyumak
 u.- dı 41a/3, 46a/8
 u.- dum 42a/13
 u.- madı 17a/2, 17a/7, 33b/1
 u.- maduñ 48a/5
 u.- mış 25a/3
 u.- mışdur 25a/2
 u.- mışı 25a/3
 u.- mışdı 42a/7
 u.- sañ 48a/5
uyuku : Uyku krş. uyku
 u.+ da 48a/7
 u.+ dan 42b/4
 u.+ m 42a/13
uzaklık : Uzak olma durumu
 u.+ından [uzaklığından] 17b/7
uzan- : Uzun sürmek, uzamak
 u.- dı 42b/5
uzat- : Baş, kolları ya da bacakları bir
 yere yöneltmek, uzatmak
 u.- dum 18b/2
uzun : Uzun
 u.+ ında 17a/11
u. dillü : (mecaz) incitici sözler
 söyleyen 43b/5

Ü

ü (A.) : “ve” bağlama edatı krş.u
 ü. 33a/3, 3a/3

üç : Üç
 ü. 28a/8, 36b/11, 37a/3, 42a/4, 42a/5, 45a/8
 ü. gice 17a/2
 ü. gün 17a/1, 18a/7
 ü. günden artuk 26a/2
 ü. günlük 5b/7
 ü. kez 17b/1, 45a/13
 ü. nesne 17b/7, 32a/7

üçün : İçin krş. için
 ü. 16a/13, 19a/9, 21b/13, 28b/9, 37a/6, 43b/4, 9b/7

üçüncü : Üçüncü
 ü. 9b/13, 17b/9, 1b/2, 28a/10, 32a/10, 37a/5

üleş- : Paylaşmak, bölüşmek
 ü.- üp 29a/13

ümîd (F.) : Umut, umma
 ü. 4a/5
 ü.+ i 24a/2, 9a/1
 ü.+ ine 37a/4

ümmet (A.) : Bir peygambere inanıp bağlanan cemaat
 ü.+ inden 8b/5
 ü.+ ine 48b/13
 ü.+ ini 12b/9
 ü.+ inün 13a/6, 13b/5
 ü.+ üm 12a/11, 19a/9
 ü.+ ümde 20a/1
 ü.+ üme 20a/2

ün : Ses, nida
 ü. 39b/8, 42a/13, 44a/1

üründü : Seçilmiş, seçkin, en iyi
 ü.+ si 10b/4

üst : Üst
 ü.+ inden 46b/3
 ü.+ ine 40b/4
 ü.+ üme 38a/11
 ü.+ ünde 12a/1, 5b/11
 ü.+ ünde idi 41b/3

üstād (F.) : Muallim; usta, sanatkâr
 ü. 3a/5

üzer : Üst
 ü.+ e 27a/7, 27b/1, 29a/4, 32a/2, 33b/8, 34b/2, 35b/3, 42a/13
 ü.+ inde 48b/4
 ü.+ iñde 3b/11
 ü.+ ine 3b/3, 3b/8, 11a/1, 12a/9, 15a/7, 17a/12, 22a/11, 25b/4,

28a/9, 32b/7, 36a/4, 40b/8, 41b/2, 42b/7, 44b/5
 ü.+ üñe 32a/1

üzre : Üstüne, üzere, üzerinde
 ü. 6a/7, 18a/8, 38a/6, 39a/1, 43b/11, 50a/13

V

va'az (A.) : Vaizlerin cami, mescit gibi yerlerde yaptığı, genellikle öğüt niteliği taşıyan dinsel konuşma
 krş. va'z
 v. 24a/10, 24a/12, 24a/8, 25a/13, 26a/5
 v. *idici* : vaaz veren 26a/3

vācib (A.) : Yapılması şer'an lüzumlu olan, farz derecesine yakın bulunan
 v.+ dūr 6a/7

vāciblik (A.+T.) : Vācib olma durumu
 v.+1 [vāciblığı] 3b/8

vaḥy (A.) : Bir fikrin veya bir emrin Allah tarafından bir peygambere bildirilmesi
 v. *kıl-* : (Allah tarafından) peygambere emir vermek 48b/3

vakf (A.) : Bir malı veya mülkü (satılmamak kaydıyla) bir hayır işine bağışlama, bırakma
 v. *ey/e-* : bağışlamak 40b/11

vākı'a (A.) : Hadise, olay
 v. 30a/2

vaḳt (A.) : Zaman, vakit
 v. 5b/9, 9b/12, 10b/9, 20b/5, 32a/6, 45a/4, 45b/13
 v.+ a degin 8b/13, 48b/6
 v.+ ında 3b/4, 10a/2, 20a/13, 50a/3
 v.+ i 30b/2, 31b/12
 v.+ idür 30a/4
 v.+ ine 30a/6
 v.+ üm 38b/5
 v.+ üme 5b/4
 v.+ üñ 38a/5
 v. (bir v.) 21b/9, 28a/5, 42a/6, 43a/5, 44a/13, 45a/5, 50a/9
 v (biraz v.) 14b/9
 v (her v.) 24a/9, 24b/1, 25b/8,

27b/10
var : Mevcut, var olan
 v. 4a/3, 5a/4, 5b/3, 6a/7, 6a/8, 6b/7, 7a/12, 7a/13, 11b/1, 13a/12, 17b/10, 19b/12, 23a/13, 23b/3, 26a/11, 26b/13, 31b/6, 37a/2, 37b/7, 38a/5, 38b/7, 41b/1, 43b/6
 v.+ dı 13b/8, 18b/13
 v.+ dur 8b/5, 19a/8, 19b/13, 20a/1, 24b/13, 32a/1, 37b/12, 37b/8, 46b/10, 46b/5, 47b/2
 v.+ ıdı 8a/11, 9a/6, 22b/3, 25b/8, 26b/7, 28a/7, 31b/9, 34a/9, 40b/3, 42a/1, 43b/1, 44b/1, 48a/4, 49b/11, 50a/5
 v.+ ısa 11b/2, 6a/12
 v.+ mıssa 10a/10, 10a/7, 14a/5, 42a/12
 v.+ sa 24b/9
var- : Varmak
 v. 27a/5
 v.- a 11a/2, 43a/4, 44a/1
 v.- am 28b/2
 v.- asın 16b/4
 v.- ayın 16b/9
 v.- dı 5a/9, 20b/6, 21b/10, 22a/4, 23b/11, 27a/13, 27a/8, 37b/10, 41a/7, 43b/3, 45a/12, 45a/8, 46b/2, 46b/3, 47a/11, 50b/7
 v.- dılar 11a/12, 11b/13, 13a/4, 15a/3, 41b/3
 v.- duķ 44a/12
 v.- dum 15a/9, 16b/12, 30a/11, 30b/3, 30b/8, 42a/10, 42a/9, 43a/12, 47b/6
 v.- ğıl 16b/6, 30a/4, 30a/5
 v.- mamışıldı 29b/9
 v.- mazlar 7b/8
 v.- uñ 21b/11
 v.- up 22b/9, 30a/13, 30a/9, 44a/3
 v.- ur 37a/5, 46b/5
 v.- urıdı 20b/1, 24b/2, 45a/3
 v.- urlar 22b/9
 v.- urlarıldı 50a/10
 v.- ursañ 38a/3
 v.- urven 38b/3
varmak : Ulaşmak, varmak
 v. 42a/9
vaşf (A.) : Bir kimsenin veya şeyin

taşıdığı hâl, sıfat
 v.+ ını 15a/11
vaşyyet (A.) : Bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediği şey
 v. 16a/12, 50b/1
 v.+ ini 12a/13
 v.+ lerini 33a/11
 v.+ üm 16b/2
 v. *ķıl/-* : vaşyyet etmek 12a/11, 14b/4, 16a/4, 27b/13, 33a/9, 49a/11
vāy (A.) : Yazık
 v. 6a/13, 16a/9, 17b/6, 17b/7
va'z (A.) : Vâizlerin câmi, mescit gibi yerlerde yaptığı, genellikle öğüt niteliği taşıyan dinsel konuşma
 krş. va'z
 v.+ a 24b/2
ve (A.) : Ve
 v. 3a/1, 3a/3, 3a/4, 3a/5, 3a/6, 3a/7, 3a/8, 3a/9, 3a/12, 3a/13, 3b/2, 3b/9, 3b/11, 3b/12, 4a/1, 4a/3, 4a/4, 4a/6, 4a/7, 4a/8, 4a/10, 4a/12, 4a/13, 4b/1, 4b/4, 4b/5, 4b/6, 4b/7, 4b/8, 4b/10, 4b/12, 4b/13, 5a/1, 5a/3, 5a/6, 5a/7, 5a/13, 5b/1, 5b/5, 5b/11, 6a/7, 6a/8, 6a/10, 6b/1, 6b/2, 6b/11, 6b/12, 7b/3, 7b/7, 7b/8, 7b/9, 7a/11, 7a/13, 7b/11, 8a/1, 8a/3, 8a/5, 8a/7, 8a/9, 8a/10, 8b/1, 8b/2, 8b/5, 8b/6, 8b/9, 9a/1, 9a/3, 9a/6, 9a/7, 9a/8, 9a/9, 9b/1, 9b/3, 9b/4, 9b/6, 9b/8, 9b/11, 10a/10, 10a/11, 10a/12, 10a/13, 10a/4, 10a/5, 10b/10, 10b/12, 10b/13, 10b/4, 10b/7, 10b/8, 11a/12, 11a/2, 11b/13, 11b/5, 11b/7, 11b/8, 12a/11, 12b/10, 12b/5, 12b/7, 12b/8, 13a/13, 13a/2, 13a/3, 13a/9, 13b/1, 13b/3, 13b/4, 13b/5, 13b/6, 13b/8, 14a/12, 14a/9, 14b/10, 14b/13, 14b/9, 15a/1, 15a/10, 15a/12, 15a/3, 15a/4, 15b/1, 15b/10, 15b/11, 15b/2, 15b/3, 15b/5, 15b/8, 16a/1, 16a/13, 16a/2, 16a/3, 16a/4, 16a/5, 16a/6, 16b/12, 16b/2, 16b/3, 16b/4, 16b/5, 16b/6, 16b/7,

16b/8, 17a/2, 17a/4, 17a/5, 17a/7,
 17a/8, 17b/1, 17b/12, 17b/4,
 17b/5, 17b/6, 17b/7, 18a/1,
 18a/10, 18a/12, 18a/3, 18a/4,
 18a/6, 18b/12, 18b/3, 19a/1,
 19a/11, 19a/2, 19a/3, 19a/6,
 19a/7, 19a/8, 19a/9, 19b/12,
 20a/1, 20a/10, 20a/11, 20a/12,
 20a/2, 20a/5, 20a/7, 20a/8, 20a/9,
 20b/1, 20b/10, 20b/11, 20b/12,
 20b/13, 20b/3, 20b/5, 21a/10,
 21a/3, 21a/5, 21a/6, 21b/1,
 21b/10, 21b/3, 21b/7, 22a/10,
 22a/12, 22a/13, 22a/3, 22a/8,
 22b/13, 22b/3, 22b/4, 22b/5,
 22b/6, 22b/7, 22b/8, 23a/10,
 23a/11, 23a/12, 23a/2, 23a/4,
 23a/6, 23a/7, 23a/8, 23a/9,
 23b/12, 23b/13, 23b/2, 23b/3,
 23b/4, 23b/7, 24a/1, 24a/11,
 24a/2, 24a/5, 24a/7, 24a/8, 24a/9,
 24b/1, 24b/2, 24b/3, 24b/4, 24b/9,
 25a/10, 25a/11, 25a/5, 25a/6,
 25a/9, 25b/1, 25b/12, 25b/13,
 25b/5, 25b/7, 25b/9, 26a/10,
 26a/4, 26a/7, 26a/9, 26b/1,
 26b/11, 26b/13, 26b/5, 26b/6,
 27a/1, 27a/12, 27a/2, 27a/9,
 27b/1, 27b/11, 27b/13, 27b/3,
 27b/5, 27b/6, 27b/7, 28a/1,
 28a/11, 28a/5, 28a/6, 28a/9,
 28b/11, 28b/13, 28b/4, 29a/1,
 29a/4, 29b/11, 29b/12, 29b/2,
 29b/4, 29b/7, 30a/1, 30a/10,
 30a/12, 30a/13, 30a/4, 30b/10,
 30b/2, 30b/4, 30b/5, 30b/8,
 31a/10, 31a/11, 31a/6, 31a/7,
 31a/8, 31b/10, 31b/11, 31b/6,
 31b/8, 32a/10, 32a/11, 32a/3,
 32a/4, 32a/5, 32a/6, 32a/9, 32b/1,
 32b/10, 32b/11, 32b/3, 32b/6,
 32b/9, 33a/1, 33a/11, 33a/12,
 33a/13, 33a/2, 33a/4, 33a/7,
 33a/8, 33a/9, 33b/1, 33b/10,
 33b/11, 33b/3, 33b/5, 34a/5,
 34a/6, 34b/11, 34b/13, 34b/3,
 34b/4, 34b/7, 35a/1, 35a/12,
 35a/8, 35b/1, 35b/10, 35b/11,
 35b/12, 35b/13, 35b/4, 35b/5,

35b/6, 35b/8, 36a/12, 36a/13,
 36a/2, 36a/3, 36a/4, 36a/6, 36a/8,
 36b/1, 36b/2, 36b/3, 36b/4, 36b/5,
 36b/7, 36b/8, 36b/9, 36b/10,
 36b/11, 36b/13, 37a/2, 37a/5,
 37a/6, 37a/9, 37a/10, 37a/11,
 37a/12, 37b/1, 37b/2, 37b/3,
 37b/4, 37b/5, 37b/7, 37b/8, 37b/9,
 37b/10, 37b/11, 38a/1, 38a/2,
 38a/4, 38a/7, 38a/8, 38a/9,
 38a/10, 38a/12, 38a/13, 38b/1,
 38b/2, 38b/4, 39a/3, 39a/4, 39a/5,
 39a/6, 39a/10, 39a/13, 39b/2,
 39b/4, 39b/6, 39b/10, 39b/11,
 39b/13, 40a/1, 40a/6, 40a/7,
 40a/8, 40a/9, 40b/10, 40b/13,
 40b/8, 40b/9, 41a/10, 41a/11,
 41a/13, 41a/2, 41a/7, 41a/8,
 41b/1, 41b/3, 41b/8, 41b/11,
 41b/12, 41b/13, 42a/1, 42a/2,
 42a/5, 42a/7, 42a/8, 42a/12,
 42b/2, 42b/3, 42b/4, 42b/5, 42b/6,
 42b/11, 43a/3, 43a/5, 43a/8,
 43a/13, 43b/4, 43b/5, 43b/7,
 43b/10, 44a/4, 44a/5, 44a/9,
 44a/11, 44a/13, 44b/1, 44b/3,
 44b/4, 44b/6, 44b/10, 45a/4,
 45a/12, 45a/13, 45b/1, 45b/2,
 45b/7, 45b/8, 45b/10, 45b/11,
 45b/13, 46a/1, 46a/2, 46a/7,
 46a/9, 46a/11, 46a/13, 46b/2,
 46b/3, 46b/10, 46b/11, 46b/13,
 47a/5, 47a/6, 47a/7, 47a/9, 47b/4,
 47b/5, 47b/11, 48a/1, 48a/2,
 48a/3, 48a/4, 48a/5, 48a/7, 48a/9,
 48a/10, 48a/11, 48a/12, 48a/13,
 48b/2, 48b/3, 48b/4, 48b/5, 48b/6,
 48b/9, 48b/10, 48b/11, 48b/12,
 49a/1, 49a/3, 49a/4, 49a/7,
 49a/11, 49a/12, 49a/13, 49b/1,
 49b/3, 49b/5, 49b/6, 49b/8, 49b/9,
 49b/11, 50a/1, 50a/2, 50a/3,
 50a/4, 50a/5, 50a/6, 50a/7, 50a/8,
 50a/9, 50a/11, 50a/12, 50a/13,
 50b/2, 50b/3, 50b/4, 50b/5,
 50b/10, 50b/13

ve'l ahirü (A.) : Ve ahir, son, tüm
 varlıklardan sonra baki olan
 v. 40a/3, 50a/1

- vefât (A.)** : Ölüm, ölme
v.+ ı 11a/9
v.+ ından 11a/11
- velâkin (A.)** : Ama, fakat
v. 9b/12
- velî (A.)** : Ermiş, eren
v.+ ler 3a/5
v.+ lerüñ 3a/12, 3a/6, 4a/7, 4a/11, 4b/1
- velikin (A.+F.)** : Ama, fakat, lakin, ancak
v. 10a/8, 10b/1, 15b/7, 23a/11, 23a/5, 23b/6, 24b/8, 25b/6, 32a/13, 33a/3, 40a/9, 44b/10, 44b/12, 45b/4, 49b/10
- ver-** : Vermek krş. vir-
v.- señ 42b/1
- vereşe (A.)** : Mirasçılar
v.+ leridür 3a/6
- vesvese (A.)** : Şüphe; kuruntu
v. 29b/6
- veyâ (A. ve + F. yâ)** : Yahut, veya
krş. veyâhüd
v. 14a/1
- veyâhüd (A. ve + F. yâ + F. hod)** : Yahut, veya
krş. veyâ
v. 28a/3
- vezîr (A.)** : Vekillik gibi yüksek rütbelerde bulunan “paşa” ünvanını taşıyan kimse
v. 21b/11, 22a/1, 22b/2, 5a/12, 5a/5, 5a/9, 5b/8
v.+ den 22b/2
v.+ i 21b/10
v.+ ini 5a/4
v.+ leri 21b/9, 22a/11, 23b/1
v.+ üñ 37a/11
- vir-** : Vermek krş. ver-
v. 31b/2, 8a/13
v.- di 8a/3, 8a/12, 8b/1, 29a/13, 30b/9, 31a/10, 31b/8, 33a/4, 40b/5, 45b/2, 49a/1, 49b/12
v.- diler 12b/5, 33a/7
v.- dügi 18b/1, 8a/4
v.- dügümüzü 8a/5
v.- dügüñ 33b/13
v.- dük 29b/3
v.- düm 16a/10, 33b/3, 33b/5, 41b/8
v.- düñ 32a/4, 39a/12, 39a/13
v.- eler 40b/12, 41b/7
v.- elüm 11a/11, 24b/1
v.- eni 7b/9
v.- eydük 23a/11
v.- gil 16a/12, 33a/10
v.- me 36b/8
v.- medi 15a/12
v.- meye 37b/5
v.- meyesin 5b/4
v.- meyince 33a/3
v.- mezidi 46a/1
v.- miş 35a/1
v.- mişdür 12b/3, 3a/5, 48b/13
v.- mişidi 14a/4
v.- seleridi 42b/2
v.- üñ 11a/11, 12b/4, 21b/2
v.- ür 33b/7
v.- ürdi 21a/4, 47b/4
v.- ürlendi 20a/9
v.- ürlerse 41a/10
v.- ürseñ 33a/1
v.- ürüz 11b/10
aça vir- 9a/10
boyın vir- 38a/11
cân vir- 39b/11
cevâb vir- 31b/2, 50b/8, 50b/11
destûr vir- 5b/5, 6a/1
diye vir- 44a/7
haber vir- 11b/4, 16b/1, 44a/6
nişân vir- 14a/2
ögüt vir- 6a/4, 16b/4, 28a/8
şadağa vir- 20a/10
şalavât vir- 16b/2
selâm vir- 12a/4, 12a/5, 15a/11, 30b/1, 30b/4
şunu vir- 34a/1
teşvîş vir- 17a/6, 30a/7
yol vir- 34a/6
- viribi-** : Göndermek
v.-dün 41b/9
- viril-** : Verilmek
v.- mişe 42a/5
- virmek** : Vermek, göndermek
v. 20a/7
v.-e [virmege] 49b/13
- vücüd (A.)** : Varlık, var olma
v.+ a *ge-* : canlanmak 21b/1
v.+ ı 8b/13

Y

ya (F.) : Yahut, veya

y. 27a/3, 34b/12

yā (A.) : Ey! hey!

y. 6a/4, 6a/9, 6b/13, 6b/6, 7a/6,
7b/10, 8b/12, 8b/13, 11a/10,
11a/5, 13b/11, 14a/11, 14b/4,
14b/7, 15a/13, 15b/6, 16a/7,
17a/11, 18a/2, 19b/10, 25a/1,
26a/5, 28a/2, 35a/2, 42b/1, 43a/1,
44a/2, 46b/9, 47b/1, 47b/7, 48a/4

yād (F.) : Yabancı

y. 34b/2

yağ- : Yağmak

y.- a 26b/3

yāğ : Yağ

y.+ ı 4b/2

yağır : Sırtı yaralı hayvan

y. 35b/4

yağmur : Yağmur

y. 26b/3

yağa : Yaka

y.+ sı 7b/10

y.+ sında 27b/11

y.+ sından 7a/8

yakın : Yakın

y. 11a/10, 29b/9, 47a/11

y.+ dur 15a/1, 38a/7

y.+ ına 13a/4

y. ol- : yakın olmak 17b/8

yakınlık : Yakın olma durumu

y. 32b/3

y. ına [yakınlığına] 34a/6

yakınmak : Sızlanmak, şikayet etmek

y.+ dandur 3a/4

yakınrak : Daha yakın

y.+ dur 37b/7

yalancı : Yalan söyleyen

y.+ dan 9b/10

yalın : Çıplak, açık, kapsız krş. yalıñ

y. 13a/7, 26b/5

yalıñ : Çıplak, açık, kapsız krş. yalın

y. 50a/8

yalñuz : Yalnız, sadece; tek başına

krş. yaluñuz

y. 28b/7, 43a/2

y.+ lu 29b/4

yalñuzlık : Yalnız olma durumu,
yalnızlık

y.+ ı [yalñuzlığı] 5a/6, 7a/1

yaluñuz : Yalnız, sadece; tek başına

krş. yalñuz

y. 8a/7

yalvarıcı : Yalvaran

y. 12b/10

yan : Yön, sağ ve sol tarafın ortak adı,
taraf krş. yañ

y.+ ına 12a/4

yañ : Yön, sağ ve sol tarafın ortak adı,
taraf krş. yan

y.+ a 10b/10, 16b/8, 22a/3, 24b/4,
35b/3

y.+ adan 10b/11

yañıl- : Yanılmak

y.- dum 33b/3

ya' nī (A.) : Şu demek; sözün kıyası,
senin anlayacağın

y. 3a/4, 3b/4, 7a/11, 8b/6, 8b/7,
8b/11, 9b/2, 10b/11, 14b/1, 15b/5,
18a/3, 19a/13, 19b/8, 20a/4,
21b/5, 24b/5, 26b/9, 35a/11,
35b/10, 38b/11, 38b/9, 41a/5,
43a/4, 47a/9, 47b/13, 48a/1,
48b/7, 48b/9, 49a/2, 49a/4

yañılış : Yanlış

y. 26a/3

yap- : Yapmak

y.- mışdı 40b/10

yapran- : Yıpranmak

y.- a 48b/6

yapuş- : Yapışmak, tutmak

y.- dı 26a/10, 8a/1

yār (F.) : Dost, tanıdık, sevgili

y. 48a/10

y.+ ıydı 40a/6

yara- : Uygun düşmek, elverişli olmak;
yakışmak

y.- maya 27a/4

yarat- : Ortaya koymak, var etme,
yaratmak

y.- a [yarada] 11a/1

y.- an [yaradan] 25b/2

yaradılmış : Mahluk, mahlukat, kâinat

y. 11a/2

yarak : Hazırlık

y. 15a/1, 32a/10

y. *kı/-* : hazırlık yapmak 27b/7

yaramaz : Yararsız, boş, uygunsuz,

zararlı, kötü

y. 32b/11

y.+ sa 43b/9

yārān (F.) : Dostlar

y.+ ların 50a/10

yardım : Yardım

y. 48a/1, 48a/2

yāren (F.) : Arkadaş, yakın, dost

y.+ i 45a/6, 45b/6

y.+ ler 35a/11

y.+ leri 28b/6, 41a/3, 4b/10

y.+ lerimizden 29a/8

y.+ lerinden 26b/11

y.+ lerine 35a/10

yarın : Sonraki gün

y. 10b/13, 25a/8, 25a/9

yarındası : Ertesi gün

y. 31b/8, 41a/12, 43a/11

yarlıga- : Affetmek, bağışlamak

y. 38b/12

y. -dirven 14b/1

y. -mıza 38b/10

yastuk : Yastık

y.+ ı [yastuğu] 32a/2

y.+ ına [yastuğına] düş- 31b/12

y.+ uñ [yasduğuñ] 16a/5

yaş : 1. Canlılığını yitirmemiş, taze

y. 45b/12, 45b/13, 46a/4, 46a/7,

46a/9, 46b/4

2. Gözyaşı, su

y. 24b/3, 27a/10, 38b/6

y.+ ıdur 27a/12

yat- : Yatmak

y.- a 50a/13

y.- dum 42a/11

y.- up 17a/2

y.- urdı 18a/8

yatsu : Yatsı

y. 20b/1

yavlaq : Çok, fazla, pek çok

y. 20b/3, 20b/7, 30a/3, 33b/3,

43b/12, 43b/4

yavuz : Kötü, fena

y. 3b/9, 7b/6, 10a/2, 36a/3,

36a/4, 41a/6, 43a/13, 43b/4

y.+ dan 7b/7

y.+ uñ 7b/12

yayındur- : Belirsiz, bulunmaz, bilinmez
bir duruma getirmek

y.- a 44b/3

yaz- : Yazmak

y.- arıdı 27b/11

y.- dı 27b/13, 28a/2, 28a/5, 33a/4

y.- dılar 33a/7

y.- ğıl 33a/5

yazı : Ova, sahra

y.+ ya 22a/1

yazıl- : Yazılmak

y.- mışdur 36b/6

yazuk : Günah, suç

y. 38b/11, 39b/4, 39b/6, 39b/7

y.+ dur 39b/11

y.+ laruñ 36b/1

y.+ ı [yazuğı] 39b/10

y.+ uñ [yazuğuñ] 16a/6

yazuksuz : Günahsız, suçsuz

y. 47a/2

ye- : Yemek krş. yi-

y.- medi 17a/2

yeñi : Yeni, taze

y. 38a/7, 8a/12

yer : Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı

veya kaplayabileceği boşluk

krş. yir

y.+ ine 11a/8

yetmişinci : Yetmişinci

y. 2b/10

yeyni : Hafif, ağır olmayan

y. 37a/9, 47a/9

yığ- : Menetmek, engel olmak

y.- a 43b/6

y.- ar 32a/8, 36a/2, 37b/12

y.- arımış 9a/8

y.- dı 26a/4, 35b/8

y.- madı 26a/7

y.- mağıl 16b/5

y.- maz 36a/2

y.- mazdı 46a/5

yıl : Yıl, sene

y. 34a/7, 36a/9, 37b/8, 40b/13,

41b/6, 41b/7, 45b/12, 46a/3

y.+ a 38a/7

y.+ da 22b/8

y.+ dan 18a/3, 31b/10, 32b/3,

37a/8

y.+ dur 17b/11, 32b/10, 41a/8,

- 42a/8, 42b/12, 45b/10
y.+ lar 45a/2
- yılan** : Yılan
y. 42a/7
- yıllık** : Doğumundan başlayarak
üzerinden herhangi bir yıl geçmiş
olan
y. 13b/2, 34a/5
- yırt-** : Yırtmak
y.- alum 30b/12
y.- dı 30b/12
- yi-** : Yemek krş. ye-
y.- digün 11b/11
y.- dük 29b/1
y.- medi 18a/7
y.- medin 47a/1
y.- medüm 45b/11
y.- meyem 47a/3
y.- meyesin 46a/13
y.- mez 11b/11
y.- mezidi 45a/3, 45a/5
y.- mezse 45b/10
y.- miş 45b/13
y.- r 39a/7
y.- rdi 50a/6
y.- rdün 42b/3
y.- rler 46b/11
y.- rleridi 50a/11
y.- rse 46b/11
y.- rsem 47a/2
y.- rven 48a/9
y.- ye 18a/10, 46b/3, 46b/5
y.- yesi 46a/8
y.- yince 14b/12
- yidi** : Yedi
y. 29b/11, 34b/4, 34b/6
- yidinci** : Yedinci
y. 1b/4, 2b/8
- yidür-** : Yedirmek
y. 46a/11
y.-e 37b/5
y.-em 46b/1
- yig** : Daha iyi, üstün
y. 14b/6, 14b/9, 34a/10, 34b/9,
35a/5
y.+ seň 34b/9
y.+ ven 35a/8
- yigirmi** : Yirmi
y. 41b/9, 45b/10
- y. altıncı 2a/2
y. birinci 1b/9
y. bişinci 2a/2
y. dördüncü 2a/2
y. ikinci 2a/1
y. sekizinci 2a/3
y. toközuncü 2a/4
y. üçüncü 2a/1
y. yidinci 2a/3
- yigirminci** : Yirminci
y. 1b/9
- yigit** : Yiğit, genç, delikanlı
y. 26a/8, 43a/13, 43b/10, 43b/4,
43b/7, 44a/3, 44a/7
y.+ den 43b/3
y.+ e 43b/3, 44a/1, 44a/7
y.+ ile [yigidile] 43b/11
y.+ lerde 4b/13
y.+ ün [yigidün] 43b/12
- yigrek** : Daha iyi, üstün, baskın, tercih
edilir
y. 3a/2, 10a/1, 24a/1, 34b/1,
41a/9, 41b/2, 45b/4
y.+ dür 4b/12, 25a/7, 34a/13,
35a/9, 36a/1
y.+ i [yigregi] 7b/11
y.+ sin 12a/12, 38a/4
y.+ ü [yigregü] 10b/6
- yil** : Rüzgar
y.+ e 32a/4
- yilmek** : Koşmak, acele yürümek
yile yile ir- : koşa koşa gitmek
y. 26a/10
- yimek** : Yemek yeme eylemi
y. 17b/9, 46a/12, 46a/9
y. +den 46a/2
- yiñ** : Elbise kolunun el üzerine gelen
kısmı
y.+ iden 45a/13
y.+ ine 45a/9
- yine** : Tekrar, yeniden, gine
y. 12b/13, 43b/13, 44a/4
- yiñi** : Yeni
y. 27b/10
- yir** : 1. mevki, mahal, yer, taraf
krş. yer
y. 26a/11
y.+ de 16a/7, 17b/10, 26b/5, 8a/4
y.+ den 29a/12

- y.+ e 21b/11, 45a/12, 47a/5
y.+ lerde 7b/8
2. Yer, toprak
y.+ den 18a/10
y.+ e 22a/3, 25b/9, 42b/11
3. Yeryüzü, dünya
y. 48b/4
4. Gereğini yapmak,
gerçekleştirmek
y.+ ine 3b/8, 12b/1
5. Bir şeyin, bir kimsenin
kapladığı veya kaplayabileceği
boşluk
y.+ ine 43a/4, 45a/5
6. Boş yere, boşuna
y.+ e 14b/3
- yit-** : Yetişmek, kâfi gelmek
y.- er 17a/6, 19b/12
y.- erse 25b/10
y.- mezse 25b/12
- yitiş-** : Olgunlaşmak
y.- eydi 45b/13
- yitmiş** : Yetmiş
y. 31b/10, 32b/3, 32b/10, 34a/5,
34a/7, 37a/8, 42b/12
y. biñ 10b/13
- yoğrul-** : Yoğrulamak
y.- mişdur 6b/1
- yok** : Yok
y. 4a/2, 15b/4, 23a/1, 39a/10,
y.+ dur 3a/2, 3b/13, 4a/4, 8a/9,
13a/11, 15b/9, 23a/12, 24a/7,
24b/13, 25b/7, 32b/2, 32b/4,
40a/11, 40a/13, 40b/2, 45b/4
y.+ ıdı [yoğıdı] 4b/7, 22b/4,
22b/5, 24a/2, 28a/6, 29a/5,
43a/10, 43a/8, 50a/4
y.+ sa 14b/3, 27a/11
- yoksulluk** : Fakirlik, yoksulluk
y.+ dandur 50b/10
- yol** : Yol
y. 17b/7, 18a/8, 34b/1, 37a/5,
42b/6, 44b/4
y.+ a 18a/8, 38a/3
y.+ da 29a/13
y.+ dan 43a/9
y.+ ı 16b/3, 42b/10, 42b/8, 44b/1
y.+ ın 50b/3
y.+ umdur 42b/6
- y.+ unca 43a/4
y.+ uñda 23b/6, 42b/12
y.+ unı 4b/11
y. *vır-* : izin vermek 34a/6
- yoldaş** : Yol arkadaşı, arkadaş
y. *kıl-* 42a/3
- yöre** : Etraf, çevre, civar, muhit
y.+ sinde 30a/10
- yören-** : Etrafını dolaşmak
y.- diler 22a/10, 22a/5, 22a/7
- yu-** : Yıkamak
y.- dı 49b/4
y.- ğıl 27a/12
y.- rıdı 15a/10
y.- yasın 33a/9
y.- yayım 27a/11
y.- yup 20a/12
- yut-** : Yutmak
y.- arın [yudarın] 5b/13
y.- arun [yudarun] 44b/12
- yukaru** : Yukarı
y. 9a/2
- yüce** : Yüksek, âli
y.+ dür 17a/5
- yügür-** : Koşmak, hızlı gitmek
y.- di 31a/13
y.- üp 35b/3
- yüklü** : Dünya malına tapanlar;
günahkârlar
y.+ ler 37a/10, 37a/9, 47a/9
- yüksek** : Yüksek
y. 20b/7, 25b/1, 28b/5, 31b/5,
47a/5
- yükseklik** : Kerem, cömertlik
y. 20a/6
- yürek** : Yürek, kalp
y.+ i [yüregi] 4b/2
y.+ ümüz [yüregümüz] 25a/6
- yüri-** : Yürümek krş. yürü-
y. 48b/4
y.- yü 40b/8
- yürü-** : Yürümek krş. yürü-
y.- r 31a/11, 31a/12
y.- rsiz 6a/9
- yüz** : Yüz (100)
y. 35a/9
y. otuz 21b/6
- yüz** : Yüz, surat, çehre
y. 24b/3, 32a/5, 35a/12

y.+ e 25b/3
 y.+ i 26b/1
 y.+ in 41b/11
 y.+ ine 6b/10
 y.+ ini 10b/9, 18a/12, 18a/9,
 y.+ lü 30a/12
 y.+ ü 7a/2
 y.+ ümi 9a/8
 y.+ üñ 38a/9
 y. *dut-* : gözetlemek 48a/7
 y. *üt-* : yönelmek 44a/9
 y.+ *ini toprağa ur-* : secde edip
 Allah'tan yardım istemek 12b/7
 y.+ *ini yire ko-* : secde edip
 Allah'a yalvarmak 42b/11

Z, Ž, Ž, Z

zafer (A.) : Birçok emek neticesinde
 maksada ulaşma, başarma
 z. 46a/10
zâhid (A.) : Dindar, zâhid
 z.+ isin 6a/5
 z.+ lerüñ 4b/5, 50a/1
 z.+ üñ 20b/11
zâhidlik (A.+T.) : Dindarlık, zâhidlik
 z. 20a/8, 50b/3
 z.+den 50b/9
 z.+üñ [zâhidlügüñ] 7a/12
zâhir (A.) : Görünen, açık, belli,
 meydanda
 z. 18b/8, 3b/9
 z. *it-* : belli etmek 44b/7
 z. *ol-* : görünmek 21a/5
zaḥmet (A.) : Sıkıntı, eziyet, rahatsızlık
 z. 5b/4
 z.+ in 38a/8
za' if (A.) : Zayıf, güçsüz
 ž. 45b/2
 ž.+ e 3b/6
 ž.+ i 4a/9
za' iflik (A.+T.) : Zayıflık, güçsüzlük
 ž.+ından [za' ifliğinden] 15b/1
 ž.+ını [za' ifliğini] 32b/5
zâlim (A.) : Zulmeden, haksızlık eden
 z. 36b/13
zamân (A.) : Zaman, vakit, çağ, devir
 z. 14b/11, 44b/6, 48a/11
 z.+ ında 24a/1, 31a/5

z.+ uñ 6a/5
 z.+ uñda 19a/5
zamâne (A.) : Devir, vakit
 z. 7a/2
zâr (F.) : Ağlayan, inleyen
 z. 26b/12, 29b/13, 30a/1, 47b/11
zarar (A.) : Ziyan, eksiklik, kayıp
 ž. 5a/8
zârî (F.) : Ağlayıp, sızlama
 ž.+ dür 48b/2
 z. *kıl-* : ağlamak 15b/11
zârîlık (F.+T.) : Ağlayıp, sızlanmak
 z. birle 33a/8
zâyi' (A.) : Zarar, ziyan
 ž. *kıl-* : ziyan etmek 10a/2, 14b/3
zâyil (A.) : Sona eren, yok olan
 krş. zâ'il
 z. *ol-* : kaybetmek, yitirmek 5b/6,
 16a/1, 27b/12, 40a/12
zecer (A.) : Önleme, yasak etme
 z. *eyle-* : uyarmak, önlemek 44a/5
zerre (A.) : Pek ufak parça
 (bir) z. 32b/2
zevâl (A.) : Zâil olma, sona erme
 z.+ i 45b/8
zihi (A.) : “şu, bu” manasına gelen
 Arapça'da müennes işaretidir.
 krş. zihî
 z. 14a/2, 20a/12, 41a/1, 49b/8
zıkr (A.) : Anma, anılma
 z.+ ini 3b/4
 z.+ üm 49a/6
 z.+ ümile 49a/6
 z.+ ümüñ 49a/10
 z. *eyle-* 3b/1
 z. *it-* 1b/1
zillet (A.) : Hakirlik, horluk, aşağılık,
 alçaklık
 z.+ dendür 36b/5
zindân (F.) : Pek karanlık, sıkıntılı yer
 z.+ dan 46a/9
zinhâr (F.) : Sakın! asla!
 z. 11a/8
zîrâ (F.) : Çünkü, şundan dolayı ki
 z. 11b/7
ziyâde (A.) : Artan, fazla kalan
 z. 50b/5, 8a/6
 z. *ol-* : artmak 29a/5, 46a/6
ziyân (F.) : Zarar, kayıp

z. 10a/8, 10a/9, 25b/7
z.+ a 31a/8
z.+ ı 0a/7, 19b/13, 24b/13
z.+ lu 31a/6
z. *it*- 5b/12
z. *kl*- 6a/1, 32b/9
z. *ol*- 9b/13

görüşmeye gitme
z.+ ine 22b/9

MADDE BAŞI TOPLAMI: 1648

ziyâret (A.) : Görmeye gitme,

3.2. ÖZEL ADLAR DİZİNİ

A, Ā, ‘A, ‘Ā-

‘Abdu'llāh 2a/9, 28b/2
 ‘Abdu'llāh-ı Mağribī 2b/7
 ‘Abdu'llāh-ı Hafif 2b/9
 ‘Abdu'llāh-ı Tüsteri 2a/3
 ‘Abdu'llāh-ı Menāzil 2b/5
 ‘Abdu'llāh-ı Mübārek 1b/7
 Abdurrahmān-ı Ekkāf 4a/1
 ‘Abdurrahmān 4a/3
 Ādem 3a/6
 Aḥmed-i Ḥaḍreviyye 2a/6
 Aḥmed-i Ḥanbel 1b/9
 Aḥmed-i Ḥarb 2a/3
 Aḥmed-i Ḥavvārī 2a/5
 Aḥmed-i Mesrūk 2b/7
 Aḥmed Bin ‘Āsım El’ Anṭākī 2a/9
 ‘Āiše 5a/1
 ‘Alī 4b/13, 11a/12, 11b/13, 11b/7,
 12b/10, 13a/3, 19a/6, 26a/1,
 26a/13, 26a/7, 26a/8
 ‘Alī Bin Sehl-i İsfahānī 2b/5
 ‘Arane deresi 11b/9
 Āsiye 10a/9

-B-

Başra 23b/11, 26a/2, 26a/11, 26b/1,
 26b/3, 31a/2, 31a/3, 33a/5, 33a/6,
 41b/13, 45b/12, 46a/1, 47a/4
 Bāyezīd-i Bestāmī 1b/7
 Bekr-i Kettānī 2b/8
 Bekr-i Varrāk 2b/4
 Bişr-i Ḥāfī 1b/6

-C-

Ca‘ fer-i Şādık 1b/2, 4b/2, 5a/4, 5a/9,
 6a/2, 6b/8, 6b/10, 7a/1, 7a/5,
 8a/1, 8a/6, 8a/10, 8b/2, 10a/13
 Ca‘ fer Bin Süleymān 47b/5
 Cebrā’il 49a/1
 Celb-i ‘Acemī 28b/13
 Cüneyd-i Bağdādī 2a/10

-D-

Dāvūd-ı Tāyī 2a/1, 6a/13, 6a/2, 6a/6,
 6b/3
 Dımışk 40b/10, 40b/9, 41a/12
 Dicle 8b/9, 9a/1, 34a/10, 34b/3
 Dicle Irmağı 34b/5

-E-

Ebā Süleymān 6a/4, 6a/9
 Ebū ‘Abdu'llāh Bin Cellā 2a/12
 Ebū ‘Abdu'llāh Muḥammed-i Faḍl 2b/3
 Ebū ‘Alī Cürcānī 2b/8
 Ebū ‘Alī Şaḳīḳ 1b/8
 Ebū Bekir 4b/13, 19a/5
 Ebū Bekir Şiddīk 13a/13
 Ebū Bekr-i Varrāk 2b/4, 2b/8
 Ebū Ḥafz Ḥaddād 2a/8
 Ebū Ḥamza-i Ḥorasānī 2b/6
 Ebū Ḥanīfe 4b/11, 7b/6, 7b/9
 Ebū Ḥanīfe-i Kūfī 1b/8, 7b/5
 Ebū Ḥāzim-i Medenī 1b/4
 Ebū Muḥammed Ca‘ fer-i Şādık 4b/2
 Ebū Muḥammed-i Rūmī 2a/13
 Ebū Muḥammed-i Mürte’iş 2b/2
 Ebū Muḥammed-i Cerīri 2b/9
 Ebū ‘Osmān Mekkī 2a/10
 Ebū Sa‘īd-i Ḥarrāz 2a/11, 28a/7
 Ebū Süleymān-ı Dārānī 2a/1
 Ebū Tūrāb Naḥşebī 2a/6
 Ebū Ya‘qūb 2b/1
 Ebu’l- Ḥasan Poşneḥī 2b/3
 Ebū’l- Ḥasan Nūri 2a/11
 Ebū ‘Ömer 29b/12, 29b/3, 29b/5, 29b/7,
 30a/8

-F-

Fāṭıma 5a/2
 Fāṭıma Zehrā 6b/2
 Feṭḥ-i Muşulī 2a/5
 Furāt (Fırat) 15a/9
 Füzayl Bin ‘İyāz 1b/4

-H, H, H-

Ḥabīb-i ‘Acemī 1b/3
 Ḥārīṣ-i Muḥāsibī 2a/1
 Ḥakīm-i Tirmizī 2b/4
 Ḥamdün Kaṣṣāb 2a/8
 Ḥamza-i Ḥorasānī 2b/6
 Ḥasan 21a/3, 21a/4, 21a/5, 21a/6,
 21a/9, 21b/12, 21b/13, 21b/2, 21b/6,
 22a/1, 22a/13, 22a/2, 23b/9, 24a/13,
 24a/5, 24b/6, 24b/12, 24b/8, 25a/12,
 25a/3, 25a/6, 25b/7, 26a/4, 26a/6,
 26a/9, 26b/10, 26b/11, 26b/12, 27a/1,
 27a/12, 27a/13, 27a/7, 27b/1, 27b/9,
 28a/2, 28a/5, 28b/10, 28b/2, 28b/4,
 28b/5, 29a/10, 29a/13, 29a/5, 29a/7,
 30a/3, 31a/13, 31a/5, 31a/9, 31b/12,
 31b/2, 31b/4, 31b/8, 32a/12, 32a/13,
 32a/2, 32a/3, 32b/13, 33a/12, 33a/4,
 33b/1, 33b/9, 34a/3, 34b/1, 34b/10,
 34b/13, 35a/7, 35b/5, 21b/11, 25a/10,
 26a/13, 26a/5, 27b/12, 28b/7, 27b/8,
 29a/3, 28b/3, 28b/8, 32b/9, 33a/8,
 33b/13, 33b/6, 34a/12, 34a/8, 34a/13,
 34b/8, 35a/6, 37a/6, 28a/12, 21a/12,
 26b/2, 37b/7, 38b/12, 39b/2, 37b/12,
 37b/9, 38a/3, 38a/5, 38b/13, 38b/4,
 39a/11, 39a/2, 39a/3, 39a/4, 39a/7,
 39a/8, 39b/13, 39b/7, 50a/11
 Ḥasan-ı Baṣrī 1b/2, 20b/12, 24a/8,
 28a/7, 28b/13, 29b/13, 30b/10, 31a/1,
 31a/4, 31a/7, 31b/9, 32b/7, 35a/1,
 35a/10, 35a/4, 35b/10, 38b/3, 38a/4,
 40a/6, 50a/10
 Ḥātem-i Eṣam 2a/3
 Ḥayr-i Nessāc 2b/6
 Ḥāzim-i Medenī 1b/4
 Hennād 26b/10
 Hirem 15a/7, 16a/11, 16a/4, 16a/7,
 16a/8, 16b/6, 16b/8
 Hirem İbn-i Ḥayyān 15a/6, 15b/2
 Ḥüseyin 4b/7

-İ-

İbrāhīm 3a/7
 İbrāhīm Bin Dāvud 2a/13
 İbrāhīm Edhem 1b/5
 İmām Şāfi‘ī 1b/9

-K, K-

Kāran 15a/2
 Kaṣasu’l-Enbiyā 3b/5, 15a/5, 18b/7
 Kūfe 11a/12, 15a/5, 15a/9
 Kur’ān 3a/1, 4a/1, 4a/2, 4a/5, 25b/8,
 9a/13, 29b/4, 29b/5, 29b/7, 30b/7,
 30a/3, 37a/13, 37b/2, 38b/6,
 48b/8
 Kuteybe 50b/8
 Kuteybe bin Müslim 50b/6
 Kübri 3b/9

-L-

Lūt 10a/11, 10a/12

-M-

Mālik 1b/3, 40a/2, 40a/5, 40a/11, 40a/8,
 40a/9, 40a/10, 40a/11, 40b/11,
 40b/2, 40b/4, 40b/6, 40b/7, 40b/7,
 41a/1, 41a/5, 41b/2, 41b/3, 41b/6,
 42a/4, 42a/6, 42a/8, 42b/1,
 42b/10, 42b/13, 42b/4, 42b/5,
 42b/7, 42a/3, 42a/7, 43a/13,
 43a/1, 43a/2, 42a/4, 43a/5, 43b/1,
 43b/13, 43b/3, 43b/5, 43b/10,
 43b/3, 43b/6, 43b/8, 43b/9,
 44a/10, 44a/13, 44a/2, 44a/5,
 44a/6, 44a/3, 44b/2, 44b/11,
 44b/1, 44b/4, 44b/6, 44b/7, 44b/8,
 44b/9, 45a/2, 45b/12, 46a/11,
 46a/3, 46a/6, 46a/8, 46b/12,
 46b/7, 46b/9, 47a/1, 47a/4, 47b/5,
 47a/8, 47b/10, 47b/3, 47b/7,
 47b/8, 48a/3, 48a/6, 49a/12,
 49b/1, 49b/3, 49b/7, 49b/9, 48a/8,
 49a/11, 49b/11
 Mālik bin Dīnār 43b/13, 46b/7, 49b/6
 Maṣṣūr 5a/13, 5a/2, 5b/2, 5b/4, 5b/6
 Maṣṣūr-ı Ḥallāc 2b/10
 Maṣṣūr-ı ‘Ammār 2a/9
 Ma‘rūf-i Kerhī 2a/4
 Medīne 29b/1
 Mekke 44a/10
 Mescid-i Ḥayf 30a/5, 30a/9
 Mikā’il 49a/1
 Mu‘āviye 40b/10

Muḥammed 4b/9, 6a/8, 8b/5, 10b/7,
12b/8, 13a/6, 13b/5, 13b/10,
14a/4, 19b/10, 19b/11, 48b/13
Muḥammed Muṣṭafā 3a/8, 4b/12, 4b/8,
6b/2, 10b/12, 10b/5, 10b/9, 11a/9,
11b/4, 13b/11, 18b/4, 19a/10,
19b/13, 19b/2, 19b/5, 19b/7,
19b/9, 21a/1, 43a/3
Muḥammed-i Cerīri 2b/9
Muḥammed-i Faḍl 2b/3
Muḥammed-i Mūrte'ī 2b/2
Muḥammed-i Rūmī 2a/13
Muḥammed-i Vāsi' 1b/3, 49b/8,
49b/10, 49b/13, 50a/3, 50b/2,
50b/11, 50b/8
Muḥammed bin Aydın Ġāzī 3a/11
Muḥammed bin Eslem Tūsī 2a/2
Muḥammed bin Semmāk 2a/2
Muḥammed Vāsi' 49b/6, 50a/9, 50b/6,
50b/8
Mūsā 3a/7, 8b/3, 48b/3
Muḥar 13b/4, 20a/1
Mūsūlmān 31b/1, 31b/13, 32a/5, 32a/7,
32a/8, 32b/13, 35b/2, 38b/3,
45a/1

-N-

Naṣbīn 28b/11
Nūḥ 10a/11, 10a/12

-O-

ʿOṣmān 4b/13
ʿOṣmān Ḥayrī 2a/12

-Ö-

ʿÖmer 4b/13, 11a/12, 11b/1, 11b/12,
11b/13, 11b/2, 11b/3, 11b/6,
11b/8, 12a/13, 12a/4, 12a/5,
12a/6, 12a/8, 12a/9, 12b/10,
12b/2, 13a/3, 13a/7, 13a/8, 13b/8,
13b/11, 13b/7, 14a/11, 14b/3,
14b/4, 14b/6, 14b/7, 14b/9,
16a/13, 19a/6, 21b/2
ʿÖmer bin ʿAbdul ʿAzīz 27b/12

-R-

Rābi' a 13b/4, 20a/1, 24a/9, 24b/4
Rābi' atü'l-ʿAdeviyye 1b/5
Rabī' bin Ḥüsem 16b/11
Rūm 21b/10, 21b/8, 22a/11

-S, Ş, Ş-

Şābit 42a/4
Şābit-i Binnān 42a/2
Şādık 5a/10, 5a/12, 5b/2, 5b/3, 5b/5,
5b/9, 5b/12, 6a/1, 6a/4, 6a/9,
7a/10, 7a/7, 7b/1, 7b/4, 7b/7,
7a/12, 7b/13, 8a/1, 8a/11, 8a/2,
8a/4, 8a/10, 8a/13 8a/5, 8a/7,
8a/8, 8b/10, 8b/12, 8b/3, 8b/8,
9a/11, 9a/2, 9a/5
Sa' id-i Ḥarrāz 2a/11
Sehl-i İsfahānī 2b/5
Sehl bin ʿAbdu'llāh-ı Tüsterī 2a/3
Semnūn-i Mecnūn 2b/2
Serī-i Saḳaṭī 2a/4
Süfyān-ı Şevrī 1b/7, 6b/11
Süheyl-i Yemenī 10b/5
Süleymān-ı Dārānī 2a/1

-Ş-

Şām 16a/8
Şem' ūn 31b/11, 31b/13, 33a/1, 33a/4,
33a/7, 33a/8, 33b/9, 33b/7
Şeyḥ Ebū Bekr-i Kettānī 2b/8
Şeyḥ Ebu'l- Ḥasan Poşneḥī 2b/3
Şeyḥ Ḥayr-i Nessāc 2b/6
Şücā' -ı Kirmānī 2a/7

-T-

Taḥrīr 3a/5, 3a/13, 3b/2, 4a/8, 4a/9,
4b/10, 5a/6, 6a/3, 6a/8, 6a/9,
6a/10, 6a/11, 7b/3, 8a/12, 8b/2,
8b/4, 8b/6, 8b/8, 9a/5, 9a/6, 9a/8,
9a/12, 9a/13, 9b/6
9b/9, 9b/8, 9b/9, 9b/4, 10a/4,
10a/5, 10b/4, 11a/3, 11a/4,
12a/10, 12a/6, 12a/7, 13a/2,
14b/5, 14b/8 14a/3, 14b/4, 14b/7,
15a/13, 15b/12, 16a/3, 16b/1,

16b/2, 16b/5, 18b/1, 18b/2, 18b/4,
 18b/5, 19a/10, 19b/4, 20a/4,
 20b/13, 25a/13, 25b/4, 26a/11,
 26b/4, 28a/3, 28a/4, 28b/9,
 20a/12, 27a/4, 29a/11, 32a/11,
 32b/1, 32b/6
 30a/2, 32a/5, 32a/3, 32b/11,
 33b/5, 35a/8, 32b/7, 33b/10,
 35a/11, 35b/3, 35b/7, 36a/10,
 36a/2, 37a/13, 37b/13, 38b/10,
 38b/11, 39b/8, 40a/1, 41a/9,
 41a/11, 41a/12, 41b/11, 42a/11,
 42b/4, 43a/11, 43b/10, 44a/12,
 44b/12, 47b/13, 47b/12, 48a/1,
 48a/8, 48a/13, 48b/13, 48b/2,
 49a/2, 49b/2, 49b/3
 50a/13, 50b/10

Tevrat 36b/6, 48b/10, 49a/5
 Tezkiretü'l-Evliyā 3b/7
 Türk 3b/6
 Türkîce 3b/7

-‘U-

‘Utbetü'l-Ġulām 1b/4

-Ü-

Ümm-i Seleme 21a/1, 21a/3, 21a/11,
 21a/2, 21b/3
 Üveys 10b/6, 11a/3, 11a/7, 11b/13,
 11b/3, 12a/11, 12a/2, 12a/5,

12a/7, 12a/8, 12b/1, 12b/13,
 12b/3, 12b/5, 12b/6, 13a/1,
 13a/11, 13a/2, 13a/4, 13b/11,
 13b/12, 13b/13, 13b/3, 13b/7,
 14a/11, 14a/4, 14a/7, 14b/10,
 14b/13, 14b/4, 14b/7, 15a/13,
 15a/5, 15a/7, 15b/2, 15b/6,
 16a/12, 16a/3, 16a/5, 16a/7,
 16a/8, 16a/9, 16b/1, 17a/11,
 17a/12, 17a/3, 17a/6, 17b/12,
 18a/11, 18a/12, 18a/2, 18a/4,
 18a/7, 18a/9, 18b/2, 20a/3, 20a/9,
 20b/2

Üveys-i Kārī 1b/2, 10b/2, 10b/5, 11a/1,
 11a/11, 12a/4, 12a/9, 13a/3,
 13a/7, 13b/8, 15a/3, 15a/11,
 16b/12, 17b/2, 17b/10, 17b/13,
 18b/7, 19b/5, 20b/7

-Y-

Yahya bin Mu‘āz 2a/6
 Yemen 10b/11, 10b/9, 11a/7
 Yezīd 5a/3
 Yūsuf 25b/6
 Yūsuf-ı Esbāt 2b/1
 Yūsuf-ı Hüseyn 2a/7

-Z-

Zünnün-i Mısrī 1b/6

SONUÇ

Feridüddîn Attar'ın *Tezkiretü'l-Evliyâ* isimli mensur eseri hem tasavvufî hem de biyografik bir eser olması sebebiyle bilim dünyası açısından değerli bir yere sahiptir. İncelemiş olduğumuz Kongre Kütüphanesi (Library of congress) Mansuri Koleksiyonu (Mansuri collection) Turkish Manuscript No. 3'de kayıtlı olan nüsha, 16. yüzyılda Muhammed Herevî/Hirevî tarafından istinsah edilmiştir. Bu nüsha Eski Anadolu Türkçesi'nin gramer özelliklerini yansıtmaktadır. Bu dönem bugünkü Türkiye Türkçesi'nin temellerinin atıldığı bir dönem olması sebebiyle büyük önem arz etmektedir. Ayrıca eser biyografik bir ansiklopedi niteliği taşımaktadır. 70 velinin menakıbına yer verilen bu nüshada, hem velilerin hayatlarına ve yaşam şekillerine değinilmiş, hem de o dönemin tarihî-kültürel durumları, insan ilişkileri, menkıbeler aracılığıyla yansıtılmıştır.

Nüshada yerel özellikler dikkat çekmektedir. Bu durumun kanaatimizce sebebi nüshayı istinsah eden kişinin, kendi ağız özelliklerini esere yansıtmış olmasıdır. *Tezkiretü'l-Evliyâ* üzerine yapılmış diğer yüksek lisans ve doktora tezlerinde, nüshaların geneli 72 veliyi ihtiva ederken üzerinde çalıştığımız nüsha 70 velinin menakıbına yer vermektedir. Çok eski olmayan nüshalarda özellikle Türkçe dışındaki tercümelerde eklemeler yapılmış ve veli sayısı 97'yi bulmuştur. Yine de nüshaların çoğu Câfer-i Sadık'la başlayıp Hallac-ı Mansur'la son bulmaktadır. Üzerinde çalıştığımız nüshanın düzeni de bu şekildedir.

Dizinde toplam madde başı 1.648 olarak tespit edilmiştir. Bunun 767'si Türkçe, 511'i Arapça, 165'i Farsça, 25'i Arapça+Türkçe, 19'u Farsça+Türkçe, 3'ü Farsça+Arapça ve 158 tanesi de özel isim olarak yer almaktadır. Bu sonuçlara bakıldığında Türkçe kelime oranın metindeki yerinin diğerlerine göre daha fazla olduğu görülmektedir.

İnceleme kısmında kelimelerin geçirdiği ses ve şekil yönünden değişimler üzerinde durulmuştur. Kalınlık-incelik uyumu, düzlük-yuvarlaklık uyumu gibi hususiyetler incelenmiş, ayrıca ünsüz değişimleri, ötümlüleşme, ötümsüzleşme, nöbetleşme, türeme, ünsüz ikizleşmesi gibi ses olayları açıklanmaya çalışılmıştır. Bunun dışında yine zarf-fiil ekleri, sıfat-fiil ekleri, zamirler, iyelik ekleri, yapım ekleri vb. üzerinde durularak metinden örnekler verilmiştir.

İncelemede dikkat çeken dil bilgisi hususiyetleri şunlardır:

1. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin genel bir özelliği olan yuvarlaklaşma eğilimi metnimizde de kendini göstermektedir.

2. EAT döneminin tartışma konularından biri e/i meselesi halen bir neticeye kavuşmamıştır. Yazıdan ve makalelerden yola çıkarak üzerinde çalıştığımız metinde kapalı /é/ sesinin kullanılmadığı tespit edilmiştir. Eski Türkçe'de ve metnimizde bulunan /e/ 'li ve /i/ 'li yazılışlara yer verilmiştir.

3. Kelime ortasında ünlü türemesi sadece bir kelimeye tespit edilmiştir.

4. EAT döneminin yine kendine has bir özelliği olan gelecek zaman eki *-IsAr* bize ait olan varaklarda sadece bir yerde tespit edilmiştir.

5. Metnimizde t > d değişimi de karışık bir durum göstermektedir. İnce sıradan kelimelerin başında genellikle /d/ ye dönüşürken kalın sıradan kelimelerin başında korunmuştur.

6. Metnimizde b > m değişimi de görülmektedir. Sadece *baña* > *maña* kelimelerinde görülen bu hadise müellifin ağız özelliğinden kaynaklı olabilir.

7. Bağlama zamiri olarak *kim* ve *ki* metinde sıklıkla kullanılmıştır.

8. Metinde Türkçe zamir yapısında olan *ol* zamiri kullanılmıştır.

Tezkiretü'l-Evliyâ'nın, yurt içinde ve yurt dışında birçok yazma nüshasının bulunduğuna işaret etmiştik. Biz bir nüsha üzerinde çalışma yaptık. Bu sayede nüshayı ayrıntılı bir şekilde inceleme fırsatımız oldu.

Tezkiretü'l-Evliyâ, hâlen araştırılmaya açık ve muhtaçtır. Çoğu nüshanın müellifi, mütercimi ve istinsah tarihi hakkında hiç bir kayıt yoktur. Olanların da gerçeği ne kadar yansıttığını bilemiyoruz. Ortada bu kadar bilgi karmaşası varken doğru ve yanlış bilgiyi ayırt etmek araştırmacıların işini güçleştirmektedir. *Tezkiretü'l-Evliyâ'nın* bütün nüshaları üzerinde çok yönlü ve kapsamlı bir araştırma henüz yapılmış değildir. Başka nüshaların da ileriki zamanlarda gün yüzüne çıkma ihtimali yüksektir. Bizden önceki çalışmalarda, bizim üzerinde çalıştığımız nüsha hakkında herhangi bir bilgiye rast gelmeyişiğimiz araştırmacıların bu nüshadan haberdar olmadığının bir kanıtıdır. Bizim de ortaya çıkmamış diğer nüshalardan habersiz olmamız kaçınılmaz bir ihtimaldir. Temennimiz bizden sonra bu alanda çalışma yapacaklara tezimizin kaynaklık etmesidir.

EKLER

EK- 1: TIPKI BASIM

۱۹۶ داود طایب ^{۲۰۰} یکریم ^{۲۰۱} الحی ^{۲۰۲} حارث ^{۲۰۳} محاسبی ^{۲۰۴} یکریم ^{۲۰۵} اوجنی ^{۲۰۶} ابوسلمان ^{۲۰۷}
 یکریم ^{۲۰۸} در ^{۲۰۹} محمد بن سماء ^{۲۱۰} یکریم ^{۲۱۱} یحیی ^{۲۱۲} محمد بن اسلم ^{۲۱۳} طوسی ^{۲۱۴} یکریم ^{۲۱۵} التیمی ^{۲۱۶}
 احمد ^{۲۱۷} حرب ^{۲۱۸} یکریم ^{۲۱۹} یحیی ^{۲۲۰} حاتم ^{۲۲۱} امم ^{۲۲۲} یکریم ^{۲۲۳} سکر ^{۲۲۴} سهل ^{۲۲۵} بن عبد الله ^{۲۲۶}
 تستری ^{۲۲۷} یکریم ^{۲۲۸} طهری ^{۲۲۹} معروف ^{۲۳۰} کرخی ^{۲۳۱} اوت ^{۲۳۲} یحیی ^{۲۳۳} سری ^{۲۳۴} سقطی ^{۲۳۵}
 اوت ^{۲۳۶} یحیی ^{۲۳۷} فتح ^{۲۳۸} موضیلی ^{۲۳۹} اوتا ^{۲۴۰} یحیی ^{۲۴۱} احمد ^{۲۴۲} خوار ^{۲۴۳} اوتا ^{۲۴۴} یحیی ^{۲۴۵}
 احمد ^{۲۴۶} خضرویه ^{۲۴۷} یحیی ^{۲۴۸} اوتا ^{۲۴۹} یحیی ^{۲۵۰} ابوتراب ^{۲۵۱} خشبی ^{۲۵۲} اوتا ^{۲۵۳} یحیی ^{۲۵۴}
 بن ^{۲۵۵} معاذ ^{۲۵۶} اوتا ^{۲۵۷} یحیی ^{۲۵۸} شاه ^{۲۵۹} مجاع ^{۲۶۰} کرمانی ^{۲۶۱} اوتا ^{۲۶۲} یحیی ^{۲۶۳} یوسف ^{۲۶۴} حبیب ^{۲۶۵}
 اوتا ^{۲۶۶} یحیی ^{۲۶۷} ابو حفص ^{۲۶۸} جداد ^{۲۶۹} اوتا ^{۲۷۰} طهری ^{۲۷۱} جدون ^{۲۷۲} قناب ^{۲۷۳} قرنی ^{۲۷۴}
 منصور ^{۲۷۵} عمار ^{۲۷۶} قرق ^{۲۷۷} یحیی ^{۲۷۸} احمد ^{۲۷۹} بن عاصم ^{۲۸۰} الانطاک ^{۲۸۱} قرق ^{۲۸۲} یحیی ^{۲۸۳} عبد الله ^{۲۸۴}
 جیتی ^{۲۸۵} قرق ^{۲۸۶} اوجنی ^{۲۸۷} جنید ^{۲۸۸} بغدادی ^{۲۸۹} قرق ^{۲۹۰} یحیی ^{۲۹۱} ابو عثمان ^{۲۹۲} مکی ^{۲۹۳}
 قرق ^{۲۹۴} یحیی ^{۲۹۵} ابو سعید ^{۲۹۶} خزان ^{۲۹۷} قرق ^{۲۹۸} یحیی ^{۲۹۹} ابو الحسن ^{۳۰۰} قرنی ^{۳۰۱}
 قرق ^{۳۰۲} یحیی ^{۳۰۳} عثمان ^{۳۰۴} حیری ^{۳۰۵} قرق ^{۳۰۶} یحیی ^{۳۰۷} ابو عبد الله ^{۳۰۸} بن حیر ^{۳۰۹} کر ^{۳۱۰}
 قرق ^{۳۱۱} یحیی ^{۳۱۲} ابو محمد ^{۳۱۳} درویم ^{۳۱۴} القنی ^{۳۱۵} ابن عطا ^{۳۱۶} الی ^{۳۱۷} یحیی ^{۳۱۸} ابو یوسف ^{۳۱۹}

٣١٢ **بْنِ دَاوُدَ إِلَى الْكُفَى** ٣١١ **يُوسُفَ اسْبَاطِ الْأَوْجَحَى** ٣١٢ **أَبُو يَعْقُوبَ**
 ٣١٣ **الْأَدْرَبِي سَنُونُ مَحْبُونُ** ٣١٤ **الْأَسِيْنِي** ٣١٥ **أَبُو مُحَمَّدٍ مَرْتَشِي**
 ٣١٦ **الْمُتَشَبِّهِ** ٣١٧ **أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ فَضْلُ اللَّهِ يَدِي** ٣١٨ **شَيْخُ الْأَوْجَحَى**
 ٣١٩ **الْأَسَدِي حَكِيمُ تَرْمَذِي** ٣٢٠ **الْأَطْفَرِي** ٣٢١ **أَبُو بَكْرٍ رَوَاقِي**
 ٣٢٢ **الْمُتَشَبِّهِ** ٣٢٣ **عَبْدُ اللَّهِ مَنَازِلُ الْمُشَرِّقِي** ٣٢٤ **عَلِي بْنُ سَهْلٍ أَنْفَهَارِي**
 ٣٢٥ **الْمُتَشَبِّهِ** ٣٢٦ **شَيْخُ خَيْرِ نَسَاجِ الْمُتَشَرِّقِي** ٣٢٧ **أَبُو جَمْرَةَ خَرَّاسَانِي**
 ٣٢٨ **الْمُتَشَبِّهِ** ٣٢٩ **أَحْمَدُ مَسْرُوقُ الْمُشَرِّقِي** ٣٣٠ **عَبْدُ اللَّهِ مَغْرِبِي**
 ٣٣١ **الْمُتَشَبِّهِ** ٣٣٢ **أَبُو عَلِيٍّ جُرْجَانِي** ٣٣٣ **الْمُتَشَبِّهِ** ٣٣٤ **شَيْخُ أَوْبَكِ كَرْمَانِي**
 ٣٣٥ **الْمُسْكِرِي** ٣٣٦ **عَبْدُ اللَّهِ خَفِيفُ الْمُشَرِّقِي** ٣٣٧ **أَبُو مُحَمَّدٍ جَرِيرِي**
 ٣٣٨ **يَمِينِي** ٣٣٩ **مَنْصُورُ حَلَّاجِ** ٣٤٠ **مَرْضُوانُ اللَّهِ عَلَيْهِمُ اجْعَبِي**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَبِعِزَّتِكَ وَبِعَقْدِكَ • أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ
 وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ خَاتَمِ النَّبِيِّينَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ

اجمعين **اما بعد** قراندن و جدیدن صکر اولیا و مشایخ
 سوزندن بیکرک هیچ عالی سوزیو قدرا انکونکم نبیروک
 سوزی وایشی حال دلدز قیل و قال دیشی دکلدد و هم
 بنمقدندد مرایی و بنمقدن دکلدد یعنی سزایی و ادبایی
 تنگری و رمشدن آنا و استاد اکثر میشدن و هم وایلدن و شلیدن
 و مقیلر انبیانک و دشه لریدن و لیلک بریحی آدم پغاندن
 بدلیدن و بریحی ابراهیم پغاندن بدلیدن و بریحی موسی
 پغاندن بدلیدن و بریحی محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم
 بدلیدن و چون خداوند کارا اعظم و محمدقم معظم ملک
 الامراء و الاعاظم جامع الکرام عون الخدایق منبع
 العرفان و الحقایق مبارز الدولة و الدین محمد بن ایدر غازی
 اول پسر و لیلک و عالمیروک در لیکن و احوال اسکلتی
 و تنکیر نه بیکله اولشدن و تنکیری دوشستلنه نه قولفله

لَا يَتِي أَوْلَادُ قَلْبِنِ بِلَاكَ لَكَ تَامَ رَغِبْتَ أَوْلَادِيكُمْ دَائِمَ ذِكْرِ أَيْمَانِكَ
 وَبَلَدُوكَ حِكَايَتِنِ وَسِيرَتِنِ أَقْوَمُ مِنْ لَدُنْكَ تَتَكْرَنُكَ حَقَّتْ أُنُوكَ
 أُرْزَنَ أَيْنَهُ تَكُمُ يَغَامِبُ عَلَيْهِ السَّلَامُ يُوْرِرُكَ **عِنْدَ ذِكْرِ**
الصَّالِحِينَ تَنْزِيلُ الرَّحْمَةِ يَعْنِي صَالِحِي ذِكْرِنِ أَيْمَانِكَ وَقَتْنِ
 كُوكَدَنِ حَقَّتْ أَنْزَامًا قَصَصُ الْأَنْبِيَا كِتَابِنِ عَرَبِ دِلِنْدَنِ
 تَرُكْ دِلِنَه دُنْدُرَه كُوكَدَنِ صُكْرَه بِنِ ضَعِيفَه إِشَارَتِ قَلْدِي
 كَمْ تَذَكَّرَ الْأَوَّلِيَا كِتَابِنِ پَارِجِي دِلِنْدَنِ تَرْجِيَه دُنْدُرَه بِنِ
 أَوَّلِ أَوْلَاكَ إِشَارَتِنِ يَرِنَه كُتُورَمَكْ وَبِجَلِي خِي بُوَاشِ أُرْزَنَه
 طَهْتِي وَدَخِي أَوْلَادُكُمْ يَرْظَاهِرُ كُورُنْ كَمْ بِرُكُوبِ كُوبِرِ بَرِيَاوُنْ
 سُوْزُ سُوْلِيَا سُوْزَاكَ شَوْنِلَه أَثَرُ قَلْبُورُكُمْ أَوَّلِ سُوْلِيَا نِي
 دُشْمَنِ اِدِ نُوْرُوْ أُنُوكَ اَزْدُكَمَ كُوْكُنِي كَيْنَه يِلَه طُولْدُرُ بِنِ بُوْ
 سُوْزُ كِيْشَه بِيْلَه أَثَرُ قَلْبَه اِيُوْ سُوْزُكَ وَمَشَايُخِ وَأَوَّلِيَا سُوْرُكْ
 بِيْلَه اَبَجْجَه أَثَرِي أَوَّلَايُجْجَه كَمْ اُنُوكَ أَثَرُ قَلْدُغْنُكْ سُنْكَ خَبَرِي بُوْ

نَتَكْرَمُ إِمَامَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ كَمَا فَعَدَنَ صَدْرُكَ لِيَمَّ بِكَ قُرْآنُ الْقُرْآنِ
 مَعَا سِنْدُكَ هَيْجَ خَبَرِي يُوقِ أَوَّلَ قُرْآنِكَ كَافَايِدِي سَيِّ
 وَأَثَرِي وَأَرْمِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ يَتَدَبَّرُكُمْ أَوَّلَ بَشَرِكُمْ أَوْت
 إِحْزَانِي وَكَيْ نَدَا وَتَدْرُ خَبَرِي يُوقِدُوا أَوَّلَ كَانَتْ أَشْ
 أَيْلَ قُرْآنِ دَخِي شَيْلَهُ أَشْرَ أَيْلَرِ بِنِ أُمِيدِ شَوْلَهُ دُرْكُمْ أَشْ
 أَوْلِيَا وَمَشْلُخِ سُونِي بُولِكَا بِي أَقِيَانُ لَكَ كَوْكِلَهُ أَشْ
 كَمْ بُلْدِ دَخِي أَوَّلَ وَلِيْدُكَ وَمَشَايَا رُوكْ خُونِي وَعَادَتِي
 وَتَكْرِيكَ دُوسْتَلُغْنِي لَا يُوقِ أَوَّلَ لَدِ وَأَوَّلَ سَبِيلَهُ
 بِنِي ضَعِيفِي خَيْرُ دُعَا بَرِّهِ أَكَالِ بِنِ تَكْرِيْدِنِ تَوْفِيقِ دَلِيْبِ
 وَكَأَتَوْ كُلَّ قَلْبٍ سَبْلَهُمْ لَهُ **دَهْوَجِي وَنَعْمَ**
الْوَكِيلُ الْأَوَّلُ مِنْهُمْ أَوَّلَ وَلِيْدُكَ أَوَّلَ كَلَمِي
 وَأَوَّلَ مُصْطَفَى مَلَتِيكَ سُلْطَانِي وَأَوَّلَ يَغَا مَبْرَقِ
 حُجَّتِكَ بُرْهَانِي أَوَّلَ رُجْجِكَ عَمَلِ قَلْبِي وَأَوَّلَ حَقِيقَتِ

بِلْحَى وَأُولَ وَلِيْلَكَ كُوكِلِي چِرَاغِي وَيَغَايْبُكَ جِكْرَنُكَ
 يُوْرَاكِي يَاغِي أُولَ عَارِفِ عَاشِقِ أَمَامِ أَبُوْ مُحَمَّدٍ جَعْفَرِ صَادِقِ
 رَضِيَ اللهُ عَنْهُ كَمِ جُلَاهِ مَشَايِخُكَ سَوِيْخُكَ أُولَدِي
 وَشَوْقِ أَهْلِيكَ بِشَرَوِيْدِي وَعَشَقِ أَهْلِيكَ اَكْرَدِ جَسَدِي
 هَمَّ عَابِدِيكَ مُقَدِّمِيْدِي وَهَمَّ رَاهِدِيكَ مُكْرَمِيْدِي
 وَهَمَّ حَقِيْقَتِ تَضَيِّفِ اَسِيْدِي وَتَقْسِيْرِ قُرْآنِ بِلِيكَدِي
 نَظَرِي يُوْغَدِي وَأُولَ حُسَيْنِ اَغْلَنَلَرِنْدِي بَرَهَرِ
 كِمِيْكَهُ مُحَمَّدِ مُصْطَفِيْ بِيْ اَنَانَهْ وَأَنُوْكَ اَغْلَنَلَرِنْدِي وَاصْحَابِ
 لَرِنْدِي اَنْمِيْئَهْ أُولَ كِتْمِيْ مُحَمَّدَهْ دَحِيْ اِنَانْمِشْ وَلَزِيْمِ مُحَمَّدُكَ
 قَامُوْ يَار نَلَرِي وَآكَ اُولْشَانَلَرْدُكِلِي اُولُوْدُ رُوْشَنَكِي
 يُوْلِنِ كُسْتَرَجِيْلَرْدُ رَنْتِكُمُ اَبُو حَنِيفِيْهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مُرْدُ
 كَمِ مُحَمَّدِ مُصْطَفِيْ بِيْ اُولْشَانَلَرُكَ قَفَسِيْ اُولُوْدُ وَيَكْرُكُ
 اَيْتِيْ كِمِ پِرْ كَرْدَهْ اَبُو بَكْرُ وَعُمَرُ وَيَكْتَلَرْدَهْ عَلِيٌّ وَعُمَانُ

رِضْوَانُ اللَّهِ عَلَيْهِمُ أَجْمَعِينَ • وَعَوْرَتُ لَدَّةٍ عَاشِيَةٍ • وَ
 قَزَلْدَةٍ فَاطِمَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا **فَقَزَلْدَكُمْ** مَنْصُوبٌ خَلِيفَةً بِغَا
 صَحَابًا بَلَدَنَ صُكْرَ الْخَلِيفَةِ يَدِي • وَيَزِيدَ دُشْمَانِي •
 وَزَيْرِ بْنِ قَهْرِي أَيْتِيدِيكُمْ • وَأَرْجِعْ صَادِقِي قَهْرَ كُلْسُونِ •
 تَأْكُمُ آفِي دَيْلِيمُ دَرِي • وَزَيْرِ أَيْتِيدِي أُولَ بَرَكُوشَدِ الْوَرَشْدُ •
 وَيَا لَكُرْ الْخِيَا رَا تَشْدُونَ • وَتَنْكَرِي تَعَالَى عِبَادَتِهِ مَشْغُولِ
 أُولِ شَدْدُونَ • وَإِنْ دُنْيَا مَا كُنْدَنَ چَلَشْدُونَ هِمَجِ خَلِيفَةٍ •
 ائِذَنْ ضَرْبُكُمْ • ائِي كَقُورُبْ دَيْلِي كَدَنَ نَهْ قَايِدَةٍ •
 نَقْدَرِ سَعِي أَيْتِيدِي ائِي قَلْمَدِي بَسْ وَآرْدِي وَزَيْرِ جَعْفَرِ صَادِقِي •
 كُتُورْ مَكَّةَ خَلِيفَةٍ قُلْ لَرَنَةِ أَيْتِيدِيكُمْ چَنَكِهْ صَادِقِ اِچْرُو •
 سَرَايَةِ كُورَةِ بَنِ الْوَحْيِ تَا جُمَهْ قُومِ سِرْدَرِ جَالِ الْوُكْ بَاشِنِي •
 كَسَهْ سِرْدَرِي چَنَكِهْ وَزَيْرِ صَادِقِي كُتُورْدِي اِچْرُو سَرَايَةِ •
 مَنْصُورِ تَعْلِيمِ اَيْلَدِي • وَقَرَشُوقِ قَدِي اَلِنِ الْوُكْ تَحْتِنَهْ •

چندی و کند و آد بله دزن چوکب قرشوسنه اتوردی
 شویله کم قنده غیلار عجبه قلدر منصور صادق
 ایتدی بکه نه حاجتوک وار نیدن دله صادق نیم حاجتم اول
 درسه بنی رحمت و زمیاسن بنی وقته قویاسن منصور
 صادق دستور وردی اغزانله کند ردی و اول ساعت
 منصور دتردی باشنی بریب دشدی عقلی نرایل اولدی
 تا کم اوج کونلک نمازی فوت اولدی چونکه کور و کند زنه
 کلدی وزیر ایتدی ای خلیفه اولدی مکار
 کم بویله اولدک ددی ایتدی اول وقتکه صادق اچرو
 کلدی انوکله برآردها بله کردی برد داغنی صفه
 التند قودی و برد داغنی اوشتند قدی و بکا
 ایتدی بکه صادق زیان ایدد سک سرایکی تخم کله سنی
 بله یودرن ددی بن اول اژدها قر قوسیدن اکا

زبَانِ قَلْبِیْ نَمِ قَلْبِیْ صَادِقْ عَذْر دِلْدَمِ دَسْتُورِ وَرْدِ مِ
نقد اَکَمِ دَاوُدِ طَایِیْ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُ جَعْفَرِ صَادِقِ
 قَتِیْدَه کَلْدِ ایتدی ای تنکری دُوسْتِی بَکَا اَوکْت
 وَرِکْمِر کُور کَلْمَه قَرْمَشِدُ صَادِقِ ایتدی یا اَبَا سِلْمَانِ سَن
 کَذْ وَرْمَانُکْ نَرَاهِی سِن سَکَانِمِ اَوکْدَمِ نَرَجَاجِدِ
 دَاوُدِ طَایِیْ ایتدی ای پَنَامِنِ عِیَالِی سِرْکِ قَا مُوْخِلِ
 اَرْدِ مَضْلُکْ وَارِ وَ سِرْکِ فِصْحَتْ کُوز قَا مُوْکُودَه وَ اَجِبِدِ
 وَ سِرْکِ تَنکِرِی تَعَالِی قَتِیْدَه نَا زُکْنِ وَارِ وَ سَنِ مَحْمَدِ بِلَدِ
 حَزِیْدِ سَنِ صَادِقِ ایتدی کِمِ یا اَبَا سِلْمَانِ تَنکِرِی قَتِیْدَه
 نَا زُلو اَوْلُقْ وَ تَنکِرِی دُوسْتِی اَوْلُقْ اَصْلِ اَوْلُقْ
 وَ نَبِ شَرِ فِیْلِ کِنَه اَعْلَاقْ دُوسْتِی کِمِ تَنکِرِی حَضَرِ
 لَایِقِ مَعَامِلَه سِنِ وَ اَرِسَه بُو اَشِ اَنُکْ دَرِ بِلَه دِیْدِ
 دَاوُدِ طَایِیْ ایتدی کِمِ ای وای سَنِ ای بَارِ خَدَا یا اَوْلِ

كُشْكُكُمْ بَلِيغِي بَغَامِيرِ لَوْ تَصَوَّى يُغْرَمَ شُدُّدُ وَأَنْوَكُ دَدِي
 مُحَمَّدِ مُصْطَفَى أَوْلَا وَأَنَا سَيِّ فَاطِمَةُ زَهْرًا أَوْلَ اشْبُو حَيْرَانِ لِقَ لِحْدِ
 دَاوُدَ طَائِي كَيْمِ أَوْلَا تَابَا كَمْ عَمَلِي كُونَ **نَفْسُ لَدَيْكُمْ** بِرُكُونِ كَنْدُ وَ
 دُوسْتَلَرِ يَلِهْ اَتُورَمِ شِدِّي بَسْ بِلَرِ اَيْتِدِي كُمْ كَلَاكُ بُو كُونِ
 سِرْ كَلَهْ بِرِ قَوْلِ اِدْ كُمْ وَعَمْدُ بَغَايِلُمْ كُمْ بَزْ كَرْدَنِ قَقْمَرِ كُمْ قَلْبِ
 بَلَهْ وَزَقَا مُوْضِي شَفَاعَتَهْ دِلْ سُونِ دَدِي اَكَا اَيْتِدِي كَهْ يَا اَبْنِ
 رَسُولِ اللَّهِ سَنُكُ بَزْمِ شَفَاعَتُورَهْ نَهْ حَاجَتُوكُ وَانْ
 كُمْ سَنُوكُ دَدُكُ قَا مُوْخَا قُكُ شَفَاعَتِ اِرْجِي دَرْ بَسْ جَعْفَرِ
 صَادِقِ اَيْتِدِي كُمْ بِنِ كَنْدُ وَعَلُومِدَنِ اَنَا نُورِ كُمْ قِيَامَتِ
 كُونِدَهْ دَدْمُكُ يُونِزِ نَرْ بَقْمِ دَدِي **نَفْسُ لَدَيْكُمْ** جَعْفَرِ صَادِقِ بِنِ
 مُدَّتْ خَلُوتِ اَيْلَاهِي وَهَيْجِ طَشَهْ چَقْمَدِي سَفِيَانِ ثُورِي
 رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنْوَكُ اَوِي قِيُوسِنَهْ كَلَدِي وَ اَيْتِدِي كَهْ
 يَا اَبْنِ رَسُولِ اللَّهِ اَدْمِي كَرْ سَنُكُ نَفْسُكُ قَا يَدِنِ لَرِي بِنِ مَحْرُومِ

اُولَدَارِچُون بِيْلَه يَا لَكُو لِي اَخِي تَار قِلْدُك جَعْفَرِ صَادِقِ اَتِي دِي
 شَمِي يُو دُ بِيْلَه كُنْدَرِ كِيَم زِهَانِه اِي رُقِي دِي دِي دِي وَا سُبُو كِي
 بِيْت شِعْرِي اُقْدِي **بِيْت** ذَهَبَ الْوَفَا وَذَهَابَ الْأَمْسِرُ الذَّاهِبُ
 وَالنَّاسُ بَيْنَ خَاتِلٍ وَمَا رِبٍ • نَيْشُون بَيْنَهُمُ الْمُوَدَّةَ وَالْوَفَا
 وَقُلُوبُهُمْ مَحْشُوءَةٌ بِعِقَابِ رَبِّ **نَفْسُ** لَكُم بِرُكُونِ جَعْفَرِ صَادِقِ
 كُورْدِ لَكُم بِرِ اغْرِبْهَا لَوْ طُونِ كِي مَشِي دِي بِي اَتِي دِي كِه يَا اَبْنِ رَسُولِ اللهِ
 اَسْبُوطُون سَنَكْ هَلْ بِيْتِكْ طُونِ دِي كُنْدَرِ صَادِقِ اُولِ كَشِي تِكْ
 اَلْبِنِ طُونِ دِي كُنْدَرِ نَكْ يَقَا سِنْدَن اَشْعَه اَلْتِي دِي اُولِ اغْرِ طُونِ نَكْ
 اَلْتِي دِي بَرَارِي پِلَامِس كِي مَشِي دِي شُو يَلِكِه اَنُوكْ اَمِي لِكِي اُولِ كَشِي تِكْ
 اَلْبِنِ دِرِ مَلْدِي بِي صَادِقِ اَتِي دِي • هَذَا الْحَقُّ وَهَذَا الْخَلْقُ
 يَعْنِي اِجْرُ وَا كُوِي حَقِّيُونْدَن وَطَشَرِ دِي خَلْقُونْدَن **نَفْسُ** لَكُم بِرِ شِي
 مَا دِقْدِ اَتِي دِي كِه سَنَكْ قَا مَوْ هُنَرِكْ وَا زِ وَا شَكَا رَا زِهَانِه
 لَكُوكْ وَا زِ وَا كُنِ لَوْ چُوقْ كَرَامَتِكْ وَا زِ وَا يِعَا مَبَرِ خَلْدَانِكْ

نوری سن امانتک لک قلمین صادق آیتدی که متکبر دکلون
 اما اگر بند اولولمت کورد سکر اول اندندکم چون بن کلی اولو
 لقمقدن طوردن تنگینیک اولونخی ککوز و نیم اولولقم بیریه
 اوتور بکس کورد کوز اولولمت اندند **نقش** لدر کم صادق
 ابوحنیفه دن رضی الله عنه سوال قلدیکم عاقل کیمد
 ابوحنیفه آیتدی کم عاقل اولدکم ایویله یاوزار اسنده فرق
 ایلیه صادق آیتدی کم ایوی یاوزدن حیوانلر والقی لودخی فرق
 مخاطره برلر ده وارمزلر و اولتلاق برلر ده سکر دزلر واکا علف
 و دنی بلوز وارمعه ککلی بلوز فرق ایلر ابوحنیفه آیتدی
 یا امام سنک قاتکده عاقل کیمد آیتدی اولدکم اکیاق
 بر بوندن فرق ایلیه تا کیم اکی ایونک یکمکی اختیار ایلیه و
 اکی یاوزک اراسنده فرق ایلیه **نقش** لدر کم برکون کیشک
 برهیان التونی اغرلندی اول کیشی کلدی صادق آیتدی که

سَنَ اَعْلَدُكَ دِيُو جَعْفَرِ صَادِقَه يَابَشْدِي وَكَم اَبْدُو بَر بَلْمَزْدِي صَادِقِ كَا
 اَيْتَدِيكُمُ التُّونُكَ جِيْدِي اَوَايْتَدِيكُم بِيك قَزَلْدَر بَر صَادِقِ اَوَلِ كَثِي اَللّٰهُ
 كَنْدُو سَرَايْنِه اَلتَدِي وَيِيك قَزَل وَرْدِي اَنْدَه صُكْر اَوَلِ كَثِي اَوَلِ هِيَاَن
 اَلتُونِ غَيْرِيْدَن كِنَه بَلْدِي بَر صَادِقِ وَرْدِي اَلتُونِ كِنَه صَادِقَه كُتُوْرِي
 صَادِقِ اَلْمَدِي وَايْتَدِيكُم بَزُوْرْدِي كُتُوْرِي اَلْمِيَا وَزَبَس اَوَلِ كَثِي مُرْدِيكُم بُو
 كِيْشْدَن اَيْتَدِيكُم جَعْفَرِ صَادِقَه دَقْدَن اَوَلِ كَثِي زِيَادِي مَحِل اَوَلِي **تَقْدِي**
 كَم صَادِقِ بَر كُون يَا كُز كِيْدِي وَايْتَدِيكُم اَللّٰهُ اَللّٰهُ اَللّٰهُ بَر بَرْدِي
 رَدِيْجَه كِيْدِي مَوَاقِفَت اَبْدُوْب اَوَلِ دَخِي اَللّٰهُ اَللّٰهُ اَللّٰهُ دَرْدِي صَادِقِ
 اَيْتَدِيكُم اَللّٰهُ اَللّٰهُ اَللّٰهُ جِيْم وَطُوْم يُوْقْدَر شُوْل سَاعَتِ عَالَمِ غِيْبِيْدَن بَرْدِي
 لَطِيْفِ طُوْن كَلْدِي تَايَكُم جَعْفَرِ صَادِقِ كِيْدِي وَصَادِقُك بَر اَسِيْكَ
 خِرَقَه سِي وَايْدِي بَر اَوَلِ دَرُوْش اَيْتَدِي اِي صَادِقِ اَخِر شُوْل اَللّٰهُ دِمَكْدَه
 سَنُوْكَلَه اُوْر تَاغِيْدَم تَكْرِي تَعْكَا سِي كَايَكِي طُوْن وَرْدِي اَمِيْدِي
 سَن دَخِي اَوَلِ اَسْكِي بَكَا وَرْدِي اَوَلِ سُوْر صَادِقَه عَظِيْمَ خُوْش

کَلدی وَاوَل اسکی خرقه اگا وِرْدی **تقدیر** کم بز کون
 برکتی جعفر صادق قاتنه کَلدی وَایتدیکه تنگرب بکا
 کتر صادق ایتدیکه اشتدکی موسی علیه السلام کشیه لَنَر
 دد لَنَر تنگرب نته کور سَن. **اول** کتی ایتدیکه اشو ملت
 محمد ملت دُر وَا نُوک اَمْتَن دَن شَهْدی کِنسه وَا ز دُر کم. **دای** قلبی
 دَلج. **دِ یو** فز یاد قَلور یعنی کُوکَلَم تنگرب کور دی وَدخی سِی
 چاغزب ایدر کم. **لَم** اَعْبُد رَبَّاکُم اَرَه. **یعنی** بَن اَوَل کور
 تنگرب طهریز. **امدی** ای صادق تنگرب لَصَا کتر صادق
 بُور دیکه طوَنک اَلِ اَلَاغِنِ بَعْلَاک وَا شَبُو دَجَلَه اَمَّا غِنَدَاک
 بَس ایلله قَلدِر کچنکه صوید تَبْدی فز یاد ای صادق دِ یو چاغز دی
 صادق ایتدیکه. **یا مَاءُ اَغْسِیْهِ**. **یعنی** ای صُوک طَلدُر غل
 بَس بِر کَز دخی طَلدُر دی کُر وَا چاغز دی یَا صادق فز یاد ایلدی صادق
 ایتدی یَا صُو دخی طَلدُر غل تا وقت دَکَن تا کُر اَنُوک قَامُو وُجُو دِ

دَجَلَهٗ اِچِنْدَهٗ عَرَقِ اَوْلَدِ وَخَلَقْدَن اُمِيْدِي كَسِلْدِي چَمِنْ صُورُو كَر
 اَنِي يُقَارُو كَرْدِي بُو كَرْد چَغَرْدِي كِه اَلْهِ فَرِيَادِ دَرْدِي صَادِقِ اَيْتِدِي كِه
 چَقَار وُك شِدِي بَس طُوْثُ ب چَغَرْدِي لَر اَغْرِيْدَن وَبُرْنِيْدَن وَ قَلْفِ خِنْدَهٗ
 صُورُو اَن اَلْب دُ كَلْدِي چُونَكِه اَوْل اَز كَنْزِيْنَهٗ كَلْدِي
 صَادِقِ اَكَا اَيْتِدِي كِه تَنْكِيْرِي كُوْرْدِي اَوْل اَر اَيْتِدِي تَا كِه
 كُوْرْمَدَهٗ اَغْيَا رَحِيَا لِي وَ اَرْدِي وَ اَلْمِي تَنْكِيْرِيْدَن اِيْرَغَهٗ صُنْدُم
 وَ فَرِيَادِ سَنْدَن اِسْتَرْدُم اَوْل قَا مَوِيْرْدَهٗ لَر اَيْمِيْش كَم كُوْرْمِي
 حَقْدَن يَغَا دِشْرِ چُوْرْدِي كِه كُلِّي يُوْرْمِي تَنْكِيْرِيَا قِلْدُم وَ اَكَا
 صِخْنْدُم وَ فَرِيَادِ اَنْدَن اِسْتَرْدُم كُوْشَكُم اِچِنْدَهٗ بَرْدِ رِيْحَهٗ
 اَجَهٗ وَرْدِي اِسْتَدُكُمِي اَوْل دَرِيْبَهٗ دَن اَشَعَهٗ بَقْبُ كُوْرْدِي
 صَادِقِ اَيْتِدِي اَمِيْدِي اَوْل دَرِيْبَهٗ سَقْلَهٗ كِل **فَكَلَدِي**
 كِه اَيْتِدِي تَنْكِيْرِيَا تُوْبَهٗ سُوْر عِبَادَتِ دَاسْت كَلْمَزَا اِنْچُوْ نَكُم
 تَنْكِيْرِي تَبْكَ اَلْمِي عِبَادَتِ دَن تُوْبَهٗ مُقَدَّم قِلْمَشْدَن تَنْكُم فَرَاَنْدَن

بِيُورِزْكَ **التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ** وَدَخَى ابْتَدَى اشْبُو
 اَيْتَ مَعْنَا سِنْدَ **وَاللَّهُ يَخْتَصِرُ رَحْمَةً مِنْ يَشَاءُ** بَعْنَى اللَّهُ تَعَالَى
 كَيْ دَلِزْكُمْ رَحْمَتَهُ لَا يَقْ اَيْدَمْ بَسْ سَبَبِي وَعِلَّتِي اَرَادَن كُتُورْ
 تَاكُم بِلَا لَرَكْ تَتَكْرِئُك اِشِي چُوغِي غَبْشِش وَرَجْمَتُ **وَدَخِي**
 اَيْتَدِيكُم مُّؤْمِنِ اُولَدُكُم كَذُو نَفْسِي لَه طُورْ مَشْدُ رَمَوَاشِ قُلُو
 عَادَفِ اُولَدُكُم كَذُو تَتَكْرِئُ سَبِيلَه طُورْ مَشْدُ **وَدَخِي**
 اَيْتَدِيكُم مَرَكْ دُرِشَد نَفْسِنَه جَرَا قَلَه اِيحَا قِ طَمَعِ چُون
 اُول كِشِي تَتَكْرِئِي كِرَامَتَلَرِي وَنَعْمَتَلَرِي كُون وَهَر كَمِيكَه
 نَفْسِنَه جَرَا قَلَه تَتَكْرِئِي چُون اُول كِشِي تَتَكْرِئِي اِيَرَه **فَقُلْ** لَرَكُم
 دَمِشْدُ پَش كِشِي لَه اَتُورْ مَقْدَن صَقْنِ اَوَّلْ يِلَا نَجِيَه
 كَم اَنُوك سُوْرِنَه الدَّنَاسِن وَكَمَاه اِچِنْدَه اُولَاسِن اَلْجَنِي
 اَحْمَقْدَن صَقْنِ اَوَّلْ وَقْتِكَه سَنُوك اَصْبَاك دَلِيَه وَلَا كُنْ
 زِيَا ن اُولَا كَه اِنْفِي لِيَه اَوْجَنِي بَحِيل كِشِي لَه اَتُورْ مَقْدَن

سَقِنَ سِه يَكِرَك دَوْلَتِي سَنَدَن كَكَدَه • دُرْدُ بَخِي •
 يَا وَزَكُو كُل لُودَن صَقِنَكِه حَاجَت وَ قَتِنَدَه سَنِي ضَايَع
 قَلَاء • بَشَنِي فَاسْتَوْكَشِي كَلَه اُتُورُمَقْدَن صَقِنَكِم سَنُوكَلَه
 بَرَأَمَتَه صُونَه وَ دَخِي ايتدِي كَه تَنَكِرِنَاك بُودُ بِيَا اِچِنْدَه
 اِچَاق وَ طَامُوسِي اِچَاغِي اُولدُ كِم ايشِكِي تَنَكِرِيَا قِيَا سِن • وَ
 طَامُوسِي اُولدُ كِم ايشُوكِي نَفْسُ كَه قِيَا سِن **نَقْلَدُ كِم** ايتدِي كَه
 اَكْرَدُ شَمَتَكِرِيَلَه اُتُورُمَقَتَ نِرِيَا نِي وَ اَرِمِيَسَه بَس كِرَكَدَه
 كِم اُولَ نِرِيَا ن دُوسْتَكِرَه دَكَايِدِي وَلِيكِرَن دَكَمَدِي •
 نِتَكِه فِرْعَوْن عَوَزَتِي اَسِيَبَه خَا تُون فِرْعَوْنَه هِيچ نِرِيَا ن
 دَكَمَدِي • وَ اَكْرَدُ دُوسْتَكِرِيَلَه اُتُورُمَقَتَ اَصِي وَ اَرِمِيَسَه كِرَكَدَه
 كَلَه دَكَايِدِي نِتَكِه نُوح وَلُوط عَوَزَتَلَرِي كَا فِرْعَوْدِي
 نُوح وَلُوط بَرِيَلَه اُولْمَخَك بُلْدَه هِيچ اَصِي دَكَمَدِي •
 بَس جَعْفَر صَا رِقْلَك عَظِيمَه سُو زَلَرِي چو قَدَن وَ كَرَا مَاتِي •

چوق و ليكن بوسوزلري بينا دا اولسون ديوبير قاج كجيني
 بر سبيل اختصار ختم ايلدك **ذكر اوير قري**
رحمة الله عليه الآخر اول تابعك قيله ي
 و اول قرقك ارندى • و اول قز لو كثر تنكر نك همنقى
 اول سهيل ميني • و اير قري • رحمه الله عليه محمد مصطفى
 صلى الله عليه وسلم • ايتديكه اولين بجا اوينلوك يكر كد
 و اول كشينك كه اكو جنى رحمه للعالمين در • و محمد امين در
 و انوك نفسى نقر رب العالمين در • انوك اكمل لكى دله
 نته راست ككه • وقت وقت محمد مصطفى يوزن يمين
 يكا طوتردى و ايدر ديكه • انى لاجد نقر الرحمن
 من قبل اليمن • دردى يعنى قوقن يميند يكا دن
 بلورون • و دخ خواجه انبيا محمد مصطفى عليه السلام
 ايتديكه يارن قيامت كون حق سبحانه و تعالى تمشينك

فرشته برآده او پس قربی صورتی ازین بر بیکرک آسند
 عرصاته کلاه و اچماغه و آره و هیچ بر آدیش بلیه که
 بندک آسند و او پس قنقی در مکرکه تنکری دلدی
 کیشله بلده انوکونکه دنیا سرآینده عبادتی تنکریا کز کو
 قلیشد بر خیه قوم آیتد لکه یا رسول الله بود دکت
 کشی بزم آرمده هیچ بلرز پیغامبر علیه السلام
 آیتدی اول بر دوه کدجید دیمده اکا او پس دیر ل
 ز نهان جهدا یدک یم قدم کز انوک قدیم یرنه بصاست
 تا کم خجالت بوله سز چون که محمد مصطفی نل و فاتی
 یقین کلدی آیتد لکه یا رسول الله سنوک مرقع طوکی
 کیمد و یر لوم آیتدی او یسه و یرک بر پیغامبر و فاتی
 صکره عمر و علی کوفیه و آرد لربن عمر خطبه اقدی
 اند فکرة آیتدی که ای اهل بخد طوروک بر طوره

کلدرد عمارتیدی سزک آرا کوزده هیچ قرنلو کسه و آرمی
 ایتدیرکده نقدد قرنلو و آرسه عمر قاتنه جمع اولد
 نبلردن اویر خین مودی ایتدیرکده برانی بلرن عمر
 ایتدیکه بکا شریعت ایتی محمد مصطفی خیر ورمشدر
 و اول هرگز کزاف سولکر مکرانی سز بلرن سز برشی
 ایتدیکه اول اکا دلمز کیشیدن کیم امیر المؤمنین عمر
 و علی آینه استیه زیراکه اول برد لو کیشیدن حق
 خلقه قرشمز و آدمیله ائورمن عمر ایتدیکه بنانی استرون
 اول قنده دد ایتدیرکده عرنه دره سینده دوه کدن
 کجه به دکن کجه اولچق ایتک و رز بر شوریده ایتک
 کبی یدکن یز قیغوشا دلوق بلرن چونکه آدمیلر کله اول
 اغلر قچنکده آدمیلر اغلسه اول کلدرد عمارتدیکه
 بنانی استرون عمر و علی اول رایه و اردلر اوینی نشان

اوستند کرد لر الله تعالی بر فرشته مسلط قلیشد
 ناکم اول دوه لری کدردی صقلردی چونکه اولیس
 بندک حرکاتن بلدی نمازن قصه ایلدی چنکه
 ای یانه سلام ویردی عمرایلو کلدی اولیسه
 سلام ویردی اولیس انک سلامی الدی بن عمر کا
 ایتدیکه آدوک ندن ایتدیکه تنکری قلی ایتدیکه
 قامو من تنکری قولنر خامر آدوک ندن ایتدیکه اولیس
 عمر ایتدیکه صاغ الکی کسترا اولیس صاغ الکی کتدی
 عمر ویک الزا ویدی چنکه اول قلیغی الی ازرنه کوردی
 پیغامبر نشان بلدی ایتدیکه تنکری رسول
 وصیت قلدی و ایتدیکه بتم اتم چون دعا استوزا اولیس
 ایتدیکه مؤمنلر چون دعا قلیغی سن یکرک سن
 عمر ایتدیکه بتم اتم خود اولدر لیکن سن پیغامبر و

يَرْيَنَهُ كَمُورًا وَيَسْأَلُ تَيْدِيكَهُ اَوْجَهَهُ كُورَكَ بَدْعَهُ
 بِنَعَامٍ بِرَدِّكَ قَتِي . بَنَ اُولَيْمُ عُمَرَاتِي دِيكَهُ بِنَعَامٍ بِرَسُوكَ
 نِشَانِي وَبِزَمِشْدَرَاوِيَسْ اَيْتَدِيكَهُ شِمْدِي بِنَعَامٍ بِرِ
 مُرَقَّعِ طُونِي بِكَ وَبِرُكْ كَمِ دُعَا قَلَمِ بِسَبِّ مُرَقَّعِ طُونِي اَكَا
 وَرِدِ لِرُو اَيْتَدِيكَهُ كِيَكَلِ وَدُعَا قَلَمِ اُولَيْسْ اَيْتَدِيكَهُ
 صَبَادُوكِ تَا حَاجَتِ دِي لِيَجَهَ يَمَزَنِ بَنَ اُولَيْسْ نُبُرَكَ
 قَاتِي دَن اِرَاغِ كِتْدِي وَمُرَقَّعِي اَشْعَا قُدِي وَبُورِي طُغِي
 اُورْدِي وَ اَيْتَدِيكَهُ بُو مُرَقَّعِي كَمِ تَا كَمِ جُمْلَه مُحَمَّد
 اُمْتَنِي بِكَ بَغْشَلِي نَحَه كَمِ سَنُوكِ بِنَعَامٍ بِرُكِ بِكَ
 حَوَالَه اَيْمِشْدَر . وَيَلُو اَرْجِي عَمِي وَعَلِي دَر نُبُرِ قَمُوعِي كَنْدُ
 اَشِيْنِ اَشْكَدِي اَمْدِي سَكَا قَلَمِشْدَر اَلله تَعَالَا
 دَن خِطَابِ كَلْدِي كَمِ نَحَه نَحَه سَكَا بَغْشَلِي دَمِ مُرَقَّعِي كِيَكَلِ
 اُولَيْسْ اَيْتَدِيكَهُ دُكَلِي سِي دَلِ رُونِ يَنَه خِطَابِ كَلْدِي كَمِ

بَجْدِ بَجْدِ سَا بَعَثَ لَدُنَّ امْدِي مُرَقِّي كَيْسِلِ اُولِي
 اَيْتِي قَمُوسِي دِلُونِ اُولِي مُنَاجَاتِ قِلْدِي وَتَكْرِيدِنِ
 دِلْدِي تَا كِمِ عَمْرُو عَلَيْنِكَ صَبْرِي قَالَمْدِي اُولِيكَ
 يَاقِينِه وَارِدِلَر تَا كِمِ نَدَاشِدَه دُرْ كُونِ لِي چِي كِه اُولِي نِي
 آه چُون كَلْدُ كُوز دِدِي بُو كَلْمُ كُوز دَكَلِسَه بُو مُرَقِّي كِيَا سِي كَلْدِي
 تَا كِمِ مُحَمَّدِ امْتَنُك قَامُوسِي دِلْمَنِي صَبْرَتِيكَ كِرَكِدِي بِنِ
 عَمْرُ اُولِي كُوز دِي كِه بَرِدَوَه كَلِمَتِي كَمِشِي بَاشِي اِچُوقُ يَالِ اِيَاغِ
 چُون كِه عَمْرُ كُوز دِي اُون سَكْدِيكَ عَالِي اُول كَلِمِ التَّيْدِ
 بِنِ كَمْدُز نَدَن وَخَلِيفَه لِي كِنْدَن كُوكُل كُوز دِي وَتِيْدِي
 كِمِ كِيْمُذ بَكُون بُو خَلِيفَه لِي بِنْدَن بَر كُوزِيه صَتُونِ اَلَا
 اُولِي اَيْتِي دِي كِه اُول نَسَنَه نَك كِه عَقْلِي يُو قَدُّز نَصَرِنِ
 بَرِ قَعْل كِمِ كِرَكْتَه اَلَا صَمَغُكَ الْمَغْكَ بُو اَرَادَه نَاشِي
 بِنِ صَحَابُور فَرِيَادِ قِلْدِي وَ اَيْتِي دِلَر كِه بُو نَسَنَه كِمِ اَبُو بَكْرِ

صَدِيقْدَنْ قَبُول قِلْدَك وَجُحْدَه نَبَاك مُسْلِمَانْلَرَك اَرَشْن نِيَه
 تَرَك قِلْرُسْن كِيَم سَنُك بَرَكُون عَدْلُك بِيك يِلَك عِبَادَه
 بَرَا بَرْدُز بَر اَوِيَس رَضَا لَلَّهِ عَنْهُ اَن مُرَقِي كِيْدِي وَ
 اَيْتِيْدِيك دِيْنِيَه وَ مُضَرَقِيْلَه سِيْنُك دَوِي وَ مِي
 وَ قِيُون تَوِي سَاغِيْشَه مُجَرَامْتِيْنَك كَمَاه لُوسِي بَكَا
 بَغْلِيلَر بُو مُرَقَع بَرَكَا تِنَه وَ بِنْدَنْ كِيْسَه كَمَان اَتْمَسَه
 كِه اَوِيَس دَرَجَه سِي عُمَر دَرَجَه سِنْدَنْ اِيْلَر وَا لَه اِيْلَه د
 اَمَّا اَوِيَسْكَ خَا صِيْتِ تَجْرِيْدِي اِي وَ عُمَر دَه بُو دَكْلِي وَ اَرِد
 اَمَّا تَجْرِيْدِي دَخِي دِلْدِي نِيْتِكُمْ خَوَاجَه اَنْبِيَا عَلَيْهِ السَّلَام
 قَارِي جُغْلَه اِيْدِر دِيكَه مُجْدَه دُعَادَه اَكُون بِيْن
 عَمْرِي لَلَّهِ عَنْهُ اَيْتِيْدِي يَا اَوِيَس نِيْجُون كَلْمُك تَا كَم مُجْدَه
 مُطْفِي يِه كُورِيْدِك اَوِيَس اَيْتِيْدِي سِر كُور دُزْمِي اَيْتِيْدِي
 بِل كُور دَك اَوِيَس اَيْتِيْدِي مَكْرَانُوك جِيَه سِي كُور دَك

آف کورد کوايسه ايدك ييم انوك قاشي چتوقمدي ويا اچوقمدي
 نه عجب كه بنجه آف کور مشكن اندن نشان ورمدر
 ييم انوك قاشي نجايدي اول هيبتدن اتر وكم تنگري گا
 ورمشدي بندايتدي يكه سز محمد دوستي مينر ايتدل
 بلي ايتدي اگر انوك دوستلغي سزده وارمسه انوك
 دشي صد قلند سزدي موافقت قلب دشكروكوزي
 صياید کور ييم موافقت قلوق دوستلوق شطندندن بر اويس
 کند و دشكرن گستردي بر قاج دشني ممشدي عجب تا
 قفسی اولوايتدي يكه صورتابن آف کور مدد اكا
 موافقت ايدوب کند و دشكرومي صدم ييم موافقت اتمك
 ديدند زانندن عمر ايتدي يكه يا اويس نچون دخی دعا
 قل ايتدي اكدن دعا قلدم وهرگون نماز چندن دعا
 قلب ايدرمكه اللهم اغفر لي ولوالدي وللمؤمنين والمؤمنات

اويس

بَعَثَ اِيْ جَلْمُ مُؤْمِنِيْ يَرْفَعُهُ دِرْوَن اَمِيْدِي اَكْرِيْز اِيْلَا نَكْرِي
 سَلَا مَتَاعِلَه كُوْنَه اِلْتَه بِلُوْر سَكُوْر سِيْچُوْن دُعَا قَلْمُوْر كَرَك
 يُقْسَه بَن دُعَا مِيْ هِيْج يِرَ ضَايِع قَلْمُوْر نَ بِيْلَه دِدِيْ عُمَر
 اَيْتِيْ بَكَا بَر وَصِيْت قِلْ اُوْلِيْ اَيْتِيْ يَا عُمَر تَيْدِي
 بِلُوْر مِيْن اَيْتِيْ يَكَه بِلُوْر وَن اَيْتِيْ يَكَه اَكْر تَكْرِيْدَن
 عُمَر كِيْسَه بِلْمَنَسَك سَكَا يِيْكَ عُمَر اَيْتِيْ يَكَه دَخِيْ اَرْتَر
 اُوْلِيْ اَيْتِيْ يَكَه يَا عُمَر تَكْرِي سَنِيْ بِلُوْر مِيْ اُوْلِيْ اَيْتِيْ يَكَه
 اَكْر تَكْرِيْدَن اِيْرُق سَنِيْ هِيْج كِيْسَه بِلْمَنَسَه سَكَا
 يِيْكَ وَدَخِيْ عُمَر اَيْتِيْ بَزْ وَقْت اَكْلَن تَا شَنَه قَتُوْر مِيْن
 اُوْلِيْ اِلْنِيْ قُوْنِيْنَه سَقْدِيْ اَكِيْ اَقْجَه چِيْعَزْدِيْ وَ اَيْتِيْ
 اَشْبُوْنِيْ بَن دَوَه كَدُوْب الدَّم اَمِيْدِي سَنَ ضَمَانُ الْوَمِيْن
 كِيْم بَن بُوْخْت سِيْجَه دِرِيْ اَوْلَم كِيْم دَخِيْ لَشَنَه لَتُوْر مِيْن دَر شَن
 بَن اُوْلِيْ اَيْتِيْ يَكَه اَمَك كُوْر دَفُوْر وَ اِيْجَنْد كُوْر اَمِيْدِي

عُمَر اَيْتِيْ بِلُوْر

كَرُوْ دُنَاكُم قِيَامَتِ يَقْنِدُوْ وَبَنَ اٰخِرَتِ يُوْلُجُوْنَ اَزَقْ وَيَرَاقْ
 اِدْنِيْكَ اَرْدِيْجَه يَنْ بَرْقِيْكَ قَرْنِ اِهْلِيْ قَرْنِهْ كُوْدُوبْ
 وَارْدِلَرِ اُوْيِيْكَ اَنْدَرُوْكَ اَرَسِيْنْدَه اُولُوْغِيْ وَحُرْمَتِيْ اَشْكَارَهْ
 اُولْدِيْ وَآكَ اَرُوْهْ كُدْرَمَكِيْ رُوْ اَكُوْرْمَدِلَرِ چُونَكِهْ بِيْلَهْ اُولْدِيْ
 اُوْيِيْ قَرْنِدَنْ قَجْدِيْ كُوْفِيْهْ كَلْدِيْ اَنْدَرُصَكُوْر اَنِيْ هِيْج
 كِيْنَهْ كُوْرْمَدِيْ اِلَا هِرْمَنْجِيْ اَنْ رَضِيْ اَللّٰهُ عَنْهُ كُوْرْدِيْ بِيْ
 هِرْمَانِيْدِيْ چُونَكِهْ اِسْتَدُمْ كَمْ شَفَاعَتِ دَرَجَهْ سِيْ اُوْيِيْ اَزْدَنْ
 نَقْدَرِ اَجَلِيْشْ بِيْ اَرَزُوْبِيْكَ اَغَالِبِ اُولْدِيْكُمْ اَنِيْ كُوْرْمَهْ
 طُوْرْدُمْ كُوْفِيْهْ وَارْدُمْ تَاكُم اَنِيْ اِسِيْتُمْ بِيْ اَنِيْ فِرَاتِ كِهَارِنْدَهْ
 كُوْرْمَكِهْ طُوْنِيْ يُوْرْدِيْ وَآبَدَسْتِ اَلرُوْدِيْ بِلْدُمْ اَنِيْچُونَكِهْ
 وَصِفْنِ اِسْتَدُمْدِيْ اُوْيِيْهْ سَلَامْ وَيَرْدُمْ سَلَامْ اَلْدِيْ
 وَبَكَا بَقْدِيْ دِلْدُمْكِهْ اَلِنَاوِيْمْ بِيْكَ اَلِنْ وَرْمَدِيْ
 بِيْ اَيْتْدُمْكِهْ تَنْكِرِيْ سَكَا حِجَّتِ قَلْسُوْنِ يَا اُوْيِيْ نَتَهْ سِن

وَبَنِي اَغْلَقِ طُتْدِي اَنُوك دُوسْتَلْعِنْدَن وَاَنُوك جَالِي ضَعِيفْلَخِنْدَن
اَتُرُواوِيس دَاخِي اَغْلَدِي وَاَيْتَدِيكِه اِي قَرْنَدَاشْمِهَرَم بِنِ جِيَان
نِتِه سِن بِن اَيْتَدِمَكِه نَبِي لَجِه بِلْدُوك وَاَتَم اَدْنِي نِتِه بِلْدُوك
كَم مَرَكُوسَن بِي كُورْدُكَل يُوَق اَيْتَدِي • سَبَاءُ فِي الْعَالَمِ الْخَيْرِ
بَعْنِي نَبِي اُول بِلْدُوجِي بِلْدُودِي وَنَبِي جَانَم سَنَك جَانَكِي بِلْدُودِي
كَم مُؤْمِنُكَل جَانِي بَرِبَرَلَه بِلِشْدُود اَيْتَدِمَكِه يَا اُويس كَا
اَيْتَدِيكِه بِنَانِي كُوز مَدَم • وَلِيكِن اَنُوك خَبَرِن اِي رُقْلَرْدَن اَشْتَدُ
وَدَلِكُوزَنكَم اَنْدَن جَدِيث رِي وَاَيْت قَلَم وَمُفَتِي وَمَذَكِر اُولَم كَم
اَشُوم شُوك كِبِيدَن كَم اُول اَشِه جَمِيع فَرَاغَم يُوَقْدُوبِيلَه
دَرِي بِن اَيْتَدِمَكِه بَرَايَت اَوْقِي كَام اَشْدَم اَلْوَم طُتْدِي وَاَيْتَدِي
اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ • وَزَارِي قَلْدِي وَاَغْلَدِي
اَنْدَن اَيْتَدِيكِه تَنَكِرِي تَعَالِي يُوْرْدُكِه • وَمَا خَلَقْنَا
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبَيْنِ بُوَاتِي اَقْدِي

وَبِرَكْزَا غَرْدِي كَه عَقْلُمُ نَرَايِلْ اَوْلَدِي چُونَكِه كَمْدُو جَالْمَه كَلْدَم
 اَيْتَدْمَكِه اُسُونَدَن اَنكِچُون كَلْدَمَكِه سَنُو كَلِه اَشْرِكْمُ وِسِيلَه اُولَم
 وَدَكَلْمُ اَوِيَس اَيْتَدِي كَه هِيچ بِلْمَكِه بَرَكْتِي تَنَكَرِي بِلَه وَاَنْدَن
 اَيْرُو غِيْلَه اَشْرِكْنَه وَدَكَلْمَه هَرَم اَيْتَدِي كَه بَكَا بَرُو صَتِي قَل
 اَوِيَس اَيْتَدِي اُولَمِي يَصْدُغَك اَلْتَنَه بِل وَهِيچ غَا فِل اُولَه وَدَحِي
 يَا زُوغَك بَكِي لَكْنَه بَقْنَه وَاَنُو ك اُولُوغْنَه بَقِي كَم كِيْمَه عَا
 اُولُو سَن اَنْدَن هَرَم اَيْتَدِي كَم يَا اَوِيَس نَيْرِدَه مُقَام طُو تَايَن
 وَاَكَلْنَام اَوِيَس اَيْتَدِي شَامْنَه هَرَم اَيْتَدِي كَه اَنْدَه دَرِيك نِدَن
 اَدِيْم اَوِيَس اَيْتَدِي كَه وَاَي اُول كُو كَل لَرَه كِيْم شَرِك قَرْمَشْدُر
 اَكَا هِيچ اُولْت اَصِي قَلَزْبَجَه اُولْت سَكَه وَزْدُمَكَه رَقِي
 اَكْسَك اُولَزْدَحِي سَن دَرِيك اَجَوَالِي صُرْنَن هَرَم اَيْتَدِي كَه بَكَا
 بَرُو صِيَت دَحِي وَزِي كَل اَوِيَس اَيْتَدِي كَه اَنَا ك اَنَال اَوْلَدِي
 وَقَرْنَد اَشْم عَمَر اَوْلَدِي آه عَمَر لُچُون اَيْتَدْمَكِه هَنُو ز شَهْدِي عَمَر دَرِيْدَن

اَوَيْسَ اَيَّدِيكَ تَنَكَّرِي بِكَ اَنُوكَ الْمِنْدَن خَبَرُورْدِي اَنَدَث
 سَكَوَاتِه وِرْدِي وَدُعَا قَلْدِي وَآيَتِي وَصَيَّتُم اُولَدُكُم تَنَكَّرِي كِتَابِن
 وَطَهْرِي يُولِي اَوْت طَوْنَسِن وَبِرَسَايَت اُولَدَن غَا فِل اُولْمَغْل
 وَچُونَكِه كِرُو كَمْدُو قَوْمُك قَاتِنَه وَرَاسِن اَنَلَه اَوْت وَيَرَسِن
 وَكَمْدُو اَكُو دَلِي تَنَكَّرِي خَلَقِنْدَن يَمَغْل اَنَدَن بَرَقَلَج دُعَا قَلْدِي
 وَآيَتِي كِه اِي هَرَم اَمِدِي وَرَغْل كِه نَه سَن نِي كُو رُورَسِين
 وَنَرَبَن سَنِي وَبَنِي عَادَن اُتْمَغْل كِه بَن سَنِي دُعَادَن اُتْمَرِن
 وَسَن اُول يَكَا كِت بَن بُو يَكَا كِيدِن هَرَايَتِي دَلِيمُكِه بَر
 سَاعَت اَنُوكِه بِيْلَه وَرَايِن قُدِي اَغْلَدِي اَنُوكَ اَغْلَغِنْدَن بَن
 دَنِي اَغْلَدُم اَرْدِنْدَن بَقَا قَلْدُم شُول سَاعَت بَرِطَاغَه اِيرْدِي
 اَنَدَن سَكِه هِيَج اَنُوكَ قَمَدَه لَغِي بِلْدُم **هَت كَلْد** رِيَج بَن
 خِيَتُم آيَتِي بَر كُون وَرَدْمُكِه اَوَيْسِي كُونُم وَاُول اِمَرَتِه نَمَارِد
 يَرْدِي چُونَكِه نَمَارْدَن فَا بَر غ اُولَدِي آيَتِي كِه سَبَر قَلِين تَا كِه

تَبَحَّرَ نَدَى أَقْبَا أَكَلَدَمَ أُولَ ارَادَن دَ پَرَمَدَمَ الْخَاصِلِ أَوْجَ كُونِ
أَوْجَ كَجِدَ فَا رَغَ أُولَدَى يَمَدَى وَلِجَدَى وَيَا تَبِ أَيْوَمَدَى دُغْنَى
كَجِدَ أَنِي كَلَدَمَ انْجَرِ اَيَقُو كُوزَنَ كَلَدَى دَرِجَالِ أَوِيَسَ حَقْلَه
مُنَاجَاتِ اَيَلَدَى وَآيَتِدِيَكُم اِي جَلِيمَ سَكَا صَعْرُونِ أُولَ كُوزَدَنِ كَمِ
چَرُوقُ اَيَقُولُ دَرِ وَأُولَ قَارَنِدِ نَكَمَ چُوقُ يَجِدُ بَرِ اَيَتِدِيَكُم بَكَا
بُؤَاكَ تَرِ اَكَا تَشْوِينِ وَرَمَدَمَ كُورُ كِتَدِرِ رَوَايَتِدِيَكُم أَوِيَسَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ هَرَفَرِ عَمَرِ اِيَحْدَه كَجِدَ اَيْوَمَدَى وَآيَدِيَكُم
بُؤِيَكَه قِيَامَ كَجِدُ ارْتِيَه دَكَنِ قِيَامَه طُرْدَى وَبِرِكِيَه اَيَدِي
بُؤِيَكَه كُورُ كَجِدُ ارْتِيَه دَكَنِ كُورُ طُرْدَى بِرِكِيَه
اَيَدِيَكُم بُؤِيَكَه جُودَ كَجِدَ سِيَدُ ارْتِيَه دَكَنِ سَجْدِيَه طُرْدَى
بَرَاكَ اَيَتِدِيَكُم يَا أَوِيَسَ اَيَبُودُونِ اَزُونِدَه نَتَه قَلَنُورِنِ
كَمِ تَا ارْتِيَه دَكَنِ بَرِجَالِ اَزُونِدَه طُورُورِنِ اَوِيَسَ اَيَتِدِيَكُم بَنِ
جُودَ اِيَحْدَه بَرَفَرِ سُبْحَانِ رَبِّي اَلْأَعْلَى دَمِدِنِ ارْتَه اُولُورِ اُولُ

تَبِيحِي اَوْج كَرَايَتِكَ خُود سَنَتْدَر. وَ بُولِي اِيچُون اَشَكْرُون تَاكَم كُوكُل
اَهْلِي كِي عِبَادَت قَلَم **نقد** لَدَر كَم اَوِيْدَن صِرْد لَر كَم خُشُوع نَد
اَيْتِي اُولَدَر كَم اَكْرَمَا زَاچِنْدَه بَر سَكُوي اَنُوك اِيَا كُوسِنَه اُولَد
اَنُوك خَبَرِي اُولِيَا وَ دَخِي اَكَا اَيْتِدَلَر نَتَه سِن اَيْتِي اُول
كِي كَم اَزَنَه طُورَه وَ كِيحِيَه دَكَن دَرِي اُولَا سِنِي بَلِيَه اُول
نَتَه اُولَا وَ اَكَا اَيْتِدَلَر كَم اَشْرِيحِيَه دَر اَيْتِي كِي وَ اِي اَزَق
اَز اَعْنَدَن وَ اِي بُول اُولَا قَلْعِنْدَن وَ دَخِي هَر كَم اَوْج نَسَنَه
طَامُوا اَكَا كَنْدُونَك بُوِيْن طَمَر نَدَن يَقِيْن اُولَا. اَوَّل خُوش
بَلْعَام يَلَك. اَكِي كِي كُوكُلُ طُون كِيَمَك. اَوْجِيحِي بَايَلَر لَه اَنُوك
نقد لَدَر كَم اَوِيَه اَيْتِدَلَر كَم اَشْبُوِيْرِدَه بَر كِي وَ اَزِيْم تَمَام
اَنُوز يَلَدَر كَم كَفِيْن بُونِيَه بَعْلِيَشْدَر بَر كُوز اچِنْدَه سَر شَد
وَ اَغْلَر دُون وَ كُون اَوِيَس اَيْتِي نِي اَنْدَه اِلْدَك تَاكَم اَنِي كُودَم
بِن اَوِيِي اُول اَز قَاتِيَه اَيْتِدَلَر كُودَرِي كِه سَكِيْزِي صَر شَن

وَاَرَقْ اُولَمِشْ • وَكُوزْ لَرِي اَغْلَقْدَن اَشْغَه كَمِشْ • دَر حَالِ
 اُولِيں اَكَا اَيْتَدِي يَا فُلَان • شَعْلَاكَ اَلْقَبْرِ عَنِ اللّٰهِ تَعَالٰ
 بَعْنِي بُو كُوز وَكَفَن اُتُوْز يِلْدَن بَرُوْسَكَا اُنْدَر مِشْ •
 وَبُو اَكِيَه قَلَمِشِ سِيْن اُول اَرَاوِيْر نُور اِيْلَه اُول آفَاتِي
 كَمِزْنَدَن كُورْدِي • حَال اَكَا كَمِشْ اُولَدِي بَرِيْر نَعْمَه
 اُورْدِي اُول كُوز اِچِن دُشْدِي وَجَان اِصْمَر لَدِي
نقشه اُول اُولِيں اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول
 كُون طَـكَلَه يُولَه چَقْدِي يُول اَزْه بَر اَلْتُون يَتْرِي
 اُولِيں اَيْتَدِي كِمْسَه دَن دُشْمِشْ اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول
 دُنْدَدِي تا كَم يِرْدَن اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول
 بَرِيْقُون كَلُور بَر اِسْتِي كِرْدَه اَغْرِنْدَه طَمِشْ بَر اُول
 اُول كِمْسَه قَدِي اُولِيں يُولِيْ دُنْدَرْدِي • وَاَيْتَدِي كَمِشْ كَمِشْ
 قَمِشْ اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول اُول

قُولِيم كَم سَنَ اَنِي قُولِي سَنَ الْخَلِ شُوتَن كِرِي وَرِدِي نِي
 تَن كِرِي قُولِي دَن اُولِي اَيْتَرِي اُولِي اَن تَدُم كَم اُول كِرِدِي كُولِي
 كِرِدِي كَن دُو اَلْمَدَح كُورْدُم وَ قِيُون كُورْدَن اُولِي **نَسْلَكِدُم**
 مُحَمَّد مَصْطَفَى صَلَّي اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَيْتَرِي كِه اُول تَن كِرِي
 قُل لَرِنِدَن بَر قُولِدُر صَحَابِلَر اَيْتَرِي كِه قَامُوز تَن كِرِي
 قُولِي زَاوُك اَدِي نَدُر پِيغَا مَبَر عَلَيْهِ السَّلَام اَيْتَرِي كِه
 اُولِي سِدُر اَيْتَرِي كِه قَنَدِ اُول اَيْتَرِي قَنَدِ اَيْتَرِي كِه
 اُول سَنِي كُوز مَشْدُ اَيْتَرِي ظَاهِر كُوز لَه كُوز مَدِي اَيْتَرِي
 كِه عَاشِقِدِي سَنَك پَلُوكِه اُول نِي تَه كَلْدِي
 پِيغَا مَبَر عَلَيْهِ السَّلَام اَيْتَرِي كِه اَكِي سَبَبِدَن
 اَتُرُو اُول اُول كَم حَال اَكَا غَالِب اُول مَشْدُ اِلْخِي شَرِيعَتُم بُو يَرُغْنِ
 اُول لَمَقْدَن بَكَا كَلْدِي وَاُول اَيْلِيدِي كَم اَنُوك بَكَا
 اَيْمَان كُور مَشْرِيقَارِي اَنَاسِي وَ اَرْدِي كُوزِي كُور مَزْدِي

وَالْأَلَمِ دُونِ دِي وَأَيَاغِي بَقَمَزِي بِر كُنْدُزَن دَوَمَ لَرِي
 وَأَنُوك كِرَايَسِي كَنَدُوبِيه وَأَنَاسِيَه تَفَقَه قِلْدِي اَكُر
 أَشِي قُوسَه بَكَا كَلَه أَنَا سَاج قِلْدِي وَنَمَاز سِر قِلْدِي
 أُول سَبَبَدَن بَكَا كَلْمَزِي أَنَدَن صَحَابِلَرَا ائْتِيدَلَرَكِه
 بِنَا نِي كُورُوزِي أَبُو بَكْرَه ائْتِيدِي سَن أَنِي كَمُوز دَمَانَكُ
 كُورَمِيَا سَن عَمْرٍو عَلِيَه ائْتِيدِي سَن اَكِي كُوز أَنِي كُورَه سِيند
 أُول بَرِد لُور دُرُ صُول أَيَا كُوسِيندَه وَصَاغَ الْمَنِكُ أَيَا سِيند
 بَرِد مَقْدَارِي اَقْلِقُ وَار دُرُ أَنِي بُولُك وَبَنَدَن اَكَا
 سَلَامُ دَكُورُك وَأَيِدُك كِم نِم اُمْتَم اُچُون دُعَا قَلِسُون
فَكَلَد كِم مُجِدِّ مُصْطَفِي ائْتِيدِي قُول لُوك تَنكِيرِيَه سَوُكَلُو
 رَا كِي سَقِنَقَلَر دُرُ كِم كِرْلُو أُولَا لَرَا آخِرِينِ وَدَخِي خَلْقُ
 كُوزِنَدَن كِرَا أُولَا لَرَا نَتِكَم ائْتِيدِي • اِنَّ أَوْلِيَايِي تَحْتِ
 قِيَايِي لَا يَحْرِفُومُ غَيْرِي • يَعْنِي دُوسْتَلَرُومُ قَبْلَه لَرُمُ التَّيْدُ

دُر بَدَن اَر تَو بِنْدَرِی هِمَج مَسَد بِلَز **نقشه** کَم غَرِیْب
 خَبَر لَرْدَه کَلِشْدَر کَم مُحَمَّدِ مُصْطَفٰی صَلی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم
 اِجْمَاقِ اِچِنْدَه کَنْد وُجْرَه سِنْدَه طَشْرَه چِقَه شُوْنِیْکَم
 بَر کُوْنِ اِسْتِیْہ تَنْکَرِی نَعَالِی خَطَابِ اِیْدَه کَم بَعِی اَسْتِیْن
 مُحَمَّدِ مُصْطَفٰی عَلَیْہ السَّلَام اُوْیْسِی سِتْر مَرْدَا کَلَه کَم
 اَمَّک چَکَه سَن اَنی دُنْیَا دَه کُور مَدَّک بُدَه دَاخِی کُورِی
 دَکَلَسَن مُحَمَّدِ مُصْطَفٰی اِیْدَه اِلْہی اُول قَنْدَه دُر فَرْمَان کَلَه کَم
 فِی مَقْعَدِ صِدْقِ عِنْدَ مَلِیْکِ مُقْتَدِرِ • یَعْنِی کَر چَکَه مُتَقَا ^{بَدَن}
 مُحَمَّدِ مُصْطَفٰی عَلَیْہ السَّلَام اُول بَنی کُور سَنی دَکَلِی فَرْمَان
 کَلَه کَم یَا مُحَمَّد اُول کُتِی کَم بَنی کُور سَنی نِیچُون کُور رَا ی
 مُحَمَّد سَنی نِیچُون کُور لَرْدِی اُول کُتِی نَک کَلِجِی بَنی کُور مَکَه
 یَتَر سَنی نَہ کُور سَنی کُور مَکُوک بَنَسْرَنَه اَصْی وَار وَغِی کُور مَکَه
 سَنَسْرَنَه زِیَا نِی وَار دُر **نقشه** کَم مُحَمَّدِ مُصْطَفٰی عَلَیْہ السَّلَام

ایتدی یکه نیم اتمده برار واردریم ریخته و مضر قبیله
 سی دوه سی و صغری و قیونی ساغشجه نیم اتمه شفاعت
 اولاسیدر **نکله** کم اوین سوزیدن نیم ایتدی من
 عرف الله لایغنی علیه شی • یعنی هر کیم تنگری
 بلدی میمنه آندن کز لول اولیه و دخی انوک سوزید
 کم ایتدی یکنک لک استدم لپقلقندن بلدم اولولواستدم
 خلقه اولت و زمک اچند بلدم و مروقی کرجک لک
 اچند بلدم و راجتلف استدم نراهد لک اچند بلدم و
 ایتشلدن کم اوین حرما دیریدی و انوک برایی و ررلری
 و انوکله ارجن صیدی و قدانت سدفه و ریدی
 و انوک طونی براسکی خرقه یددی کم چبلک لردن دیریدی
 و آری یویب بر بر نه دتب یمشیدی نرهی عجب اش کم تکی نیک
 نفسی اشونک بی نسته اراکسند کلو رارته نمازی و قند

چرخ دی ویتسونان ندن صکره کلوردی وهر مجلیه کم واریدی
 اغلندلانی طاش برله اوروردی اویس ایدردیکم انجک لر
 یولق انجلیشدن اواق طاش انک تا که ایاغم منمیا وقان بلشیا
 تا که نمازدن قلمیام یم بکا نماز قیوسیدن ایا ق قیوی
 دکلدر وایتمش کردر کم آخر عمر ندن اغرمشیدی اول وقت
 امیر المؤمنین علیه موافقت قلدی غزایه بله وردی اندن
 شهید اولدی بن اویسک مقامی یولق یکمک مقامد
 ذلک فضل الله یوتیه من یشاء والله ذو الفضل العظیم
ذکر جن بصری رحمہ اللہ علیہ
 اول نبوت درلک لو واول فتوت خو یلو اول عملک وعلک
 کعبه بنی اول نر امیدک وعلمک قیلہ سی اول اولر
 صدری جن بصری رحمہ اللہ علیہ علم و عمل اسیدی
 همیشه تکرری قرقی لینی اشغله المشدی وآنک

اَنَا سَيِّدُهُ صَلَافِي عَلَيْهِ السَّلَامُ عَوْرَتِ اُمِّ سَكَمَه نَكَ
 قَرَاوَشِدِي چُون اُمِّ سَكَمَه اَكَا اَش پُور دَايِدِي
 حَسَن سُدَا مَرَا غَلَانِدِي بَسَا غَلَرِدِي وَ اُمِّ سَكَمَه كُوكُن
 اَنكَ اَغْزَنه وَرْدِي تَا كُو حَسَن اَمَرِدِي بَسَا اُول بَر قَاج
 قَطَر سُد بَر كَاتَنه بِنَجَه عِلْم وَ عَمَل حَسَنه طَاهِر
 اُولدِي وَ ذَخِي حَسَن طُفْل اُغَلَانِدِي بَر كُون
 پَنگَا مَبَر عَلَيْهِ السَّلَامُ بَر دَا غِنْدَن صَوَا چِدِي سَغَامَبَر
 عَلَيْهِ السَّلَامُ اَيْتَدِي كَه اَشْبُو صُوِي كِيَم اَيْتَدِي كَه
 حَسَن اِچِدِي پَنگَا مَبَر عَلَيْهِ السَّلَامُ اَيْتَدِي نَه قَدَر كَم
 بُو صُودَن اِچِدِي بِيَم عِلْم اَكَا عِيَان اُولَا سِدَر وَ ذَخِي
 مَر وَايْتَدِي كِيَم بَر كُون پَنگَا مَبَر عَلَيْهِ السَّلَامُ اُمِّ سَكَمَه
 اَوْنَه كُودِي بَسَا حَسَن پَنگَا مَبَر قَاتِنه كَرْدَر پَنگَا مَبَر
 عَلَيْهِ السَّلَامُ اَكَا دَا عَا قِلْدِي نَه كِيَم بُلْدِي اُول دُعَا

بَرَكَاتِنْدَ بُلْدِي وَدَخِي چُونِ اُولُ وُجُودَه كَلْدِي اَنِي
 عَزَاوَنَه كَرْدَلَرِ عُمَرَاتِي كِه اَكَا حَسَن دِيوَا دَوِيرِك
 بَنَام سَلَمَه اَكَا تِيْمَا رَقْلَدِي وَشَفَقَتِ اَتَدِي سُوِيلَه
 كِيْم هِيْشَه اَنُو كِيُون دُعَا قَلْب اِيْدِرْدِي كِيْم . اَللّهُمَّ اجْعَلْهُ
 اِمَامًا يَقْتَدِي بِهِ . يَعْنِي اِي جَلِكُم اَنِي دِيْن اِيچِنْدَ بَر
 اِمَام قَلْبِل كِيْم اَكَا اَوِيْسُنْدَر بَر حَسَن صَحَابِلَرْدَن اِيُون
 اُتُوز بِي كَرْمِيْدِي . وَاَنُو ك اَوَّل تُوْبَه سِي سَبِي بُوَاوَلْدِي
 اُول بَر كُوْهَر صَبِي بَا زَر كَا نَدِي . رُوْمَه كَلْدِي
 قِيْصَر ك وَزِيْر كَرِيْلَه اَلْشَرِيْش قِلْدِي بَن بَر وَقْت
 رُوْمَه كَلْدِي . وَقِيْصَر ك وَزِيْرِي قَتْنَه وَارْدِي
 بَر دَم كَلْجِي قِلْدِلَر بَن وَزِيْر حَسَنَه اِيْتَدِي كِه بَرِيْرَه وَارَز
 اَكْرَمُوْا فِقْت قَلْب كَلْر سَاك فَرْمَان سَكْلَرْدَر حَسَن اِيْتَدِي
 مُوَا فِقْت قِلْرُوْن بَن بِيُورْدِي كِه حَسَن اِيچُون بَرَات

ابر کدر حسن و زبیر یله بله بندلر کتدلر چنگه یازیه
 ابر کدر حسن بر اولو جادر کردی رومی اطلدن ابریشم
 لئابلرله والتون قزقلرله یز برلتمش بن بریکا
 طرو واردی انده کوردیکه براغر چری قاموشی سواش
 اتنی کیش حاضر کدلر اول چادر یز ندلر چادر قیوسند
 بر قاج کلکی سیلندر کتدلر اندن بر بلك اق سقال
 نورانی پیر کدر کدلر نیکر دخی اول چادر یز ندلر بر
 قاج سوز ددر و کتدلر نیکر دن صکره ای یوزلو
 قروا شلراکی یوردن ارتق هر بزی التون طبق الندر
 دتر طلولنجو و جوهر کدلر و چادر یز ندلر و قاپوشی
 اذرنه بر قاج نشنه ددر کتدلر اندن قیصر روم و زبیر
 بر له اول اچینه کردلر و بر ساعت طردلر کر و چقدلر
 حسن ایدر که بن بواشه حیران اولدم و عجبه

قَلَمُ كَدُونَمَدِ ایتدُم عَجَبِ اَشُونَه چالدر کم کُررون
 چُونکِه کِرُوکَلدُم وَزیر دَن صُرَدُم فیر ایتدی مَلکَمَن
 قِیصْرُ فُکِ بَر اُغلی وَاریدی اَنُکِ صُورَتِ وَ حَمَالِ لِبِ هِج
 اَدَمَدِ یُوغَدِ وَ دُرلُو عِلْمِ اِچِنَدِ تَمَامِدِ وَ اَرَلِکِ
 مِیدَانِ اِچِنَدِ بَکَدَاشِ یُوغَدِ وَ یُوزِ بَکِ کُکُلِ بِلَه
 اَنَاسِ وَ اَنَاسِ اَنِ سَورِدِ نَاکاهِ اُولُ اُغَدَن صِیرو
 اُولدی طَیْبِلَر اَکاتیمار وَ عِلَاجِ قَلَمَقَدَن عَاجِز قَلدِر
 عَاقِبَتِ اُولدی وَ شُول چادر اِچِنَدِ قَبَرِ قُدِر زَوِیلَدِ
 بَر کَرِ اَنُکِ زِیَا رَتِنَه وَ اَرُر لَر اُول اُول جَر بَکِه وَ اَرَبِ
 اُول چادر قُوسِنَه کَلُوبِ ایدِر لَر اَی بِنُوم بَکَر اُغِلِ
 بُو حَالِ بَم سَکَا کَلِشِدِر اَکَر سَواشِ کَه رَاسَت کَلُورِ سَه
 بَر جَانِ لَر مَرِی سَنکُچُون فِدَا قَلْبِدُق تَا کَم سَنی کُرُو اَلِیْدُکِ
 اَمَّا بُو حَالِ بَر کِشِیدَن کَلِشِدِر کَم اَنُکِلَه سَواشِ وَ

مَبَارِزِ لَکَ قَلْعَا هِجِ فَايِدِ يُوْقِنْدِ لَمْ بِيْلَه دِرِ لَرِ کِدِرِ
 اَنْدَن عَالِمِ لَرِ وَاوُلُورِ وَاَصْلُو پِرِ لَرِ کِرِ وَاوُلُورِ وَايِدِرِ لَرِ کِه
 بَرِ مِ خُدَا وَنْدِ کَا رُضَا غُلی بُو جَالِ کِم سَکَا کَلِشِدِرِ لَرِ
 عِلْمِ وَحِکْمَتِ وَتَدْبِيرِ بَرِ لَه رَا سَتِ اَوُلُورِ مِسْتَه بَرِ دِخِي سَفِي
 کِرِ وَاَلِيْدَقِ وَلِيکِن سَکَا بُو جَالِ بَرِ کِشْدَن اَوُلِشِدِرِ
 کِم عَالِمِکَ بَکِیم لَرِ وِدَانَا لَرِ اَنُوکَ اَلْتِنِدَه عَابِرِ دُرِ اَمِي
 نَه قِلَه لَمْ دِرِ لَرِ وَاوُلُورِ کِدِرِ لَرِ اَنْدَن اَي يُوْرِ لُو قَرَا وِشْکِرِ کُلُورِ
 اَل لَرِنِ اَل تُوْن طَبَقَا لَرِ اَنجُو لَرِ وَاوُلُورِ وَاوُلُورِ کُلُورِ
 وَايِدِرِ لَرِ کِه اَي بَرِ مِ مَلِکُمُزَا وُغُلی بُو جَالِ کِم سَکَا
 کَلِشِدِرِ اَل مَالِ وَجَمَالِ بَرِ لَه رَا سَتِ کُلُورِ مِسْتَه بَرِ کِنْدِرِ
 سَکَا فِدَا قَلِيْدَقِ وِچُوْقِ مَالِ وِرِيْدَقِ وَلِيکِن بُو جَالِ سَکَا
 بَرِ کِشْدَن کَلِشِدِن کِم اَنُوکَ قَتِنِدَه مَالِ وَجَمَالِ قَدَرِ يُوْقِنْدِن
 نَه چَارَه مُزَا وَاوُلُورِ بَرِ بِيْلَه دِرِ لَرِ کِدِرِ لَرِ اَنْدَن مَلِکِ قِيَصَرِ

كَذُنْكَ اُولُو زِيَرَلَرِي بِرَلَه اُول چادر اچنه كِرُر لوقصر
 ايدداي كُزُم چراغي و كوكلُم بيشي و بخرُم يارسي بَشْم المَدَّ
 نه و آراوش سنكُون اغز چري كُتُر دُم و پيرلر و شفاعت
 ايدجيلر و آي يوز لولر و در لومال و جوهه كُتُر دُم اكر
 بوقاموسيله سنك اشي راست كلور مسته بوقاموسني
 يولكده فدا قلايدم و ليكن كاكابوچال بر كشدن
 كلشدن بيم نجه كار و بار و نجه جري و نعت و خزينه انك
 بكي التند عاجردد امدي سكا سلام اولسون
 تا برييله دَن بَس ييله ديرلر كيدر بو سوز چسنگ كوكلنه
 شيله كار قلدن بكم كُلي كوكل دينا اشدن قالد
 در حال كِر و دُنمك تد بيزني قلدي بَس بَصَر يه كِر و وار
 و اندا چديكم ايرق دُنيا اچنده كُليبَه تا اشد عاقبت
 مَعْلُوم اُولنجه و تَرِك دُنيا ايلدي و كَنز دُر لُو

رِیَاخَتَه وَ عِبَادَتَه شِیْلَه بَرَقْدِرِ اَنَلْ زَمَانِدَه اَنَز بَکَرِکِ
 رِیَاخَتِ قَلَش کِسَه یُوغْدِی وَ خَلَقْدَن اَیْرِ لَشْدِی وَ اَمِیدِ
 خَلَقْدَن کَسَلِشْدِی لَاجِرَه قَامُودَن اُولُو اُولِشْدِی تَا کِه
 بَاشَه کَلِشْدِی شَوِیْلَه کِم بَر کُون بَر کِشِ جَاعَتِ زَطْر وَ کَلِی
 وَ اَیْتِدِی کِه اَشْبُو حَسْرَتِ زُ مِیْچُون اُولُومُز اُولِی بَر اُولُو اَنَدِ
 حَاضِرِی اَیْتِدِی اَنَدَن اُتْر و کِم بُو کُون قَمُوخَلَه قَوِیْنِ اِچِنْدِ
 اَنُکْ عَلِنْدِ مَحْتَا جُز وَاوُلْ دُنیا اِچِنْدَه خَلَقْدَن طَمَعِی یُو قَدِ
 اَرْتَقَا اُولُوقُنِیْتَه اُولُور وَ حَسْرَتِ بَصَرِ هَفْتَه دَه بَر کَر وَ عَظَا
 اَیْدِرِی هَر وَ قَتِکِه مِیْنَرَه چَقَرْدِی وَ رَا بَعْدِ اُولْ مَجْلِسَدَه
 کُورْمَزَه وَ عَظَا اَیْتَمَزْدِی اَیْرِدِی اَکَا اَیْدِرِی اَی دِیْنِ
 اُولُوسِی جُحَه خُواجَه کَر وَ مَحْتَشَمَلَر بُو مَجْلِسَدَه اَتُورْمِشَلَر
 بَر بَاشِی اُرْتُلُو عَوَرَت بُنْدَه اُولْمَدِیْچُون وَ عَظَا چُون اَیْتَمَز سِنِ
 جَسَن اَیْدِرِی اُولْ شَرِی کِه بَزِیْل کَر قُر سَیْچُون

ایلشز قریجیه لر قسغند نته ورم وهر و قشکر اول
 وعظه واریدی مجلی کرم اولیدی و کوکلر ده
 اود دشریدی و کوزلردن یاش روان اولیدی بسترینی
 رابعه دن یکا طوتریدی وایدردیکه • هدامن
 حرات قلبک یاسیدن • یعنی بوجلی استلکی سنک
 کوکلک اودی کوزلرند ندر حسدن سوال قلدر لیم
 نجد چوقجاعت کم سنوک مجلسکده اوردلر سن سوز
 حسن ایتدیرکم جماعت چوقلغنه سوزن ولیدن
 جاضر کوکل بواراده وارسه سوزون • ودخی اندک
 سوال قلدر لیم اول طیب کیم صیرا وله اول ایرقلری
 نته اوتلیه اول سن کندلی اکتله اندن ایرقلری
 اکتلیه سن حسن ایتدی سزیم سوزمی دیکلکم نیم
 علمک سزه اصی و اردر و علمک سزه هیچ زیانی یقذر

نقدردکم اندن سوال قلدردکم یا شیخ بزیم کو کلند
 یومشدر نه قدردکم سویلرسن هیچ سوزك اثر قلدرد
 حسن ایتدی کاشکی یومشرا و لیدی کم ایومشی دیردرسك
 آیا نر بلکه سیزك کو کلند امیشدر نه قدردکم دیردرون
 ایانمر و دخی اندن سوال قلدردکم بر قوه بزیمله اوز
 و بزنی اول قور قدردکم بزیم یور کومر پاره پاره اولر حسن
 ایتدی بو کون بر قومله اتور مقسینه یکر کدر کم سیز
 بو کون قرقدن یارن آمین اوله سیز اندنکم بو کون بر قوه
 اتورده سیزکه سیزی آمین ایلله و یارن قور قویا
 متاشه سیز • و دخی حسنه ایتدردکم بجه قومله
 سنك مجلسکه کور و سوزك شنوچون دکر کم
 سکا بر عیب بولا لر صکره سوزك سئلشدر حسن ایتدی که
 ن وعظ ایتدکه کز دمی کومشون تگریه قشاق

قَلْرُون وِبَكْسَك اِجْمَاق طَهْر قَلْرُون كَشِشْكَرَاغَزَنْدَن
 سَلَامَتَلَق طَمَح اَرْدَنَجَه دَكْلُون بُنْدَرِي يَارَه دَن
 بَلَرْدَن سَلَامَتَلَق بَلَرَاي دُوسْت يَوْز سِيُو بَلِيُو جَنك سَو^{زَن}
 تَنكَرِي تَجَالِي كَنْدَو اَزْدَن بَعْلَدِي اَدَمِيلَرَنْتَه بَعْلِيَا
 وَدَحَاكَ اَيْتَدِلَرَكِه هِيَج مُومَن بِدِيرَنه حَسَد قَلْرِي
 اَيْتَدِي يَوْسَف قَرْدَاشْكَرِن اَنُوتَدَكْرِي وَلِيَكْن مَكْرَه اَل
 حَسَدِي كُوكَلَدَن چَقَرَجَقَرَن يَاَن يُقْدَر • وَحَسَنَك
 بِرْمُرِيدِي وَارْدِي هَر وَتَكِر قُرْآن اِشْدِيدِي كَنْدَرِن
 يَرَه اَرْدِي وَحَقِيرْدِي بَسَاكَ اَيْتَدِي كِه اُسْبُونِيَكِم
 قَلْرَسَن اَكْر اِشْلَمَكِه جَلَك يَتْرَسَه اِشْلَمَكِل كِم
 اُول چَقَرَمَق شَيْطَانْدَن دُر نِتَكِه يُوْر مَشْكَرْدَرَكِه • الصَّعْقَه
 مِنْ الشَّيْطَان • وَاَكْر اِنِي اِشْلَمَكِه جَلَك يَتْرَسَه دَلَسَك دَلَسَك
 اُول چَقَرَمَق سَنْدَن كُور اُول رَجَانْدَن دُر وَبَدَن اُول

بَنَرِ الْوُجْهِ سِنِ دَدِ **بِلی** کَرَمَ اللّٰهُ وَجْهَهُ
 بَصَرِ شَهْرِهِ کَرَدِ اَوْجِ کُونَدَن اَرْتَوَا کَلَمَدِ جُمْلَه
 مَنَرِ لَرِ صَدِ وَ عَطَا ایدِجِ لَرَنَه بِکَلَش ایدِ سِنِ
 دَدِ اَیْتَمَ کَدَن یَغَدِ تا کَم چَسَن مَجْلِسَه کَلَدِ وَ حَسَن
 وَ عَطَا ایدِ دَدِ بَس چَسَنه اَیْتِ دِ سَن عَالَمِ مَنِ یا مَتَعَلَمِ
 چَن اَیْتِ اَوَّلِ سُوَز کَم پَنِیَا مَبَرَدَن بَکَا دَلِشَدَن
 اَنی سُوِیَلَرَم اَیْتِه چَزَوَن بَس عَلِ اَنی یَغَدِ وَ اَیْتِ
 اَشْبُو یَکِت سُوَز سُبُلَ کَه لَا یَقْدُر بَس عَلِ لَتَدِ
 وَ چَن فَرَا سَتِلَه بِلَدِ مَبَرَدَن اِنَب اَرَدَنه دُشَدِ
 بَس یِلَه یِلَه اَرَدِ وَ اَتَکَنه یَا بَشَدِ وَ اَیْتِ یَکَه
 تَنکَرِ چُون بَکَا اَبَد سَت اَلْمَوَاکِرَت بَصَرَه بِرِیَوَارِ
 کِه اَنکَا بَابُ الطَّشْتِ دَر لَرِ بَس اَوَّلِ طَشْتَه کَلَدِ لَرِ
 اَوَّلِ طَشْتِ اِچَنه چَسَنه عَلِ اَبَد سَت اَلْمَغْنِ اَلرَدِ

اَنْدَن كِتْدِي وَ بَرَكَزْدَخِي بَصَرْدَه قُورَاقِ اَوْلَدِي اِكِي يُونِيك
 خَلَه يَقْجَقْدِر مَنِيَر اَر دِلَر حَسَنِي كَتَر دِلَو تَا كِم مَنِيَره چِقْتَه
 دُعَا قِلَه حَسَن اَيْتَدِي كِم اِسْتَر مُسْنِر كِم يَغْمُور يَغَا نَجِي بَصَرَه
 شَهْرِنْدَن سُرُك كِه تَنَكِرِي قُرُقِي اَكَا شُو يَلَه غَالِب
 اَوْلَمَشِيْدِي وَ هَر يَرْدَه كِم اَلْوَرْدِي بَر يَالِن قِلَه اَلْنِدَه دَمَش
 كِشِي جَلَدَا اَو كُنْدَه اَلْوَرْدِي بِيْدِي وَ هَر كَز لِيْسَدَه اَنِي
 كَلَر كُرْمَدِي عَظِيْمَه اَلْوَرْدِي وَ اَرْدِي شُو يَكِم بَر كُون
 بُو جَدِيْشِي اَقْرَدِي كِم . اَخِر مَن يَخْرُج مِّنَ النَّارِ رَجُلٌ قِيَالُ
 لَهُ هُنَاد . يَعْنِي طَامُودَن اَك مَكْرَه چِقْتَن بَر اَرَاوَلَا
 كِم اَنَك اَدِي هُنَادَاوَلَا حَسَن اَيْتَدِي كَا شِكِي اَوَّل اَن
 بَنَمَش سَم وَ حَسَن يَار نَلَر نَدَن بَرِيْشِي اَيْتَدِي كِه دُون
 يَخْجَد حَسَن نِم اَو مِدَه بِيْدِي بَر زَا نَا اِكِلَدِي اَيْتَدِي
 كِه نَبَك بِي طَاعَت وَ عِبَادَت يَم سَنَدَه وَ اَر اَشْبُو

اَكَلَمَكَ وَاعْلَمَكَ سَكَانِدُنْدُ حَسَنَ اَيْتَدِي اَنْدَرَن اُتَرُو
 اَكَلَرُون وَاَعْلَرُون كَم اُولِيَّه بِلْدَم بَرِاشِ اَشْلَمَر اُولُو
 يَا بَرِ قَدَمُ خَطَايِلَه بَصْمَش اُولُم يَا بَرِ كَلَمَر سُوَز دِيلَه كَلَمَش
 اُولَا كَم تَنَكِرْنَك خُسَنُو دِلْفَه يَرَمِيَه بَسَرِ بَكَا اَيْد
 وَاَزْتِ كَم بَرُم دَرِ كَا هَمَزَه سَنُوك قَدْرُك قَلْدِي
 اَيْرُق هِيَج نَسَنَه سَنَدَن قَبُول قَلْمَز دِيلَر **نَقْدَن**
 كَم بَرِ كُون حَسَن كَنَدُو صَوْمَعَه سِي اَزْدَه نَمَاز قَلْدِي سَجْدِي
 وَاَرْدِي شُول قَدَر اَغْلَدِي كَم كُوزِ يَاشِي رَوَان اُولْدِي
 وَاُول طَامَدَن اَشْعَا اَقْدِي بَس بَرِ كَشِي اُول رَا دَن
 بَجَرْدِي اُول يَاشِ اَنُوك طُونَه طَلْدِي اُول شِي اَتْدِي
 اِي طَام اَتِي اَشْبُو صَوَارِي مُدَرِ يُقْسَه طُونُحِي يُوِيَا يَم
 حَسَن يُوْغَل كَم عَا صِيْلَرُوك كُوزِي يَاشِدُر وَدَحِي بَرِ
 كَنَجَسَن بَرِ جَنَازِيَه وَاَرْدِي بَس اُول چُومَرْد اِدِي كُورَه

قَدِيرٌ وَحَسَنٌ أَنْكَ طِيرَاغِي اُزْدَه اُتوردی شُول قَدَرَا غَلْدِرِ كِم
 اُول طِيرَقِ لَچِقِ اُولدی اَنَدَن ایتدی ای دَمیلر دُنیا نَک
 صَکلی کوردُر وَاخِرَتَنک اُولی کوردُر نَتکد ایتدی • الْقَبْرِ
 اُول مَنَرِلِ مَنَازِلِ الْاٰخِرَةِ اَمِدِی شُول عَالَمِ ایلَه نَر نَازِلِ
 سَن کَم اَنک اَخِرِ کوردُر وَاوُل عَالَمِدَن نِتَه قُرُقَر سَنکَه
 اُولی کوردُر وِچُون سِرک اَوَلکُز وَاخِر وُکُز کوردُر ای غَفَلَت
 اَمَلِ بَس اَوَل وَاخِر دُزِ چُون نِتَه یَرَا قَلَز سِر بَس اَوَل
 جَمَاعَت کِه اَنده حَسَنِلَه بِلیدی شُول قَدَرَا غَلْدِرِ کِه
 کُز یَاشلری رَوَان اُولب اَقَدِی **نَقْد لَکَر** کِم حَسَن اُغْلَنَلِکَد
 بِر مَعْصِیَت اِشَلِشِدِی هَر وَقَت کِه یَلِی کُکَلک کِیرِی
 اُول مَعْصِیَتِی یَقَاسِندَه یَزِدِی وُشُول قَدَرَا غَلْدِرِ دِی کِه عَقِل
 نَز ایل اُولدی **نَقْد لَکَر** کِم عُمَرُ بِنِ عَبْدِ الْجَبْرِ حَسَنده بِر نَامَه
 یَزِدِی وَاوُل نَامَه اِچِنده ایتدی کِه بَکَا بِر قَصَدِه وِ

قُلْ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَاتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي
 جَعَلَ لَكُمُ الْوَسْطَةَ الْأُولَى وَتَتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي
 جَعَلَ لَكُمُ السِّنْوَكَاهُ دُرِّيْمِدُنْ قُرْقُوسِنْ وَنُحُود
 چُون تَنَكِرِي سَنُوكِ كَلَه دُرِيْمِدُنْ قُرْقُوسِنْ وَنُحُود
 چُون تَنَكِرِي سَنُوكِ كَلَه دَكُلْدُر اَمِيْدِيْمِه دُتَر
 وَدَخِي بِرِوَقْتِ حَسَن اَكَا نَامَه يَزْدِي اَتِيْدِيْكَه شُول كُو
 كَلَش دُوْتِكُم اَشْبُوْد نِيَا هَر كِيْزِيُو غَدِي وَآخِرَتِ هِيْشَه
 وَارِيْدِي **نَقْل دُر** كَم حَسَن بَصَرِي شَيْخِ ابُو سَعِيْدَه
 اَكْت وَرِيْدِي اَتِيْدِيْكَه اَوْجِ اِشِي اِشْلَكِ اَلْ
 اُولِكُم قَدَمَك سَاطَانْدَر وَبَكْرُوْد شَكِي اَزَرْنَه قُغْل
 اَلْخِي هَر كِيْزِيُو اَشِي اَر تَالُو لِيْلَه اَتُوْر مَغْل اَوْجِيْ بَكْلَه
 رَاَزْدَار اُولْمَغْل وَبَكْرُوْك طَتْلُو سُوْرِنَه اَلْدَمَغْل
 كَه عَاْقِبَتِ پَشْمَان اُولَا سِنْ **نَقْل دُر** كَم اَتِيْدِيْكَه حَسَن
 مُرْدُمَكه جَزَالِك قَاتِرِيْ نَدُن اَتِيْدِيْكَه كُوْكَل

اَمَلَكْ اَيْتَدُم كُوكُلْ اَمَلَكْ بِنْدَنْدُر اَيْتَدِيكَلَه دُنْيَا سَوَكَلَه
نَقْلَدَرَكُم اَعْبُدَا لَلّهِ اَيْتَدِي طَشَكَلَه طُرْدُم كَم وَرَمَ حَسَن
 مَسْجِدِنْدَه تَاكَلَه حَسَنَلَه نَمَاز قِلَم مَسْجِدِ قِيُوسِنَه كَلَدُم مَسْجِدِ
 قِيُوسِي غِبْلُو بِلَدُم وَحَسَن مَسْجِدِ اِچِنْدَه دُعَا قِلْدِي وَچُق
 كَشِيلِيكْسَك اَوَاز بَرَلَه اَمِين دِر لَر اَيْتَدُم كَلَه بُو قَوْم حَسَنَك
 يَار نَلَرِي اُولَه بَن صَبَر اَيْلَدُم تَاكَم صَح اُولَدِي اَلْوَحْي مَسْجِدِ
 قِيُوسِنَه اُرْدُم اَجَلْدِي اِچِر وُكُودُم حَسَن اَنْدَه يَا لَكْز
 كُودُم بَس حَيْرَان اُولَدُم قَچَنَكَلَه اِرْتَه نَمَازِن قِلْدِي وَحَسَنَه
 اَيْتَدُم تَنَكِرِي اِچُون اَشْبُو اَشْوِنتَه لِكْنِي بَكَا بِلَدِي
 حَسَن اَشْدِي اُول شَطْلَد بِلَدُم كَلَه لِسِيَه اَيْتَمِيَا سَن صَر
 اَدِينَه كِچَنَه سِي نَصِيَن نِر يَلَرِي نَم قَتَه كَلَر وُ بَر نَبَلَه
 دُعَا قِلْدُون نَبَلَر اَمِين دِر لَر شُول اَشْدُكْ نَبَلَر وُكْ
 اَوَاز يَدِي وَدَخِي قَچَنَكَلَه حَسَن بَصِي دُعَا قِلْسَه حَسَن

عَجَى رَفِی اللّٰهَ عَنْهُ اَتَكُنْ اَچَرْدِی وَاَیْدِرْدِی مُسْتَجَابِلِقْ
 کُرْدُون دَحْی دِیْن اَوُلُورْدَن بَرِی اَیْتَدِی کِه بَرِی
 قَاج کِشِیْدِک حَسَنِلَه بِلَه حَجَّه کِیْدُک بَرِی بَرِی صُورَلِقْ
 غَالِب اُولدی بَرِی قُیُو اَز رَه اِرْدُک وَاَنُک اِی وَ قُغاسِ
 یُوغِدِی بِن اَیْتَدِک صُورَلِقْ بَرِی زِیَادَه اُولدی حَسَن
 اَیْتَدِی بِن کِه نَمَازَه بَشِلَی اِم سِرِ صُواجِه سِرِ بَشِلَکِه
 حَسَن نَمَازَه طُرْدِی صُوقُیُونُک اَغَرَنَه کَلدی شُوعِلَه
 کِه قَامُومُزْ صُواجِدْک بَرِی یَا رَا نَلِرْمَزْدَن بَرِی بَرِی مَطَرَه
 صُوالدی اِم کَرَلِیَه بِن صُوقُیُونُک دِیْنِدَه اِنْدِی
 حَسَن چُونکِه نَمَازَدَن فَاَرِغ اُولدی بِن اَیْتَدِی کِه
 تَنکِرِیَه اِقَارْکُز اَز مِشْرِ اُول مَطَرَه یِلَه صُوالِبْ کَر
 لَاجَرَه اُول صُوقُیُونُک اَرِنَه اِنْدِی بِن اُول یِرْدَن کَلْدِک
 حَسَن یُولدَه بَرِی خُوما بِلدی اَلْب بَرِی وَرْدِی بِن اَلشُبْ

يَدُكَ اَنُوكْ اِچِنْدَن بِرِالتُون چِكِرْدَك چَقْدِي مَدِينِيَه
 كَلْدُكَ وَاَوَّلِ التُون چِكِرْدِي طِعَامِ صَتُون اَلْدُكَ
 دَرَوِيْشَلَه وِرْدُكَ **ابو عمر** مُوَدِّن لَرَك اُولُوسِيْدِي
 وِچُو كِشِيْلَه قُرْآن اَلْدِرْدِي • بِرَكُون بِرَكُور كُورِيْكَر
 لُواعْلَان كَلْدِيْكُمْ قُرْآن اَلْدَنه اَبُو عَمْرَانِي كُورِي •
 اِيْلِيْش اَنُوكْ كُوشَكِلَنه وِسْوَسَه بِرَقْدِي تَاكِيْم اَدَمِيْلَر
 قَا مُوِي قُرْآن اُقْدِرْلَر وَاَكْتِيْلَر اَبُو عَمْرَاوُل اَعْلَانِي
 صُوك قُدِي تَاكِيْم خَلُوْت اُولْدِي • بَس قَصْدَا يَلْدِيْكُمْ
 اَوُكَا اَلْفَات اِيْدَه هَنُوْر دَخِي قِيْپِيْن وَرَمِشْدِي
 كِيْم اَلْبَقَرَه نَكْ اَوَلْنِدَن تَا قُل اَعُوْذُ بِرَبِّ النَّاسِ اٰخِرَه
 دَكْنِي يَدِي قِرَاءَت قَا مُوِي اَنُودُلْدِي وَكُوكْلِنْدَن
 كُوتُرْلَرِي اَبُو عَمْرَاوُل اِشْدَن پَشِيْمَان اُولْدِي وَاَحْنَه
 اُوْدُشْدِي طُورُب جَزْ بَصِي قَتْنَه كَلْدِي زَار

زازا نلدی وایتدی ای خواجه برد عاقلست کم بکا
 براو کو واقعده کلدی که اول سیدن تنکری تگا
 قزانی کو کلدن کو تریدی پنه دیچک حسن یو تو قیغلو
 اولدی وایتدی که حالیا حج و قیدر ورغل حج قلغل
 چنکه مجدن فارغ اولسک اندن مجدد خیف ورغل اندن
 بر پیر کورسن مرابده اتور مشر اندن وقتنه تشویش
 ورم کل بر یاکل تا جماعت طغیانده اندن احوالک اکا
 ایتکل کم اول سنو کوز دوعا قله ابو عمر طرد کلدی
 کتیدی و رب حج قلدی اندن مجدد خیفده کلدی
 کوردیکم بر هیبتلو پیر اتورد و چوق خلق انوک یوسند
 اتور مش وارده بن دخی مجدد بجاعتده اتور دم بر ساعت
 صکره براق طنلو و کولون کولوشی کوب کلدی اول
 پیر و اول خلق قاموسی طرد کلدن اکا قرشو وارن

سلام و پر ب بس بر ساعت اتور ب رد لراشتد لچونکه
 نماز و قی اولدی اول ملنلو شی طردی کیدی و قلن خلق
 دخی کیدی لر اول پر خلوت قلدی بر طرب قتنه و ادم
 سلام و رددم و ایتد مکه الله الله بکا فریاد ارجل ددم
 و جالی اید و رددم بس اول پر قیغلو اولدی و کور قیغی
 برله بر کز کوکه بقدی هنوز کورنی فرود ندرمشدی
 کم قرآن تمام کوکله کور کلدی اول شاد لقدن
 وردم انک انی ایدم و ایاغنه دشدیم ایاغنی ایدم بس
 اول پر ایتدی سکانیم نشانم کم و ردی ایتد مکه
 خواجه جز بصری اول کلدی و ایتدیکه اول بزی
 رسوای قلدی بز دخی انی رسوای ایلیم اول بزی پر
 مزی برتدی بز دخی انک پرده سنی یی تلم اندز اتدی
 اول لشی کوردی کم او بله نماز ندن صکره کلدی

اُول كِتْدِي ايتدُمَكْه كوردُم ايتدي اُول حَسَن بَصِيدي
 هَر كُون اَوِيْلَه نَمَازِن بَصِرْدَه قِلوراندن بَرُم قَتْمَه كَلور
 بَر سَاعَت كَلْجِي قِلوراندن كِدر اَكِنْد و نَمَازِن كِر و بَصِرْدَه
 قِلوراندن اُول پَر بَكَا ايتدي اُول كِشِك كَم حَسَن بَصِيدي
 اَمَامِي اُولَا اير قُدَن نَه دَعَا اِسْتَر **نَقْلِدَر** كَم حَسَن نَمَازِن
 بَر كِشِك اَتِي عَيْلَوُوزِيَانْلُو اُولدي اُول شِي عَظِيمَه غُصْدَه لِنْدِي
 عَاجِر و حَيْرَان اُول حَسَن بَصِي قَتْمَه طَلْدِي و
 كَنْدُونَك جَالِن و زِيَا نَه صَتَشْدُ غَن شَرَح ايلدي بَر
 حَسَن اُول عَيْلَوَاتِي دُرْت يُوْز اَحْمِيَه اَنْدَن صَتُون اِلْدِي
 و لَاحْجَه اَكَا و رِدِي اُول اَرَا و لَاحْجَه دُشِنْدَه كُور دِيكُم
 اِيْحَاق اِحْنَد بَر حَمْنَدَه اُول اَت يُوْز و دُرْت قُلز اَر دِخْجَه
 بِلَه يُوْز دُصُور دِيكُم بُوَات كِيْم كِدر ايتدِر سَنَك اِدِي
 شِمْدِي حَسَن اَدْنَه اُولدي اُول اُوِيَانْدِي يَكُر و حَسَن

قیوسنه کلدی ایتدی که ای مسلمانلار مای اول صتویه
 پیمان اولدم اتوی کرو و بر حسن جواب ویردیکم اول
 دوش کم سن بویجه کردک بن آن دوشن یجه کرد مدی
 بن اول ارقعلوا اولت کرو و ندی دخی بر یجه حسن
 دوشند کردیکم اچا قاجده یکسک کوشکلر
 و چار دقلر وار بر صور دیکه اشبو مقاملر کد ایتدی
 که اول کشکدر کم پیمان اولمش صتوی کرو و ندرر الله
 بن یار ندی حسن اول کشی استدی و اول ات کرو و دی
نقلد کم حسن بصر نیک رضو الله عنه بر قلشی و آر دی
 کافردی تیشیلدن برو و عمر بن اوده طمو اچنده
 کچدی و آنک آدی شعو ندی بر کون اول کافر الم
 یثوغنه دشدی و قی غایت طار اولدی بر کشی حسن
 قتنه کلدی ایتدی که ای مسلمانلار مای شول شعونک

بِرِجَالِنِ كُرْسُكَ سُبُكْ أَرْوَكْهُ أَنْكَ تَقْشَلْغِي حَقِّهِ وَارْدُرْ
 بِنِ جَنْطُرْدِي أَنْكَ يَسْتَبْغِي أَرْوَكْهُ كَلْدِي كُودِي كَمِ اُودَه
 طِمَقْدَن وَدُ تُونْدَن قَرْمَشِ حَسَنِ اِيتْدِي هَايِ تَتَكْرِ يَدَن
 قَرَقِغِلْ كَمِ كَنْدُ وَاغْمُجْ اُودُ وَدُ تُونْدَن اَرَا سِنْدَه يِلَه وَرْدُ
 وَتَتَكْرِ خُشْنُودُ لَغِنْدَن يُوَزْدَنْدُ دُكْ كَلْ مُسْلِمَانِ اُولُغِلْ
 اُولَا كِمِ اُسْبُونُكْ وَتْ كِي اِلَه تَعَالَى شَيْ اَسْرِكِيَه وَحَمِتْ
 قِلَه اُولُ كَا فِرَايتْدِي كِه بَنِي مُسْلِمَانِ اُولَقْدَن اَوْجِ نَسَنَه
 يَغْرَاوُلْ اُولُكُمُ سِرْمُ سُلْمَانِ لَرَسِرْدِيَا لِكْ سُوْمَرْخُورْ لَرَسِرْ
 وَدُونْ وَكُونْ دِيَا لِكْ اِسْتَمَكْ كَن دُشْمَنِ اِيغْنِي اِيدِرْ
 كِه اَلَمْ حَقْدُرْ وَهِيحْ اَنُوجُونْ يَرَا اَدِنْمَزْ سِرْ اَوْجْنِي اِيدِرْ
 كَمِ تَتَكْرِ نَكْ دِيْدَارِي كُرُوزْ وَهِيحْ اَنُوكْ خُشْنُودُ لَغِنْدَه لَاقْ
 عَمَلْ قَلْمَزْ حَسَنِ اِيتْدِي كِه بُو سُوْرْ لَرِ بِلَشِدْ سُوْرِيْدُرْ
 اَنْدَن جَنْ اِيتْدِي اَكْرُمُومِنْدُ يِلَه اِدْرَسَه اِدْرْ لَرْ وَلِيكِنْ

تَنَكَّرُكَ بِرِكْنِهِ اقْوَارِ اَيْلَشِدَر دُرُوسَن مَوْعْمُكَ اُوْدُ طَمَقْدَه
صَرَفِ اَيْلَذَكُم اُولِ اُوْدُكَ سَكَا بَرِذَرَه فَايْدِه سَلَقْدَر
وَسَنَكُم تَمِشَرِ يِلْدَر بَرُو اُوْدَه طِيرِن وَبَن هَرَكَز اُوْدَه تَقْلَقْ
اَسْتَدَكُم يَلْدَر اَمْدِي اَكْمَز اُوْدَه بَر اَبَر كَدَلُم اَلْمَز
اَلْمُزِي اُوْدَه اُورُم تَاكُم سَن سُول طَيْدُغَاك اُوْدُكَ ضَعِيف
لَعْنِ وَبَن طَيْدُغَم تَنَكَّرُكَ قُدَرَتِن كُورَسِن بَس سِيلَه دِي
جَن بَصَرِي اَلْنِ اُوْدَا زَرِنَه قُدِي تَنَكَّرِي قُدَرَتِي بَرَلَه اُوْدُ
يَمِج كَار قَلْمَدِي اَكَا اُولِ كَا فَرچُون سِيخُك اَلْنِ كُورِيكُم
يَمِج اُوْدَا كَا زِيَا ن قَلْمَدِي بَر حَيْرَان اُولَدِي وَحَسَنَه اَتِيكُم
تَمِشَرِ يِلْدَر كُم اُوْدَه طِيرِن وَشَمْدِيكُم عُمُرْمَدَن بَر قَاچ نَفْسِ
قَلَشْدَر وَتَنَكَّرِيَه يَر مَرْچُوق اَشْكُر اَلْمُدَن كَلَشْدَر
بَشْدِي بَن نَرْتَد بِيَر اَيْلَم كَم اَنك حَضَرَتِنَه لَاقِي اُولَم
جَن اَتِي دِي كَد تَد بِيَر ك اُولَدَر كُم مُسْلِمَان اُولَه سَن

شمعون ایتدیکم تی و رر سک و پائندان اولر سک یکم حق
 تگالی بکاجرا قلیا و کند و فضل برله بنی رحمتنه
 الشدره و یکن اول دست خط و رینجه ایمان کتر و
 بس حسن تی یزدی و آنک الیه و یزدی شمعون ایتدیکم
 دلرونکر بصره اولوردن قاموسنی اول بتده یزغل
 کم نیم اشوم غطیو قر قوده در بر بیو ز دیکم بصره اولور
 آنک اچنده طاق یزدلر و اول تی شمعون الیه و ردلر
 بس شمعون زاریلق برله اغلادی و ایمان کتردی و حسنه
 وصیت قلب ایتدیکم قجن جانم چقه و بنی یویاسن
 بو تی کند و آلک برله آلومه و رکیل تاکه کورده نیمله بله
 اولسون بس وصیتلرین قلدی و کلمه شهادت ایتدی
 و جان اصم لیدی بس حسن کور و کفن راست قلدی و
 چوق خلق آنک جنازه سنه جاضرا اولدلو و آنی حقیقه

قَدِر و حَسَن اَوَّل كَيْجَه هِيَج اَيَوْمَدِي وَ نَمَازَه مَشْغُول
 اَوَّلِي اَنْدَن كَوَكِل اِچَرَه اَنْدِيْشَه قَلْبُ اَيْتِيْشِكُم اَشْبُو
 بَن يَنْلَم بِلِدُم نَسْنَه حُجَّت وَ رِدُّم وَ يَوْلَقَ جَاهِل لِق
 قَلْدُم بَن خُود غَرْق اَوْلُشْم دَخِي بِرِغَرْق اَوْلُشْكُ الْيَنْبَه
 طَوْتَر تَنْكِرِي اَشِيْشَه حُكْم قَلْدُم وَ تَبِي وَ رِدُّم دِيُو بَن
 اَنْدِيْشَه قَلْدِي نَاكَا. چَسْنَه اَيُقُو غَالِب اَوْلِي
 بَن دُشْنِدَه شَمْعُون كَرْدِي بِرِچَرَاغ كَبِي نُوْر وَ بِرِكُش
 كَبِي بَاشِي اَزَرَه تَاج اَكُنْتِدَه جُلَه اِچْمَق اِچَرَه بِرِچَمْد كَوَكِل
 لَنْزَبِن حَسَن اَيْتِيْشِي اِي شَمْعُون نِيْه سِن شَمْعُون اَيْتِي
 اَخِر كُوْرْدِن تَنْكِرِي تَعَالِي كَنْد وَ فَضْل وَ كَرَمِي
 بَرَكَه اَوْچَاغَه كُوْرْدِي وَ دِيْدَارِن كُسْتَرْدِي وَ اَوَّل الْطَفَل
 كِيْم بِيْم حَقْدَه قَلْدِي هِيَج دِكَه كَلْمَا مِيْدِي سَن پَايْنِدَان
 لَيْقَدَن چَقْدُك اَوَّل وَ رِدُّم كُ حُجَّتِي كَرُو اَل تَبِي حَسْنَه

صُو ویردی چن ایقودن ایندی اولتی کند و
 آندیه اوچند بلدی بس شول قدر اغلدیکم انک طوفی
 لزیباشندن اصلندی اندن حس ایندی ای بار خدایا
 معلومدم سنک اشک علتیه دکلدر بلکم
 چوغی فضل و کرمدر تیش بلك اوده طوحی کافری
 آخر الامر کند و یقینلغنه یول وردک و قبول ایلک
 اول مؤمنیم تیش بلسونک تو جیدک اچند عمر نجره
 انزیه محروم قله سن **نقشه** کم حسنک شول قدر
 سنیلغنی و آردیکم هر نه شیه کم بقسه اول کشر کند
 بیک کردد بر کون دجله ارمغی قراکندن چردی کوریم
 برقه هندری بر عورتله اتورد بر بقا کدرنده
 اچر لر حسنک کو کلدن اچدکم اشبودخی بندن
 یکر کند ز پناه د مشکن شریعت حسنه جمله قلدی

بَن حَسَن ایتدی بیکه بوبندان پیجه بیکرک اولاکم یول
 از ره اُتورب یاد عور تله بیچی اچرددی بر بواندیشنه
 اچنده بیدی کوردیکه بر اغرکمی کلدی ودجله
 اچند غرق اولدی ویدی کشتی اول کمینک اچنده
 بیدی بس اول قره هندی در حال طون چقرب دجله
 ارماعنه دشدی اول بیدی کسینک اکین بر الیلله
 واکین دخی بر الیلله واکین دخی اکی ایاغیلله طوب
 صودن طشره چقردی اندن چسنه ایتدی های
 بندان یک دهواسی قلن اکوبندان یکسک الیتن بن
 قرتدوم برن دخی سن قرتت رای چسن اشبو عورت
 نیم آندر وبقده دخی بیچی دکلدر صودر بر دلک
 کم سنی صیدق کم کوزلومین یا کوزسزمین بس
 چسن اول هیدونک الینه ایاغنه دشدی وعذر

دَلِدْ وَ بِلْدِ يَكُم اَنِي اللّٰهُ تَعَالٰى وَ رَيْشِ بَس حَسَنِ بَصْرِ
 اَيْتَدِي يَا كَيْشِي نِتَكُم اُول قَوْمِي غَرْق اُولْمَقْدَن قُرْتَرْد
 بَنِي دَخِي كُمان دَكِرَن غَرْق اُولْمَقْدَن قُرْتَر غِل دَدِي بَس
 حَسَنِ بَصْرِ اَنْدَن مُكْرَه سَيْلَه اُولدِي كُم هِيچ كَشِي كَنْدَن
 يَك بِلْدِي تَا سُول جَدِي كُم بِر كُون بَر اَيْت كُورْدِي اَيْتَدِي كُم
 اَلْهِي اُسْبُو اَيْتَلَه بَنِي بَر اَبَر قَلْعِل دَدِي حَسَنَه اَيْتَدِي كُم
 بُونَه سُوْر دُر كُم سُوْيَلَسِن حَسَن اَيْتَدِي اَلْكَر صِرْطَدَن لَچَه
 بِلُرْسَم اُول اَيْدَن يَك وَنْ وَ اَلْكَر كَمِي سَم تَنْدِرُنْكَ عِرْتِي
 چَقِيوُنْ اُول اَيْت يُوْز نِيْم كِبِدَن يَكِر كَدَر دَدِي **نقل**
 دُر كُم حَسَنِ بَصْرِ يَا رَنْلِرَن اَيْتَدِي كُم • مَا اَسْبَهَكُم بِاصْحَاب
 رَسُوْل اللّٰهِ • بَعْنِي اِي يَا رَنْلِرَسِرْ تَنْكُرِي رَسُوْلُنْكَ صَحَابَه
 لَرْنِه بَكْرَ فَرْسِرْ مَكْر يُوْز كُز وَ سَقَا لَكُز بَكُز دِي رُوْنْ عَمَلَكُز
 دِي رُوْنْ يَكُم اَكْر اُول قَوْمِي قُورْسَد كُز بِلْدِي سِرْكَ كُوز كُزَه

کوردیدی واکرا اول قوم سیری کور سیدی سز اردن
 هیچ بر کوزه مسلمان د میدی بیم نبلر مقدمار دی
 تنگدین یکا یدر و ب ات از ره قشکر کج کتدر
 و بز یغرا شک ارقه سنده قلیشز بر عرب
 حسن قاتنه کلدی و صبر دن صدی حسن ایتدی
 صبرای درلودن بر اولدرکم مصیبتکره و بلا کره
 صبر قله ایخی اولدرکم اول سنه کردنکم تنگدی تعلی
 بری یغدی صبر قله و زوا اول سنه لری اشکیا و
 بیله دیدی اول عرب ایتدیکه مارایت صبر منک
 یعنی سندن صبر کو کور مدد و دخی حسن بصری رضی
 الله عنه ایتدی کشیه بر علم کرک اصلو و انوک
 بر له عمل کرک طغزو و اخلاص و قیامت و صبر کرک
 اندنصکره انوکله قلیس لیلر و ن و دخی ایتدیکه

قیون آدمیلردن یکرکد آنوچون کد چوباننی املغدن
 یغز و تنگری سیزی آدمیلری کند و مراد لرندن یغز
 ودخی ایتدی بکه یوزاش و یوز کیشید ائورمق کئی یولر
 ائرنه یوز کمالو قلوب و دخی ایتدی اکر برکشی بی بی امله
 دعوت قله دوسترق طرون کم بی دنیا طلبنه
 دعوت قله و دخی ایتدی بکه اول ابدی اچاق
 اشیو بر قاج کونلک عمل برکد راست کمز شول یو
 نیتله بولر و دخی ایتدی بکه الله تعالی اچاق
 اهلی اوچاقدن بقره کرسکریک یل پیخود اولار
 اندن ائروکم تنگری تعالی بقره تجلی قلمش اوله اکر
 انک اولوغند بقره سه انک هیبتندن مست
 اولار و اکر انک کرسکریک بقره سه انک
 برکلی اچند غرق اولار و دخی ایتدی قدر قلمق

بِرِکُوزِکُودَرِ اَیُولِکَ لَرِکَ وَ یَا نَ قُلَرِکَ اَنکَ اِچَنده کُوزِکُ
 وَ دَخِ ایتدی هَر کِمیکَه سُنچِکَتَدَن دَکَل اَنکَ
 سُن قَا مَوسِ اِفَتَدَن دُر وَ هَر کِمیکَ کَم اِشی فِکَرَتَدَن کَلکَ
 اُول قَا مَوسِ غَفَلَتَدَن دُر وَ هَر کِمیکَ کَم نَظَرِ عِبَرَتَدَن
 دَکَل دُر اُول قَا مَوسِ خَطَا وَ زَلَتَدَن دُر . وَ دَخِ ایتدی
 تَوْرِیتِ اِچَنده یَا زِلْمِشُد دَکَم اِی آ دَم اُغْلَا نِی قِیَا عَت اَیَلَه
 تَا کَم حَاجَت سُر اُولَه سُن وَ کَم دُوزَن دَن اَیَر تَا کَم سَلَا
 بُولَه سُن وَ کَن دُ وَ نَفْسِنَه مُرَاد وَ رَمَه تَا اَزَاد اُولَا
 وَ چُون چَسُود لِفَتَدَن اَل کُوتَر دِی مُر و تَلُوا اُولَدِی
 وَ چُون بِر قَاج کُون دُنیا اِچَنده صَبَر اَیَلَدِی بِر خُور دَارِی
 بِلَدِی . وَ دَخِ ایتدی یِکَه اُوج دُر کُوشَنک غِیْبَتِن
 سُو یِلکَ غِیْبَت اُولَر بِر فَا سِقِکَم فِیقِن سِیْلِکَر بِرِی
 بَدَعَت اِتی بِرِی ظَا لِم پَا دِشَاه . وَ دَخِ ایتدی کَم مَسِکِن

آدم اعلانی بر سرایه خوشنود اولمشدردم چله لنگ حسنا
 وادو حرامنك عذاب وار. ودخی ایتدی آدم اعلانی
 جانی تندن ایرلیج اوج حسرتله ایرلور اول درکم
 مال جمع ایلدی کینه طومردن کدر. ایلخی اولدردم امید
 دکمردن وارز اوجخی اولدردکم اوکندلی یول
 چون ازق بغلد غنه قیغور کدر. ودخی بر کشتی حسنه
 ایتدی که فلان جان طرتر ایتدی ایله دمر کل کم اول
 تیش یلله ن برو جان طرتمق اچنده یدی ستمدی جان
 طرتمقدن قرتلور. ودخی ایتدی یینی یکلور قرتلادی
 و اغری کلور هلاک اولدی. ودخی ایتدی که بلخی
 وزیرک مؤمن اولدردکم دنیا سن خراب قله و انکله
 آخرت بیادین اوره. ودخی ایتدی اول کیشلر
 کم سزدن الرویدی قرانی فرمان بلور لردکم تنگدن

بِلَرِه كَلَش كَجِه لَرْدِه اَنِ اُقُر لَرْدِي وَ كُنْدُزِن اَنَك بُوِيَر غِي
 بَرِلَه عَمَل قَد لَرْدِي وَ شَمِيْدِي سِر قُرْآنِي اَلْتَا دِنْدُكُن وَ اَنُو كَلَه
 عَمَل قَلَمِي تَرَك اِدِنْدُكُن وَ دُنِيَا قَرْمَخَه اَنِ سَبَب اِدِنْدُكُن
 وَ دَخِي اَيْتِي بِكِه كَشِي كُنْدُزِنَه وَ اَنَا سِنَه وَ اَنَا سِنَه چَلَا
 اَفَقَتَه قِلَا وَ طَعَام يَدْرَه اَنَك جِسْمَانِي وَ رُمِيَه وَ دَخِي
 اَيْتِي هَر نَمَاز اَنَك اِچِنْدَه كَو كَل حَاضِر اُولِيَه عَذَابَه
 يَقِيْن رَقْدُز وَ وَجَسَنَه اَيْتِي لَر كِم اَشْبُونْدَه بَرَار وَ اَنَك
 اَلْتِي يَل وَ اَرْدُز كِم جَمَاعَتَه كَلَمَشِدُن وَ هِيَج خَلَقَتَه
 قَرَشِمَن بَر مَحْقَدَه اَنُو رَمَشِدُن حَسَن طَرُو كَلْدِي وَ اَنَك
 قَتَبَه وَ اَرْدِي وَ اَيْتِي بِكِه اِي فُلَان چُون نَمَازَه كَلَز
 وَ خَلَقَتَه قَرَشِمَن اَيْتِي بِي مَعْدُور طُو تَعْمَل كِم بَم مَشْغُول
 لَغَم وَ اَرْدُز كِه بِي غَيْر حَسَن اَيْتِي بِيَه مَشْغُول سَن اَيْتِي
 هَر نَفْس كِه بِنْدُن كَلُوز اَنَك اِچِنْدَه تَنَكِرْدَن بَكَا نِعْمَت

دَکِر و بَدَن اَکَا مَحِیَّت دَکِر بَر اَوَّل نِعْمَتَاک شُکْرِ
 اَوَدَمَکَه وَاَوَّل مَحِیَّتک عُدَدِیْن دِلِمَکَه مَشْغُول
 حَزْ اَیْدِیْکَه اَشْبُو یُولَه وَاَرُ رَسَاک بَعْد اَوَّلِکَه
 سَن بَدَن یَکِر کَن • و دَخِی بَر کَز حِیْزِ بَصِیْه اَیْدِیْ رَا
 خُوجَه یَمَح سَنک و قَمَک خُوش اَوَل دَغِی وَاَر مَحِیَّت
 اَیْدِی بَر کُون طَام اَز رَه اَوُر دَم قُشْتُو عَوْرَتِی اَیْدِی دَم اِلَی
 یِلَه اَیْقِنْدُر کِه سَنک اَوُکَدَه وَن وِیْکِی اَسْکِی بِلَدِغَم
 کِیْدَم وَاَسِی صُوق مَز حَتِی کُرْدَم وَن دَم کَتَر دُک اَرْتَق
 اَکَسْک اَسْتَدَم سَنُک اَدَک وِیُورَک صُویْن سَقْلَدَم وَ
 کِیْنَه سَنَدَن کِلَه قِلَدَم وَبُوقُو سَبِیْلَه سَکَا
 بُوین وِرْدَم اَمَّا بَر نَسَنَه اَشْتِدَم کِه نِم اَسْتَمَد بَر کُوی
 اَخِیْتَار قِلَرِیْن وَاَوَل نَسِن بُوَاشَه قَتْلَر دَکَلُون
 وَصَبَر قِلَمَزُون اَوَّل دُشْوَار اِلْقَدِی اَنُکُچُون طُوْتَر دَم

تَاكَلِمَ يَمْدُكَ سَخِي كُورِيدُمْ وَسَنُكَ دِيدَارُكَه بَقِيدُمْ شُونْدُ
 اَتْرُوطَرْتَمَزْدِمَكِه بُولُون سَخِي اِيرِي قُكَشِي كُورِه وَسَن اِيرُوعْم
 نَطَرَقْلَه سِن اُوش وارُرون مُسَلْمَانلَر اِمَامِي حَسَن
 بَصَرِي اِتَكَلِم طَبَارَم وَسَنْدَن شِكَايَت قُلُورَن حَسَن
 اَيِدُبِي اَشْتِدُمْ وَتَقَم خُوش اُولْدِي كُوكُلَم كُوز اَجَلْدِي
 كُوز لَرْمَدَن يَاش رَوَان اُولْدِي اَيْتِدُمْ مَكِه عَجَب قُرَانْدُ
 بُولُوز كِه مِهَبَج بَكْدَاشِي وَارُومِي دِ بُولُون اَسْتِدُمْ بُولُوتِي
 بُلْدُمَكِه اَلله تَعَالَى بُولُورُكِه • اِنَّا لِلّٰه لَا يَغْفِرُ
 اَن يَشْرِكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونِ ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ • يَعْنِي
 تَنَكَّرِي تَعَالَى يَرَلَمَز شُول لَشِيَه كِم تَكْنِيَه شَرِك كُتُورَه
 يَعْنِي اَكِي تَنَكَّرِي طُومُش اُولَا بِنْدَن اَر تُو يَزُق اَشْلِيلَنلَر
 قَامُوسِي يَار لَعَز كِي دَكُور سَه **نَقْلَه** بَر لَشِي حَسَنَه
 صُرْدِي كِم نَتَه سِن حَسَن اَيْتِدِي كِه بَر لَشِي كِه دَكُور دَه

اُولَا اَنْدَن كِي صِنَه پاره پاره اُوله هر بركشي بر تخته اَرَدَا
 قَلَدَا اَنكَ جَايَنَتِه اُولَا ايتدِر كِه دُشوار حَسَن
 ايتدِيكِه بَنَم جَا لَمْ شِيْلَه دُر • وَ حَسَن پيرام كُونَدَن بَر جَا شَت
 قَتَدَن كِرْدِي اِيَم اُو پَر كِرْدِي وَ كَلَشُر كِرْدِي حَسَن ايتدِي
 عَجَب لَرُون بَن شُول كِشِرَه اِيَم كَلَشُر لَر وَ بَن دُرُوك جَا لِي
 نَه اُولِي مَعْلُوم دَكُن • وَ دَخِي بَر كُون بَر كِشِي لُورِي اِيَم
 سِي لَرَا سِنَدَن اُتُور دَا اِيَم بَر حَسَن ايتدِيكِه شُول
 اَر مَنَافِقْدَر ايتدِر كِه نَتِه حَسَن ايتدِي اُول كِشِيك
 اِيَم بَجَه اُولُو اَرَا سِنَدَه طَعَام اَر زُو شِي دَبَرَن شُو يِلْدُ
 اِيَم اَلْمَدَّ وَ قِيَامَتَه اِنْتَقِلِي يُو ق كِيبِدُر بَس بُو
 مَنَافِقْدَر نَشَا يِنْدُر **فَكَلَدُر** اِيَم حَسَن مُنَاجَا ت اِچِنْدَه
 ايتدِر دِي اَلْهِي يَكَا نِعْمَت وَ رِدُك شُكْر قَلْدُم سَن اُول نِعْمَتِي
 بَنَدَن كِرُو اَلْمَدْك وَ بَلَا وَ رِدُك صَبْر قَلْدُم وَ اَنَدَن

اَتْرُو كَم صَبْر قَلِيدَم اُول بِلَايِي بَكَا دَايِم قَلِيدَك اَلْهِي
 سَنَك اَشِك فَضَل وَكَر مَدُر • وَجَسَنِي بِرِكْشِي كُلَر كَر مَش
 دَكَلَدِي بِر چُون اَلْمَلِك حَايِلِي اَكَا اِرْدِي بِر قَاتِي
 كَلَدِي وَآيْتَدِي كِه قَنِّي يَزُق قَنِّي يَزُق دَدِي وَجَان
 حَقَّه اَصْمَلَدِي بِر پِيَا نِي دُشِنْدَه كَرْدِي بِر آيْتَدِي كِه
 هَر كَر دِر لِكُوشَكَدَه كَلْدَك وَآيْتَدَك قَنِّي يَزُق قَنِّي
 يَزُق اَنَك مَعْنَايِي نِي دِي حَسَن آيْتَدِي اُول حَالَدَه
 بِر اُول اَشْتِدُ مَكِه تَنَكِرِي تَعَا لِي آيْتَدِي يَا مَلِك
 اَلْمَوْت • سَتَد دَعَلِيه ذَنْب • يَا مَلِك اَلْمَوْت قَنِّي دُتْعَل
 اَنِي كَم بِر يَزُغِي دَخِي قَلَشْدَر نَبِي كَلْمَك مَلْتَدِي وَ
 آيْتَدِي مَكِه قَنِّي يَزُق دَدِي اَنِي دِدَم وَجَان وِرْدَم وَدَخِي
 بِر دِيْن اُولُوشِي اَنِي اُول كِيچَه دُشِنْدَه كُور دِي كِه
 كُوكَلَر قِيوشِي آچَلِش وَ قَغِر دُر لَكِيْم حَسَن كَنْدُو

تَنكِيسَنَه اِرِد وَ تَنكِيدَن خَشْنُو دَلَم بِلْدِي رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ
 بِقِ رَحْمَتَه وَ اِسْعَتَه **ذِكْرُ مَالِكِ بْنِ دِينَارٍ رَحْمَةُ اللهِ**
عَلَيْهِ رَحْمَةً وَ اِسْعَةً وَ الْاَخَرُ اَوَّلُ مَتَدْرِ هَدَا
 اَوَّلُ مَتَوَكِّلِ وِلَايَتِ اَوَّلُ طَعَزُو يُولَاك قُلَا وَ زِي اَوَّل
 اَوَّل اَيُولُوك مُقَدَّمِي اَوَّل سَالِك طَيَّار مَالِكِ بْنِ دِينَار
 رَضِيَ اللهُ عَنْهُ جَنِّ بَصْرِيكَ يَا رِيْدِي وَ بُو طَايِفَه اَوَّلُو
 لَرِنْدَن اِدِي وَ اَنَلَك قَرَامَتَدِي مَشْهُورِدِي وَ رِيَّارَا نُولُوك
 اَنَاسِيْدِي وَ بَرَكَتُكَ قُولِيْدِي بَقَه لَم مَالِكِ قُول اَغْلِيْدِي
 وَلِيَكْنِي اَكِه جَهَانْدَن اَزَادِدِي وَ بَعْضُو لَرَايْدِر لَوْ كِه مَالِكِ
 كَمِيَه كِرِيْدِي چُونَكِه دَكْرَا وَ رَتْسَه اِرِد لَرَايْدِي مَالِكِدَن
 اَكِي دِيَّار كِرِي دِلْدِي مَالِكِ اَيْتِيَكِه اَلْوَنُم يَقْدِر بِر مَالِكِي
 اَوَّل قَدْرَا وَ رَدِر لَوْ كِه عَقْلِي نَزَايِل اُولْدِي تَخَنَكِه عَقْلِي كِرُو
 كَلْدِي اَيْتِدِر لَوْ كِه كَلَوُر كِي قَرَايَه نِي اَيْتِيَكِه يَقْدَرِيَنَه

دُكْدِرْ كَم اُمْتی كِتْدی قَچَنَكِه عَقْلی كِرُو كَلْدی كی كِرِن
 دِلْدِر مَالِک ایتدی یوقد رایتد لَر كِه ایا غُكْدَن طُتَاوَز دَکِن
 بَرِغَوَز بِلَه دِسْکَر نَكِه اَنَد بَالَو وَاَرْدی هَر بَرِجی اَغَرِنْد
 اکی دِنیَار كُتُورُب صَوَاسْتِنَه كَلْدِر مَالِک اَلِن صُنْدی
 اُول بَا قِلَرِنْدَن بَرِجی اکی دِنیَار اَلْدی بِنْدَر وِرْدی قَچَنَكِه
 كِچَنَلر ایلَه كُرد لَر مَالِکُوك اَلِنَه ایا غَنَه دَشْدِر لَر بِن اَكَا
 بُو سَبَبْدَن مَالِک دِنیَار دِد لَر اَنَدَن مَالِک دَکِرْدَن حَبِیْب
 دَکِر اُرْدَنَه یُیُوكِتْدی تَا كِم غَايِب اُولْدی وَاَنُوك تُوْبَسِنَه
 سَبَب بُو اُولْدَنِیَكِم اُول بَر دِنیَا سَوَجی وُجُوق مَالِک وَاَرْدی مَشَق
 شَرِنْدَه اُولْدی وِد مَشَق مَسْجِدِن مُعَاوِیَه پَشِیْدی وَاَكَا چُوق
 وَقَف ایلْمَشِیْدی بِن مَالِک طَمَع قِلْدِی كِم اُول مَسْجِدُك
 مُتَوَلی لَكِن اَكَا وِیْرَك بِن اُول مَسْجِدُك بِجَا عِنْدَه نَمَاز لَغُو بَرَقْد
 بَرِیل تَمَام عِبَادَت قِلْدی وَاَهْمِیَكِه اُول مَسْجِدُكِرَه اَنی نَمَاز ^{حَد}

کوردی اقامت کد زنده ایدردیکه زهی منافق کیه بنون
 دردی چن کجه اولد مجده زچقدی و تماشایه کدردی
 بس بریجه عشره مشغول ایدی چنکه یار نلری ایدی اول قوز
 چلردی بس اول قوزدن بر او از کلدیکه یا مالک آن لا
 ثواب • یعنی ای مالک تولد سکا کم توبه قلند سن
 چونکه بو اواز اشدی بس اول یوز اشلردن آل کتردی
 وحیران اولب کرو مجده واردی • وکند زیلله اندیشه
 قلدی وایتدیکه بریلدرکم ریا و منافق برله عبادت قلدون
 یکرک اولدرکم تنگیدن اوتنام و دچک لک برله عبادت
 قلم و بو مجدک متولی لکن بکا ویرلر سده ایلیم بس بو
 نیت قلدی و سرن تنگریه طغزو قلدی • واولیجه صافی
 کوکل برله تنگرسنه عبادت قلدی بر یار ندی دمشق
 شهرینک ریخی و دخی کیشد برله مجده کوردن و دلدلرله

بُو مَجْدُكَ كَدُكَلَرِي وَخَلِّي وَار بُو كَا بِرِ مُتَوَلِّي كِر كَلَر
 دِي بُ اَقِيَا قِي مَالِكِ اُز دِنِه قِلْدِر كَم اَنْدَن بِيكِر كِ شِي بِلْمَنِيَه
 دِي دِلَر بَس مَالِكِ قَتْنِه وَار دِلَر وَمَالِكِ نَمَازَا اُسْتَنْدَن بِي دِي
 صَبْرَا يَلْدِر تَا كَم نَمَاز دَن فَا رِيغ اُولَدِي بَس دِي دِلَر كِي نَر قَا مَوْزَن
 شَفَاعَتِه كَلْدُكَ تَا كَم سَن بُو مَجْدُكَ مُتَوَلِّي لَكِن قَبُول قِلْدِر
 بَس مَالِكِ اَيْتَدِي كِه اِلَهِي بِرِي لِي عِيَادَت قِلْدُم رِيَا چُون كَم
 بُو مَجْدُكَ مُتَوَلِّي لَكِن بَكَا وِر لَر اَوَّل بِرِي لِي اِچْنَد هِيچ
 كِمَنَه بَكَا بَقْدَرِي شَهْدِي كَم كُو خَلِي سَكَا وِي رُدُم وَنِيْم دُرُت
 قِلْدُم كَم اَوَّل مُتَوَلِّي اَلَيْمِ يَكِر مِ شِي وِرِي دُكَ كَم بُو اَشِي
 نِيْم بُو نِيْمَه صَر كَز سَنَك عَزَّتْكَ حَقِيقُون كَم قَبُول قِلْمِي دَكَلُون
 بَس اَوَّل مَجْدِدَن چَقْدِي يُو زِي ن تَنكِ يَه طُنْدِي وَ
 عِيَادَتَد وِرِيَا ضَتَه مَشْغُول اُولَدِي تَا كَم رُو ز كَا ر اِچْنَد
 مُعْتَر اُولَدِي وَ اَوَّلُو اُولَدِي شُو يَلِكَم بَصَرَه شَرِنْدَه بِرِيَا ي

کشتی و اردی الہی چوق مالی قلدی و آنک بر کردی عورتی و اردی
 اول عورت ثابت بنان قتیہ کلدی وایتدی خواجہ دلر
 کم مالک عورتی اولم تالم بی دینیہ کیمک یولداش قلده
 ثابت بوسون مالیکه ددی مالک ایتدی بن بودنیای اوج
 بوشامشون و اول عورت دخی دنیا دندربس اوج طلاق وریشد
 نکاح قلی اولمز **نکاح** مالک بر وقت بر دیوار کولککه
 ایومشید بریدن کلش و بر نرس بداعنه اغزنه اب مالکوک
 سکا بن قورددی و ییل قلردی **نکاح** مالک ایتدی نیجه یلدرکم
 غزایه ورموز و سندن یدم چقاغ قیاق دشدیکم واردم اول
 کون بکا استمه طندی سواش قلدیم عاجزا اولدیم بر واردم
 چادره لر ب یتدم اول غصه یلکه کم کندیمه ایتدم اگر نیم تنگری
 قتیہ منزلم وارمسه بواسطه بکا کلردی و ابسوغار لقد
 محرومه قلدردم بواندیشد ازده ایدم ایوقم اچره ما بقدن براون

كَلْدِيْلَمْ يَا مَالِكُ اَلرُّبُّوْكَوْنُ سَنَ سَوَاشَه وَرَسَك طُوْتَلُبُ سَيِّر
 اَوْلَا سَيِّدُكَ وَتَجْنِكِهَ اَسِيْرَاوَلِيْدُكَ سَنِي طَلُوْنَاتِن وَرَسَلُوْدِي
 يِرْدُكَ وَكَافِرَاوُرْدُكَ بَنِي بُوَاسْمَه سَكَا اَلْوَارَمَخَانُ اَوْلَدُ
 مَالِكِ اَيْتِيْدِي اَيْقَدَن اَيْنَدَمْ وَتَنَكِيْرَه چُوْق سُكْرَقِلْدَمْ **نَقْلِيد**
 كِم مَالِكُ بَرَلُوْن بَرِدَهْرِيْلَه جِيْت اَيْلَدِي وَسُوْرَاوَزَنْدِي هَرَبَرِي
 اَيْدَرْدِي كِم حَقَّ يُولُ وَطَغْرِيُولُ نِيْم يُولْمُدُرَاخِرَاوَامَرَاتِفَاق شُيْلَه
 قِلْدَلِرْ كِم دَهْرِي اَلِيْن مَالِكِ اَلِيْن بَغْلِيْلَر اَنْدَن اَوْدَاوَزَنْدَه قُوْلِيْلَر
 قَقْسِيْنَك كِم اَلِي كِيْنَه اَنْك يُولِي باطِل اَوْلَادِي دِيْلَر بَر اَكْسِيْنَك دَخِي
 اَلِيْن اَوْدَه سُقْدَلِرَاوَدَقِيْدِي اَكْسِيْنَك دَخِي اَلِي كِيْنَدِي بَن
 اَيْتِيْدَلِرْ كِه اَكْسِيْنَك يُولِي حَقْمِيْش يِيْلَه اَوْلَسَه مَالِكُ كُوْكِي طَار
 وَفِيْخَلُوْا وَلَدِي اَوْنَه كَلْدِي وَيُوْزَن يِرَه قُدِي وَمُنَاجَات
 قَلْب اَيْتِيْدِي كِم اَلْحَمْدُ شَرِيْلَدُرْ كِم يُولُ كِنَه قَدَم اَوُرْدُوْن اَخِر
 بَرِدَهْرِيْلَه بَرَاوِلْدَه مَالِكِ اَيْتِيْدِي كِه بَرَاوَان اَشْتَدْمَكِه اَيْتِيْدِي

يَا مَالِكُ بَلِّغْ مِنْكَ سُبْحَانَكَ إِنَّكَ أَنْتَ سَقَلْدِي أَنْتَ الْإِنُّ أَوْ دَه
يَا كَذُّقُ كَذِّ تَا كَمَ كَيْفَ كَيْدِكَ أَمْدِي كَيْفَ مَالِكَ
الْبَنُّ الْإِنُّ أَرْدِي كَيْفَ وَأَوَّلُ كَيْفَ قَدَمِي مُجْدِي مَصْطَفِي قَدَمِي
يَرْبُهُ قَيْدُ بَعْنِي أَنْتَ يُوجِبُهُ وَارَهُ طَامُوا أَوْ دَنِي كَيْفَ مَسْجَبُ
أَوَّلِيهِ **نَقْلُهُ** كَمَ مَالِكَ أَيْدِي بِرِوَقْتِ قَتِي صَيْرُوا أَوْلَدُمُ وَ
بُكَلْدُمُ شَوْلِكُمْ كَنْدُمِدَن كَيْدُمِدِي قَحْكُهُ بَزِخُوشَكُ أَوْلَدُمُ
بَرْنَتُهُ حَاجَتُمُ أَوْلَدِي يُوزِيكُ حَمِيلَهُ طَرْدُمُ بَا زَارَهُ كَلْدُمُ
وَكُوجُمُ يُوعِدِيكُمْ أَوْلَ الْإِنِّي كُوتَرُمُ بَرِ بَانِ رَا حَيْدِيكُمْ شَرِكُ بَكِي
كَرْبُ كَلْدِي قَوْلُ رَبِّكَ كَاجْعَرِيكُمْ تَيْغِي يُوَلَدَن صَوْلُ بَنِمُ طَامُ
يُوعِدِيكُمْ صَوْلُ بَنِ نُبَلْرُوكُ بِرِخِي كَلْدِي قَحِيلُهُ نَبِي أَرْقَرَهُ
أُورْدُ أَيْدُمُ قَطْعُ اللَّهِ يَدَكَ تَنْكَرِي أَلَكُ كَسُونُ دَرْدُمُ بَرِيَارْتِي
بَا زَارَهُ وَارْدُمُ كُورْدُمُكُهُ أَوْلَ أَرِي الْإِنِّي كَمَشَلْدُ جَارُ شُودُهُ بِرِ قَشَلْدُ
نَقْلُهُ كَمَ مَالِكُوكُ قَشَلْعَتَنَ بِرِ يُونُ زَا شَلُو فَا سِقُ وَمُضْدِيكِي

وَأَرَدِي هَيْثَ مَالِكُ أَنْدَنْ أَخْجُزِي أَنْكَ فَيَا دَنْدَنْ أَرْوَا مَا صَبَر
أَيْلَدِي تَا كَمَ أَكَا بَرِغِي كَشِي سُولِيَه دِيوَالْقَصَه أَيْرَقْلَدَغِي أُول
يَمْتَدَنْ مَالِكَه كَلِيَه كَلْدَر بَنُ طَرُو كَلْدِي مَالِكِ أُول يَكْتَه وَآدِي
تَا كَمَ أَنِّي أُول يُونُزَاشِ چُونِ أَدَبِيَه وَأُول يَكْتِ يُولُوجِيَار لِقَدَه
يَدِي وَأُزَنْ دِلُولِي دِي بَرِ مَالِكَه ائْتَدِي بَنِي سُلْطَانِ كَشِي كِبِ سُونِ
يَكْمَكِ رَهَرَه سِي وَأَزَكِدِي بُوَاشِدَنْ يَغِيَه مَالِكِ ائْتَدِي يَكْمَه
بَرِسْتِي ائِدُونِ يَكْتِ ائْتَدِي سُلْطَانِ بَنِمَ كُولُ كَلْمِي سَقْلَر وَنَه كَه
اِسْلَرَمَ سُلْطَانِ أَكَا رَاضِي دُرُ مَالِكِ ائْتَدِي أَكْرَ سُلْطَانَه دَمِكِ
يَرَمَزَه دَحْمَانَه دِي يُونُزَ بَسَ مَالِكِ كُولُ كَه اِشَارَتِ ائِلْدِي
بَسِ أُول يَكْتِ ائْتَدِي تَنَكِرُنْكَ فَضْلَ وَكَلْمِي چُو قُدَر مَالِكِ
عَا جَرِ قَالْدِي أُول يَكْدِي لَه سِيلَشْمَدِي قُدِي ائْتَدِي بَرِ بَنِيكَ اَزْدُ
بَرِ قَاجَ كُونِ چَدِي أُول يَكْدِي فَيَا دِيوَالْقَصَه چُخَلْدِي بَسِ
أَدَمِيلَرَنْكَ اَلْنَدَنْ يِنَه مَالِكَه كَلِيَه كَلْدَر مَالِكِ بَنِ دِي بَار طَرُو

کلدییکم واره اول یکتیه ادبلییه کدرکن براون اشدیکم
 یا مالک بزم دوستمزدن آلك کوترنجی اشدب مالک عجبیه
 قالدی وارب یکت قینه کلدی چونکه اول یکت مالکی
 کوردی قاشن چندی وایتدییکه نته اولدییکه نیه کلدک
 مالک ایتدییکه بوکرا انچون کلد مکله سنی نجر ایلم وبردخی
 انچون کلد مکلم سکا خبر ویرییم مالک اول اشدک
 آواری یکتیه دییه وردی چونکه یکت اول خبری اندن
 اشدی ایتدی چون اش ییله درامدی بن قاموشلردن
 بیزار اولدم و توبه قلدیم دیوبن عشق عالمینه یوز طتدی
 مالک ایتدی بزم مدتندن صکر مکده کورد مکله بن
 هیل کب اولمش و جان دوداغند کلش ایدرکم اول
 تگیزی بزم دوستمزدنی اوش دوستمزه واردف **نفت کلد**
 کم بروقت مالک براو کرایه طمشیدی واندک برابرنده

بِرَجُودِكَ سَرَّايِ وَارِدِي وَمَالِكُوكِ يُولُيْ أُولَ سَرَائِكَ أُولَئِكَ
 كَرْدِيَسِ أُولَ سَبَدَن دِلْدِيكِدِ أُولَ جُهُودِ قَصْدِ لَهُ مَا لِكِي ^{خَدِ}
 وَأُولَ رَادِيَايِنْدَن بَسِ أُولَ جُهُودِ بِرِ قِيُوقِ قَزْدَرْدِي مُسْتَحِ
 اِيَحُونِ وَأَنُوكِ اِيَحِنْدَن يُولَ اِيلْدِي مَا لِكُكَ مِحْرَابِ دِيَوَانِ
 دَكِنِ بَسِ چُوقِ مُدَّتِ أُولَ قِيُوزَرِنِ اِتْرَدِلْدِ تَا كِمِ چِرُكِ
 وَنَخَاسْتِ أَقْبِ مَا لِكِ اَوَرِنِ كَرْدِي چُوقِ زَمَانِ كَجْدِي ^{كِرِ}
 مَا لِكِ اِيَحِنْدِ كِرِ ظَاهِرِ اِيَتْدِي بَسِ جُهُودِكَ مَا لِكِ اِيَحِنْدِ
 نُو كُلِّ طَارِ اُولْدِي بَسِ بِرِ كُونِ مَا لِكِدِ اِيَتْدِي اِيِ جُونَمِ
 اَشْبُودِ يَوَارِكِ مِحْرَابِنِ نَخَاسْتِ جَبِ اَوَكِه اَقْمَرِي مَا لِكِ
 اِيَتْدِي كِه اَقْرُولِي كِنِ بِرِ كُورِي وَسِپَرِ كِه حَاضِرِ قَلْبِشِه اَرِدِ
 جُهُودِ اِيَتْدِي كِه قَقِيْبِ خِشْمُكَ كَلْمِي مَا لِكِ اِيَتْدِي خِشْمِ
 كَلُورِ وَلِي كِنِ يَدَرُونِ كِمِ تَكْرِي فَرْمَانِ اِيَلْدِرِ نَتِكِه كَلُورِ
 قَدِيمِنِ بِيُورِدِ • وَالْكَافِلِينَ الْغَيْظَ وَالْجَافِينَ عَنِ

النَّاسُ • بَنِ اُولَ جُهُودِ شَوْلَ سَاعَتِ مُسْلِمَانِ اُولَدِي
نقد • اَمِ جَنِهِ يَلَلِ چَرَدِ يَكِيهِ مَالِكِ اَكْشِدَنَ طَلُودَن
 نَسَنَه يَمَزْدِي هَرِيَجِيَه بَارَزَه وَرَزْدِي بِرِكِرْدَه صَتُونِ اَرْدِي
 وَانَوَكِيَه اَرْجِنِ اِچَرْدِي اُولَ وَتَكِيَه اَقِي اَتَمَكِ اِلِيَه
 كِرَرْدِي اَنِي قَتَقِ يِرَنَه طُتَرْدِي هَرَفَزِ قَتَقِ يَمَزْدِي بِرِ وَت
 يَاوَنُ خَسْتَه اُولَدِي كُوكِلَنَه اَتِ اَرَزْدِي دُشْدِي
 بَنِ اَنَكِ اَرَزِنَه تَمَامِ اَوْنِ كُونِ صَبَرِ اِيلَدِي چُونِ اَشْحَدَن
 كَجَدِي بِرِ اَشْجِي دُكَانِنَدَه وَآرْدِي اِلِي اَوْجِ قِيُونِ بَاشِي
 صَتُونِ اَلَدِي يَكِنَه قِيَدِي كِنَدِي بَاشِيَه اُولَ غَايَتِ
 عَجَبِ كَلَدِي شَاكِرْدِي اَنُوكِ اَرَدِنَه كُنْدَرْدِي اَيْتِي
 كُورِ كَمِ اَنِي يِلَرِ بَنِ بِرِ سَاعَتِنِ صَكِرَه اُولَ شَاكِرْدِ اَغْلِي
 كِرِدِ كَلَدِي وَآيْتِدِيكِمِ بِرِ خَلُوتِ يِرَه وَآرْدِي • وَ اُولَ بَاشِلَرِ
 يَكْمِذَن چَقَرْدِي وَ اِلِي اَوْجِ كَزِي يِلِدِ وَآيْتِدِيكِمِ • اِي نَفْسُ

سَكَا بِنْدَن اَرْتَق دَكْزَا نَدَن اَوَّل اَتَمَكِي وَبَا شَلَرِي بِرِدَرُوشِه
وَرْدِي وَايْتَدِي اِي نِم ضَعِيف تَنَّم اُسْتَبُورَدَج وَ مَشَقَت كَم
بَن سَكَا قِلَرُون اَنَدَن اُتْرُودَكْ كَلْدَم كَم سَن نِم دُشْمَن
مِئِن كَم دُنْيَا اِچْرَه نِم سَنَدَن يَكِرَك عَرِيذ كَمِئَن يُوَقْدَر وَ لِيَكِن
بُونَجَه رَجَلَرِي سَكَا سَوْدَمَدَن اُتْرُوقِلَرُون تَا كَلِه
يَا دَن طَا مُوَاوَدَنه لِيُنْمِيَا سَن بِر قَاج كُون بُو دُنْيَا اِچْرَه صَب
اَيْلَكْ كَلَم بُو مُحِشَتَك اَوْجِنَه چَقَه سَن وَ بَرِغَمَتَه تَا
بِئِن كَم هَر كَزَا نَك زَوَالِي اَوَّلِيَه وَ دَخِي اَيْتَدِي كَه بَلَرُون
نَه مَعِينِدَن كَم اُسْتَبُورَدِي اَيْدَر كَر كَم هَر كَم قَرِي قُون
اَت يَمِرْسَه اَنَك عَقْلِنَدَن كَم اَوَّلَا وَ بَن يَكِرِم يِلدُور كَم
اَت يَمِدْم وَ عَقْلَم هَر كُون اَرْتَق لِق اِچِنْدَه دَن **نَفْسَانَدَر**
كَم مَالِك قَرِي يِيل بَصَرَه اِچِنْدَه اُرِي هَر كَزَا يَاش خُرْمَا
يَمِش دَكْ كَلْدِي وَاَوَّل وَ قَتَكَم يَاش خُرْمَا يَتَشِيدِي

صبر قلدی نفس و ریزدی و آیددی ای بصره اهل طب
 بیکدن نیم قنندن نشه اکسیدی و سزانی بیکدن
 میج نشه کز ارشدی بس قرقریل اولدی که مالک
 یاش خرما آرزو سندن بی قرقر را اولدی نه قدر کم دُر شد نفس
 اول آرزو دن یغزیدی عاقبت چونکه بر قاج کون چیدی
 آرزوی هر کون زیاده آوردی مالک نفس الی بدن عاجز قلدی
 و آیتدیکه کرکته کندرکی دپله کرکته الدر البشه بز یاش خرما
 پیی دکلون اتفاقا شیلد دشدکم مالک ایدی اتقوی
 ایچنده برهاتف او از قلدیکم یاش خرما یملک کرد و نفس زندا
 چقرمق کرک چون بودشی کورد انک نفسی ظفر بلدی بس
 بکامطب یدزددی و فریاد ایلد مالک آیتدیکه ای نفس
 اگر طب یملک دیرسن بر هفته تمام آخ اول شینله لم کندر
 نشه میاسن و یحید اریته دکن نمازده اولاسن تا کم مکا

خرمایدم نفس اکا راضی اولدی تمام برهفته دُونِ نمازله
 و کُندَرَن اَوْرَجِلَه چَرَدی اندَن بآزار و آرَدی و رُطَبِ صُتُونِ لَدِی
 و برِ مَجْدِه و آرَدی تا کم اتور ییسه بر اَغْلَیْچُ طام اوستیدن اَناسنه
 اَناسنه چاغزودا یدر کم ای انا بر جهود یا شخر ما صُتُونِ المِش
 اوش مَجْدِه و آرَدیم ییسه جهود ک مَجْدِه نَ اشْی و آرَدِر دَر
 حَالِ اَوَّلِ اَغْلَیْک اَتی کَلدی کوردیکم اَغْلَیْچُ جهود
 دِدِکی مالک بَر دینار امش بِن ایاغینه دُشدی مالک
 ایتدی یکه اَشْبُونَه سوزدُر کم بوا غلَیْچُ ددی اَغْلَیْک اَتی
 ایتدی بامالک اَنی مَعْدُور طَغْلِک اَوَّلِ طِفْلِدُر سَنَه بِلَر
 بَرُوم فَحْلَه مُزده جهود لر و آرَدُر و بَر کُرَدُر کم همیشه جهود لر
 اَرِیخ کُوتِنده سَنَه بَر لر و هر کم کُندُورَن طَعَامِ بَر سَه جهود
 دُر دَر لر اَنک سوزی بِلَر کَلدَن دُر اَنی عَفْوَ قَلْعِل مالک چُون
 بوسوزی اَشْتِدِی حَایِنَه اود دُشدی و بِلَدِیکم اَغْلَیْچُ

عَيْبٌ دِلِيلَهُ سُبُلْدِي بِنِ مَالِكِ اَيْتَدِي اِي جَلِيمِ رُطْبِ يَمِدِنِ
 يَزَقَزَنَارِ مَسِيكِ دِلِنْدِنِ اَدِمِ جَهُودِ چَقَرْدُكِ اَكِرُطْبِ يَرِسْمِ
 اَدِي كُفْرَه چَغِرَه سِنِ سَنَكِ بَزَتَكِ چَقِيوَنَكِه هَرَفِرُطْبِ يَمِئِمِ
نَقْلِدُر كَمِ بَرَكُو بَصَرَه شَهْرِنِه اَوْدُ دُشْدِي مَالِكِ عَصَا سِنِ
 وَبَعْلِيَنِ فِ كُتْرَدِي بَرِيكْسَكِ يَرَه چَقَدِي وَنَظَرَقَلْدُر دِيكِه
 هَرَكِي قَاشِ دَرْدِنِه دُشْمَشِيدِي بَرِيكَلِي قَاشِ اَرْدَرْدِي وَبَرِيحَنِي
 قَاشِ طَرَبَرَكِنِ اَوْدَه كِيئِنْدِي وَبَرِيحَنِي اَغْلَه فِ قِرِي قُرْتَرَمُوقِ
 اَرْدِيخَه اَيْدِي بَرِ مَالِكِ اَيْتَدِي • جَا اَلْمُخَفَّقُونَ وَهَلَاكَ
 اَلْمُثَقَّلُونَ • يَعْني يَنِي يَكُلُو قُرْتَلْدِي وَاغْرِيكُلُو لَهْلَه
 اَوْدَلَرِ قِيَامَتِ كُونِنِ دَنِي يَنِيكِه اَوْلَسِدَرِ كَمِ كُورِنِ **نَقْلِدُر** بَرَكُونِ
 مَالِكِ صِيَرُ مَرْمَعَه وَارِدِ اَيْتَدِي كُورْدِ مَرْمَعَه جَالِ يَقِيَنِ كَلِشِ
 بِنِ شَهَادَتِ كَلِمَه سِنِ اَكَا عَرَضِ اَيْلُدِمِ مِجِ اَيْتَدِي بَرِ نَحْدُطُنْدِ
 كِه اَيْتَكِلْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ اَوْلِ اَيْتَدِيكِمِ اَوْنِ اَوْنِ بَرَه اَوْنِ

اَوْنَكِيه اَنْدَز اَيْدِيَكُم يَا شَيْخُ نَبِمُ اَكْمَكَن اَوْدَدَن بَرِطَاغ
 وَاَرْدُ دُچَرَكِه شَهَادَتِ كَلِمَه سِنِي اَيْتَمَكَه قَصْدَا يَلَرُون اَوْل اَوْد
 بَكَا حَمَلَه قَلُور مَالِك اَيْدِيَكِه اَوْل كَشِيك بِيَشَد سِيْنَدَن صُرْم
 اَيْتَدِل مَالِ اَوْنِي اَوْن بَرِه اَصِيَه وِرْدِه وَكِلَه وَلُجَلَك
 اَكْمَك طُرْدِي وَدُخِي جَعْفَر بن سُلَيْمَان اَيْدِي بَرَكَن مَالِكِي كَلَه
 اَبِيَه وَاَرْدَم چُكَكِه . اَللّهُمَّ لِيْكَ دِمَكِه بَشَلْدِي دُشْدِي
 اِقْتِي كِتْدِي چُون كَنْدَزَنه كَلْدِي اَيْتَدَم يَا مَالِك اَشْبُو
 دُشْب اَصَك كِتْدِي نَه سَبَبَدَنْدُر مَالِك اَيْدِي چُونَكِه
 لِيْكَ رُدْم قُرْقُدْمَكِه نِدَاكَلَه لَا لِيْكَ دِيُوْبَن اَوْل قُرْقُدَنْ
 دُشْدَم اَصَم كِتْدِي **نَقْلَدُر** چُونَكِه مَالِك . اَيَاكَ نَعْبُدُ
 وَاَيَاكَ اَسْتَعِيْنِدُرْدِي زَار زَارَا غَلَرْدِي وَاَيْدُرْدِيَكِه اَنْد
 اَشْبَوَايَت تَنْكُرِي كِيَا بَنْدَن دَكَلَسَه هَرَكَزَن اَقْوَمِيَايْدَم
 دِرْدِي اَنْچُونَكِم اَيْدَزَن اَيَاكَ نَعْبُد . يَعْنِي سَن تَنْكِرِيه طِيَا رَن

وَايدُرز. وَايَاكَ نَتَّعِينُ. يَحْنَى سَن تَتَكِرِدَن يَارِدِيم دِلُون
 بَلَكُم سُلْطَانَدَن وَقَايُنِدَن يَارِدِيم اِسْتَرَز وَهَرَكِيدَن
 شُكْر وَشِكَايَت قِلْوَد **نَقْل** اِدَرَم مَالِك قَا مُوَجَلَدَه اِيَا
 اُولُرْدِي وَاَنكَ بَرَقِرِي وَاَرْدِي ايتدي يَا بَا بَا عُمُرِكَ اَبَن
 لَحْدِي وَسَن بِن لَحْظ اَيَوْمَدَك نُولَه اَكْر بُوَيْجِه اَيُولِيَاكَ
 مَالِك ايتدي اَقْبَحِيدَن قَرَقِين اُولِيَاكِم بَكَا بَرِدُولَت
 يُون دُتْمَش اُولَاوَكَلَه نِي اَيُقَدَن بُلَه قِيَه كِدَه **نَقْل**
 كِم مَالِكِه اَيْتَدِلَدَن تَه سَن ايتدي نَه صُرَسِيز كِم تَتَكِرُنكَ اَتَكِي
 يِيرُون وَشَيْطَانُكَ بِيَرْغَن طُتْرُون وَدَخِي اُول قَرْدَاش
 وَيَاد وَدُوسْت كِم سَكَا اَنَدَن دِينَ فَايِدِي سِي دَكِيَه اَنَكَلَه
 اَتُودُمُق اُولُز وَدَخِي ايتدي بِيَكِم بُون مَان اَهْلِيكَ دُوسْتَلِي
 شُول بَا زَار اَشِيَه بَكَز قُوقِي خُوش وَطَا دِي نَاخُوش
 وَدَخِي ايتدي هَر كِم تَتَكِرِيلَه سُوِيلُش مُنَاجَات قَلْبِي

خَلَقَ بِلِسُونِیْشْكَدَن سَوَكَاوْطَمَرْسَه اَنَك بِلَوْحِیْ اَزْدَدُ
 وَكُوَكَلِیْ كُورْدُرُو عَمْرِیْ ضَايَع دُر • وَدَخِیْ اَیْتَدِیْ تَنَكْرِیْ تَبَارَكُ
 وَتَعَالِیْ مُوسِیْ بِه عَلَیْهِ السَّلَام وَحِیْ قَلَدِیْ كَم دَمُرْدَن
 نَعْلَیْنِ اِدِن وَدَمُرْدَن بِرِعَصَا اِدِن اَنَدَن بِرَا زَرْدَن یُورِیْ
 وَآثَرَلَرُو عِبَرَتَلَرَا سَتَه وَبِزْمُ حِكْمَتَلَرْمَزِیْ وَنَعْمَتَلَرْمَزِیْ تَفْرِجُ
 اَیْلَه اُول وَقْتَه دَرِن كَم اُول دَمُرْعَلِیْنِ یَپُرْنَه وَآفَلَعَصَا
 اَشْنَه یَعْنِیْ بُو سُو زَك مَعْنَا یِ اُولدُر كَم كِرَك دُر كَم كِیْ
 صَبْرُ لَو اُولَه نَتِكَه قُرْآنَدَ بُو رُزَا لَیْ لَیْ مَتِیْن فَاقْبَلُوا فِی الْوَقْتِ
 یَعْنِیْ دِیْنِ بِرَبْرَك قَلْعَه دُرَا كَا قَلَمُو وَدَرْ شَمَك بَرَلَه كِرَك
 وَدَخِیْ اَیْتَدِیْ كِه تَوْرِیْتِ اِیْمَنَدَه كَلِشْدَن كَم حَقَّ تَعَالِیْ
 اَیْدَدِن سِرَه مُشْتَا قِ اُولدُم سِرَه مُشْتَا قِ اُولدُكُز وَكَنْزَدُ
 قَعْرُوم كَلْدُكُز وَدَخِیْ اَیْتَدِیْ كِه كُوَكْدَن اِنْشِرَكْتَا بِلَرَا حَذَه
 اَقْدُمَكَه تَنَكْرِیْ تَعَالِیْ مُحَمَّدُ امْتِنَه اِیْ نَسْتَه وَرِشْدُ

کَمَ اَنِي نَجَبًا يَلَهُ وَرِدِ وَنَهْ مِيكَ يَلَهُ وَرِدِي بِرِي اُولَدُ كَم
 اَيْتَدِي . فَادْعُوْنِي اَذْكُرْكُمْ . يَعْنِي سِرِّ بَن تَنَكَبِي اَكَا سِنْد
 بَن دَخِي سِرِي اِكَا م . وَبِرِدَخِي اُولَدُ كَم اَيْتَدِي . اَدْعُو
 اَسْتَجِبْ لَكُمْ . يَعْنِي دُعَا قُلُوكَ تَا كَم مُسْتَجَابِ قَلِينِ . وَدَخِي
 اَيْتَدِي كَم تَوْرِيْتِ اِيْحِنْدَه اَقْدُمُكُمْ حَتَّى تَعَالَى اَيْدِي اِي صَدِيقِ
 دُنْيَا دَه نِم دَكْرُ مِلَه تَنَعْمُ قُلُوكَ كَم نِم دَكْرُ م دُنْيَا دَه عَظِيمَه
 نَعْتَدُنْ وَآخِرْتَدَه اُولُو عِيْضَدُنْ . وَدَخِي اَيْتَدِي كَم كُوْلَدَن
 اِنْمِش بِرِيْجَه قِيَابَلْدَن مَعْنَى شَيْلَه كَلِشْدَن كَم حَقِ
 تَعَالَى اَيْدُنْ اُولُ عَالَمِ كَم دُنْيَا سِيْوَه اَكَا قَلِي جَزَا لَرْمُكُ
 كَمَرَاُولُ اُولَه كَم نِم دَكْرُ مَك طَا دِنْدَن اَنَك كُوْلَنْدَن
 چِقْرَه وَدَخِي بِرِيْشِي مَالِكَه اَيْتَدِي كَه بَكَا بِرِ وَصِيَّتِ قِل
 آخِرْتُونِ مَالِكِ اَيْتَدِي قَا مَوَاشِكِه وَجْمَلَه عَالَمِكِ اِسْنَه
 دُرْجِيَه قُغْلِ وَآنَك دُرْدُ كِنَه رَا ضِي اُولُغْلِ تَا كَم قُوتِلَه

بِن وَچُون مَالِك دُنْيَا دَن نَقْل ايلدي برا اولواني دُشند
 كوردی بِن اُول كِشِي ايتديكە تَنكِرِي تَعَالِي سَكَلَه نَه
 اشلدی مَالِك ايتديكە تَنكِرِي تَعَالِي جَل جَلَالَه كوردم وَبَنم
 چوق كُناهم بُلندي اَمَّا كَنذو لَطْفَنَدَن قَمُوشِي بُولدی
 وَدَخِي برا اولوقيا متي دُشند كوردی كَم بر مَنادي چاغز كَم
 مَالِك بِن دِنْبَار وَمُحَمَّد وَاسِيع اچاغه كُور كُز اُول اولويدي
 كُور بِن قَنقُشِي اُول كُز كُز دُشند بِن كُور دُشند مَالِك اُول كُز
 كُز دُشند بِن ايتدُم دُشند عَجَب بُولد كَم مُحَمَّد وَاسِيع عَالَم وَفَاضِل
 وَ اُول كُز مَالِك كُز اُول كُز اچاغه صُكُز كُز دُشند ايتد كُز لَه
 ايلَه دُز وَلِيكَن مُحَمَّد وَاسِيع دُنْيَا لَكَه اِي كُز كُز
 وَ اِر دُشند وَ مَالِك كُز بُولتَا وَ تَا نَدَن اَتُوا اُول دُشند بِن
 بَر كُز كُز جِسَابِن وَ زِدِي اُول كُز كُز دُشند اِي كُز كُز
 جِسَابِن وَ زِمَكَه اَكَلندي دُشند مُحَمَّد وَاسِيع رَحْمَةُ اللهِ

عَلَيْهِ رَحْمَةٌ وَاسِعَةٌ وَالْآخِرُ أَوَّلُ زَاهِدٍ لَكَ مُقَدِّمٌ وَأَوَّلُ
 عَابِدٍ لَكَ مُعْظَمٌ وَأَوَّلُ عَالِمٍ عَامِلٌ وَعَارِفٌ كَدَمِلٍ أَوَّلُ
 غَنِيِّ قَانِعٍ مُحَمَّدٌ وَاسِعٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كُنْدُو وَوَقْتِنَه وَهَلِمُ اجْنَدَن مَانْدِي
 يُوغْدِي وَيَنْگَامْبَر تَابِعْدَن دَنْ چَوْر اُولِيَه قَلْعَ اَمْتَشِدِي بِمِير
 وَطَرِغْتِ اِيْمَنده تَمَامِ نَصِيبِ وَارِدِي وَرِيَاضَتِ اِيْمَنده مُشِيْلَه يَدِيكُم
 قُرْوَ اَمْكِي صُوبَه اَصْلَدُو بِيَرْدِي وَايْدِرْ هَرْمَكْ كَسَدِ بُو كَا قِنَاعَتِ
 اِيْنْدَسَه خَلْقَه مُجْتَاجِ اُولِيَه دِرْدِي. وَايْدِرْدِيكِه اَلْهِي غِيَجِ آج
 قَدْ ك. شِيْلَه كَم دُوسْتَكِي آج وَبَالِك طُتْرَمِنْ. آخِرُ بُو مُقَامِي نَدَنْ بُولَدِي
 كَم جَالَم سَوُك دُوسْتَكِي حَالِي كِبِ اُولْدِي وَبِرُوقُ اُولْدِيكُم مُحَمَّد
 غَايَتِ آج لَغْنَدَنْ كُنْدُو يَارَان لَرِن اَلْب جَسَن بَصِي اُونده وَارْدِلَرْدِي
 وَنَه كَم بِلْد لَرِن يِرْلَرْدِي چُونَكِه جَسَن كَلْت بُلْدِي اُونده بُلْدِي
 سُوْنَرْدِي. وَدَخِي اَنَك سُوْنِيْدُر كَم اِيْتَدِي دَوْلَتِ اَنُو كُزُر كَم اَكَل
 آج طُورَه. وَيَكْجَه آج يِتَه وَبُو حَالِ اَزْدَه تَنْكِيْدَنْ رَاغِي اُولَدِه. وَتَرْكِي

اَنْدَن وَصِلَتْ دِلْدِي بِنِ اُولِ اَيْتِي دِيكِه وَصِيَّتْ اَنِي قَلِرُونِكُمْ دُنْيَا
 وَآخِرْتِه پَادِشَاهِ اُولَا سِنِ اُولِ كِشِي اَيْتِي دِيكِه بُونِتِه اُولَا مُحَمَّدِ وَاسِعِ اَيْتِي
 اَكْرَدِيَا دِه زَاهِدِلِكْ وَفِيَا عَتِ يُونِ طَرَسِنِ كِه مِيهِ كِسْتِه دَن طَمَعُكْ
 اُولِيكِه قَامِوَ خَلَقُكْ كَنْدَرْدَن فَخَاجِ كُورِه سِنِ يِيلِه اُولِيكِه بَالِيَقْ وَپَادِشَا
 لَوِ اُولَرْدَن . وَهَمَكِه دُنْيَا دِه بُنِكْ كِي پَادِشَاهِ اُولِه آخِرْتِه دَخِي دُنْيَا دِه
 پَادِشَاهِ اُولُورْدَن **نَفْسِ اُولُورْدَن** كِه بَرَكُونِ قِيْبَه سِنِ مُسْلِمِ قِيْبَه مُحَمَّدِ وَاسِعِ
 بَرِصُوفِ طُونِ كِيْبِ وَآرْدِي اُولِ اَيْتِي دِيكِه اَشْبُوصُوفِي نِيْوَزِ كِيْدَن
 مُحَمَّدِ وَاسِعِ اِيْنَمِ اُولُورْدِي قِيْبَه اَيْتِي دِيكِه نِيْوَزِ جَوَابِ وَرِضَرِ سِنِ مُحَمَّدِ
 وَاسِعِ اَيْتِي دِيكِه اَكْرَدَن سَمِ كِه زَاهِدِلِكْ اَنْ اَتِرُو كِيْدَمْ كَنْدُو رَحِي
 اَمَشِ كِيْبِ اُولَمِ وَآكَرَا يِدَن سَمِ كِه يَسُوْلِ اَقْدَنْدَرْدَن وَطُونِ بِلْمَقْدَنْدَرْتَنْ كِيْدَن
 سَلَا اَمَشِ كِيْبِ اُولَمِ بَرَا اُولِ سَبَبَدَن جَوَابِ وَرِ مَدَمِ **اَقْسَالِ** كِه بَرَكُونِ مُحَمَّدِ
 وَاسِعِ كَنْدُو اَغْلَن كُورْدِيكِم كُولِي كَنْدَرْدَن قَعْرُبِ اَيْتِي دِيكِه هَمَا ي اَغْلَن
 مِيْجِ بِلْمَنْدَكِه سَنَكِن . سَوَا اَنَكِي اَكِي يُوْزَا جِه صَوْنِ الدُّمِ وَآنَا لِ خُوْدِ

KAYNAKÇA

- AKIN, Hikmet, (1968), **Aydın Oğulları Tarihi Hakkında Bir Araştırma**, Ankara Üniversitesi Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- AKTAN, Bilal, (2002), "Devletoğlu Yûsuf'un Vikâye Tercümesi (İnceleme-Metin-Dizin)", Doktora Tezi, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Erzurum.
- AKTAN, Bilal, (2007), **Şîrîn ü Perviz**, Öncü Basımevi, Ankara.
- ANAMERİÇ, Hakan, (2015), "Yazma Eserlerin Kataloglanmasında Marc Standardı 500 Genel Notlar Alanı ve Bileşenlerinin Kullanımı", **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, Sayı: 55: 2, Ankara, ss. 27-58.
- ALTUĞ, Murat, (2014), "Eski Anadolu Türkçesinde İsimden İsim Yapma Ekleri Üzerine", **Mütefekkir, Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi**, Yıl: 1, Sayı: 1, Konya, ss. 2014-2019.
- ARAT, Reşit Rahmeti, (1987), "Türkçe Metinlerde e/i Meselesi", **Makaleler**, c. 1, Sertkaya, Osman Fikri, (Haz.) Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, ss. 334-341.
- AYDIN, Harun, (2005), "Tezkiretül-Evliya Tercümesi (Giriş-Metin-Dizin)", Yüksek Lisans Tezi, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara.
- BANGUOĞLU, Tahsin, (1986), **Türkçenin Grameri**, TDK Yayınları, Ankara.
- CEBECİOĞLU, Ethem, (2011), **Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü**, Ağaç Kitabevi Yayınları, Ankara.
- COŞAN, M. Esad, (1981), "X[I]V. Asır Türk Yazarlarında Muslihu'd-dîn, Hamid-Oğulları ve Hızır Bey", **Vakıflar Dergisi**, Sayı: XIII. Ankara, ss. 101-112.
- ÇERİ, Ahmet, (2010), "Tebrizli Ahmedî'nin Yûsuf u Zelîha İsimli Eseri (İnceleme-Metin-Dizin)", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü**, İstanbul.
- ÇETİN, Abdülbaki, (2008), "Aydınogulları Beyliği'nde Türk Edebiyatı", **Türkoloji Kültürü**, c. 1, Erzurum, ss. 85-91.

- ÇETİN, Abdülbaki, (2016), “Aydınoğlu Mehmet Bey'e Sunulan Tezkiretü'l-Evliyâ ve Kısasu'l-Enbiyâ Tercümeleri Üzerine”, **A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Erzurum: ss. 59-92.
- DEMİREL, Özlem, (2005), “Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi (Giriş-Metin-Dizin)”, Yüksek Lisans Tezi, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, (2012), **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
- DİLÇİN, Cem, (1983), **Yeni Tarama Sözlüğü**, TDK Yayınları, Ankara.
- DUMAN, Musa, (1995), **Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri**, TDK Yayınları, Ankara.
- ERASLAN, Kemal, (1979), **Nesâyimü'l-Mahabbe Min Şemâyimi'l-Fütüvve**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- ERDEM, Mehmet Dursun, KARATAŞ, Mustafa ve HİRİK, Erkan, (2015), **Yeni Türk Dili**, Maarif Mektepleri, Ankara.
- ERGİN, Muharrem, (1997), **Dede Korkut Kitabı II. İndeks, Gramer**, TDK Yayınları, Ankara.
- ERGİN, Muharrem, (2005), **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Yayınları, İstanbul.
- GÖLPINARLI, (1962), **Abdülbaki, Mantıku't-Tayr Tercümesi-Önsöz**, MEB Basımevi, Ankara.
- GÜLSEVİN, Gürer, (1997), **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, TDK Yayınları, Ankara.
- GÜRSOY-NASKALİ, Emine, (1987), **Sinan Paşa-Tezkiretü'l-Evliya**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- GÜZEL, Abdurrahman, (2009), **Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.
- İPEK, Birol, (2008), “Türk Dilinde Vasıta Hâli”, **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 23, Erzurum, ss. 63-97.
- KANAR, Mehmet, (2013), **Esrârname Ferîdüddin Attâr**, Ayrıntı Yayınları, 2. Baskı, İstanbul.

- KAPLANDER, Nesibe, (2015), “Ferîdüddîn-i Attâr'ın Tezkiretü'l-Evliyâ'sının Türkçe Tercüme Nüshaları Üzerinde Mukâyeseli Bir İnceleme”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.
- KARAHAN, Leyla, (1994), **Erzurumlu Darîr, Kıssa-i Yûsuf (İnceleme-Metin-Dizin)**, 1. Baskı, TDK Yayınları, Ankara.
- KARAHAN, Leyla, (1995), **Türkçede Söz Dizimi**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KARAHAN, Leyla, (2006), “Eski Anadolu Türkçesinin Kuruluşunda Yazı Dili-Ağız İlişkisi”, **Turkish Studies/Türkoloji Dergisi**, Sayı: 1, ss. 10-18
- KARTAL, Ahmet, (2004), “Attar'ın Mantıku't-Tayr'ı ile Gülşehrî'nin Mantıku't-Tayr'ının Mukayesesi”, **I. Kırşehir Ahi Evran-ı Veli ve Ahilik Sempozyumu, Bildiriler**, Kırşehir, ss. 299-315
- KORKMAZ, Zeynep, (1988), "Türkiye Türkçesinde İktidar ve İmkân Gösteren Yardımcı Fiiller ve Gelişmeleri" **TDAY-B 1959**, TDK Yayınları, Ankara: 107-124.
- KORKMAZ, Zeynep, (1992), **Gramer Terimleri Sözlüğü**, TDK Yayınları, Ankara.
- KUĞU, Mustafa, (2006), “Tezkiretü'l-Evliyâ (Giriş-Metin-İndeks)”, Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü**, İstanbul.
- KÜÇÜK, Serhat, (2011), “XVI. Yüzyıla Ait Bir Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi (Giriş-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)”, Yayımlanmış Doktora Tezi, **Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü**, İstanbul.
- KÜÇÜK, Serhat, (2013), "Feridüddin Attâr'ın Hayatı ve Eserleri", **Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi**, Vol. 2, No. 1, Karabük, ss. 241-262.
- NİCHOLSON, Reynold A., (1905), **Tezkiretü'l-Evliyâ, Mukaddime**, Muhammed b. Kazvîni, c. 1, Leyden.
- OCAK, A. Yaşar, (1992), **Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler**, TTK Yayınları, Ankara.
- OLCAY, Selahattin, (1965), **Ebu'l-Leys Semerkandî, Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi, (İnceleme-Metin-İndeks)**, Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları, Ankara.

- ÖZ, Önder, (1992), “Değişik Bir Tezkiretü'l-Evliya Metni (İnceleme-Dizin-Metin)”, Yüksek Lisan Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara.
- ÖZALAN, Uluhan, (2009), “Bir Tezkiretü'l-Evliya Tercümesi (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük)”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Bolu.
- ÖZKAN, Mustafa, (2000), **Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, Genişletilmiş 2. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- RİTTER, Hellmut, (1958), “Philologica XIV. Farîduddîn 'Attâr. II.”, **Oriens**, c. 11, No. 1-2, Leiden, s.71.
- SAFİYÜDDÎN, Mevlânâ, (1995), **Reşahat Can Damlaları**, Kısakürek, Necip Fazıl, (Haz.), İstanbul Büyük Doğu, İstanbul.
- SARI, Nil (1991), “Attâr”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, c. IV, ss. 94-95.
- ŞAHİNOĞLU, M. Nazif, (1991), “Attâr, Ferîduddîn”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, c. IV, ss. 95-98.
- TDK, (1993), **Derleme Sözlüğü**, TDK Yayınları, 2. Baskı, C. 1, 2, 3, 4, 5, 6, Ankara.
- TDK, (1998), **Türkçe Sözlük**, TDK Yayınları, C. I-II, Ankara.
- TDK, (2012), **Yazım Kılavuzu**, TDK Yayınları, Ankara.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri, (1992), **Eski Anadolu Türkçesi**, **Türk Dünyası El Kitabı**, TKAE Yayınları, c. 2, Ankara.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri, Haz. Mustafa Özkan, (1997), **Makaleler, (Dil ve Edebiyat İncelemesi)**, TDK Yayınları, Ankara.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri, (1977), **Eski Türkiye Türkçesi XV. Yüzyıl (Gramer-Metin-Sözlük)**, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.
- TOPALOĞLU, Ahmet, (1989), **Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü**, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- TOSUN, Necdet, (2008), “Reşahât”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 35, İstanbul, ss. 8-9.
- TURAN, Muhittin, (2014), “Ferîduddin-i Attâr'ın Mantıku't-Tayr İsimli Eserinin Türk Edebiyatındaki İlk ve Tek Şerhi: Şem'î Şem'ullah'ın Şerh-i Mantıku't-Tayr'ı”, **Turkish Studies**, Volume 9/9, pp. 991-1009.

ULUDAĞ, Süleyman, (1984), **Ferîdüddîn Attâr Tezkiretü'l-Evliya**, İlim ve Kültür Yayınları, Bursa.

ULUDAĞ, Süleyman, (2002), **Tezkiretü'l- Evliya Tercümesi**, Mavi Yayıncılık, İstanbul.

ULUDAĞ, Süleyman, (2006), “Nefehâtü'l-Üns”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, c. 32, s. 521.

ULUDAĞ, Süleyman, (2010), “Sülemî, "Muhammed b. Hüseyin”, **TDV İslam Ansiklopedisi**, c. 38, ss. 53-54.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, (1988), **Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri**, TTK Yayınları, Ankara.

YAVUZ, Orhan, (1986), “Anadolu Türkçesi İle Yapılmış En Eski Tezkiretü'l-Evliya Tercümesi ve Dil Özellikleri”, Yayımlanmış Doktora Tezi, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Erzurum.

DİZİN

-A-

Aydınoğlu Mehmet Bey, 14, 15, 16, 305

-E-

Edat, viii, 64

Eski Anadolu Türkçesi, v, xi, 15, 19,
20, 21, 22, 24, 25, 36, 37, 39, 44, 46,
48, 49, 50, 54, 70, 73, 202, 203, 304,
305, 306, 307

-F-

Feridüddîn Attar, v, vi, 1, 3, 6, 15, 20,
21, 202

Fiil, ix, 68, 77, 78

Fiilimsiler, ix, 80

-İ-

İnceleme, v, 21, 24, 202, 304, 306, 307

-K-

Kongre Kütüphanesi, v, 17, 20, 21, 202

-M-

Muhammed Herevi/Hirevi, v, 17

-S-

Ses Bilgisi, v, 19, 20, 21, 24

Sıfatlar, viii, 53

-Ş-

Şekil Bilgisi, v, 19, 20, 21

-Ü-

Ünlü Değişmeleri, vii, 33

Ünlüler, vii, 24

Ünsüz Değişmeleri, vii, 39

Ünsüzler, vii, 37

-Y-

Yapım Ekleri, viii, ix, 51, 68

-Z-

Zamir, viii, ix, 60, 69, 171

Zarflar, 56

